

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
ΛΟΓΟΙ

DEMOSTHENIS ORATIONES

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

VOL. II. PARS II.

Orationes XXIV—XL.

EDITIO TERTIA CORRECTIOR.

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXXXI.

XXIV.

ΚΑΤΑ ΤΙΜΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Διόδωρος μὲν κἀνταῦθα ὁ κατήγορος· κατηγορεῖ δὲ νόμου μάλα φιλανθρώπου, διόπερ ἀπὸ τῆς αἰτίας καὶ τῆς τοῦ γεγραφότος γνώμης διαβάλλειν αὐτὸν πειρᾶται. ἔστι δ' ὁ νόμος ὁ τοῦ Τιμοκράτους τοιοῦτος, εἴ τινι Ἀθηναίων ἐπ' ὀφλήματι δημοσίῳ προστετίμηται δεσμοῦ ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθείη, ἐξεῖναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγυητὰς καταστήσαντι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐντὸς ῥητῆς προθεσμίας ἐκτίσειν, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ· ἐὰν δὲ ἐπιστάντος τοῦ χρόνου μὴ ἐκτισθῇ τὸ ὄφλημα, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. τοῦτον αἰτιᾶται τὸν νόμον ὁ κατήγορος οὐχ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ γεγράφθαι, ἀλλ' ὑπὲρ Ἀνδροτίωνος καὶ Γλαυκέτου καὶ Μελανώπου. οὗτοι γάρ, φησί, πεμφθέντες εἰς Καρίαν πρεσβευταὶ καὶ πλέοντες ἐν τριήρει, περιπεσόντες Ναυκρατίταις ἀνθρώποις ἐμπόροις, ἀφείλοντο αὐτῶν τὰ χρήματα. εἶθ' οἱ Ναυκρατῖται μὲν ἐλθόντες Ἀθήναζε τὸν δῆμον ἱκέτευον, ὁ δὲ δῆμος ἔγνω πολέμια εἶναι τὰ χρήματα, καὶ μὴ δεῖν ἀποδοθῆναι τοῖς ἐμπόροις. τούτων δὲ οὕτω γενομένων Ἀρχέβιος καὶ Λυσιθείδης οἱ τριήραρχοι τῆς νεώς, ἐφ' ἧς ἔπλεον οἱ περὶ τὸν Ἀνδροτίωνα, εἰσεπράττοντο τὰ χρήματα. ὡς δὲ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἐφάνησαν ἔχοντες αὐτά, οἱ πρεσβευταὶ δὲ ὡμολόγουν 695
ἔχειν αὐτά, καὶ ἔδει πᾶν χρῆμα καταβάλλειν ἢ τοῖς νόμοις ὑποπίπτειν τοῖς τῶν ὀφειλόντων τὰ δημόσια, διὰ τοῦτο, φησί, τοῦτον τὸν νόμον Τιμοκράτης βοηθοῦντα ἐκείνοις ἔθηκεν. ὁ μέντοι Τιμοκράτης ἐκτετικέναι φησὶ τὰ χρήματα τοὺς περὶ Ἀνδροτίωνα, καὶ δῆλον ἐντεῦθεν εἶναι ὡς οὐκ ἐκείνων ἕνεκα τὸν νόμον εἰσέφερεν αὐτός. κατηγορεῖ δὲ ὁ Διόδωρος καὶ

ἄλλο τοῦ νόμου· τήν τε γὰρ θέσιν αὐτοῦ μέμφεται ὡς γεγονυῖαν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ὑπεναντίον εἶναι τοῖς ἀρχαίοις φησί, καὶ ἀσύμφορον τοῖς κοινοῖς ἐπιδείκνυσιν.

ΕΤΕΡΑ ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Πολέμου τυγχάνοντος Ἀθηναίοις πρὸς βασιλέα, κατὰ
τοῦτον τὸν χρόνον ἐγράφη ψήφισμα σῦλα πλοίων πολεμίων
εἶναι καὶ γίνεσθαι τὰ τιμήματα τῶν κλοπῶν δημόσια. Μαύ-
σωλος, τῆς Καρίας σατράπης, τὰς πέραν νήσους ἠδίκει. κατ-
εβόων οἱ βλαπτόμενοι, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντ·
ἔδοξε διὰ πρέσβεων τέως αἰτιάσασθαι τὸν Κᾶρα. πέμπουσιν
οὖν Ἀνδροτίωνα καὶ Μελάνωπον καὶ Γλαυκέτην πρὸς τὸν
ἄρχοντα Καρίας Μαύσωλον, τὸν τῆς Ἀρτεμισίας ἄνδρα καὶ
ἀδελφὸν, ὡς ἀδικοῦντα τὰς νήσους αἰτιασομένους, καὶ βασι-
λεῖ χαριζόμενον, δι᾽ ὃν κακῶς ἐποίει τοὺς Ἕλληνας. οὗτοι νηῒ
περιτυχόντες Ναυκρατιτικῇ Αἰγύπτια ἐχούσῃ φορτία (διεκό-
μιζον δὲ τούτους τοὺς πρέσβεις Ἀρχέβιος καὶ Λυσιθείδης τρι-
ήραρχοι) κατάγουσιν εἰς τὸν Πειραιᾶ τὴν ὁλκάδα. καὶ λόγων
γενομένων τοῖς Αἰγυπτίοις πρὸς τὸν δῆμον καὶ ἱκετείας, οὐ-
δὲν ἧττον ἐκρίθη τὰ χρήματα εἶναι δημόσια ὡς πολεμίων ὄν-* 69
*των τῶν Αἰγυπτίων. νόμου δὲ προστάττοντος τὸν χρησάμε-
νον δημοσίοις χρήμασιν ἐπ᾽ ἐνιαυτὸν ὅλον διπλάσια ταῦτα
διδόναι, κατασχόντες οἱ πρέσβεις οὗτοι τάλαντα ἐννέα καὶ
τριάκοντα μνᾶς τῶν ἀπεμποληθέντων φορτίων ἐκ τῆς νεὼς
ὑπεύθυνοι ἐγίνοντο τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ διπλασίῳ. σπανιό-
τητος δὲ χρημάτων κατασχούσης τὸν δῆμον, Ἀριστοφῶν τις
δημαγωγὸς ἔγραψε ψήφισμα ἑλέσθαι ζητητὰς τῶν ὀφειλόν-
των τῇ πόλει καὶ ἀποπειρωμένων διαλαθεῖν, καὶ τούτους μη-
νύειν. ἐμήνυσεν Εὐκτήμων ὁ πρὸς Ἀνδροτίωνα μικρῷ πρό-
σθεν ἀγωνισάμενος, νυνὶ δὲ πρὸς Τιμοκράτην, ἔχειν Ἀρχέβιον
καὶ Λυσιθείδην ἐκ τῆς Αἰγυπτίας ὁλκάδος τάλαντα ἐννέα καὶ
τριάκοντα μνᾶς. ἔγραψε δὲ δηλονότι φεύγων μὲν τὴν ἐκ τοῦ
προφανοῦς πρὸς Ἀνδροτίωνα μάχην, διὰ δὲ τῆς τῶν τριηράρ-
χων μνήμης οὐδὲν ἧττον ἐπιβουλεύων τῷ Ἀνδροτίωνι. διαδι-
κασίας δὲ γενομένης τοῖς πρέσβεσι πρὸς τοὺς τριηράρχους, ἡτ-
τήθησαν οἱ πρέσβεις καὶ ὤφειλον τὰ χρήματα. προστάττον-
τος δὲ νόμου τὸν ὀφείλοντα ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἐνιαυτοῦ δεδέ-*

σθαι, ἕως ἂν ἐκτίσῃ, ἔμελλον τῷ δεσμῷ καὶ οἱ πρέσβεις καθ-
υποβάλλεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ, τούτῳ ἀρχομένου τοῦ δευ-
τέρου ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ καὶ δεθῆναι τοὺς πρέσβεις ἐχρῆν, ἔγρα-
ψε Τιμοκράτης νόμον τοιοῦτον, εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δη-
μοσίῳ δεσμοῦ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα καὶ
τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, ἐξεῖναι αὐτῷ καταστήσαντι τρεῖς ἐγ-
γυητὰς ἦ μὴν ἐκτίσειν, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ. ἀφίεσθαι 697
τοῦ δεσμοῦ· ἐὰν δὲ μὴ ἐκτίσῃ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταί, τὸν μὲν
ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν
οὐσίαν. τούτου τοῦ νόμου γραφὴν ἀπηνέγκαντο Διόδωρος καὶ
Εὐκτήμων ὡς παρανόμου καὶ ἀδίκου καὶ ἀσυμφόρου. Ἀν-
δροτίων δὲ καὶ Γλαυκέτης καὶ Μελάνωπος, συνιέντες δι' αὐ-
τοὺς γεγενῆσθαι τὴν γραφήν, καταβάλλουσιν ἐννέα τάλαντα
καὶ τριάκοντα μνᾶς, ἴσως μὲν οὐκ ἂν καταβαλόντες, εἰ μὴ
τὴν γραφὴν ἐπέδοσαν οἱ κατήγοροι, ὅμως δ' οὖν κατέβαλον.
κατηγορεῖ τοίνυν Εὐκτήμων καὶ Διόδωρος, φάσκοντες μὲν
διὰ τοὺς πρέσβεις γεγράφθαι τὸν νόμον· εἰ δὲ καὶ ἐξέτισαν
ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ, δεδομένης τῆς γραφῆς τοῦτο ἐποίησαν,
ὥστε τὴν προαίρεσιν τοῦ νομοθέτου ὑπαιτίαν εἶναι. οὐδὲν δὲ
ἧττον ἐξετάζει τὸν νόμον ὁ ῥήτωρ ὡς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον
ἔχοντα κακῶς· καὶ γὰρ παρανόμως τεθεῖσθαί φησι καὶ ὑπε-
ναντίως ἔχειν τοῖς νόμοις, καὶ ἄλλως ἀδικεῖν καὶ βλάπτειν,
δι' ὧν προστάττει, τὴν πόλιν. διὰ ταῦτα γοῦν καὶ αἱ ὑπο-
θέσεις τοῦ λόγου δύο, μία μὲν ὅτι διὰ τοὺς πρέσβεις γέγρα-
πται, ἑτέρα δὲ ὅτι ὑπεναντίος τοῖς νόμοις καὶ ἐπιζήμιος καὶ
ἄδικος. ὥστε εἰ ἐδύνατο ἐκφυγεῖν ὁ Τιμοκράτης τὴν αἰτίαν
τοῦ μὴ διὰ τοὺς πρέσβεις γεγραφέναι, ἀλλ' οὖν γε τοῦ μὴ
πονηρὸν εἶναι οὐ διαφεύξεται. ἐδύνατο μὲν γὰρ τοῦ νομοθέ-
του κατηγορεῖν ὁ Διόδωρος, ὅτι πονηρὸν ἔγραψε νόμον καὶ
ὑπεναντίον τοῖς νόμοις, καὶ ἤρκεσεν ἂν αὐτῷ πρὸς ὑπόθεσιν
ταῦτα· νῦν δὲ καὶ τὴν κατὰ τῶν πρέσβεων προσείληφε δια- 698
βολῆς ἕνεκα τοῦ νομοθέτου. ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις τῆς αἰτίας,
δι' ἣν ἔθηκε τὸν νόμον, στοχαστική· ζητεῖται γὰρ εἰ διὰ τοὺς
πρέσβεις ἔθηκεν ἢ οὔ· ἡ δὲ κατὰ τὸν νόμον πραγματική·
καθόλου γὰρ πᾶσα κατηγορία ῥητοῦ πραγματικὴν ἀπεργάζε-
ται στάσιν. ῥητοῦ δὲ λέγω οὐκ ἐξ οὗπερ ἕτερόν τι ζητεῖται,
ὥσπερ ἐν στοχασμῷ, οὐδὲ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τέχνην καὶ

ἐξουσίαν, ὥσπερ ἐν ἀντιλήψει. ἐκεῖ μὲν ἐπὶ τοῖς ἐκβεβηκόσιν ἡ κρίσις, ἐν δὲ τῇ πραγματικῇ ἐπὶ μέλλουσι. καὶ δεῖ γεγράφθαι τὸ ῥητὸν ἐν νόμοις καὶ ἐν ψηφίσμασιν. ἔστι τοίνυν τούτου τοῦ λόγου κεφάλαια τέσσαρα, ἓν μὲν τὸ νόμιμον, ὃ διῄρηται διχῇ, εἴς τε τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸ πρᾶγμα, τουτέστιν εἰς αὐτὸν τὸν νόμον, ὅπως ἐναντίος ἐστὶ τοῖς νόμοις, δεύτερον τὸ δίκαιον, τρίτον τὸ συμφέρον, ὅτι ἐπιζήμιος, τέταρτον τὸ δυνατὸν, ὅτι καὶ ἀδυνάτους ἐπιτάττει πράξεις. ἡ κρινομένη οὖν ὑπόθεσίς ἐστιν αὕτη ἡ ἐν τοῖς κεφαλαίοις. τὴν γὰρ κατὰ τῶν πρέσβεων ὑπόθεσιν ἐν τῇ καταστάσει καὶ παρεκβάσει τέθεικε διαβολῆς ἕνεκα δηλονότι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος δοκεῖ φιλανθρωπότατος εἶναι, τῶν δεσμῶν ἀφιεὶς, τούτου ἕνεκα ἀντέθηκε πλεῖστα μὲν καὶ ἄλλα, μάλιστα δὲ τὰ δύο ταῦτα, τήν τε ὑπόθεσιν τὴν κατὰ τοὺς πρέσβεις, ἵνα τῇ ὑπονοίᾳ ταύτῃ τὸν ἀκροατὴν ἐν ὑποψίᾳ δοὺς κατὰ τοῦ ἀντιδίκου πείσῃ ὡς τὸν νόμον δι' αἰσχροκέρδειαν τεθεικότος ὑπὲρ ῥητόρων καὶ πολιτευομένων, ἁρπάσαι τὰ κοινὰ προαιρουμένων, καὶ τὸ 69
ἀσύμφορον, ἐν ᾧ ἀποστερῆσαι τὴν πόλιν ἁπάντων τῶν ὀφλημάτων βούλεται· καὶ τὸ ἄδικον, ἐν ᾧ ὅτι ἀναξίοις δεσμώταις τὴν χάριν δίδωσι. πρὸς δὲ τὸ δυνατὸν, ὅτι εἰ καὶ ἐβουλόμεθα, οὐκ ἦν δυνατόν· ἀναιροῦνται γὰρ τῆς πολιτείας οἱ κανόνες. μὴ ἀγνοῶμεν δὲ ὅτι τὸ μὲν νόμιμον κεφάλαιον ἐντελέστατα εἴργασται, τὸ δὲ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δυνατὸν ἀλλήλοις συμπλέκεται. καὶ τὸ μὲν συμφέρον ἐν τούτοις ἐστὶ τὸ προηγούμενον, κατασκευάζεται δὲ διά τε τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου καὶ τοῦ ἀδυνάτου· πᾶν γὰρ ἄδικον καὶ ἀσύμφορον. τῷ δ' αὐτῷ καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου βιάζεται χρῆσθαι λόγῳ· ὃ γὰρ ἀδύνατόν φησι, τοῦτο δὴ καὶ ἀσύμφορον. καὶ ἐπειδὴ Τιμοκράτης πολύς ἐστι τῇ φιλανθρωπίᾳ τοῦ νόμου χρώμενος, αὕτη δὲ ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀναφέροιτο ἂν, διὰ τοῦτο Δημοσθένης πανταχοῦ τῷ ἀσυμφόρῳ κέχρηται, δεικνὺς ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπιζήμιον τυγχάνοντα τῇ πόλει τὸν νόμον.

Τοῦ μὲν ἀγῶνος, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοῦ παρόν- 700
τος οὐδ' ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην εἰπεῖν ὡς αἴτιός ἐστιν ἄλλος τις αὐτῷ πλὴν αὐτὸς αὑτῷ. χρημάτων γὰρ

οὐκ ὀλίγων ἀποστερῆσαι βουλόμενος τὴν πόλιν, παρὰ πάντας τοὺς νόμους νόμον εἰσήνεγκεν οὔτ' ἐπιτήδειον οὔτε δίκαιον, ὦ ἄνδρες δικασταί· ὃς τὰ μὲν ἄλλ' ὅσα λυμανεῖται καὶ χεῖρον ἔχειν τὰ κοινὰ ποιήσει, κύριος εἰ γενήσεται, τάχα δὴ καθ' ἕκαστον ἀκούοντες ἐμοῦ μαθήσεσθε, ἓν δ', ὃ μέγιστον ἔχω καὶ προχειρότατον πρὸς
2 ὑμᾶς εἰπεῖν, οὐκ ἀποτρέψομαι· τὴν γὰρ ὑμετέραν ψῆφον, ἣν ὀμωμοκότες περὶ πάντων φέρετε, λύει καὶ ποιεῖ τοῦ μηδενὸς ἀξίαν ὁ τουτουὶ νόμος, οὐχ ἵνα κοινῇ τι τὴν πόλιν ὠφελήσῃ (πῶς γάρ; ὅς γε, ἃ δοκεῖ συνέχειν τὴν πολιτείαν, τὰ δικαστήρια, ταῦτα ἄκυρα ποιεῖ τῶν προστιμημάτων τῶν ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἐκ τῶν νόμων ὡρισμένων) ἀλλ' ἵνα τῶν πολὺν χρόνον ὑμᾶς τινὲς ἐκκεκαρπωμένων καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων διηρπακότων
3 μηδ' ἃ κλέπτοντες φανερῶς ἐλήφθησαν καταθῶσι. καὶ τοσούτῳ ῥᾷόν ἐστιν ἰδίᾳ τινὰς θεραπεύειν ἢ τῶν ὑμετέρων δικαίων προΐστασθαι ὥστε οὗτος μὲν ἔχει παρ' ἐκείνων ἀργύριον καὶ οὐ πρότερον τοῦτον εἰσήνεγκεν ὑπὲρ αὐτῶν τὸν νόμον, ἐμοὶ δ' ἐν χιλίαις ὑπὲρ ὑμῶν 701
ὁ κίνδυνος· τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ λαβεῖν τι παρ' ὑμῶν.
4 εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοὶ τῶν πράττειν τι προαιρουμένων τῶν κοινῶν λέγειν ὡς ταῦθ' ὑμῖν σπουδαιότατ' ἐστὶ καὶ μάλιστ' ἄξιον προσέχειν τούτοις, ὑπὲρ ὧν ἂν αὐτοὶ τυγχάνωσι ποιούμενοι τοὺς λόγους. ἐγὼ δ', εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ προσηκόντως εἴρηται, νομίζω
5 κἀμοὶ νῦν ἁρμόττειν εἰπεῖν. τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν τῇ πόλει καὶ τοῦ δημοκρατουμένην καὶ ἐλευθέραν εἶναι ὡς ἄλλο τι τῶν νόμων αἰτιώτερόν ἐστιν, οὐδ' ἂν ἕνα εἰπεῖν οἶμαι. περὶ τοίνυν αὐτοῦ τούτου νῦν ὑμῖν ἐστι, πότερον δεῖ τοὺς μὲν ἄλλους νόμους οὓς ἐπὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὴν πόλιν ὑμεῖς ἀνεγράψατε, ἀκύρους εἶναι, τόνδε δὲ κύριον, ἢ τοὐναντίον τοῦτον μὲν λῦσαι, κατὰ

χώραν δὲ μένειν τοὺς ἄλλους ἐᾶν. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα, περὶ οὗ δεῖ νῦν ὑμᾶς γνῶναι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τις ἂν εἴποι, τοῦτ' ἐστίν.

6 *Ἵνα δ' ὑμῶν μηδεὶς θαυμάζῃ τί δή ποτ' ἐγὼ μετρίως, ὥς γ' ἐμαυτὸν πείθω, τὸν ἄλλον χρόνον βεβιωκὼς νῦν ἐν ἀγῶσι καὶ γραφαῖς δημοσίαις ἐξετάζομαι, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν· ἔσται δὲ ταῦτ' οὐκ ἄπο τοῦ πράγματος. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσέκρουσ' ἀνθρώπῳ πονηρῷ καὶ φιλαπεχθήμονι καὶ θεοῖς ἐχθρῷ, ᾧ τελευτῶσα ὅλη προσέκρουσεν ἡ πόλις,*
7 *Ἀνδροτίωνα λέγω. καὶ τοσούτῳ δεινότερα Εὐκτήμονος ἠδικήθην ὑπ' αὐτοῦ ὥσθ' ὁ μὲν Εὐκτήμων εἰς χρήματ' ἔσθ' ἃ κακῶς ἔπαθεν, ἐγὼ δ', εἰ κατώρθωσεν ἐκεῖνος ἣν ἐπ' ἔμ' ἦλθεν ὁδὸν, οὐχ ὅτι τῶν ὄντων ἂν* 702
ἀπεστερήμην, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἔζην, οὐδ' ὃ κοινὸν ἅπασίν ἐστιν, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, ῥᾴδιον ἦν ἄν μοι. αἰτιασάμενος γάρ με ἃ καὶ λέγειν ἄν τις ὀκνήσειεν εὖ φρονῶν, τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα ὡς ἀπέκτονα, ἀσεβείας γραφὴν κατασκευάσας εἰς ἀγῶνα κατέστησεν. ἐν δὲ τούτῳ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μεταλαβὼν ὦφλε χιλίας, ἐγὼ δ', ὥσπερ ἦν δίκαιον, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεοὺς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοὺς δικάζοντας ὑμῶν ἐσώ-
8 *θην. τὸν δὴ εἰς τοιαῦτα καταστήσαντά μ' ἀδίκως ἀδιάλλακτον ἐχθρὸν ἡγούμην. ἰδὼν δ' ἠδικηκότα κοινῇ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ περὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν εἰσφορῶν καὶ περὶ τὴν ποίησιν τῶν πομπείων, καὶ χρήματα πολλὰ τῆς θεοῦ καὶ τῶν ἐπωνύμων καὶ τῆς πόλεως ἔχοντα καὶ οὐκ ἀποδιδόντα, ἦλθον ἐπ' αὐτὸν μετ' Εὐκτήμονος, ἡγούμενος ἁρμόττοντ' εἰληφέναι καιρὸν τοῦ βοηθῆσαί θ' ἅμα τῇ πόλει καὶ τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν ἐπεπόνθειν λαβεῖν. βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι τοῦ-*
9 *τόν τε παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστι. τοῦ δὲ πράγματος οὐκέτ'*

ὄντος ἀμφισβητησίμου, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τῆς βουλῆς
κατεγνωκυίας, εἶτα τοῦ δήμου μίαν ἡμέραν ὅλην ἐπὶ
τούτοις αὐτοῖς ἀναλώσαντος, πρὸς δὲ τούτοις δικαστη-
ρίοιν δυοῖν εἰς ἕνα καὶ χιλίους ἐψηφισμένων, ἐνούσης
δὲ οὐδεμιᾶς ἔτ' ἀποστροφῆς τοῦ μὴ τὰ χρήματ' ἔχειν
ὑμᾶς, Τιμοκράτης οὑτοσὶ τοσοῦθ' ὑπερεῖδεν ἅπαντα
τὰ πράγματα ὥστε τίθησι τουτονὶ τὸν νόμον, δι' οὗ
τῶν ἱερῶν μὲν χρημάτων τοὺς θεούς, τῶν ὁσίων δὲ 703
τὴν πόλιν ἀποστερεῖ, ἄκυρα δὲ τὰ γνωσθένθ' ὑπὸ τῆς
βουλῆς καὶ τοῦ δήμου καὶ τοῦ δικαστηρίου καθίστησιν,
ἄδειαν δὲ τὰ κοινὰ διαρπάζειν τῷ βουλομένῳ πεποίη-
10 κεν. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων λύσιν εὑρίσκομεν ταύ-
την οὖσαν μόνην, εἰ γραψάμενοι τὸν νόμον καὶ εἰσα-
γαγόντες εἰς ὑμᾶς λῦσαι δυναίμεθα. ἐξ ἀρχῆς οὖν ἐν
βραχέσι τὰ πραχθέντα δίειμι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μᾶλλον
μάθητε καὶ παρακολουθήσητε τοῖς περὶ τὸν νόμον αὐ-
τὸν ἀδικήμασιν.

11 Ψήφισμα εἶπεν ἐν ὑμῖν Ἀριστοφῶν ἑλέσθαι ζητη-
τάς, εἰ δέ τις οἶδέ τινα ἢ τῶν ἱερῶν ἢ τῶν ὁσίων χρημά-
των ἔχοντά τι τῆς πόλεως, μηνύειν πρὸς τούτους. μετὰ
ταῦτ' ἐμήνυσεν Εὐκτήμων ἔχειν Ἀρχέβιον καὶ Λυσι-
θείδην τριηραρχήσαντας χρήματα Ναυκρατιτικά, τί-
μημα τάλαντα ἐννέα καὶ τριάκοντα μνᾶς. προσῆλθε τῇ
βουλῇ, προβούλευμ' ἐγράφη. μετὰ ταῦτα γενομένης
12 ἐκκλησίας προὐχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς Εὐκτή-
μων ἔλεγεν ἄλλα τε πολλὰ καὶ διεξῆλθε πρὸς ὑμᾶς ὡς
ἔλαβεν ἡ τριήρης τὸ πλοῖον ἡ Μελάνωπον ἄγουσα καὶ
Γλαυκέτην καὶ Ἀνδροτίωνα πρεσβευτὰς ὡς Μαύσωλον,
ὡς ἔθεσαν τὴν ἱκετηρίαν ὧν ἦν τὰ χρήματα ἄνθρωποι,
ὡς ἀπεχειροτονήσαθ' ὑμεῖς μὴ φίλια εἶναι. τότε ἀνέ-
μνησεν ὑμᾶς, τοὺς νόμους ἀνέγνω, καθ' οὓς τοῦτον τὸν
τρόπον πραχθέντων τῆς πόλεως γίγνεται τὰ χρήματα.

13 ἐδόκει δίκαια λέγειν ὑμῖν ἅπασιν. ἀναπηδήσας Ἀνδρο-
τίων καὶ Γλαυκέτης καὶ Μελάνωπος (καὶ ταῦτα σκο- 704
πεῖτε ἂν ἀληθῆ λέγω) ἐβόων, ἠγανάκτουν, ἐλοιδο-
ροῦντο, ἀπέλυον τοὺς τριηράρχους, [ἔχειν ὡμολόγουν]
παρ' ἑαυτοῖς ζητεῖν ἠξίουν τὰ χρήματα. ταῦτ' ἀκου-
σάντων ὑμῶν, ἐπειδή ποτ' ἐπαύσανθ' οὗτοι βοῶντες,
ἔδωκε γνώμην Εὐκτήμων ὡς δυνατὸν δικαιοτάτην,
ὑμᾶς μὲν εἰσπράττειν τοὺς τριηράρχους, ἐκείνοις δ'
εἶναι περὶ αὐτῶν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναφοράν· ἐὰν δ'
ἀμφισβητῆταί τι, ποιεῖν διαδικασίαν, τὸν δ' ἡττηθέντα
14 τοῦτον ὀφείλειν τῇ πόλει. γράφονται τὸ ψήφισμα· εἰς
ὑμᾶς εἰσῆλθεν· ἵνα συντέμω, κατὰ τοὺς νόμους ἔδο-
ξεν εἰρῆσθαι καὶ ἀπέφυγεν. ἐνταῦθα τί προσῆκεν; τὰ
μὲν χρήματ' ἔχειν τὴν πόλιν, τὸν δ' ἀποστεροῦντα κο-
λάζειν· νόμου δ' οὐδ' ὁτιοῦν οὐδενὸς δήπου προσέ-
δει. μέχρι μὲν δὴ τούτων οὐδὲν ἠδίκησθ' ὑπὸ Τιμοκρά-
τους τουτουί. μετὰ ταῦτα δὲ πάντ' ἀνεδέξατο ἐφ' ἑαυ-
τὸν τὰ προειρημένα, καὶ πάντα ἠδικημένοι φανήσεσθ'
ὑπὸ τούτου· ταῖς γὰρ ἐκείνων τέχναις καὶ πανουργί-
αις μισθώσας αὑτὸν καὶ παρασχὼν ὑπηρέτην ἐφ' αὑ-
τὸν ἤγαγε τἀδικήματα, ὡς ἐγὼ σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω.
15 ἀνάγκη δὲ πρῶτον ὑπομνῆσαι τοὺς χρόνους ὑμᾶς καὶ
τὸν καιρὸν ἐν ᾧ τίθησι τὸν νόμον· καὶ γὰρ ὑβριστι-
κῶς προσκεχλευακὼς ὑμᾶς φανήσεται. ἦν μὲν γὰρ
σκιροφοριὼν μὴν ἐν ᾧ τὰς γραφὰς ἥττηντο ἐκεῖνοι τὰς
κατὰ τοῦ Εὐκτήμονος, μισθωσάμενοι δὲ τοῦτον καὶ
οὐδὲ παρεσκευασμένοι τὰ δίκαια ποιεῖν ὑμῖν κατὰ τὴν
ἀγορὰν λογοποιοὺς καθίεσαν ὡς ἁπλᾶ μὲν ἕτοιμοι τὰ 705
16 χρήματ' ἐκτίνειν, διπλᾶ δὲ οὐ δυνήσονται. ἦν δὲ ταῦτ'
ἐνέδρα μετὰ χλευασίας καὶ κατασκευασμὸς ὑπὲρ τοῦ
λαθεῖν τόνδε τὸν νόμον τεθέντα. μαρτυρεῖ δ' ὅτι
ταῦθ' οὕτως ἔχει τοὔργον αὐτό· τῶν μὲν γὰρ χρημά-

ων ἐκείνοις τοῖς χρόνοις δραχμὴν οὐ κατέθηκαν ὑμῖν,
νόμῳ δ' ἑνὶ πλείστους τοὺς ὑπάρχοντας ἀκύρους ἐποί-
ησαν, καὶ τούτῳ τῶν πώποτε ἐν ὑμῖν τεθέντων αἰσχί-
στῳ καὶ δεινοτάτῳ.

17 Βούλομαι δὴ μικρὰ διεξελθὼν περὶ τῶν κειμένων
νόμων, καθ' οὓς εἰσιν αἱ τοιαίδε γραφαί, περὶ αὐτοῦ
τοῦ νόμου λέγειν ὃν γέγραμμαι· γενήσεσθε γὰρ εὐμα-
θέστεροι πρὸς τὰ λοιπὰ ταῦτα προακούσαντες. ἔστιν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν τοῖς οὖσι νόμοις ἡμῖν κυρίοις
διωρισμένα ἀκριβῶς καὶ σαφῶς πάνθ' ὅσα δεῖ ποιεῖν
18 περὶ τῶν μελλόντων τεθήσεσθαι νόμων. καὶ πρῶτον
μὲν ἁπάντων χρόνος ἐστὶ γεγραμμένος, ἐν ᾧ προσήκει
νομοθετεῖν· εἶτ' οὐδὲ τόθ' ὡς ἂν ἑκάστῳ δοκῇ δέδωκε
τοῦτο πράττειν, ἀλλὰ προστάττει πρῶτον μὲν ἐκθεῖναι
πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων γράψαντα σκοπεῖν τῷ βουλο-
μένῳ, μετὰ ταῦτ' ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν νόμον τιθέναι
κελεύει, πρὸς τούτοις λύειν τοὺς ἐναντίους, ἄλλα περὶ
ὧν οὐδὲν ἴσως ὑμᾶς κατεπείγει νῦν ἀκοῦσαι. ἂν δέ τις
τούτων ἓν παραβῇ, τῷ βουλομένῳ δίδωσι γράφεσθαι.
19 εἰ μὲν οὖν μὴ πᾶσιν ἦν ἔνοχος τούτοις Τιμοκράτης καὶ
παρὰ πάντα ταῦτ' εἰσενηνόχει τὸν νόμον, ἓν ἂν αὐτοῦ
τις ἐποιεῖτο κατηγόρημα, ὅ τι δήποτε τοῦτ' ἦν· νῦν δ'
ἀνάγκη καθ' ἕκαστον χωρὶς περὶ ἑκάστου διελόμενον
λέγειν. πρῶτον μὲν οὖν, ὅπερ ἠδίκησε πρῶτον, τοῦτ' 706
ἐρῶ, ὡς παρὰ πάντας τοὺς νόμους ἐνομοθέτει, εἶτα
τῶν ἄλλων ἑξῆς ὅ τι ἂν βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ᾖ.
καί μοι λαβὲ τουτουσὶ τοὺς νόμους καὶ ἀνάγνωθι· φα-
νήσεται γὰρ τούτων οὐδὲν πεποιηκώς. προσέχετε, ὦ
ἄνδρες δικασταί, τὸν νοῦν ἀναγιγνωσκομένοις τοῖς
νόμοις.

ΕΠΙΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΝΟΜΩΝ.

20 [Ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ ἐν τῷ

δήμῳ, ἐπειδὰν εὔξηται ὁ κῆρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν, δεύτερον δὲ τῶν κοινῶν, εἶτα οἳ κεῖνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν, εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ἡ δ' ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ προτέρα, ὅτῳ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοὶ, ἡ δ' ὑστέρα, ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν· εἶτα τῶν κοινῶν κατὰ ταὐτά. τὴν δ' ἐπιχειροτονίαν εἶναι τῶν νόμων κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμέ-
21 νους. ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονηθῶσι, τοὺς πρυτάνεις, ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχειροτονία γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν· τοὺς δὲ προέδρους, οἳ ἂν τύχωσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, χρηματίζειν ἐπάναγκες πρῶτον μετὰ τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν, καθ' ὅ τι καθεδοῦνται, καὶ περὶ τοῦ ἀργυρίου, ὁπόθεν τοῖς νομοθέταις ἔσται· τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἐκ τῶν
22 ὀμωμοκότων τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον. ἐὰν δ' οἱ πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ τὰ γεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν ἢ οἱ πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι κατὰ τὰ γεγραμμένα, ὀφείλειν τῶν μὲν πρυτάνεων ἕκαστον χιλίας δραχμὰς ἱερὰς τῇ Ἀθηνᾷ, τῶν δὲ προέδρων ἕκαστος ὀφειλέτω τετταράκοντα δρα- 707
χμὰς ἱερὰς τῇ Ἀθηνᾷ. καὶ ἔνδειξις αὐτῶν ἔστω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἄρχῃ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ· οἱ δὲ θεσμοθέται τοὺς ἐνδειχθέντας εἰσαγόντων εἰς τὸ δικαστήριον κατὰ τὸν νόμον ἢ μὴ ἀνιόντων εἰς Ἄρειον πά-
23 γον, ὡς καταλύοντες τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νόμων. πρὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ὁ βουλόμενος Ἀθηναίων ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων γράψας τοὺς νόμους οὓς ἂν τιθῇ, ὅπως ἂν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν τεθέντων νόμων ψηφίσηται ὁ δῆμος περὶ τοῦ χρόνου τοῖς νομοθέταις. ὁ δὲ τιθεὶς τὸν καινὸν νόμον, ἀναγράψας εἰς λεύκωμα, ἐκτιθέτω πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων ὁσημέραι, ἕως ἂν ἡ ἐκκλησία γένηται. αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς συναπολογησομένους τὸν δῆμον τοῖς νόμοις, οἳ ἂν ἐν τοῖς νομοθέταις λύωνται, πέντε ἄνδρας ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων, τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνός.]

24 Οὗτοι πάντες οἱ νόμοι κεῖνται πολὺν ἤδη χρόνον, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ πεῖραν αὐτῶν πολλάκις δεδώ-

*κασιν ὅτι συμφέροντες ὑμῖν εἰσι, καὶ οὐδεὶς πώποτε
ἀντεῖπε μὴ οὐ καλῶς ἔχειν αὐτούς. εἰκότως· οὐδὲν
γὰρ ὠμὸν οὐδὲ βίαιον οὐδ' ὀλιγαρχικὸν προστάττου-
σιν, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντα φιλανθρώπως καὶ δημο-
25 τικῶς φράζουσι πράττειν. καὶ πρῶτον μὲν ἐφ' ὑμῖν
ἐποίησαν διαχειροτονίαν, πότερον εἰσοιστέος ἐστὶ νό-
μος καινὸς ἢ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ κείμενοι· μετὰ ταῦτα
δ' ἂν χειροτονήσητε εἰσφέρειν, οὐκ εὐθὺς τιθέναι
προσέταξαν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἀπέδειξαν ἐκκλησίαν, καὶ
οὐδ' ἐν ταύτῃ τιθέναι δεδώκασιν, ἀλλὰ σκέψασθαι
καθ' ὅ τι τοὺς νομοθέτας καθιεῖτε. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ* 708
*χρόνῳ τούτῳ προσέταξαν τοῖς βουλομένοις εἰσφέρειν
ἐκτιθέναι τοὺς νόμους πρόσθεν τῶν ἐπωνύμων, ἵν' ὁ
βουλόμενος σκέψηται, κἂν ἀσύμφορον ὑμῖν κατίδῃ τι,
26 φράσῃ καὶ κατὰ σχολὴν ἀντείπῃ. τούτων μέντοι το-
σούτων ὄντων οὐδὲν πεποίηκε Τιμοκράτης οὑτοσί·
οὔτε γὰρ ἐξέθηκε τὸν νόμον, οὔτ' ἔδωκεν, εἴ τις ἐβού-
λετο ἀναγνοὺς ἀντειπεῖν, οὔτ' ἀνέμεινεν οὐδένα τῶν
τεταγμένων χρόνων ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ τῆς ἐκκλη-
σίας, ἐν ᾗ τοὺς νόμους ἐπεχειροτονήσατε, οὔσης ἑνδε-
κάτῃ τοῦ ἑκατομβαιῶνος μηνὸς, δωδεκάτῃ τὸν νόμον
εἰσήνεγκεν, εὐθὺς τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ταῦτ' ὄντων Κρο-
νίων καὶ διὰ ταῦτ' ἀφειμένης τῆς βουλῆς, διαπραξά-
μενος μετὰ τῶν ὑμῖν ἐπιβουλευόντων καθίζεσθαι νο-
μοθέτας διὰ ψηφίσματος ἐπὶ τῇ τῶν Παναθηναίων
27 προφάσει. βούλομαι δ' ὑμῖν τὸ ψήφισμ' αὐτὸ ἀναγνῶ-
ναι τὸ νικῆσαν, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι πάντα συνταξάμενοι καὶ
οὐδὲν ἀπὸ ταυτομάτου τούτων ἔπραττον. λαβὲ τὸ ψή-
φισμ' αὐτοῖς καὶ ἀναγίγνωσκε σύ.*

ΨΗΦΙΣΜΑ.

*[Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης, ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτα-
νείας, Ἐπικράτης εἶπεν, ὅπως ἂν τὰ ἱερὰ θύηται καὶ ἡ*

διοίκησις ἱκανὴ γένηται καὶ εἴ τινος ἐνδεῖ πρὸς τὰ Παναθήναια διοικηθῇ, τοὺς πρυτάνεις τοὺς τῆς Πανδιονίδος καθίσαι νομοθέτας αὔριον, τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἕνα καὶ χιλίους ἐκ τῶν ὀμωμοκότων, συννομοθετεῖν δὲ καὶ τὴν βουλήν.]

28 Ἐνεθυμήθητ' ἀναγιγνωσκομένου τοῦ ψηφίσματος ὡς τεχνικῶς ὁ γράφων αὐτὸ τὴν διοίκησιν καὶ τὸ 709
τῆς ἑορτῆς προστησάμενος κατεπεῖγον, ἀνελὼν τὸν ἐκ τῶν νόμων χρόνον, αὐτὸς ἔγραψεν αὔριον νομοθετεῖν, οὐ μὰ Δί' οὐχ ἵν' ὡς κάλλιστα γένοιτό τι τῶν περὶ τὴν ἑορτήν (οὐδὲ γὰρ ἦν ὑπόλοιπον οὐδ' ἀδιοίκητον οὐδέν), ἀλλ' ἵνα μὴ προαισθομένου μηδενὸς ἀνθρώπων μηδ' ἀντειπόντος τεθείη καὶ γένοιτο κύριος αὐτοῖς ὅδε
29 ὁ νῦν ἀγωνιζόμενος νόμος. τεκμήριον δέ· καθιζομένων γὰρ τῶν νομοθετῶν περὶ μὲν τούτων, τῆς διοικήσεως καὶ τῶν Παναθηναίων, οὔτε χείρονα οὔτε βελτίω νόμον οὐδέν' εἰσήνεγκεν οὐδείς, περὶ δὲ ὧν οὔτε τὸ ψήφισμα ἐκέλευεν οἵ τε νόμοι κωλύουσι, Τιμοκράτης οὑτοσὶ κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐνομοθέτει, κυριώτερον μὲν νομίσας τὸν ἐκ τοῦ ψηφίσματος ἢ τὸν ἐν τοῖς νόμοις εἰρημένον χρόνον, οὐδ' ὁτιοῦν δὲ φοβηθεὶς εἰ ἁπάντων ὑμῶν ἀγόντων ἱερομηνίαν, καὶ νόμου κειμένου μήτ' ἰδίᾳ μήτε κοινῇ μηδὲν ἀλλήλους ἀδικεῖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μηδὲ χρηματίζειν ὅ τι ἂν μὴ περὶ τῆς ἑορτῆς ᾖ, αὐτὸς οὐχ ἕνα τὸν τυχόντα, ἀλλ' ὅλην ἀδι-
30 κῶν φανήσεται τὴν πόλιν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν εἰδότα μὲν τοὺς νόμους, ὧν ὀλίγῳ πρότερον πάντες ἠκούσατε, κυρίους ὄντας, εἰδότα δ' οὐκ ἐῶνθ' ἕτερον νόμον ψήφισμα οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἔννομον ᾖ, νόμου κυριώτερον εἶναι, γράψαι καὶ θεῖναι νόμον ὑμῖν κατὰ ψήφισμα, ὃ
31 καὶ αὐτὸ παρὰ τοὺς νόμους εἰρημένον ᾔδει; ἢ πῶς οὐ σχέτλιον τὴν μὲν πόλιν αὐτὴν ἑκάστῳ ἡμῶν δεδωκέναι

ἄδειαν τοῦ μή τι παθεῖν ἀηδὲς ἢ δεινὸν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ποιήσασαν ἱερομηνίαν, αὐτὴν δὲ μὴ τετυχηκέ- 710
ναι ταύτης τῆς ἀσφαλείας παρὰ Τιμοκράτους, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἱερομηνίᾳ τὰ μέγιστ' ἠδικῆσθαι; τί γὰρ ἄν τις μεῖζον ἠδίκησεν ἰδιώτης ἀνὴρ ἢ καταλύων τοὺς νόμους αὐτῆς, δι' ὧν οἰκεῖται;

32 Ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν ὧν προσῆκέ τε καὶ κελεύουσιν οἱ νόμοι πεποίηκεν, εἰς τὰ προειρημένα τις σκοπῶν ἂν γνοίη. ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τοῦτ' ἀδικεῖ, εἰ παραβὰς τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν νόμων καὶ τὸ βουλεύσασθαι καὶ σκέψασθαι περὶ τούτων ὑμᾶς παντελῶς ἀνελὼν οὔσης ἱερομηνίας ἐνομοθέτει, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνο, ὅτι πᾶσιν ἐναντίον εἰσενήνοχε τοῖς οὖσι νόμοις, αὐτίκα δὴ μάλ' ἀκριβῶς μαθήσεσθε. ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν τουτονὶ πρῶτον τὸν νόμον, ὃς διαρρήδην οὐκ ἐᾷ νόμον οὐδένα ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν δέ τις εἰσφέρῃ, γράφεσθαι κελεύει. ἀναγίγνωσκε.

ΝΟΜΟΣ.

33 [Τῶν δὲ νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, ἐὰν μὴ ἐν νομοθέταις. τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ Ἀθηναίων λύειν, ἕτερον τιθέντι ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς προέδρους περὶ τούτων τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κειμένου, εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ οὔ, ἔπειτα περὶ τοῦ τιθεμένου. ὁπότερον δ' ἂν χειροτονήσωσιν οἱ νομοθέται, τοῦτον κύριον εἶναι. ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νόμων τῶν κειμένων μηδενί. ἐὰν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κειμένων ἕτερον ἀντιθῇ μη ἐπιτήδειον τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων τῳ, τὰς γραφὰς εἶναι κατ' αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον ὃς κεῖται, ἐάν τις μὴ ἐπιτή- 711
δειον θῇ νόμον.]

34 Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου· πολλῶν δὲ καλῶς κει-

μένων νόμων τῇ πόλει οὐδενὸς ἧττον ἡγοῦμαι καὶ τοῦ-
τον ἀξίως ἐπαίνου γεγράφθαι. σκέψασθε γὰρ ὡς δι-
καίως καὶ σφόδρα ὑπὲρ τοῦ δήμου κεῖται. οὐκ ἐᾷ τοῖς
ὑπάρχουσι νόμοις ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν μὴ λύσῃ
τὸν πρότερον κείμενον. τίνος ἕνεκα; πρῶτον μὲν ἵν'
35 ὑμῖν ἐξῇ τὰ δίκαια ψηφίζεσθαι μετ' εὐσεβείας. εἰ γὰρ
εἴησαν δύο τινὲς ἐναντίοι νόμοι, καί τινες ἀντίδικοι
παρ' ὑμῖν ἀγωνίζοιντο ἢ περὶ δημοσίων ἢ περὶ ἰδίων
πραγμάτων, ἀξιοῖ δ' ἑκάτερος νικᾶν μὴ τὸν αὐτὸν δει-
κνύων νόμον, οὔτ' ἀμφοτέροις ἔνι δήπου ψηφίσασθαι·
πῶς γάρ; οὔτε θατέρῳ ψηφιζομένους εὐορκεῖν· παρὰ
γὰρ τὸν ἐναντίον, ὄντα δ' ὁμοίως κύριον, ἡ γνῶσις
36 συμβαίνει. τοῦτό τ' οὖν ὑπὲρ ὑμῶν φυλαττόμενος
ταῦτα προεῖπε καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ βουλόμενος φύλα-
κας ὑμᾶς τῶν νόμων καταστῆσαι· ᾔδει γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι
τὰς ἄλλας ἃς γέγραφεν αὐτῶν φυλακὰς ἔστι πολλαχῇ
διακρούσασθαι. τοὺς συνηγόρους, οὓς χειροτονεῖτε,
δύναιτ' ἂν πεῖσαί τις σιωπᾶν. ἐκτιθέναι κελεύει τοῦ
προειδέναι πάντας· τάχ' ἄν, εἰ τύχοι, τοὺς μὲν ἀντει-
πόντας ἄν, εἰ προαίσθοιντο, λάθοι, οἱ δ' οὐδὲν προσέ-
37 χοντες ἀναγνοῖεν ἄν. ἀλλὰ γράψασθαι νὴ Δί' ἕκαστον
ἔστιν, ὃ κἀγὼ νυνὶ πεποίηκα· κἀνταῦθ', ἂν ἀπαλλάξῃ
τις τὸν ἐπιστάντα, ἡ πόλις παρακέκρουσται. τίς οὖν
μόνη φυλακὴ καὶ δικαία καὶ βέβαιος τῶν νόμων; ὑμεῖς
οἱ πολλοί· οὔτε γὰρ τὸ γνῶναι καὶ δοκιμάσαι τὸ βέλτι-
στον ἐξελέσθαι δύναιτ' ἂν ὑμῶν οὐδὲ εἷς, οὔτε ἀπαλ- 712
λάξας καὶ διαφθείρας πεῖσαι τὸν χείρω θέσθαι νόμον
38 ἀντὶ τοῦ κρείττονος. διὰ ταῦτα πάντα ἐφ' ἑκάστην
ἀπαντᾷ τὴν ὁδὸν τῶν ἀδικημάτων, κωλύων καὶ οὐκ
ἐῶν βαδίζειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν. ταῦτα πάντα
Τιμοκράτης, οὕτω καλῶς καὶ δικαίως κείμενα, ἠφάνι-
σεν, ἐξήλειψεν, ὅσον ἦν ἐπὶ τούτῳ, καὶ νόμον εἰσήνεγ-

κεν ἅπασιν ἐναντίον ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς οὖσιν, οὐ παραναγνοὺς, οὐ λύσας, οὐ δοὺς αἵρεσιν, οὐκ ἄλλο ποιήσας οὐδὲν τῶν προσηκόντων.

39 Ὡς μὲν οὖν ἔνοχος τῇ γραφῇ καθέστηκεν, ἐναντίον εἰσενηνοχὼς τοῖς οὖσι νόμοις, οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι· ἵνα δ' εἰδῆτε παρ' οἵους νόμους οἷον οὗτος εἰσήνεγκεν, ἀναγνώσεται πρῶτον ὑμῖν τὸν τούτου νόμον, εἶτα τοὺς ἄλλους, οἷς οὗτος ἐναντίος ἐστίν. ἀναγίγνωσκε.

ΝΟΜΟΣ.

[Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης, δωδεκάτῃ τῆς πρυτα-
νείας, Τιμοκράτης εἶπε, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ
δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα δε-
σμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ
ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ
δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλε.
τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις κα-
40 θιστάναι βούληται. τῷ δὲ καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς,
ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον ἐφ' ᾧ κατέστησε τοὺς
ἐγγυητὰς, ἀφεῖσθαι τῶν δεσμῶν. ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τὸ
ἀργύριον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανεί- 713
ας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δη-
μοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. περὶ δὲ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη
καὶ τῶν ἐγγυωμένων καὶ ἐκλεγόντων, καὶ τῶν τὰ μισθώ-
σιμα μισθουμένων καὶ τῶν ἐγγυωμένων, τὰς πράξεις εἶναι
τῇ πόλει κατὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δ' ἐπὶ τῆς
ἐνάτης πρυτανείας ὄφλῃ, τοῦ ὑστέρου ἐνιαυτοῦ ἐπὶ τῆς
ἐνάτης, ἢ δεκάτης πρυτανείας ἐκτίνειν.]

41 Ἀκηκόατε μὲν τοῦ νόμου, μνημονεύετε δ' ἐξ αὐτοῦ μοι πρῶτον μὲν τὸ καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, ἔπειθ' ὅτι πλὴν περὶ τῶν τελωνῶν καὶ περὶ τῶν μισθουμένων, καὶ ὅσοι ταῦτα ἐγγυῶνται, χρῆσθαι κελεύει τῷ νομῳ.

ὅλος μὲν γάρ ἐστιν ἅπασιν ἐναντίος τοῖς οὖσι, μάλιστα δὲ τούτῳ· γνώσεσθε δὲ τοὺς νόμους ἀκούοντες αὐτούς. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

42 [Διοκλῆς εἶπε τοὺς νόμους τοὺς πρὸ Εὐκλείδου τεθέντας ἐν δημοκρατίᾳ, καὶ ὅσοι ἐπ' Εὐκλείδου ἐτέθησαν καὶ εἰσὶν ἀναγεγραμμένοι, κυρίους εἶναι. τοὺς δὲ μετ' Εὐκλείδην τεθέντας καὶ τὸ λοιπὸν τιθεμένους κυρίους εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἕκαστος ἐτέθη, πλὴν εἴ τῳ προσγέγραπται χρόνος ὅντινα δεῖ ἄρχειν. ἐπιγράψαι δὲ τοῖς μὲν νῦν κειμένοις τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς τριάκοντα ἡμερῶν· τὸ δὲ λοιπὸν, ὃς ἂν τυγχάνῃ γραμματεύων, προσγραφέτω παραχρῆμα τὸν νόμον κύριον εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐτέθη.]

43 Καλῶς ἐχόντων τῶν νόμων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, 714
τῶν ὑπαρχόντων, ὅδε ὁ νῦν ἀναγνωσθεὶς νόμος ὡσπερεὶ διώρισε καὶ βεβαιοτέρους ἐποίησεν αὐτούς. κελεύει γὰρ ἕκαστον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐτέθη κύριον εἶναι, πλὴν εἴ τῳ χρόνος προσγέγραπται, τούτῳ δὲ τὸν γεγραμμένον ἄρχειν. διὰ τί; ὅτι πολλοῖς τῶν νόμων προσεγέγραπτο "τὸν δὲ νόμον εἶναι κύριον τόνδ' ἀπὸ τοῦ "μετὰ τὸν νῦν ἄρχοντα." ὕστερον δὲ γράφων ὁ τιθεὶς ἐπὶ τούτοις τόνδε τὸν νόμον, τὸν ἀνεγνωσμένον, οὐκ ἐνόμιζε δίκαιον εἶναι τοὺς αὐτοὺς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους ὕστερον ἢ ἐτέθησαν κυρίους εἶναι ἀνενεγκεῖν ἐπὶ τὴν ἡμέραν, ἀφ' ἧς ἐτέθησαν, καὶ πρότερον
44 ποιῆσαι κυρίους ἢ ὁ θεὶς ἕκαστον ἠξίωσεν. τούτῳ μέντοι τῷ νόμῳ σκέψασθε ὡς ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν. ὁ μέν γε κελεύει τὸν γεγραμμένον χρόνον ἢ τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἂν τεθῇ κυρίαν εἶναι· ὁ δ' ἔγραψεν "καὶ εἴ τινι προστετίμηται" περὶ τῶν παρεληλυθότων λέγων. καὶ οὐδὲ τοῦθ' ὥρισεν, ἄρχοντα προσγράψας

ἀφ' οὗ, ἀλλὰ πεποίηκεν οὐ μόνον πρὸ τῆς ἡμέρας ἐν ᾗ τέθεικε κύριον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τινὰ ἡμῶν· ἀόριστον γὰρ ἅπαντα τὸν παρεληλυθότα προσπεριείληφε χρόνον. καίτοι χρῆν σε, ὦ Τιμόκρατες, ἢ τοῦτον μὴ γράφειν ἢ ἐκεῖνον λύειν, οὐχ, ἵνα ὃ βούλει σὺ γένηται, πάντα τὰ πράγματα συνταράξαι. λέγε ἄλλον νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

45 [Μηδὲ περὶ τῶν ἀτίμων, ὅπως χρὴ ἐπιτίμους αὐτοὺς εἶναι, μηδὲ περὶ τῶν ὀφειλόντων τοῖς θεοῖς ἢ τῷ δημοσίῳ 715 τῷ Ἀθηναίων περὶ ἀφέσεως τοῦ ὀφλήματος ἢ τάξεως, ἐὰν μὴ ψηφισαμένων Ἀθηναίων τὴν ἄδειαν πρῶτον μὴ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις. τότε δ' ἐξεῖναι χρηματίζειν καθ' ὅ τι ἂν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ.]

46 Ἄλλος οὗτος νόμος, οὐκ ἐῶν περὶ τῶν ἀτίμων οὐδὲ τῶν ὀφειλόντων λέγειν οὐδὲ χρηματίζειν περὶ ἀφέσεως τῶν ὀφλημάτων οὐδὲ τάξεως, ἂν μὴ τῆς ἀδείας δοθείσης, καὶ ταύτης μὴ ἔλαττον ἢ ἑξακισχιλίων ψηφισαμένων. οὗτος δ' ἔγραψεν ἄντικρυς, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται, εἶναι τὴν ἄφεσιν πορισαμένῳ τοὺς ἐγγυησομένους, οὐ προτεθέντος οὐδενὸς περὶ τούτων, οὐδὲ δοθείσης ἀδείας λέγειν.
47 καὶ ὁ μὲν νόμος, οὐδ' ἐπειδὰν τὴν ἄδειαν εὕρηταί τις, ἔδωκεν ὡς ἂν βούληται πράττειν, ἀλλ' ὡς ἂν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ· τῷ δ' οὐκ ἀπέχρησε τοῦτ' ἀδικεῖν μόνον, εἰ μὴ δοθείσης τῆς ἀδείας λέγει καὶ νόμον εἰσφέρει περὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ προσέτι οὐκ εἰς τὴν βουλὴν, οὐκ εἰς τὸν δῆμον εἰπὼν περὶ τούτων οὐδὲν, ἐν παραβύστῳ, τῆς βουλῆς μὲν ἀφειμένης, τῶν δ' ἄλλων διὰ τὴν ἑορτὴν ἱερομηνίαν ἀγόντων, λάθρα νόμον
48 εἰσήνεγκεν. καίτοι χρῆν σε, ὦ Τιμόκρατες, εἰδότα τὸν

νόμον τόνδε ὃν ἀνέγνων, εἴ τι δίκαιον ἐβούλου πράττειν, πρῶτον μὲν πρόσοδον γράψασθαι πρὸς τὴν βουλὴν, εἶτα τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι, καὶ τόθ' οὕτως, εἰ πᾶσιν Ἀθηναίοις ἐδόκει, γράφειν καὶ νομοθετεῖν περὶ τούτων, καὶ τότε τοὺς χρόνους ἀναμείναντα τοὺς ἐκ τῶν νόμων, ἵνα τοῦτον τὸν τρόπον πράττων, εἰ καί τις 716
ἐπεχείρει δεικνύειν οὐκ ἐπιτήδειον ὄντα τῇ πόλει τὸν νόμον, μὴ οὖν ἐπιβουλεύειν γ' ἐδόκεις, ἀλλὰ γνώμῃ
49 διαμαρτὼν ἀποτυχεῖν. νῦν δὲ τῷ λάθρᾳ καὶ ταχὺ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἐμβαλεῖν τὸν νόμον εἰς τοὺς νόμους καὶ μὴ θεῖναι πᾶσαν ἀφῄρησαι σαυτοῦ τὴν συγγνώμην· τοῖς γὰρ ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι συγγνώμης, οὐ τοῖς ἐπιβουλεύσασιν, ὃ σὺ νῦν εἴληψαι ποιῶν. ἀλλὰ γὰρ αὐτίκα ἐρῶ περὶ τούτων. νῦν δ' ἀναγίγνωσκε τὸν ἑξῆς νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

50 [Ἐὰν δέ τις ἱκετεύῃ ἐν τῇ βουλῇ ἢ ἐν τῷ δήμῳ περὶ ὧν δικαστήριον ἢ ἡ βουλὴ ἢ ὁ δῆμος κατέγνω, ἐὰν μὲν αὐτὸς ὁ ὀφλὼν ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, ἔνδειξιν εἶναι αὐτοῦ, καθάπερ ἐάν τις ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἡλιάζηται· ἐὰν δ' ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ὠφληκότος ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, δημοσία ἔστω αὐτοῦ ἡ οὐσία ἅπασα. ἐὰν δέ τις τῶν προέδρων δῷ τινὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν, ἢ αὐτῷ τῷ ὠφληκότι ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου, πρὶν ἐκτῖσαι, ἄτιμος ἔστω.]

51 Ἔστι μὲν ἔργον, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ περὶ πάντων τῶν νόμων, οἷς οὗτος ἐναντίον εἰσενήνοχεν, ἐροῦμεν· ἄξιον δ', εἰ περί του καὶ ἄλλου, καὶ περὶ τοῦδε ὃν νῦν ἀνέγνω διελθεῖν. ὁ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεὶς ᾔδει τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πραότητα τὴν ὑμετέραν, καὶ διὰ ταύτην ἑώρα περὶ πολλῶν ὑμᾶς ἑκόντας ἤδη ποτὲ μεγάλα ζημιωθέν-
52 τας. βουλόμενος δὴ μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ τὰ κοινὰ

κακῶς ἔχειν ὑπολιπεῖν, τοὺς μετὰ τῶν νόμων κρίσει 717
καὶ δικαστηρίῳ μὴ δίκαια ποιεῖν ἐγνωσμένους οὐκ ᾤετο δεῖν τῆς εὐηθείας τῆς ὑμετέρας ἀπολαύειν, τὸ δεῖσθαι καὶ μετὰ συμφορᾶς ἱκετεύειν ἔχοντας ἀφορμὴν, ἀλλ' ὅλως ἀπεῖπε μήτ' αὐτῷ μήτ' ἄλλῳ μηδενὶ μήθ' ἱκετεύειν μήτε λέγειν ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ποιεῖν
53 τὰ δίκαια σιγῇ. εἰ τοίνυν τις ἔροιθ' ὑμᾶς ποτέροις μᾶλλον ἂν εἰκότως ποιήσαιθ' ὁτιοῦν, τοῖς δεομένοις ἢ τοῖς ἐπιτάττουσιν, οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν τοῖς δεομένοις· τὸ μὲν γὰρ χρηστῶν, τὸ δ' ἀνάνδρων ἀνθρώπων ἔργον ἐστίν. οὐκοῦν οἱ νόμοι μὲν ἅπαντες προστάττουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν, οἱ τιθέντες δὲ τὰς ἱκετηρίας δέονται. εἰ τοίνυν ἱκετεύειν οὐκ ἔξεστιν, ἦ που νόμον γ' ἐπίταγμα ἔχοντα εἰσφέρειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. καὶ γὰρ αἰσχρὸν περὶ ὧν μηδὲ χαρίζεσθαι δεῖν ὑπειλήφατε, περὶ τούτων ἀκόντων ὑμῶν ἐᾶν ἅ τινες βούλονται πραχθῆναι.

Λέγε τὸν μετὰ τοῦτον ἐφεξῆς.

ΝΟΜΟΣ.

54 [Ὅσων δίκη πρότερον ἐγένετο ἢ εὔθυνα ἢ διαδικασία περί του ἐν δικαστηρίῳ, ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, ἢ τὸ δημόσιον ἀπέδοτο, μὴ εἰσάγειν περὶ τούτων εἰς τὸ δικαστήριον μηδ' ἐπιψηφίζειν τῶν ἀρχόντων μηδένα, μηδὲ κατηγορεῖν ἐώντων ἃ οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι.]

55 Τιμοκράτης τοίνυν, ὥσπερ μαρτυρίαν ὧν ἀδικεῖ γράφων, εὐθὺς ἀρχόμενος τοῦ νόμου τἀναντία ἔθηκε τούτοις. ὁ μέν γε οὐκ ἐᾷ περὶ ὧν ἂν ἅπαξ γνῷ δικαστήριον πάλιν χρηματίζειν· ὁ δ' ἔγραψε, καὶ εἴ τινι προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα, τὸν δῆμον τούτῳ χρηματίζειν, ὅπως ἃ μὲν ἔγνω τὸ δικαστήριον 718
λυθήσεται, καταστήσει δ' ἐγγυητὰς ὁ ὀφλών. καὶ ὁ μὲν

νόμος μηδ' ἐπιψηφίζειν φησὶ τῶν ἀρχόντων παρὰ ταῦτα μηδένα· ὁ δ' ἔγραψε τοῖς προέδροις ἐπάναγκες, ἐάν τις καθιστῇ, προσάγειν, καὶ προσέγραψεν "ὁπότ' ἄν τις "βούληται."

56 Λέγ' ἕτερον νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

[Τὰς δίκας καὶ τὰς διαίτας, ὅσαι ἐγένοντο ἐπὶ τοῖς νόμοις ἐν δημοκρατουμένῃ τῇ πόλει, κυρίας εἶναι.]

Οὔ φησι Τιμοκράτης, οὔκουν ὁπόσοις γ' ἂν δεσμοῦ προστιμηθῇ.

Λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

[Ὁπόσα δ' ἐπὶ τῶν τριάκοντ' ἐπράχθη ἢ δίκη ἐδικάσθη, ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, ἄκυρα εἶναι.]

57 Ἐπίσχες. εἰπέ μοι, τί δεινότατον πάντες ἂν ἀκούσαντες φήσαιτε καὶ μάλιστ' ἂν ἀπεύξαισθε; οὐχὶ ταῦτα τὰ πράγματα, ἅπερ ἦν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, μὴ γενέσθαι; ἔγωγ' οἶμαι. ὁ γοῦν νόμος οὑτοσὶ εὐλαβούμενος, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ τοιοῦτον ἀπεῖπε τὰ πραχθέντα ἐπ' ἐκείνων μὴ κύρια εἶναι. οὑτοσὶ τοίνυν τὴν αὐτὴν κατέγνω παρανομίαν τῶν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας πεπραγμένων, ἥνπερ τῶν ἐπ' ἐκείνων ὑμεῖς· ὁμοίως γοῦν
58 ἄκυρα ποιεῖ. καίτοι τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον κύριον τὸν νόμον ἐάσαντες γενέσθαι; πότερον τὰ δικαστήρια, ἃ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως ἐκ τῶν ὀμωμοκότων πληροῦται, ταὐτὰ ἀδικήματα τοῖς ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἀδικεῖν; καὶ πῶς οὐ δεινόν; ἀλλὰ δικαίως ἐψηφίσθαι; τίνος οὖν ἕνεκα τὸν λύσοντα ταῦτα νόμον θέσθαι φήσομεν; πλὴν εἰ τοῦτό τις εἴποι, 719
μανέντες· ἄλλο γὰρ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.

59 *Λέγ' ἄλλον νόμον.*

ΝΟΜΟΣ.

[*Μηδὲ νόμον ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις τιθῇ.*]

Οὐκ ἐᾷ νόμον ἀλλ' ἢ τὸν αὐτὸν τιθέναι κατὰ τῶν πολιτῶν πάντων, καλῶς καὶ δημοτικῶς λέγων. ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτω καὶ τούτων ἴσον μετέχειν ἕκαστον ἀξιοῖ. δι' οὓς μὲν τοίνυν οὗτος εἰσέφερε τὴν νόμον, ὑμεῖς οὐδὲν ἐμοῦ χεῖρον γιγνώσκετε· ἄνευ δὲ τούτων αὐτὸς ὡμολόγησε μὴ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικέναι, πλὴν περὶ τῶν τελωνῶν καὶ τῶν μισθουμένων καὶ τῶν τούτων ἐγγυητῶν χρῆσθαι προσγράψας τῷ νόμῳ. οὐκοῦν ὁπότ' εἰσί τινες οὓς ἀφορίζεις, οὐκ ἂν ἔτι εἴης ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν
60 *τεθεικώς. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις, ὡς ὅσοις δεσμοῦ προστιμᾶται, τούτων μάλιστα ἢ τὰ μέγιστα ἀδικοῦσιν οἱ τελῶναι, ὥστε μόνοις αὐτοῖς μὴ μεταδοῦναι τοῦ νόμου. πολὺ γὰρ δήπου μᾶλλον οἱ προδιδόντες τι τῶν κοινῶν, οἱ τοὺς γονέας κακοῦντες, οἱ μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας ἔχοντες, εἰσιόντες δ' εἰς τὴν ἀγορὰν, ἀδικοῦσιν. οἷς ἅπασιν οἱ μὲν ὑπάρχοντες νόμοι δεσμὸν προλέγουσιν, ὁ δὲ σὸς λελύσθαι δίδωσιν. ἀλλ' ἐνταῦθα πάλιν καταμηνύεις ὑπὲρ ὧν ἐτίθεις· διὰ γὰρ τὸ μὴ τελωνήσαντας ὀφείλειν αὐτοὺς, ἀλλὰ κλέψαντας, μᾶλλον δ' ἁρπάσαντας τὰ χρήματα, διὰ τοῦτ' οὐκ ἐφρόντισας, οἶμαι, τῶν τελωνῶν.* 720

61 *Πολλοὺς δ' ἄν τις ἔχοι νόμους ἔτι καὶ καλῶς ἔχοντας δεικνύναι, οἷς πᾶσιν ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν. ἀλλ' ἴσως ἐγὼ μὲν, εἰ περὶ πάντων ἐρῶ, ἐξωσθήσομαι περὶ τοῦ μηδ' ἐπιτήδειον ὅλως ὑμῖν εἶναι τὸν νόμον εἰπεῖν, ὑμῖν δ' ὁμοίως ἔνοχος φανεῖται τῇ*

γραφῇ, καὶ εἰ ἑνὶ τῶν ὄντων νόμων ἐναντίος ἐστίν. πῶς οὖν μοι δοκεῖ; τοὺς μὲν ἄλλους ἐᾶν, περὶ δ' οὗ πρότερόν ποτ' αὐτὸς οὗτος ἔθηκε νόμου διελθόντ' ἐπ' ἐκεῖνο ἰέναι τὸ μέρος τῆς κατηγορίας ἤδη, ὡς καὶ με-
62 γάλ' ἂν βλάπτοι γενόμενος κύριος τὴν πόλιν. τὸ μὲν οὖν τοῖς τῶν ἄλλων ἐναντίον εἰσενηνοχέναι νόμον δεινὸν μὲν, ἀλλ' ἄλλου δεῖται κατηγόρου· τὸ δὲ τῷ ὑφ' ἑαυτοῦ πρότερον κειμένῳ νόμῳ τἀναντία θεῖναι, τοῦτ' ἤδη ποιεῖ κατήγορον αὐτὸν αὑτοῦ γεγενῆσθαι. ἵν' οὖν τοῦτ' εἰδῆτε γιγνόμενον, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ὃν οὗτος ἔθηκεν· ἐγὼ δὲ σιωπήσομαι. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

63 [Τιμοκράτης εἶπεν, ὁπόσοι Ἀθηναίων κατ' εἰσαγγελίαν ἐκ τῆς βουλῆς ἢ νῦν εἰσιν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἢ τὸ λοιπὸν κατατεθῶσι, καὶ μὴ παραδοθῇ ἡ κατάγνωσις αὐτῶν τοῖς θεσμοθέταις ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ κατὰ πρυτανείαν κατὰ τὸν εἰσαγγελτικὸν νόμον, δεδόχθαι εἰσάγειν τοὺς ἕνδεκα εἰς τὸ δικαστήριον τριάκονθ' ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἂν παραλάβωσιν, ἐὰν μή τι δημοσίᾳ κωλύῃ, ἐὰν δὲ μὴ, ὅταν πρῶτον οἷόν τ' ᾖ. κατηγορεῖν δ' Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία περὶ αὐτοῦ ὅ τι ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δ' ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω ἕως ἂν ἐκτίσῃ ὅ τι ἂν αὐτοῦ 721
καταγνωσθῇ.]

64 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; λέγε αὐτοῖς αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

ΝΟΜΟΣ.

[Ἐὰν δ' ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω ἕως ἂν ἐκτίσῃ.]

Πέπαυσο. ἔστιν οὖν ὅπως ἂν ἐναντιώτερά τις δύο θείη τοῦ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτίσωσι, τοὺς ἁλόντας, καὶ

τοῦ καθιστάναι τοὺς αὐτοὺς τούτους ἐγγυητὰς, ἀλλὰ
μὴ δεῖν; ταῦτα τοίνυν κατηγορεῖ Τιμοκράτης Τιμο-
κράτους, οὐ Διόδωρος, οὐδ' ἄλλος ὑμῶν οὐδεὶς το-
65 σούτων ὄντων τὸ πλῆθος. καίτοι τίνος ἂν ὑμῖν ἀπο-
σχέσθαι δοκεῖ λήμματος ἢ τί ποιεῖν ἂν ὀκνῆσαι κέρδους
ἕνεκα, ὅστις ἐναντία αὐτὸς αὑτῷ νομοθετεῖν ἠξίωσεν,
οὐδὲ τοῖς ἄλλοις τῶν νόμων ἐώντων; ἐμοὶ μὲν γὰρ
ἕνεκ' ἀναιδείας ὁ τοιοῦτος δοκεῖ πᾶν ἂν ἑτοίμως ἔργον
ποιῆσαι. ὥσπερ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν περὶ
τἄλλα κακούργων τοὺς ὁμολογοῦντας ἄνευ κρίσεως
κολάζειν οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὕτω δίκαιον καὶ τού-
του, ἐπειδὴ τοὺς νόμους κακουργῶν εἴληπται, μὴ δόν-
τας λόγον μηδ' ἐθελήσαντας ἀκοῦσαι καταψηφίσα-
σθαι· ὡμολόγηκε γὰρ [θατέρῳ] τῷ προτέρῳ νόμῳ ἐναν-
τίον τόνδε τιθεὶς ἀδικεῖν.

66 Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ παρὰ τούτους τοὺς νόμους καὶ
παρὰ τοὺς προειρημένους, καὶ μικροῦ δέω παρὰ πάν-
τας εἰπεῖν τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει, τέθεικε τὸν νόμον,
οἶμαι δῆλον ἅπασιν ὑμῖν εἶναι. θαυμάζω δ' αὐτοῦ τί
ποτε καὶ τολμήσει λέγειν περὶ τούτων. οὔτε γὰρ ὡς
οὐκ ἐναντίος ἔσθ' ὁ νόμος τοῖς ἄλλοις δεικνύειν ἕξει,
οὔθ' ὡς δι' ἀπειρίαν ἰδιώτην αὐτὸν ὄντα τοῦτ' ἔλαθε 722
δύναιτ' ἂν πεῖσαι· πάλαι γὰρ μισθοῦ καὶ γράφων καὶ
67 νόμους εἰσφέρων ὦπται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ἔνε-
στιν αὐτῷ, ἀδίκημα μὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα ὁμολογῆσαι,
συγγνώμης δὲ τυχεῖν ἀξιοῦν· οὐ γὰρ ἄκων οὐδ' ὑπὲρ
ἠτυχηκότων οὐδ' ὑπὲρ συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων αὑ-
τῷ τεθεικὼς φαίνεται τὸν νόμον, ἀλλ' ἑκὼν ὑπὲρ
μεγάλα ἠδικηκότων ὑμᾶς, οὐδὲν προσηκόντων αὑτῷ,
πλὴν εἰ συγγενεῖς ὑπολαμβάνειν φησὶ τοὺς μισθουμέ-
νους αὐτόν.

68 Ὡς τοίνυν οὐδ' ἐπιτήδειον νόμον ὑμῖν οὐδὲ συμ-

*φέροντ' εἰσενήνοχε, τοῦτ' ἤδη πειράσομαι νυνὶ δεικνύ-
ειν. οἶμαι ἅπαντας ἂν ὑμᾶς ὁμολογῆσαι δεῖν τὸν ὀρ-
θῶς ἔχοντα νόμον καὶ συνοίσειν μέλλοντα τῷ πλήθει
πρῶτον μὲν ἁπλῶς καὶ πᾶσι γνωρίμως γεγράφθαι, καὶ
μὴ τῷ μὲν εἶναι ταυτὶ περὶ αὐτοῦ νομίζειν, τῷ δὲ ταυ-
τί. ἔπειτ' εἶναι δυνατὰς τὰς πράξεις, ἃς δεῖ γίγνεσθαι
διὰ τοῦ νόμου· εἰ γὰρ αὖ καλῶς μὲν ἔχοι, μὴ δυνατὸν
δέ τι φράζοι, εὐχῆς, οὐ νόμου διαπράττοιτ' ἂν ἔργον.
69 πρὸς δὲ τούτοις μηδενὶ τῶν ἀδικούντων φαίνεσθαι
μηδεμίαν διδόντα ῥᾳστώνην. εἰ γὰρ δημοτικόν τις
ὑπείληφε τὸ πράους εἶναι τοὺς νόμους, τίσι τούτοις
προσεξεταζέτω, κἄνπερ ὀρθῶς βούληται σκοπεῖν, εὑ-
ρήσει τοῖς κρίνεσθαι μέλλουσιν, οὐ τοῖς ἐξεληλεγμέ-
νοις· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄδηλον εἴ τις ἔστ' ἀδίκως διαβε-
βλημένος, τοῖς δὲ οὐδὲ λόγος λείπεται τὸ μὴ οὐ πονη-
70 ροῖς εἶναι. τούτων τοίνυν ὧν διεξελήλυθ' ἐγὼ νῦν
οὐδ' ὁτιοῦν οὗτος ἔχων ὁ νόμος φανήσεται, τἀναντία
δ' ἑξῆς πάντα. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι τοῦτο
διδάσκειν, μάλιστα δὲ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν τέθεικε δι-* 723
*εξιών. ἔστι γὰρ οὐ τὸ μὲν αὐτοῦ καλῶς κείμενον, τὸ δὲ
ἡμαρτημένον, ἀλλ' ὅλος ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ τῆς πρώτης συλ-
71 λαβῆς μέχρι τῆς τελευταίας, ἐφ' ὑμῖν κεῖται. λαβὲ δ'
αὐτοῖς τὴν γραφὴν αὐτήν, καὶ μέχρι τοῦ πρώτου μέ-
ρους ἀνάγνωθι τὸν νόμον· ῥᾷστα γὰρ οὕτως ἐγώ τε
διδάξω καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθ' ἃ λέγω.*

ΝΟΜΟΣ.

['Επὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης πρυτανείας δωδεκάτῃ, τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν 'Αριστοκλῆς Μυρρινούσιος, Τιμοκράτης εἶπε, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι.]

72 *Ἐπίσχες· αὐτίκα γὰρ καθ᾿ ἕκαστον ἀναγνώσει. τουτὶ πάντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ σχεδόν ἐστι δεινότατον. οἶμαι γὰρ οὐδὲ ἕνα ἄνθρωπον ἄλλον τολμῆσαι, νόμον εἰσφέροντα ἐπὶ τῷ χρῆσθαι τοὺς πολίτας αὐτῷ, τὰς κατὰ τοὺς πρότερον κυρίους νόμους κρίσεις γεγενημένας ἐπιχειρῆσαι λύειν. τοῦτο τοίνυν οὑτοσὶ Τιμοκράτης ἀναιδῶς καὶ οὐδ᾿ ἀποκρυψάμενος πεποίηκε, γράψας διαρρήδην "καὶ εἴ "τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ "νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστιμη-*
73 *"θῇ." περὶ μὲν δὴ τῶν μελλόντων εἴ τι δίκαιον ἔπεισεν ὑμᾶς, οὐκ ἂν ἠδίκει· περὶ δ᾿ ὧν δικαστήριον ἔγνωκε καὶ τέλος ἔσχηκε, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ νόμον εἰσφέ-* 724
ρων δι᾿ οὗ ταῦτα λυθήσεται; ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐάσας κύριον τὸν τούτου γενέσθαι νόμον γράψειεν ἕτερον τοιόνδε "καὶ εἴ τινες, ὠφληκότες χρήματα καὶ δεσμοῦ "προστετιμημένον αὐτοῖς, ἐγγυητὰς κατέστησαν κατὰ "τὸν νόμον, μὴ εἶναι τὴν διεγγύησιν αὐτοῖς, μηδὲ τὸ
74 *"λοιπὸν ἐξεγγυᾶν μηδένα." ἀλλ᾿ οὔτε ταῦτα ποιήσειεν ἂν οὐδεὶς ὑγιαίνων, οἶμαι, σύ τ᾿ ἐκεῖνα λύων ἠδίκεις, χρῆν γὰρ αὐτὸν, εἰ τὸ πρᾶγμ᾿ ἐνόμιζε δίκαιον, ἐπὶ τοῖς ὕστερον γενησομένοις θεῖναι τὸν νόμον, καὶ μὴ συνενεγκόντα εἰς ταὐτὸ τὰ μέλλοντα τοῖς παρεληλυθόσι καὶ τὰ μὴ δῆλα τοῖς φανεροῖς ἀδικήμασιν εἶτ᾿ ἐπὶ πᾶσι γράψαι τὴν αὐτὴν γνώμην. πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τῶν αὐτῶν ἠξιωκέναι δικαίων τοὺς ἐξεληλεγμένους ἀδικοῦντας τὴν πόλιν πρότερον καὶ τοὺς μηδ᾿ εἰ κρίσεως ἄξιον ἐργάσονταί τι δήλους;*

75 *Καὶ μὴν κἀκεῖθεν ἴδοι τις ἂν ὡς δεινὸν πεποίηκε τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον, εἰ λογίσαιτο παρ᾿ αὐτῷ τί ποτ᾿ ἐστὶν ᾧ νόμος ὀλιγαρχίας διαφέρει, καὶ τί δή ποθ᾿ οἱ μὲν ὑπὸ νόμων ἐθέλοντες*

ἄρχεσθαι σώφρονες καὶ χρηστοὶ νομίζονται, οἱ δ' ὑπὸ
76 *τῶν ὀλιγαρχιῶν ἄνανδροι καὶ δοῦλοι. εὕροι γὰρ ἂν*
ὡς ἀληθῶς τοῦτο προχειρότατον, ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς
ὀλιγαρχίαις ἕκαστος καὶ τὰ πεπραγμένα λῦσαι καὶ περὶ
τῶν μελλόντων ἃ ἂν αὐτῷ δοκῇ προστάξαι κύριός ἐστιν,
οἱ δὲ νόμοι περὶ τῶν μελλόντων ἃ χρὴ γίγνεσθαι φρά-
ζουσι, μετὰ τοῦ πεῖσαι τεθέντες ὡς συνοίσουσι τοῖς
χρωμένοις. Τιμοκράτης τοίνυν ἐν δημοκρατουμένῃ τῇ
πόλει νομοθετῶν τὴν ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας ἀδικίαν εἰς
τὸν αὑτοῦ νόμον μετήνεγκε, καὶ περὶ τῶν παρεληλυ- 725
θότων αὑτὸν κυριώτερον τῶν καταγνόντων δικαστῶν
ἠξίωσε ποιῆσαι.

77 *Καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν ὑβριστικὸν, ἀλλὰ*
καὶ γέγραπται, ᾗ τὸ λοιπὸν ἐάν τινι προστιμηθῇ δε-
σμοῦ, εἶναι καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς, ἦ μὴν ἐκτίσειν,
ἀφεῖσθαι. καίτοι χρῆν αὐτὸν, εἰ τὸ δεδέσθαι δεινὸν
ἡγεῖτο, μηδενὶ προστιμᾶν ὃς ἂν ὑμῖν ἐγγυητὰς καθι-
στῇ δεσμοῦ νομοθετῆσαι, μὴ προλαβόντα κατεγνωκό-
τας ὑμᾶς τὸν δεσμὸν μηδ' ἐχθρῶς διατεθέντα πρὸς
ὑμᾶς τὸν ἡλωκότα τηνικαῦτα ποιεῖν τὴν ἐξεγγύησιν.
νυνὶ δ', ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι, κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέ-
σθαι τινὰ, αὐτὸς ἀφήσει, τοῦτον τὸν τρόπον τὸν νό-
78 *μον εἰσήνεγκεν. ἆρ' οὖν τῳ δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει*
τοιοῦτος νόμος ὃς δικαστηρίου γνώσεως αὐτὸς κυριώ-
τερος ἔσται καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ὀμωμοκότων γνώσεις τοῖς
ἀνωμότοις προστάξει λύειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. φαί-
νεται τοίνυν ὁ τούτου νόμος ταῦτ' ἔχων ἀμφότερα.
ὥστ' εἴπερ ὑμῶν ἑκάστῳ μέλει τι τῆς πολιτείας καὶ δεῖν
οἴεται κυρίαν εἶναι τὴν αὑτοῦ γνώμην περὶ ὧν ἂν ὀμω-
μοκὼς ψηφίσηται, λυτέος καὶ οὐκ ἐατέος ὁ τοιοῦτος
νόμος κύριος νυνὶ γενέσθαι.

79 *Οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν αὐτῷ τὰ δικαστήρια ἄκυρα*

ποιῆσαι τῶν προστιμημάτων, ἀλλ᾽ οὐδὲ ἃ δίκαια ὡρί-
σατο αὐτὸς ἐν τῷ νόμῳ καὶ προσέταξε τοῖς ὠφληκόσιν,
οὐδὲ ταῦτα ἁπλῶς οὐδὲ ἀδόλως φανήσεται γεγραφὼς,
ἀλλ᾽ ὡς ἂν μάλιστά τις ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι καὶ παρακρού-
σασθαι βουλόμενος. σκέψασθε γὰρ ὡς γέγραφεν. Τι-
μοκράτης εἶπε, φησὶ, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ
δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα 726
δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ
ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι, οὓς ἂν ὁ δῆμος
80 χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν. ἐνθυμεῖσθ᾽ ἀπὸ τοῦ δι-
καστηρίου καὶ τῆς καταγνώσεως οἷ διεπήδησεν. ἐπὶ
τὸν δῆμον, ἐκκλέπτων τὸν ἠδικηκότα καὶ τὴν παράδο-
σιν αὐτοῦ τὴν τοῖς ἕνδεκα. τίς γὰρ ἀρχὴ παραδώσει
τὸν ὀφλόντα; τίς τῶν ἕνδεκα παραλήψεται; κελεύον-
τος μὲν τοῦ νόμου τούτου ἐν τῷ δήμῳ καθιστάναι τοὺς
ἐγγυητὰς, ἀδυνάτου δ᾽ ὄντος αὐθημερὸν ἐκκλησίαν
ἅμα καὶ δικαστήριον γενέσθαι, οὐδαμοῦ δ᾽ ἐπιτάττον-
81 τος φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς. καί-
τοι τί ποτ᾽ ἦν δι᾽ ὃ προσγράψαι σαφῶς ὤκνησε "τὴν δ᾽
"ἀρχὴν τὸν ὀφλόντα φυλάττειν ἕως ἂν καταστήσῃ
"τοὺς ἐγγυητάς;" πότερ᾽ οὐχὶ δίκαιον; εὖ οἶδ᾽ ὅτι πάν-
τες φήσαιτε. ἀλλ᾽ ἐναντίον ἦν τινὶ τοῦτο νόμῳ; οὔκ,
ἀλλὰ μόνον κατὰ τοὺς νόμους. τί ποτ᾽ οὖν ἦν; οὐδὲν
ἂν ἄλλο τις εὕροι πλὴν ὅτι οὐχ ὅπως δώσουσι δίκην
ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε ἐσκόπει, ἀλλ᾽ ὅπως μή.

82 Εἶτα πῶς γέγραπται μετὰ ταῦτα; καθιστάναι
τοὺς ἐγγυητὰς ἦ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν.
ἐνταυθὶ πάλιν τῶν μὲν ἱερῶν χρημάτων τὴν δεκαπλα-
σίαν ὑφῄρηται, τῶν δ᾽ ὁσίων, ὁπόσων ἐν τῷ νόμῳ δι-
πλασιάζεται, τὸ ἥμισυ. πῶς δὴ τοῦτο ποιεῖ; γράψας
ἀντὶ μὲν τοῦ τιμήματος τὸ ἀργύριον, ἀντὶ δὲ τοῦ τὸ
83 γιγνόμενον, ὃ ὦφλεν. διαφέρει δὲ τί; εἰ μὲν ἔγραψε

καθιστάναι τοὺς ἐγγυητὰς ἦ μὴν ἐκτίσειν τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον, προσπεριειλήφει τοὺς νόμους ἄν, καθ' οὓς τὰ μὲν δεκαπλᾶ, τὰ δὲ καὶ διπλᾶ γίγνεται τῶν 727 ὀφλημάτων· ὥστ' ἐκ τούτων ἦν ἀνάγκη τοῖς ὀφλοῦσι τὸ γεγραμμένον τ' ἐκτίνειν καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων προσούσας ζημίας καταβάλλειν. νῦν δὲ τῷ γράψαι "τὴν κατάστασιν εἶναι τῶν ἐγγυητῶν ἦ μὴν ἐκτίσειν "τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν" ἐκ τῆς λήξεως καὶ τῶν γραμμάτων, ἐφ' οἷς ἕκαστος εἰσήχθη, ποιεῖ τὴν ἔκτισιν, ἐν οἷς πᾶσιν ἁπλοῦν, ὅ τις ὦφλεν, ἀργύριον γέγραπται.

84 Μετὰ ταῦτα τοίνυν τηλικοῦτο πρᾶγμα ἀνελὼν ἐν τῇ τῶν ῥημάτων μεταθέσει προσέγραψε "τοὺς δὲ προέ-"δρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι "βούληται," παρὰ πάντα τὸν νόμον οἰόμενος δεῖν σώζειν τὸν ἠδικηκότα καὶ τὸν ἐν ὑμῖν ἡλωκότα. δοὺς γὰρ ὅταν βούληται τὴν κατάστασιν αὐτῷ τῶν ἐγγυητῶν, ἐπ' ἐκείνῳ πεποίηκε μηδέποτ' ἐκτῖσαι μηδὲ δεθῆναι.
85 τίς γὰρ οὐ ποριεῖται φαύλους ἀνθρώπους, οὓς ὅταν ὑμεῖς ἀποχειροτονήσητε ἀπαλλάξεται; ἐὰν γάρ τις ὡς οὐ καθιστάντα τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιοῖ δεδέσθαι, φήσει καὶ καθιστάναι καὶ καταστήσειν, καὶ δείξει τὸν τούτου νόμον, ὃς καθιστάναι μὲν ὅταν βούληται κελεύει, φυλάττειν δὲ τέως οὐ λέγει, οὐδ', ἂν ἀποχειροτονήσηθ' ὑμεῖς τοὺς ἐγγυητάς, προστάττει δεδέσθαι, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ ἀλεξιφάρμακόν ἐστι τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις.

86 Τῷ δὲ καταστήσαντι, φησί, τοὺς ἐγγυητάς, ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον ἐφ' ᾧ κατέστησε τοὺς ἐγγυητάς, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. πάλιν ἐνταῦθ' ἐπέμεινεν ἐπὶ τοῦ κακουργήματος ὃ μικρῷ πρότερον εἶπον, καὶ οὐκ ἐπελάθετο, οὐδ' ἔγραψε τὸ τίμημα τὸ

γιγνόμενον, ἀλλὰ τὸ ἀργύριον ὃ ὦφλεν, ἐὰν ἀποδιδῷ, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. 728

87 Ἐὰν δὲ μὴ καταβάλῃ τἀργύριον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δ' ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. ἐν δὴ τῷ τελευταίῳ τούτῳ παντελῶς αὐτὸς αὑτοῦ κατήγορος, ὡς ἀδικεῖ, γεγονὼς φανήσεται. οὐ γὰρ ὅλως τὸ δεδέσθαι τινὰ τῶν πολιτῶν αἰσχρὸν ἢ δεινὸν νομίσας ἀπεῖπε μὴ δεῖν, ἀλλὰ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ τὸν ἠδικηκότα ἐνῆν παρόντα λαβεῖν, ἐκκλέψας τοὔνομα μὲν τῆς τιμωρίας ἔλιπε τοῖς ἀδικουμένοις ὑμῖν, τὸ δ' ἔργον ἀφείλετο. καὶ παρ' ἀκόντων ἔδωκεν ἄφεσιν τοῖς τὰ ὑμέτερα ἀξιοῦσιν ἔχειν βίᾳ, καὶ μόνον οὐ προσέγραψε δίκην ἐξεῖναι λαχεῖν αὐτῷ κατὰ τῶν δικαστῶν τῶν προστιμησάντων τοῦ δεσμοῦ.

88 Ὃ δὲ, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν ὧν ἐν τῷ νόμῳ τέθεικε, μάλιστ' ἄξιόν ἐστ' ἀγανακτῆσαι, βούλομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. δι' ὅλου γὰρ τοῦ νόμου τῷ καταστήσαντι τοὺς ἐγγυητὰς ἅπαντα λέγει, τῷ δὲ μὴ καθιστάντι μήτε βελτίους μήτε χείρους, μηδ' ὅλως προσέχοντι τὸν νοῦν ὑμῖν, οὐδεμίαν οὔτε δίκην οὔτε τιμωρίαν προσγέγραφεν, ἀλλ' ἄδειαν πεποίηκε τοσαύτην ὅσην οἷόν τε γενέσθαι πλείστην. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ὃν διώρισε, τὴν ἐνάτην πρυτανείαν, τῷ καταστήσαντι
89 λέγει τοὺς ἐγγυητάς. γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν· προσέγραψε δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν τὴν τῶν ἐγγυητῶν, ἂν μή τις ἐκτίσῃ· τοῦ δὲ μὴ καταστήσαντος οὐκ ἔνι δήπουθεν ὑπάρχειν ἐγγυητάς. καὶ τοῖς μὲν προέδροις, οἳ κεκληρωμένοι καθίζουσιν ἐξ ὑμῶν, ἐπάναγκες ἐποίησεν, ὅταν καθιστῇ τις, δέχεσθαι· τοῖς δ' ἀδικοῦσι τὴν πόλιν οὐδεμίαν προσέγραψεν ἀνάγκην, ἀλλ' ὥσ-

περ εὐεργέταις αἵρεσιν αὐτοῖς ἔδωκεν εἰ χρὴ δοῦναι 729
δίκην ἢ μή.

90 Καίτοι πῶς ἂν ἀσυμφορώτερος ὑμῖν τούτου γέ-
νοιτο νόμος ἢ κάκιον ἔχων; ὃς πρῶτον μὲν περὶ τῶν
ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου κριθέντων ἐναντία τοῖς
ὑφ᾽ ὑμῶν ἐγνωσμένοις προστάττει, δεύτερον δὲ περὶ
τῶν μελλόντων κριθήσεσθαι προστιμᾶν κελεύων τοὺς
δικαστὰς τοὺς ὀμωμοκότας ἄκυρα τὰ προστιμήματα
ποιεῖ, πρὸς δὲ τούτοις ἐπιτίμους τοὺς ὀφείλοντας οὐ τὰ
προσήκοντα ἐκτίνοντας καθίστησιν, ὅλως δ᾽ ἐπιδεί-
κνυσι μάτην ὀμνύντας, τιμῶντας, δικάζοντας, ὀργι-
ζομένους, ἅπαντα ποιοῦντας ὑμᾶς. ἐγὼ μὲν γάρ, εἰ
Κριτίας ὁ γενόμενος τῶν τριάκοντ᾽ εἰσέφερε τὸν νό-
μον, οὐκ ἂν ἄλλον τρόπον οἶμαι γράψαντ᾽ εἰσενεγκεῖν
ἢ τοῦτον.

91 Ὅτι τοίνυν ὅλην συγχεῖ τὴν πολιτείαν καὶ κατα-
λύει πάντα τὰ πράγμαθ᾽ ὁ νόμος, καὶ πολλὰς φιλοτι-
μίας περιαιρεῖται τῆς πόλεως, καὶ τοῦτο ῥᾳδίως ὑμᾶς
νομίζω μαθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι σώζε-
ται πολλάκις ἡμῶν ἡ πόλις διὰ τὰς στρατείας καὶ τὰς
ναυτικὰς καὶ τὰς πεζάς, καὶ πολλὰ καὶ καλὰ πολλάκις
ἤδη διεπράξασθε καὶ σώσαντές τινας καὶ τιμωρησάμε-
92 νοι καὶ διαλλάξαντες. πῶς οὖν; ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα
διοικεῖν ἐστὶ διὰ ψηφισμάτων καὶ νόμων τοῖς μὲν εἰσ-
φέρειν ἐπιτάττοντας, τοὺς δὲ τριηραρχεῖν κελεύοντας,
τοὺς δὲ πλεῖν, τοὺς δ᾽ ἕκαστα ποιεῖν ὧν δεῖ. οὐκοῦν
ταῦθ᾽ ὅπως γίγνηται, δικαστήρια πληροῦτε καὶ κατα-
γιγνώσκετε δεσμὸν τῶν ἀκοσμούντων. σκέψασθε δὴ
τὸν τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου νόμον, ὡς λυμαίνεται
93 ταῦτα καὶ διαφθείρει. γέγραπται γὰρ δήπου ἐν τῷ
νόμῳ αὐτοῦ, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων προστετίμη- 730
ται δεσμοῦ ἢ καὶ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι κατα-

στήσαντι ἐγγυητὰς, ἢ μὴν ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας
ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. τίς οὖν
πόρος ἔσται; τίν' ἀποσταλήσεται τρόπον ἡ στρατιά;
πῶς τὰ χρήματα εἰσπράξομεν, ἐὰν ἕκαστος ὀφλισκά-
νων ἐγγυητὰς καθιστῇ κατὰ τὸν τούτου νόμον, ἀλλὰ
94 μὴ τὸ προσῆκον ποιῇ; ἐροῦμεν νὴ Δία τοῖς Ἕλλησι
"Τιμοκράτους νόμος ἐστὶ παρ' ἡμῖν· ἀναμείνατ' οὖν
"τὴν ἐνάτην πρυτανείαν· εἶτα τότ' ἔξιμεν·" τοῦτο γὰρ
λοιπόν. ἂν δ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι δέῃ, ἆρά
γ' οἴεσθε τοὺς ἐχθροὺς τὰς τῶν παρ' ἡμῖν πονηρῶν
διαδύσεις καὶ κακουργίας ἀναμενεῖν; ἢ τὴν πόλιν, αὐ-
τὴν ἐμποδίζοντας νόμους εἰ θήσεται καὶ τἀναντία τῶν
συμφερόντων λέγοντας, δυνήσεσθαί τι ποιῆσαι τῶν
95 δεόντων; ἀλλ' ἀγαπητὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ πάν-
των καλῶς ἐχόντων ἡμῖν, καὶ μηδενὸς ὄντος τοιούτου
νόμου, κρατοῖμεν τῶν ἐχθρῶν καὶ ταῖς ὀξύτησι δυναί-
μεθα καὶ τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς ἀκολουθεῖν καὶ μη-
δενὸς ὑστερίζειν. ἀλλὰ μὴν εἰ φαίνει τοιοῦτον τεθει-
κὼς νόμον, ὃς τὰ τοιαῦτα λυμαίνεται δι' ὧν ἡ πόλις
καὶ σεμνὴ καὶ λαμπρὰ παρὰ πᾶσι καθέστηκε, πῶς οὐχὶ
δικαίως ὁτιοῦν ἂν πάθοις;

96 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν διοίκησιν
ἀναιρεῖ, τήν θ' ἱερὰν καὶ τὴν ὁσίαν. ὡς δὲ, ἐγὼ φράσω.
ἔστιν ὑμῖν κύριος νόμος, καλῶς εἴπερ τις καὶ ἄλλος
κείμενος, τοὺς ἔχοντας τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια χρήματα
καταβάλλειν εἰς τὸ βουλευτήριον, εἰ δὲ μὴ, τὴν βουλὴν
αὐτοὺς εἰσπράττειν χρωμένην τοῖς νόμοις τοῖς τελωνι-
97 κοῖς. διὰ τοίνυν τοῦ νόμου τούτου διοικεῖται τὰ κοινά·
τὰ γὰρ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς θυσίας καὶ τὴν βου- 731
λὴν καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τἄλλα χρήματ' ἀναλισκόμενα,
οὗτός ἐσθ' ὁ νόμος ὁ ποιῶν προσευπορεῖσθαι. οὐ γὰρ
ὄντων ἱκανῶν τῶν ἐκ τῶν τελῶν χρημάτων τῇ διοική-

σει, τὰ προσκαταβλήματ' ὀνομαζόμενα διὰ τὸν τοῦ
98 νόμου τούτου φόβον καταβάλλεται. πῶς οὖν οὐχ
ἅπαντ' ἀνάγκη καταλυθῆναι τὰ τῆς πόλεως, ὅταν αἱ
μὲν τῶν τελῶν καταβολαὶ μὴ ἱκαναὶ ὦσι τῇ διοικήσει,
ἀλλ' ἐνδέῃ πολλῶν, καὶ μηδὲ ταῦτα ἀλλ' ἢ περὶ λήγου-
τα τὸν ἐνιαυτὸν ᾖ λαβεῖν, τὰ δὲ προσκαταβλήματα
τοὺς μὴ τιθέντας μὴ κυρία ᾖ ἡ βουλὴ μηδὲ τὰ δικαστή-
ρια δῆσαι, ἀλλὰ καθιστῶσιν ἐγγυητὰς ἄχρι τῆς ἐνάτης
99 πρυτανείας; τὰς δ' ὀκτὼ τί ποιήσομεν; εἰπὲ, Τιμό-
κρατες· οὐ σύνιμεν καὶ βουλευσόμεθα, ἐάν τι δέῃ;
εἶτ' ἔτι δημοκρατησόμεθα; οὐ δικάσει τὰ δικαστήρια
τά τε ἴδια καὶ τὰ δημόσια; καὶ τίς ὑπάρξει τοῖς ἀδικου-
μένοις ἀσφάλεια; οὐκ εἴσεισιν ἡ βουλὴ καὶ διοικήσει
τὰ ἐκ τῶν νόμων; καὶ τί λοιπὸν ἔσθ' ἡμῖν ἀλλ' ἢ κατα-
λελύσθαι; ἀλλὰ νὴ Δί' ἀμισθὶ ταῦτα ποιήσομεν; καὶ
πῶς οὐ δεινὸν, εἰ διὰ τὸν νόμον, ὃν σὺ τέθεικας μι-
σθὸν λαβὼν, ἄμισθος ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὰ δι-
100 καστήρια ἔσται; χρῆν γὰρ τοῦτό γέ σε, ὦ Τιμόκρατες,
προσγράψαι τῷ νόμῳ, ὅπερ ἐποίεις κατὰ τῶν τελωνῶν
καὶ τῶν ἐγγυητῶν, "καὶ εἰ κατά τινων ἐν ἄλλῳ τινὶ νό-
"μῳ ἢ ψηφίσματι τὰς αὐτὰς εἴρηται πράξεις ὧν ὀφεί-
"λουσιν εἶναι, ἃς περὶ τῶν τελωνῶν, καὶ κατὰ τούτων
"εἶναι τὰς πράξεις κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους."
101 νῦν δὲ κύκλῳ φεύγων τοὺς νόμους τοὺς τελωνικοὺς, 732
ὅτι τὸ ψήφισμα τὸ Εὐκτήμονος εἴρηκε πράττειν τοὺς
ὠφληκότας κατὰ τούτους τοὺς νόμους, διὰ ταῦτ' οὐ
προσέγραψε τοῦτο. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου τὴν μὲν
ὑπάρχουσαν τιμωρίαν λύσας κατὰ τῶν τὰ τῆς πόλεως
ἐχόντων, ἑτέραν δ' οὐ προσγράψας πάντα τὰ πράγματ'
ἀναιρεῖ, δῆμον, ἱππέας, βουλὴν, ἱερὰ, ὅσια· ἀνθ' ὧν,
ἄνπερ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σωφρονῆτε, κολα-

σθεὶς καὶ δοὺς ἀξίαν δίκην τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γενήσεται μὴ τιθέναι τοιούτους νόμους.

102 Οὐ τοίνυν μόνον τὰ δικαστήρια ἄκυρα ποιεῖ τῶν προστιμημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὰ κοινὰ δίδωσιν ἄδειαν, τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως στρατείας λυμαίνεται, τὴν διοίκησιν καταλύει, τοῖς κακούργοις καὶ τοῖς πατραλοίαις καὶ τοῖς ἀστρατεύτοις βοηθοῦντα τέθεικε τὸν νόμον. τὰς γὰρ ὑπαρχούσας ἐκ τῶν νῦν
103 κυρίων νόμων τιμωρίας καταλύει. λεγόντων γὰρ τῶν νόμων οὓς ἔθηκε Σόλων, οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς καὶ μὴ τιμηθῇ θανάτου, προστιμᾶν αὐτῷ δεσμόν, καὶ ἐάν τις ἁλοὺς τῆς κακώσεως τῶν γονέων εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλῃ, δεδέσθαι, κἂν ἀστρατείας τις ὄφλῃ καί τι τῶν αὐτῶν τοῖς ἐπιτίμοις ποιῇ, καὶ τοῦτον δεδέσθαι, Τιμοκράτης ἅπασι τούτοις ἄδειαν ποιεῖ, τῇ καταστάσει τῶν ἐγγυητῶν τὸν δεσμὸν
104 ἀφαιρῶν. ὥστ' ἔμοιγε δοκεῖ (καὶ γὰρ εἰ φορτικώτερον εἶναι τὸ ῥηθησόμενον δόξει, λέξω καὶ οὐκ ἀποτρέψομαι) κατὰ τοῦτο αὐτὸ ἄξιον αὐτὸν εἶναι θανάτῳ ζημιῶσαι, ἵν' ἐν Ἅιδου τοῖς ἀσεβέσι θῇ τοῦτον τὸν νόμον, ἡμᾶς δὲ τοὺς ζῶντας τοῖσδε τοῖς ὁσίοις καὶ δικαίοις ἐᾷ τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ἀνάγνωθι δὲ καὶ τούτους τοὺς 733
νόμους.

ΝΟΜΟΙ ΚΛΟΠΗΣ, ΚΑΚΩΣΕΩΣ ΓΟΝΕΩΝ, ΑΣΤΡΑΤΕΙΑΣ.

105 [Ὅ τι ἄν τις ἀπολέσῃ, ἐὰν μὲν αὐτὸ λάβῃ, τὴν διπλασίαν καταδικάζειν, ἐὰν δὲ μή, τὴν δεκαπλασίαν πρὸς τοῖς ἐπαιτίοις. δεδέσθαι δ' ἐν τῇ ποδοκάκκῃ τὸν πόδα πένθ' ἡμέρας καὶ νύκτας ἴσας, ἐὰν προστιμήσῃ ἡ ἡλιαία. προστιμᾶσθαι δὲ τὸν βουλόμενον, ὅταν περὶ τοῦ τιμήματος ᾖ. ἐὰν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν γονέων κακώσεως ἡλωκὼς ἢ ἀστρατείας, ἢ προειρημένον αὐτῷ τῶν νόμων εἴργεσθαι εἰσιὼν

ὅποι μὴ χρή, δησάντων αὐτὸν οἱ ἕνδεκα καὶ εἰσαγόντων εἰς τὴν ἡλιαίαν, κατηγορείτω δὲ ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ' ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία ὅ τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτῖσαι. ἐὰν δ' ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω ἕως ἂν ἐκτίσῃ.]

106 Ὅμοιός γε, οὐ γάρ; ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Σόλων νομοθέτης καὶ Τιμοκράτης. ὁ μέν γε καὶ τοὺς ὄντας βελτίους ποιεῖ καὶ τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι· ὁ δὲ καὶ τοῖς γεγενημένοις πονηροῖς, ὅπως μὴ δώσουσι δίκην, ὁδὸν δείκνυσι, καὶ τοῖς οὖσιν ὅπως ἄδεια γενήσεται κακουργεῖν εὑρίσκει, καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι, τοὺς ἐξ ἁπάντων τῶν χρόνων πονηρούς, ὅπως ἔσονται σῷ
107 καὶ μηδὲν πείσονται, παρασκευάζων. καίτοι τίν' ἂν ἀξίαν δοίης δίκην ἢ τί σὺ παθὼν ἂν τὰ προσήκοντ' εἴης πεπονθώς, ὅς, τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ἀλλὰ τοὺς τῷ γήρᾳ βοηθοὺς λυμαίνει, οἳ καὶ ζῶντας ἀναγκάζουσι τοὺς παῖδας τοὺς γονέας τρέφειν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνωσιν, ὅπως τῶν νομιζομένων τύχωσι, παρασκευάζουσιν; ἢ πῶς οὐ κάκιστος ἁπάντων ἀνθρώπων δικαίως ἂν νομί- 734
ζοιο, ὅστις, ὦ κατάρατε, περὶ πλείονος φαίνει τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς κακούργους καὶ τοὺς ἀστρατεύτους τῆς πατρίδος ποιούμενος, καὶ δια τούτους καθ' ἡμῶν νόμον τίθης;

108 Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ἃ ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, ἀπολογίσασθαι πεποιηκότα ἐμαυτόν. ἔφην γὰρ αὐτὸν ἐξελέγξειν κατὰ πάντα ἔνοχον ὄντα τῇ γραφῇ, πρῶτον μὲν παρὰ τοὺς νόμους νομοθετοῦντα, δεύτερον δὲ ὑπεναντία τοῖς οὖσι νόμοις γεγραφότα, τρίτον δὲ τοιαῦτα δι' ὧν βλάπτει τὴν πόλιν. οὐκοῦν ἠκούσατε τῶν νόμων, ἃ κελεύουσι ποιεῖν τὸν τιθέντα νόμον καινόν· καὶ πάλιν ὑμᾶς ἐδίδαξα ὅτι τούτων οὐδ'
109 ὁτιοῦν ἐποίησεν οὗτος. καὶ μὴν κἀκείνων ἠκούετε τῶν

νόμων οἷς ἐναντίος ὢν ἐφαίνεθ' ὁ τούτου· καὶ τού-
τους ὅτι πρὶν λῦσαι τόνδε τέθεικεν ἐπίστασθε. ἀλλὰ
μὴν ὅτι γ' οὐκ ἐπιτήδειος, ἀκηκόατε· ἄρτι γὰρ λέγων
ἐπαυσάμην. οὐκοῦν κατὰ πάντ' ἀδικεῖ φανερῶς, καὶ
οὐδὲν ἔσθ' ὅ τι φροντίσας οὐδ' εὐλαβηθεὶς φαίνεται,
ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, κἂν εἰ πρὸς τούτοις ἄλλο τι μὴ ποι-
εῖν ἐγέγραπτο ἐν τοῖς οὖσι νόμοις, κἂν τοῦτο ποιῆσαι.
110 Πανταχόθεν μὲν τοίνυν δῆλός ἐσθ' ὅτι ταῦτ' ἔγρα-
ψεν ἐπιβουλεύσας, καὶ μετὰ τοῦ βουλεύσασθαι ταῦτ'
ἀδικεῖ καὶ οὐ γνώμῃ διαμαρτὼν, μάλιστα δ' ἐκ τοῦ
πάντα τὸν νόμον μέχρι τῆς ὑστάτης συλλαβῆς τοιοῦτον
εἶναι· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄκων οὐδὲν ἔθηκεν ὀρθῶς ἔχον,
οὐδ' ὡς ὑμῖν ἔμελλε λυσιτελήσειν. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς
μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι τοῦτον ὅστις τοῦ μὲν δήμου
ἠδικημένου ἠμέλησεν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἠδικηκότων καὶ
111 ὕστερον ἀδικησόντων τοὺς νόμους ἔθηκεν; θαυμάζω
δ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῆς ἀναιδείας αὐτοῦ τὸ, ἡνίκα
μὲν ἦρχεν αὐτὸς μετ' Ἀνδροτίωνος, τὸν ἔλεον τοῦτον
ἐπὶ τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ μὴ ποιήσασθαι, τῷ ἀπειρη- 735
κότι τὰ ἑαυτοῦ χρήματ' εἰσφέροντι, ἐπειδὴ δ' Ἀνδρο-
τίωνα ἔδει ἃ πάλαι ὑφῄρητο τῆς πόλεως χρήματα κα-
ταθεῖναι, τὰ μὲν ἱερὰ, τὰ δ' ὅσια, τότε θεῖναι τὸν νό-
μον ἐπ' ἀποστερήσει τῶν μὲν ὁσίων τῆς διπλασίας,
τῶν ἱερῶν δὲ τῆς δεκαπλασίας. καὶ οὕτω πρὸς τὸ πλῆ-
θος τὸ ὑμέτερον προσενήνεκται ὁ αὐτίκα μάλα ὑπὲρ
112 τοῦ δήμου φήσων τὸν νόμον τοῦτον θεῖναι. δικαίως
δ' ἂν ἐμοὶ δοκεῖ παθεῖν ὁτιοῦν, ὅστις οἴεται δεῖν, εἰ
μέν τις ἀγορανόμος ἢ ἀστυνόμος ἢ δικαστὴς κατὰ δή-
μους γενόμενος κλοπῆς ἐν ταῖς εὐθύναις ἥλωκεν, ἄν-
θρωπος πένης καὶ ἰδιώτης καὶ πολλῶν ἄπειρος καὶ
κληρωτὴν ἀρχὴν ἄρξας, τούτῳ μὲν τὴν δεκαπλασίαν
εἶναι, καὶ νόμον οὐδένα τοῖς τοιούτοις ἐπικουροῦντα

*τίθησιν· εἰ δέ τινες πρέσβεις αἱρεθέντες ὑπὸ τοῦ δή-
μου, πλούσιοι ὄντες, ὑφείλοντο χρήματα πολλά, τὰ μὲν
ἱερά, τὰ δ' ὅσια, καὶ εἶχον χρόνον πολύν, τούτοις ὅπως
μηδὲν πείσονται μήθ' ὧν οἱ νόμοι μήθ' ὧν τὰ ψηφί-
113 σματα προστάττει, μάλ' ἀκριβῶς εὗρεν. καίτοι γ' ὁ Σό-
λων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ οὐδ' ἂν αὐτὸς Τιμοκράτης
φήσαι ὅμοιος νομοθέτης εἶναι, οὐχ ὅπως ἀσφαλῶς κα-
κουργήσουσι φαίνεται παρασκευάζων τοῖς τοιούτοις,
ἀλλ' ὅπως ἢ μὴ ἀδικήσουσιν ἢ δώσουσι δίκην ἀξίαν,
καὶ νόμον εἰσήνεγκεν, εἰ μέν τις μεθ' ἡμέραν ὑπὲρ
πεντήκοντα δραχμὰς κλέπτοι, ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς ἕν-
δεκ' εἶναι, εἰ δέ τις νύκτωρ ὁτιοῦν κλέπτοι, τοῦτον ἐξεῖ-* 736
*ναι καὶ ἀποκτεῖναι καὶ τρῶσαι διώκοντα καὶ ἀπαγαγεῖν
τοῖς ἕνδεκ', εἰ βούλοιτο. τῷ δ' ἁλόντι ὧν αἱ ἀπαγωγαί
εἰσιν, οὐκ ἐγγυητὰς καταστήσαντι ἔκτισιν εἶναι τῶν
114 κλεμμάτων, ἀλλὰ θάνατον τὴν ζημίαν. καὶ εἴ τίς γ' ἐκ
Λυκείου ἢ ἐξ Ἀκαδημείας ἢ ἐκ Κυνοσάργους ἱμάτιον ἢ
ληκύθιον ἢ ἄλλο τι φαυλότατον ἢ τῶν σκευῶν τι τῶν
ἐκ τῶν γυμνασίων ὑφέλοιτο ἢ ἐκ τῶν λιμένων, ὑπὲρ
δέκα δραχμάς, καὶ τούτοις θάνατον ἐνομοθέτησεν εἶ-
ναι τὴν ζημίαν. εἰ δέ τις ἰδίαν δίκην κλοπῆς ἁλοίη,
ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ διπλάσιον ἀποτῖσαι τὸ τιμηθέν,
προστιμῆσαι δ' ἐξεῖναι τῷ δικαστηρίῳ πρὸς τῷ ἀργυ-
ρίῳ δεσμὸν τῷ κλέπτῃ, πένθ' ἡμέρας καὶ νύκτας, ὅπως
ὁρῷεν ἅπαντες αὐτὸν δεδεμένον. καὶ τούτων ὀλίγῳ
115 πρότερον ἠκούσατε τῶν νόμων. ᾤετο γὰρ δεῖν τόν γε
τὰ αἰσχρὰ ἔργα ἐργαζόμενον μὴ ἃ ὑφείλετο μόνον ἀπο-
δόντα ἀπηλλάχθαι (πολλοὶ γὰρ ἂν αὐτῷ ἐδόκουν οὕτω
γ' οἱ κλέπται ἔσεσθαι, εἰ μέλλοιεν λαθόντες μὲν ἕξειν,
μὴ λαθόντες δ' αὐτὰ μόνον καταθήσειν ἃ ὑφείλοντο),
ἀλλὰ ταῦτα μὲν διπλάσια καταθεῖναι, δεθέντα δὲ πρὸς
τούτῳ τῷ τιμήματι ἐν αἰσχύνῃ ἤδη ζῆν τὸν ἄλλον βίον.*

ἀλλ᾽ οὐ Τιμοκράτης, ἀλλ᾽ ὅπως ἁπλᾶ μέν, ἃ δεῖ διπλάσια, καταθήσουσι παρεσκεύασε, μηδ᾽ ὁτιοῦν δ᾽ ἐπιτί-
116 μιον ἔσται πρὸς τούτοις. καὶ οὐκ ἀπέχρησεν ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ ταῦτ᾽ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄρ᾽ ἠδικηκὼς κεκολασμένος ἦν, καὶ τοῦτον ἀφῆκεν. καίτοι ἔγωγ᾽ ᾤμην δεῖν τὸν νομοθετοῦντα περὶ τῶν μελλόν- 731
των ἔσεσθαι, οἷα δεῖ γίγνεσθαι καὶ ὡς ἕκαστα ἔχειν, καὶ τὰς τιμωρίας ὁποίας τινὰς ἐφ᾽ ἑκάστοις δεῖ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι, περὶ τούτων νομοθετεῖν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐφ᾽ ἅπασι τοῖς πολίταις κοινοὺς τοὺς νόμους τιθέναι. τὸ δὲ περὶ τῶν γεγονότων πραγμάτων νόμους γράφειν οὐ νομοθετεῖν ἐστίν, ἀλλὰ τοὺς ἀδικοῦν-
117 τας σώζειν. σκοπεῖτε δ᾽, ὡς ἀληθῆ λέγω, ἐκ τωνδί. εἰ μὲν γὰρ Εὐκτήμων ἥλω τὴν τῶν παρανόμων γραφήν, οὐκ ἂν ἔθηκε τοῦτον τὸν νόμον ὁ Τιμοκράτης, οὐδ᾽ ἂν ἐδεῖτο ἡ πόλις τούτου τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἐξήρκει ἂν αὐτοῖς ἀπεστερηκόσι τὴν πόλιν τὰ χρήματα τῶν ἄλλων μὴ φροντίζειν. νῦν δ᾽, ἐπειδὴ ἀπέφυγε, τὸ μὲν ὑμέτερον δόγμα καὶ τὴν τοῦ δικαστηρίου ψῆφον καὶ τοὺς ἄλλους νόμους ἀκύρους οἴεται δεῖν εἶναι, αὑτὸν δὲ καὶ
118 τὸν αὑτοῦ νόμον κύριον. καίτοι, ὦ Τιμόκρατες, οἱ μὲν ὄντες ἡμῖν κύριοι νόμοι τουτουσὶ ποιοῦσι κυρίους ἁπάντων, καὶ διδόασιν αὐτοῖς ἀκούσασιν, ὁποῖον ἄν τι νομίζωσι τὸ ἀδίκημα, τοιαύτῃ περὶ τοῦ ἠδικηκότος χρῆσθαι τῇ ὀργῇ, μέγα μεγάλῃ, μικρὸν μικρᾷ. ὅταν γὰρ ᾖ ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι, τὸ τιμᾶν ἐπὶ τού-
119 τοις γίγνεται. σὺ τοίνυν τὸ παθεῖν ἀφαιρεῖς τὸν δεσμὸν ἀφιείς· καὶ ταῦτα τίσι; τοῖς κλέπταις, τοῖς ἱεροσύλοις τοῖς πατραλοίαις, τοῖς ἀνδροφόνοις, τοῖς ἀστρατεύτοις, τοῖς λιποῦσι τὰς τάξεις· τούτους γὰρ πάντας σώζεις τῷ νόμῳ. καίτοι ὅστις ἐν δημοκρατίᾳ νομοθετῶν μήθ᾽ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν μήθ᾽ ὑπὲρ τοῦ δήμου

*νομοθετεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν εἶπον ἀρτίως, πῶς οὐ δίκαιός
120 ἐστι τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυχεῖν; οὐ γὰρ δὴ ἐρεῖ γε ὡς 738
τοὺς τοιούτους οὐ καὶ προσήκει καὶ οἱ νόμοι κελεύουσι
ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐνόχους εἶναι, οὐδ' ὡς οὗτοι,
ὑπὲρ ὧν εὕρηκε τὸν νόμον, οὐ καὶ κλέπται καὶ ἱερόσυ-
λοί εἰσι, τὰ μὲν ἱερά, τὰς δεκάτας τῆς θεοῦ καὶ τὰς πεν-
τηκοστὰς τῶν ἄλλων θεῶν, σεσυληκότες καὶ ἀντὶ τοῦ
ἀποδοῦναι αὐτοὶ ἔχοντες, τὰ δ' ὅσια, ἃ ἐγίγνετο ὑμέ
τερα, κεκλοφότες. διαφέρει δὲ τοσοῦτον αὐτῶν ἡ ἱερο-
συλία τῶν ἄλλων, ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἀνήνεγκαν εἰς
121 τὴν ἀκρόπολιν, δέον αὐτούς. οἶμαι δὲ νὴ τὸν Δία τὸν
Ὀλύμπιον, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου
τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν ἐπελθεῖν Ἀνδροτίωνι,
ἀλλ' ὑπὸ τῆς θεοῦ ἐπιπεμφθεῖσαν, ἵν', ὥσπερ οἱ τὰ
ἀκρωτήρια τῆς Νίκης περικόψαντες ἀπώλοντο αὐτοὶ
ὑφ' αὑτῶν, οὕτω καὶ οὗτοι αὐτοὶ αὑτοῖς δικαζόμενοι
ἀπόλοιντο, καὶ τὰ χρήματα καταθεῖεν δεκαπλάσια κατὰ
τοὺς νόμους ἢ δεθεῖεν.*

*122 Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὃ μεταξὺ λέγων περὶ τούτων
ἐνεθυμήθην, εἰπεῖν περὶ οὗ τέθεικε νόμου, παράδο-
ξόν τι, θαυμαστὸν ἡλίκον. οὗτος γάρ, ὦ ἄνδρες δικα-
σταί, τοῖς μὲν τὰ τέλη ὠνουμένοις ἔγραψε τὰς τιμωρίας
εἶναι, εἰ μὴ καταβάλοιεν τὰ χρήματα, κατὰ τοὺς νό-
μους τοὺς προτέρους, ἐν οἷς καὶ ὁ δεσμὸς καὶ ἡ διπλα-
σία γέγραπται ἀνθρώποις, οἳ διὰ τὸ ζημιοῦσθαι ἐπὶ τῇ
ὠνῇ ἄκοντες ἔμελλον τὴν πόλιν ἀδικήσειν· τοῖς δ'
ὑφαιρουμένοις τὰ τῆς πόλεως καὶ ἱεροσυλοῦσι τὰ τῆς
θεοῦ τὸν δεσμὸν ἀφεῖλεν. καίτοι εἰ μὲν ἐλάττω τού-
τους ἀδικεῖν ἐκείνων νομίσαι φήσεις, ἀνάγκη μαίνε-
σθαί σε ὁμολογεῖν, εἰ δὲ μείζω νομίζων, ὥσπερ ἔστιν, 739
ἐκεῖνα τἀδικήματα τοὺς μὲν ἀφίης, τοὺς δὲ μή, οὐκ
ἤδη δῆλος εἶ πεπρακὼς τὸ πρᾶγμα τούτοις;*

123 Ἄξιον τοίνυν καὶ τοῦτ᾽ εἰπεῖν, ὅσον ὑμεῖς διαφέ-
ρετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μεγαλοφροσύνῃ τῶν ῥητό-
ρων. ὑμεῖς μέν γε τὰ ἐπὶ τῷ πλήθει νενομοθετημένα
δεινὰ, ἐάν τις ἢ διχόθεν μισθοφορῇ ἢ ὀφείλων τῷ δη-
μοσίῳ ἐκκλησιάζῃ ἢ δικάζῃ ἢ ἄλλο τι ποιῇ ὧν οἱ νόμοι
ἀπαγορεύουσιν, οὐ λύετε, καὶ ταῦτ᾽ εἰδότες ὅτι διὰ πε-
νίαν ἂν ποιήσειεν ὁ τούτων τι ποιῶν, οὐδὲ νόμους τοι-
ούτους τίθεσθ᾽, ὅπως ἐξουσία ἔσται ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ
τοὐναντίον ὅπως μή· οὗτοι δ᾽, ὅπως οἱ τὰ αἴσχιστα
124 καὶ τὰ δεινότατα ποιοῦντες δίκην μὴ δώσουσιν. εἶτα
προπηλακίζουσιν ὑμᾶς ἰδίᾳ τοῖς λόγοις, ὡς αὐτοὶ καλοὶ
κἀγαθοὶ, πονηρῶν καὶ ἀχαρίστων οἰκετῶν τρόπους
ἔχοντες. καὶ γὰρ ἐκείνων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅσοι ἂν
ἐλεύθεροι γένωνται, οὐ τῆς ἐλευθερίας χάριν ἔχουσι
τοῖς δεσπόταις, ἀλλὰ μισοῦσι μάλιστα πάντων ἀνθρώ-
πων, ὅτι συνίσασιν αὐτοῖς δουλεύσασιν. οὕτω δὴ καὶ
οὗτοι οἱ ῥήτορες οὐκ ἀγαπῶσιν ἐκ πενήτων πλούσιοι
ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι, ἀλλὰ καὶ προπηλακίζουσι
τὸ πλῆθος, ὅτι σύνοιδεν αὐτῶν ἑκάστοις τὰ ἐν τῇ πενίᾳ
καὶ νεότητι ἐπιτηδεύματα.

125 Ἀλλὰ νὴ Δί᾽, αἰσχρὸν ἴσως ἦν Ἀνδροτίωνα δεθῆ-
ναι ἢ Γλαυκέτην ἢ Μελάνωπον· οὐ μὰ τὸν Δί᾽, ὦ ἄν-
δρες δικασταὶ, ἀλλὰ πολὺ αἴσχιον τὴν πόλιν ἀδικουμέ-
νην καὶ ὑβριζομένην μὴ λαβεῖν δίκην καὶ ὑπὲρ τῆς
θεοῦ καὶ ὑπὲρ αὑτῆς. ἐπεὶ Ἀνδροτίωνί γε πότερα οὐ
πατρῷον τὸ δεδέσθαι; ἀλλ᾽ αὐτοὶ ἴστε πολλὰς πεντε- 740
τηρίδας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διατρίψαντα τὸν πατέρ᾽ αὐ-
126 τοῦ καὶ ἀποδράντα, ἀλλ᾽ οὐκ ἀφεθέντα. ἀλλὰ διὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα τὰ ἐν τῇ ἡλικίᾳ; ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτα δε-
δέσθαι αὐτῷ οὐχ ἧττον προσήκει ἢ δι᾽ ἅπερ ὑφείλετο.
ἢ ὅτι εἰσῄει εἰς τὴν ἀγορὰν οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, καὶ ἐκ ταύ-
της τοὺς σωφρόνως βεβιωκότας αὐτὸς ἦγεν εἰς τὸ δε-

σμωτήριον; ἀλλὰ Μελάνωπος δεινὸν νὴ Δί᾽ ἐστὶν εἰ δεθήσεσθαι νῦν ἔμελλεν· ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ πατρὸς
127 αὐτοῦ οὐδὲν ἂν φλαῦρον εἴποιμι, οὐδ᾽ εἰ πάνυ πόλλ᾽ ἔχω περὶ κλοπῆς λέγειν, ἀλλ᾽ ἔστω ἐμοὶ ἐκεῖνός γε τοιοῦτος οἷον ἂν Τιμοκράτης αὐτὸν ἐγκωμιάσειεν. ἀλλ᾽ εἰ χρηστοῦ πατρὸς ὢν πονηρὸς καὶ κλέπτης ἦν καὶ προδοσίας γε ἁλοὺς τρία τάλαντα ἀπέτισε, καὶ συνέδρου γενομένου κλοπὴν αὐτοῦ τὸ δικαστήριον κατέγνω καὶ δεκαπλάσιον ἀπέτισε, καὶ παρεπρεσβεύσατο εἰς Αἴγυπτον, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἑαυτοῦ ἠδίκει, οὐ τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἔδει δεδέσθαι, εἰ χρηστοῦ πατρὸς ὢν τοιοῦτος ἦν; οἶμαι γὰρ ἔγωγ᾽, εἴπερ τῷ ὄντι χρηστὸς ἦν Λάχης καὶ φιλόπολις, ὑπ᾽ αὐτοῦ ἂν ἐκείνου δεθῆναι αὐτὸν τοιοῦτόν γ᾽ ὄντα καὶ οὕτως αἰσχροῖς ὀνείδεσι περιβάλλοντ᾽ ἐκεῖνον. καὶ τοῦτον μὲν δὴ ἐῶ-
128 μεν, Γλαυκέτην δὲ σκεψώμεθα. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτον μὲν εἰς Δεκέλειαν αὐτομολήσας, κἀκεῖθεν ὁρμώμενος καταθέων καὶ φέρων καὶ ἄγων ὑμᾶς; ἀλλὰ πάντες ἴστε ταῦτα. καὶ ὁ ἀπὸ μὲν τῶν ὑμετέρων παίδων καὶ γυναικῶν καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων, ὅσα λάβοι, δεκάτας ἐκεῖ τῷ ἁρμοστῇ κατατιθεὶς τούτων ἀκριβῶς, 741
129 τὴν δέ γ᾽ ἐνθάδε θεὸν, πρεσβευτὴς ἀξιωθεὶς εἶναι ὑφ᾽ ὑμῶν, ἀποστερῶν τὰς ἀπὸ τῶν ὑμετέρων πολεμίων δεκάτας, ἔπειτα ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τἀριστεῖα τῆς πόλεως, ἃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ὑφῃρημένος ἐξ ἀκροπόλεως, τόν τε δίφρον τὸν ἀργυρόποδα καὶ τὸν ἀκινάκην τὸν Μαρδονίου, ὃς ἦγε τριακοσίους δαρεικούς. ἀλλὰ ταῦτά γ᾽ οὕτω περιφανῆ ἐστιν ὥστε πάντας ἀνθρώπους εἰδέναι. ἀλλὰ τἄλλα οὐ βίαιος; ὡς οὐ-
130 δεὶς ἀνθρώπων. εἶτα φείσασθαί τινος αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, ὥστε διὰ τούτους ἢ τῶν δεκατῶν τῶν τῆς θεοῦ ἀμελῆσαι ἢ τῆς διπλασίας τῶν ὁσίων χρημάτων, ἢ τὸν

τούτους πειρώμενον σώζειν μὴ τιμωρήσασθαι; καὶ τί κωλύσει ἅπαντας εἶναι πονηρούς, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ διὰ ταῦτα πλέον ἕξουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδέν.

131 Μὴ τοίνυν αὐτοὶ διδάσκετε, ἀλλὰ τιμωρεῖσθε. καὶ μὴ ἐᾶτε ἀγανακτεῖν, εἰ δεθήσονται ἔχοντες τὰ ὑμέτερα, ἀλλ' ἄγετ' αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς νόμους· οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς ξενίας ἁλισκόμενοι ἀγανακτοῦσιν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ὄντες, ἕως ἂν τῶν ψευδομαρτυριῶν ἀγωνίσωνται, ἀλλὰ μένουσι καὶ οὐκ οἴονται δεῖν ἐγγυητὰς
132 καταστήσαντες περιμέναι. ἔδοξε γὰρ τῇ πόλει ἀπιστεῖν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ᾤετο δεῖν διακρουσθῆναι τῆς τιμωρίας δι' ἐγγυητῶν καταστάσεως, ἀλλ' ἐνταῦθα μένειν αὐτοὺς οὗ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν. καίτοι καὶ ἐπὶ χρήμασιν ἤδη τινὲς ἐδέθησαν καὶ ἐπὶ κρίσεσιν, ἀλλ' ὅμως ὑπέμενον. ἀηδὲς μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν ὀνομαστὶ περί τινων μεμνῆσθαι, ἀναγκαῖον δὲ παρεξετάσαι αὐ-
133 τοὺς παρὰ τούτους. τοὺς μὲν οὖν πρὸ Εὐκλείδου ἄρ- 742
χοντος ἐάσω καὶ τοὺς σφόδρα παλαιούς. καίτοι κατὰ τοὺς χρόνους οὓς ἕκαστοι αὐτῶν ἦσαν, πολλοῦ ἄξιοι δοκοῦντες γεγενῆσθαι τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ὅμως ἰσχυρᾶς παρὰ τοῦ δήμου ὀργῆς ἐτύγχανον ἐπὶ τοῖς ὕστερον γιγνομένοις ἀδικήμασιν· οὐ γὰρ χρόνον τινὰ δικαίους ᾤετο δεῖν αὐτοὺς ἡ πόλις εἶναι, εἶτα κλέπτας, ἀλλὰ περί γε τὰ κοινὰ ἀεὶ δικαίους· ἐδόκει γὰρ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον οὐ φύσει, ἀλλ' ἐπιβουλεύων, τοῦ πιστευθῆναι, δίκαιος γεγονέναι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος.
134 ἀλλὰ μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν Θρασύβουλον τὸν Κολλυτέα πάντες μέμνησθε δὶς δεθέντα καὶ κριθέντα ἀμφοτέρας τὰς κρίσεις ἐν τῷ δήμῳ· καίτοι τῶν ἐκ Πειραιῶς καὶ ἀπὸ Φυλῆς οὗτος ἦν. ἔπειτα Φιλέψιον τὸν Λαμπτρέα. ἔπειτα Ἀγύρριον τὸν Κολλυτέα, ἄνδρα χρηστὸν καὶ δημοτι-

κὸν καὶ περὶ τὸ πλῆθος το ὑμέτερον πολλὰ σπουδά-
135 *σαντα· ἀλλ' ὅμως τοὺς νόμους ᾤετο δεῖν καὶ αὐτὸς*
ἐκεῖνος ὁμοίως, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἀδυνάτοις, οὕτω καὶ
ἐφ' ἑαυτῷ ἰσχύειν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ
πολλὰ ἔτη, ἕως τὰ χρήματα ἀπέτισεν ἃ ἔδοξε τῆς πό-
λεως ὄντα ἔχειν· καὶ ἐπ' ἐκείνῳ Καλλίστρατος δυνά-
μενος καὶ ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ οὐκ ἐτίθει νόμους. καὶ
Μυρωνίδης ὁ Ἀρχίνου υἱὸς τοῦ καταλαβόντος Φυλὴν
καὶ μετά γε τοὺς θεοὺς αἰτιωτάτου ὄντος τῆς καθόδου
τῷ δήμῳ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ πεπολιτευμένου καὶ
136 *ἐστρατηγηκότος πολλάκις. ἀλλ' ὅμως ἅπαντες οὗτοι*
ὑπέμενον τοὺς νόμους. καὶ οἱ ταμίαι ἐφ' ὧν ὁ Ὀπισθό- 743
δομος ἐνεπρήσθη, καὶ οἱ τῶν τῆς θεοῦ καὶ οἱ τῶν ἄλ-
λων θεῶν, ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ἦσαν, ἕως ἡ κρίσις
αὐτοῖς ἐγένετο. καὶ οἱ περὶ τὸν σῖτον ἀδικεῖν δόξαντες,
καὶ ἄλλοι πολλοὶ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντες βελτίους
137 *Ἀνδροτίωνος ὄντες. εἶτα τούτοις μὲν ἔδει κυρίους τοὺς*
πάλαι κειμένους νόμους εἶναι, καὶ δεδωκέναι δίκην
αὐτοὺς κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους· δι' Ἀνδροτίωνα
δὲ καὶ Γλαυκέτην καὶ Μελάνωπον καινὸν δεῖ γενέ-
σθαι νόμον, τοὺς ἡλωκότας καὶ ψήφῳ κεκριμένους
κατὰ τοὺς πάλαι κειμένους νόμους καὶ δόξαντας ἔχειν
ἱερὰ χρήματα καὶ ὅσια; εἶτ' οὐ καταγέλαστος δόξει ἡ
πόλις εἶναι, εἰ τοῖς ἱεροσύλοις, ὅπως σωθήσονται, νό-
138 *μον φανεῖται τιθεμένη; ἔγωγ' οἶμαι. μὴ τοίνυν ἐάσητε*
ὑμᾶς αὐτοὺς ὑβρίζεσθαι μηδὲ τὴν πόλιν, ἀλλὰ μνη-
σθέντες ὅτι Εὔδημον τὸν Κυδαθηναιᾶ νόμον δόξαντα
θεῖναι οὐκ ἐπιτήδειον, οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπ' Εὐάνδρου
ἄρχοντος, ἀπεκτείνατε, καὶ Φίλιππον τὸν Φιλίππου
τοῦ ναυκλήρου υἱὸν μικροῦ μὲν ἀπεκτείνατε, χρημά-
των δὲ πολλῶν αὐτοῦ ἐκείνου ἀντιτιμωμένου παρ' ὀλί-
γας ψήφους ἐτιμήσατε, ταύτην τὴν ὀργὴν καὶ νῦν ἐπὶ

τουτονὶ λάβετε, ἐκεῖνο πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐνθυμη-
θέντες, τί ποτ' ἂν ἐπάθετε ὑπὸ τούτου αὐτοῦ, εἰ οὗτος
εἷς ὢν ἐπρέσβευεν ὑπὲρ ὑμῶν. οἶμαι γὰρ τοιοῦτον οὐ-
δὲν εἶναι ὅτου ἂν ἀπέσχετο. ὁρᾶτε δὲ τὴν διάνοιαν αὐ-
τοῦ· ὁ γὰρ νόμος, ὃν ἐτόλμησε θεῖναι, τὸν τρόπον αὐ-
τοῦ δείκνυσιν.

139 Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐν Λοκροῖς
ὡς νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσε-
σθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ᾧ πόλις 744
εὐνομουμένη χρῆται. ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς
πάλαι κειμένοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περι-
στέλλειν καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις μηδὲ πρὸς τὰς δια-
δύσεις τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι, ὥστ' ἐάν τις
βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχη-
λον ἔχων νομοθετεῖ, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρή-
σιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μὴ,
140 τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γάρ τοι και-
νοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι νόμους, τοῖς δὲ πάλαι
κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος και-
νὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου, ἐάν τις ὀφθαλ-
μὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ
οὐ χρημάτων τιμήσεως οὐδεμιᾶς, ἀπειλῆσαί τις λέγε-
ται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκ-
141 κόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπει-
λῆς χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ ἑτερόφθαλμος, καὶ ἡγούμενος
ἀβίωτον αὐτῷ εἶναι τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγε-
ται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἐάν τις ἕνα ἔχοντος
ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω ἀντεκκόψαι παρασχεῖν, ἵνα
τῇ ἴσῃ συμφορᾷ ἀμφότεροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον
λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλεῖν ἢ διακο-
142 σίοις ἔτεσιν. οἱ δὲ παρ' ἡμῖν ῥήτορες, ὦ ἄνδρες δικα-

σται, πρῶτον μὲν ὅσοι μῆνες μικροῦ δέουσι νομοθετεῖν τὰ αὑτοῖς συμφέροντα, ἔπειτ᾽ αὐτοὶ μὲν τοὺς ἰδιώτας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἄγουσιν, ὅταν ἄρχωσιν, ἐφ᾽ ἑαυτοῖς δ᾽ οὐκ οἴονται δεῖν ταὐτὸ δίκαιον τοῦτ᾽ εἶναι· ἔπειτα τοὺς μὲν τοῦ Σόλωνος νόμους, τοὺς πάλαι δε- 745
δοκιμασμένους, οὓς οἱ πρόγονοι ἔθεντο, λύουσιν αὐτοὶ, τοῖς δ᾽ ἑαυτῶν, οὓς ἐπ᾽ ἀδικίᾳ τῆς πόλεως τιθέασι,
143 *χρῆσθαι ὑμᾶς οἴονται δεῖν. εἰ οὖν μὴ τιμωρήσεσθε τούτους, οὐκ ἂν φθάνοι τὸ πλῆθος τούτοις τοῖς θηρίοις δουλεῦον. εὖ δ᾽ ἴστε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅτι ἐὰν μὲν σφόδρ᾽ ὀργίζησθε, ἧττον ἀσελγανοῦσιν, ἂν δὲ μὴ, πολλοὺς τοὺς ἀσελγεῖς εὑρήσετε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τοῦ φιλοτιμεῖσθαι προφάσει.*

144 *Ἵνα δὲ καὶ περὶ ἐκείνου εἴπω τοῦ νόμου, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ᾧ ἀκούω μέλλειν παραδείγματι χρῆσθαι τοῦτον καὶ φήσειν ἀκόλουθον αὑτῷ τεθεικέναι, ἐν ᾧ ἔνι "οὐδὲ δήσω Ἀθηναίων οὐδένα, ὃς ἂν ἐγγυητὰς τρεῖς "καθιστῇ τὸ αὐτὸ τέλος τελοῦντας, πλὴν ἐάν τις ἐπὶ "προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συν- "ιὼν ἁλῷ, ἢ τέλος τι πριάμενος ἢ ἐγγυησάμενος ἢ "ἐκλέγων μὴ καταβάλλῃ," ἀκούσατέ μου καὶ περὶ τού-*
145 *του· οὐ γὰρ ἐρῶ ὅτι αὐτὸς Ἀνδροτίων ἦγεν εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ ἔδει τούτου κειμένου τοῦ νόμου, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς κεῖται ὁ νόμος οὗτος, διδάξω ὑμᾶς. οὗτος γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὐκ ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις καὶ ἠγωνισμένοις κεῖται, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις, ἵνα μὴ διὰ τὸ δεδέσθαι χεῖρον ἀναγκάζοιντο ἀγωνίζεσθαι ἢ καὶ παντάπασιν ἀπαράσκευοι εἶεν. οὑτοσὶ δὲ, ἃ ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις κεῖται, ὡς περὶ ἁπάντων εἰρημένα μέλλει πρὸς*
146 *ὑμᾶς λέγειν. ὡς δὲ σαφῶς γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. οὔτε γὰρ ἂν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐξῆν ὑμῖν τιμᾶν ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι (ἐν γὰρ τῷ πα-*

θεῖν καὶ ὁ δεσμὸς ἔνι· οὐκ ἂν οὖν ἐξῆν δεσμοῦ τιμῆ-
σαι), οὔθ' ὅσων ἔνδειξίς ἐστιν ἢ ἀπαγωγή, προσεγέ- 746
γραπτο ἂν ἐν τοῖς νόμοις "τὸν δ' ἐνδειχθέντα ἢ ἀπα-
"χθέντα δησάντων οἱ ἕνδεκα ἐν τῷ ξύλῳ," εἴπερ μὴ
ἐξῆν ἄλλους ἢ τοὺς ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ κα-
ταλύσει τοῦ δήμου συνιόντας ἢ τοὺς τὰ τέλη ὠνουμέ-
147 νους καὶ μὴ καταβάλλοντας δῆσαι. νῦν δὲ ταῦθ' ὑμῖν
τεκμήρια ἔστω ὅτι ἔξεστι δῆσαι· παντελῶς γὰρ ἤδη
ἄκυρ' ἂν ἦν τὰ τιμήματα. ἔπειτα δ', ὦ ἄνδρες δικα-
σταί, τοῦτο τὸ γράμμα αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ οὐκ ἔστι
νόμος, τὸ "οὐδὲ δήσω Ἀθηναίων οὐδένα," ἐν δὲ τῷ
ὅρκῳ τῷ βουλευτικῷ γέγραπται, ἵνα μὴ συνιστάμενοι
οἱ ῥήτορες οἱ ἐν τῇ βουλῇ δεσμὸν κατά τινος τῶν πολι-
148 τῶν λέγοιεν. ἄκυρον οὖν τοῦ δῆσαι τὴν βουλὴν ποιῶν
ὁ Σόλων τοῦτο πρὸς τὸν ὅρκον τὸν βουλευτικὸν προσ-
έγραψεν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν ὑμέτερον· ἁπάντων γὰρ
κυριώτατον ᾤετο δεῖν εἶναι τὸ δικαστήριον, καὶ ὅ τι
γνοίη, τοῦτο πάσχειν τὸν ἁλόντα. ἀναγνώσεται δ'
ὑμῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα τὸν τῶν ἡλιαστῶν ὅρκον.
λέγε σύ.

ὍΡΚΟΣ ΗΛΙΑΣΤΩΝ.

149 [Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα
τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακο-
σίων, καὶ τύραννον οὐ ψηφιοῦμαι εἶναι οὐδ' ὀλιγαρχίαν·
οὐδ' ἐάν τις καταλύῃ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ λέγῃ ἢ
ἐπιψηφίζῃ παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι· οὐδὲ τῶν χρεῶν τῶν
ἰδίων ἀποκοπὰς οὐδὲ γῆς ἀναδασμὸν τῆς Ἀθηναίων οὐδ'
οἰκιῶν· οὐδὲ τοὺς φεύγοντας κατάξω, οὐδὲ ὧν θάνατος
κατέγνωσται, οὐδὲ τοὺς μένοντας ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους
τοὺς κειμένους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθη-
ναίων καὶ τῆς βουλῆς οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ οὔτ' ἄλλον οὐδένα
150 ἐάσω· οὐδ' ἀρχὴν καταστήσω ὥστ' ἄρχειν ὑπεύθυνον 747
ὄντα ἑτέρας ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερο-
μνήμονος καὶ ὅσαι μετὰ τῶν ἐννέα ἀρχόντων κυαμεύονται

ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ κήρυκος καὶ πρεσβείας καὶ συνέδρων· οὐδὲ δὶς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν τὸν αὐτὸν ἄνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχὰς ἄρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ· οὐδὲ δῶρα δέξομαι τῆς ἡλιάσεως ἕνεκα οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ οὔτ' ἄλλος ἐμοὶ οὔτ' ἄλλη εἰδότος ἐμοῦ, οὔτε τέχνῃ οὔτε μηχανῇ οὐδεμιᾷ.
151 καὶ γέγονα οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντ' ἔτη. καὶ ἀκροάσομαι τοῦ τε κατηγόρου καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν, καὶ διαψηφιοῦμαι περὶ αὐτοῦ οὗ ἂν ἡ δίωξις ᾖ. ἐπομνύναι Δία, Ποσειδῶ, Δήμητρα, καὶ ἐπαρᾶσθαι ἐξώλειαν ἑαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοι, εὐορκοῦντι δὲ πολλὰ κἀγαθὰ εἶναι.]

Ἐνταῦθ' οὐκ ἔνι, ὦ ἄνδρες δικασταί, "οὐδὲ δήσω "Ἀθηναίων οὐδένα·" τὰ γὰρ κρίνοντα τὰς κρίσεις ἁπάσας τὰ δικαστήριά ἐστιν, οἷς ἐξουσία ἐστὶ καὶ δεσμὸν καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν βούλωνται καταγιγνώσκειν.

152 Ὡς μὲν οὖν ἔξεστιν ὑμῖν δεσμὸν καταγιγνώσκειν, ταύτῃ ἐπιδείκνυμι· ὡς δὲ τὰ δεδικασμένα ἄκυρα ποιεῖν καὶ δεινὸν καὶ ἀνόσιόν ἐστι καὶ δήμου κατάλυσις, πάντας ἂν οἶμαι ὁμολογῆσαι. ἡ γὰρ πόλις ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, νόμοις καὶ ψηφίσμασι διοικεῖται. εἰ δή τις τὰ ψήφῳ κεκριμένα νόμῳ καινῷ λύσει, τί πέρας ἔσται; ἢ πῶς τοῦτον δίκαιόν ἐστι νόμον προσαγορεύειν, ἀλλ' οὐκ ἀνομίαν; ἢ πῶς οὐ τῆς μεγίστης ὀργῆς ὁ τοιοῦτος νομο-
153 θέτης ἄξιός ἐστιν; ἐγὼ μὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων νομίζω, οὐχ ὅτι τοῦτον μόνον τὸν νόμον ἔθηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς 748
ἄλλοις ὁδὸν δείκνυσι καὶ περὶ δικαστηρίων καταλύσεως καὶ περὶ τῶν φευγόντων καθόδου καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν δεινοτάτων. τί γὰρ κωλύει, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ οὗτος χαίρων ἀπαλλάξει ὁ τοιοῦτον νόμον τιθείς, ἕτερον φανῆναι ἄλλο τι τῶν τῆς πόλεως ἰσχυροτάτων κατα-
154 λύοντα νόμῳ καινῷ; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδέν. ἀκούω δ' ἔγωγε καὶ τὸ πρότερον οὕτω καταλυθῆναι τὴν δημοκρατίαν, παρανόμων πρῶτον γραφῶν καταλυθει-

σῶν καὶ τῶν δικαστηρίων ἀκύρων γενομένων. ἴσως
μὲν οὖν ἄν τις ὑπολάβοι ὅτι οὐχ ὁμοίων ὄντων τῶν
πραγμάτων νῦν καὶ τότε λέγω περὶ καταλύσεως τοῦ
δήμου. ἀλλ' οὐδὲ σπέρμα δεῖ καταβάλλειν ἐν τῇ πόλει
οὐδένα, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοιούτων πραγμάτων, οὐδ'
εἰ μή πω ἂν ἐκφύοι. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐγχειροῦντα λέγειν
ἢ ποιεῖν τι τοιοῦτον δίκην διδόναι.
155 Ὅτι τοίνυν καὶ τέχνῃ κακῶς ἐνεχείρησε ποιεῖν
ὑμᾶς, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὁρῶν γὰρ ἑκάστοτε πάν-
τας, καὶ τοὺς πολιτευομένους καὶ τοὺς ἰδιώτας, τοὺς
νόμους τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν αἰτίους ὑπολαμβά-
νοντας, ἐσκόπει πῶς λήσει τούτους καταλύσας, κἂν
ἄρα ληφθῇ τοῦτο ποιῶν, μὴ δόξει δεινὸν μηδ' ἀναιδὲς
156 μηδὲν εἰργάσθαι. εὗρεν οὖν τοῦτο ὃ πεποίηκε, νόμῳ
τοὺς νόμους καταλῦσαι, ἵνα τἀδικήματ' αὐτοῦ τὸ τῆς
σωτηρίας ὄνομ' ἔχῃ. οἵ τε γὰρ σώζοντες τὴν πόλιν εἰσὶ
νόμοι, ὅν τε οὗτος ἔθηκεν οὐδὲν ἐκείνοις τῶν αὐτῶν
ἔχοντα, νόμος. τὴν μὲν οὖν τοῦ ὀνόματος φιλανθρω-
πίαν, ὅτι ταύτην δὴ μάλιστα προσίεσθε, κατεῖδε· τὴν
δὲ χρείαν, ὅτι τἀναντία ἔχουσα φανήσεται, παρεῖδε. 749
157 φέρε γὰρ πρὸς Διός, ἔστιν ὅστις ἂν ἢ πρόεδρός ποτ'
ἐπεψήφισεν ἢ πρύτανις τούτων τι τῶν ἐν τῷ νόμῳ γε-
γραμμένων; ἐγὼ μὲν οὐδέν' ἂν οἶμαι. πῶς οὖν τοῦθ'
ὑπέδυ; νόμον ἔθετο ὄνομα τοῖς αὐτοῦ κακουργήμασιν.
οὐ γὰρ ἁπλῶς, οὐδ' ὅπως ἔτυχον, ποιοῦσι κακῶς ὑμᾶς,
ἀλλ' ἐσκεμμένως καὶ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντες, οὐχ οὗ-
τοι μόνον, ἀλλὰ πολλοὶ τῶν πολιτευομένων, οἳ τούτῳ
παριόντες αὐτίκα δὴ μάλα συναπολογήσονται, οὐ μὰ
Δί' οὐ Τιμοκράτει χαρίσασθαι βουλόμενοι. πόθεν;
ἀλλ' αὑτῷ συμφέρειν ἕκαστος ἡγούμενος τὸν νόμον.
ὥσπερ τοίνυν οὗτοι σφίσιν αὐτοῖς βοηθοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς,
158 οὕτω δεῖ καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς βοηθεῖν. καίτοι ἀνερω-

τῶντός τινος αὐτὸν ὅτου ἕνεκα τοιαῦτ᾽ ἠθέλησε γράφειν, καὶ διεξιόντος ὡς χαλεπὸν τὸν ἀγῶνα ὑπολαμβάνοι τόνδε, τετυφῶσθαι τὸν ταῦτα λέγοντ᾽ ἔφη· συμπαρέσεσθαι γὰρ Ἀνδροτίωνα ἑαυτῷ, καὶ τοιούτους λόγους σχολὴν ἄγοντα ἐσκέφθαι περὶ πάντων ὥστ᾽ εὖ εἰδέναι ὅτι οὐδὲν αὐτῷ γενήσοιτο φλαῦρον ἀπὸ τῆς
159 *γραφῆς τῆσδε. καὶ δῆτα καὶ τεθαύμακα τὴν ἀναισχυντίαν τὴν τούτου τε κἀκείνου, τοῦ μέν, εἰ καλεῖ, τοῦ δ᾽, εἰ πάρεισι καὶ συναπολογήσεται. μαρτυρία γὰρ δήπου φανερὰ γενήσεται πᾶσιν ὑμῖν ὅτι τὸν νόμον τούτου ἕνεκ᾽ ἐτίθει, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτόν. ὅμως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων ὑμᾶς μικρὰ βέλτιόν ἐστιν ἀκοῦσαι, καὶ τούτων ταῦτα, ὧν κεκοινώνηκεν οὗτος καὶ δι᾽ ἃ τοῦτον οὐδὲν ἧττον ἐκείνου δικαίως ἂν μισοῖτε. λέξω δ᾽ οὐδὲν ὧν ἀκηκόαθ᾽ ὑμεῖς, εἰ μή τινες* 750
ἄρα ἐπὶ τοῖς Εὐκτήμονι γιγνομένοις ἀγῶσι παρῆσαν.

160 *Καὶ πρῶτον μέν, ἐφ᾽ ᾧ μέγιστον φρονεῖ, τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, ἣν μετὰ τούτου τοῦ χρηστοῦ πάντας εἰσέπραξεν ὑμᾶς. αἰτιασάμενος γὰρ Εὐκτήμονα τὰς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφοράς, καὶ τοῦτ᾽ ἐξελέγξειν ἢ παρ᾽ ἑαυτοῦ καταθήσειν ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐπὶ τὴν εἴσπραξιν παρέδυ, καὶ τοῦτον προὐβάλετο, εἰπὼν τὴν τοῦ σώματος ἀρρωστίαν, ἵν᾽,*
161 *ἔφη, συνδιοικῇ μοι. δημηγορίαν δ᾽ ἐπὶ τούτοις ποιούμενος, ὡς ἔστι τριῶν αἵρεσις, ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν ἢ πάλιν εἰσφέρειν ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, ταῖς ὑποσχέσεσι κατέχων καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὃς ἦν τότ᾽ ἔχων ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις περὶ τούτων οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι οὐδ᾽, εἰ μὴ τούτους ἐνόμιζεν ἱκανούς, ἑτέρους τιθέναι, ψηφίσματα δ᾽ εἶπεν*

*ἐν ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠργολάβει, προσ-
162 αγωγεῖ τούτῳ χρώμενος τῶν λημμάτων. καὶ πολλὰ
τῶν ὑμετέρων κέκλοφε μετὰ τούτου, γράψας τοὺς ἕν-
δεκα καὶ τοὺς ἀποδέκτας καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἀκολου-
θεῖν μεθ' αὑτοῦ. εἶτ' ἔχων τούτους ἦγεν ἐπὶ τὰς ὑμε-
τέρας οἰκίας, καὶ σὺ, ὦ Τιμόκρατες, συνηκολούθεις,
μόνος τῶν συναρχόντων δέκα ὄντων. καὶ μηδεὶς ὑπο-
λαμβανέτω με λέγειν ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς* 751
*ὀφείλοντας. χρῆν γάρ. ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος ἀγο-
ρεύει, τῶν ἄλλων ἕνεκα· τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν.
οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέντε ταλάντων
ὑμῖν, ὧν οὗτοι τότ' εἰσέπραξαν, τεθέντων ὠφέλησθε,
ὅσον βέβλαφθε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσα-
163 γομένων. εἰ γὰρ ἐθέλοιτ' ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μᾶλλον
ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ'
ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα πρᾳότερά ἐστιν
ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὅπου βούλεσθε ὀλι-
γαρχίας πολλῷ ἀσελγέστερα καὶ δεινότερα ἐποίουν οὗ-
τοι, παραλείψω· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πότε πώποτε δεινό-
τατα ἐν τῇ πόλει γέγονεν; εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τῶν τριά-
164 κονθ' ἅπαντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκού-
ειν, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὅστις
ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦσι
τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον.
οὗτοι τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσαντο ἐκείνων
τῆς αὑτῶν πονηρίας ὥστ' ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμε-
νοι τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίστασαν,
165 τοὺς ἕνδεκ' ἄγοντες ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τί οἴεσθε, ὁπότ' ἄνθρωπος πένης, ἢ καὶ
πλούσιος, πολλὰ δ' ἀνηλωκὼς καί τιν' ἴσως τρόπον
εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, μὴ μόνον εἰς τὴν ἀγο-
ρὰν φοβοῖτ' ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ μηδ' οἴκοι μένειν ἀσφαλὲς*

ἡγοῖτο, ὁ δὲ τούτων αἴτιος Ἀνδροτίων εἴη, ὃν οὐδ᾽ ὑπὲρ
αὑτοῦ δίκην ἐᾷ λαβεῖν τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα,
166 μή τί γ᾽ ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰσπράττειν εἰσφοράς; καίτοι
εἴ τις ἔροιτ᾽ αὐτὸν ἢ σέ, ὦ Τιμόκρατες, τὸν ἐπαινέτην 752
τούτων καὶ συνεργόν, τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτή-
ματα ἢ τὰ σώματα ὀφείλει, τὰ κτήματα φήσαιτ᾽ ἄν,
εἴπερ ἀληθῆ λέγειν βούλοισθε· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέ-
ρομεν. τίνος οὖν ἕνεκ᾽, ὦ κάκιστοι πάντων ἀνθρώ-
πων, ἀφέντες τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας, καὶ
ταῦτ᾽ ἀπογράφειν, ἐδεῖτε καὶ ὑβρίζετε πολίτας ἀνθρώ-
πους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώ-
τερον ὑμεῖς ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἐχρῆ-
167 σθε; καὶ μὴν εἰ ἐθέλοιτε σκέψασθαι παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ
ἄνδρες δικασταί, τί δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει,
τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ
σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι, τοῖς
δ᾽ ἐλευθέροις ὕστατον τοῦτο προσήκει κολάζειν. οἱ δὲ
τοὐναντίον εἰς τὰ σώμαθ᾽, ὥσπερ ἀνδραπόδοις, ἐποιή-
168 σαντο τὰς τιμωρίας. οὕτω δ᾽ ἀνίσως καὶ πλεονεκτικῶς
ἔσχε πρὸς ὑμᾶς Ἀνδροτίων ὥστε τὸν μὲν αὑτοῦ πα-
τέρα ᾤετο δεῖν, δημοσίᾳ δεθέντα ἐπὶ χρήμασιν ἐν τῷ δε-
σμωτηρίῳ, μήτ᾽ ἀποδόντα ταῦτα μήτε κριθέντ᾽ ἀποδρᾶ-
ναι, τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ
θεῖναι οἴκοθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθέντα ὑφ᾽ ἑαυτοῦ
169 δεδέσθαι. καὶ Τιμοκράτης τῶν μὲν πολλῶν ἡμῶν τότε,
ὅτε τὴν διπλασίαν εἰσέπραττεν, οὐδ᾽ ἂν παρ᾽ ἑνὸς λαβεῖν
ἠθέλησεν ἐγγυητάς, μὴ μέχρι τῆς ἐνάτης πρυτανείας,
ἀλλ᾽ οὐδεμιᾶς ἡμέρας, ἀλλ᾽ ἢ διπλᾶ τὰ χρήματ᾽ ἔδει κα-
ταβάλλειν ἢ παραχρῆμα δεδέσθαι. παρεδίδου δ᾽ οὗτος
τοῖς ἕνδεκα τὸν οὐκ ὠφληκότα ἐν τῷ δικαστηρίῳ. νῦν 753
δ᾽ ὅπως ὧν ἂν ὑμεῖς καταγνῶτε ἄδετοι περιίασιν, ὑπεύ-
θυνον αὑτὸν ποιήσας νόμον εἰσενεγκεῖν ἐτόλμησεν.

170 Ἀλλ' ὅμως κἀκεῖνα καὶ τάδε φήσουσιν ὑπὲρ ὑμῶν
πράττειν. εἶτα ταῦθ' ὑμεῖς ἀναδέξεσθε ὑπὲρ ὑμῶν πε-
πρᾶχθαι, καὶ τὰ τῆς τούτων θρασύτητος καὶ πονηρίας
ἔργα πράως οἴσετε; ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε τοὺς τοιού-
τους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον ἢ σώζειν. τὸν γὰρ
ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττοντά τι καὶ πράων ὑμῶν τευξό-
171 μενον τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἔχοντα δεῖ φαίνεσθαι. τοῦτο
δ' ἐστὶ τί; τοὺς ἀσθενεῖς ἐλεεῖν, τοῖς ἰσχυροῖς καὶ δυ-
ναμένοις μὴ ἐπιτρέπειν ὑβρίζειν, οὐ τοὺς μὲν πολλοὺς
ὠμῶς μεταχειρίζεσθαι, κολακεύειν δὲ τὸν ἀεί τι δύνα-
σθαι δοκοῦντα. ὃ σὺ ποιεῖς, ὦ Τιμόκρατες· δι' ἃ
πολλῷ μᾶλλον ἂν εἰκότως μὴ ἐθελήσαντες ἀκοῦσαι σοῦ
θάνατον καταψηφίσαινθ' οὗτοι ἢ δι' Ἀνδροτίων' ἀφεί-
ησαν.

172 Ὅτι τοίνυν οὐδὲ τὴν εἴσπραξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν
πεποίηνται, καὶ τοῦτ' αὐτίκα δὴ μάλα ὑμῖν δῆλον ποι-
ήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο αὐτοὺς πότεροι αὐτοῖς δοκοῦσιν
ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν, οἱ γεωργοῦντες καὶ φειδό-
μενοι, διὰ παιδοτροφίας δὲ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα καὶ
λειτουργίας ἑτέρας ἐλλελοιπότες εἰσφορὰν, ἢ οἱ τὰ τῶν
ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα καὶ τὰ παρὰ τῶν
συμμάχων κλέπτοντες καὶ ἀπολλύντες, οὐκ ἂν εἰς
τοῦτο δήπου τόλμης, καίπερ ὄντες ἀναιδεῖς, ἔλθοιεν
ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον
173 ἀδικεῖν ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν
ἕνεκ', ὦ Τιμόκρατες καὶ Ἀνδροτίων, ἐτῶν ὄντων πλει-
όνων ἢ τριάκοντα ἀφ' οὗ ὅ γε ἕτερος ὑμῶν πολιτεύε- 754
ται, καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν
ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ
τουτοισὶ κέκρινται, ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ' οἷς ἠδί-
κουν, οἱ δ' ὑποχωρήσαντες ᾤχοντο καταγνόντες αὑ-
τῶν, οὐδενὸς πώποτε τούτων ἐξητάσθη κατήγορος

*ὑμῶν οὐδέτερος, οὐδ' ἀγανακτῶν ὤφθη ὑπὲρ ὧν ἡ
πόλις πάσχοι, ἀλλ' ἐνταῦθ' ἐφάνηθ' ἡμῶν κηδόμενοι,
174 οὓ πολλοὺς ἔδει κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε, ὦ ἄνδρες
'Αθηναῖοι, τὸ τούτων αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω; ὅτι τού-
των μὲν μετέχουσιν ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινὲς, ἀπὸ δὲ
τῶν εἰσπραττομένων ὑφαιροῦνται· δι' ἀπληστίαν δὲ
τρόπων διχόθεν καρποῦνται τὴν πόλιν. οὔτε γὰρ ῥᾷον
πολλοῖς καὶ μικρὰ ἀδικοῦσιν ἀπεχθάνεσθαι ἢ ὀλίγοις
καὶ μεγάλα, οὔτε δημοτικώτερον δήπου τὰ τῶν πολ-
λῶν ἀδικήμαθ' ὁρᾶν ἢ τὰ τῶν ὀλίγων. ἀλλὰ τοῦτ' αἴ-
175 τιον οὑγὼ λέγω. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα λογιζομένους,
καὶ μεμνημένους ὧν ἂν ἕκαστος ἁμάρτῃ, κολάζειν,
ὅταν λάβητέ τινα, καὶ μὴ τὸν χρόνον, εἰ πολύς ἐστ' ἀπ'
ἐκείνου, σκοπεῖν, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἐποίουν. ὡς εἰ νῦν
πράως οἴσετ' ἐφ' οἷς τότ' ἠγανακτεῖτε, δόξετ' ὀργιζό-
μενοι κατεγνωκέναι τὰ χρήματα τούτων, οὐκ ἀδικού-
μενοι. τῶν μὲν γὰρ ὀργιζομένων ἐστὶν ὀξέως τι κακὸν
τὸν λελυπηκότ' ἐργάσασθαι, τῶν δὲ ἀδικουμένων,
ὅταν ποθ' ὑφ' αὑτοῖς λάβωσι τὸν ἠδικηκότα, τότε τιμω-
ρήσασθαι. οὔκουν δεῖ δοκεῖν νῦν μαλακισθέντας τότε
τῶν ὀμωμοσμένων ὅρκων ἀμελήσαντας ὑμῖν αὐτοῖς
χαρίσασθαι παρὰ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ μισεῖν καὶ μηδ' ἀνέ-* 755
*χεσθαι φωνὴν μήτε τούτου μήτ' ἐκείνου, τοιαῦτα πε-
πολιτευμένων.
176 'Αλλὰ νὴ Δία ταῦτα μόνον τοιοῦτοι γεγόνασιν
ἐν οἷς πεπολίτευνται, ἄλλα δ' ἔσθ' ἃ καλῶς διῳκή-
κασιν· ἀλλὰ καὶ τἄλλα οὕτω προσεληλύθασι πρὸς
ὑμᾶς ὥσθ' ἥκιστα ἐν οἷς ἀκηκόατε ἄξιόν ἐστι μι-
σεῖν αὐτούς. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω; τὰ πομπεῖα ὡς
ἐπεσκευάκασι, καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν, ἢ
177 τὴν τῶν φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν; ἀλλ' ἐπὶ τούτοις
γ', εἰ μηδὲν ἄλλο ἠδίκουν τὴν πόλιν, τρὶς, οὐχ ἅπαξ*

*τεθνάναι δικαίως ἄν μοι δοκοῦσι· καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ
καὶ ἀσεβείᾳ καὶ κλοπῇ καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις εἰσὶν
ἔνοχοι. τὰ μὲν οὖν πόλλ' ὧν λέγων ἐφενάκιζεν ὑμᾶς
Ἀνδροτίων παραλείψω· φήσας δ' ἀπορρεῖν τὰ φύλλα
τῶν στεφάνων καὶ σαπροὺς εἶναι διὰ τὸν χρόνον, ὥσπερ
ἴων ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ' οὐ χρυσίου, συγχωνεύειν ἔπει-
σεν. αἱρεθεὶς δ' ἐπὶ ταῦτα προσείλετο τοῦτον τὸν πάν-*
178 *των τῶν κακῶν κοινωνόν. κᾆτ' ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς
τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν ὡς δὴ δίκαιος ὤν,
ὧν ἕκαστος ἀντιγραφεὺς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσενεγ-
κόντων· ἐπὶ τοῖς στεφάνοις δ', οὓς κατέκοπτεν, οὐχὶ
προσήγαγε ταὐτὸ δίκαιον τοῦτο, ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ,*
179 *χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς γέγονεν. καὶ μὴν εἰ
μὲν ἅπαντ' ἠξίους. ὅσα πράττεις τῇ πόλει, σαυτῷ πι-
στεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωρῶ· νῦν δ' ἐπὶ
ταῖς εἰσφοραῖς ὃ δίκαιόν ἐσθ' ὁρίσας, μὴ σοὶ πιστεύειν,
ἀλλὰ τοῖς αὑτῆς δούλοις τὴν πόλιν, ὁπότ' ἄλλο τι πράτ-
των καὶ χρήματα κινῶν ἱερά, ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ἡμε-* 756
*τέρας γενεᾶς ἀνετέθη, μὴ προσγραψάμενος τὴν αὐτὴν
φυλακὴν ἥνπερ ἐπὶ τῶν εἰσφορῶν φαίνει, οὐκ ἤδη δῆ-*
180 *λον δι' ὃ τοῦτ' ἐποίησας; ἐγὼ μὲν οἶμαι. καὶ μήν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατὰ παντὸς τοῦ χρόνου σκέ-
ψασθε ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως
ἀνελὼν ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπέγραψεν. οἶμαι γὰρ
ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι
κάτωθεν γεγραμμένα "οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδρα-
"γαθίας ἕνεκ' ἐστεφάνωσαν καὶ δικαιοσύνης" ἢ "οἱ
"σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηναίᾳ ἀνέθεσαν" ἢ κατὰ πό-
λεις "οἱ δεῖνες τὸν δῆμον ἐστεφάνωσαν σωθέντες ὑπὸ
"τοῦ δήμου," οἷον "Εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφά-
"νωσαν τὸν δῆμον" ἐπεγέγραπτό που, πάλιν "Κόνων
"ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους," "Χα-*

181 "βρίας ἀπὸ τῆς ἐν Νάξῳ ναυμαχίας." τοιαῦτα γὰρ ἦν
τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα. ταῦτα μὲν τοίνυν, ἃ
πρότερον ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ὑμῖν, ἠφά-
νισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων· ἐπὶ δὲ ταῖς φιά-
λαις, ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσατο ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος,
"Ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν" ἐπιγέγρα-
πται, καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι
εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι, τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ
τῶν φιαλῶν γεγραμμένον ἐστίν. ὅμοιόν γε, οὐ γάρ;
τοῦτο τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν, ἢ φιλοτιμίαν ἴσην
182 ἔχον ὑμῖν. τρία τοίνυν ἐκ τούτου τὰ δεινότατ' ἄν τις
ἴδοι πεπραγμέν' αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στε-
φάνους σεσυλήκασι· τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανί- 757
κασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων, ὧν ὑπόμνημα ἦσαν ὄντες οἱ
στέφανοι· τοὺς δ' ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄ-
ρηνται, τὸ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν ἐθέλειν μεμνῆ-
σθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος κακὰ εἰργα-
σμένοι εἰς τοῦτ' ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθα-
σιν ὥσθ' ὁ μὲν οἴεται δι' ἐκεῖνον ὑφ' ὑμῶν σωθήσε-
σθαι, ὁ δὲ παρακάθηται καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπρα-
183 γμένοις. οὕτω δ' οὐ μόνον εἰς χρήματ' ἀναιδής, ἀλλὰ
καὶ σκαιός ἐστιν ὥστ' οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο, ὅτι στέφανοι
μέν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον, φιάλαι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα
πλούτου, καὶ στέφανος μὲν ἅπας, κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν
ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ, ἐκπώματα δ' ἢ θυ-
μιατήρια ἢ τὰ τοιαῦτα κτήματα, ἐὰν μὲν ὑπερβάλλῃ
τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν προσετρίψατο τοῖς κε-
κτημένοις, ἐὰν δ' ἐπὶ μικροῖς σεμνύνηταί τις, τοσοῦτ'
ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινὸς διὰ ταῦτα τυχεῖν ὥστ' ἀπειρό-
καλος πρὸς ἔδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς
δόξης κτήματα τὰ τοῦ πλούτου πεποίηται μικρὰ καὶ
184 ἀνάξια ὑμῶν. καὶ οὐδ' ἐκεῖν' εἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρη-

μάτων κτῆσιν οὐδεπώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε, πρὸς
δὲ δόξης ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δέ·
χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ποτὲ σχὼν
ἅπανθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν, ὑπὲρ δὲ δόξης εἰσ-
φέρων ἐκ τῶν ἰδίων οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστη.
ἀφ' ὧν κτήματ' ἀθάνατ' αὐτῷ περίεστι, τὰ μὲν τῶν
ἔργων ἡ μνήμη, τὰ δὲ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ' ἐκεί-
νοις σταθέντων τὸ κάλλος, προπύλαια ταῦτα, ὁ παρ- 758
θενὼν, στοαὶ, νεώσοικοι, οὐκ ἀμφορίσκοι δύο οὐδὲ
χρυσίδες τέτταρες ἢ τρεῖς, ἄγουσα ἑκάστη μνᾶν, ἃς,
185 ὅταν σοι δοκῇ, πάλιν γράψεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ
ἑαυτοὺς δεκατεύοντες, οὐδ' ἃ καταράσαιντ' ἂν οἱ
ἐχθροὶ ποιοῦντες, διπλᾶς πράττοντες τὰς εἰσφορὰς,
ταῦτ' ἀνέθεσαν, οὐδ' οἷόσπερ σὺ χρώμενοι συμβού-
λοις ἐπολιτεύοντο, ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες, καὶ
ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν
ἄγοντες, ἀθάνατον κλέος αὑτῶν λελοίπασι, τοὺς ἐπι-
τηδεύοντας οἷά σοι βεβίωται τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες.
186 ὑμεῖς δ' εἰς τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προήχθητ'
εὐηθείας καὶ ῥᾳθυμίας ὥστ' οὐδὲ τοιαῦτ' ἔχοντες πα-
ραδείγματα ταῦτα μιμεῖσθε, ἀλλ' Ἀνδροτίων ὑμῖν πομ-
πείων ἐπισκευαστὴς, Ἀνδροτίων, ὦ γῆ καὶ θεοί. καὶ
τοῦτ' ἀσέβημα ἔλαττον τίνος ἡγεῖσθε; ἐγὼ μὲν γὰρ
ἡγοῦμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα καὶ χερνίβων καὶ
κανῶν ἁψόμενον, καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας
προστάτην ἐσόμενον οὐχὶ τακτὸν ἡμερῶν ἀριθμὸν
ἁγνεύειν, ἀλλὰ τὸν βίον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτη-
δευμάτων οἷα τούτῳ βεβίωται.

187 Καὶ περὶ μὲν τούτου κατὰ σχολήν· ἃ δὲ Τιμοκρά-
τει συνερεῖ, πολλὰ λέγειν ἔτι πρὸς τούτοις ἔχων παύ-
σομαι. οἶδα δ' ὅτι, ὡς μὲν οὐκ ἀσύμφορος ὑμῖν ἐστιν
ὁ νόμος καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους εἰσενηνεγμένος

*καὶ κατὰ πάντ' ἀδίκως ἔχων, οὐχ ἕξει λέγειν· ἀκουω
δ' αὐτὸν λέγειν ὡς ἐκτέτισται τὰ χρήματα Ἀνδροτίωνι
καὶ Γλαυκέτῃ καὶ Μελανώπῳ, καὶ ὅτι δεινότατ' ἂν πά-
θοι πάντων ἀνθρώπων, εἰ πεποιηκότων ἐκείνων τὰ
δίκαια, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς αἰτίαν ἔχει θεῖναι τὸν νόμον,* 759
188 *μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἁλίσκοιτο. ἐγὼ δὲ τὸν λόγον ἡγοῦ-
μαι τοῦτον οὐδὲ καθ' ἓν λέγειν ἐνεῖναι τούτῳ. εἰ μὲν
γὰρ ὑπὲρ τούτων, οὓς τὰ προσήκοντα φῂς πεποιηκέ-
ναι, θεῖναι τὸν νόμον ὁμολογεῖς, κατ' ἐκεῖνο προσή-
κει σε ἁλίσκεσθαι φανερῶς, ὅτι μὴ τιθέναι νόμον, ἐὰν
μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς πολίταις, ἄντικρυς οἱ κύ-
ριοι νόμοι λέγουσι, καθ' οὓς οὗτοι δικάσειν ὀμωμόκα-*
189 *σιν. εἰ δὲ τοῦ πᾶσι συμφέροντος ἕνεκα ταῦτα νομοθε-
τῆσαι φήσεις, μὴ λέγε τὴν ἔκτισιν τὴν τούτων· οὐδὲν
γὰρ κοινωνεῖ τῷ νόμῳ τῷδε· ἀλλ' ὡς ἐπιτήδειός ἐστι
καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος, τοῦτο δίδασκε. τοῦτο γάρ
ἐσθ' ὑπὲρ οὗ σὺ μὲν εἰσενεγκεῖν φῂς, ἐγὼ δὲ γέγραμ-
μαι τἀναντία φάσκων, κρῖναι δὲ προσήκει τουτουσί.
καίτοι καὶ τοῦτ' οὐκ ἀπορήσαιμ' ἂν δεῖξαι, πάντα μᾶλ-
λον ἢ κατὰ τοὺς νόμους πεποιημένους τὴν ἔκτισιν
ἐκείνους τὴν τῶν χρημάτων· ἀλλὰ μὴ περὶ τούτων
ὑμῶν οἰσόντων τὴν ψῆφον, τί δεῖ ταῦτα λέγοντα ἐνο-
χλεῖν με νυνί;*
190 *Οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν
λόγων, ὡς δεινὰ ἂν πάθοι, εἰ γράψας ὅπως Ἀθηναίων
μηδεὶς δεθήσεται αὐτὸς πείσεταί τι κακὸν, καὶ ὅτι τοὺς
νόμους ὡς πρᾳοτάτους καὶ μετριωτάτους εἶναι ὑπὲρ
τῶν ἀδυνάτων μάλιστ' ἐστίν. πρὸς δὴ τοὺς τοιούτους
λόγους βέλτιον προακηκοέναι μικρὰ πάντας ὑμᾶς, ἵν'*
191 *ἧττον ἐξαπατᾶσθε. ὅταν μὲν γὰρ λέγῃ, ὅπως μηδεὶς δε-
θήσεται Ἀθηναίων, μὴ λανθανέτω ψευδόμενος ὑμᾶς.
οὐ γὰρ τοῦτο τέθεικεν, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς ἄκυροι τῶν* 760

προστιμημάτων ἔσεσθε· καὶ τὴν μεθ' ὅρκου καὶ λόγου καὶ κρίσεως ψῆφον ἐνηνεγμένην ἀνάδικον καθίστησιν. μὴ δὴ ταῦθ' ὑμῖν τῶν ἐκ τοῦ νόμου ῥημάτων ἐκλέξας λεγέτω, ἃ φιλανθρωπότατ' ἐστὶν ἀκοῦσαι· ἀλλ' ὅλον δεικνύτω τὸν νόμον ἑξῆς, καὶ τὰ συμβαίνοντ' ἐξ αὐτοῦ σκοπεῖν ἐάτω. εὑρήσετε γὰρ ταῦτ' ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω,
192 καὶ οὐχ ἅ φησιν οὗτος. ἀλλὰ μὴν πρός γε τὸ τοῖς πολλοῖς συμφέρειν τοὺς νόμους πράους καὶ μετρίους εἶναι τάδε χρὴ σκοπεῖν. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύο εἴδη, περὶ ὧν εἰσιν οἱ νόμοι κατὰ πάσας τὰς πόλεις· ὧν τὸ μέν ἐστι, δι' ὧν χρώμεθα ἀλλήλοις καὶ συναλλάττομεν καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἃ χρὴ ποιεῖν διωρίσμεθα καὶ ζῶμεν ὅλως τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, τὸ δ', ὃν τρόπον δεῖ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἕνα ἕκαστον ἡμῶν χρῆσθαι, ἂν πολι-
193 τεύεσθαι βούληται καὶ φῇ κήδεσθαι τῆς πόλεως. ἐκείνους μὲν τοίνυν τοὺς νόμους, τοὺς περὶ τῶν ἰδίων, ἠπίως κεῖσθαι καὶ φιλανθρώπως ὑπὲρ τῶν πολλῶν ἐστί· τούσδε δὲ τοὺς περὶ τῶν πρὸς τὸ δημόσιον τοὐναντίον, ἰσχυρῶς καὶ χαλεπῶς ἔχειν ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν· οὕτω γὰρ ἂν ἥκισθ' οἱ πολιτευόμενοι τοὺς πολλοὺς ὑμᾶς ἀδικοῖεν. ὅταν δὴ τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆται, ἐπὶ ταῦτα ἀπαντᾶτε, ὅτι τοὺς νόμους οὐκ ἐκείνους τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πράους ποιεῖ, ἀλλὰ τούσδε οἳ τοῖς πολιτευομένοις φόβον παρέχουσιν.

194 Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν, εἰ καθ' ἕκαστον ὧν ἐρεῖ δεικνύναι βούλοιτο φενακισμοῦ καὶ παρακρούσεως ἕνεκα ῥηθησόμενα. ἀλλὰ τὰ μὲν πολλὰ παρήσω, κεφάλαιον δ' ὑμῖν ὃ μνημονεύσετε ἐρῶ. σκοπεῖτ' ἐν 761
ἅπασι τοῖς λόγοις, ὁπόσους ἂν λέγῃ, εἴ τι δυνήσεται τοιοῦτον εἰπεῖν, δι' οὗ διδάξει ὡς ἔστι δίκαιον τὸν τιθέντα νόμον ταὐτὰ προστάξαι περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ πρότερον τέλος ἐσχηκότων ποιεῖν καὶ περὶ τῶν

μελλόντων γενήσεσθαι· πάντων γὰρ ὄντων αἰσχρῶν καὶ
δεινῶν τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ, τοῦτο δεινότατον
195 *καὶ μάλιστα παράνομον γέγραπται. εἰ δὲ μήθ' οὗτος μήτ'*
ἄλλος μηδεὶς τοῦτο δυνήσεται δεῖξαι, εἰδέναι χρὴ σα-
φῶς φενακιζομένους, καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς
ἐκ τίνος ποτ' ἐπῆλθε τούτῳ τοιαῦτα νομοθετεῖν. οὐ
προῖκα, ὦ Τιμόκρατες, πόθεν; οὐδ' ὀλίγου δεῖ τοῦτον
ἔθηκας τὸν νόμον· οὐδεμίαν γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοις ἄλλην
πρόφασιν, δι' ἣν τοιοῦτον ἐπήρθης εἰσενεγκεῖν νόμον,
ἢ τὴν σαυτοῦ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκερδίαν· οὔτε γὰρ
συγγενὴς οὔτ' οἰκεῖος οὔτ' ἀναγκαῖος ἦν σοι τούτων
196 *οὐδείς, οὐδ' ἐκεῖν' ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ὡς ἐλεήσας δεινὰ*
πάσχοντας ἀνθρώπους εἵλου διὰ ταῦτα βοηθεῖν αὐ-
τοῖς. οὔτε γὰρ τὸ τὰ τούτων πολλοστῷ χρόνῳ μόλις
ἄκοντας, ἐν τρισὶν ἐξελεγχθέντας δικαστηρίοις, κατα-
τιθέναι, τοῦθ' ἡγήσω τὸ δεινὰ πάσχειν εἶναι· ποιεῖν
γάρ ἐστι τοῦτό γε δεινά, καὶ παροξύνειε μᾶλλον ἄν
τινα μισεῖν ἢ προτρέψειεν ἐλεεῖν· οὔτ' ἄλλως πρᾶος καὶ
φιλάνθρωπος σύ τις τῶν ἄλλων διαφόρως ὢν ἐλεεῖς
197 *αὐτούς· οὐ γάρ ἐστι τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ἀνδροτίωνα μὲν*
καὶ Μελάνωπον καὶ Γλαυκέτην ἐλεεῖν, ἃ κλέψαντες
εἶχον εἰ καταθήσουσι, τουτωνὶ δὲ τοσούτων ὄντων καὶ
τῶν ἄλλων πολιτῶν, ὧν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐβάδιζες σὺ 762
τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς ἀποδέκτας ἔχων καὶ τοὺς ὑπηρέ-
τας, μηδένα πώποτ' ἐλεῆσαι, ἀλλὰ θύρας ἀφαιρεῖν καὶ
στρώμαθ' ὑποσπᾶν καὶ διάκονον, εἴ τις ἐχρῆτο,
ταύτην ἐνεχυράζειν· ἃ σὺ πάντ' ἐποίεις ἐνιαυτὸν ὅλον
198 *μετ' Ἀνδροτίωνος. πολλῷ γὰρ δήπου σχετλιώτερ' ἐπά-*
σχεθ' ὑμεῖς, καὶ πολὺ μᾶλλον ἂν εἰκότως ἠλέεις τού-
τους, οἳ δι' ὑμᾶς, ὦ κατάρατε, τοὺς λέγοντας οὐδ'
ὁτιοῦν εἰσφέροντες παύονται. καὶ οὐκ ἀπόχρη τοῦτ',
ἀλλὰ καὶ διπλᾶ πράττονται, καὶ ταῦθ' ὑπὸ σοῦ καὶ

Ἀνδροτίωνος, οἳ μίαν εἰσφορὰν οὐδεπώποτ' εἰσενηνό-
199 χατε. τηλικοῦτο τοίνυν ἐφρόνησεν οὗτος ὡς ἄρ' οὐδὲ
δίκην τούτων οὐδεμίαν δώσων, ὥστε μόνος δέκα τῶν
συναρχόντων ὄντων κοινῇ τὸν λόγον ἐγγράψαι μετ'
Ἀνδροτίωνος ἐτόλμησε· προῖκα γάρ, οὐδὲν ὠφελού-
μενος, ὑμῖν Τιμοκράτης ἀπεχθάνεται καὶ νόμους εἰσ-
φέρει πᾶσιν ἐναντίους, τὸ τελευταῖον δὲ καὶ αὑτοῦ
νόμῳ προτέρῳ, ὃ μὰ τὴν Ἀθηνᾶν οὐδ' ὑμᾶς οἶμαι λαν-
θάνειν.

200 Ὃ τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ μάλιστ' ἄξιον ὀργῆς εἶναι,
φράσω καὶ οὐκ ἀποτρέψομαι, ὅτι ταῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, πράττων ἐπ' ἀργυρίῳ, καὶ προῃρημένος ὡς ἀλη-
θῶς μισθαρνεῖν, οὐκ εἰς ἃ καὶ συγγνώμην ἀκούσας
ἄν τις ἔσχε, ταῦτ' ἀναλίσκει. ταῦτα δ' ἐστὶ τί; ὁ πατήρ,
ὦ ἄνδρες δικασταί, ὁ τούτου τῷ δημοσίῳ ὀφείλει· καὶ
οὐκ ὀνειδίζων ἐκείνῳ λέγω, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος· καὶ
201 οὗτος ὁ χρηστὸς περιορᾷ. καίτοι ὅστις μέλλων κληρο-
νομήσειν τῆς ἀτιμίας, ἂν ἐκεῖνός τι πάθῃ, μὴ οἴεται
δεῖν ἐκτῖσαι, ἀλλὰ κερδαίνειν, ὃν ἐκεῖνος ζῇ χρόνον,
ἀξιοῖ τοῦτο τὸ κέρδος, τίνος ἂν ὑμῖν ἀποσχέσθαι δοκεῖ;
καὶ τὸν μὲν πατέρα οὔτ' ἐλεεῖς οὔτε δεινά σοι δοκεῖ 763
πάσχειν, εἰ σοῦ λαμβάνοντος καὶ χρηματιζομένου ἀπὸ
τῶν εἰσφορῶν ὧν εἰσέπραττες, ἀπὸ τῶν ψηφισμάτων
ὧν γράφεις, ἀφ' ὧν εἰσφέρεις νόμων, διὰ μικρὸν ἀρ-
γύριον μὴ μετέχει τῆς πόλεως, ἑτέρους δ' ἐλεῆσαί τινας
202 φῄς; ἀλλὰ νὴ Δία τὴν ἀδελφὴν καλῶς διῴκηκεν. ἀλλ'
εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἠδίκει, κατὰ τοῦτ' ἄξιός ἐστ' ἀπολω-
λέναι· πέπρακε γὰρ αὐτήν, οὐκ ἐκδέδωκε. τῶν γὰρ
ὑμετέρων ἐχθρῶν ἑνί, Κερκυραίῳ τινὶ τῶν νῦν ἐχόν-
των τὴν πόλιν, καταλύοντι παρ' αὑτῷ, ὅτε δεῦρο πρε-
σβεύοι, καὶ βουληθέντι λαβεῖν αὐτήν (ἐξ οὗ δὲ τρόπου,
παραλείψω) λαβὼν ἀργύριον δέδωκε· καὶ νῦν ἐστιν

203 ἐν Κερκύρᾳ. ὃς οὖν τὴν μὲν ἀδελφὴν ἐπ' ἐξαγωγῇ φη-
σὶ μὲν ἐκδοῦναι, πέπρακε δὲ τῷ ἔργῳ, τὸν δὲ αὑτοῦ
πατέρα οὕτω γηροτροφεῖ, κολακεύει δὲ καὶ μισθοῦ
γράφει καὶ πολιτεύεται, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες οὐκ
ἀποκτενεῖτε; δόξετε ἄρα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κρίσεις
βούλεσθαι καὶ πράγματ' ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀπηλλάχθαι
τῶν πονηρῶν.

204 Καὶ μὴν ὅτι μὲν προσήκει πάντας κολάζειν τοὺς
ἀδικοῦντας, εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἄν, εἴ τις ἔροιτο, φή-
σαιτε· ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον, ὃς νόμον εἰσενήνοχεν
ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλήθους, ἐγὼ πειράσομαι διδάξαι. τῶν
μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα κα-
κουργούντων ἕκαστος πρῶτον μὲν ὡς ἀληθῶς τὸν ἐν-
τυχόντ' ἀδικεῖ, καὶ οὐκ ἂν οἷός τ' εἴη πάντας ἐκδύειν
οὐδὲ τὰ πάντων ὑφελέσθαι, εἶτα καταισχύνει τὴν αὑ-
205 τοῦ δόξαν καὶ τὸν βίον μόνον. εἰ δέ τις εἰσφέρει νόμον
ἐξ οὗ τοῖς ὑμᾶς βουλομένοις ἀδικεῖν ἡ πᾶσα ἐξουσία
καὶ ἄδεια γενήσεται, οὗτος ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν καὶ 764
καταισχύνει πάντας· νόμος γὰρ αἰσχρὸς ὅταν κύριος
ᾖ, τῆς πόλεως ὄνειδός ἐστι τῆς θεμένης, καὶ βλάπτει
πάντας ὅσοι περ ἂν αὐτῷ χρῶνται. τὸν οὖν καὶ βλά-
πτειν ὑμᾶς καὶ δόξης ἀναπιμπλάναι φαύλης ἐπιχει-
206 ροῦντα, τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες; καὶ τί φή-
σετε; γνοίη δ' ἄν τις οὕτω μάλισθ' ἡλίκα πραγματα
συσκευάσας γέγραφεν αὐτὸν, καὶ ταῦθ' ὡς ὑπεναντία
τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ, εἰ λογίσαιτο ὅτι πάντες, ὅταν
που καταλύοντες τὸν δῆμον πράγμασιν ἐγχειρῶσι
νεωτέροις, τοῦτο ποιοῦσι πρῶτον ἁπάντων, ἔλυσαν
τοὺς πρότερον νόμῳ δι' ἁμαρτίαν τινὰ ταύτην ὑπέ-
207 χοντας τὴν δίκην. πῶς οὖν οὐκ ἄξιος οὗτος, εἰ δυνα-
τὸν, τρὶς, οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι, ὃς εἷς ὢν καὶ οὐ δήπου
μέλλων καταλύειν ὑμᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸς ἐν

ὑμῖν, ἂν τὰ δίκαια καὶ τὰ προσήκοντα ποιῆτε, ἀπολέ-
σθαι, ὅμως ἐμιμήσατο τοῦτο τἀδίκημα, καὶ διὰ τοῦ
νόμου λύειν ἠξίωσεν οὓς δέδεκε τὰ δικαστήρια, γρά-
ψας ἀναιδῶς, εἴ τινι προστετίμηται δεσμοῦ κἂν τὸ λοι-
208 πόν τινι προστιμήσητε, τοῦτον ἀφεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ
αὐτίκα δὴ μάλα κραυγὴν ἀκούσαιτε πρὸς τῷ δικαστη-
ρίῳ, εἶτ' εἴποι τις ὡς ἀνέῳκται τὸ δεσμωτήριον, οἱ δὲ
δεσμῶται φεύγουσιν, οὐδεὶς οὔτε γέρων οὔτ' ὀλίγωρος
οὕτως ὅστις οὐχὶ βοηθήσειεν ἂν καθ' ὅσον δύναται.
εἰ δὲ δή τις εἴποι παρελθὼν ὡς ὁ τούτους ἀφείς ἐστιν
οὑτοσί, οὐδὲ λόγου τυχὼν εὐθὺς ἂν ἀπαχθεὶς θανάτῳ
209 ζημιωθείη. νῦν τοίνυν ἔχετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ-
τον, ὃς οὐχὶ λάθρᾳ πεποίηκε τοῦτο, ἀλλὰ φενακίσας
καὶ παρακρουσάμενος ὑμᾶς νόμον τέθεικε φανερῶς, 765
ὃς οὐκ ἀνοίγνυσι τὸ δεσμωτήριον, ἀλλὰ καθαιρεῖ, προσ-
περιείληφε δὲ καὶ τὰ δικαστήρια. τίς γὰρ ἢ τούτων ἢ
ἐκείνων χρεία, ὅταν οἷς τετίμηται δεσμοῦ λύωνται,
κἂν τὸ λοιπὸν τιμήσητέ τῳ, μηδὲν ὑμῖν ᾖ πλέον;

210 Δεῖ τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅτι πολλοὶ τῶν
Ἑλλήνων πολλάκις εἰσὶν ἐψηφισμένοι τοῖς νόμοις χρῆ-
σθαι τοῖς ὑμετέροις, ἐφ' ᾧ φιλοτιμεῖσθε ὑμεῖς, εἰκό-
τως· ὃ γὰρ εἰπεῖν τινά φασιν ἐν ὑμῖν, ἀληθὲς εἶναί
μοι δοκεῖ, ὅτι τοὺς νόμους ἅπαντες ὑπειλήφασιν, ὅσοι
σωφρονοῦσι, τρόπους τῆς πόλεως. χρὴ τοίνυν σπου-
δάζειν ὅπως ὡς βέλτιστοι δόξουσιν εἶναι, καὶ τοὺς λυ-
μαινομένους καὶ διαστρέφοντας αὐτοὺς κολάζειν, ὡς
εἰ καταρρᾳθυμήσετε, τῆς φιλοτιμίας τε ταύτης ἀπο-
στερήσεσθε καὶ κατὰ τῆς πόλεως δόξαν οὐ χρηστὴν
211 ποιήσετε. καὶ μὴν εἰ Σόλωνα καὶ Δράκοντα δικαίως
ἐπαινεῖτε, οὐκ ἂν ἔχοντες εἰπεῖν οὐδετέρου κοινὸν εὐ-
εργέτημ' οὐδὲν πλὴν ὅτι συμφέροντας ἔθηκαν καὶ κα-
λῶς ἔχοντας νόμους, δίκαιον δήπου καὶ τοῖς ὑπεναν-

τίως τιθεῖσιν ἐκείνοις ὀργίλως ἔχοντας καὶ κολάζοντας φαίνεσθαι. οἶδα δὲ Τιμοκράτην, ὅτι τὸν νόμον εἰσενήνοχε τοῦτον οὐχ ἥκισθ' ὑπὲρ αὑτοῦ· πολλὰ γὰρ ἡγεῖτο πολιτεύεσθαι παρ' ὑμῖν ἄξια δεσμοῦ.

212 Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν κἀκεῖνο διηγήσασθαι, ὅ φασί ποτ' εἰπεῖν Σόλωνα κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπιτήδειον θέντος. λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν, ἐπειδὴ τἄλλα κατηγόρησεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἁπάσαις ὡς ἔπος εἰπεῖν ταῖς πόλεσιν, ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι. ἐπερωτήσας δὲ εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος
213 φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι τοὺς δικαστάς, εἰπεῖν ὅτι αὐ- 766
τὸς ἡγεῖται ἀργύριον μὲν νόμισμ' εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων ἕνεκα τοῖς ἰδιώταις εὑρημένον, τοὺς δὲ νόμους ἡγοῖτο νόμισμα τῆς πόλεως εἶναι. δεῖν δὴ τοὺς δικαστὰς πολλῷ μᾶλλον, εἴ τις ὃ τῆς πόλεώς ἐστι νόμισμα, τοῦτο διαφθείρει καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖνο ὃ τῶν ἰδιωτῶν ἐστίν.
214 προσθεῖναι δὲ τεκμήριον τοῦ καὶ μεῖζον εἶναι τἀδίκημα τὸ τοὺς νόμους διαφθείρειν ἢ τὸ ἀργύριον, ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλαὶ τῶν πόλεων καὶ φανερῶς πρὸς χαλκὸν καὶ μόλυβδον κεκραμένῳ χρώμεναι σῴζονται καὶ οὐδ' ὁτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσι, νόμοις δὲ πονηροῖς χρώμενοι καὶ διαφθείρεσθαι τοὺς ὄντας ἐῶντες οὐδένες πώποτ' ἐσώθησαν. ταύτῃ μέντοι τῇ κατηγορίᾳ Τιμοκράτης ἔνοχος καθέστηκε νυνί, καὶ δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν τοῦ προσήκοντος τύχοι τιμήματος.

215 Χρὴ μὲν οὖν πᾶσιν ὀργίλως ἔχειν, ὅσοι τιθέασι νόμους αἰσχροὺς καὶ πονηρούς, μάλιστα δὲ τούτοις οἳ τοὺς τοιούτους τῶν νόμων διαφθείρουσι, δι' ὧν ἔστιν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δ' οὗτοι τίνες; οἵ τε τοὺς ἀδικοῦντας τιμωρούμενοι καὶ ὅσοι τοῖς

216 ἐπιεικέσι τιμάς τινας διδόασιν. εἰ γὰρ ἅπαντες προθυμηθεῖεν ποιεῖν ἀγαθόν τι τὸ κοινόν, τὰς τιμὰς καὶ τὰς δωρεὰς τὰς ὑπὲρ τούτων ζηλώσαντες, καὶ πάντες ἀποσταῖεν τοῦ κακουργεῖν [ἢ κακόν τι πράττειν], τὰς βλάβας καὶ τὰς ζημίας τὰς ἐπὶ τούτοις κειμένας φοβηθέντες, ἔσθ᾽ ὅ τι κωλύει τὴν πόλιν μεγίστην εἶναι; οὐ τριήρεις ὅσας οὐδεμία πόλις Ἑλληνὶς κέκτηται; οὐχ ὁπλίτας; οὐχ ἱππέας; οὐ προσόδους; οὐ τόπους; οὐ 767
λιμένας; ταῦτα δὲ πάντα τί σώζει καὶ συνέχει; οἱ νόμοι· κατὰ γὰρ τούτους οὔσης τῆς πολιτείας ἔστι ταῦτα
217 χρήσιμα τῷ κοινῷ. εἰ δὲ τοὐναντίον γένοιτο τοῖς χρηστοῖς μὲν μηδ᾽ ὁτιοῦν πλέον, τοῖς δ᾽ ἀδικοῦσιν ἄδεια ὅσην Τιμοκράτης γέγραφε, πόση ταραχὴ γένοιτ᾽ ἂν εἰκότως; εὖ γὰρ ἴσθ᾽ ὅτι τούτων ὧν διεξῆλθον κτημάτων, οὐδ᾽ εἰ δὶς γένοιθ᾽ ὅσα νῦν ἐστιν, οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἂν ὄφελος εἴη. οὗτος τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ νόμῳ φαίνεται κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν, δι᾽ οὗ τοῖς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦσιν εἰσὶν αἱ τιμωρίαι.

218 Πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων ἄξιον ὀργισθῆναι καὶ κολάσαι καὶ παράδειγμα ποιῆσαι τοῦτον τοῖς ἄλλοις· ὡς τὸ πράως ἔχειν τοῖς τοιούτοις, καὶ καταψηφίζεσθαι μέν, ὀλίγου δὲ τιμᾶν, ἐθίζειν καὶ προδιδάσκειν ἔστ᾽ ἀδικεῖν ὑμᾶς ὡς πλείστους.

XXV.

ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ Α.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πυθάγγελος καὶ Σκάφων ἰδόντες Ἱεροκλέα φέροντα ἱερὰ ἱμάτια, ἐφ᾽ οἷς καὶ χρυσᾶ γράμματα ἦν δηλοῦντα τοὺς ἀνα-

θέντας, ἀπάγουσι πρὸς τοὺς πρυτάνεις ὡς ἱερόσυλον, οἱ δὲ
τῇ ὑστεραίᾳ καθιστᾶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. κἀκεῖνος ὑπὸ
τῆς ἱερείας ἔφη πεμφθεὶς λαβεῖν τὰ ἱμάτια, ἵνα κομίσῃ πρὸς
τὸ ἱερὸν κυνηγέσιον. ἐνταῦθα Ἀριστογείτων γράφει ψήφι-
σμα πρῶτον μὲν ἀπροβούλευτον, ἔπειτα δεινότατον, κελεῦον,
ἐὰν μὲν ὁμολογῇ τὰ ἱμάτια ἐξενεγκεῖν, ἀποθανεῖν αὐτὸν αὐ- 768
τίκα, ἐὰν δ' ἀρνῆται, κρίνεσθαι· ἐξ οὗ συνέβαινεν αὐτῷ
ὁμολογήσαντι μὲν τἀληθὲς παραχῆμα τεθνάναι, ἐξάρνῳ δὲ
γενομένῳ μετ' ὀλίγον τοῦτο παθεῖν. τοῦτο τὸ ψήφισμα γρα-
ψάμενος παρανόμων Φανόστρατος ὁ Ἱεροκλέους τοῦ κινδυ-
νεύοντος πατήρ, συγκατηγορήσαντος τοῦ Δημοσθένους, αἱρεῖ
παρανόμων, καὶ τιμᾷ τὸ δικαστήριον Ἀριστογείτονι πέντε
ταλάντων. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον ὄφλημα Ἀριστογείτονι γίνε-
ται· ἔπειτα Ἡγήμονα γραψάμενος καὶ τὸν ἀγῶνα ἀποδόμε-
νος ὦφλε χιλίας. οὐκ ἀποδόντος δ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ὡρισμέ-
νην προθεσμίαν διπλοῦται τὰ ὀφλήματα κατὰ τὸν νόμον,
καὶ γίνεται δέκα τάλαντα καὶ δισχίλιαι δραχμαί. ὑπὲρ τού-
των τῶν χρημάτων ἀπογράφει τι εἰς τὸ δημόσιον χωρίον ἑαυ-
τοῦ, καὶ τὸ χωρίον τοῦτο Εὔνομος ὠνεῖται ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
τάξιν αἰτησάμενος τοῦ ὀφλήματος, ὥστε ἐν δέκα ἔτεσιν ἐκτῖ-
σαι τὸ σύμπαν, καθ' ἕκαστον ἔτος τιθεὶς τὸ ἐπιβάλλον μέρος.
δύο μὲν δὴ καταβολὰς ἀπήνεγκε, τάλαντα δύο καὶ δραχμὰς
τετρακοσίας· τὸ δὲ λοιπὸν ὀφείλεται, τάλαντα ὀκτὼ καὶ δρα-
χμαὶ χίλιαι καὶ ἑξακόσιαι. δοκῶν οὖν ἔχειν ὁ Ἀριστογείτων
τοῦ λέγειν ἐξουσίαν καὶ μηκέτι ὀφείλειν, ἐπειδὴ χρήστην ἀντ-
έδωκε τῇ πόλει, καὶ ἐγράφετο πολλοὺς καὶ ἐδημηγόρει, τῶν
νόμων τὸν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ, μέχρι ἂν ἐκτίσῃ, ποιούν-
των ἄτιμον. διόπερ αὐτὸν οἱ περὶ Λυκοῦργον ἐνέδειξαν ὡς
οὐκ ἐξὸν λέγοντα. οὐκ ἐξαληλιμμένου τοίνυν ἐξ ἀκροπόλεως
Ἀριστογείτονος, ἀλλ' ἔτι τοῦ ὀφλήματος ἐγγεγραμμένου, χρή-
στου δὲ καταστάντος τοῦ τὸ χωρίον ὠνησαμένου, ζήτημα συν- 769
ίσταται πότερον ὁ πριάμενος τὸ χωρίον ὀφείλει μόνον ἢ καὶ
ὁ πρῶτος ὀφλών, ἄχρι ἂν ἐκτισθῇ τὸ χρέος. περὶ μὲν δὴ τὰ
δύο ὀφλήματα τοῦτο συνίσταται τὸ ζήτημα· φασὶ δὲ αὐτὸν
οἱ κατήγοροι καὶ τρίτον ὀφείλειν ὄφλημα τῷ δημοσίῳ. πρὸς
τοῦτο Ἀριστογείτων ἀνθιστάμενος φησὶν ἀδίκως ἐγγεγρά-
φθαι καὶ διὰ τοῦτο δίκην λαχεῖν Ἀρίστωνι τῷ ἐγγράψαντι.

Δημοσθένης δὲ καὶ Λυκοῦργος περὶ μὲν τοῦ δικαίαι ἢ μὴ γεγενῆσθαι τὴν ἐγγραφὴν οὐδὲν λέγουσι, φασὶ δὲ "ὅταν ἕλῃ "τὸν Ἀρίστωνα, τότε Ἀριστογείτων μὲν ἐξαλειφθήσεται, ἐκεῖ-"νος δὲ ἐγγραφήσεται κατὰ τὸν νόμον· πρὶν δὲ κριθῆναι τὸ "πρᾶγμα, οὐ προσήκει λέγειν τὸν τάχα δικαίως ἐγγεγραμμέ-"νον καὶ ψευδῶς ἐγκαλοῦντα τῷ Ἀρίστωνι." ταῦτα μὲν δὴ τὰ ζητήματα τῆς ὑποθέσεως. ἐνηγώνισται δ' αὐτοῖς ὁ Λυκοῦργος, ἅτε πρότερος λέγων· τῷ Δημοσθένει δὲ περὶ μὲν τούτων βραχὺς πάνυ λόγος γέγονεν ὡς προειλημμένων, ὁ δὲ ὅλος αὐτῷ λόγος τοῦ Ἀριστογείτονος βίου κατηγορίαν περιέχει.

Διονύσιος δὲ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς οὐ δέχεται τούτους τοὺς λόγους Δημοσθένους εἶναι, ἐκ τῆς ἰδέας τεκμαιρόμενος. οἱ δέ φασιν ἐπίτηδες τὸν ῥήτορα τοιούτῳ χαρακτῆρι κεχρῆσθαι, ζηλώσαντα Λυκοῦργον εὐδοκιμοῦντα παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. οἱ δὲ, ἐπειδὴ κατὰ τὸν τῆς ἡλικίας χρόνον τὴν πρωτολογίαν ἔλαβε Λυκοῦργος καὶ πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις αὐτὸς ἐχρήσατο, ὁ Δημοσθένης ἠναγκάσθη λοιπὸν φιλοσοφώτερον μετελθεῖν καὶ περιοδικῶς. ἄλλοι δὲ τὸν μὲν πρότερον δέχονται Δημοσθένους εἶναι, τὸν δὲ δεύτερον οὐδαμῶς, οὐδὲν ἄξιον ἔχοντα 770
τοῦ ῥήτορος.

Πάλαι καθήμενος, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούων, ὥσπερ ὑμεῖς, Λυκούργου, τὰ μὲν ἄλλα καλῶς αὐτὸν ἡγούμην λέγειν, ἓν δὲ τεθαύμακα ὁρῶν ὑπερδιατεινόμενον, εἰ ἀγνοεῖ, ὅτι οὔτε παρὰ τοὺς ὑφ' ἑαυτοῦ λόγους εἰρημένους οὔτε παρὰ τοὺς ὑπ' ἐμοῦ μέλλοντας ῥηθήσεσθαι τὰ τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαιά ἐστιν ἰσχυρὰ, ἀλλ' ὡς ἂν ἕκαστος ὑμῶν ἔχῃ
2 *πρὸς τὸ ἢ δυσχεραίνειν ἢ προσίεσθαι πονηρίαν. καὶ ἔγωγ' ὑπολαμβάνω τὴν μὲν κατηγορίαν καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος ἔθους ἕνεκα καὶ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως δεῖν ποιήσασθαι, κεκρίσθαι δὲ τοῦτο τὸ πρᾶγμα πάλαι ὑπὸ τῆς ἑκάστου φύσεως οἴκοθεν, καὶ νυνὶ εἰ μέν εἰσιν ὑμῶν οἱ πλείους οἷοι τοὺς πονηροὺς φιλεῖν καὶ σῴζειν,*

μάτην ἐρραψῳδηκότας ἡμᾶς ἔσεσθαι, εἰ δ' οἷοι μισεῖν,
δίκην, ἐὰν θεὸς θέλῃ, τοῦτον δώσειν.

3 Πολλῶν δὲ λόγων εἰρημένων καὶ πάντων καλῶς,
οὐκ ὀκνήσω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ἅ γ' ἐμοὶ φαίνεται. ἐμοὶ
γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἐοικέναι δοκεῖ τοῖς ἄλλοις ὁ παρὼν
ἀγών. σκοπεῖτε δ' οὑτωσί. πρὸς ἅπαντ' ἔρχονται τὰ
δικαστήρια οἱ μὲν δικασταὶ παρὰ τοῦ κατηγόρου καὶ
τοῦ φεύγοντος τὸ πρᾶγμα μαθησόμενοι περὶ οὗ δεή- 771
σει τὴν ψῆφον ἐνεγκεῖν αὐτοὺς, οἱ δ' ἀντίδικοι μεθ'
ἑαυτοῦ δείξων ἑκάτερος ὄντα τὰ τῶν νόμων δίκαια
4 ἰσχυρά. τὰ δὲ τούτου τοῦ ἀγῶνος πῶς ἔχει; οἱ μὲν δικά-
σοντες ὑμεῖς ἥκετε μᾶλλον ἡμῶν τῶν κατηγόρων εἰδό-
τες καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ τοῦτον καὶ ἐγγεγραμμέ-
νον ἐν ἀκροπόλει, οὐκ ἐξὸν αὐτῷ λέγειν· ὥσθ' ἕκα-
στον ὑμῶν κατηγόρου τάξιν ἔχειν καὶ τὸ πρᾶγμα εἰδέ-
5 ναι, μὴ μαθεῖν δεῖσθαι. ὁ δὲ κρινόμενος τῶν μὲν εἰς
σωτηρίαν φερόντων ἀλλ' οὐδ' ὁτιοῦν πάρεστιν ἔχων,
οὐ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ πράγματος λόγους δικαίους,
οὐ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνθρώπινον, οὐκ ἄλλ' οὐδ' ὁτιοῦν
ἀγαθόν· δι' ἃ δ' ἂν καὶ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικῶν τις ἔδεισε,
διὰ ταῦθ' οὗτος οἴεται σωθήσεσθαι· ἐν γὰρ τῇ τῆς πο-
6 νηρίας ὑπερβολῇ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἔχει. οὕτω
δ' ἐχόντων τούτων, δοκεῖ μοί τις οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν εἰ-
πὼν ὅτι νυνὶ κρίνεται μὲν Ἀριστογείτων, δοκιμάζεσθε
δὲ καὶ κινδυνεύετε ὑμεῖς περὶ δόξης. εἰ μὲν γὰρ ὀφθή-
σεσθε ἐπὶ τοῖς οὕτω φανεροῖς καὶ μεγάλοις ἀδικήμα-
σιν ὀργιζόμενοι καὶ τιμωρούμενοι, δόξετε τοῦθ', ὅπερ
ἐστὲ, δικασταὶ καὶ φύλακες τῶν νόμων εἰσεληλυθέναι·
7 εἰ δ' ἕτερόν τι περιέσται τούτων, ὃ μηδεὶς μὲν ἂν αὐ-
τὸς πεποιηκέναι φήσειεν, ἐν δὲ ταῖς ψήφοις εὑρεθήσε-
ται, δέδοικα μὴ δόξητέ τισι τὸν ἀεὶ βουλόμενον εἶναι
πονηρὸν τῶν ἐν τῇ πόλει παιδοτριβεῖν. ἀσθενὴς μὲν

γάρ ἐστιν ἅπας ὁ πονηρὸς καθ' ἑαυτόν· ᾧ δ' ἂν ὑμεῖς
πρόσθησθε, οὗτος ἰσχυρὸς γίγνεται. ἔστι δὲ τοῦτο τῷ
μὲν λαβόντι παρ' ὑμῶν ἐργασία καὶ δυναστεία, ὑμῖν 772
8 δὲ τοῖς δοῦσιν ὄνειδος. βουλοίμην δ' ἄν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πρὸ τοῦ περὶ τῶν ἰδίων ἐμὲ τῶν τουτουὶ λέ-
γειν, σπουδάσαντας ὑμᾶς ἐξετάσαι διὰ βραχέων εἰς
ὅσην αἰσχύνην καὶ ἀδοξίαν προῆχε τὴν πόλιν δημοσίᾳ
πάντα τὰ τοιαῦτα θηρία, ὧν μέσος καὶ τελευταῖος καὶ
9 πρῶτός ἐστιν οὗτος. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω· ἀλλ' εἰς
τὰς ἐκκλησίας ἀναβαίνουσιν, ἐν αἷς ὑμεῖς γνώμης ἀπό-
δειξιν, οὐ πονηρίας τοῖς λέγουσι προτίθετε, τόλμαν
καὶ κραυγὴν καὶ ψευδεῖς αἰτίας καὶ συκοφαντίαν καὶ
ἀναισχυντίαν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συνεσκευασμένοι,
ὧν οὐκ ἂν εὕροι τις ἐναντιώτερα τῷ βουλεύεσθαι. νο-
μίζω δὲ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδ' ἂν αἰσχίω. καὶ τούτοις
τοῖς αἰσχροῖς ἁπάντων τῶν τῆς πόλεως καλῶν περίεισι,
τῶν νόμων, τῶν προέδρων, τοῦ προγράμματος, τῆς
10 εὐκοσμίας. εἰ μὲν οὖν ὑμεῖς ταῦτα βούλεσθε καὶ μετὰ
τῆς ὑμετέρας γνώμης οὗτοι ταῦτα ποιοῦσιν, ὁδῷ βα-
δίζει καὶ ἐᾶν δεῖ· εἰ δ' ἐπανορθώσασθαι ταῦτ' ἔτι καὶ
νῦν οἴεσθε χρῆναι, καὶ τὰ προειμένα πόρρω καὶ πο-
λὺν ἤδη χρόνον αἰσχρῶς καὶ κακῶς ὑπὸ τούτων δια-
κείμενα βελτίω ποιῆσαι, πάντα τὰ τοιαῦτα ἔθη παρι-
11 δόντας ὑμᾶς τήμερον ὀρθῶς δεῖ δικάσαι, τὴν τὰ δίκαια
ἀγαπῶσαν Εὐνομίαν περὶ πλείστου ποιησαμένους, ἣ
πάσας καὶ πόλεις καὶ χώρας σῴζει, καὶ τὴν ἀπαραίτη-
τον καὶ σεμνὴν Δίκην, ἣν ὁ τὰς ἁγιωτάτας ἡμῖν τελε-
τὰς καταδείξας Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φη-
σὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν, εἰς
αὑτὸν ἕκαστον νομίσαντα βλέπειν οὕτω ψηφίζεσθαι,
φυλαττόμενον καὶ προορώμενον μὴ καταισχῦναι ταύ- 773
την, ἧς ἐπώνυμός ἐστιν ὑμῶν ἕκαστος ὁ ἀεὶ δικάζειν

λαχὼν, πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει καλὰ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα φυλάττειν ταύτην τὴν ἡμέραν παρακαταθήκην ἔνορκον εἰληφὼς παρὰ τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας
12 καὶ τῆς πατρίδος. ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἕξετε τὸν τρόπον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συνήθους εὐηθείας εἰσεληλυθότες καθεδεῖσθε, φοβοῦμαι μὴ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὐναντίον περιστῇ καὶ δοκοῦντες ἡμεῖς Ἀριστογείτονος κατηγορεῖν ὑμῶν κατηγοροῦντες φανῶμεν· ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον ἡμῶν δειξάντων τὴν τούτου πονηρίαν μηδὲν ὑμεῖς φροντίσητε, τοσούτῳ μείζων ἡ καθ' ὑμῶν αἰσχύνη γενήσεται. καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά.

13 Πάνυ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ πάσης οἰκειότητος ἐρῶ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς. ἐγὼ γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὁρῶν ὑμᾶς κατατάττοντάς με καὶ προχειριζομένους ἐπὶ τὴν τούτου κατηγορίαν, ἠχθόμην καὶ μὰ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς οὐκ ἐβουλόμην. οὐ γὰρ ἠγνόουν ὅτι ὁ ποιήσας τι τοιοῦτον παρ' ὑμῖν καὶ παθὼν ἀπέρχεται. εἰ δὲ μὴ τηλικοῦτον ὥστ' εὐθὺς αἰσθέσθαι, ἀλλ' ἐὰν πολλὰ τοιαῦτα ποιῇ καὶ μὴ παύηται, ταχὺ γνωσθήσεται. ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἡγούμην εἶναι πείθεσθαι τοῖς
14 ὑμετέροις βουλήμασι. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἐνδείξεως καὶ τῶν νόμων δίκαια αὐτὸν, ὅπερ πεποίηκε, Λυκοῦργον ἐρεῖν ἡγούμην, καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς πονηρίας τῆς τούτου τοῦτον ἑώρων προσκαλούμενον· ἃ δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς ὑπὲρ πόλεως καὶ νόμων βουλευομένους προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι ἀεὶ, ταῦτα προῃρού- 774
μην εἰπεῖν, καὶ νῦν ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι. δότε δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δότε καὶ συγχωρήσατε μοι πρὸς Διὸς, ὡς πέφυκα καὶ προῄρημαι, περὶ τούτων διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην.

15 Ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικρὰν, φύσει καὶ νό-

μοις διοικεῖται. τούτων δ' ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ ἀνώμαλον καὶ κατ' ἄνδρα ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταὐτὸ πᾶσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις, ἂν ᾖ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται·
16 διόπερ τοὺς τοιούτους ἐξαμαρτάνοντας εὑρήσετε. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται, καὶ τοῦτο ζητοῦσι, καὶ ἐπειδὰν εὑρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμα ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτ' ἔστι νόμος, ᾧ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλισθ' ὅτι πᾶς ἐστι νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δ' ἀνθρώπων φρονίμων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ'
17 ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων τοῖς μὲν τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἥλωκεν, ἕτερος δ' οὐδεὶς ἔστιν ἀνεκτὸς αὐτῷ λόγος, περὶ τούτων ῥᾴδιον διδάξαι. δυοῖν γὰρ ὄντοιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ἕνεκα πάντες τίθενται οἱ νόμοι, τοῦ τε μηδένα μηδὲν ὃ μὴ δίκαιόν ἐστι ποιεῖν, καὶ τοῦ τοὺς παραβαίνοντας ταῦτα κολαζομένους βελτίους τοὺς ἄλλους ποιεῖν, ἀμφοτέροις τούτοις οὗτος ἔνοχος ὢν φανήσεται. ἐπὶ μὲν γὰρ οἷς ἐξ ἀρχῆς παρέβη τοὺς νόμους, τὰ ὀφλήματ' αὐτῷ γέγονεν· ἐπὶ δ' οἷς 775
οὐκ ἐμμένει τούτοις, νῦν ἐπὶ τὴν παρ' ὑμῶν ἄγεται τιμωρίαν, ὥστε μηδεμίαν καταλείπεσθαι πρόφασιν δι'
18 ἣν ἄν τις αὐτὸν ἀφείη. οὐδὲ γὰρ αὖ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὡς ἄρ' ἐκ τούτων οὐδὲν ἡ πόλις βλάπτεται. ἐγὼ γάρ, ὅτι μὲν πάντ' ἀπόλλυται τὰ τῆς πόλεως ὀφλήματα, εἰ τὰ τούτου σοφίσματα προσδέξεσθε, καὶ ὅτι, εἰ ἄρα δεῖ τινὰς ἐκ τῶν ὀφειλόντων ἀφιέναι, τοὺς ἐπιεικεστάτους καὶ βελτίστους καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἥκιστα δεινοῖς ὠφληκότας, τούτους ἀφιέναι δεῖ, οὐχὶ τὸν πονηρότατον καὶ

πλεῖσθ' ἡμαρτηκότα καὶ δικαιότατ' ὠφληκότα καὶ ἐπὶ
19 τοῖς δεινοτάτοις (τί γὰρ ἂν γένοιτο συκοφαντίας καὶ
παρανομίας δεινότερον, ἐφ' οἷς ἀμφοτέροις οὗτος
ὦφληκεν;) καὶ ὅτι οὐδ' εἰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οὐχὶ τῷ
βιαζομένῳ δήπου συγχωρῆσαι προσήκει (ὕβρις γὰρ δὴ
τοῦτό γε), καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐάσω· ἀλλ' ὅτι καὶ
πᾶς ὁ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κόσμος, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, συνταράττεται καὶ διαφθείρεται τὸ κατὰ
20 τοῦτον, καὶ τοῦτ' οἶμαι σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξειν. λέξω
δ' οὔτε καινὸν οὔτε περιττὸν οὐδὲν οὔτ' ἴδιον, ἀλλ' ὃ
πάντες ὑμεῖς ἴστε ὁμοίως ἐμοί. εἰ γάρ τις ὑμῶν ἐξετά-
σαι βούλεται τί ποτ' ἐστὶ τὸ αἴτιον καὶ τὸ ποιοῦν τὴν
βουλὴν συλλέγεσθαι, τὸν δῆμον εἰς τὴν ἐκκλησίαν
ἀναβαίνειν, τὰ δικαστήρια πληροῦσθαι, τὰς ἕνας ἀρ-
χὰς ταῖς νέαις ἑκούσας ὑπεξιέναι, καὶ πάντα δι' ὧν ἡ
πόλις οἰκεῖται καὶ σῴζεται γίγνεσθαι, τοὺς νόμους εὑ-
ρήσει τούτων αἰτίους καὶ τὸ τούτοις ἅπαντας πείθε-
σθαι, ἐπεὶ λυθέντων γε τούτων, καὶ ἑκάστῳ δοθείσης
ἐξουσίας ὅ τι βούλεται ποιεῖν, οὐ μόνον ἡ πολιτεία οἴ- 776
χεται, ἀλλ' οὐδ' ὁ βίος ἡμῶν τοῦ τῶν θηρίων οὐδὲν ἂν
21 διενέγκαι. τί γὰρ ἂν τοῦτον αὐτὸν οἴεσθε ποιεῖν λυ-
θέντων τῶν νόμων, ὃς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν;
ἐπειδὴ τοίνυν οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογοῦνται
σῴζειν τὴν πόλιν, δεῖ πάντας ὑμᾶς τὸν αὐτὸν τρόπον,
ὥσπερ ἂν εἰ καθῆσθε ἐράνου πληρωταί, τὸν μὲν πει-
θόμενον τούτοις ὡς φέροντα τὴν τῆς σωτηρίας φορὰν
πλήρη τῇ πατρίδι τιμᾶν καὶ ἐπαινεῖν, τὸν δ' ἀπειθοῦν-
22 τα κολάζειν. ἔρανος γάρ ἐστι πολιτικὸς καὶ κοινὸς
πάνθ' ὅσα, ταξάντων τῶν νόμων, ἕκαστος ἡμῶν ποιεῖ.
ὃν ὁ λείπων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ καὶ καλὰ καὶ
σεμνὰ καὶ μεγάλα ὑμῶν ἀφαιρεῖται καὶ διαφθείρει τὸ
23 καθ' αὑτόν ὧν ἓν ἢ δύο ἐρῶ παραδείγματος ἕνεκα,

τὰ γνωριμώτατα. τὸ τὴν βουλὴν τοὺς πεντακοσίους
ἀπὸ τῆς ἀσθενοῦς τοιαυτησὶ κιγκλίδος τῶν ἀπορρή-
των κυρίαν εἶναι, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας ἐπεισιέναι· τὸ
τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν, ὅταν ἐν τῇ βασιλείῳ
στοᾷ καθεζομένη περισχοινίσηται, κατὰ πολλὴν ἡσυ-
χίαν ἐφ' ἑαυτῆς εἶναι, καὶ ἅπαντας ἐκποδὼν ἀποχω-
ρεῖν· τὸ τὰς ἀρχὰς ἁπάσας, ὅσας οἱ λαχόντες ἄρχουσιν
ὑμῶν, ἅμα τῷ τὸν ὑπηρέτην εἰπεῖν "μετάστητε ἔξω"
τῶν νόμων κρατεῖν ἐφ' οἷς εἰσεπέμφθησαν, καὶ μὴ
24 τοὺς ἀσελγεστάτους βιάζεσθαι· ἄλλα μυρία. πάντα γὰρ
τὰ σεμνὰ καὶ καλὰ, καὶ δι' ὧν ἡ πόλις κοσμεῖται καὶ
σώζεται, ἡ σωφροσύνη, ἡ πρὸς τοὺς γονέας καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους ὑμῶν παρὰ τῶν νέων αἰσχύνη, ἡ εὐτα- 777
ξία, τῇ τῶν νόμων προσθήκῃ τῶν αἰσχρῶν περίεστι,
τῆς ἀναισχυντίας, τῆς θρασύτητος, τῆς ἀναιδείας.
ἰταμὸν γὰρ ἡ πονηρία καὶ τολμηρὸν καὶ πλεονεκτικὸν,
καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκαγαθία ἡσύχιον καὶ ὀκνηρὸν
καὶ βραδὺ καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. τοὺς νόμους οὖν
δεῖ τηρεῖν καὶ τούτους ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀεὶ δικά-
ζοντας ὑμῶν· μετὰ γὰρ τούτων οἱ χρηστοὶ τῶν πονη-
25 ρῶν περίεισιν. εἰ δὲ μὴ, λέλυται πάντα, ἀνέῳκται, συγ-
κέχυται, τῶν πονηροτάτων καὶ ἀναιδεστάτων ἡ πόλις
γίγνεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν, εἰ εἷς ἕκαστος τῶν ἐν
τῇ πόλει τὴν Ἀριστογείτονος τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν
λαβὼν, καὶ διαλογισάμενος ταῦθ' ἅπερ οὗτος, ὅτι ἔξε-
στι καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν μέχρι παντὸς ὅ τι ἂν βούλη-
ταί τις ἐν δημοκρατίᾳ, ἐάνπερ τοῦ ποῖός τις εἶναι δό-
ξει ὁ ταῦτα ποιῶν ὀλιγωρήσῃ, καὶ οὐδεὶς ἐπ' οὐδενὶ
26 τῶν ἀδικημάτων εὐθὺς αὐτὸν ἀποκτείνει· εἰ ταῦτα
διανοηθεὶς ὁ μὴ λαχὼν τῷ λαχόντι καὶ ὁ μὴ χειροτονη-
θεὶς τῷ χειροτονηθέντι ἐξ ἴσου ζητοίη εἶναι καὶ τῶν
αὐτῶν μετέχειν, καὶ ὅλως μὴ νέος, μὴ πρεσβύτερος τὰ

προσήκοντα πράττοι, ἀλλὰ πᾶν τὸ τεταγμένον ἐξελά-
σας ἕκαστος ἐκ τοῦ βίου τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν νόμον,
ἀρχήν, πάνθ' ὑπολαμβάνοι· εἰ ταῦτα ποιοῖμεν, ἔστιν
ἔτι τὴν πόλιν οἰκεῖσθαι; τί δέ; τοὺς νόμους κυρίους
εἶναι; πόσην δ' ἂν οἴεσθε βίαν καὶ ὕβριν καὶ παρανο-
μίαν ἐν ἁπάσῃ τῇ πόλει καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν γί-
γνεσθαι καὶ βλασφημίαν ἀντὶ τῆς νῦν εὐφημίας καὶ
27 τάξεως; καὶ τί δεῖ λέγειν ὅτι τοῖς νόμοις ἅπαντα κο-
σμεῖται καὶ τῷ τούτοις πείθεσθαι; ἀλλ' ὑμεῖς αὐτοὶ πάν- 778
των ἄρτι κληρουμένων Ἀθηναίων, καὶ πάντων εὖ οἶδ'
ὅτι βουλομένων εἰς τοῦτο λαχεῖν τὸ δικαστήριον, μό-
νοι δικάζεθ' ἡμῖν. διὰ τί; ὅτι ἐλάχετε, εἶτ' ἀπεκλη-
ρώθητε· ταῦτα δὲ οἱ νόμοι λέγουσιν. εἶθ' ὑμεῖς αὐτοὶ
κατὰ τοὺς νόμους εἰσεληλυθότες τὸν παρὰ τοὺς νό-
μους λέγειν ἢ πράττειν τι βιαζόμενον λαβόντες ἀφή-
σετε; καὶ οὐδεὶς ὑμῶν χολὴν οὐδὲ ὀργὴν ἔχων φανή-
σεται ἐφ' οἷς ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς ἄνθρωπος οὑτοσὶ
28 βιάζεται τοὺς νόμους; ὅς, ὦ μιαρώτατε πάντων τῶν
ὄντων ἀνθρώπων, κεκλειμένης σου τῆς ἐξουσίας οὐ
κιγκλίσιν οὐδὲ θύραις, ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις, ἀλ-
λὰ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασι, καὶ τούτων
παρὰ τῇ θεῷ κειμένων, εἰς τὸ ἐντὸς τούτων βιάζει καὶ
προσέρχει πρὸς ταῦτ', ἀφ' ὧν ἀπελαύνουσί σε οἱ νό-
μοι· ἀπεσχοινισμένος πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει δικαίοις,
γνώσεσι δικαστηρίων τριῶν, ἐγγραφῇ θεσμοθετῶν,
ἑτέρᾳ πρακτόρων, τῇ τῆς βουλεύσεως, ἣν αὐτὸς διώ-
κεις, γραφῇ, μόνον οὐχ ἁλύσει σιδηρᾷ, ὑποδύει παρὰ
ταῦτα καὶ διασπᾷς, καὶ προφάσεις πλάττων καὶ ψευ-
δεῖς αἰτίας συντιθεὶς τὰ κοινὰ δίκαι' ἀνατρέψειν οἴει.
29 καὶ μὴν μέγα καὶ σαφὲς ὑμῖν ἐρῶ παράδειγμα, ὅτι
ταῦτ' οὐδὲ καθ' ἓν προσήκει παριδεῖν. εἰ γάρ τις αὐ-
τίκα δὴ μάλα εἴποι ὡς ἐκ τῶν νεωτάτων ἢ τῶν πλου-

σιωτάτων ἢ τῶν λελειτουργηκότων ἢ τῶν τοιούτων
τινὸς μερῶν, ἀφορίσας, τοὺς λέγοντας εἶναι δεῖ, ἀπο-
κτείναιτ᾽ ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ᾽ ὅτι, ὡς καταλύοντα τὸν δῆ-
30 μον. καὶ δικαίως ἂν τοῦτο ποιήσαιτε. καὶ μὴν ὅ τι 779
βούλεσθε τούτων ἧττόν ἐστι δεινὸν ἢ εἴ τις, ἐξ ὧν οὗ-
τός ἐστι μερῶν, εἴποι τοῖς βιαζομένοις ἐξεῖναι λέγειν,
ἢ τοῖς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἢ τοῖς ὧν ἀπέκτεινεν ὁ δῆ-
μος τοὺς πατέρας, ἢ τοῖς ἀποδεδοκιμασμένοις ἄρχειν
λαχοῦσιν, ἢ τοῖς ὀφείλουσι τῷ δημοσίῳ, ἢ τοῖς καθά-
παξ ἀτίμοις, ἢ τοῖς πονηροτάτοις καὶ δοκοῦσι καὶ οὖσι·
πάντα γὰρ ταῦθ᾽ ὑπάρχει τούτῳ, καὶ πρόσεστι τοῖς
οἷόσπερ οὗτός ἐστι τὴν φύσιν. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, νομίζω μὲν αὐτὸν καὶ ἐφ᾽ οἷς νυνὶ ποιεῖ δι-
καίως ἂν ἀποθανεῖν, πολὺ μέντοι μᾶλλον, ἢ οὐδέν γε
ἧττον, ἐφ᾽ οἷς δῆλός ἐστι ποιήσων, εἰ τὴν παρ᾽ ὑμῶν
31 ἐξουσίαν λήψεται καὶ καιρόν· ὃ μὴ γένοιτο. ὃ καὶ θαυ-
μαστόν ἐστιν, εἴ τις ὑμῶν ἀγνοεῖ ὅτι ἐπὶ μὲν καλὸν ἢ
χρηστὸν ἢ τῆς πόλεως ἄξιον πρᾶγμα οὐδὲν οὗτός ἐστι
χρήσιμος (μὴ γάρ, ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ, τοσαύτη σπάνις ἀν-
δρῶν γένοιτο τῇ πόλει ὥστε παρὰ Ἀριστογείτονος τῶν
καλῶν τι ποιήσασθαι)· ἐφ᾽ ἃ δ᾽ ἂν καὶ χρήσαιτό τις
τοιούτῳ θηρίῳ, ἀπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς μὴ γενέσθαι δεῖ.
εἰ δ᾽ ἄρα συμβαίη, μεῖζόν ἐστιν εὐτύχημα τῇ πόλει
ἀπορῆσαι τοὺς βουλομένους ἐξαμαρτεῖν, δι᾽ οὗ τοῦτο
ποιήσουσιν, ἢ τοῦτον ἀφειμένον αὐτοῖς ἕτοιμον ὑπάρ-
32 ξαι. τί γὰρ οὗτος ὀκνήσειεν ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τῶν ἀνηκέστων ἢ δεινῶν, ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ πα-
τρικῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον ἀνάμεστος; τίς δ᾽ ἂν
ἄλλος μᾶλλον, ὃ μὴ γένοιτο, ἀνατρέψειε τὴν πόλιν, εἰ
λάβοιτ᾽ ἐξουσίας; οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς φύσεως αὐτοῦ
καὶ τῆς πολιτείας οὐ λογισμὸς οὐδ᾽ αἰδὼς οὐδεμία,
ἀλλ᾽ ἀπόνοια ἡγεῖται, μᾶλλον δ᾽ ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια ἡ

*τούτου πολιτεία; ἣ μέγιστον μέν ἐστιν αὐτῷ τῷ ἔχοντι
κακὸν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν πᾶσι, πόλει δ' οὐκ ἀνε-* 780
*κτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας αὑτὸν μὲν προεῖται
καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν, ἐκ δὲ τοῦ παραδόξου*
33 *καὶ παραλόγου, ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. τίς ἂν οὖν εὖ
φρονῶν αὑτὸν ἂν ἢ τὰ τῇ πατρίδι συμφέροντα ταύτῃ
συνάψειε; τίς οὐκ ἂν εἰς ὅσον δυνατὸν φεύγοι, καὶ
τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκποδὼν ποιήσαιτο, ἵνα μηδ' ἄκων
αὐτῇ ποτὲ περιπέσῃ; οὐκ ἀπονοίας, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τοὺς ὑπὲρ πατρίδος βουλευομένους δεῖ ζητεῖν
ὅτῳ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ νοῦ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν καὶ
προνοίας πολλῆς. ταῦτα μὲν γὰρ εἰς εὐδαιμονίαν ἄγει
πάντας ἀνθρώπους, ἐκείνη δὲ οἷ τοῦτον ἀπελθεῖν δεῖ.*
34 *θεωρεῖτε δὲ μὴ πρὸς τὸν ἐμὸν λόγον, ἀλλ' εἰς ἅπαντα
τὰ τῶν ἀνθρώπων ἔθη βλέποντες. εἰσὶ ταῖς πόλεσι
πάσαις βωμοὶ καὶ νεῴ πάντων τῶν θεῶν, ἐν δὲ τούτοις
καὶ Προνοίας Ἀθηνᾶς ὡς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης θεοῦ,
καὶ παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἐν Δελφοῖς κάλλιστος καὶ μέγι-
στος νεὼς εὐθὺς εἰσιόντι εἰς τὸ ἱερὸν, ὃς ὢν θεὸς καὶ
μάντις οἶδε τὸ βέλτιστον· ἀλλ' οὐκ ἀπονοίας οὐδ' ἀναι-*
35 *δείας. καὶ δίκης γε καὶ εὐνομίας καὶ αἰδοῦς εἰσι πᾶσιν
ἀνθρώποις βωμοὶ, οἱ μὲν κάλλιστοι καὶ ἁγιώτατοι ἐν
αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἑκάστου καὶ τῇ φύσει, οἱ δὲ καὶ κοινῇ
τοῖς πᾶσι τιμᾶν ἱδρυμένοι· ἀλλ' οὐκ ἀναισχυντίας οὐ-
δὲ συκοφαντίας οὐδ' ἐπιορκίας οὐδ' ἀχαριστίας, ἃ πάν-
τα τούτῳ πρόσεστιν.*

36 *Οἶδα τοίνυν ὅτι τὴν μὲν ὀρθὴν καὶ δικαίαν ὁδὸν
τῆς ἀπολογίας οὗτος φεύξεται, ἔξωθεν δὲ κύκλῳ πε-
ρίεισι λοιδορούμενος καὶ διαβάλλων καὶ ὑπισχνούμε-* 781
*νος κρινεῖν, εἰσάξειν, παραδώσειν, τὰ τοιαῦτα δή. ἔστι
δὲ πάντ' αὐτῷ ταῦτα, ἐάνπερ ὑμεῖς ὀρθῶς ἀκούητε,
ἀδόκιμα. τί γὰρ οὐκ ἐξελήλεγκται τούτων ἐπὶ πάντων*

37 πολλάκις; καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω· ἀλλ', Ἀριστογεῖτον,
ἑπτὰ γραφὰς κέκρικάς με, τοῖς ὑπὲρ Φιλίππου τότε
πράττουσι σεαυτὸν μισθώσας, καὶ εὐθύνας διδόντος
δὶς κατηγόρησας. καὶ Ἀδράστειαν μὲν ἄνθρωπος ὢν
ἐγὼ προσκυνῶ, καὶ ἔχω τοῖς θεοῖς καὶ πᾶσιν ὑμῖν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς σώσασί με πολλὴν χάριν· σὺ δ'
οὐδεπώποτε οὐδὲν ἀληθὲς λέγων ἐφάνης, ἀλλ' ἀεὶ συ-
κοφαντῶν ἠλέγχου. ἐὰν οὖν ἀκύρους τοὺς νόμους
οὗτοι ποιήσαντες ἀφῶσί σε τήμερον, νῦν με ἐξελέγ-
38 ξεις; περὶ τοῦ; σκοπεῖτε γὰρ οὑτωσί. δύ' ἔτη βιάζεται
λέγειν οὗτος οὐκ ἐξὸν αὐτῷ, ἀλλὰ λέγει γ' ὅμως. ἔπειτ'
ἐν τούτοις τὸν μὲν ταλαίπωρον Φωκίδην καὶ τὸν χαλ-
κοτύπον τὸν ἐκ Πειραιῶς καὶ τὸν σκυλόδεψον, καὶ
ὅσων ἄλλων κατηγόρηκε παρ' ὑμῖν, εἶδεν ἀδικοῦντας
τὴν πόλιν, ἐμὲ δ' οὐχ ἑώρα τὸν ῥήτορα, ᾧ ἐπολέμει,
οὐδὲ τὸν Λυκοῦργον, οὐδὲ τοὺς ἄλλους, περὶ ὧν αὐ-
τίκα δὴ τὰ πολλὰ ἐρεῖ; καὶ μὴν κατ' ἀμφότερ' ἄξιός
ἐστιν ἀπολωλέναι, τοῦτο μέν, εἴ τι καθ' ἡμῶν ἔχων
ἀδίκημα δεικνύναι ἡμᾶς μὲν ἠφίει, ἐπὶ δὲ τοὺς ἰδιώ-
τας ἐπορεύετο, τοῦτο δ', εἰ μηδὲν ἔχων ἕνεκα τοῦ πα-
39 ρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι ὑμᾶς ταῦτ' ἐρεῖ. εἰ τοί-
νυν ἄρα καὶ τοιοῦτός τίς ἐστιν ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει,
οἷος ἐκ παντὸς τρόπου τὸν κρινοῦντά τινας καὶ συκο-
φαντήσοντα ζητεῖν, εἰ δὲ δικαίως ἢ ἀδίκως μηδὲν 782
φροντίζειν, οὐδέν' ἂν ἧττον εὕροι χρήσιμον ὄντα ἢ
τοῦτον ἑαυτῷ, ὅτι τὸν κατηγορήσοντα τῶν ἄλλων καὶ
πάντας κρινοῦντα αὐτὸν ἀνεξέλεγκτον ὑπάρχειν δεῖ,
ἵνα μὴ διὰ τὴν τούτου πονηρίαν ἀποφεύγωσιν ἐκεῖνοι.
τούτου δ' οὔτε πλειόνων οὔτε μειζόνων ἁμαρτημάτων
40 οὐδεὶς μᾶλλόν ἐστι μεστὸς ἐν τῇ πόλει. τί οὖν οὗτός
ἐστι; κύων νὴ Δία, φασί τινες, τοῦ δήμου. ποδαπός;
οἷος οὓς μὲν αἰτιᾶται λύκους εἶναι μὴ δάκνειν, ἃ δέ

φησι φυλάττειν πρόβατα αὐτὸς κατεσθίειν. τίνα γὰρ τῶν ῥητόρων οὗτος εἴργασταί τι κακὸν τοσοῦτον ἡλίκον τοὺς ἰδιώτας, περὶ ὧν ψηφίσματα γράψας ἥλω; τίνα δ', ἐξ οὗ νῦν πάλιν λέγει, κέκρικε ῥήτορα; οὐδένα. ἀλλ' ἰδιώτας πολλούς. ἀλλὰ μὴν τοὺς γευομένους κύνας τῶν προβάτων κατακόπτειν φασὶ δεῖν, ὥστ' οὐκ
41 *ἂν φθάνοι κατακοπτόμενος. οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήσιμός ἐστιν ὧν φησίν, ἀλλ' οὗτος πρᾶγμ' ἑόρακε μιαρὸν καὶ ἀναιδές. λοιδορούμενος γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ προπετῶς ἅπασι προσκρούων, ὧν ἂν ἐκ τούτων ἀθρόους πάντας ὑμᾶς ἐκεῖ παρακρούσηται, τούτων καταβὰς καθ' ἕνα ὑμῶν παρ' ἑκάστου δίκην λαμβάνει συκοφαντῶν, αἰτῶν, εἰσπράττων ἀργύριον. οὐχὶ μὰ Δία τοὺς λέγοντας (οὗτοι μὲν γὰρ ἐπίστανται τούτῳ διαβαπτίζεσθαι), ἀλλὰ τοὺς ἰδιώτας καὶ τοὺς*
42 *ἀπείρους· ἴσασι δὲ οἱ πεπληγμένοι. ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ὁμολογήσετε, χρήσιμον δ' ἄνθρωπον τῇ πόλει κρίνειν, ὥστε πάντα ταῦτα παριδόντας δεῖν αὐτὸν σώζειν. ἀλλ' ὧν ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε, ὦ* 783
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέποτ' ἐκ λόγου ταῦτα σκοπεῖσθε. οὗτος ὑμῖν οὐχὶ προσῆλθε πέντε ἐτῶν, ὧν ἐτιμήθη μὴ λέγειν αὐτῷ. τίς οὖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοῦτον ἐπόθησε; τί τῶν τῆς πόλεως ἐλλειφθὲν διὰ τὴν ἀπουσίαν εἶδε τὴν τούτου, τί δ', ἀφ' οὗ νῦν λέγει, βέλτιον γεγονός; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον, ὃν μὲν οὐ προσῄει χρόνον ὑμῖν, ἀναπαύσασθαι τῶν κακῶν ἡ πόλις ὧν ἅπασιν οὗτος παρεῖχεν, ἀφ' οὗ δὲ πάλιν δημηγορεῖ, πολιορκεῖσθαι, λόγους στασιώδεις καὶ ταραχώδεις ἐν ἁπάσαις ἀεὶ ταῖς ἐκκλησίαις λέγοντος τούτου.

43 *Βούλομαι τοίνυν καὶ παρακινδυνευτικοῦ τινὸς ἅψασθαι λόγου καὶ διαλεχθῆναι τοῖς διὰ ταῦτα φι-*

λοῦσιν αὐτόν· οὓς ὁποίους μέν τινας χρὴ νομίζειν εἶ-
ναι, αὐτοὶ σκοπεῖσθε, ἐγὼ δ' οὐδὲν ἂν εἴποιμι, πλὴν
ὅτι γ' οὐ σωφρονοῦσι προσνέμοντες αὑτοὺς τούτῳ.
τῶν μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὄντων ὑμῶν οὐ-
δέν' εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι· καὶ γὰρ δίκαιον, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, καὶ καλὸν καὶ συμφέρον οὕτω καὶ λέ-
44 γειν ἐμὲ καὶ φρονεῖν περὶ ὑμῶν. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πο-
λιτῶν, ἵν' ὡς εἰς ἐλαχίστους τὴν βλασφημίαν ἀγάγω,
τὸν μαθητὴν, εἰ δὲ βούλεσθε, τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ,
Φιλοκράτην τὸν Ἐλευσίνιον, μόνον εἶναι τοιοῦτον τί-
θεμαι, οὐχ ὡς οὐχὶ πλειόνων ὄντων (ὤφελε γὰρ μη-
δεὶς ἄλλος Ἀριστογείτονι χαίρειν), ἀλλ' ὃ καθ' ὑμῶν
ὡς ὄνειδος ὀκνῶ λέγειν, οὐδὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν δί-
καιός εἰμι δημοσίᾳ κατηγορεῖν· εἶτα καὶ ταὐτὸ ποιή-
45 σει καὶ πρὸς ἕνα ῥηθεὶς ὁ λόγος. τὸ μὲν οὖν ἐξετάζειν
ἀκριβῶς οἷον ἀνάγκη τὴν φύσιν εἶναι τὸν Ἀριστογεί-
τονι χαίροντα, ἐάσω, ἵνα μὴ πολλὰ καὶ βλάσφημα ἀναγ-
κάζωμαι λέγειν καὶ διεξιέναι. ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω. εἰ 784
πονηρός ἐστιν Ἀριστογείτων ἁπλῶς καὶ πικρὸς καὶ συ-
κοφάντης καὶ τοιοῦτος οἷος ὑπισχνεῖται, δίδωμι, συγ-
χωρῶ, Φιλόκρατες, σοὶ τῷ τοιούτῳ τὸν ὅμοιον σώζειν·
τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων καὶ ποιούντων ἃ δεῖ καὶ φυ-
λαττόντων τοὺς νόμους, οὐδὲν ἂν παρὰ τοῦτ' οἶμαι
46 γενέσθαι. εἰ δὲ κάπηλός ἐστι πονηρίας καὶ παλιγκά-
πηλος καὶ μεταβολεὺς, καὶ μόνον οὐ ζυγὰ καὶ σταθμὰ
ἔχων πάνθ' ὅσα πώποτ' ἔπραξεν ἐπώλει, τί τοῦτον,
ὦ μάταιε, ἀκονᾷς; οὔτε γὰρ μαγείρῳ μαχαίρας οὐδέν
ἐστ' ὄφελος δήπουθεν ἥτις μὴ τέμνει, οὔτε τῷ βουλο-
μένῳ δι' αὐτοῦ πᾶσι πράγματα καὶ κακὰ γίγνεσθαι ὁ
ταῦτ' ἀποδωσόμενος συκοφάντης οὐδέν ἐστι χρήσι-
47 μος. ἀλλὰ μὴν ὅτι τοιοῦτος οὗτός ἐστιν εἰδότι σοι φρά-
σω. τὴν καθ' Ἡγήμονος εἰσαγγελίαν μέμνησαι ὡς

ἀπέδοτο· τὰς κατὰ Δημάδου γραφὰς οἶσθ' ὡς ἐξέλιπεν. τὸν ἐλαιοπώλην Ἀγάθωνα (ταυτὶ γὰρ τὰ πρώην) βοῶν καὶ κεκραγὼς καὶ ἰοὺ ἰού, πάντ' ἄνω τε καὶ κάτω ποιῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὡς δέον στρεβλοῦν, λαβὼν ὁτιδήποτε, παρὼν ὅτ' ἠφίετο, ἄφωνος ἐγένετο. τὴν κατὰ Δημοκλέους εἰσαγγελίαν ἀνασείσας ποῖ ἔτρεψεν; ἄλλα μυρία, ὧν ἐμοὶ μὲν ἔργον ἁπάντων ἐστὶ μνησθῆναι, σὺ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ἔχεις,
48 *ἐργολαβῶν αὐτῷ. τίς οὖν ὁ τὸν τοιοῦτον σώσων ἢ πονηρὸς ἢ χρηστός; ἢ διὰ τί; τῶν μὲν γὰρ ὁμοίων προδότης, τῶν δὲ χρηστῶν ἐχθρὸς ἐκ φύσεως καὶ γένους· πλὴν εἰ συκοφάντου τις καὶ πονηροῦ σπέρμα καὶ ῥίζαν, ὡσπερανεὶ γεωργὸς, οἴεται δεῖν ὑπάρχειν τῇ πόλει. τοῦτο δ' οὐ καλὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νο-* 785
μίζω δὲ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδ' ὅσιον· οὐδὲ γὰρ τοὺς προγόνους ὑπολαμβάνω τὰ δικαστήρια ταῦθ' ὑμῖν οἰκοδομῆσαι, ἵνα τοὺς τοιούτους ἐν αὐτοῖς μοσχεύητε, ἀλλὰ τοὐναντίον ἵν' ἀνείργητε καὶ κολάζητε καὶ μηδεὶς ζηλοῖ μηδ' ἐπιθυμῇ κακίας.

49 *Δυσκατάπαυστον δέ τι κινδυνεύει πρᾶγμ' εἶναι πονηρία. ὅπου γὰρ Ἀριστογείτων ἐπὶ τοῖς ὡμολογημένοις ἀδικήμασι κρίνεται καὶ οὐκ ἀπόλωλε πάλαι, τί χρὴ ποιεῖν ἢ λέγειν; ὃς εἰς τοῦθ' ἥκει πονηρίας ὥστ' ἐνδεδειγμένος ἤδη βοῶν, συκοφαντῶν, ἀπειλῶν οὐκ ἐπαύετο, οἷς μὲν ὑμεῖς τὰ μέγιστα ἐνεχειρίζετε στρατηγοῖς, ὅτι αὐτῷ ἀργύριον αἰτοῦντι οὐκ ἔδοσαν, οὐδὲ*
50 *τῶν κοπρώνων ἂν ἐπιστάτας ἑλέσθαι φάσκων, οὐκ ἐκείνους ὑβρίζων, οὔ (ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐξῆν μικρὸν ἀργύριον δοῦσι τούτῳ μὴ ἀκούειν ταῦτα). ἀλλὰ τὴν ὑμετέραν χειροτονίαν προπηλακίζων καὶ τῆς αὑτοῦ πονηρίας ἐπίδειξιν ποιούμενος, τὰς δὲ κληρωτὰς ἀρχὰς σπαράττων, αἰτῶν, εἰσπράττων ἀργύριον, τί κα-*

κὸν οὐ παρέχων; τὰ τελευταῖα δὲ ταυτὶ πάντας εἰς τα-
ραχὴν καὶ στάσιν ἐμβάλλειν ζητήσας, γράμματ' ἐκτι-
θεὶς ψευδῆ, ὅλως δ' ἐπὶ τῷ πάντων κακῷ πεφυκὼς,
καὶ πρόδηλος ὢν ὅτι τοιοῦτός ἐστι τῷ βίῳ. σκοπεῖτε
51 γάρ. εἰσὶν ὁμοῦ δισμύριοι πάντες Ἀθηναῖοι. τούτων
ἕκαστος ἕν γέ τι πράττων κατὰ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται
ἤτοι νὴ τὸν Ἡρακλέα τῶν κοινῶν ἢ τῶν ἰδίων. ἀλλ'
οὐχ οὗτος οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἔχοι δεῖξαι πρὸς ὅτῳ τον βίον
ἐστὶ τῶν μετρίων ἢ καλῶν. οὐχὶ τῶν πολιτικῶν ἀγα-
θῶν ἐπ' οὐδενὶ τῇ ψυχῇ διατρίβει· οὐ τέχνης, οὐ γε- 786
ωργίας, οὐκ ἄλλης ἐργασίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται· οὐ
φιλανθρωπίας, οὐχ ὁμιλίας οὐδεμιᾶς οὐδενὶ κοινωνεῖ·
52 ἀλλὰ πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς, ὥσπερ ἔχις ἢ σκορ-
πίος, ἠρκὼς τὸ κέντρον, ᾄττων δεῦρο κἀκεῖσε, σκοπῶν
τίνι συμφορὰν ἢ βλασφημίαν ἢ κακόν τι προστριψάμε-
νος καὶ καταστήσας εἰς φόβον ἀργύριον εἰσπράξεται.
οὐδὲ προσφοιτᾷ πρός τι τούτων τῶν ἐν τῇ πόλει κου-
ρείων ἢ μυροπωλίων ἢ τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων οὐδὲ
πρὸς ἕν· ἀλλ' ἄσπειστος, ἀνίδρυτος, ἄμικτος, οὐ χά-
ριν, οὐ φιλίαν, οὐκ ἄλλ' οὐδὲν ὧν ἄνθρωπος μέτριος
γιγνώσκων. μεθ' ὧν δ' οἱ ζωγράφοι τοὺς ἀσεβεῖς ἐν
Ἅιδου γράφουσιν, μετὰ τούτων, μετ' ἀρᾶς καὶ βλασ-
φημίας καὶ φθόνου καὶ στάσεως καὶ νείκους, περιέρ
53 χεται. εἶθ' ὃν οὐδὲ τῶν ἐν Ἅιδου θεῶν εἰκός ἐστι τυ-
χεῖν ἵλεων, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀσεβεῖς ὠσθῆναι διὰ τὴν πο-
νηρίαν τοῦ βίου, τοῦτον ὑμεῖς ἀδικοῦντα λαβόντες οὐ
μόνον οὐ τιμωρήσεσθε, ἀλλὰ καὶ μειζόνων ἀξιώσαντες
δωρεῶν ἀφήσετε ἢ τοὺς εὐεργέτας; τίνι γὰρ πώποτε
ὑμεῖς ἔδοτε, ἐὰν ὄφλῃ τι τῷ δημοσίῳ, τοῦτο μὴ κατα-
θέντι τῶν ἴσων μετέχειν; οὐδενί. μὴ τοίνυν μηδὲ τού-
τῳ δότε νῦν, ἀλλὰ τιμωρήσασθε καὶ παράδειγμα ποι-
ήσατε τοῖς ἄλλοις.

54 *Ἄξιον δ᾽ ἐστὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὰ λοίπ᾽ ἀκοῦσαι· δεινῶν γὰρ ὄντων καὶ οὐκ ἐχόντων ὑπερβολὴν ὧν ἠκούσατε ἄρτι λέγοντος Λυκούργου, τὰ λοιπα ἐνάμιλλα τούτοις καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως εὑρεθήσεται. πρὸς μὲν γὰρ τῷ τὸν πατέρα ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ προδοὺς ἀπελθεῖν ἐξ Ἐρετρίας, ὥσπερ ἠκούσατε Φαί-* 787
δρου, ἀποθανόντα ὁ ἀσεβὴς οὗτος καὶ μιαρὸς οὐκ ἔθαψεν, οὐδὲ τοῖς θάψασι τὴν ταφὴν ἀπέδωκεν, ἀλλὰ
55 *καὶ δίκην πρὸς ἔλαχεν. πρὸς δὲ τῷ τῆς μητρὸς μὴ ἀπεσχῆσθαι τὼ χεῖρε, ὥσπερ ἀρτίως ἠκούσατε τῶν μαρτύρων, καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτοῦ οὐχ ὁμοπατρίαν μὲν οὖσαν, θυγατέρα δ᾽ ἐκείνης ὁπωσδήποτε γενομένην (ἐῶ γὰρ τοῦτο), ἀλλ᾽ ἀδελφήν γε, ἐπ᾽ ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο, ὥς φησι τὸ ἔγκλημα τῆς δίκης ἣν ὑπὲρ τούτων ἔλαχεν αὐτῷ ὁ χρηστὸς ἀδελφὸς οὑτοσὶ, ὁ νῦν συν-*
56 *απολογησόμενος. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν ἕτερον δεινὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, πρᾶγμ᾽ ἀκούσεσθε. ὅτε γὰρ τὸ δεσμωτήριον διορύξας ἀπέδρα, τότε πρὸς γυναῖκά τιν᾽ ἔρχεται Ζωβίαν ὄνομα, ᾗ ἐτύγχανεν, ὡς ἔοικε, κεχρημένος ποτέ· καὶ κρύπτει καὶ διασῴζει τὰς πρώτας ἡμέρας αὐτὸν ἐκείνη, ἃς ἐζήτουν καὶ ἐκήρυττον οἱ ἕνδεκα, καὶ μετὰ ταῦτα δοῦσα δραχμὰς ὀκτὼ ἐφόδιον καὶ χιτωνίσκον καὶ ἱμάτιον ἐξέπεμψεν εἰς Μέ-*
57 *γαρα. ταύτην τὴν ἄνθρωπον, τὴν τοιαῦτ᾽ εὐεργετήσασαν αὐτὸν, ὡς πολὺς παρ᾽ ὑμῖν ἔπνει καὶ λαμπρὸς, μεμφομένην τι καὶ τούτων ὑπομιμνήσκουσαν καὶ ἀξιοῦσαν εὖ παθεῖν τὸ μὲν πρῶτον ῥαπίσας καὶ ἀπειλήσας ἀπέπεμψεν ἀπὸ τῆς οἰκίας, ὡς δ᾽ οὐκ ἐπαύετο ἡ ἄνθρωπος, ἀλλὰ γυναίου πρᾶγμ᾽ ἐποίει καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους προσιοῦσα ἐνεκάλει, λαβὼν αὐτὸς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὸ πωλητήριον τοῦ μετοικίου ἀπήγαγε· καὶ εἰ μὴ κείμενον αὐτῇ τὸ μετοίκιον ἔτυχεν, ἐπέπρατ᾽*

ἂν διὰ τοῦτον, ᾧ τῆς σωτηρίας αὐτὴ αἰτία ἐγεγόνει.
58 καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν τὴν ταφὴν 788
τοῦ πατρὸς οὐκ ἀπειληφότα, καὶ τὸν τῆς δίκης διαιτη-
τὴν, ἣν ὑπὲρ τῆς πράσεως τῆς ἀδελφῆς ἔλαχεν αὐτῷ
οὑτοσὶ, καὶ τὸ ἔγκλημα φέρε. κάλει δέ μοι πρῶτον
πάντων τὸν τῆς Ζωβίας προστάτην, τῆς ὑποδεξαμένης
αὐτὸν, καὶ τοὺς πωλητὰς, πρὸς οὓς ἀπήγαγεν αὐτήν.
ὑμεῖς δ' ἠγανακτεῖτε ἀρτίως, εἰ τῶν τὸν ἔρανον φε-
ρόντων εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῷ κατηγορεῖ. μιαρὸν, μια-
ρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ θηρίον καὶ ἄμικτον. λέγε
τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

59 Τίς οὖν ἱκανὴ κατὰ τοῦ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα πε-
ποιηκότος γένοιτ' ἂν δίκη; τίς ἀξία τιμωρία; θάνατος
μὲν γὰρ ἔμοιγε μικρὰ φαίνεται.

60 Ἓν τοίνυν εἰπὼν ἔτι τῶν ἰδίων αὐτοῦ πονηρευμά-
των τὰ λοιπὰ ἐάσω. πρὶν γὰρ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ δεσμω-
τηρίου, ἐμπεσόντος ἀνθρώπου τινὸς Ταναγραίου πρὸς
κατεγγύην, γραμματεῖον ἔχοντος, προσελθὼν καὶ λα-
λῶν ὁτιδήποθ' ὑφαιρεῖται τὸ γραμματεῖον. αἰτιωμέ-
νου δὲ καὶ δεινὰ ποιοῦντος τἀνθρώπου, καὶ λέγοντος
ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ὑφῄρηται, εἰς τοῦτο ἀφικνεῖται βδε-
61 λυρίας ὥστε τύπτειν ἐπεχείρησε τὸν ἄνθρωπον. νεα-
λὴς δὲ καὶ πρόσφατος ὢν ἐκεῖνος περιῆν αὐτοῦ τεταρι-
χευμένου καὶ πολὺν χρόνον ἐμπεπτωκότος. ὡς δ' εἰς
τοῦθ' ἧκεν, ἀπεσθίει τὴν ῥῖνα τἀνθρώπου. καὶ τότε
μὲν περὶ τὴν γεγονυῖαν συμφορὰν ἄνθρωπος γενόμε-
νος ἀπέστη τοῦ τὸ γραμματεῖον ἐρευνᾶν καὶ ζητεῖν·
ὕστερον δ' εὑρίσκουσι τὸ γραμματεῖον ἐν κιβωτίῳ τινὶ,
οὗ τὴν κλεῖν οὗτος εἶχεν. καὶ μετὰ ταῦτα ψηφίζονται 789
περὶ αὐτοῦ ταῦτα οἱ ἐν τῷ οἰκήματι, μὴ πυρὸς, μὴ
λύχνου, μη ποτοῦ, μὴ βρωτοῦ μηδενὸς μηδένα τούτῳ

κοινωνεῖν, μηδὲ λαμβάνειν, μηδ᾽ αὐτὸν τούτῳ διδό-
62 ναι. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν ἄνθρω-
πον οὗ τὴν ῥῖνα ὁ μιαρὸς οὗτος ἐσθίων κατέφαγεν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Καλῶν γε ἔργων ὁ ῥήτωρ δημιουργὸς ὑμῖν γέγονεν. ἄξιόν γ᾽ ἐκ τοῦ τὰ τοιαῦτα πεποιηκότος στόματος λόγον ἢ συμβουλήν τιν᾽ ἀκοῦσαι. ἀνάγνωθι δὴ καὶ τουτὶ τὸ καλὸν περὶ αὐτοῦ δόγμα.

ΔΟΓΜΑ.

63 Εἶτ᾽ οὐκ αἰσχύνεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ οἱ μὲν ἐπὶ πονηρίᾳ καὶ τοῖς αἰσχίστοις ἐμπεπτωκότες εἰς τὸ οἴκημα τοσούτῳ τοῦτον ἡγήσαντο ἑαυτῶν εἶναι πονηρότερον ὥστ᾽ ἄμικτον ἑαυτοῖς καταστῆσαι, ὑμεῖς δ᾽ ἐξεληλακότων τῶν νόμων αὐτὸν ἐκ τῆς πολιτείας εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς καταμίξετε; τί τῶν πεπραγμένων ἢ βεβιωμένων ἐπαινέσαντες, ἢ τί τῶν πάντων οὐχὶ δυσχεράναντες; οὐκ ἀσεβής; οὐκ ὠμός; οὐκ ἀκάθαρτος; οὐ συκοφάντης;

64 Ἀλλ᾽ ὅμως τοιαῦτα ποιῶν καὶ τοιοῦτος ὢν ἐν ἁπάσαις ἀεὶ βοᾷ ταῖς ἐκκλησίαις "ἐγὼ μόνος εὔνους ὑμῖν· "πάντες οὗτοι συνεστᾶσι· προδέδοσθε· ἡ παρ᾽ ἐμοὶ "μόνον εὔνοια λοιπή." βούλομαι δὴ τὴν σφοδρὰν καὶ μεγάλην εὔνοιαν αὐτοῦ ταύτην ἐξετάσαι, πόθεν ἐστὶ καὶ ἐκ τίνος αὐτῷ γεγονυῖα, ἵν᾽ εἰ μέν ἐστι τοιαύτη, χρῆσθε αὐτῇ καὶ πιστεύητε, εἰ δὲ μή, φυλάττησθε.
65 πότερον γάρ, ὅτι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον κατέ- 79
γνωτε καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὀφλοῦσαν ἀποστασίου ἀπέδοσθε, διὰ ταῦτα αὐτὸν ὑμῖν εὔνουν ὑπολαμβάνετε εἶναι; ἀλλ᾽ ἄτοπον νὴ τὸν Δία καὶ θεοὺς τοῦτό γε. εἰ μὲν γὰρ εὔνους ἐστὶν ἐκείνοις καὶ τὸν τῆς φύσεως διασώζει νόμον, ὃς καὶ ἀνθρώποις καὶ θηρίοις εἷς καὶ
66 ὁ αὐτὸς ἅπασιν ὥρισται, στέργειν τοὺς γονέας, κακό-

νους ἐστὶ τοῖς ἐκείνους ἀπολωλεκόσι δῆλον ὅτι καὶ νόμοις καὶ πολιτείᾳ τῇ τούτων· εἰ δὲ μηδένα τούτων ὑπόλογον ποιεῖται, ἡδέως ἂν εἰδείην τίς ἐστιν ὁ τὴν πρὸς τοὺς γονέας εὔνοιαν ὁρῶν προδεδωκότα τοῦτον, ἣν πρὸς τὸν δῆμον νῦν ἔχειν ὑπισχνεῖται, πιστεύων· ἐγὼ μὲν γὰρ ἄπιστον καὶ θεοῖς ἐχθρὸν, οὐ μόνον ἀνθρώποις, ὑπολαμβάνω τὸν τῶν γονέων ἀμελοῦντα.
67 ἀλλὰ νὴ Δία ὅτι τὰς ἐνδείξεις αὐτοῦ κατεψηφίσασθε, καὶ δὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον κατέθεσθε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν, διὰ ταῦθ' ὑμῖν εὔνους ἐστίν. ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄτοπον. ἀλλ' ὅτι τὴν ἀρχὴν ἣν ἔλαχεν ἀπεδοκιμάσατε; ἀλλ' ὅτι παρανόμων αὐτοῦ κατέγνωτε; ἀλλ' ὅτι πέντε ταλάντων προσετιμήσατε; ἀλλ' ὅτι δακτυλοδεικτεῖτε ἐπὶ τῷ πονηρότατον τῶν ὄντων ἁπάντων δει-
68 κνύναι; ἀλλ' ὅτι τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πολιτείας μενόντων οὐκ ἔνι τῶν αἰσχρῶν αὐτῷ τούτων ἀπαλλαγῆναι; ἀλλὰ διὰ τί ὑμῖν οὗτος εὔνους ἐστίν; ὅτι, φησὶν, ἀναιδής ἐστιν. ὁ δ' ἀναιδὴς ἐκ τίνος ὠνομάσθη τῶν ἄλλων ἀλλ' ἢ ὅταν τὰ μήτε ὄντα μήτ' ἂν γενόμενα ταῦτα τολμᾷ λέγειν δι' ἀναισχυντίαν, ὅπερ οὗτος ποιεῖ;

69 Ἡγοῦμαι τοίνυν καὶ περὶ τῆς ἐνδείξεως, ἅ μοι παραλείπειν ἔδοξε Λυκοῦργος, βέλτιον εἶναι πρὸς ὑμᾶς 791
εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὥσπερ ἂν εἰ χρέος ἐσκοπεῖτε ἴδιον, οὕτως ἐξετάσαι τοῦτον καὶ τὰ τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος δίκαια. εἰ τοίνυν τις ὀφείλειν τιν' ᾐτιᾶτο χρήματα, ὁ δ' ἠρνεῖτο, εἰ μὲν ἐφαίνοντο αἵ τε συνθῆκαι καθ' ἃς ἐδανείσατο κείμεναι καὶ οἱ τεθέντες ὅροι ἑστηκότες, τὸν ἀρνούμενον ἡγεῖσθ' ἂν ἀναιδῆ δηλονότι, εἰ δ' ἀνῃρημένα ταῦτα, τὸν ἐγκαλοῦντα· οὕτω
70 ταῦτα πέφυκεν. εἰσὶ τοίνυν ὧν Ἀριστογείτων ὀφείλει τῇ πόλει συνθῆκαι μὲν οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἐγγράφον-

ται πάντες οἱ ὀφλισκάνοντες, ὅρος δ' ἡ σανὶς ἡ παρὰ
τῇ θεῷ κειμένη. εἰ μὲν οὖν ἀνῄρηται ταῦτα καὶ ἐξαλή-
λιπται τὸ ὄφλημα, ἡμεῖς ληροῦμεν, μᾶλλον δὲ ψευδό-
μεθα· εἰ δ' ἔτι ἔστι καὶ ἔσται ἕωσπερ ἂν ἐκτίσῃ καὶ με-
νεῖ, οὗτος οὐδὲν ἀληθὲς λέγει, ἀλλ' ἀδικεῖ καὶ δεινὰ
71 ποιεῖ τὰ κοινὰ δίκαια ἀφανίζειν ἐπιχειρῶν. οὐ γάρ, εἰ
μὴ πᾶν ὅσον ὦφλεν ὀφείλει, νῦν ἡ κρίσις οὐδ' ὁ λόγος,
ἀλλ' εἰ ὀφείλει. ἢ δεινά γ' ἂν πάθοιεν οἱ δραχμὴν ἐγ-
γεγραμμένοι μόνην, εἰ, διότι μικρὰ καὶ οὐδὲν ἠδική-
κασιν, ἰσχύσει τὸ ὀφείλειν κατ' αὐτῶν· ἐὰν δέ τις με-
γάλα ἠδικηκὼς ᾖ, μίαν θεὶς ἢ δύο καταβολὰς ἐπίτιμος
ἔσται. ἔτι τοίνυν τρία ἐστὶ τὰ ὀφλήματα, ἃ ἐγγέγρα-
πται καὶ ἐφ' οἷς ἐνδέδεικται. τὰ μὲν δὴ δύο ἐν ἀπο-
γραφῇ πεποίηται, τὸ δ' ἓν οὐκ ἀπογέγραπται, ἀλλὰ
72 βουλεύσεως τὸν Ἀλωπεκῆθεν Ἀρίστωνα διώκει. ναί,
φησίν· ἀδίκως γάρ μ' ἐγγέγραφεν. δεῖ δή σε, ὡς ἔοικε,
δίκην λαβεῖν. οὐκοῦν ὑποσχεῖν πρῶτον καὶ μεῖναι ἐν
οἷς πέπονθας ἀνάγκη. ἢ τίνος λήψει δίκην; εἰ γὰρ ἔξε-
στί σοι πάντα ποιεῖν ἅπερ τοῖς ἄλλοις, τί ἠδίκησαι; 792
73 φέρε δὴ πρὸς θεῶν, κἀκεῖνο σκέψασθε. ἂν ἕλῃ τὸν
Ἀρίστωνα τῆς βουλεύσεως, τί ἔσται; ἐξαλειφθήσεται
νὴ Δία, ὁ δ' ἀντεγγραφήσεται· ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι
λέγουσι. καλῶς. πότερον οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας
ὁδὶ μὲν ὀφειλήσει τῷ δημοσίῳ ὁ ἐξαλειφθεὶς, ἐκεῖνος
δ' ἐπίτιμος ἔσται ὁ ἐγγραφείς; ἐκ γὰρ ὧν νῦν ὅδ' ἀξιοῖ,
ταῦτα συμβαίνει· εἰ γὰρ ὅτ' ἐγγέγραπται μὴ ὀφείλει,
ἐπειδὰν ἐξαλειφθῇ, ὀφειλήσει δηλονότι. ἀλλ' οὐκ ἔστι
ταῦτα, οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅταν ἐξαλειφθῇ, τότ' οὐκ ὀφει-
74 λήσει. οὐκοῦν νῦν ὀφείλει. τί δ'; ἂν αὐτὸν ἀποφύγῃ,
παρὰ τοῦ κομιεῖται ἡ πόλις ἃ νῦν οὐκ ἐξὸν οὗτος ποιεῖ;
πόθεν δ', οἷς οὗτος θανάτου τιμᾶται καὶ δεσμοῦ περι-
ιὼν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, οἱ μὲν τὰς ψυχὰς, οἱ δὲ τὸ μὴ

*δεινὰ πεπονθέναι κομιοῦνται; ᾧ γὰρ οὐδὲ τῶν ἴσων
οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων δικαίων μετουσίαν διδόασιν οἱ
νόμοι, οὗτος τῶν ἀνηκέστων ἑτέροις αἴτιος γίγνεται,
οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ πολιτικῶς οὐδ᾽ ὡς συμφέρει γιγνομέ-
75 νων τούτων. ἀλλ᾽ ἔγωγε ταῦθ᾽ ὁρῶν θαυμάζω, τὸ
τἄνω κάτω γεγενῆσθαι τί ποτ᾽ οἴεσθ᾽ εἶναι. ἐὰν ἡ γῆ
μὲν ἄνω, τὰ δ᾽ ἄστρα κάτω γένηται; οὐκ ἔστι τοῦτο
γενέσθαι, μηδὲ γένοιτο. ἀλλ᾽ ὅταν, οἷς ἐκ τῶν νόμων
μὴ ἔξεστιν, ἐκ τῶν ὑμετέρων βουλήσεων ἐξῇ, ὅταν ἡ
μὲν πονηρία τιμᾶται, τὰ χρηστὰ δ᾽ ἀπορρίπτηται, ὅταν
τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον ἡττᾶται τοῦ φθόνου, τότ᾽
ἄνω καὶ κάτω πάντα χρὴ νομίζειν τετράφθαι.*

76 *Ἤδη τοίνυν τινὰς εἶδον τῶν ἀγωνιζομένων, οἳ τοῖς
πράγμασιν αὐτοῖς ἁλισκόμενοι, καὶ οὐκ ἔχοντες ὡς οὐκ
ἀδικοῦσι δεῖξαι, οἱ μὲν εἰς τὴν τοῦ βίου μετριότητα καὶ* 793
*σωφροσύνην κατέφυγον, οἱ δ᾽ εἰς τὰ τῶν προγόνων
ἔργα καὶ λειτουργίας, οἱ δ᾽ εἰς ἕτερα τοιαῦτα δι᾽ ὧν εἰς
ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν τοὺς δικάζοντας ἤγαγον. τού-
τῳ δ᾽ οὐδένα ὁρῶ τῶν τόπων τούτων βάσιμον ὄντα,
77 ἀλλὰ πάντα ἀπόκρημνα, φάραγγας, βάραθρα. τί γὰρ
ὡς ἀληθῶς ἐρεῖ; ὧν ὁ πατήρ τι πεποίηκε νὴ Δία. ἀλλὰ
κατεγνώκαθ᾽ ὑμεῖς ἐν τουτοισὶ τοῖς δικαστηρίοις αὐ-
τοῦ θάνατον, ὡς πονηροῦ δηλονότι καὶ ἀξίου τεθνά-
ναι. ἀλλὰ νὴ Δία, εἰ ταῦτ᾽ ἐστὶν αὐτῷ δυσχερῆ τὰ
περὶ τὸν πατέρα, εἰς τὸν ἑαυτοῦ βίον καταφεύξεται
ὡς σώφρονα καὶ μέτριον. ποῖον; ὃν ποῦ βεβίωκεν; ὃν
μὲν γὰρ ἅπαντες ὑμεῖς ἑοράκατε, οὐκ ἔστι τοιοῦτος.
78 ἀλλ᾽ ὦ τᾶν, εἰς τὰς λειτουργίας ἀποχωρήσεται. τὰς
πότε ἢ ποῦ γεγονυίας; τὰς τοῦ πατρός; ἀλλ᾽ οὐκ εἰσίν.
ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ; φάσεις, ἀπαγωγάς, ἐνδείξεις, οὐχὶ
λειτουργίας εὑρήσετε. ἀλλὰ νὴ Δία καὶ χωρὶς τούτων
συγγενεῖς πολλοὶ καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ παραστάντες αὐ-*

τὸν ἐξαιτήσονται. ἀλλ᾽ οὔτ᾽ εἰσὶν οὔτ᾽ ἐγένοντο πώ-
79 *ποτε· πῶς γὰρ τῷ γε μηδ᾽ ἐλευθέρῳ; πλὴν ἔστι νὴ*
Δία, ἔστιν ἀδελφός τις οὗτος αὐτῷ, ὁ παρὼν καὶ τὴν
καλὴν δίκην αὐτῷ λαχών. περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα τί δεῖ
λέγειν; ἀδελφὸς δ᾽ ἐστὶ τούτου ὁμομήτριος καὶ ὁμο-
πάτριος καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς δίδυμος. οὑτοσί,
τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ὑμεῖς τὴν μιαρὰν
Θεωρίδα, τὴν Λημνίαν, τὴν φαρμακίδα, καὶ αὐτὴν
80 *καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνατε, ταῦτα λαβὼν τὰ φάρ-*
μακα καὶ τὰς ἐπῳδὰς παρὰ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἣ
κατ᾽ ἐκείνης τότ᾽ ἐμήνυσεν, ἐξ ἧσπερ ὁ βάσκανος οὗ- 794
τος πεπαιδοποίηται, μαγγανεύει καὶ φενακίζει, καὶ
τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι αὐτὸς ὢν ἐπίληπτος
πάσῃ πονηρίᾳ. οὗτος οὖν αὐτὸν ἐξαιτήσεται ὁ φαρμα-
κὸς, ὁ λοιμὸς, ὃν οἰωνίσαιτ᾽ ἄν τις μᾶλλον ἰδὼν ἢ
προσειπεῖν βούλοιτο, ὃς αὐτὸς αὑτῷ θανάτου τετίμη-
κεν, ὅτε τοιαύτην δίκην ἔλαχεν.

81 *Τί οὖν λοιπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἃ κοινὰ νὴ*
Δία πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἀγωνιζομένοις παρὰ τῆς τῶν
ἄλλων ὑμῶν φύσεως, καὶ οὐδεὶς αὐτὸς ἑαυτῷ ταῦτα
φέρει τῶν κρινομένων, ἀλλ᾽ ὑμῶν ἕκαστος ἔχων οἴκο-
θεν ἔρχεται, ἔλεον, συγγνώμην, φιλανθρωπίαν. ἀλλὰ
τούτων γ᾽ οὔθ᾽ ὅσιον οὔτε θέμις τῷ μιαρῷ τούτῳ με-
ταδοῦναι. διὰ τί; ὅτι ὃν ἂν αὐτὸς ἕκαστος νόμον τῇ
φύσει κατὰ πάντων ἔχῃ, τούτου τυγχάνειν παρ᾽ ἑκά-
82 *στου δίκαιός ἐστι καὶ αὐτός. τίνα οὖν νόμον ὑμῖν ἢ*
τίνα βούλησιν ἔχειν Ἀριστογείτων κατὰ πάντων δο-
κεῖ; πότερον εὐτυχοῦντας ὁρᾶν καὶ ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ
χρηστῇ δόξῃ διάγοντας; καὶ τί ποιῶν ζήσεται; τὰ γὰρ
τῶν ἄλλων κακὰ τοῦτον τρέφει. οὐκοῦν ἐν κρίσεσι
καὶ ἀγῶσι καὶ πονηραῖς αἰτίαις ἅπαντας εἶναι βούλε-
ται· ταῦτα γεωργεῖ, ταῦτα ἐργάζεται. ὁ δὲ δὴ παμπό-

*νηρος ἄνθρωπος ποῖός τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κα-
λοῖτ' ἂν δικαίως, ὁ τρισκατάρατος, ὁ κοινὸς ἐχθρὸς, ὁ
πᾶσι δυσμενὴς, ὅτῳ μήτε γῆ φέροι καρπὸν μήτ' ἀπο-*
83 *θανόντα δέξαιτο; οὐχ ὁ τοιοῦτος; ἔγωγε νομίζω. τίνος
δὲ συγγνώμης ἢ ποίων ἐλέων οἱ σεσυκοφαντημένοι τε-
τυχήκασι παρὰ τούτου, οἷς οὗτος θανάτου πᾶσιν ἐτι-
μᾶτο ἐν τουτοισὶ τοῖς δικαστηρίοις, καὶ ταῦτα πρὶν τὴν* 795
*πρώτην ψῆφον διενεχθῆναι; καὶ ἐφ' οἷς ὁ βάσκανος
οὗτος οὕτως ὠμῶς καὶ πικρῶς εἶχε, τούτους ὑμῶν οἱ
λαχόντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιοῦντες
ἔσωζον, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτου συκοφαντουμένους ἀπε-
ψηφίζοντο, καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων οὐ μετε-*
84 *δίδοσαν τούτῳ. ἀλλ' ἥ γε τούτου πικρία καὶ μιαιφονία
καὶ ὠμότης παρῆν καὶ ἐξητάζετο. οὐχὶ παιδία, οὐχὶ μη-
τέρας τῶν κρινομένων ἐνίων γραῦς παρεστώσας ὁρῶν
οὗτος ἠλέει. εἶτα σοὶ συγγνώμη; πόθεν ἢ παρὰ τοῦ; ἢ
τοῖς σοῖς παιδίοις ἔλεος; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. σὺ τὸν εἰς
ταῦτα ἔλεον προδέδωκας, Ἀριστογεῖτον, μᾶλλον δ'
ἀνῄρηκας ὅλως. μὴ δὴ πρὸς οὓς αὐτὸς ἔχωσας λιμένας
καὶ προβόλων ἐνέπλησας, πρὸς τούτους προσορμίζου·
οὐ γὰρ δίκαιον.*

85 *Εἰ τοίνυν ἀκούσαιτε καὶ τὰς βλασφημίας ἃς κατὰ
τὴν ἀγορὰν περιιὼν καθ' ὑμῶν ἔλεγεν, ἔτι μᾶλλον ἂν
αὐτὸν μισήσαιτε, καὶ δικαίως. φησὶ γὰρ πολλοὺς ὀφεί-
λειν τῷ δημοσίῳ, τούτους δ' ἅπαντας ὁμοίους ὑπάρ-
χειν ἑαυτῷ. ἐγὼ δὲ πολλοὺς μὲν εἶναι τοὺς ἠτυχηκό-
τας, εἰ καὶ δύ' εἰσὶ μόνοι, συγχωρῶ· παντὶ γὰρ πλεί-
ους εἰσὶ τοῦ δέοντος, καὶ οὐδένα τῶν ἄλλων ὀφείλειν
ἔδει. οὐ μέντοι μὰ τοὺς θεοὺς τούτῳ γ' ὑπάρχειν ὁμοί-
ους οἶμαι τούτους, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, ἀλλὰ καὶ τοὐναν-*
86 *τίον. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε. καὶ μή με ὑπολάβητε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς πρὸς ὀφείλοντας ὑμᾶς τῷ δημο-*

*σίῳ διαλέγεσθαι· οὔτε γὰρ ἔστι μήτε γένοιτο τοῦτο,
οὔτ᾽ ἐγὼ νομίζω. ἀλλ᾽ εἴ τῳ τις ἄρα ἢ φίλος ἢ γνώρι-
μός ἐστιν ἐν τούτοις, ὡς ὑπὲρ τούτου τοῦτον προσήκει* 796
*μισεῖν, τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. πρῶτον μὲν ὅτι ἀνθρώ-
πους ἐπιεικεῖς, οἷς ἐγγύαι καὶ φιλανθρωπίαι γίγνον-
ταί καὶ ὀφλήματ᾽ ἴδια, οἷς οὐ πρόσεστι κοινὰ ἀδική-
ματα, ἠτυχηκέναι δὲ συμβέβηκεν, εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν
ἑαυτῷ καὶ βλασφημίαν ἄγει, οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ προση-*
87 *κόντως. οὐ γὰρ ὅμοιόν ἐστιν, Ἀριστογεῖτον, οὐδὲ πολ-
λοῦ δεῖ, γράψαντά σε τῶν πολιτῶν τρεῖς ἀκρίτους
ἀποκτεῖναι γραφὴν ἁλῶναι παρανόμων, καὶ δέον σε
τεθνάναι ἐπὶ ταύτῃ τιμήματος τυχεῖν, καὶ φίλον ἐγγυ-
ησάμενον μὴ δύνασθαι ζημίαν ἀπροσδόκητον ἐνεγ-
κεῖν· οὐχ ὅμοιον, οὔ. ἔπειθ᾽ ὅτι τὴν κοινὴν φιλαν-
θρωπίαν, ἣν ὑμεῖς ἔχετ᾽ ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους,
οὗτος ἀναιρεῖ καὶ διαφθείρει τὸ καθ᾽ αὑτόν. ἴδοιτε δ᾽
ἂν ἐντεῦθεν. ὑμεῖς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ τῆς
φύσεως πρὸς ἀλλήλους, ὅπερ εἶπον, χρώμενοι φιλαν-
θρωπίᾳ, ὥσπερ αἱ συγγένειαι τὰς ἰδίας οἰκοῦσιν οἰ-*
88 *κίας, οὕτω τὴν πόλιν οἰκεῖτε δημοσίᾳ. πῶς οὖν ἐκεῖ-
ναι; ὅπου πατήρ ἐστι καὶ υἱεῖς ἄνδρες, τυχὸν δὲ καὶ
τούτων παῖδες, ἐνταῦθ᾽ ἀνάγκη πολλὰς καὶ μηδὲν
ὁμοίας εἶναι βουλήσεις· οὐ γὰρ τῶν αὐτῶν οὔτε λόγων
οὔτ᾽ ἔργων ἐστὶν ἡ νεότης τῷ γήρᾳ. ἀλλ᾽ ὅμως οἵ τε
νέοι πάνθ᾽ ὅσ᾽ ἂν πράττωσιν, ἄνπερ ὦσι μέτριοι, οὕτω
ποιοῦσιν ὥστε μάλιστα μὲν πειρᾶσθαι λανθάνειν, εἰ
δὲ μή, φανεροί γ᾽ εἶναι τοῦτο βουλόμενοι ποιεῖν· οἵ
τε πρεσβύτεροι πάλιν, ἂν ἄρ᾽ ἴδωσιν ἢ δαπάνην ἢ πό-
τον ἢ παιδιὰν πλείω τῆς μετρίας, οὕτω ταῦθ᾽ ὁρῶσιν
ὥστε μὴ δοκεῖν ἑορακέναι. ἐκ δὲ τούτων γίγνεταί τε*
89 *πάνθ᾽ ἃ φέρουσιν αἱ φύσεις καὶ καλῶς γίγνεται. τὸν* 797
αὐτὸν τοίνυν τρόπον ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν

πόλιν οἰκεῖτε, συγγενικῶς καὶ φιλανθρώπως, οἱ μὲν οὕτως ὁρῶντες τὰ τῶν ἠτυχηκότων ἔργα ὥστε, τὸ τῆς παροιμίας, ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν, οἱ δ' οὕτω ποιοῦντες ἃ πράττουσιν ὥστ' εἶναι φανεροὶ καὶ φυλαττόμενοι καὶ αἰσχυνόμενοι. ἐκ δὲ τούτων ἡ κοινὴ καὶ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτία τῇ πό-
90 λει μένει καὶ συνέστηκεν ὁμόνοια. ταῦτα τοίνυν Ἀριστογείτων τὰ καλῶς οὕτω πεπηγότα τῇ φύσει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ὑμετέροις κινεῖ καὶ ἀναιρεῖ καὶ μεταρρίπτει, καὶ ἃ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀψοφητὶ ποιεῖ, ταῦθ' οὗτος μόνον οὐ κώδωνας ἐξαψάμενος διαπράττεται. οὐ πρύτανις, οὐ κῆρυξ, οὐκ ἐπιστάτης, οὐχ ἡ προεδρεύουσα φυλὴ τούτου κρατεῖν δύναται.
91 ἐπειδὰν οὖν τις ὑμῶν ἐφ' οἷς οὗτος ἀσελγαίνει λυπηθεὶς εἴπῃ "τουτονὶ ταῦτα ποιεῖν, καὶ ταῦτ' ὀφείλοντα "τῷ δημοσίῳ," τί δ'; οὐ καὶ ὁ δεῖνα, φησὶν, ὀφείλει; τὸν ἐχθρὸν ἕκαστος ὑπειπὼν τὸν αὑτοῦ. ὥστε τὴν πονηρίαν τὴν τούτου αἰτίαν εἶναι τῶν βλασφημιῶν, αἳ περὶ τῶν οὐχ ὁμοίων τούτῳ διὰ τοῦτον γίγνονται.

92 Λοιπὸν τοίνυν ἐστὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἀπαλλαγῆναι βουλομένοις τούτου, ἀδίκημα σαφὲς καὶ εναργὲς ἔχοντας ἐκ τῶν νόμων μάλιστα μὲν αὐτῷ θανάτου τιμῆσαι, εἰ δὲ μὴ, τοσοῦτον ἀναθεῖναι τίμημα χρημάτων, ὅσον μὴ δυνήσεται φέρειν· ἄλλη γὰρ οὐκ
93 ἔστιν ἀπαλλαγὴ τούτου, σαφῶς ἐπίστασθε. καὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν μὲν ἄλλων ἀνθρώπων ἄν τις ἴδοι τοὺς μὲν βελτίστους καὶ μετριωτάτους αὐτῇ τῇ 798
φύσει πάντα ποιοῦντας ἑκόντας ἃ δεῖ, τοὺς δὲ χείρους μὲν τούτων, ἔξω δὲ τοῦ πονηροὺς ἄγαν κληθῆναι, τῷ φόβῳ τῷ πρὸς ὑμᾶς καὶ τῷ τοῖς αἰσχροῖς καὶ λόγοις καὶ ὀνείδεσιν ἀλγεῖν εὐλαβουμένους ἐξαμαρτάνειν· τοὺς δὲ πονηροτάτους καὶ ἐξαγίστους ὀνομαζομένους τάς γε

94 συμφορὰς σωφρονίζειν λέγουσιν. οὑτοσὶ τοίνυν Ἀρι-
στογείτων τοσοῦτον ὑπερῆρκεν ἅπαντας ἀνθρώπους
πονηρίᾳ ὥστ' οὐδὲ παθὼν ἐνουθετήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς
αὐτοῖς ἀδικήμασι καὶ πλεονεκτήμασι πάλιν εἴληπται.
καὶ τοσούτῳ πλείονος ὀργῆς ἄξιός ἐστι νῦν ἢ πρότε-
ρον, ὅσῳ τότε μὲν γράφειν μόνον ᾤετο δεῖν παρὰ τοὺς
νόμους, νυνὶ δὲ πάντα ποιεῖν, αἰτιᾶσθαι, λέγειν, δια-
βάλλειν, βλασφημεῖν, θανάτου τιμᾶσθαι, εἰσαγγέλ-
λειν, κακολογεῖν τοὺς ἐπιτίμους αὐτὸς ὀφείλων τῷ
95 δημοσίῳ· τούτου γὰρ οὐδέν ἐστι δεινότερον. τὸ μὲν
οὖν νουθετεῖν τοῦτον μανία· ὃς γὰρ οἷς ὁ δῆμος ἅπας
τοὺς ἐνοχλοῦντας ἑαυτὸν νουθετεῖ θορύβοις μηδεπώ-
ποθ' ὑπεῖξε μηδὲ διετράπη, ταχύ γ' ἂν φροντίσειε τοῦ
παρ' ἑνὸς λόγου. ἀνίατον, ἀνίατον, ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τὸ πρᾶγμά ἐστι τὸ τούτου. δεῖ δὴ πάντας, ὥσπερ οἱ
ἰατροὶ, ὅταν καρκίνον ἢ φαγέδαιναν ἢ τῶν ἄλλων
ἀνιάτων τι κακῶν ἴδωσιν, ἀπέκαυσαν ἢ ὅλως ἀπέκο-
ψαν, οὕτω τοῦτο τὸ θηρίον ὑμᾶς ἐξορίσαι, ῥῖψαι ἐκ
τῆς πόλεως, ἀνελεῖν, μὴ περιμείναντάς τι παθεῖν, ὃ
μήτ' ἰδίᾳ μήτε δημοσίᾳ γένοιτο, ἀλλὰ προευλαβηθέν-
96 τας. ὡδὶ γὰρ ὁρᾶτε. οὐδένα πώποτ' ἴσως ὑμῶν ἔχις
ἔδακεν οὐδὲ φαλάγγιον, μηδὲ δάκοι· ἀλλ' ὅμως ἅπαντα 799
τὰ τοιαῦτα ἐπὰν ἴδητε, εὐθὺς ἀποκτείνετε. τὸν αὐτὸν
τοίνυν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὅταν συκο-
φάντην καὶ πικρὸν καὶ ἔχιν τὴν φύσιν ἄνθρωπον ἴδητε,
μὴ πόθ' ἕκαστον ὑμῶν δήξεται περιμένετε, ἀλλ' ὁ προσ-
τυχὼν ἀεὶ τιμωρησάσθω.

97 Λυκοῦργος μὲν οὖν τὴν Ἀθηνᾶν ἐμαρτύρετο καὶ
τὴν μητέρα τῶν θεῶν, καὶ καλῶς ἐποίει. ἐγὼ δὲ τοὺς
προγόνους τοὺς ὑμετέρους καὶ τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνων
ἀνακαλῶ, ὧν οὐδ' ὁ χρόνος τὴν μνήμην ἠφάνικεν,
εἰκότως· ἐπολιτεύοντο γὰρ οὐχὶ τοῖς πονηροτάτοις καὶ

συκοφάνταις συνεργεῖν διδόντες ἑαυτούς, οὐδὲ τὸν ἐντὸς τείχους φθόνον ἀσκοῦντες ἐπ' ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς μὲν σώφρονας καὶ χρηστοὺς τιμῶντες, τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ θρασεῖς μισοῦντες καὶ κολάζοντες. ἐξ ὧν πάντες ἀθληταὶ τῶν καλῶν ἔργων ἐγένοντο.

98 Ἓν δ' εἰπὼν ἔτι παύσασθαι βούλομαι. ἔξιτε αὐτίκα δὴ μάλα ἐκ τοῦ δικαστηρίου, θεωρήσουσι δ' ὑμᾶς οἱ περιεστηκότες καὶ ξένοι καὶ πολῖται, καὶ κατ' ἄνδρα εἷς ἕκαστον τὸν παριόντα βλέψονται καὶ φυσιογνωμονήσουσι τοὺς ἀποψηφισαμένους. τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ προέμενοι τοὺς νόμους ἔξιτε; ποίοις προσώποις ἢ τίσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων
99 ἀντιβλέψετε; πῶς δ' εἰς τὸ μητρῷον βαδιεῖσθε, ἄν τι βούλησθε; οὐ γὰρ δήπου εἷς καθ' ἕνα ὑμῶν ἕκαστος ὥσπερ ἐπὶ κυρίους τοὺς νόμους πορεύσεται, εἰ νῦν μὴ βεβαιώσαντες αὐτοὺς ἔξιτε ἅπαντες κοινῇ. πῶς δὲ ταῖς νουμηνίαις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβαίνοντες τἀγαθὰ τῇ πόλει διδόναι καὶ ἕκαστος ἑαυτῷ τοῖς θεοῖς εὔξε- 806
ται, ὅταν ὄντος τούτου ἐκεῖ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ χρηστοῦ τἀναντία τοῖς ὅρκοις καὶ τοῖς ἐκεῖ γράμ-
100 μασιν ἐγνωκότες ἦτε; ἢ τί ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί ἐρεῖτε, ἄν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ γνωρίσας τοὺς ἀπεψηφισμένους; τί φήσετε; ἀρέσκειν τοῦτον ὑμῖν; καὶ τίς ὁ τοῦτο τολμήσων εἰπεῖν; τίς ὁ τῆς τούτου πονηρίας μετ' ἀρᾶς καὶ κακῆς δόξης κληρονομεῖν βουλησόμενος; ἀλλ' οὐκ αὐτὸς ἕκαστος ἀποψηφίσασθαι; οὐκοῦν καταράσεσθε τοῖς ἀποψηφισαμένοις, τοῦτο τὸ πιστὸν ἕκαστος
101 διδοὺς ὡς οὐκ αὐτὸς οὗτός ἐστι. καὶ τί δεῖ ταῦτα ποιεῖν, ἐξὸν εὐφημεῖν καὶ ἅπαντας ἅπασι πάντα τἀγαθὰ εὔχεσθαι, καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους ἅπαντας ὑμῖν, προσθήσω δὲ καὶ τοὺς ξένους

καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας; ἐφῖκται γάρ, ἐφῖκται πάντων ἡ τούτου κακοπραγμοσύνη, καὶ πᾶσι βουλομένοις ἐστὶν ἀπαλλαγῆναι τῆς τούτου πονηρίας καὶ δίκην δεδωκότα αὐτὸν ἐπιδεῖν.

XXVI.

ΚΑΤΑ ΑΡΙΣΤΟΓΕΙΤΟΝΟΣ Β.

Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ ὀφείλει τῷ δημοσίῳ Ἀριστογείτων οὑτοσὶ καὶ οὐκ ἔστιν ἐπίτιμος καὶ οἱ νόμοι διαρρήδην ἀπαγορεύουσιν ἐν τῷ δήμῳ μὴ ἐξεῖναι λέγειν τοῖς
τοιούτοις, φανερῶς ἐπιδέδεικται, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. 108
δεῖ δ' ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας, πολὺ δὲ μάλιστα τοὺς ἐν ταῖς ἀρχαῖς
2 ὄντας καὶ τοὺς πολιτευομένους· διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι πέφυκεν, ἐὰν ὦσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὦσιν ἐπιεικεῖς καὶ θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις. ὡς, ἐὰν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἐγχειροῦσί τι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ καταφρονεῖν τῶν ὡρισμένων δικαίων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τῆς τούτων κακίας
3 τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως. ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων, ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς, ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμάρτῃ, βραχεῖαν τὴν βλάβην ἤνεγκεν, ὅταν δ' ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῇ, κοινὴν τὴν ἀτυχίαν ἅπασι τοῖς ἐμπλέουσι παρεσκεύασεν, ὡσαύτως τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα οὐκ εἰς το πλῆθος, εἰς δ' αὐτοὺς ἤνεγκε τὰς βλάβας, τὰ δὲ τῶν
4 ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων εἰς ἅπαντας ἀφικνεῖται. διὸ καὶ τὰς τιμωρίας ὁ Σόλων τοῖς μὲν ἰδιώταις ἐποιησε βραδείας, ταῖς δ' ἀρχαῖς καὶ τοῖς δημαγωγοῖς ταχείας,

ὑπολαμβάνων τοῖς μὲν ἐνδέχεσθαι καὶ παρὰ τὸν χρό-
νον τὸ δίκαιον λαβεῖν, τοῖς δ' οὐκ ἐνεῖναι περιμεῖναι·
τὸ γὰρ τιμωρησόμενον οὐχ ὑπέσται τῆς πολιτείας κα-
ταλυθείσης. καὶ τούτοις τοῖς δικαίοις οὐδεὶς οὕτως
οὔτε ἀναιδὴς οὔθ' ὑπὲρ ὑμᾶς φρονῶν ἐστὶν ὅστις ἀν-
τιλέγειν ἐπιχειρήσει, πλὴν Ἀριστογείτονος τουτουὶ καὶ
τῆς τούτου τόλμης καὶ πονηρίας. ἀλλὰ πάσας τὰς ἀρ- 802
χὰς καὶ τοὺς πολιτευομένους εὑρήσομεν, ἐπειδὰν ἅπαξ
5 τι καταγνῶτε ὑμεῖς, τούτοις ἐμμένοντας. τοῦτο μὲν
γὰρ ὅταν ἀποχειροτονηθῶσί τινες τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς,
παραχρῆμα πέπαυνται ἄρχοντες καὶ τοὺς στεφάνους
περιῄρηνται· τοῦτο δ' ὅσοις τῶν θεσμοθετῶν εἰς
Ἄρειον πάγον οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ἀνελθεῖν, παρέντες τὸ
βιάζεσθαι στέργουσιν εἴκοντες ταῖς ὑμετέραις γνώ-
σεσι. καὶ τοῦτ' εἰκότως· ὥσπερ γάρ, ὅταν ἄρχωσι,
τοὺς ἰδιώτας οἴονται δεῖν αὑτοῖς πειθαρχεῖν, ὡσαύ-
τως, ὅταν αὐτοὶ ἰδιῶται γένωνται πάλιν, τοῖς τῆς πό-
6 λεως ἄρχουσι νόμοις δικαίως ἂν ἀκολουθοῖεν. ἔτι τοί-
νυν οἱ πολιτευόμενοι πάντες, ἐκ τῶν παλαιῶν εἰ βού-
λεσθε ἀρξάμενοι χρόνων θεωρεῖν, ὡσαύτως φαίνονται
εἴκοντες τοῖς ὑμετέροις δικαίοις. Ἀριστείδην μὲν γάρ
φασιν ὑπὸ τῶν προγόνων μετασταθέντα ἐν Αἰγίνῃ
διατρίβειν, ἕως ὁ δῆμος αὐτὸν κατεδέξατο, Μιλτιάδην
δὲ καὶ Περικλέα ὀφλόντας, τὸν μὲν τριάκοντα, τὸν δὲ
7 πεντήκοντα τάλαντα, ἐκτίσαντας οὕτω δημηγορεῖν. ὃ
καὶ δεινότατον ἂν εἴη συμβαῖνον, τοὺς μὲν πολλὰ καὶ
μεγάλα ποιήσαντας ὑμᾶς ἀγαθὰ μὴ μετέχειν ταύτης
τῆς δωρεᾶς, ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τι τοὺς κειμένους
ὑμῖν πρᾶξαι, τὸν δὲ μηδὲν μὲν ἀγαθὸν εἰργασμένον,
ὑπερπλήθη δ' ἐξημαρτηκότα, τοῦτον οὕτω προχείρως
φαίνεσθαι καὶ παρὰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον ἐξου-
σίαν παρ' ὑμῶν τοῦ παρανομεῖν εἰληφότα. καὶ τί δεῖ

λέγειν περὶ τῶν παλαιῶν; ἀλλὰ τοὺς ἐφ᾽ ὑμῶν αὐτῶν
ἀναλογίσασθε, εἴ τις οὕτως ἀναιδὴς γέγονε πώποτε· 803
οὐδένα γὰρ ἂν εὕροιτε, εἰ βουλήσεσθε ἀκριβῶς ἐξετά-
8 ζειν. χωρὶς τοίνυν τούτων, ὅταν τις ψηφίσματος ἢ
νόμου γραφὴν ἀπενέγκῃ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, ὁ μὲν
νόμος ἢ τὸ ψήφισμα ἄκυρόν ἐστιν, ὁ δὲ θεὶς ἢ γράψας
οὐδὲν ἀναισχυντεῖ βιαζόμενος, ἀλλ᾽ ὅ τι ἂν ὑμεῖς ψη-
φίσησθε, τούτῳ ἐμμένει, κἂν ᾖ πρῶτος τῷ δύνασθαι
λέγειν ἢ πράττειν ἐν ὑμῖν. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, ἃ
μὲν ἅπαντες ὑμεῖς συλλεγέντες ἐψηφίσασθε κατὰ τοὺς
νόμους, ἄκυρα εἶναι, τὴν δ᾽ Ἀριστογείτονος βούλησιν
εἰς τὸ παρανομεῖν κυριωτέραν οἴεσθαι δεῖν τῶν νόμων
9 αὐτῶν καταστῆναι; πάλιν τοίνυν ὅταν τις ἐπεξιὼν
μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἐφ᾽ οἷς
οἱ νόμοι κελεύουσι τὸ λοιπὸν μὴ γράφεσθαι μηδ᾽
ἀπάγειν μηδ᾽ ἐφηγεῖσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ
ταῦτ᾽ οὐδεὶς οἴεται δεῖν πράττειν τῶν ἐνόχων ὄν-
των τούτοις τοῖς ἐπιτιμίοις. Ἀριστογείτονι δ᾽, ὡς
ἔοικε, μόνῳ τῶν ἁπάντων οὐδὲν οὔτε δικαστήριον
10 οὔτε νόμος κυριώτερόν ἐστι τῆς αὑτοῦ βουλήσεως. καὶ
ταῦτα πάντα οὕτω διαφυλάττουσιν οὐδεπώποτε οὔθ᾽
ὑμῖν οὔτε τοῖς προγόνοις μετεμέλησεν. ἔστι γὰρ δη-
μοκρατίας φυλακὴ τῶν μὲν ἐχθρῶν ἢ βουλευομένους
ἢ μαχομένους περιεῖναι, τῶν δὲ νόμων ἢ προαιρουμέ-
νους ἢ συναναγκαζομένους ἡττᾶσθαι. καὶ ταῦθ᾽ ὅτι
τοῦτον τὸν τρόπον προσήκει πράττεσθαι, καὶ παρ᾽
11 αὐτοῦ τούτου συνωμολόγηται. ὅτε γὰρ Ὑπερείδης
ἔγραψε, τῶν περὶ Χαιρώνειαν ἀτυχημάτων τοῖς Ἕλ-
λησι γενομένων καὶ τῆς πόλεως ὑπὲρ αὐτῶν τῶν ἐδα-
φῶν εις κίνδυνον μέγιστον κατακεκλειμένης, εἶναι 804
τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους, ἵν᾽ ὁμονοοῦντες ἅπαντες ὑπὲρ
τῆς ἐλευθερίας προθύμως ἀγωνίζωνται, ἐάν τις κίνδυ-

νος τηλικοῦτος καταλαμβάνῃ τὴν πόλιν, τούτου τοῦ ψηφίσματος γραφὴν παρανόμων ἀπενέγκας ἠγωνί-
12 ζετο ἐν τῷ δικαστηρίῳ. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν εἰς μὲν τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος σωτηρίαν μηδενὶ τῶν πολιτῶν Ἀριστογείτονα τουτονὶ συγχωρῆσαι τυχεῖν τῆς ἐπιτιμίας, εἰς δὲ τὴν αὑτοῦ παρανομίαν παρὰ πάντων ὑμῶν ἀξιοῦν λαμβάνειν τὴν αὐτὴν δωρεάν; καίτοι πολύ γε νομιμώτερον καὶ δικαιότερον τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἦν οὗ
13 σὺ νῦν ἀξιοῖς ψηφίσασθαί σοι τουτουσί. τὸ μὲν γὰρ ἴσον καὶ κοινὸν ἅπασι τοῖς πολίταις ἦν, τὸ δ' ἄνισον καὶ σοὶ μόνῳ τῶν ἐν τῇ πόλει τὴν πλεονεξίαν κατασκευάζον· καὶ τὸ μὲν ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τὴν εἰρήνην ἐφ' ᾧ τε ἕνα κύριον τῆς ὅλης πολιτείας καταστῆναι, τὸ δ' ὑπὲρ τοῦ τὰ τουτωνὶ δόγματα καὶ νόμιμα ἐκ παλαιοῦ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων σοὶ μόνῳ δεδόσθαι ἐξουσίαν ἀδεῶς παραβαίνοντι καὶ
14 πράττοντι ὅ τι ἂν βουληθῇς. ἡδέως δ' ἂν ἔγωγ' αὐτὸν ἐρωτήσαιμι πότερα ἔννομον καὶ δικαίαν ἐποιήσατο τοῦ ψηφίσματος τὴν γραφὴν ἢ τοὐναντίον ἄδικον καὶ παράνομον. εἰ μὲν γὰρ ἀσύμφορον καὶ τῷ δήμῳ βλαβερὰν, δι' αὐτὸ τοῦτο δικαίως ἂν ἀποθάνοι· εἰ δὲ συμφέρουσαν καὶ τοῖς πολλοῖς ὠφέλιμον, διὰ τί νῦν τἀναντία οἷος αὐτὸς ἔγραψας ψηφίζεσθαι τούτους ἀξιοῖς; ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνα δίκαια οὔτε ταῦτ' ἔννομα οὐδὲ
15 συμφέροντά ἐστιν ὑμῖν. ὁρῶ δ' ὑμᾶς ἔγωγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην καὶ περὶ ὑμῶν αὐτῶν· πολλὰς γὰρ ἐνδείξεις ἤδη κατεψηφίσασθε ἰδιω- 805
τῶν ἀνθρώπων. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν ἐφ' ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἐξετάζεσθαι ἀκριβῶς τοὺς νόμους, ἐπὶ δὲ τῶν περιεργαζομένων τι καὶ κοινῇ πάντας ἐνοχλούντων καὶ προσποιουμένων ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἶναι ῥᾳθύμως οὕτως ἔχειν;

16 Οὐ γὰρ δή τινες ὑμῶν οὕτως ἔχουσιν, ὡς προσήκειν μὲν ταῦθ' οὕτως ἔχειν ὡς ἐγὼ λέγω, διὰ δὲ τὴν ἐπιείκειαν τὴν Ἀριστογείτονος καὶ τὸ χρήσιμον αὐτὸν ὑμῖν εἶναι παροπτέον τι καὶ παρανομοῦντα αὐτόν. ὅτι μὲν γὰρ πονηρὸς καὶ τὸν τρόπον δεινῶς ἄδικος, ἱκανῶς ὑμῖν, ὡς ἔγωγ' οἶμαι, ἐκ τῶν προειρημένων Λυκοῦργος ἐπιδέδειχεν· ὅτι δ' οὐδὲ χρήσιμος, ἐξ αὐτῶν
17 τῶν πολιτευμάτων ἄν τις αὐτὸν θεωρήσειεν. τίνα γὰρ παραγαγὼν εἰς τὸ δικαστήριον, ὧν αἰτιᾶται, τούτων κατηγόρηκε καὶ εἷλεν; ἢ ποῖον πόρον ὑμῖν πεπόρικεν; ἢ τί ψήφισμα γέγραφεν, ᾧ πεισθέντες ὑμεῖς οὐ πάλιν μετανοῆσαι προείλεσθε; καὶ γὰρ ταῦτα· οὕτω σκαιός ἐστι καὶ βάρβαρος τὸν τρόπον ὥσθ', ὅταν ὑμᾶς ἴδῃ παροργισθέντας τι πρός τινας καὶ μᾶλλον τοῦ δέοντος παροξυνθέντας, τηνικαῦτα παρὰ τὴν ὀργὴν ὑμῶν τὰ
18 βουλήματα λαβὼν τοῖς καιροῖς ἐναντιοῦται. δεῖ δὲ τὸν πολιτευόμενον ὑπὲρ ὑμῶν οὐχὶ τοῖς ἐξαίφνης μετ' ὀργῆς πάθεσιν ὑμῖν συμπίπτουσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ τοῖς λογισμοῖς καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὑπάρχουσι καιροῖς· τὰ μὲν γὰρ ταχὺ μεταπίπτειν εἴθισται, τὰ δὲ διαμένειν καὶ πλείω χρόνον ὑπάρχειν· ὧν οὗτος οὐδὲν ἐνθυμούμενος ἐλέγχει τὰ ἀπόρρητα τῆς πολιτείας, ὥστε ταὐτὰ ἀναγκάζεσθαι καὶ κύρια καὶ πάλιν ἄκυρα ποιεῖν. 806

19 Ἀλλ' ἴσως ὅτι πρὸς ἅπαντας ἀεὶ προαιρεῖται λοιδορεῖσθαι καὶ διαβοᾶσθαι καὶ μέμφεσθαι τὰ λεγόμενα, διὰ ταῦτα περιποιῆσαι νῦν αὐτὸν ἁρμόττει· ἀλλὰ ταῦτά γε νὴ τὴν Ἀθηνᾶν ὄνειδός ἐστιν, ἄνδρες δικασταί, τὰ γιγνόμενα τῇ πόλει ἐπὶ τοῦ βήματος, καὶ διὰ τὰς τούτων ἀπονοίας ἐπονείδιστον ἤδη τὸ πολιτεύεσθαι παρὰ τοῖς ἐπιεικέσιν ὑμῶν ἐστίν. εἰ δ' οὖν τινὶ τοῦθ' ὑμῶν ἐν ἡδονῇ συμβέβηκεν, οὐκ ἀπορήσετε

τῶν τοιαῦτα ποιησόντων, ἐπεὶ καὶ νῦν μεστὸν τὸ βῆμ'
ἐστίν. οὐ γὰρ ἐπιτιμᾶν τοῖς συμβεβουλευμένοις χαλε-
πὸν, ἀλλὰ καὶ συμβουλεῦσαι καὶ πεῖσαί τι τῶν δεόν-
20 των ὑμᾶς ψηφίσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ μὲν μὴ καὶ
πρότερον τοῖς αὐτοῖς τούτοις χρώμενος λόγοις ἐξηπά-
τησεν ὑμᾶς, ὅτ' ἠγωνίσατο τὴν προτέραν ἔνδειξιν, ἣν
μὲν οὐδ' οὕτω δίκαιον παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους
τι συγχωρεῖν (οὐ δεῖ γὰρ παρανομεῖν δόντας τισὶ τοὺς
ἄλλους κατὰ τοὺς νόμους ἀξιοῦν πράττειν,) οὐ μὴν
ἀλλ' ἴσως γε εὐλογώτερον ἦν τὸ πιστεῦσαι καὶ κατα-
21 χαρίσασθαι καὶ προέσθαι τι τῶν τοιούτων. ἐπειδὴ δὲ
τότ' ἀφέντες ἐπὶ ταῖς ὁμολογουμέναις ἐλπίσι μικρὸν
ὕστερον τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς πράττοντα καὶ λέγοντα
μὴ τὰ ἄριστα τῷ δήμῳ, πάλιν ἐκολάσατε, τίς ὑπολεί-
πεται σκῆψις ὑμῖν ἁρμόττουσα, ἂν νῦν παρακρου-
σθῆτε; ὧν μὲν γὰρ ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε, τί δεῖ τοῖς
λόγοις πιστεύειν; ὧν δὲ μηδέπω τὴν δοκιμασίαν ἔχετε
ἀκριβῆ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ἐκ τῶν λεγομένων ἴσως
22 ἀναγκαῖόν ἐστι κρίνειν. θαυμάζω δ' ἔγωγε τῶν οὕτως
ἐχόντων ὥστε τὰ μὲν ἴδια τοῖς ἐκ τῶν παρεληλυθότων
χρόνων οὖσιν ἐπιεικέσι, τούτοις παρακατατίθεσθαι, 807
τὰ δ' ἐν τῇ πολιτείᾳ κοινὰ τοῖς ὁμολογουμένως ἐξελη-
λεγμένοις οὖσι φαύλοις ἐπιτρέπειν. καὶ κύνα μὲν ἐπὶ
ποίμνην ἀγεννῆ καὶ φαῦλον οὐδ' ἂν εἷς ἐπιστήσειε
φυλάττειν· ἐπὶ δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράττοντας τοὺς τυ-
χόντας ἀνθρώπους φασὶν ἔνιοι φύλακας δεῖν ἐπιπέμ-
πειν, οἳ προσποιούμενοι μηνύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας
αὐτοὶ τῆς μεγίστης εἰσὶ φυλακῆς δεόμενοι.

23 Ὧν, ἐὰν ἔχητε νοῦν, ἐνθυμούμενοι τοὺς μὲν
φάσκοντας τούτους τῷ λόγῳ φιλεῖν ὑμᾶς χαίρειν ἐά-
σατε, αὐτοὶ δε τοῦτ' ἐκ παντὸς τρόπου παραφυλά-
ξατε, ὅπως μηδενὶ δῶτ' ἐξουσίαν ἀκύρους τοὺς νό-

μους ποιεῖν, ἄλλως τε καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ πλήθους καὶ λέγειν καὶ γράφειν δύνασθαι προσποιουμένων. ὡς πάνδεινόν ἐστι τοὺς μὲν προγόνους ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλυθῆναι τοὺς νόμους ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὑμᾶς δὲ μηδὲ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας εἰς ἑαυτοὺς τιμωρεῖσθαι, καὶ τὸν μὲν γράψαντα τοὺς νόμους Σόλωνα ἐψηφίσθαι χαλκοῦν ἐν ἀγορᾷ στῆσαι, αὐτῶν δὲ τῶν νόμων ὀλιγωροῦντας φαίνεσθαι, δι' οὓς κἀκεῖνον ὑπερ-
24 *βαλλόντως συμβέβηκε τιμᾶσθαι. πῶς δ' οὐκ ἂν εἴη τὸ συμβαῖνον ἄλογον, εἰ νομοθετοῦντες μὲν ὀργίζεσθε τοῖς πονηροῖς, ἐπ' αὐτοφώρῳ δέ τινας εἰληφότες ἀθῴους ἐάσετε; καὶ τὸν μὲν νομοθέτην ἕνα ὄντα πᾶσιν ὑπὲρ ὑμῶν ἀπεχθάνεσθαι τοῖς φαύλοις, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν κοινῇ συλλεγέντας ἐπιδείξασθαι μισοῦντας τοὺς πονηρούς, ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς ἀνδρὸς πονηρίας ἡττηθῆναι; καὶ θάνατον μὲν ὡρικέναι τὴν ζημίαν, ἐάν τις οὐκ ὄντα νόμον παράσχηται, τοὺς δὲ τοὺς ὄντας νόμους εἰς τὴν τῶν ὥσπερ οὐκ ὄντων* 808
νόμων τάξιν ἄγοντας, τούτους ἀτιμωρήτους περιορᾶν;

25 *Οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα συνθεωρήσαιτε τὸ τοῖς κειμένοις νόμοις πείθεσθαι ἡλίκον ἀγαθόν ἐστι, καὶ τὸ καταφρονεῖν καὶ μὴ πειθαρχεῖν αὐτοῖς ἡλίκον κακόν, εἰ τά τ' ἐκ τῶν νόμων ἀγαθὰ χωρὶς καὶ τὰ διὰ τῆς παρανομίας συμβαίνοντα πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῖν αὐτοῖς ποιησάμενοι θεωρήσαιτε. εὑρήσετε γὰρ τὴν μὲν τὰ τῆς μανίας καὶ ἀκρασίας καὶ πλεονεξίας, τὸν δὲ τὰ τῆς φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἔργα*
26 *διαπραττόμενον. δῆλον δέ· τῶν γὰρ πόλεων ταύτας ἄριστ' οἰκουμένας ἴδοιμεν ἂν ἐν αἷς ἄριστοι νομοθέται γεγόνασιν· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἀρρωστήματα τοῖς τῶν ἰατρῶν εὑρήμασι καταπαύεται, τὰς*

δ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀγριότητας αἱ τῶν νομοθετῶν ἐξορίζουσι διάνοιαι. ὅλως δ' οὐδὲν οὔτε σεμνὸν οὔτε σπουδαῖον εὑρήσομεν ὃ μὴ νόμου κεκοινώνηκεν,
27 ἐπεὶ καὶ τὸν ὅλον κόσμον καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰς καλουμένας ὥρας νόμος καὶ τάξις, εἰ χρὴ τοῖς ὁρωμένοις πιστεύειν, διοικεῖν φαίνεται. παρακαλέσαντες οὖν ὑμᾶς αὐτοὺς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βοηθήσατε μὲν τοῖς νόμοις, καταψηφίσασθε δὲ τῶν εἰς τὸ θεῖον ἀσεβεῖν προῃρημένων. καὶ ταῦτ' ἐὰν πράξητε, τὰ δέοντα ποιήσετε καὶ τὰ κράτιστα ψηφιεῖσθε.

XXVII.

ΚΑΤΑ ΑΦΟΒΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Δημοσθένης ὁ Παιανιεὺς, Δημοσθένους τοῦ ῥήτορος πατὴρ, τελευτῶν ἐπὶ δύο παισὶ, τῷ τε Δημοσθένει καὶ θυγατρὶ, ἐπιτρόπους καθίστησι καὶ τῶν παίδων καὶ τῶν χρημάτων τρεῖς, δύο μὲν συγγενεῖς, Ἄφοβόν τε καὶ Δημοφῶντα, ἕνα δὲ φίλον ἐκ παίδων, Θηριππίδην. καὶ Θηριππίδῃ μὲν δίδωσιν ἑβδομήκοντα καρποῦσθαι μνᾶς, ἄχρις ἂν Δημοσθένης εἰς ἄνδρας ἐγγραφῇ· Δημοφῶντι δὲ ἐγγυᾷ τὴν θυγατέρα, προστάξας αὐτὸν προῖκα δύο τάλαντα λαβεῖν· Ἀφόβῳ 812
δὲ τὴν ἑαυτοῦ μὲν γυναῖκα, τῶν δὲ παίδων μητέρα, Κλεοβούλην τὴν Γύλωνος, ἀξιοῖ γήμασθαι μνᾶς ἐπιδοὺς ὀγδοήκοντα, καὶ χρῆσθαι κελεύει τῇ τε οἰκίᾳ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ σκεύεσι μέχρι τῆς Δημοσθένους εἰς ἄνδρας ἐγγραφῆς. οὗτοι τὰ μὲν δοθέντα χρήματα αὐτοῖς εὐθὺς λαμβάνουσι, γαμεῖ δὲ οὔτε Ἄφοβος τὴν γυναῖκα τοῦ τελευτήσαντος οὔτε Δημοφῶν τὴν θυγατέρα. διαχειρίσαντες δὲ τὴν οὐσίαν τεττάρων καὶ δέκα ταλάντων, ὡς ὁ ῥήτωρ ἐπιδείκνυσιν, ὀφείλοντες τριάκοντα τάλαντα ἐκτῖσαι ἐπικαρπίας καὶ ἀποδοῦναι, μικρὰ παντελῶς παρέδωκαν εἰς ἄνδρας ἐγγραφέντι τῷ Δημοσθένει.

διὸ πρὸς τὸν Ἄφοβον εἰσελήλυθεν ἐπιτροπῆς δέκα ταλάντων τὴν δίκην λαχών, ἐπειδὴ τρίτος ὢν ἐπίτροπος τὸ τρίτον ὀφείλει τῶν χρημάτων· ἃ καὶ συντίθησιν ὁ ῥήτωρ ἔκ τε τῶν ἀρχαίων καὶ τῆς ἐπικαρπίας.— Κατὰ Ἀφόβου Β. πρός τινας ἀντιρρήσεις λεγομένας ὑπὸ τοῦ Ἀφόβου οὗτος ὁ λόγος ἐπηγώνισται, ἔχει δὲ καὶ τῶν προειρημένων ἐπανάμνησιν.

Εἰ μὲν ἐβούλετο Ἄφοβος, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰ 813
δίκαια ποιεῖν ἢ περὶ ὧν διαφερόμεθα τοῖς οἰκείοις ἐπιτρέπειν, οὐδὲν ἂν ἔδει δικῶν οὐδὲ πραγμάτων· ἀπέχρη γὰρ ἂν τοῖς ὑπ' ἐκείνων γνωσθεῖσιν ἐμμένειν, ὥστε μηδεμίαν ἡμῖν εἶναι πρὸς τοῦτον διαφοράν. ἐπειδὴ δ' οὗτος τοὺς μὲν σαφῶς εἰδότας τὰ ἡμέτερα ἔφυγε μηδὲν διαγνῶναι περὶ αὐτῶν, εἰς δ' ὑμᾶς τοὺς οὐδὲν τῶν ἡμετέρων ἀκριβῶς ἐπισταμένους ἐλήλυθεν, ἀνάγκη ἐστὶν ἐν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ πειρᾶσθαι τῶν δι-
2 καίων τυγχάνειν. οἶδα μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πρὸς ἄνδρας καὶ λέγειν ἱκανοὺς καὶ παρασκευάσασθαι δυναμένους χαλεπόν ἐστιν εἰς ἀγῶνα καθίστασθαι περὶ τῶν ὄντων ἁπάντων, ἄπειρον ὄντα παντάπασι πραγμάτων διὰ τὴν ἡλικίαν· ὅμως δέ, καίπερ πολὺ τούτων καταδεέστερος ὤν, πολλὰς ἐλπίδας ἔχω καὶ παρ' ὑμῖν τεύξεσθαι τῶν δικαίων καὶ μέχρι γε τοῦ τὰ γεγενημένα διεξελθεῖν καὶ αὐτὸς ἀρκούντως ἐρεῖν, ὥσθ' ὑμᾶς μήτ' ἀπολειφθῆναι τῶν πραγμάτων μηδὲ καθ' ἓν μήτ' ἀγνοῆσαι περὶ ὧν δεήσει τὴν ψῆφον 814
3 ἐνεγκεῖν. δέομαι δ' ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, μετ' εὐνοίας τέ μου ἀκοῦσαι, κἂν ἠδικῆσθαι δοκῶ, βοηθῆσαί μοι τὰ δίκαια. ποιήσομαι δ' ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων τοὺς λόγους. ὅθεν οὖν ῥᾷστα μαθήσεσθε περὶ αὐτῶν, ἐντεῦθεν ὑμᾶς καὶ ἐγὼ πρῶτον πειράσομαι διδάσκειν.

4 Δημοσθένης γὰρ οὑμὸς πατήρ, ὦ ἄνδρες δικα-

σται, κατέλιπεν οὐσίαν μὲν σχεδὸν τεττάρων καὶ δέκα
ταλάντων, ἐμὲ δ' ἑπτ' ἐτῶν ὄντα καὶ τὴν ἀδελφὴν
πέντε, ἔτι δὲ τὴν ἡμετέραν μητέρα πεντήκοντα μνᾶς
εἰς τὸν οἶκον εἰσενηνεγμένην. βουλευσάμενος δὲ περὶ
ἡμῶν, ὅτ' ἔμελλε τελευτᾶν, ἅπαντα ταῦτα ἐνεχείρισεν
Ἀφόβῳ τε τούτῳ καὶ Δημοφῶντι τῷ Δήμωνος υἱεῖ,
τούτοιν μὲν ἀδελφιδοῖν ὄντοιν, τῷ μὲν ἐξ ἀδελφοῦ,
τῷ δ' ἐξ ἀδελφῆς γεγονότοιν, ἔτι δὲ Θηριππίδῃ τῷ
Παιανιεῖ, γένει μὲν οὐδὲν προσήκοντι, φίλῳ δ' ἐκ παι-
5 δὸς ὑπάρχοντι. κἀκείνῳ μὲν ἔδωκεν ἐκ τῶν ἐμῶν ἑβ-
δομήκοντα μνᾶς καρπώσασθαι τοσοῦτον χρόνον, ἕως
ἐγὼ ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην, ὅπως μὴ δι' ἐπιθυμίαν
χρημάτων χεῖρόν τι τῶν ἐμῶν διοικήσειε· Δημοφῶντι
δὲ τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν καὶ δύο τάλαντα εὐθὺς ἔδωκεν
ἔχειν, αὐτῷ δὲ τούτῳ τὴν μητέρα τὴν ἡμετέραν καὶ
προῖκα ὀγδοήκοντα μνᾶς, καὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ σκεύεσι
χρῆσθαι τοῖς ἐμοῖς, ἡγούμενος, καὶ τούτους ἔτι οἰκειο-
τέρους εἴ μοι ποιήσειεν, οὐκ ἂν χεῖρόν με ἐπιτροπευ-
6 θῆναι ταύτης τῆς οἰκειότητός μοι προσγενομένης. λα-
βόντες δ' οὗτοι ταῦτα πρῶτον σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῶν
χρημάτων, καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἅπασαν διαχειρίσαν- 815
τες, καὶ δέκα ἔτη ἡμᾶς ἐπιτροπεύσαντες, τὰ μὲν ἄλλα
πάντα ἀπεστερήκασι, τὴν οἰκίαν δὲ καὶ ἀνδράποδα
τέτταρα καὶ δέκα καὶ ἀργυρίου μνᾶς τριάκοντα, μά-
λιστα σύμπαντα ταῦτα εἰς ἑβδομήκοντα μνᾶς παρα-
7 δεδώκασιν. καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον τῶν ἀδικημάτων,
ὡς ἂν συντομώτατ' εἴποι τις, τοῦτ' ἔστιν, ὦ ἄνδρες
δικασταί· τὸ δὲ πλῆθος τῆς οὐσίας ὅτι τοῦτ' ἦν τὸ κα-
ταλειφθὲν, μέγιστοι μὲν αὐτοὶ μάρτυρές μοι γεγόνα-
σιν· (εἰς γὰρ τὴν συμμορίαν ὑπὲρ ἐμοῦ συνετάξαντο
κατὰ τὰς πέντε καὶ εἴκοσι μνᾶς πεντακοσίας δραχμὰς
εἰσφέρειν, ὅσονπερ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος καὶ οἱ τὰ μέ-

25 m = 1500 drach.

γιστα κεκτημένοι τιμήματα εἰσέφερον·) δεῖ δὲ καὶ καθ' ἕκαστον ὑμᾶς ἀκοῦσαι τά τ' ἐνεργὰ αὐτῶν καὶ ὅσα ἦν ἀργὰ καὶ ὅσου ἦν ἄξια ἕκαστα. ταῦτα γὰρ μαθόντες ἀκριβῶς εἴσεσθε ὅτι τῶν πώποτ' ἐπιτροπευσάντων οὐδένες ἀναιδέστερον οὐδὲ περιφανέστερον ἢ
8 *οὗτοι τὰ ἡμέτερα διηρπάκασιν. πρῶτον μὲν οὖν ὡς συνετιμήσαντο ὑπὲρ ἐμοῦ ταύτην τὴν εἰσφορὰν εἰς τὴν συμμορίαν, παρέξομαι τούτων μάρτυρας, ἔπειθ' ὅτι οὐ πένητα κατέλιπέ με ὁ πατὴρ οὐδ' ἑβδομήκοντα μνῶν οὐσίαν κεκτημένον, ἀλλὰ τοσαύτην ὅσην οὐδ' αὐτοὶ οὗτοι ἀποκρύψασθαι διὰ τὸ μέγεθος πρὸς τὴν πόλιν ἐδυνήθησαν. καί μοι ἀναγίγνωσκε λαβὼν ταύτην τὴν μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

9 *Δῆλον μὲν τοίνυν καὶ ἐκ τούτων ἐστὶ τὸ πλῆθος τῆς οὐσίας. πεντεκαίδεκα ταλάντων γὰρ τρία τάλαντα* 816
τίμημα· ταύτην ἠξίουν εἰσφέρειν τὴν εἰσφοράν. ἔτι δ' ἀκριβέστερον εἴσεσθε τὴν οὐσίαν αὐτὴν ἀκούσαντες. ὁ γὰρ πατὴρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, κατέλιπε δύο ἐργαστήρια, τέχνης οὐ μικρᾶς ἑκάτερον, μαχαιροποιοὺς μὲν τριάκοντα καὶ δύο ἢ τρεῖς, ἀνὰ πέντε μνᾶς καὶ ἕξ, τοὺς δ' οὐκ ἐλάττονος ἢ τριῶν μνῶν ἀξίους, ἀφ' ὧν τριάκοντα μνᾶς ἀτελεῖς ἐλάμβανε τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν πρόσοδον, κλινοποιοὺς δ' εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, τετταράκοντα μνῶν ὑποκειμένους, οἳ δώδεκα μνᾶς ἀτελεῖς αὐτῷ προσέφερον, ἀργυρίου δ' εἰς τάλαντον ἐπὶ δραχμῇ δεδανεισμένου, οὗ τόκος ἐγίγνετο τοῦ ἐνι-
10 *αυτοῦ ἑκάστου πλεῖν ἢ ἑπτὰ μναῖ. καὶ ταῦτα μὲν ἐνεργὰ κατέλιπεν, ὡς καὶ αὐτοὶ οὗτοι ὁμολογήσουσιν· ὧν γίγνεται τοῦ μὲν ἀρχαίου κεφάλαιον τέτταρα τάλαντα καὶ πεντακισχίλιαι, τὸ δ' ἔργον αὐτῶν πεντή-*

6 obols = 1 drach
100 " = 1 min

κοντα μναῖ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου. χωρὶς δὲ τούτων ἐλέφαντα μὲν καὶ σίδηρον, ὃν κατειργάζοντο, καὶ ξύλα κλίνεια εἰς ὀγδοήκοντα μνᾶς ἄξια, κηκῖδα δὲ καὶ χαλκὸν ἑβδομήκοντα μνῶν ἐωνημένα, ἔτι δ' οἰκίαν τρισχιλίων, ἔπιπλα δὲ καὶ ἐκπώματα καὶ χρυσία καὶ ἱμάτια καὶ κόσμον τῆς μητρὸς ἄξια σύμπαντα ταῦτα εἰς μυρίας δραχμάς, ἀργυρίου δ' ἔνδον ὀγδοήκοντα μνᾶς.
11 καὶ ταῦτα μὲν οἴκοι κατέλιπε πάντα, ναυτικὰ δ' ἑβδομήκοντα μνᾶς, ἔκδοσιν παρὰ Ξούθῳ. τετρακοσίας δὲ καὶ δισχιλίας ἐπὶ τῇ τραπέζῃ τῇ Πασίωνος, ἑξακοσίας δ' ἐπὶ τῇ Πυλάδου, παρὰ Δημομέλει δὲ τῷ Δήμωνος υἱεῖ χιλίας καὶ ἑξακοσίας, κατὰ διακοσίας δὲ καὶ 817 τριακοσίας ὁμοῦ τι τάλαντον διακεχρημένον. καὶ τούτων αὖ τῶν χρημάτων τὸ κεφάλαιον πλέον ἢ ὀκτὼ τάλαντα καὶ πεντήκοντα μναῖ γίγνονται. συμπάντων δ' εἰς τέτταρα καὶ δέκα τάλαντα εὑρήσετε σκοποῦντες.

12 Καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῆς οὐσίας τοῦτ' ἦν τὸ καταλειφθέν, ὦ ἄνδρες δικασταί. ὅσα δ' αὐτῆς διακέκλεπται καὶ ὅσα ἰδίᾳ ἕκαστος εἴληφε καὶ ὁπόσα κοινῇ πάντες ἀποστεροῦσιν, οὐκ ἐνδέχεται πρὸς τὸ αὐτὸ ὕδωρ εἰπεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη χωρὶς ἕκαστον διελεῖν ἐστίν. ἃ μὲν οὖν Δημοφῶν ἢ Θηριππίδης ἔχουσι τῶν ἐμῶν, τότ' ἐξαρκέσει περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ὅταν κατ' αὐτῶν τὰς γραφὰς ἀπενέγκωμεν· ἃ δὲ τοῦτον ἔχοντα ἐξελέγχουσιν ἐκεῖνοι καὶ ἐγὼ οἶδα αὐτὸν εἰληφότα, περὶ τούτων ἤδη ποιήσομαι τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς. πρῶτον μὲν οὖν ὡς ἔχει τὴν προῖκα, τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς, τοῦθ' ὑμῖν ἐπιδείξω, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὡς ἂν ἐγὼ δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

13 Οὗτος γὰρ εὐθὺς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς θάνατον ᾤκει τὴν οἰκίαν εἰσελθὼν κατὰ τὴν ἐκείνου διαθή-

κην, καὶ λαμβάνει τά τε χρυσία τῆς μητρὸς καὶ τὰ ἐκ-
πώματα τὰ καταλειφθέντα. καὶ ταῦτα μὲν ὡς εἰς πεν-
τήκοντα μνᾶς εἶχεν, ἔτι δὲ τῶν ἀνδραπόδων πιπρασκο-
μένων παρά τε Θηριππίδου καὶ Δημοφῶντος τὰς τιμὰς
ἐλάμβανεν, ἕως ἀνεπληρώσατο τὴν προῖκα, τὰς ὀγδοή-
14 κοντα μνᾶς. καὶ ἐπειδὴ εἶχεν, ἐκπλεῖν μέλλων εἰς Κέρ-
κυραν τριήραρχος ἀπέγραψε ταῦτα πρὸς Θηριππίδην
ἔχοντα ἑαυτὸν καὶ ὡμολόγει κεκομίσθαι τὴν προῖκα.
καὶ πρῶτον μὲν τούτων Δημοφῶν καὶ Θηριππίδης, οἱ 818
τούτου συνεπίτροποι, μάρτυρές εἰσιν· ἔτι δὲ καὶ ὡς
αὐτὸς ὡμολόγει ταῦτ' ἔχειν, Δημοχάρης τε ὁ Λευκο-
νοεὺς, ὁ τὴν τηθίδα τὴν ἐμὴν ἔχων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ
15 μάρτυρες γεγόνασιν. οὐ γὰρ διδόντος τούτου σῖτον
τῇ μητρὶ, τὴν προῖκα ἔχοντος, οὐδὲ τὸν οἶκον μισθοῦν
ἐθέλοντος, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιτρόπων διαχειρί-
ζειν ἀξιοῦντος, ἐποιήσατο λόγους περὶ τούτων ὁ Δη-
μοχάρης. οὗτος δ' ἀκούσας οὔτ' ἠμφισβήτησε μὴ
ἔχειν οὔτε χαλεπῶς ἤνεγκεν ὡς οὐκ εἰληφὼς, ἀλλ'
ὡμολόγει καί τι μικρὸν ἔφη πρὸς τὴν ἐμὴν μητέρα πε-
ρὶ χρυσιδίων ἀντιλέγεσθαι· τοῦτ' οὖν διευκρινησά-
μενος καὶ περὶ τῆς τροφῆς καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιή-
16 σειν οὕτως ὥστ' ἔχειν μοι πάντα καλῶς. καίτοι εἰ φα-
νήσεται πρός τε τὸν Δημοχάρην ταῦθ' ὡμολογηκὼς
καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους οἳ παρῆσαν, παρά τε τοῦ Δημο-
φῶντος καὶ τοῦ Θηριππίδου τῶν ἀνδραπόδων εἰς τὴν
προῖκα τὰς τιμὰς εἰληφὼς, αὐτός θ' ἑαυτὸν ἔχειν τὴν
προῖκα ἀπογράψας πρὸς τοὺς συνεπιτρόπους, οἰκῶν τε
τὴν οἰκίαν ἐπειδὴ τάχιστα ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ, πῶς
οὐκ ἐκ πάντων ὁμολογουμένου τοῦ πράγματος εὑρε-
θήσεται φανερῶς τὴν προῖκα, τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς,
κεκομισμένος καὶ λίαν ἀναιδῶς μὴ λαβεῖν ἐξαρνούμε-

17 νος; ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, λαβὲ τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Τὴν μὲν τοίνυν προῖκα τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε λαβών. μὴ γήμαντος δ' αὐτοῦ τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν ὁ μὲν νόμος κελεύει τὴν προῖκα ὀφείλειν ἐπ' ἐννέ' ὀβολοῖς, ἐγὼ δ' ἐπὶ δραχμῇ μόνον τίθημι. γίγνεται δ', 819
ἐάν τις συντιθῇ τό τ' ἀρχαῖον καὶ τὸ πρόσεργον τῶν
18 δέκα ἐτῶν, μάλιστα τρία τάλαντα. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ὑμῖν ἐπιδείκνυμι λαβόντα καὶ ἔχειν ὁμολογήσαντα μαρτύρων ἐναντίον τοσούτων· ἄλλας τοίνυν ἔχει τριάκοντα μνᾶς, τοῦ ἐργαστηρίου λαβὼν τὴν πρόσοδον, καὶ ἀναισχυντότατ' ἀνθρώπων ἀποστερεῖν ἐπικεχείρηκεν. ἐμοὶ δ' ὁ πατὴρ κατέλιπε τριάκοντα μνᾶς ἀπ' αὐτῶν τὴν πρόσοδον· ἀποδομένων δὲ τούτων τὰ ἡμίση τῶν ἀνδραπόδων πεντεκαίδεκά μοι μνᾶς γενέσθαι
19 κατὰ λόγον προσῆκεν. Θηριππίδης μὲν οὖν ἑπτὰ ἔτη τῶν ἀνδραπόδων ἐπιμεληθεὶς ἕνδεκα μνᾶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπέφηνε, τέτταρσι μναῖς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἔλαττον ἢ ὅσον προσῆκε λογιζόμενος. οὗτος δὲ δύ' ἔτη τὰ πρῶτα ἐπιμεληθεὶς οὐδ' ὁτιοῦν ἀποδείκνυσιν, ἀλλ' ἐνίοτε μέν φησιν ἀργῆσαι τὸ ἐργαστήριον, ἐνίοτε δ' ὡς αὐτὸς μὲν οὐκ ἐπεμελήθη τούτων, ὁ δ' ἐπίτροπος Μιλύας, ὁ ἀπελεύθερος ὁ ἡμέτερος, διῴκησεν αὐτὰ, καὶ παρ' ἐκείνου μοι προσήκει λόγον λαβεῖν. ἂν οὖν καὶ νῦν εἴπῃ τινὰ τούτων τῶν λόγων, ῥᾳδίως ἐλεγ-
20 χθήσεται ψευδόμενος. ἂν μὲν οὖν ἀργὸν φῇ γενέσθαι, λόγον αὐτὸς ἀπενήνοχεν ἀναλωμάτων οὐκ εἰς σιτία τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' εἰς ἔργα, τὸν εἰς τὴν τέχνην ἐλέφαντα καὶ μαχαιρῶν λαβὰς καὶ ἄλλας ἐπισκευὰς, ὡς ἐργαζομένων τῶν δημιουργῶν. ἔτι δὲ Θηριππίδῃ τρι-

ὢν ἀνδραπόδων, ἃ ἦν αὐτῷ ἐν τῷ ἐμῷ ἐργαστηρίῳ, μισθὸν ἀποδεδωκέναι λογίζεται. καίτοι μὴ γενομένης ἐργασίας οὔτ' ἐκείνῳ λαβεῖν μισθὸν οὔτ' ἐμοὶ τὰ ἀνα-
21 λώματα ταῦτα λογισθῆναι προσῆκεν. εἰ δ' αὖ γενέ- 820
σθαι μὲν φήσει, τῶν δ' ἔργων ἀπρασίαν εἶναι, δεῖ δήπου τά γε ἔργα αὐτὸν ἀποδεδωκότα μοι φαίνεσθαι, καὶ ὧν ἐναντίον ἀπέδωκε παρασχέσθαι μάρτυρας. εἰ δὲ μηδὲν τούτων πεποίηκε, πῶς οὐκ ἔχειν τὴν πρόσοδον δυοῖν ἐτοῖν τὴν ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου, τὰς τριάκοντα
22 μνᾶς, φανερῶς οὕτω τῶν ἔργων γεγενημένων; εἰ δ' αὖ τούτων μὲν μηδὲν ἐρεῖ, Μιλύαν δ' αὐτὰ φήσει πάντα διῳκηκέναι, πῶς χρὴ πιστεύειν, ὅταν φῇ τὰ μὲν ἀναλώματα αὐτὸς ἀνηλωκέναι, πλέον ἢ πεντακοσίας δραχμάς, λῆμμα δ' εἴ τι γέγονεν, ἐκεῖνον ἔχειν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον ἂν γενέσθαι τούτων, εἰ καὶ Μιλύας αὐτῶν ἐπεμελεῖτο, τὰ μὲν ἀναλώματ' ἐκεῖνος ἀναλῶσαι, τὰ δὲ λήμματα οὗτος λαβεῖν, εἴ τι δεῖ τεκμαίρεσθαι πρὸς τὸν ἄλλον αὐτοῦ τρόπον καὶ τὴν ἀναίδειαν. λαβὲ οὖν τὰς μαρτυρίας ταύτας, καὶ ἀνάγνωθι αὐτοῖς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

23 Ταύτας τοίνυν ἔχει τριάκοντα μνᾶς ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ὀκτὼ ἐτῶν· ὃ ἂν ἐπὶ δραχμῇ τις τιθῇ μόνον, ἄλλας τριάκοντα μνᾶς εὑρήσει. καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ μόνος εἴληφεν· ἃ συντεθέντα πρὸς τὴν προῖκα μάλιστα τέτταρα τάλαντα γίγνεται σὺν τοῖς ἀρχαίοις. ἃ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιτρόπων κοινῇ διήρπακε, καὶ ὅσα ἔνια μηδὲ καταλειφθῆναι παντάπασιν ἠμφισβήτηκε, ταῦθ' ὑμῖν ἤδη ἐπιδείξω καθ' ἕκαστον.
24 πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῶν κλινοποιῶν, οὓς κατέλιπε μὲν ὁ πατήρ, ἀφανίζουσι δ' οὗτοι, τετταράκοντα μὲν

μνῶν ὑποκειμένους, εἴκοσι δ' ὄντας τὸν ἀριθμόν, 821
ἐπιδείξω ὑμῖν ὡς λίαν ἀναιδῶς καὶ φανερῶς με ἀπο-
στεροῦσιν. τούτους γὰρ καταλειφθῆναι μὲν οἴκοι παρ'
ἡμῖν πάντες ὁμολογοῦσι, καὶ τὰς δώδεκα μνᾶς ἑκάστου
τοῦ ἐνιαυτοῦ τῷ πατρὶ γίγνεσθαί φασιν· αὐτοὶ δὲ
λῆμμα μὲν παρ' αὐτῶν ἐν δέκα ἔτεσιν οὐδὲν ἐμοὶ γεγε-
νημένον ἀποφαίνουσιν ἀλλ' οὐδὲ μικρόν, ἀναλώματος
δὲ κεφάλαιον εἰς αὐτοὺς οὗτος ὀλίγου δεῖν λογίζεται
25 χιλίας· εἰς τοῦτ' ἀναιδείας ἐλήλυθεν. αὐτοὺς δὲ τοὺς
ἀνθρώπους, εἰς οὓς ταῦτ' ἀναλωκέναι φησίν, οὐδα-
μοῦ μοι παραδεδώκασιν, ἀλλὰ πάντων κενότατον λό-
γον λέγουσιν, ὡς ὁ ὑποθεὶς τῷ πατρὶ τἀνδράποδα πο-
νηρότατος ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ ἐράνους τε λέλοιπε
πλείστους καὶ ὑπέρχρεως γέγονε, καὶ τούτων οὐκ ὀλί-
γους κεκλήκασι κατ' ἐκείνου μάρτυρας. τὰ δ' ἀνδρά-
ποδα ὅστις ἐστὶν ὁ λαβὼν ἢ πῶς ἐκ τῆς οἰκίας ἐξῆλθεν
ἢ τίς ἀφείλετο ἢ πρὸς τίνα δίκην ἥττηνται περὶ αὐ-
26 τῶν, οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν. καίτοι εἴ τι ἔλεγον ὑγιές, οὐκ
ἂν κατὰ τῆς ἐκείνου πονηρίας παρείχοντο μάρτυρας,
ἧς οὐδέν μοι προσήκει φροντίζειν, ἀλλὰ τούτων ἂν
ἀντελαμβάνοντο καὶ τοὺς λαβόντας ἀπεδείκνυσαν καὶ
οὐδὲν ἂν αὐτῶν παρέλειπον. νῦν δ' ὠμότατ' ἀνθρώ-
πων ὁμολογοῦντες καταλειφθῆναι καὶ λαβόντες ὡς
αὐτοὺς καὶ καρπωσάμενοι δέκα ἔτη τοὺς ἀνθρώπους,
ἄρδην ὅλον τὸ ἐργαστήριον ἀφανίζουσιν. καὶ ταῦθ'
ὡς ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὰς μαρτυρίας καὶ ἀναγί-
γνωσκε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 822

27 Ὅτι τοίνυν οὐκ ἄπορος ἦν ὁ Μοιριάδης οὐδ' ἦν
τῷ πατρὶ τοῦτο τὸ συμβόλαιον εἰς τἀνδράποδα ἠλι-
θίως συμβεβλημένον, μεγίστῳ τεκμηρίῳ γνώσεσθε·

λαβὼν γὰρ ὡς ἑαυτὸν Ἄφοβος τοῦτο τὸ ἐργαστήριον,
ὡς αὐτοὶ τῶν μαρτύρων ἠκούσατε, καὶ δέον αὐτὸν, εἰ
καί τις ἄλλος ἐβούλετο εἰς ταῦτα συμβάλλειν, τοῦτον
διακωλύειν ἐπίτροπόν γ᾽ ὄντα, αὐτὸς ἐπὶ τούτοις τοῖς
ἀνδραπόδοις τῷ Μοιριάδῃ πεντακοσίας δραχμὰς ἐδά-
νεισεν, ἃς ὀρθῶς καὶ δικαίως παρ᾽ ἐκείνου κεκομίσθαι
28 ὡμολόγηκεν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰ ἡμῖν μὲν πρὸς
τῷ λῆμμα ἀπ᾽ αὐτῶν μηδὲν γεγονέναι καὶ αὐτὰ τὰ
ὑποτεθέντα ἀπόλωλεν, οἷ πρότερον συνεβάλομεν, τῷ
δ᾽ εἰς τὰ ἡμέτερα δανείσαντι καὶ τοσούτῳ χρόνῳ
πράξαντι καὶ οἱ τόκοι καὶ τἀρχαῖα ἐκ τῶν ἡμετέρων
ἀποδέδονται καὶ οὐδεμία ἀπορία γέγονεν; ἀλλὰ μὴν
ὡς ἀληθῆ λέγω, λαβὲ τὴν μαρτυρίαν καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

29 Σκέψασθε τοίνυν ὅσον ἀργύριον οὗτοι παρὰ τοὺς
κλινοποιοὺς κλέπτουσι, τετταράκοντα μὲν μνᾶς αὐτὸ τὸ
ἀρχαῖον, δέκα δ᾽ ἐτῶν τὸ ἔργον αὐτῶν δύο τάλαντα·
δώδεκα γὰρ μνᾶς ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν πρόσοδον
αὐτῶν ἐλάμβανον. ἆρα μικρόν τι καὶ ἐξ ἀφανοῦς πο-
θεν καὶ παραλογίσασθαι ῥᾴδιον, ἀλλ᾽ οὐ φανερῶς οὑ-
τωσὶ μικροῦ δεῖν τρία τάλαντα ταῦτα ἀνηρπάκασιν;
ὧν κοινῇ διαπεφορημένων τὸ τρίτον δήπου μέρος πα-
ρὰ τούτου μοι προσήκει κεκομίσθαι.

30 Καὶ μὴν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐλέ- 823
φαντος καὶ σιδήρου τοῦ καταλειφθέντος παραπλήσιά
πως τούτοις πεποιήκασιν· οὐδὲ γὰρ ταῦτ᾽ ἀποφαίνου-
σιν. καίτοι κεκτημένου μὲν τοσούτους κλινοποιοὺς,
κεκτημένου δὲ μαχαιροποιοὺς οὐχ οἷόν τε μὴ οὐχὶ καὶ
σίδηρον καὶ ἐλέφαντα καταλιπεῖν, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ταῦτά
γ᾽ ὑπάρχειν· τί γὰρ ἂν εἰργάζοντο τούτων μὴ ὑπαρ-
31 ξάντων; τὸν τοίνυν πλεῖν ἢ πεντήκοντα ἀνδράποδα

*κεκτημένον καὶ δυοῖν τέχναιν ἐπιμελούμενον, ὧν θά-
τερον ἐργαστήριον εἰς τὰς κλίνας ῥᾳδίως δύο μνᾶς τοῦ
μηνὸς ἀνήλισκεν ἐλέφαντος, τὸ δὲ μαχαιροποιεῖον οὐκ
ἔλαττον ἢ τοσοῦτον ἕτερον, σὺν σιδήρῳ, τοῦτον οὔ φα-
σι καταλιπεῖν οὐδὲν τούτων· εἰς τοῦτ' ἀναιδείας ἐλη-
32 λύθασιν. ὅτι μὲν οὖν οὐ πιστὰ λέγουσι, καὶ ἐκ τούτων
αὐτῶν ῥᾴδιόν ἐστι μαθεῖν. ὅτι δ' ἐκεῖνος κατέλιπε το-
σοῦτον τὸ πλῆθος ὥστε μὴ μόνον ἱκανὸν εἶναι κατερ-
γάζεσθαι τοῖς ἑαυτοῦ δημιουργοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ βουλο-
μένῳ προσωνεῖσθαι τῶν ἄλλων, ἐκεῖθεν φανερὸν, ὅτι
αὐτός τ' ἐπώλει ζῶν καὶ Δημοφῶν καὶ οὗτος τοῦ πα-
τρὸς ἤδη τετελευτηκότος ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἐμῆς ἀπεδί-
33 δοντο τοῖς βουλομένοις. καίτοι πόσον τινὰ χρὴ τὸν
καταλειφθέντα νομίζειν εἶναι, ὅταν φαίνηται τηλικού-
τοις τε ἐργαστηρίοις ἐξαρκῶν καὶ χωρὶς ὑπὸ τῶν ἐπι-
τρόπων πιπρασκόμενος; ἆρ' ὀλίγον, ἀλλ' οὐ πολλῷ
πλείω τῶν ἐγκεκλημένων; λαβὲ τοίνυν τὰς μαρτυρίας
ταυτασὶ καὶ ἀνάγνωθι αὐτοῖς.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 824

*Τούτου τοίνυν τοῦ ἐλέφαντός ἐστι πλέον ἢ τά-
λαντον, ὃν οὔτε αὐτὸν οὔτε τὸ ἔργον μοι ἀποφαίνου-
σιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἄρδην ἀφανίζουσιν ὅλον.*

34 *Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, παρὰ τὸν λόγον ὃν
ἀποφέρουσιν, ἐξ ὧν αὐτοὶ λαβεῖν ὁμολογοῦσιν, ἐπι-
δείξω ὑμῖν τρεῖς μὲν ὄντας αὐτοὺς πλέον ἢ ὀκτὼ τά-
λαντα ἐκ τῶν ἐμῶν ἔχοντας, ἰδίᾳ δ' ἐκ τούτων Ἄφοβον
τρία τάλαντα καὶ χιλίας εἰληφότα, τά τ' ἀνηλωμένα χω-
ρὶς τούτων πλείω τιθεὶς καὶ ὅσα ἐκ τούτων ἀπέδοσαν
ἀφαιρῶν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι οὐ μικρᾶς ἀναιδείας τὰ ἐγχει-
35 ρήματ' αὐτῶν ἐστιν. λαβεῖν γὰρ ἐκ τῶν ἐμῶν ὁμολο-
γοῦσιν οὗτος μὲν ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μνᾶς, χωρὶς ὧν*

ἔχοντ' αὐτὸν ἐγὼ ἐπιδείξω νῦν, Θηριππίδης δὲ δύο τάλαντα, Δημοφῶν δ' ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα μνᾶς. τοῦτο δ' ἐστὶ πέντε τάλαντα καὶ πεντεκαίδεκα μναῖ. τούτου τοίνυν ὃ μὲν οὐχ ἄθρουν ἐλήφθη, σχεδόν εἰσιν ἑβδομήκοντα μναῖ καὶ ἑπτὰ, ἡ πρόσοδος ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδραπόδων, ὃ δ' εὐθὺς ἔλαβον οὗτοι, μικροῦ δέοντα τέτταρα τάλαντα· οἷς τὸ πρόσεργον ἂν προσθῆτε ἐπὶ δραχμῇ μόνον τῶν δέκα ἐτῶν, ὀκτὼ τάλαντα εὑρήσετε σὺν
36 τοῖς ἀρχαίοις καὶ τετρακισχιλίας γιγνομένας. τὴν μὲν τοίνυν τροφὴν ἀπὸ τῶν ἑβδομήκοντα μνῶν καὶ ἑπτὰ λογιστέον τῶν ἀπὸ τοῦ ἐργαστηρίου γενομένων. Θηριππίδης γὰρ ἑπτὰ μνᾶς ἐδίδου καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν εἰς ταῦτα, καὶ ἡμεῖς τοῦτο λαβεῖν ὁμολογοῦμεν. ὥστε ἑβδομήκοντα μνῶν ἐν τοῖς δέκα ἔτεσι τροφὴν τούτων ἡμῖν ἀνηλωκότων τὸ περιὸν τὰς ἑπτακοσίας 825
προστίθημι αὐτοῖς, καὶ τούτων πλείω εἰμὶ τεθεικώς. ὃ δ' ἐμοὶ δοκιμασθέντι παρέδοσαν καὶ ὅσον εἰς τὴν πόλιν εἰσενηνόχασι, τοῦτο ἀπὸ τῶν ὀκτὼ ταλάντων καὶ
37 τοῦ προσόντος ἀφαιρετέον ἐστίν. ἀπέδοσαν μὲν τοίνυν οὗτος καὶ Θηριππίδης μίαν καὶ τριάκοντα μνᾶς, εἰσφορὰς δ' εἰσενηνοχέναι λογίζονται δυοῖν δεούσας εἴκοσι μνᾶς. ἐγὼ δ' ὑπερβαλὼν τοῦτο ποιήσω τριάκοντα μνᾶς, ἵνα πρὸς ταῦτα μηδ' ἀντειπεῖν ἔχωσιν. οὐκοῦν ἂν ἀφέλητε τὸ τάλαντον ἀπὸ τῶν ὀκτὼ ταλάντων, ἑπτὰ τὰ λειπόμενά ἐστι, καὶ ταῦτ', ἐξ ὧν αὐτοὶ λαβεῖν ὁμολογοῦσι, τούτους ἔχειν ἐστὶν ἀναγκαῖον. τοῦτο τοίνυν, εἰ καὶ τἆλλα πάντα ἀποστεροῦσιν ἀρνούμενοι μὴ ἔχειν, ἀποδοῦναι προσῆκεν ὁμολογοῦν-
38 τάς γε λαβεῖν ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν. νῦν δὲ τί ποιοῦσιν; ἔργον μὲν οὐδὲν ἀποφαίνουσι τοῖς χρήμασιν, αὐτὰ δὲ τὰ ἀρχαῖα πάντα ἀνηλωκέναι φασὶ σὺν ταῖς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα μναῖς· Δημοφῶν δὲ καὶ προσοφείλοντας

ἡμᾶς ἐνέγραψεν. ταῦτ' οὐ μεγάλη καὶ περιφανὴς ἀναι-
σχυντία; ταῦτ' οὐχ ὑπερβολὴ δεινῆς αἰσχροκερδίας;
τί οὖν ποτ' ἐστὶ τὸ δεινὸν, εἰ μὴ ταῦτα δόξει τηλικαύ-
39 τας ὑπερβολὰς ἔχοντα; οὗτος τοίνυν, τὸ καθ' αὑτὸν
ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μνᾶς λαβεῖν ὁμολογῶν, ἔχει καὶ αὐτὰς
καὶ τὸ πρόσεργον δέκα ἐτῶν, μάλιστα τρία τάλαντα καὶ
χιλίας. καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ ἐν τοῖς λόγοις
τοῖς τῆς ἐπιτροπῆς τὸ λῆμμα ἕκαστος τοῦθ' ὁμολογῶν
λαβεῖν ἅπαν ἀνηλωκέναι λογίζεται, λαβὲ τὰς μαρτυ- 826
ρίας καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

40 Νομίζω τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, περὶ τούτων
ἱκανῶς μὲν ὑμᾶς μεμαθηκέναι, ὅσα καὶ κλέπτουσι καὶ
κακουργοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν· ἔτι δ' ἀκριβέστερον
ἔγνωτ' ἂν, εἴ μοι τὰς διαθήκας, ἃς ὁ πατὴρ κατέλιπεν,
οὗτοι ἀποδοῦναι ἠθέλησαν. ἐν γὰρ ἐκείναις ἐγέγρα-
πτο, ὥς φησιν ἡ μήτηρ, ἃ κατέλιπεν ὁ πατὴρ πάντα,
καὶ ἐξ ὧν ἔδει τούτους λαβεῖν τὰ δοθέντα, καὶ τὸν οἶ-
41 κον ὅπως μισθώσουσι. νῦν δ' ἀπαιτοῦντος ἐμοῦ κα-
ταλειφθῆναι μὲν ὁμολογοῦσιν, αὐτὰς δ' οὐκ ἀποφαί-
νουσιν. ταῦτα δὲ ποιοῦσι τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοι
καταφανὲς ποιῆσαι τῆς οὐσίας τὸ καταλειφθὲν, ὃ διηρ-
πάκασιν οὗτοι, τάς τε δωρεὰς ἵνα μὴ δοκῶσιν ἔχειν,
ὥσπερ οὐκ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἐξελεγχθησόμενοι
ῥᾳδίως. λαβὲ δ' αὐτοῖς τὰς μαρτυρίας ὧν ἀπεκρίναν-
το καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

42 Οὗτος διαθήκην μὲν γενέσθαι φησὶ, καὶ τὰ δύο
τάλαντα Δημοφῶντι καὶ τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς τούτῳ
δοθῆναι μαρτυρεῖ· τὰς δ' ἑβδομήκοντα μνᾶς, ἃς Θη-

ριππίδης ἔλαβεν, οὐ προσγραφῆναί φησιν, οὐδὲ τὸ
πλῆθος τῆς οὐσίας τὸ καταλειφθὲν, οὐδὲ τὸν οἶκον
ὅπως μισθώσουσιν· οὐ γὰρ αὐτῷ συμφέρει προσομο-
λογῆσαι ταῦτα. λαβὲ δὴ τὴν τούτου ἀπόκρισιν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. 827

43 Οὗτος αὖ τὴν μὲν διαθήκην γενέσθαι φησὶ καὶ
τὸ ἀργύριον ἐκ τοῦ χαλκοῦ καὶ τῆς κηκῖδος ἀποδοθῆ-
ναι τῷ Θηριππίδῃ, ὃ ἐκεῖνος οὔ φησι, καὶ τὰ δύο τά-
λαντα τῷ Δημοφῶντι· περὶ δὲ τῶν αὐτῷ δοθέντων
γραφῆναι μέν φησιν, οὐχ ὁμολογῆσαι δ' αὐτὸς, ἵνα μὴ
δοκῇ λαβεῖν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς οὐσίας οὐδ' οὗτος ἀπο-
φαίνει καθόλου, οὐδὲ τὸ μισθοῦν τὸν οἶκον· οὐδὲ γὰρ
44 οὐδὲ τούτῳ συμφέρει προσομολογῆσαι ταῦτα. δῆλον
τοίνυν ἐστὶν οὐδὲν ἧττον τὸ πλῆθος τῶν καταλειφθέν-
των, καίπερ ἀφανιζόντων τούτων τὴν οὐσίαν, ἐκ τῶν
διαθηκῶν, ἐξ ὧν τοσαῦτα χρήματα ἀλλήλοις φασὶ δο-
θῆναι. ὅστις γὰρ ἐκ τεττάρων ταλάντων καὶ τρισχι-
λίων τοῖς μὲν τρία τάλαντα καὶ δισχιλίας προῖκα δέδω-
κε, τῷ δ' ἑβδομήκοντα μνᾶς καρποῦσθαι, φανερὸν
δήπου πᾶσιν ὅτι οὐκ ἀπὸ μικρᾶς οὐσίας, ἀλλὰ πλέον
45 ἢ διπλασίας ἧς ἐμοὶ κατέλιπε ταῦτ' ἀφεῖλεν. οὐ γὰρ
δήπου τὸν μὲν υἱὸν ἐμὲ πένητα ἐβούλετο καταλιπεῖν,
τούτους δὲ πλουσίους ὄντας ἔτι πλουσιωτέρους ποιῆ-
σαι ἐπεθύμησεν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἐμοὶ κα-
ταλειπομένων Θηριππίδῃ τε τοσοῦτον ἀργύριον καὶ
Δημοφῶντι τὰ δύο τάλαντα, οὔπω μέλλοντι τῇ ἀδελ-
φῇ τῇ ἐμῇ συνοικήσειν, καρποῦσθαι ἔδωκεν, ἵνα δυ-
οῖν θάτερον διαπράξαιτο, ἢ διὰ τὰ διδόμενα βελτίους
αὐτοὺς εἶναι τὰ περὶ τὴν ἐπιτροπὴν προτρέψειεν, ἢ
εἰ κακοὶ γίγνοιντο, μηδεμιᾶς συγγνώμης παρ' ὑμῶν
τυγχάνοιεν, εἰ τοσούτων ἀξιωθέντες τοιαῦτ' εἰς ἡμᾶς 828

46 ἐξαμαρτάνοιεν. οὗτος τοίνυν καὶ αὐτὸς πρὸς τῇ προικὶ καὶ τὰς θεραπαίνας λαβὼν καὶ τὴν οἰκίαν οἰκῶν, ἐπειδὴ δεῖ λόγον αὐτὸν δοῦναι τούτων, τά τε αὑτοῦ πράττειν φησὶ καὶ εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδείας ἦλθεν ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθοὺς ἀπεστέρηκε καὶ τῶν εἰσφορῶν ἔστιν ἃς οὐ κατέθηκεν, ἐμοὶ δὲ λογίζεται. λαβὲ δὴ καὶ ταύτας αὐτοῖς τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

47 Πῶς οὖν ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειε πάντα διηρπακότα καὶ μηδὲ τῶν μικρῶν ἀπεσχημένον, ἢ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιδεικνὺς μετὰ τοσούτων μαρτύρων καὶ τεκμηρίων τὴν μὲν προῖκα λαβεῖν ὁμολογήσαντα καὶ ἔχειν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους ἀπογράψαντα, τὸ δ' ἐργαστήριον κεκαρπωμένον αὐτὸν καὶ
48 τὴν πρόσοδον οὐκ ἀποφαίνοντα, τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν πεπρακότα καὶ τὰς τιμὰς οὐκ ἀποδεδωκότα, τὰ δ' ὡς ἑαυτὸν λαβόντα καὶ ταῦτ' ἠφανικότα, ἔτι δὲ παρὰ τὸν λόγον ὃν αὐτὸς ἀπέδωκε τοσαῦτα κλέπτοντα, πρὸς δὲ τούτοις τὴν διαθήκην ἠφανικότα, τἄλλα οὕτω πάντα διῳκηκότα ὡς οὐδ' ἂν οἱ ἔχθιστοι διοικήσειαν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν.
49 Ἐτόλμα τοίνυν πρὸς τῷ διαιτητῇ λέγειν ὡς ἀπὸ τῶν χρημάτων χρέα τε πάμπολλα ἐκτέτικεν ὑπὲρ ἐμοῦ Δημοφῶντι καὶ Θηριππίδῃ τοῖς συνεπιτρόποις, καὶ ὡς πολλὰ τῶν ἐμῶν λάβοιεν, οὐδέτερα ἔχων ἐπιδεικνύναι τούτων. οὔτε γὰρ ὡς ὀφείλοντά με κατέλιπεν ὁ πατὴρ ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπέφηνεν, οὐδ' οἷς ἀποδεδω- 829
κέναι ταῦτ' ἔφη παρέσχηται μάρτυρας, οὔτ' αὖ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρημάτων εἰς τοὺς συνεπιτρόπους ἐπανέφερεν ὅσον αὐτὸς φαίνεται λαβών, ἀλλὰ πολλοῖς

50 ἐλάττω χρήμασιν. ἐρωτηθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ διαιτητου
ταῦτά τε καθ' ἕκαστον, καὶ τὴν οὐσίαν τὴν αὑτοῦ
πότερον ἐκ τῶν ἐπικαρπιῶν ἢ τἀρχαῖα ἀναλίσκων
διῴκηκε, καὶ πότερον ἐπιτροπευθεὶς ἀπεδέξατ' ἂν
τοῦτον τὸν λόγον παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἢ τἀρχαῖ' ἂν
ἀπολαβεῖν ἠξίου σὺν τοῖς ἔργοις τοῖς γεγενημένοις,
πρὸς μὲν ταῦτ' ἀπεκρίνατο οὐδὲν, προὐκαλεῖτο δ' ἐθέ-
λειν ἐπιδεῖξαί μοι τὴν οὐσίαν δέκα ταλάντων οὖσαν·
51 εἰ δέ τι ἐλλίποι, αὐτὸς ἔφη προσθήσειν. κελεύοντος δ'
ἐμοῦ πρὸς τὸν διαιτητὴν ἐπιδεικνύναι ταῦτα οὐκ ἐπέ-
δειξεν, οὐδ' ὡς οἱ συνεπίτροποι παρέδοσαν· οὐ γὰρ
ἂν αὐτοῦ κατεδιῄτησε· μαρτυρίαν δ' ἐνεβάλετο τοι-
αύτην, περὶ ἧς πειράσεταί τι λέγειν. ἂν μὲν οὖν καὶ
νῦν ἔχειν με φῇ, τίνος παραδόντος ἐρωτᾶτε αὐτὸν, καὶ
52 καθ' ἕκαστον παρασχέσθαι μάρτυρας ἀξιοῦτε. ἐὰν δ'
εἶναί μοι φῇ τοῦτον τὸν τρόπον, λογιζόμενος τὰ παρ'
ἑκατέρῳ τῶν ἐπιτρόπων, διπλασίοις ἐλάττω φανήσε-
ται λέγων, ἔχοντα δ' οὐδὲν μᾶλλον ἀποφαίνων. ἐγὼ
γὰρ ὥσπερ καὶ τοῦτον τοσαῦτ' ἔχοντ' ἐξήλεγξα, οὕτω
κἀκείνων ἑκάτερον οὐκ ἐλάττω τούτων ἔχοντα ἐπιδεί-
ξω. ὥστ' οὐ τοῦτ' αὐτῷ λεκτέον, ἀλλ' ὡς ἢ αὐτὸς ἢ οἱ
συνεπίτροποι παρέδοσαν. εἰ δὲ μὴ τοῦτ' ἐπιδείξει, πῶς
χρὴ ταύτῃ τῇ προκλήσει προσέχειν ὑμᾶς τὸν νοῦν; οὐ-
δὲν γὰρ μᾶλλον ἔχοντά με ἐπιδείκνυσιν. 830
53 Πολλὰ τοίνυν ἀπορηθεὶς πρὸς τῷ διαιτητῇ περὶ
πάντων τούτων, καὶ καθ' ἕκαστον ἐξελεγχόμενος ὥσ-
περ νυνὶ παρ' ὑμῖν, ἐτόλμησε ψεύσασθαι πάντων δει-
νότατον, ὡς τέτταρά μοι τάλαντα ὁ πατὴρ κατέλιπε
κατορωρυγμένα καὶ τούτων κυρίαν τὴν μητέρα ἐποίη-
σεν. ταῦτα δ' εἶπεν, ἵν' εἰ μὲν καὶ νῦν προσδοκήσαιμι
αὐτὸν ἐρεῖν, ἀπολογούμενος περὶ αὐτῶν διατρίβοιμι,
δέον ἕτερά με αὐτοῦ κατηγορεῖν πρὸς ὑμᾶς· εἰ δ' ὡς

οὐ ῥηθησομένων παραλίποιμι, νῦν αὐτὸς εἴποι, ἵνα
54 δοκῶν εἶναι πλούσιος ἧττον ὑφ' ὑμῶν ἐλεοίμην. καὶ
μαρτυρίαν μὲν οὐδεμίαν ἐνεβάλετο τούτων ὁ ταῦτ' εἰ-
πεῖν ἀξιώσας, ψιλῷ δὲ λόγῳ χρησάμενος ὡς πιστευθη-
σόμενος δι' ἐκείνων. καὶ ὅταν μὲν ἔρηταί τις αὐτὸν εἰς
τί τῶν ἐμῶν τοσαῦτα χρήματ' ἀνήλωκε, χρέα φησὶν
ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκτετικέναι καὶ πένητα ἐνταυθὶ ζητεῖ ποι-
εῖν· ὅταν δὲ βούληται, πλούσιον, ὡς ἔοικεν, εἴπερ γε
καὶ τοσοῦτον ἐκεῖνος ἀργύριον οἴκοι κατέλιπεν. ὡς
δ' οὐκ ἀληθῆ λέγειν οἷόν τε αὐτὸν, ἀλλ' ἀδύνατόν τι
55 γενέσθαι τούτων, ἐκ πολλῶν ῥᾴδιον μαθεῖν. εἰ μὲν
γὰρ ὁ πατὴρ ἠπίστει τούτοις, δῆλον ὅτι οὔτ' ἂν τἆλλα
ἐπέτρεπεν οὔτ' ἂν ταῦθ' οὕτω καταλιπὼν αὐτοῖς
ἔφραζε· μανία γὰρ δεινὴ τὰ κεκρυμμένα εἰπεῖν, μηδὲ
τῶν φανερῶν μέλλοντα ἐπιτροπους καταστήσειν. εἰ δ'
ἐπίστευεν, οὐκ ἂν δήπου τὰ μὲν πλεῖστ' αὐτοῖς τῶν
χρημάτων ἐνεχείρισε, τῶν δ' οὐκ ἂν κυρίους ἐποίησεν.
οὐδ' ἂν τῇ μὲν μητρί μου ταῦτα φυλάττειν ἔδωκεν,
αὐτὴν δ' ἐκείνην ἑνὶ τῶν ἐπιτρόπων τούτῳ γυναῖκ' 831
ἔδωκεν· οὐ γὰρ ἔχει λόγον σώζειν μὲν τὰ χρήματα διὰ
τῆς ἐμῆς μητρὸς ζητεῖν, ἕνα δὲ τῶν ἀπιστουμένων καὶ
56 αὐτῆς καὶ τῶν χρημάτων κύριον ποιεῖν. ἔτι δὲ, τούτων
εἴ τι ἦν ἀληθὲς, οἴεσθ' οὐκ ἂν αὐτὴν λαβεῖν δοθεῖσαν
ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὃς τὴν μὲν προῖκα αὐτῆς ἤδη, τὰς
ὀγδοήκοντα μνᾶς, ἔχων ὡς συνοικήσων αὐτῇ τὴν Φι-
λωνίδου τοῦ Μελιτέως θυγατέρ' ἔγημε· τεττάρων δὲ
ταλάντων ἔνδον ὄντων, καὶ ταῦτ' ἐκείνης ἐχούσης, ὡς
οὗτός φησιν, οὐκ ἂν ἡγεῖσθ' αὐτὸν κἂν ἐπιδραμεῖν,
57 ὥστε γενέσθαι μετ' ἐκείνης αὐτῶν κύριον; ἢ τὴν μὲν
φανερὰν οὐσίαν, ἣν καὶ ὑμῶν οἱ πολλοὶ συνῄδεσαν ὅτι
κατελείφθη, μετὰ τῶν συνεπιτρόπων οὕτως αἰσχρῶς
διήρπασεν, ὧν δ' οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς ἔσεσθαι μάρτυ-

ρες, ἀπέσχετ' ἂν ἐξὸν αὐτῷ λαβεῖν; καὶ τίς ἂν πιστεύσειεν; οὐκ ἔστι ταῦτ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν χρήμαθ', ὅσα κατέλιπεν ὁ πατὴρ, πάντα τούτοις παρέδωκεν, οὗτος δ', ἵν' ἧττον ἐλεηθῶ παρ' ὑμῖν, τούτοις τοῖς λόγοις χρήσεται.

58 Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἔχω καὶ ἄλλα τούτου κατηγορεῖν· ἓν δὲ περὶ πάντων κεφάλαιον εἰπὼν πάσας αὐτοῦ διαλύσω τὰς ἀπολογίας. τούτῳ γὰρ ἐξῆν μηδὲν ἔχειν τούτων τῶν πραγμάτων μισθώσαντι τὸν οἶκον κατὰ τουτουσὶ τοὺς νόμους. λαβὲ τοὺς νόμους καὶ ἀνάγνωθι.

ΝΟΜΟΙ.

Κατὰ τούτους τοὺς νόμους Ἀντιδώρῳ μὲν ἐκ τριῶν ταλάντων καὶ τρισχιλίων ἐν ἓξ ἔτεσιν ἓξ τάλαντα 832 καὶ πλέον ἐκ τοῦ μισθωθῆναι παρεδόθη, καὶ ταῦθ' ὑμῶν τινὲς εἶδον· Θεογένης γὰρ ὁ Προβαλίσιος, ὁ μισθωσάμενος αὐτοῦ τὸν οἶκον, ἐν τῇ ἀγορᾷ ταῦτα τὰ
59 χρήματα ἐξηρίθμησεν. ἐμοὶ δ' ἐκ τεττάρων καὶ δέκα ταλάντων ἐν δέκα ἔτεσι πρὸς τὸν χρόνον τε καὶ τὴν ἐκείνου μίσθωσιν πλέον ἢ τριπλάσια κατὰ τὸ εἰκὸς προσῆκον γενέσθαι, τοῦτο διὰ τί οὐκ ἐποίησεν, ἐρωτᾶτ' αὐτόν. εἰ μὲν γάρ φησι βέλτιον εἶναι μὴ μισθωθῆναι τὸν οἶκον, δειξάτω μὴ διπλάσια μηδὲ τριπλάσιά μοι γεγενημένα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα ἐμοὶ πάντα ἀποδεδομένα. εἰ δ' ἐκ τεττάρων καὶ δέκα ταλάντων ἐμοὶ μὲν μηδ' ἑβδομήκοντα μνᾶς παραδεδώκασιν, ὁ δὲ καὶ προσοφείλοντά με αὐτῷ ἀπέγραψε, πῶς ἀποδέξασθαί τι προσήκει τούτων λεγόντων; οὐδαμῶς δήπουθεν.

60 Τοσαύτης τοίνυν οὐσίας μοι καταλειφθείσης ὅσην ἐξ ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ τοῦ τρίτου μέρους πρόσοδον

αὐτῆς φερούσης πεντήκοντα μνᾶς, ἐξὸν τούτοις ἀπλη-
στοτάτοις οὖσι χρημάτων, καὶ εἰ μὴ μισθοῦν τὸν οἶ-
κον ἐβούλοντο, ἀπὸ μὲν τούτων τῶν προσιόντων,
ἐῶντας ὥσπερ εἶχε κατὰ χώραν, ἡμᾶς τε τρέφειν καὶ
τὰ πρὸς τὴν πόλιν διοικεῖν, καὶ ὅσα ἐξ αὐτῶν περιεγί-
61 γνετο, ταῦτα προσπεριποιεῖν, τὴν δ' ἄλλην οὐσίαν
ἐνεργὸν ποιήσασιν, οὖσαν ταύτης διπλασίαν, αὐτοῖς
τε, εἰ χρημάτων ἐπεθύμουν, μέτρια ἐξ αὐτῶν λαβεῖν
ἐμοί τε σὺν τοῖς ἀρχαίοις τὸν οἶκον ἐκ τῶν προσόδων
μείζω ποιῆσαι, τούτων μὲν οὐδὲν ἐποίησαν, ἀποδόμε-
νοι δ' ἀλλήλοις τὰ πλείστου ἄξια τῶν ἀνδραπόδων, τὰ 833
δὲ παντάπασιν ἀφανίσαντες, ἐμοῦ μὲν ἀνεῖλον καὶ τὴν
ὑπάρχουσαν πρόσοδον, σφίσι δ' αὐτοῖς οὐ μικρὰν ἐκ
62 τῶν ἐμῶν κατεσκευάσαντο. λαβόντες δὲ καὶ τἄλλα
αἰσχρῶς οὑτωσὶ πάντα, πλέον ἢ τὰ ἡμίση τῶν χρημά-
των μηδὲ καταλειφθῆναι κοινῇ πάντες ἀμφισβητοῦ-
σιν, ὡς πεντεταλάντου δὲ μόνου τῆς οὐσίας οὔσης ἐκ
τοσαύτης τοὺς λόγους ἀπενηνόχασιν, οὐ πρόσοδον μὲν
ἐξ αὐτῶν οὐκ ἀποφαίνοντες, τὰ δὲ κεφάλαια φανερὰ
ἀποδεικνύντες, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα οὕτως ἀναιδῶς
ἀνηλῶσθαι φάσκοντες. καὶ οὐδ' αἰσχύνονται ταῦτα
63 τολμῶντες. καίτοι τί ποτ' ἂν ἔπαθον ὑπ' αὐτῶν, εἰ
πλείω χρόνον ἐπετροπεύθην; οὐκ ἂν ἔχοιεν εἰπεῖν.
ὅπου γὰρ δέκα ἐτῶν διαγενομένων παρὰ μὲν τῶν οὕτω
μικρὰ κεκόμισμαι, τῷ δὲ καὶ προσοφείλων ἐγγέγραμ-
μαι, πῶς οὐκ ἄξιον διαγανακτεῖν; δῆλον δὲ παντάπα-
σιν· εἰ κατελείφθην μὲν ἐνιαύσιος, ἓξ ἔτη δὲ προσεπε-
τροπεύθην ὑπ' αὐτῶν, οὐδ' ἂν τὰ μικρὰ ταῦτα παρ'
αὐτῶν ἀπέλαβον. εἰ γὰρ ἐκεῖνα ἀνήλωται ὀρθῶς, οὐ-
δὲν ἂν τῶν νῦν παραδοθέντων ἐξήρκεσεν εἰς ἕκτον
ἔτος, ἀλλ' ἢ παρ' αὐτῶν ἄν με ἔτρεφον ἢ τῷ λιμῷ πε-
64 ριεῖδον ἀπολόμενον. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, εἰ ἕτεροι

*μὲν οἶκοι ταλαντιαῖοι καὶ διτάλαντοι καταλειφθέντες
ἐκ τοῦ μισθωθῆναι διπλάσιοι καὶ τριπλάσιοι γεγόνα-
σιν, ὥστε ἀξιοῦσθαι λειτουργεῖν, ὁ δ' ἐμὸς τριηραρχεῖν
εἰθισμένος καὶ μεγάλας εἰσφορὰς εἰσφέρειν μηδὲ μι-
κρὰς δυνήσεται διὰ τὰς τούτων ἀναισχυντίας; τίνας
δ' οὗτοι λελοίπασιν ὑπερβολὰς εἰπεῖν; οἳ καὶ τὴν δια-
θήκην ἠφανίκασιν ὡς λήσοντες, καὶ τὰς μὲν σφετέρας 834
αὐτῶν οὐσίας ἐκ τῶν ἐπικαρπιῶν διῳκήκασι, καὶ τἀρ-
χαῖα τῶν ὑπαρχόντων ἐκ τῶν ἐμῶν πολλῷ μείζω πε-
ποιήκασι, τῆς δ' ἐμῆς οὐσίας, ὥσπερ τὰ μέγιστα ὑφ'
ἡμῶν ἀδικηθέντες, ὅλον τὸ κεφάλαιον ἀνῃρήκασιν;
65 καὶ ὑμεῖς μὲν οὐδὲ τῶν εἰς ὑμᾶς ἁμαρτανόντων ὅταν
τινὸς καταψηφίσησθε, οὐ πάντα τὰ ὄντα ἀφείλεσθε,
ἀλλ' ἢ γυναῖκας ἢ παιδί' αὐτῶν ἐλεήσαντες μέρος τι
κἀκείνοις ὑπελίπετε· οὗτοι δὲ τοσοῦτον διαφέρουσιν
ὑμῶν ὥστε καὶ δωρεὰς παρ' ἡμῶν προσλαβόντες, ἵνα
δικαίως ἐπιτροπεύσωσι, τοιαῦτ' εἰς ἡμᾶς ὑβρίκασι,
καὶ οὐδ' ᾐσχύνθησαν εἰ μὴ ἠλέησαν τὴν ἐμὴν ἀδελ-
φήν, εἰ δυοῖν ταλάντοιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀξιωθεῖσα
μηδενὸς τεύξεται τῶν προσηκόντων, ἀλλ' ὥσπερ ἔχθι-
στοί τινες, ἀλλ' οὐ φίλοι καὶ συγγενεῖς καταλειφθέν-
66 τες οὐδὲν τῆς οἰκειότητος ἐφρόντισαν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν
ὁ πάντων ταλαιπωρότατος πρὸς ἀμφότερα ἀπορῶ,
ταύτην θ' ὅπως ἐκδῶ καὶ τἄλλ' ὁπόθεν διοικῶ. προσ-
επίκειται δ' ἡ πόλις ἀξιοῦσα εἰσφέρειν, δικαίως· οὐ-
σίαν γὰρ ἱκανὴν πρὸς ταῦτα κατέλιπέ μοι ὁ πατήρ.
τὰ δὲ χρήματα τὰ καταλειφθέντα οὗτοι πάντ' εἰλή-
67 φασι. καὶ νῦν κομίσασθαι τἀμαυτοῦ ζητῶν εἰς κίν-
δυνον καθέστηκα τὸν μέγιστον. ἂν γὰρ ἀποφύγῃ με
οὗτος, ὃ μὴ γένοιτο, τὴν ἐπωβελίαν ὀφλήσω μνᾶς ἑκα-
τόν. καὶ τούτῳ μέν, ἐὰν καταψηφίσησθε, τιμητόν,
κοὐκ ἐκ τῶν ἑαυτοῦ χρημάτων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐμῶν ποιή-*

σεται τὴν ἔκτισιν· ἐμοὶ δ' ἀτίμητον τοῦτ' ἔστιν, ὥστ'
οὐ μόνον ἔσομαι τῶν πατρῴων ἀπεστερημένος, ἀλλὰ
καὶ πρὸς ἠτιμωμένος, ἂν μὴ νῦν ὑμεῖς μ' ἐλεήσητε.
68 δέομαι οὖν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἱκετεύω καὶ 835
ἀντιβολῶ, μνησθέντας καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ὅρκων,
οὓς ὀμόσαντες δικάζετε, βοηθῆσαι ἡμῖν τὰ δίκαια, καὶ
μὴ περὶ πλείονος τὰς τούτου δεήσεις ἢ τὰς ἡμετέρας
ποιήσασθαι. δίκαιοι δ' ἐστ' ἐλεεῖν οὐ τοὺς ἀδίκους τῶν
ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς παραλόγως δυστυχοῦντας, οὐδὲ
τοὺς ὠμῶς οὕτως τἀλλότρια ἀποστεροῦντας, ἀλλ' ἡμᾶς
τοὺς πολὺν χρόνον ὧν ὁ πατὴρ ἡμῖν κατέλιπε στερο-
μένους καὶ πρὸς ὑπὸ τούτων ὑβριζομένους καὶ νῦν
69 περὶ ἀτιμίας κινδυνεύοντας. μέγα δ' ἂν οἶμαι στενά-
ξαι τὸν πατέρ' ἡμῶν, εἰ αἴσθοιτο τῶν προικῶν καὶ τῶν
δωρεῶν ὧν αὐτὸς τούτοις ἔδωκεν, ὑπὲρ τούτων τῆς
ἐπωβελίας τὸν αὑτοῦ υἱὸν ἐμὲ κινδυνεύοντα, καὶ ἄλ-
λους μέν τινας ἤδη τῶν πολιτῶν οὐ μόνον συγγενῶν,
ἀλλὰ καὶ φίλων ἀνδρῶν ἀπορούντων θυγατέρας παρὰ
σφῶν αὐτῶν ἐκδόντας, Ἄφοβον δὲ μηδ' ἣν ἔλαβε
προῖκ' ἐθέλοντα ἀποδοῦναι, καὶ ταῦτ' ἔτει δεκάτῳ.

XXVIII.

ΚΑΤΑ ΑΦΟΒΟΥ Β.

Πολλὰ καὶ μεγάλ' ἐψευσμένου πρὸς ὑμᾶς Ἀφόβου
τοῦτ' αὐτὸν ἐλέγξαι πειράσομαι πρῶτον, ἐφ' ᾧ μάλιστα
ἠγανάκτησα τῶν ῥηθέντων. εἶπε γὰρ ὡς ὁ πάππος
ὤφειλε τῷ δημοσίῳ, καὶ διὰ ταῦθ' ὁ πατὴρ οὐκ ἐβού- 836
λετο μισθωθῆναι τὸν οἶκον, ἵνα μὴ κινδυνεύσῃ. καὶ
τὴν μὲν πρόφασιν ποιεῖται ταύτην, ὡς δ' ὀφείλων ἐτε-
λεύτησεν ἐκεῖνος, οὐδεμίαν παρέσχετο μαρτυρίαν·

ἀλλ' ὡς μὲν ὦφλεν, ἐνεβάλετο τηρήσας τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ταύτην δ' εἰς τὸν ὕστερον λόγον ὑπελίπετο
2 ὡς διαβαλεῖν τὸ πρᾶγμα ἐξ αὐτῆς δυνησόμενος. ἐὰν οὖν ἀναγνῷ, προσέχετ' αὐτῇ τὸν νοῦν· εὑρήσετε γὰρ οὐχ ὡς ὀφείλει μεμαρτυρημένην, ἀλλ' ὡς ὦφλεν. τοῦτ' οὖν ἐλέγξαι πειράσομαι πρῶτον, ἐφ' ᾧ φρονεῖ μάλιστα· ὃ καὶ ἡμεῖς ἀμφισβητοῦμεν. εἰ μὲν οὖν τότ' ἐξεγένετο καὶ μὴ τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἐνηδρεύθημεν, παρεσχόμεθ' ἂν μάρτυρας ὡς ἐξετίσθη τὰ χρήματα καὶ πάντ' αὐτῷ διελέλυτο τὰ πρὸς τὴν πόλιν· νῦν δὲ τεκμηρίοις μεγάλοις ἐπιδείξομεν ὡς οὔτ' ὤφειλεν οὔτ' ἦν κίνδυνος οὐδεὶς ἡμῖν φανερὰ κεκτημένοις τὰ ὄντα.
3 πρῶτον μὲν γὰρ Δημοχάρης, ἔχων ἀδελφὴν τῆς ἐμῆς μητρὸς, θυγατέρα δὲ Γύλωνος, οὐκ ἀποκέκρυπται τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ χορηγεῖ καὶ τριηραρχεῖ καὶ τὰς ἄλλας λειτουργίας λειτουργεῖ καὶ οὐδὲν τῶν τοιούτων δέδοικεν. ἔπειτ' αὐτὸς ὁ πατὴρ τήν τ' ἄλλην οὐσίαν καὶ τέτταρα τάλαντα καὶ τρισχιλίας φανερὰς ἐποίησεν, ἃς οὗτοι γραφῆναί τε ἐν ταῖς διαθήκαις καὶ λαβεῖν σφᾶς αὐτοὺς
4 κατ' ἀλλήλων καταμαρτυροῦσιν. ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς Ἄφοβος μετὰ τῶν συνεπιτρόπων τῇ πόλει τὸ πλῆθος τῶν καταλειφθέντων χρημάτων ἐμφανὲς ἐποίησεν, ἡγεμόνα με τῆς συμμορίας καταστήσας οὐκ ἐπὶ μικροῖς τιμήμασιν, ἀλλ' ἐπὶ τηλικούτοις ὥστε κατὰ τὰς πέντε 837
καὶ εἴκοσι μνᾶς πεντακοσίας εἰσφέρειν. καίτοι εἴ τι τούτων ἦν ἀληθὲς, οὐδὲν ἂν αὐτῶν ἐποίησεν, ἀλλὰ πάντ' ἂν ηὐλαβήθη. νῦν δὲ καὶ Δημοχάρης καὶ ὁ πατὴρ καὶ αὐτοὶ οὗτοι φαίνονται φανερὰ ποιοῦντες, καὶ οὐδένα τοιοῦτον κίνδυνον δεδιότες.

5 Πάντων δ' ἀτοπώτατόν ἐστι, λέγοντας ὡς ὁ πατὴρ οὐκ εἴα μισθοῦν τὸν οἶκον τὴν μὲν διαθήκην μηδαμοῦ ταύτην ἀποφαίνειν, ἐξ ἧς ἦν εἰδέναι τἀκριβὲς,

τηλικαύτην δ' ἀνελόντας μαρτυρίαν οὕτως οἴεσθαι
δεῖν εἰκῇ πιστεύεσθαι παρ' ὑμῖν. ἀλλ' ἐχρῆν, ἐπειδὴ
τάχιστ' ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ, εἰσκαλέσαντας μάρτυρας
πολλοὺς παρασημήνασθαι κελεῦσαι τὰς διαθήκας, ἵν'
εἴ τι ἐγίγνετο ἀμφισβητήσιμον, ἦν εἰς τὰ γράμματα
ταῦτ' ἐπανελθεῖν καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντων εὑρεῖν.
6 νῦν δ' ἕτερα μὲν παρασημήνασθαι ἠξίωσαν, ἐν οἷς
πολλὰ τῶν καταλειπομένων οὐκ ἐγέγραπτο, ὑπομνή-
ματα δ' ἦν· αὐτὴν δὲ τὴν διαθήκην, δι' ἧς τούτων ὧν
ἐσημήναντο γραμμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων χρη-
μάτων ἐγίγνοντο κύριοι, καὶ τοῦ μὴ μισθοῦν τὸν οἶκον
τῆς αἰτίας ἀπελέλυντο, ταύτην δ' οὐκ ἐσημήναντο, οὐδ'
αὐτὴν ἀπέδοσαν. ἄξιόν γε πιστεύειν αὐτοῖς ὅ τι ἂν
περὶ τούτων λέγωσιν.
7 Ἀλλ' ἐγὼ οὐκ οἶδ' ὅ τι τοῦτ' ἔστιν. οὐκ εἴα μι-
σθοῦν τὸν οἶκον οὐδ' ἐμφανῆ τὰ χρήματα ποιεῖν ὁ πα-
τήρ. πότερον ἐμοὶ ἢ τῇ πόλει; φαίνεσθε γὰρ τοὐναν-
τίον ἐκείνῃ μὲν φανερὰ ποιήσαντες, ἐμοὶ δὲ παντάπα-
σιν ἀφανῆ πεποιηκότες, καὶ οὐδὲ ταῦτα ἀποφαίνον-
τες ἐξ ὧν τιμησάμενοι τὰς εἰσφορὰς εἰσεφέρετε. δεί-
ξατε γὰρ ταύτην τὴν οὐσίαν, τίς ἦν καὶ ποῦ παρέδοτέ 838
8 μοι καὶ τίνος ἐναντίον. τὰ μὲν γὰρ δύο τάλαντα καὶ
τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς ἀπὸ τῶν τεττάρων ταλάντων καὶ
τρισχιλίων ἐλάβετε, ὥστ' οὐδὲ ταύτας ὑπὲρ ἐμοῦ εἰς
τὸ δημόσιον ἐτιμήσασθε· ὑμέτεραι γὰρ ἦσαν ἐν ἐκεί-
νοις τοῖς χρόνοις. ἀλλὰ μὴν ἔκ γε τῆς οἰκίας καὶ τῶν
τεττάρων καὶ δέκα ἀνδραπόδων καὶ τῶν τριάκοντα
μνῶν, ἅ μοι παρεδώκατε, τὴν εἰσφορὰν οὐχ οἷόν τε
γενέσθαι τοσαύτην ὅσην ὑμεῖς συνετάξασθε πρὸς τὴν
9 συμμορίαν, ἀλλ' ἀνάγκη μεγάλη τὰ καταλειφθέντα,
πολλῷ πλείον' ὄντα τούτων, πάνθ' ὑμᾶς ἔχειν ἐστίν,
ἃ φανερῶς ὅτι διηρπάκατε ἐξελεγχόμενοι τοιαῦτα πλάτ-

τεσθαι τολμᾶτε. καὶ τοτὲ μὲν εἰς ἀλλήλους ἀναφέρετε, πάλιν δ' εἰληφέναι κατ' ἀλλήλων μαρτυρεῖτε. φάσκοντες δ' οὐ πολλὰ λαβεῖν μεγάλων ἀναλωμάτων λόγους
10 ἀπενηνόχατε. πάντες δὲ κοινῇ με ἐπιτροπεύσαντες ἰδίᾳ μετὰ ταῦτα ἕκαστοι μηχανᾶσθε. καὶ τὴν μὲν διαθήκην ἠφανίκατε, ἐξ ἧς ἦν εἰδέναι περὶ πάντων τὴν ἀλήθειαν, φαίνεσθε δ' οὐδέποτε ταὐτὰ περὶ ἀλλήλων λέγοντες.

Λαβὲ δὴ τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι αὐτοῖς πάσας ἐφεξῆς, ἵνα μνησθέντες καὶ τῶν μεμαρτυρημένων καὶ τῶν εἰρημένων ἀκριβέστερον διαγιγνώσκωσι περὶ αὐτῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

11 Ταῦθ' οὗτοι πρὸς πεντεκαιδεκαταλάντους οἴκους συνετιμήσαντο ὑπὲρ ἐμοῦ· μνῶν δ' οὐδ' ἑβδομήκοντα ἀξίαν μοι παραδεδώκασι τὴν οὐσίαν τρεῖς ὄντες. λέγε τὰς ἐφεξῆς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 839

Ταύτην τὴν προῖκα, ἣν οἵ τε ἐπίτροποι καταμαρτυροῦσιν αὐτὸν λαβεῖν, ἄλλοι τε πρὸς οὓς ἔχειν ὡμολόγησε, ταύτην οὔτε αὐτὴν οὔτε τὸν σῖτον ἀποδέδωκεν. λαβὲ τὰς ἄλλας καὶ ἀναγίγνωσκε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

12 Δύο ἔτη τὸ ἐργαστήριον διοικήσας Θηριππίδῃ μὲν ἀποδέδωκε τὴν μίσθωσιν· ἐμοὶ δὲ, δυοῖν ἐτοῖν λαβὼν τὴν πρόσοδον, τριάκοντα μνᾶς, οὔτε αὐτὰς οὔτε τὸ ἔργον ἀποδέδωκεν. λαβὲ ἑτέραν καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Ταῦτα τἀνδράποδα ὡς αὐτὸν λαβὼν οὗτος, καὶ τἄλλα τὰ μετὰ τούτων ὑποτεθέντα ἡμῖν, ἀνάλωμα μὲν εἰς αὐτὰ τοσοῦτο λελόγισται, λῆμμα δ' ἀπ' αὐτῶν οὐδ'

ὁτιοῦν, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἠφάνικεν, οἳ δώδεκα μνᾶς ἀτελεῖς ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ προσέφερον. λέγ' ἑτέραν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

13 Τοῦτον τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν σίδηρον πεπρακὼς οὐδὲ καταλειφθῆναί φησιν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὴν τιμὴν ἀποστερεῖ με, μάλιστα τάλαντον καὶ δισχιλίας. λέγε ταυτασί.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Ταῦθ' οὗτος τρία τάλαντα καὶ χιλίας ἔχει χωρὶς τῶν ἄλλων, τοῦ μὲν ἀρχαίου τρία τάλαντα, ἃ εἴληφε· σὺν δὲ τοῖς ἔργοις, ἂν ἐπὶ δραχμῇ τις τιθῇ μόνον, πλέον ἢ δέκα τάλαντα ἔχει. λέγε τὰς ἐφεξῆς.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

14 Ταῦθ' οὗτοι γραφῆναι μὲν ἐν ταῖς διαθήκαις καὶ λαβεῖν σφᾶς αὐτοὺς κατ' ἀλλήλων μαρτυροῦσιν. οὗτος δὲ καὶ μεταπεμφθῆναι φάσκων ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν εἰσελθεῖν μὲν οὔ φησιν ὡς 840
τὸν μεταπεμψάμενον, οὐδ' ὁμολογῆσαι περὶ τούτων οὐδὲν, Δημοφῶντος δ' ἀκοῦσαι γραμματεῖον ἀναγιγνώσκοντος καὶ Θηριππίδου λέγοντος ὡς ἐκεῖνος ταῦτα διέθετο, καὶ προεισεληλυθὼς καὶ ἅπαντα διωμολογημένος πρὸς τὸν πατέρα, ὅσαπερ ἐκεῖνος γράψας κατέ-
15 λιπεν. ὁ γὰρ πατὴρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὡς ᾔσθετο τὴν νόσον οὐκ ἀποφευξόμενος, συγκαλέσας τούτους τρεῖς ὄντας, καὶ συμπαρακαθισάμενος Δήμωνα τὸν ἀδελφὸν, τὰ σώματα ἡμῶν εἰς τὰς χεῖρας ἐνέθηκε παρακαταθήκην ἐπονομάζων, τὴν μὲν ἀδελφὴν Δημοφῶντι καὶ δύο τάλαντα προῖκα διδοὺς εὐθὺς, καὶ γυναῖκ' αὐτῷ ταύτην ἐγγυῶν, ἐμὲ δὲ πᾶσι κοινῇ μετὰ τῶν χρημάτων παρακατατιθέμενος, καὶ ἐπισκήπτων

μισθῶσαί τε τὸν οἶκον καὶ συνδιασῶσαί μοι τὴν οὐ-
16 σίαν, διδοὺς ἅμα τε Θηριππίδῃ τὰς ἑβδομήκοντα μνᾶς,
καὶ τούτῳ τήν τ' ἐμὴν μητέρα ἐγγυῶν ἐπὶ ταῖς ὀγδοή-
κοντα μναῖς, κἀμὲ εἰς τὰ τούτου γόνατα τιθείς· ὧν
οὗτος ὁ πάντων ἀνθρώπων ἀνοσιώτατος οὐδένα λόγον
ἐποιήσατο, κύριος τῶν ἐμῶν γενόμενος ἐπὶ τούτοις,
ἀλλὰ τὰ χρήματά με πάντα ἀπεστερηκὼς μετὰ τῶν
συνεπιτρόπων ἐλεεῖσθαι νῦν ὑφ' ὑμῶν ἀξιώσει, μνῶν
οὐδ' ἑβδομήκοντα ἄξια τρίτος αὐτὸς ἀποδεδωκώς, εἶτα
17 καὶ τούτοις αὐτοῖς πάλιν ἐπιβεβουλευκώς. ὡς γὰρ τὰς
δίκας ταύτας ἔμελλον εἰσιέναι κατ' αὐτῶν, ἀντίδοσιν
ἐπ' ἐμὲ παρεσκεύασαν, ἵν' εἰ μὲν ἀντιδοίην, μὴ ἐξείη
μοι πρὸς αὐτοὺς ἀντιδικεῖν ὡς καὶ τῶν δικῶν τούτων
τοῦ ἀντιδόντος γιγνομένων, εἰ δὲ μηδὲν τούτων ποι- 841
οίην, ἵν' ἐκ βραχείας οὐσίας λειτουργῶν παντάπασιν
ἀναιρεθείην. καὶ τοῦτ' αὐτοῖς ὑπηρέτησε Θρασύλοχος
ὁ Ἀναγυράσιος· ᾧ τούτων οὐδὲν ἐνθυμηθεὶς ἀντέ-
δωκα μέν, ἀπέκλεισα δὲ ὡς διαδικασίας τευξόμενος·
οὐ τυχὼν δὲ ταύτης, τῶν χρόνων ὑπογύων ὄντων, ἵνα
μὴ στερηθῶ τῶν δικῶν, ἀπέτισα τὴν λειτουργίαν ὑπο-
θεὶς τὴν οἰκίαν καὶ τἀμαυτοῦ πάντα, βουλόμενος εἰς
ὑμᾶς εἰσελθεῖν τὰς πρὸς τουτουσὶ δίκας.

18 Ἆρ' οὐ μεγάλα μὲν ἐξ ἀρχῆς ἠδίκημαι, μεγάλα δ',
ὅτι δίκην ζητῶ λαβεῖν, νῦν ὑπ' αὐτῶν βλάπτομαι; τίς
δ' οὐκ ἂν ὑμῶν τούτῳ μὲν φθονήσειε δικαίως, ἡμᾶς
δ' ἐλεήσειεν, ὁρῶν τῷ μὲν πρὸς τῇ οὐσίᾳ τῇ παραδο-
θείσῃ πλεῖν ἢ δέκα ταλάντων τὴν ἐμὴν τοσαύτην οὖ-
σαν προσγεγενημένην, ἡμᾶς δὲ μὴ μόνον τῶν πα-
τρῴων διημαρτηκότας, ἀλλὰ καὶ τῶν νῦν παραδοθέν-
των διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπεστερημένους; ποῖ δ'
ἂν τραποίμεθα, εἴ τι ἄλλο ψηφίσαισθ' ὑμεῖς περὶ αὐ-
τῶν; εἰς τὰ ὑποκείμενα τοῖς δανείσασιν; ἀλλὰ τῶν

ὑποθεμένων ἐστίν; ἀλλ᾽ εἰς τὰ περιόντ᾽ αὐτῶν; ἀλλὰ
19 τούτου γίγνεται, τὴν ἐπωβελίαν ἐὰν ὄφλωμεν. μηδα-
μῶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, γένησθε ἡμῖν τοσούτων αἴτιοι
κακῶν· μηδὲ τὴν μητέρα κἀμὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀνά-
ξια παθόντας περιίδητε, οὓς ὁ πατὴρ οὐκ ἐπὶ ταύταις
ταῖς ἐλπίσι κατέλιπεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ὡς Δημοφῶντι
συνοικήσουσαν ἐπὶ δυοῖν ταλάντοιν προικί, τὴν δ᾽ ἐπὶ
ὀγδοήκοντα μναῖς τούτῳ τῷ σχετλιωτάτῳ πάντων ἀν- 842
θρώπων, ἐμὲ δ᾽ ὑμῖν διάδοχον ἀνθ᾽ αὑτοῦ τῶν λει-
20 τουργιῶν ἐσόμενον. βοηθήσατε οὖν ἡμῖν, βοηθήσατε,
καὶ τοῦ δικαίου καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἕνεκα καὶ ἡμῶν καὶ
τοῦ πατρὸς τοῦ τετελευτηκότος. σώσατε, ἐλεήσατε,
ἐπειδή με οὗτοι συγγενεῖς ὄντες οὐκ ἠλέησαν. εἰς ὑμᾶς
καταπεφεύγαμεν. ἱκετεύω, ἀντιβολῶ πρὸς παίδων,
πρὸς γυναικῶν, πρὸς τῶν ὄντων ἀγαθῶν ὑμῖν. οὕτως
ὄναισθε τούτων, μὴ περιίδητέ με, μηδὲ ποιήσητε τὴν
μητέρα καὶ τῶν ἐπιλοίπων ἐλπίδων εἰς τὸν βίον στερη-
21 θεῖσαν ἀνάξιον αὑτῆς τι παθεῖν· ἣ νῦν μὲν οἴεται τυ-
χόντα με τῶν δικαίων παρ᾽ ὑμῖν ὑποδέξεσθαι καὶ τὴν
ἀδελφὴν ἐκδώσειν· εἰ δ᾽ ὑμεῖς ἄλλο τι γνώσεσθε, ὃ μὴ
γένοιτο, τίνα οἴεσθε αὐτὴν ψυχὴν ἕξειν, ὅταν ἐμὲ μὲν
ἴδῃ μὴ μόνον τῶν πατρῴων ἀπεστερημένον, ἀλλὰ καὶ
πρὸς ἠτιμωμένον, περὶ δὲ τῆς ἀδελφῆς μηδ᾽ ἐλπίδα
ἔχουσαν ὡς τεύξεταί τινος τῶν προσηκόντων διὰ τὴν
22 ἐσομένην ἀπορίαν; οὐκ ἄξιος, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτ᾽
ἐγὼ δίκης ἐν ὑμῖν μὴ τυχεῖν, οὔθ᾽ οὗτος τοσαῦτα χρή-
ματ᾽ ἀδίκως κατασχεῖν. ἐμοῦ μὲν γὰρ εἰ καὶ μήπω πεῖ-
ραν εἰλήφατε, ποῖός τις ἂν εἰς ὑμᾶς εἴην, ἐλπίζειν
προσήκει μὴ χείρω τοῦ πατρὸς ἔσεσθαι. τούτου δὲ πεῖ-
ραν ἔχετε, καὶ σαφῶς ἴστε ὅτι πολλὴν οὐσίαν παραλα-
βὼν οὐ μόνον οὐδὲν πεφιλοτίμηται πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ
23 καὶ τἀλλότρια ἀποστερῶν ἀποδέδεικται. ταῦτ᾽ οὖν

σκοποῦντες καὶ τἄλλα μνησθέντες, ᾗ δίκαιόν ἐστι, ταύτῃ διαψηφίσασθε. πίστεις δ' ἔχεθ' ἱκανὰς ἐκ μαρ-τύρων, ἐκ τεκμηρίων, ἐκ τῶν εἰκότων, ἐξ ὧν οὗτοι λα- 843
βεῖν ὁμολογοῦντες ἀθρόα τἀμὰ ταῦτ' ἀνηλωκέναι
24 *φασὶν οὐκ ἀνηλωκότες, ἀλλ' αὐτοὶ πάντ' ἔχοντες. ὧν ἐνθυμουμένους χρὴ ποιήσασθαί τινα ἡμῶν πρόνοιαν, εἰδότας ὅτι ἐγὼ μὲν τἀμαυτοῦ δι' ὑμῶν κομισάμενος εἰκότως λειτουργεῖν ἐθελήσω, χάριτας ὀφείλων ὅτι μοι δικαίως ἀπέδοτε τὴν οὐσίαν, οὗτος δ', ἐὰν αὐτὸν ποιήσητε τῶν ἐμῶν κύριον, οὐδὲν ποιήσει τοιοῦτον. μὴ γὰρ οἴεσθε αὐτὸν, ὑπὲρ ὧν ἤρνηται μὴ λαβεῖν, ὑπὲρ τούτων ὑμῖν λειτουργεῖν ἐθελήσειν, ἀλλ' ἀποκρύψεσθαι μᾶλλον, ἵνα δικαίως ἀποπεφευγέναι δοκῇ.*

XXIX.

ΠΡΟΣ ΑΦΟΒΟΝ ΨΕΥΔΟΜΑΡΤΥΡΙΩΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Κρινόμενος τῆς ἐπιτροπῆς Ἄφοβος ἐξήτει παρὰ Δημοσθένους Μιλύαν εἰς βάσανον, εἰδὼς οὐ δοθησόμενον. οὐ γὰρ ἐδίδου Δημοσθένης, φάσκων οὐκ οἰκέτην, ἀλλ' ἐλεύθερον εἶναι τὸν Μιλύαν, ἐλευθερωθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὅτε ἐτελεύτα, καὶ εἰς τούτου πίστιν ἄλλα τε παρεχόμενος καὶ δὴ καὶ μαρτυρίαν Φάνου, ὡς ἐμαρτύρησε πρὸς τοὺς δικαστὰς, φάσκων ὡμολογηκέναι Ἄφοβον ἐπὶ τοῦ διαιτητοῦ ἐλεύθερον εἶναι Μιλύαν. ἁλοὺς δὴ τῆς ἐπιτροπῆς Ἄφοβος ψευδομαρτυριῶν Φάνῳ δικάζεται, ὑπὲρ οὗ τοῦτον τὸν λόγον ὁ Δημοσθένης λέγει, καὶ τἀληθῆ φάσκων αὐτὸν μεμαρτυρηκέναι, καὶ πρὸς τούτῳ δεικνὺς ὡς οὐδὲν ἐκ ταύτης τῆς μαρτυρίας Ἄφο- 844
βος ἐβλάβη, ἀλλὰ δι' ἑτέρους ἥλω μάρτυρας, οἷς οὐκ ἐπισκηψάμενος δῆλός ἐστιν ἠδικηκώς.

Εἰ μὴ πρότερόν μοι δίκης γενομένης πρὸς Ἄφο-

βον, ὦ ἄνδρες δικασταί, συνῄδειν πολλῷ τούτων μείζω
καὶ δεινότερ' αὐτοῦ ψευσαμένου ῥᾳδίως ἐξελέγξας διὰ
τὴν περιφάνειαν τῶν ἀδικημάτων, θαυμασίως ἂν ὡς
ηὐλαβούμην μὴ καὶ νῦν οὐ δυνηθῶ δεῖξαι πῇ παρα-
κρούεταί ποθ' ἕκαστα ὑμᾶς αὐτῶν. νῦν δὲ σὺν θεοῖς
εἰπεῖν, ἄνπερ ἴσοι καὶ κοινοὶ γένησθ' ἡμῶν ἀκροαταί,
πολλὰς ἐλπίδας ἔχω μηδὲν ἧττον ὑμᾶς τὴν ἀναίδειαν
τὴν τούτου γνώσεσθαι τῶν πρότερον δικασάντων. καὶ
ταῦτ' εἰ μὲν ἐδεῖτο λόγου τινὸς ἢ ποικιλίας, ἔγωγε
κατώκνουν ἂν τὴν ἐμαυτοῦ καταμεμφόμενος ἡλικίαν·
νῦν δ' ἁπλῶς δεῖ διδάξαι καὶ διηγήσασθαι τὰ τούτῳ
πεπραγμένα περὶ ἡμῶν. ἐκ δὲ τούτων οἶμαι πᾶσιν ὑμῖν
εὔγνωστον ἔσεσθαι πότερός ποθ' ἡμῶν ἐσθ' ὁ πονηρός.

2 Οἶδα μὲν οὖν ὅτι τὴν δίκην οὗτος εἴληχε ταύτην
οὐχὶ τῷ τὰ ψευδῆ τιν' αὐτοῦ καταμεμαρτυρηκέναι ἐξε-
λέγξειν πιστεύων, ἀλλ' ἡγούμενος διὰ τὸ μέγεθος τοῦ
τιμήματος τῆς δίκης, ἣν ὦφλεν, ἐμοὶ μὲν ἂν γενέσθαι 845
τινὰ φθόνον, αὐτῷ δ' ἔλεον. καὶ διὰ ταῦτα περὶ τῆς
γεγενημένης δίκης νῦν ἀπολογεῖται, περὶ ἧς τότ' οὐ-
δὲν ἔσχε δίκαιον εἰπεῖν. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ
μὲν ἐπεπράγμην τοῦτον τὴν δίκην ἢ μηδὲν ἤθελον μέ-
τριον συγχωρεῖν, ἠδίκουν μὲν οὐδ' ἂν οὕτως, τὰ παρ'
ὑμῖν γνωσθέντα πραττόμενος αὐτόν, ὅμως δ' ἂν εἶχέ
τις εἰπεῖν ὡς λίαν ὠμῶς καὶ πικρῶς ὄντα συγγενῆ τοῦ-
3 τον ἐκ τῆς οὐσίας ἁπάσης ἐκβέβληκα. νῦν δὲ τοὐναν-
τίον ἐστίν. οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῴων ἁπάντων μετὰ τῶν
συνεπιτρόπων ἀπεστέρηκε, καὶ οὐδ' ἐν ὑμῖν φανερῶς
ἐξελεγχθεὶς οἴεται δεῖν οὐδὲν τῶν μετρίων ποιεῖν, ἀλλὰ
διασκευασάμενος τὴν οὐσίαν, καὶ παραδοὺς τὴν μὲν
συνοικίαν Αἰσίῳ, τὸν δ' ἀγρὸν Ὀνήτορι, πρὸς μὲν ἐκεί-
νους δίκην καὶ πράγματ' ἔχειν ἐμὲ πεποίηκεν, ἐκ δὲ
τῆς οἰκίας αὐτὸς τὰ σκεύη λαβὼν καὶ τἀνδράποδα

ἐξαγαγὼν καὶ τὸν λάκκον συντρίψας καὶ τὰ θυρώματ' ἀποσπάσας καὶ μόνον οὐκ αὐτὴν τὴν οἰκίαν ἐμπρήσας Μέγαράδ' ἐξῴκηκε κἀκεῖ μετοίκιον τέθεικεν. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον διὰ ταῦτα τὰ ἔργα τοῦτον μισήσαιτε ἢ ἐμοῦ τινα ἀνεπιείκειαν καταγνοίητε.

4 Περὶ μὲν οὖν τῆς αἰσχροκερδίας τῆς τούτου καὶ μιαρίας ὕστερόν μοι δοκεῖ διεξελθεῖν πρὸς ὑμᾶς. καὶ νῦν δ' ὡς ἐν κεφαλαίοις ἀκηκόατε· περὶ δὲ τῶν μεμαρτυρημένων, ὡς ἔστιν ἀληθῆ, περὶ ὧνπερ οἴσετε τὴν ψῆφον, ἤδη πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. δέομαι δ' ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, δικαίαν δέησιν, ἐξ ἴσου ἡμῶν ἀμφοτέρων ἀκοῦσαι. τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ ὑπὲρ ὑμῶν ὁμοίως· ὅσῳ γὰρ ἂν ἀκριβέστερον τὰ πεπραγμένα μάθητε, τοσούτῳ δικαιοτέραν καὶ εὐορκοτέραν
5 θήσεσθε τὴν ψῆφον περὶ αὐτῶν. ἐπιδείξω δὲ τοῦτον οὐ μόνον ὡμολογηκότα εἶναι τὸν Μιλύαν ἐλεύθερον, ἀλλὰ καὶ φανερὸν τοῦτ' ἔργῳ πεποιηκότα, καὶ πρὸς τούτοις ἐκ βασάνου περὶ αὐτῶν πεφευγότα τοῦτον τοὺς ἀκριβεστάτους ἐλέγχους, καὶ οὐκ ἐθελήσαντ' ἐκ τούτων ἐπιδεῖξαι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πανουργοῦντα καὶ μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον καὶ διακλέπτοντα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις τὴν ἀλήθειαν τῶν πεπραγμένων, οὕτω μεγάλοις καὶ φανεροῖς ἐλέγχοις ὥσθ' ὑμᾶς πάντας εἴσεσθαι σαφῶς ὅτι ἡμεῖς μὲν ἀληθῆ λέγομεν, οὗτος δ' οὐδὲν ὑγιὲς εἴρηκεν. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν ὅθεν καὶ ὑμεῖς ῥᾷστ' ἂν μάθοιτε κἀγὼ τάχιστ' ἂν διδάξαιμι.

6 Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, Δημοφῶντι καὶ Θηριππίδῃ καὶ τούτῳ δίκας ἔλαχον ἐπιτροπῆς ἀποστερηθεὶς ἁπάντων τῶν ὄντων. γενομένης δέ μοι τῆς δίκης πρὸς τοῦτον πρῶτον ἐπέδειξα σαφῶς τοῖς δικάζουσιν, ὥσπερ ὑμῖν ἐπιδείξω, πάνθ' ὅσα ἡμῖν κατελείφθη χρήματα ἀπεστερηκότα τοῦτον μετ' ἐκείνων, οὐ καταψευ-

7 δομαρτυρησάμενος. τεκμήριον δὲ μέγιστον· μαρτυ-
ριῶν γὰρ πλέον ἢ πάνυ πολλῶν τῶν ἁπασῶν ἀναγνω-
σθεισῶν ἐπὶ τῇ δίκῃ, καὶ τούτων τῶν μὲν ὡς ἔδοσάν τι
τούτῳ τῶν ἐμῶν καταμαρτυρουσῶν, τῶν δ' ὡς παρῆ-
σαν κομιζομένῳ, τῶν δ' ὡς πριάμενοι παρὰ τούτου
τούτῳ τὰς τιμὰς διέλυσαν, οὐδ' ᾗ τινι τούτων τῶν ψευ-
δομαρτυριῶν ἐπεσκήψατο, οὐδὲ τετόλμηκε διώκειν ἀλλ'
ἢ ταύτην μίαν οὖσαν, ἐν ᾗ δραχμὴν οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι
8 μεμαρτυρημένην. καίτοι τό γε τίμημα τῶν χρημάτων,
ὧν ἀπεστερήμην, οὐκ ἐκ ταύτης συντιθεὶς ἐλογιζόμην
τοσοῦτον (οὐ γὰρ ἔνεστ' ἀργύριον), ἀλλ' ἐξ ἐκείνων
καθ' ἕκαστα τιθεὶς, αἷς οὗτος οὐκ ἐπεσκήψατο. ὅθεν
οἵ τότ' ἀκούσαντες οὐ μόνον αὐτοῦ κατέγνωσαν, ἀλλὰ
καὶ τῶν ἐπιγεγραμμένων ἐτίμησαν. τίνος οὖν ἕνεκ'
ἐκείνας μὲν εἴασε, τῇδε δὲ ἐπεσκήψατο; ἐγὼ καὶ τοῦτο
9 διδάξω. τῶν μαρτυριῶν ὅσαι μὲν αὐτοῦ χρήματ' ἔχειν
κατεμαρτύρουν, ᾔδει σαφῶς ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον ἐξε-
λεγχθήσεται ταῦτ' ἔχων, ὅσῳ πλείων λόγος δοθήσεται
καθ' ἓν περὶ ἑκάστου. τοῦτο δ' ἔμελλεν ἐν τῇ τῶν ψευ-
δομαρτυριῶν ἔσεσθαι κρίσει· ὃ γὰρ τότ' ἐν μικρῷ μέ-
ρει τινὶ τοῦ παντὸς ὕδατος μετὰ τῶν ἄλλων κατηγορή-
σαμεν, νῦν πρὸς ἅπαν τὸ ὕδωρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ διδά-
ξειν ἐμέλλομεν. ἀποκρίσει δ' ἐπισκηψάμενος ἐνόμιζεν,
ὥσπερ τόθ' ὡμολόγησεν, οὕτω πάλιν ἔξαρνος γενέσθαι
ταῦτα ἐφ' ἑαυτῷ γενήσεσθαι. διὰ ταῦτα τήνδε διώκει.
βούλομαι δὴ ταύτην, ὡς ἔστιν ἀληθὴς, ἐπιδεῖξαι σα-
φῶς πᾶσιν ὑμῖν, οὐκ ἐξ εἰκότων οὐδὲ λόγων πρὸς τὸ
παρὸν μεμηχανημένων, ἀλλ' ἐκ τοῦ παρὰ πᾶσιν ὑμῖν
δόξοντος, ὡς ἐγὼ νομίζω, δικαίου. σκοπεῖτε δ' ἀκού-
σαντες.

Ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, περὶ τῆς μαρτυρίας
της ἐν τῷ γραμματείῳ γεγραμμένης εἰδὼς ὄντα μοι τὸν

*ἀγῶνα, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον ὑμᾶς οἴσοντας ἐπι-
στάμενος, ᾠήθην δεῖν μηδὲν ἄλλο τούτου πρότερον ἢ
τοῦτον προκαλούμενος ἐλέγξαι. καὶ τί ποιῶ; παρα-* 848
*δοῦναι παῖδα ἤθελον αὐτῷ γράμματ' ἐπιστάμενον βα-
σανίζειν, ὃς παρῆν ὅθ' ὡμολόγει ταῦθ' οὗτος, καὶ τὴν
μαρτυρίαν ἔγραφεν, οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν κελευσθεὶς κα-
κοτεχνεῖν, οὐδὲ τὸ μὲν γράφειν, τὸ δ' ἀφαιρεῖν ὧν οὗ-
τος εἰρήκει περὶ τούτων, ἀλλ' ἁπλῶς ὑπὲρ τοῦ πάντ'*
12 *ἀληθῆ καὶ τὰ τούτῳ ῥηθέντα γράψαι. καίτοι τί κάλ-
λιον ἦν τοῦ τὸν παῖδα στρεβλοῦντα ἐλέγξαι ψευδομέ-
νους ἡμᾶς; ἀλλὰ συνῄδει πάντων μάλιστ' ἀνθρώπων
ὅτι τἀληθῆ μεμαρτύρηται· διόπερ ἔφευγε τὴν βάσα-
νον. ἀλλὰ μὴν οὐχ εἷς οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν, οὐδ'
ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ μέσῃ
πολλῶν παρόντων. καί μοι κάλει τούτων τοὺς μάρ-
τυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

13 *Οὕτω τοίνυν οὗτός ἐστι σοφιστὴς καὶ σφόδρ' ἑκὼν
τὰ δίκαι' ἀγνοεῖν προσποιούμενος ὥστε ψευδομαρτυ-
ριῶν διώκων, καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον ὑμῶν μελ-
λόντων οἴσειν καὶ ὀμωμοκότων, περὶ τῆς μαρτυρίας
μὲν ἔφευγε τὴν βάσανον, περὶ οὗ μάλιστα προσῆκεν
αὐτῷ τὸν λόγον ποιεῖσθαι, περὶ δ' ἄλλων φησὶν ἐξαι-*
14 *τεῖν, ψευδόμενος. καίτοι πῶς οὐχ ὑπερφυὲς αὐτὸν μὲν
δεινὰ πεπονθέναι φάσκειν, εἰ τὸν ἐλεύθερον ἐξαιτῶν,
ὡς ἐγὼ σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω, μὴ παρέλαβε, τοὺς δὲ
μάρτυρας οὐ δεινὰ πάσχειν νομίζειν, τὸν ὁμολογουμέ-
νως δοῦλον περὶ ὧν ἐμαρτύρησαν ἐκδιδόντος, οὐκ ἐθέ-
λοντος τούτου παραλαβεῖν; οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γ' ἔνεστιν
εἰπεῖν, ὡς περὶ μὲν τινῶν ὧν αὐτὸς βούλεται σαφὴς
ἡ βάσανος, περὶ δ' αὖ τινῶν οὐ σαφής.*

15 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ταύτην τὴν μαρ- 849
τυρίαν ἐμαρτύρησεν ὁ ἀδελφὸς ὁ τούτου πρῶτος Αἴ-
σιος, ὃς νῦν μὲν ἔξαρνός ἐστι τούτῳ συναγωνιζόμενος,
τότε δ' ἐμαρτύρησε ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων, οὔτ' ἐπιορ-
κεῖν οὔτ' εὐθὺς παραχρῆμα δίκην ὀφλισκάνειν βουλό-
μενος. ὃν οὐκ ἂν δήπου, ψευδῆ μαρτυρίαν εἰ παρε-
σκευαζόμην, ἐνέγραψα ἂν εἰς τοὺς μάρτυρας, ὁρῶν
μὲν Ἀφόβῳ χρώμενον μάλιστ' ἀνθρώπων ἁπάντων,
εἰδὼς δὲ συνεροῦντ' αὐτῷ τὴν δίκην, ἔτι δ' ἐμαυτοῦ
ὄντ' ἀντίδικον· οὐ γὰρ ἔχει λόγον τὸν ἑαυτοῦ διάφο-
ρον καὶ τούτου ἀδελφὸν μὴ ἀληθινῆς μαρτυρίας ἐγ-
16 γράψαι μάρτυρα. τούτων τοίνυν εἰσὶ μὲν πολλοὶ μάρ-
τυρες, ἔτι δ' οὐκ ἐλάττω τεκμήρια τῶν μαρτύρων.
πρῶτον μὲν γάρ, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ταῦτα μὴ ἐμαρτύ-
ρησεν, οὐκ ἂν νῦν ἔξαρνος ἦν, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐπὶ
τοῦ δικαστηρίου τῆς μαρτυρίας ἀναγιγνωσκομένης,
ἡνίκα μᾶλλον ἂν αὐτὸν ἢ νῦν ὠφέλει. δεύτερον δ' οὐκ
ἂν ἡσυχίαν ἦγεν, ἀλλὰ δίκην ἄν μοι βλάβης ἔλαχεν, εἰ
ψευδομαρτυριῶν ὑπόδικον αὐτὸν ἐποίουν κατὰ τἀδελ-
φοῦ οὐ προσῆκον, ἐν ᾗ καὶ περὶ χρημάτων καὶ περὶ ἀτι-
17 μίας ἄνθρωποι κινδυνεύουσιν. ἔτι δὲ τὸ πρᾶγμ' ἂν
ἐξελέγξαι ζητῶν ἐξῄτησεν ἄν με τὸν παῖδα τὸν γρά-
φοντα τὰς μαρτυρίας, ἵν' εἰ μὴ παρεδίδουν, μηδὲν δί-
καιον λέγειν ἐδόκουν. νῦν δὲ τοσοῦτο τοῦ ποιῆσαί τι
τούτων ἐδέησεν ὥστ' οὐδ' ἐμοῦ παραδιδόντος, ἐπειδὴ
ταῦτ' ἔξαρνος ἐγένεθ', οὗτος παραλαβεῖν ἠθέλησεν,
ἀλλ' ὁμοίως φαίνονται καὶ περὶ τούτων φεύγοντες τὰς
18 βασάνους. καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ ἔν τε τοῖς 850
μάρτυσι μεμαρτυρηκὼς Αἴσιος οὐκ ἠρνήθη ταῦτα ἐπὶ
τοῦ δικαστηρίου τούτῳ παρεστηκὼς τῆς μαρτυρίας
ἀναγιγνωσκομένης, ἐμοῦ τ' ἐκδιδόντος τὸν παῖδα περὶ
ἁπάντων τούτων βασανίζειν αὐτοῖς οὐκ ἠθέλησε πα-

ραλαβεῖν, καθ' ἕκαστον ὑμῖν παρέξομαι τοὺς μάρτυ-
ρας. καί μοι κάλει δεῦρ' αὐτούς.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

19 Ὃ τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντων τῶν εἰρη-
μένων οἶμαι μέγιστον ὑμῖν ἐρεῖν σημεῖον τοῦ ταῦτ'
ἀποκρίνασθαι τοῦτον, βούλομαι διελθεῖν. ἐπειδὴ γὰρ
ἐξήτει με τὸν ἄνθρωπον ταῦθ' ὡμολογηκὼς ἃ μεμαρ-
τύρηται, βουλόμενος καὶ τοῦτ' αὐτὸν ἐξελέγξαι τεχνά-
20 ζοντα τί ποιῶ; προκαλοῦμαι κατὰ Δήμωνος εἰς μαρτυ-
ρίαν, ὄντος αὐτῷ θείου καὶ κοινωνοῦ τῶν ἀδικημάτων,
καὶ συγγράψας ταῦτ' ἐκέλευον μαρτυρεῖν ἃ νῦν διώ-
κει τῶν ψευδομαρτυριῶν. οὗτος δὲ τὸ μὲν πρῶτον
ἀπηναισχύντει, τοῦ δὲ διαιτητοῦ κελεύοντος μαρτυρεῖν
ἢ ἐξομνύειν ἐμαρτύρησε πάνυ μόλις. καίτοι εἴ γ' ἦν
δοῦλος ἄνθρωπος καὶ μὴ προωμολόγητο πρὸς τοῦδ'
ἐλεύθερος εἶναι, τί παθὼν ἐμαρτύρησεν, ἀλλ' οὐκ ἐξο-
21 μόσας ἀπηλλάγη τοῦ πράγματος; ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ
τούτων ἤθελον παραδοῦναι τὸν παῖδα τὸν γράφοντα
τὴν μαρτυρίαν, ὃς τά τε γράμματ' ἔμελλε γνώσεσθαι
τὰ ἑαυτοῦ καὶ τοῦτον ἐμνημόνευεν ἀκριβῶς μαρτυρή-
σαντα ταῦτα. καὶ ταῦτ' ἤθελον οὐχὶ μαρτύρων ἀπο-
ρῶν οἳ παρῆσαν· ἦσαν γάρ· ἀλλ' ἵνα μὴ τούτους αἰ-
τιῷτο τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν, ἀλλὰ τὸ πιστὸν ἐκ τῆς βα-
σάνου τούτοις ὑπάρχοι. καίτοι πῶς ἄξιόν ἐστι κατα- 851
γνῶναι τῶν μαρτύρων διὰ τοῦτο, οἳ μόνοι τῶν πώποτ'
ἠγωνισμένων δίκην ἐν ὑμῖν τὸν διώκοντ' αὐτὸν αὑτοῖς
μάρτυρα τούτων ἐπιδεικνύουσι γεγενημένον; ἀλλὰ
μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, λαβὲ τὴν πρόκλησιν καὶ τὴν μαρ-
τυρίαν.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

22 Τηλικαῦτα τοίνυν δίκαια φυγὼν οὗτος, καὶ ἐκ το-

σούτων τεκμηρίων ἐπιδεικνύμενος ὅτι συκοφαντεῖ, τοῖς
μὲν αὐτοῦ μάρτυσιν ἀξιοῖ πιστεύειν ὑμᾶς, τοὺς δ' ἐμοὺς
διαβάλλει καί φησιν οὐ τἀληθῆ μαρτυρεῖν. βούλομαι
δὴ καὶ ἐκ τῶν εἰκότων περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. οἶδ' οὖν ὅτι
πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε τοὺς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦντας
ἢ κέρδεσι δι' ἀπορίαν ἐπαιρομένους ἢ δι' ἑταιρίαν ἢ καὶ
δι' ἔχθραν τῶν ἀντιδίκων ἐθέλειν ἄν τι τοιοῦτον ποι-
23 ῆσαι. τούτων τοίνυν οὐδὲ δι' ἓν ἂν εἶεν ἐμοὶ μεμαρτυ-
ρηκότες· οὔτε γὰρ ἑταιρίᾳ· πῶς γάρ, οἵ γε μήτε ἐν ταῖς
αὐταῖς διατριβαῖς μήτε καθ' ἡλικίαν, μὴ ὅτι ἐμοί τινες
αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ σφίσιν αὐτοῖς εἰσίν; οὔτ' ἔχθρᾳ τού-
του· φανερὸν γὰρ καὶ τοῦτ' ἐστίν· ὁ μὲν γὰρ ἀδελφὸς
καὶ σύνδικος, Φᾶνος δ' ἐπιτήδειος καὶ φυλέτης, Φί-
λιππος δ' οὔτε φίλος οὔτ' ἐχθρός, ὥστ' οὐδὲ ταύτην
24 ἄν τις ἐπενέγκοι δικαίως τὴν αἰτίαν. καὶ μὴν οὐδὲ δι'
ἀπορίαν ἄν τις φήσειε· πάντες γὰρ κέκτηνται τοσαύ-
την οὐσίαν ὥστε καὶ λειτουργεῖν ὑμῖν προθύμως καὶ
τὰ προσταττόμενα ποιεῖν. χωρὶς δὲ τούτων οὔτ' ἀγνῶ-
τες ὑμῖν οὔτ' ἐπὶ τὰ χείρω γιγνωσκόμενοι, μέτριοι δ'
ὄντες ἄνθρωποι. καίτοι εἰ μήτ' ἄποροι μήτ' ἐχθροὶ
τούτου μήτ' ἐμοὶ φίλοι, πῶς χρὴ κατὰ τούτων λαβεῖν 852
τιν' ὑποψίαν ὡς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ
οὐκ οἶδα.

25 Ταῦτα τοίνυν οὗτος εἰδώς, καὶ πάντων μάλιστα
ἐπιστάμενος τἀληθῆ μεμαρτυρηκότας αὐτούς, ὅμως
συκοφαντεῖ καί φησιν οὐ μόνον οὐκ εἰπεῖν ταῦτα, ἃ
πῶς τις ἂν μᾶλλον ἐξελέγξειεν εἰρηκότα; ἀλλὰ καὶ δοῦ-
λον εἶναι τὸν ἄνθρωπον τῷ ὄντι. βούλομαι δὲ διὰ
βραχέων εἰπὼν πρὸς ὑμᾶς ἐξελέγξαι καὶ ταῦτ' αὐτὸν
ψευδόμενον. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ περὶ
τούτων ἠθέλησα τούτῳ παραδοῦναι βασανίζειν τὰς
θεραπαίνας, αἳ τελευτῶντος τοῦ πατρὸς μνημονεύ-

26 *ουσιν ἀφεθέντα τοῦτον ἐλεύθερον εἶναι τότε. καὶ πρὸς τούτοις ἡ μήτηρ κατ' ἐμοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς, οἳ μόνοι παῖδές ἐσμεν αὐτῇ, δι' οὓς κατεχήρευσε τὸν βίον, πίστιν ἠθέλησεν ἐπιθεῖναι παραστησαμένη τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἀφεῖναι τὸν πατέρα ἡνίκ' ἐτελεύτα, καὶ νομίζεσθαι παρ' ἡμῖν τοῦτον ἐλεύθερον· ἣν μηδεὶς ὑμῶν νομιζέτω καθ' ἡμῶν ποτ' ἂν ὀμνύναι ταῦτ' ἂν ἐθέλειν, εἰ μὴ σαφῶς ᾔδει τὰ εὔορκα ὀμουμένη. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω καὶ ταῦτ' ἦμεν ἕτοιμοι ποιεῖν, κάλει τούτων τοὺς μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

27 *Τοσαῦτα τοίνυν δίκαια λέγειν ἐχόντων ἡμῶν, καὶ καταφεύγειν εἰς τοὺς μεγίστους ἐλέγχους ἐθελόντων περὶ τῶν μεμαρτυρημένων, πάντα ταῦτα φυγὼν οὗτος οἴεται, περὶ τῆς γεγενημένης δίκης διαβάλλων καὶ κατηγορῶν ἐμοῦ, τοῦ μάρτυρος ὑμᾶς πείσειν καταψηφίσασθαι, πάντων, οἶμαι, πρᾶγμα κατασκευάσας ἀδι-*
28 *κώτατον καὶ πλεονεκτικώτατον. αὐτὸς μὲν γὰρ μάρ-*
τυρας ψευδεῖς παρεσκεύασται περὶ τούτων, συγχορη- 853
γὸν ἔχων Ὀνήτορα τὸν κηδεστὴν καὶ Τιμοκράτην· ἡμεῖς δ' οὐχὶ προειδότες, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς τῆς μαρτυρίας ἡγούμενοι τὸν ἀγῶν' ἔσεσθαι, τοὺς περὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς χρημάτων μάρτυρας οὐ παρεσκευάσμεθα νῦν. ὅμως δὲ, καίπερ οὕτω τούτου σεσοφισμένου, τὰ πράγματ' αὐτὰ διεξιὼν οἶμαι ῥᾳδίως ὑμῖν ἐπιδείξειν δικαιότατ' ἀνθρώπων τοῦτον ὠφληκότα τὴν
29 *δίκην, οὐχ ὅτι τὸν Μιλύαν ἐκώλυον βασανίζειν, οὐδ' ὅτι τοῦτον ἐλεύθερον ὡμολόγησεν, οἱ δὲ μάρτυρες οἶδ' ἐμαρτύρησαν, ἀλλ' ὅτι πολλὰ τῶν ἐμῶν ἐξηλέγχθη λαβὼν καὶ τὸν οἶκον οὐκ ἐμίσθωσε τῶν νόμων κελευόντων καὶ τοῦ πατρὸς ἐν τῇ διαθήκῃ γράψαντος, ὡς ἐγὼ*

σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω· ταῦτα μὲν γὰρ ἦν πᾶσιν ἰδεῖν,
οἱ νόμοι καὶ τὸ πλῆθος ὧν οὗτοι διηρπάκεισαν χρημά-
των· τὸν Μιλύαν δ' οὐδ' ὅστις ἐστὶν οὐδεὶς ᾔδει. γνώ-
σεσθε δ' ἐκ τῶν ἐγκεκλημένων ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχοντ'
ἐστίν.
30 Ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὴν δίκην ἔλαχον
τούτῳ τῆς ἐπιτροπῆς οὐχ ἓν τίμημα συνθεὶς, ὥσπερ ἂν
εἴ τις συκοφαντεῖν ἐπιχειρῶν, ἀλλ' ἕκαστον ἐγγράψας,
καὶ πόθεν λαβὼν καὶ πόσον τὸ πλῆθος καὶ παρὰ τοῦ,
καὶ οὐδαμοῦ τὸν Μιλύαν παρέγραψα ὡς εἰδότα τι τού-
31 των. ἔστιν οὖν τοῦ μὲν ἐγκλήματος ἀρχὴ "τάδ' ἐγκαλεῖ
"Δημοσθένης Ἀφόβῳ· ἔχει μου χρήματ' Ἄφοβος ἀπὸ
"ἐπιτροπῆς ἐχόμενα, ὀγδοήκοντα μὲν μνᾶς, ἣν ἔλαβε
"προῖκα τῆς μητρὸς κατὰ τὴν διαθήκην τοῦ πατρός."
τοῦτο πρῶτόν ἐστι τῶν χρημάτων, ὧν ἀπεστερῆσθαί
φημι. τοῖς δὲ μάρτυσι τί μεμαρτύρηται; "μαρτυροῦσι
"παραγενέσθαι πρὸς τῷ διαιτητῇ Νοθάρχῳ, ὅτε Ἄφο- 851
"βος ὡμολόγει τὸν Μιλύαν ἐλεύθερον εἶναι, ἀφεθέντα
32 "ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους πατρός." σκοπεῖτε τοίνυν παρ'
ὑμῖν αὐτοῖς εἴ τις ἂν ὑμῖν ἢ ῥήτωρ ἢ σοφιστὴς ἢ γόης
οὕτω θαυμάσιος δοκεῖ γενέσθαι καὶ λέγειν δεινὸς, ὥστ'
ἐκ ταύτης τῆς μαρτυρίας διδάξαι τιν' ἀνθρώπων ὡς
ἔχει τὴν προῖκ' Ἄφοβος τῆς μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ. καὶ τί
λέγων, ὦ πρὸς Διός; ὡμολόγησεν εἶναι Μιλύαν ἐλεύθε-
ρον; καὶ τί μᾶλλον ἔχων τὴν προῖκα; οὐδὲν ἂν δή-
33 που διὰ τοῦτό γε δόξειεν. ἀλλὰ πόθεν τοῦτ' ἐπεδεί-
χθη: πρῶτον μὲν Θηριππίδης ὢν αὐτῷ συνεπίτροπος
κατεμαρτύρησε δοῦναι· δεύτερον δὲ Δήμων θεῖος ὢν
καὶ τῶν ἄλλων οἱ παρόντες ἐμαρτύρησαν σῖτον τῇ μη-
τρὶ δώσειν ὁμολογεῖν τοῦτον ὡς ἔχοντα τὴν προῖκα.
καὶ τούτοις οὐκ ἐπεσκήψατο, δηλονότι ὡς τἀληθῆ με
μαρτύρηται εἰδώς. ἔτι τοίνυν ἡ μήτηρ πίστιν ἠθέλησε

*ἐπιθεῖναι κατ' ἐμοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς, παραστησαμένη
λαβεῖν τὴν προῖκα τοῦτον τὴν ἑαυτῆς κατὰ τὴν τοῦ
34 πατρὸς διαθήκην. ταύτας τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς πό-
τερ' αὐτὸν ἔχειν φῶμεν ἢ μή; καὶ πότερον διὰ τούσδε
ὀφλεῖν τοὺς μάρτυρας ἢ διὰ τούσδε; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι
διὰ τὴν ἀλήθειαν. ταύτας τοίνυν δέκ' ἔτη κεκαρπωμέ-
νος, καὶ οὐδὲ δίκην ὀφλὼν ἀποδοῦναι τετολμηκώς,
δεινὰ πεπονθέναι φησὶ καὶ διὰ τούσδε τοὺς μάρτυρας
ὠφληκέναι. καίτοι τούτων γ' οὐδεὶς αὐτὸν ἔχειν ταύ-
την ἐμαρτύρησεν.*

35 *Περὶ τοίνυν τῆς ἐκδόσεως καὶ τῶν κλινοποιῶν καὶ
τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ καταλειφθέντος ἡμῖν ἐλέφαντος
καὶ τῆς προικὸς τῆς ἀδελφῆς, ἣν οὗτος καθυφεῖκεν
ὑπὲρ τοῦ καὶ αὐτὸς ἔχειν ὅσα βούλοιτο τῶν ἐμῶν,* 855
*ἀκούσατε, καὶ σκοπεῖθ' ὡς δικαίως τ' ὤφληκε καὶ οὐ-
36 δὲν ἦν Μιλύαν περὶ τούτων βασανιστέον. περὶ μὲν
γὰρ ὧν καθυφεῖκας, νόμος ἔστι, διαρρήδην ὃς κελεύει
σε ὁμοίως ὀφλισκάνειν ὥσπερ ἂν αὐτὸς ἔχῃς· ὥστε τί
τῷ νόμῳ καὶ τῇ βασάνῳ; περὶ δ' αὖ τῆς ἐκδόσεως, ἐπι-
κοινωνήσαντες τῷ Ξούθῳ καὶ διανειμάμενοι τὰ χρή-
ματα καὶ τὰς συγγραφὰς ἀνελόντες, καὶ πάνθ' ὃν τρό-
πον ἐβούλεσθε κατασκευάσαντες, καὶ διαφθείραντες
τὰ γράμμαθ', ὡς ὑμῶν ὁ Δήμων κατεμαρτύρει, φε-
37 νακίζετε καὶ τουτουσὶ παρακρούσασθαι ζητεῖτε. περὶ
τοίνυν τῶν κλινοποιῶν, εἰ σὺ λαβὼν ἀργύριον καὶ
πολλὰ ἰδίᾳ κερδάνας ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς δανείζων, ὃν καὶ
τοὺς ἄλλους προσῆκε κωλύειν, εἶτ' ἀφανεῖς πεποίη-
κας, τί σοι ποιήσωσιν οἱ μάρτυρες; οὐ γὰρ οὗτοί γε
μεμαρτυρήκασιν ὡς ὡμολόγεις ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς δανείζειν
καὶ λαβεῖν τἀνδράποδα ὡς σαυτόν, ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ
τοῦτ' ἔγραψας σύ, κατεμαρτύρησαν δὲ οἱ μάρτυρες.
38 ἀλλὰ μὴν περί γε τοῦ ἐλέφαντος καὶ τοῦ σιδήρου, πάν-*

τας ἔγωγέ φημι τοὺς οἰκέτας εἰδέναι τοῦτον πωλοῦν-
τα, καὶ παραδοῦναι καὶ τότε καὶ νῦν ἤθελον αὐτῷ του-
των ὅντινα βούλοιτο λαβὼν βασανίζειν. εἰ τοίνυν φή-
σει με, τὸν εἰδότα οὐκ ἐθέλοντα ἐκδοῦναι, τοὺς οὐκ
εἰδότας ἐκδιδόναι, πολὺ δὴ μᾶλλον αὐτῷ παραλαβεῖν
φανήσεται προσῆκον· εἰ γὰρ, οὓς ὡς εἰδότας ἐξεδίδουν
ἐγὼ, μηδὲν ἔχειν ἔφασαν τούτων αὐτὸν, ἀπήλλακτο
39 δήπουθεν ἂν τῆς αἰτίας. ἀλλ᾽ οὐχὶ τοιοῦτόν ἐστιν,
ἀλλὰ σαφῶς ἂν ἐξηλέγχθη πωλῶν καὶ τὴν τιμὴν κεκο-
μισμένος. διόπερ τοὺς ὁμολογουμένως δούλους παρα- 856
βὰς τὸν ἐλεύθερον ἠξίου βασανίζειν, ὃν οὐδ᾽ ὅσιον
παραδοῦναι, τὸ πρᾶγμα οὐκ ἄγειν εἰς ἔλεγχον ζητῶν,
ἀλλὰ μὴ παραλαμβάνων βουλόμενός τι δοκεῖν λέγειν.
περὶ τοίνυν πάντων τούτων, πρῶτον μὲν περὶ τῆς
προικὸς, εἶθ᾽ ὑπὲρ ὧν καθυφεῖκεν, εἶθ᾽ ὑπὲρ τῶν
ἄλλων, ἀναγνώσεται τούς τε νόμους καὶ τὰς μαρτυ-
ρίας, ἵν᾽ εἰδῆτε.

ΝΟΜΟΙ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

40 Οὐ τοίνυν μόνον ἐκ τούτων ἂν γνοίητε ὅτι δει-
νὸν οὐδ᾽ ὁτιοῦν πέπονθε τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἐκδόντος
ἐμοῦ βασανίζειν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἰ σκέ-
ψαισθε. θῶμεν γὰρ δὴ τὸν Μιλύαν ἐπὶ τοῦ τροχοῦ
στρεβλοῦσθαι, καὶ τί μάλιστ᾽ ἂν αὐτὸν εὔξαιτο λέγειν
σκοπῶμεν. οὐχ ὅτι τῶν χρημάτων οὐδ᾽ ὁτιοῦν οἶδε
τοῦτον ἔχοντα; καὶ δὴ λέγει. διὰ τοῦτ᾽ ἄρ᾽ οὐκ ἔχει;
πολλοῦ γε δεῖ· τοὺς γὰρ εἰδότας καὶ διδόντας καὶ παρ-
όντας μάρτυρας παρεσχόμην ἐγώ. τεκμήριον δὲ καὶ
πίστις ἐστὶν οὐκ εἴ τίς τι μὴ οἶδε τοῦτον ἔχοντα (πολ-
41 λοὶ γὰρ ἂν εἶεν), ἀλλ᾽ εἴ τις οἶδεν. καταμαρτυρησάντων
τοίνυν σου τοσούτων μαρτύρων τίνι τῶν ψευδομαρ-
τυριῶν ἐπεσκήψω; δεῖξον. ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοις δεῖξαι.

καίτοι πῶς οὐ σαφῶς σὺ σαυτὸν ἐξελέγχεις, ὅτι ψεύδει δεινὰ πεπονθέναι φάσκων καὶ τὴν δίκην ἀδίκως ὠφληκέναι τὸν ἄνθρωπον οὐ παραλαβών, ὃς τοὺς ταῦτα μαρτυρήσαντας ἔχειν σε καὶ λαβεῖν, περὶ ὧν ὡς οὐ καταλειφθέντων σὺ τὸν Μιλύαν ἐξήτεις, ἀφῆκας τῶν ψευδομαρτυριῶν; οὓς πολὺ κάλλιον ἦν, εἴπερ ἠδίκησο, διώκειν. ἀλλ᾽ οὐκ ἠδικημένος σὺ συκοφαντεῖς.

42 Πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἴδοι τὴν σὴν πονη- 857
ρίαν, μάλιστα δ᾽ εἰ περὶ τῆς διαθήκης ἀκούσειεν. τοῦ γὰρ πατρὸς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὰ καταλειφθέντα πάντα ἐν τῇ διαθήκῃ γράψαντος, καὶ τὸν οἶκον ὅπως μισθώσουσι, ταύτην μὲν οὐκ ἀπέδωκεν, ἵνα μὴ τὸ πλῆθος εὕροιμι ἐγὼ τῶν χρημάτων ἐξ αὐτῆς, ὡμολόγει δὲ κεκτῆσθαι ταῦθ᾽ ἃ μάλιστ᾽ οὐχ οἷόν τ᾽ ἦν
43 ἐξάρνῳ γενέσθαι διὰ τὴν περιφάνειαν. ἦν δὲ ταῦθ᾽ ἃ γεγράφθαι φησὶν ἐν τῇ διαθήκῃ, δύο μὲν τάλαντα Δημοφῶντα λαβεῖν εὐθὺς, τὴν δ᾽ ἀδελφὴν ὅταν ἡλικίαν ἔχῃ (τοῦτο δ᾽ ἔμελλεν εἰς ἔτος δέκατον γενήσεσθαι), τοῦτον δ᾽ ὀγδοήκοντα μνᾶς καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν καὶ τὴν οἰκίαν οἰκεῖν, Θηριππίδην δ᾽ ἑβδομήκοντα μνᾶς λαβόντα καρπώσασθαι, ἕως ἀνὴρ ἐγὼ γενοίμην. τὰ δ᾽ ἄλλα ὅσ᾽ ἐμοὶ χωρὶς τούτων κατελείφθη καὶ τὸ μισθοῦν τὸν οἶκον ἠφάνιζεν ἐκ τῆς διαθήκης, οὐ συμφέρον αὐτῷ νομίζων ταῦτ᾽ ἐπιδει-
44 χθῆναι παρ᾽ ὑμῖν. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγητο ὑπ᾽ αὐτοῦ τούτου τὸν πατέρα ἡμῶν τελευτῶντα τοσοῦτον ἀργύριον τούτων ἑκάστῳ δοῦναι, τεκμήριον οἱ δικάζοντες τότε τὰς ὁμολογίας ἐποιήσαντο ταύτας τοῦ πλήθους τῶν χρημάτων· ὅστις γὰρ ἀπὸ τῶν ὄντων τέτταρα τάλαντα καὶ τρισχιλίας προῖκα καὶ δωρεὰν ἔδωκε, φανερὸν ἦν ὅτι οὐκ ἀπὸ μικρᾶς οὐσίας, ἀλλὰ πλέον ἢ δι-
45 πλασίας ἧς ἐμοὶ κατέλιπε ταῦτ᾽ ἀφεῖλεν· οὐ γὰρ ἂν

*ἐδόκει τὸν μὲν υἱὸν ἐμὲ πένητα βούλεσθαι καταστῆ-
σαι, τούτους δὲ πλουσίους ὄντας ἔτι πλουσιωτέρους
ποιῆσαι ἐπιθυμεῖν, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἐμοὶ
καταλειπομένων Θηριππίδῃ τε τὰς ἑβδομήκοντα μνᾶς
καὶ Δημοφῶντι τὰ δύο τάλαντα, οὔπω μέλλοντι τῇ* 858
*ἀδελφῇ τῇ ἐμῇ συνοικήσειν, καρποῦσθαι δοῦναι. ταῦτα
δὴ τὰ χρήματα οὐδαμοῦ παραδοὺς ἐφαίνετο, οὐδ'
ἐλάττω μικροῖς· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀνηλωκέναι, τὰ δ' οὐ
λαβεῖν ἔφη, τὰ δ' οὐκ εἰδέναι, τὰ δὲ τὸν δεῖν' ἔχειν,
τὰ δ' ἔνδον εἶναι, τὰ δὲ πάντα μᾶλλον ἢ ὅπου παρέδω-
κεν εἶχε λέγειν.*
46 *Περὶ δὲ τοῦ μὴ καταλειφθῆναι τὰ χρήματ' ἔνδον
βούλομαι σαφῶς ὑμῖν ἐπιδεῖξαι ψευδόμενον. τοῦτον
γὰρ τὸν λόγον καθεῖκεν, ἐπειδὴ τὰ χρήματα μὲν
πολλὰ πέφηνεν ὄντα, οὐκ εἶχε δ' ἐπιδεῖξαι ταῦθ' ὡς
ἀποδέδωκεν, ἵν' ἐξ εἰκότος οὐδὲν προσῆκον ἡμῖν φανῇ*
47 *κομίζεσθαι τά γ' ὄντα παρ' ἡμῖν. εἰ μὲν τοίνυν ὁ πα-
τὴρ ἠπίστει τούτοις, δῆλον ὅτι οὔτ' ἂν τἄλλα ἐπέτρε-
πεν οὔτ' ἂν ἐκεῖν' οὕτω καταλιπὼν αὐτοῖς ἔφραζεν·
ὥστε πόθεν ἴσασιν; εἰ δ' ἐπίστευεν, οὐκ ἂν δήπου τὰ
μὲν πλεῖστ' αὐτοῖς τῶν χρημάτων ἐνεχείρισε, τῶν δ' οὐκ
ἂν κυρίους ἐποίησεν, οὐδ' ἂν τῇ μὲν μητρί μου ταῦτα
φυλάττειν παρέδωκεν, αὐτὴν δὲ ταύτην ἑνὶ τῶν ἐπι-
τρόπων τούτῳ γυναῖκ' ἠγγύησεν· οὐ γὰρ ἔχει λόγον
σῶσαι μὲν τὰ χρήματα δι' ἐκείνης ζητεῖν, ἕνα δὲ τῶν*
48 *ἀπιστουμένων ταύτης κἀκείνων κύριον ποιεῖν. ἔτι δὲ
τοῦτον, εἴ τι τούτων ἀληθὲς ἦν, οἴεσθ' οὐκ ἂν αὐτὴν
λαβεῖν δοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πατρός; ὃς τὴν μὲν προῖκ'
αὐτῆς ἤδη, τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς, ἔχων ὡς αὐτῇ συνοι-
κήσων, τὴν Φιλωνίδου τοῦ Μελιτέως θυγατέρα ἔγημε
δι' αἰσχροκερδίαν, ἵνα πρὸς αἷς εἶχε παρ' ἡμῶν, ἑτέρας
ὀγδοήκοντα μνᾶς λάβοι παρ' ἐκείνου· τεττάρων δὲ τα-*

*λάντων ἔνδον ὄντων καὶ ταῦτ' ἐκείνης ἐχούσης, ὡς
οὗτός φησιν, οὐκ ἂν ἡγεῖσθε αὐτὸν κἂν ἐπιδραμεῖν,* 859
49 *ὥστε γενέσθαι μετ' ἐκείνης αὐτῶν κύριον; ἢ τὴν μὲν
φανερὰν οὐσίαν, ἣν καὶ ὑμῶν πολλοὶ συνῄδεσαν ὅτι
κατελείφθη, μετὰ τῶν συνεπιτρόπων οὕτως αἰσχρῶς
διήρπασεν· ὧν δ' οὐκ ἐμέλλεθ' ὑμεῖς ἔσεσθαι μάρτυ
ρες, ἀπέσχετ' ἂν ἐξὸν αὐτῷ λαβεῖν; καὶ τίς ἂν πιστεύ-
σειεν; οὐκ ἔστι ταῦτα, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὐκ ἔστιν·
ἀλλὰ τὰ μὲν χρήματα, ὅσα κατέλιπεν ὁ πατὴρ, ἐκείνῃ
τῇ ἡμέρᾳ κατωρύττετο ὅτε εἰς τὰς τούτων χεῖρας ἦλ-
θεν, οὗτος δ' οὐκ ἔχων ἂν εἰπεῖν ὅπου τι τούτων ἀπέ-
δωκεν, ἵν' εὔπορος εἶναι δοκῶν μηδενὸς τύχω παρ'
ὑμῶν ἐλέου, τούτοις χρῆται τοῖς λόγοις.*
50 *Πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἔχω καὶ ἄλλα τούτου κατη-
γορεῖν· οὐκ ἐνδέχεται δέ μοι, τῷ μάρτυρι τοῦ κινδύνου
περὶ τῆς ἐπιτιμίας ὄντος, περὶ ὧν αὐτὸς ἠδίκημαι λέ-
γειν. ἀλλὰ βούλομαι πρόκλησιν ὑμῖν ἀναγνῶναι·
γνώσεσθε γὰρ ἐξ αὐτῆς ἀκούσαντες τὰ μεμαρτυρη-
μένα ὡς ἔστιν ἀληθῆ, καὶ τὸν Μιλύαν ὅτι νῦν μὲν περὶ
πάντων φησὶν ἐξαιτεῖν, τὸ δὲ πρῶτον ὑπὲρ τριάκοντα
μόνον μνῶν ἐξῄτει, καὶ προσέτι ζημιοῦται κατὰ τὴν*
51 *μαρτυρίαν οὐδέν. ἐγὼ γὰρ πανταχῇ τοῦτον ἐξελέγξαι
βουλόμενος, καὶ τὰς τέχνας αὐτοῦ καὶ τὰς πανουργίας
ἐμφανεῖς ὑμῖν καταστῆσαι πειρώμενος, ἠρόμην αὐτὸν
πόσα εἴη τὰ χρήματα τὸ πλῆθος, καθ' ἃ τὸν Μιλύαν
ὡς συνειδότα ἐξῄτησεν· οὗτος δὲ ψευσάμενος περὶ πάν-
των ἔφησεν. "περὶ μὲν τοίνυν," ἔφην ἐγὼ, "τούτου πα-
"ραδώσω σοι τὸν ἔχοντα τἀντίγραφα, ὡς σύ με προὐκα-*
52 *"λέσω. προομόσαντος δέ μου τὸν ἄνθρωπον ὡς ὡμο-* 860
*"λόγησας ἐλεύθερον εἶναι καὶ κατὰ Δήμωνος ἐμαρτύ-
"ρησας, ἂν ἀπομόσῃς τἀναντία τούτων κατὰ τῆς θυγα-
"τρὸς, ἀφίημί σοι πάνθ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐξαιτήσας φανῇς*

"τὸ πρῶτον βασανιζομένου τοῦ παιδός, καὶ τοσούτῳ σοι "γενέσθω τὸ τίμημα ἔλαττον ὧν ὦφλες, καθ' ἃ τὸν Μι- "λύαν ἐξῄτησας, ἵνα μηδὲν ζημιωθῇς παρὰ τοὺς μάρ-
53 τυρας." ταῦτ' ἐμοῦ προκαλεσαμένου πολλῶν παρόντων οὐκ ἂν ἔφη ποιῆσαι. καίτοι ὅστις αὐτὸς αὑτῷ ταῦτ' ἔφυγε δικάσαι, πῶς ὑμᾶς χρὴ τοὺς ὀμωμοκότας τούτῳ πειθομένους καταγνῶναι τῶν μαρτύρων, ἀλλ' οὐ τοῦτον ἀναισχυντότατον πάντων ἀνθρώπων εἶναι νομίζειν; ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει τούτων τους μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

54 Οὐ τοίνυν ἐγὼ μὲν ταῦθ' ἕτοιμος ἦν, οἱ δὲ μάρτυρες οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐμοὶ εἶχον, ἀλλὰ κἀκεῖνοι παραστησάμενοι τοὺς παῖδας, ὑπὲρ ὧν ἐμαρτύρησαν, πίστιν ἐπιθεῖναι ἠθέλησαν κατ' ἐκείνων. ὁ δ' οὔτ' ἐκείνοις οὔτ' ἐμοὶ δοῦναι τὸν ὅρκον ἠξίωσεν, ἀλλ' ἐπὶ λόγοις μεμηχανημένοις καὶ μάρτυσιν οὐ τἀληθῆ μαρτυρεῖν εἰθισμένοις τὸ πρᾶγμα καταστήσας ἐλπίζει ῥᾳδίως ὑμᾶς ἐξαπατήσειν. λαβὲ οὖν αὐτοῖς καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

55 Πῶς οὖν ἄν τις σαφέστερον ἐξελέγξειε συκοφαντουμένους ἡμᾶς καὶ καταμεμαρτυρημένον τἀληθῆ καὶ τὴν δίκην δικαίως ὠφλημένην ἢ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιδεικνὺς οἰκέτην τὸν τὴν μαρτυρίαν γράφοντ' οὐκ ἐθελήσαντα τοῦτον βασανίζειν περὶ αὐτῶν τῶν μεμαρ- 861
τυρημένων, Αἴσιον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ταῦτα μεμαρ-
56 τυρηκότα ἅ φησιν εἶναι ψευδῆ, τοῦτον αὐτὸν ταὐτὰ τοῖς μάρτυσιν οὓς διώκει μεμαρτυρηκότα μοι κατὰ Δήμωνος ὄντος αὐτῷ θείου καὶ συνεπιτρόπου, τὰς δὲ θεραπαίνας οὐκ ἐθελήσαντ' ὑπὲρ τοῦ τὸν ἄνθρωπον ἐλεύ-

θερον εἶναι βασανίζειν, τὴν μητέρα τὴν ἐμαυτοῦ πί-
στιν περὶ τούτων ἐπιθεῖναι καθ᾽ ἡμῶν ἐθέλουσαν, τῶν
ἄλλων οἰκετῶν οὐκ ἐθέλοντα τοῦτον παραλαμβάνειν
οὐδένα τῶν πάντ᾽ εἰδότων μᾶλλον ἢ Μιλύας, τῶν μαρ-
τύρων οἳ κατεμαρτύρουν χρήματ᾽ ἔχειν αὐτὸν οὐδενὶ
57 τῶν ψευδομαρτυριῶν ἐπεσκημμένον, τὴν διαθήκην
οὐκ ἀποδόντα οὐδὲ τὸν οἶκον μισθώσαντα τῶν νόμων
κελευόντων, πίστιν ἐπιθεῖναι προομνύντος ἐμοῦ καὶ
τῶν μαρτύρων, ὥστ᾽ ἀφεῖσθαι τοῦτον τῶν χρημάτων
καθ᾽ ἃ τὸν Μιλύαν ἐξήτησεν, οὐκ οἰηθέντα δεῖν; μὰ
τοὺς θεοὺς, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι ἐπιδεῖξαι ταῦτ᾽
ἀκριβέστερον ἢ τοῦτον τὸν τρόπον. οὕτω τοίνυν φα-
νερῶς τῶν μαρτύρων καταψευδόμενος καὶ ἐκ τῶν
πραγμάτων οὐδὲν ζημιούμενος καὶ τὴν δίκην δι-
58 καίως ὠφληκὼς ὅμως ἀναισχυντεῖ. καὶ εἰ μὲν μὴ καὶ
παρὰ τοῖς αὑτοῦ φίλοις καὶ παρὰ τῷ διαιτητῇ προε-
γνωσμένος ἀδικεῖν τούτους ἐποιεῖτο τοὺς λόγους, ἧτ-
τον ἂν ἦν ἄξιον θαυμάζειν· νῦν δ᾽ ἐπιτρέψαι με πεί-
σας Ἀρχένεῳ καὶ Δρακοντίδῃ καὶ Φάνῳ τούτῳ τῷ νῦν
ὑπ᾽ αὐτοῦ φεύγοντι τῶν ψευδομαρτυριῶν, τούτους
μὲν ἀφῆκεν ἀκούσας αὐτῶν ὅτι, εἰ μεθ᾽ ὅρκου ταῦτα
διαιτήσουσι, καταγνώσονται τὴν ἐπιτροπὴν, ἐπὶ τὸν 862
κληρωτὸν δὲ διαιτητὴν ἐλθὼν καὶ οὐδὲν ἔχων ἀπολύ-
59 σασθαι τῶν ἐγκεκλημένων ὦφλε τὴν δίαιταν. οἱ δικα-
σταὶ δ᾽ ἀκούσαντες, εἰς οὓς ἐφῆκε, ταὐτὰ καὶ τοῖς τού-
του φίλοις καὶ τῷ διαιτητῇ περὶ αὐτῶν ἔγνωσαν καὶ
δέκα ταλάντων ἐτίμησαν, οὐ μὰ Δί᾽ οὐχ ὅτι τὸν Μι-
λύαν ὡμολόγησεν εἶναι ἐλεύθερον (τοῦτο μὲν γὰρ οὐ-
δὲν ἦν), ἀλλ᾽ ὅτι πεντεκαίδεκα ταλάντων οὐσίας μοι κα-
ταλειφθείσης τὸν μὲν οἶκον οὐκ ἐμίσθωσε, δέκα δ᾽ ἔτη
μετὰ τῶν συνεπιτρόπων διαχειρίσας πρὸς μὲν τὴν συμ-
μορίαν ὑπὲρ παιδὸς ὄντος ἐμοῦ πέντε μνᾶς συνετάξατ᾽

60 εἰσφέρειν, ὅσονπερ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος καὶ οἱ τα μέγιστα κεκτημένοι τιμήματα εἰσέφερον, χρόνον δὲ τοσοῦτον τὰ χρήματα ταῦτα ἐπιτροπεύσας, ὑπὲρ ὧν τηλικαύτην αὐτὸς εἰσφορὰν ἠξίου εἰσφέρειν, ἐμοὶ μὲν τὸ καθ' αὑτὸν οὐδ' εἴκοσι μνῶν ἄξια παρέδωκε, μετὰ δ' ἐκείνων ὅλα τὰ κεφάλαια καὶ τὰς ἐπικαρπίας ἀπεστέρηκεν. θέντες οὖν οἱ δικασταὶ τοῖς πᾶσι χρήμασιν οὐκ ἐφ' ὅσῳ μισθοῦσι τοὺς οἴκους τόκον, ἀλλ' ὃς ἦν ἐλάχιστος, εὗρον τὸ σύμπαν πλέον ἢ τριάκοντα τάλαντ' αὐτοὺς ἀποστεροῦντας· διὸ τούτῳ τῶν δέκα ταλάντων ἐτίμησαν.

XXX.

ΠΡΟΣ ΟΝΗΤΟΡΑ ΕΞΟΥΛΗΣ Α.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἄφοβος, μέλλοντος αὐτῷ Δημοσθένους τὰς τῆς ἐπιτροπῆς 863
δίκας λαγχάνειν, ἔγημεν Ὀνήτορος ἀδελφὴν ἐκδοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Τιμοκράτους τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐπίκληρον λαμβάνειν ἔμελλε. μετὰ δὲ ταῦτα Ὀνήτωρ, ἤδη φεύγοντος Ἀφόβου τὴν τῆς ἐπιτροπῆς δίκην, ὡς ὁ ῥήτωρ ἀποδείκνυσι, πλασάμενος ἀπόλειψιν τὴν ἀδελφὴν παρ' ἑαυτὸν ἀπήγαγεν. ἐπεὶ δὲ Ἄφοβος ἥλω, ἐπὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τὸν ῥήτορα ἀφικνούμενον καὶ εἰς τὰ χωρία εἰσιόντα ἐξήλασεν Ὀνήτωρ, φάσκων τῆς ἀδελφῆς εἶναι τὰ χωρία, εἰς τὴν προῖκα ἀποτιμηθέντα. διόπερ ἐξούλης αὐτῷ δικάζεται ὁ Δημοσθένης ὡς ἐκ τῶν Ἀφόβου πρότερον, νῦν δὲ ἑαυτῷ γεγενημένων, ἐξεληλαμένος, φάσκων οὐκ εἰληφέναι τὴν προῖκα Ἄφοβον, ἀλλὰ τὴν γυναῖκα μόνον· τὴν γὰρ προῖκα μὴ βουληθῆναι Ὀνήτορα δοῦναι, διότι κινδυνεύοντα τὸν Ἄφοβον ἑώρα καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ. νῦν οὖν, φησὶ, πλαστὴ μὲν ἡ ἀπόλειψις, ὑπὲρ δὲ ὧν οὐκ εἴληφεν Ἄφοβος, τὸ χωρίον απο-

τετίμηται ἐπ' ἀποστερήσει τῶν ἐμῶν. τὸ δὲ τῆς ἐξούλης ὄνομα Ἀττικόν· ἐξέλλειν γὰρ ἔλεγον τὸ ἐξωθεῖν καὶ ἐκβάλλειν βίᾳ.

Περὶ πολλοῦ ποιούμενος, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μήτε 864
πρὸς Ἄφοβόν μοι συμβῆναι τὴν γενομένην διαφορὰν
μήτε τὴν νῦν οὖσαν πρὸς Ὀνήτορα τουτονὶ, κηδεστὴν
ὄντα αὐτοῦ, πολλὰ καὶ δίκαια προκαλεσάμενος ἀμφο-
τέρους οὐδενὸς ἐδυνήθην τυχεῖν τῶν μετρίων, ἀλλ'
εὕρηκα πολὺ τοῦτον ἐκείνου δυσκολώτερον καὶ μᾶλ-
2 *λον ἄξιον ὄντα δοῦναι δίκην. τὸν μὲν γὰρ οἰόμενος*
δεῖν ἐν τοῖς φίλοις διαδικάσασθαι τὰ πρὸς ἐμὲ καὶ μὴ
λαβεῖν ὑμῶν πεῖραν οὐχ οἷός τ' ἐγενόμην πεῖσαι· τοῦ-
τον δ' αὐτὸν αὑτῷ κελεύων γενέσθαι δικαστὴν, ἵνα
μὴ παρ' ὑμῖν κινδυνεύσῃ, τοσοῦτον κατεφρονήθην
ὥστ' οὐχὶ μόνον λόγου τυχεῖν οὐκ ἠξιώθην, ἀλλὰ καὶ
ἐκ τῆς γῆς, ἣν Ἄφοβος ἐκέκτητο ὅτε ὠφλίσκανέ μοι
τὴν δίκην, ὑβριστικῶς ὑπ' αὐτοῦ πάνυ ἐξεβλήθην.
3 *ἐπειδὴ οὖν συναποστερεῖ τέ με τῶν ὄντων τῷ ἑαυτοῦ*
κηδεστῇ, πιστεύων τ' εἰς ὑμᾶς εἰσελήλυθε ταῖς αὑτοῦ
παρασκευαῖς, ὑπόλοιπόν ἐστιν ἐν ὑμῖν πειρᾶσθαι παρ'
αὐτοῦ τῶν δικαίων τυγχάνειν. οἶδα μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες
δικασταὶ, ὅτι μοι πρὸς παρασκευὰς λόγων καὶ μάρτυ-
ρας οὐ τἀληθῆ μαρτυρήσοντας ὁ ἀγών ἐστιν· ὅμως
μέντοι τοσοῦτον οἶμαι διοίσειν τῷ δικαιότερα τούτου
4 *λέγειν ὥστ', εἴ καί τις ὑμῶν πρότερον τοῦτον ἡγεῖτο*
εἶναι μὴ πονηρὸν, ἔκ γε τῶν πρὸς ἐμὲ πεπραγμένων
γνώσεται ὅτι καὶ τὸν παρεληλυθότα χρόνον ἐλάνθα- 865
νεν αὐτὸν κάκιστος ὢν καὶ ἀδικώτατος ἁπάντων. ἀπο-
δείξω γὰρ αὐτὸν οὐ μόνον τὴν προῖκ' οὐ δεδωκότα,
ἧς φησι νῦν ἀποτετιμῆσθαι τὸ χωρίον, ἀλλὰ καὶ ἐξ
ἀρχῆς τοῖς ἐμοῖς ἐπιβουλεύσαντα, καὶ πρὸς τούτοις
τὴν μὲν γυναῖκ' οὐκ ἀπολελοιπυῖαν, ὑπὲρ ἧς ἐξήγαγε

5 με ἐκ ταύτης τῆς γῆς, προϊστάμενον δ' ἐπ' ἀποστε-
ρήσει τῶν ἐμῶν Ἀφόβου καὶ τούτους ὑπομένοντα τοὺς
ἀγῶνας, οὕτω μεγάλοις τεκμηρίοις καὶ φανεροῖς ἐλέγ-
χοις ὥσθ' ὑμᾶς ἅπαντας εἴσεσθαι σαφῶς ὅτι δικαίως
καὶ προσηκόντως οὗτος φεύγει ταύτην ὑπ' ἐμοῦ τὴν
δίκην. ὅθεν δὲ ῥᾷστα μαθήσεσθε περὶ αὐτῶν, ἐντεῦ-
θεν ὑμᾶς καὶ ἐγὼ πρῶτον πειράσομαι διδάσκειν.

6 Ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πολλούς τε ἄλλους
Ἀθηναίων καὶ τοῦτον οὐκ ἐλάνθανον κακῶς ἐπιτρο-
πευόμενος, ἀλλ' ἦν καταφανὴς εὐθὺς ἀδικούμενος· το-
σαῦται πραγματεῖαι καὶ λόγοι καὶ παρὰ τῷ ἄρχοντι καὶ
παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐγίγνοντο ὑπὲρ τῶν ἐμῶν. τό τε γὰρ
πλῆθος τῶν καταλειφθέντων ἦν φανερὸν, ὅτι τ'
ἀμίσθωτον τὸν οἶκον ἐποίουν οἱ διαχειρίζοντες, ἵν'
αὐτοὶ τὰ χρήματα καρποῖντο, οὐκ ἄδηλον ἦν. ὥστ'
ἐκ τῶν γιγνομένων οὐκ ἔσθ' ὅστις οὐχ ἡγεῖτο τῶν εἰδό-
των δίκην με λήψεσθαι παρ' αὐτῶν, ἐπειδὴ τάχιστ'
7 ἀνὴρ εἶναι δοκιμασθείην. ἐν οἷς καὶ Τιμοκράτης καὶ
Ὀνήτωρ ταύτην ἔχοντες διετέλεσαν τὴν διάνοιαν. τε-
κμήριον δὲ πάντων μέγιστον· οὗτος γὰρ ἐβουλήθη μὲν
Ἀφόβῳ δοῦναι τὴν ἀδελφὴν, ὁρῶν τῆς τ' αὐτοῦ πα-
τρῴας οὐσίας καὶ τῆς ἐμῆς οὐκ ὀλίγης αὐτὸν κύριον
γεγενημένον, προέσθαι δὲ τὴν προῖκ' οὐκ ἐπίστευσεν, 866
ὥσπερ εἰ τὰ τῶν ἐπιτροπευόντων χρήματα ἀποτίμημα
τοῖς ἐπιτροπευομένοις καθεστάναι νομίζων. ἀλλὰ τὴν
μὲν ἀδελφὴν ἔδωκε, τὴν δὲ προῖκ' αὐτῷ Τιμοκράτης
ἐπὶ πέντ' ὀβολοῖς ὀφειλήσειν ὡμολόγησεν, ᾧ πρότερον
8 ἡ γυνὴ συνοικοῦσα ἐτύγχανεν. ὀφλόντος δέ μοι τὴν
δίκην Ἀφόβου τῆς ἐπιτροπῆς καὶ οὐδὲν δίκαιον ποιεῖν
ἐθέλοντος, διαλύειν μὲν ἡμᾶς Ὀνήτωρ οὐδ' ἐπεχείρη-
σεν, οὐκ ἀποδεδωκὼς δὲ τὴν προῖκα, ἀλλ' αὐτὸς κύ-
ριος ὢν, ὡς ἀπολελοιπυίας τῆς ἀδελφῆς καὶ δοὺς κομί-

*σασθαι δ' οὐ δυνάμενος, ἀποτιμήσασθαι φάσκων τὴν
γῆν ἐξάγειν μ' ἐξ αὐτῆς ἐτόλμησε· τοσοῦτον καὶ ἐμοῦ
9 καὶ ὑμῶν καὶ τῶν κειμένων νόμων κατεφρόνησεν. καὶ
τὰ μὲν γενόμενα, καὶ δι' ἃ φεύγει τὴν δίκην καὶ περὶ
ὧν οἴσετε τὴν ψῆφον, ταῦτ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες δικασταί·
παρέξομαι δὲ μάρτυρας πρῶτον μὲν αὐτὸν Τιμοκρά-
την, ὡς ὡμολόγησεν ὀφειλήσειν τὴν προῖκα καὶ τὸν
τόκον ἀπεδίδου τῆς προικὸς Ἀφόβῳ κατὰ τὰς ὁμολο-
γίας, ἔπειθ' ὡς αὐτὸς Ἄφοβος ὡμολόγει κομίζεσθαι
τὸν τόκον παρὰ Τιμοκράτους. καί μοι λαβὲ τὰς μαρ-
τυρίας.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

10 *Ἐξ ἀρχῆς μὲν τοίνυν ὁμολογεῖται μὴ δοθῆναι τὴν
προῖκα μηδὲ γενέσθαι κύριον αὐτῆς Ἄφοβον. δῆλον
δὲ καὶ ἐκ τῶν εἰκότων ὅτι τούτων ἕνεχ' ὧν εἴρηκα ὀφεί-
λειν εἵλοντο μᾶλλον ἢ καταμῖξαι τὴν προῖκα εἰς τὴν
οὐσίαν τὴν Ἀφόβου τὴν οὕτω κινδυνευθήσεσθαι μέλ-
λουσαν. οὔτε γὰρ δι' ἀπορίαν οἷόν τ' εἰπεῖν ὡς οὐκ
εὐθὺς ἀπέδοσαν· Τιμοκράτει τε γάρ ἐστιν οὐσία πλέον
ἢ δέκα ταλάντων, Ὀνήτορί τε πλέον ἢ τριάκοντα, ὥστ'* 867
11 *οὐκ ἂν διὰ τοῦτό γ' εἶεν οὐκ εὐθὺς δεδωκότες· οὔτε
κτήματα μὲν ἦν αὐτοῖς, ἀργύριον δ' οὐκ ἔτυχε παρὸν, ἡ
γυνὴ δ' ἐχήρευε, διὸ πρᾶξαι ταῦτ' ἠπείχθησαν οὐχ ἅμα
τὴν προῖκα διδόντες. ἀργύριόν τε γὰρ οὗτοι δανείζου-
σιν ἄλλοις οὐκ ὀλίγον, συνοικοῦσάν τε ταύτην, ἀλλ'
οὐ χηρεύουσαν παρὰ Τιμοκράτους ἐξέδοσαν, ὥστ'
οὐδ' ἂν ταύτην τὴν σκῆψιν εἰκότως αὐτῶν τις ἀποδέ-
12 ξαιτο. καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, κἀκεῖνο ἂν πάν-
τες ὁμολογήσαιτε, ὅτι τοιοῦτο πρᾶγμα συναλλάττων
ὁστισοῦν ἕλοιτ' ἂν ἑτέρῳ μᾶλλον ὀφείλειν ἢ κηδεστῇ
τὴν προῖκα μὴ ἀποδοῦναι. μὴ διαλυσάμενος μὲν γὰρ*

ἔσται χρήστης ἄδηλος εἴτ' ἀποδώσει δικαίως εἴτε μή,
μετὰ δὲ τῆς γυναικὸς τἀκείνης ἀποδοὺς οἰκεῖος καὶ κη-
13 δεστής· ἐν οὐδεμιᾷ γάρ ἐστιν ὑποψίᾳ τὰ δίκαια πάντα
ποιήσας. ὥσθ' οὕτω τοῦ πράγματος ἔχοντος, καὶ τού-
των οὐδὲ καθ' ἓν ὧν εἶπον ὀφείλειν ἀναγκασθέντων,
οὐδὲ βουληθέντων ἄν, οὐκ ἔστ' εἰπεῖν ἄλλην πρόφα-
σιν δι' ἣν οὐκ ἀπέδοσαν, ἀλλ' ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν
αἰτίαν, δι' ἣν δοῦναι τὴν προῖκ' οὐκ ἐπίστευσαν.

14 Ἐγὼ τοίνυν ὁμολογουμένως οὕτω ταῦτ' ἐξελέγ-
χων, ὡς οὐδ' ὕστερον ἀπέδοσαν, οἶμαι ῥᾳδίως ἐπιδεί-
ξειν ἐξ αὐτῶν τῶν πεπραγμένων, ὥσθ' ὑμῖν γενέσθαι
φανερὸν ὅτι, κἂν εἰ μὴ ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διὰ
ταχέων ἀποδοῦναι τἀργύριον εἶχον, οὐκ ἄν ποτ' ἀπέ-
δοσαν οὐδ' ἂν προεῖντο· τοιαύτας ἀνάγκας εἶχεν αὐ-
15 τοῖς τὸ πρᾶγμα. δύο μὲν γάρ ἐστιν ἔτη τὰ μεταξὺ τοῦ
συνοικῆσαί τε τὴν γυναῖκα καὶ φῆσαι τούτους πεποι-
ῆσθαι τὴν ἀπόλειψιν· ἐγήματο μὲν γὰρ ἐπὶ Πολυζήλου 868
ἄρχοντος σκιροφοριῶνος μηνὸς, ἡ δ' ἀπόλειψις ἐγράφη
ποσειδεῶνος μηνὸς ἐπὶ Τιμοκράτους· ἐγὼ δ' εὐθέως
μετὰ τοὺς γάμους δοκιμασθεὶς ἐνεκάλουν καὶ λόγον
ἀπῄτουν καὶ πάντων ἀποστερούμενος τὰς δίκας ἐλάγ-
16 χανον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος. ὁ δὴ χρόνος οὗτος
ὀφειλῆσαι μὲν ἐνδέχεται κατὰ τὰς ὁμολογίας, ἀποδοῦ-
ναι δ' οὐκ ἔχει πίστιν. ὃς γὰρ διὰ ταῦτ' ἐξ ἀρχῆς ὀφεί-
λειν εἵλετο καὶ τόκον φέρειν, ἵνα μὴ κινδυνεύοι ἡ
προὶξ μετὰ τῆς ἄλλης οὐσίας, πῶς οὗτος ἂν ἀπέδωκεν
ἤδη τὴν δίκην φεύγοντος; ὃς εἰ καὶ τότ' ἐπίστευσε, τη-
νικαῦτ' ἂν ἀπολαβεῖν ἐζήτησεν. οὐκ ἔνεστι δήπουθεν,
17 ὦ ἄνδρες δικασταί. ἀλλὰ μὴν ὡς ἐγήματο μὲν ἡ γυνὴ
καθ' ὃν ἐγὼ λέγω χρόνον, ἀντίδικοι δ' ἡμεῖς ἤδη πρὸς
ἀλλήλους ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ κατέστημεν, ὕστερον
δ' ἢ ἐγὼ τὴν δίκην ἔλαχον τὴν ἀπόλειψιν οὗτοι πρὸς

τὸν ἄρχοντ᾽ ἀπεγράψαντο, λαβέ μοι καθ᾽ ἕκαστον ταύτας τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Μετὰ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄρχοντα Κηφισόδωρος, Χίων. ἐπὶ τούτων ἐνεκάλουν δοκιμασθείς, ἔλαχον δὲ τὴν δίκην ἐπὶ Τιμοκράτους. λαβέ μοι ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

18 Ἀνάγνωθι δὲ καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Δῆλον μὲν τοίνυν καὶ ἐκ τῶν μεμαρτυρημένων ὅτι τὴν προῖκ᾽ οὐ δόντες, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ διασώζειν
Ἀφόβῳ τὴν οὐσίαν ταῦτα τολμῶσι πράττειν. οἳ γὰρ
ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καὶ ὀφειλῆσαι καὶ ἀποδοῦναι καὶ
οὐ κομίσασθαι καὶ τὴν γυναῖκ᾽ ἀπολιπεῖν καὶ τὸ χωρίον ἀποτιμήσασθαί φασι, πῶς οὐ φανερὸν ὅτι προ- 869
στάντες τοῦ πράγματος τὰ γνωσθένθ᾽ ὑφ᾽ ὑμῶν ἀπο-
19 στερῆσαί με ζητοῦσιν; ὡς δὲ καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς οὗτος καὶ
Τιμοκράτης καὶ Ἄφοβος ἀπεκρίναντο, οὐχ οἷόν τ᾽ ἀποδεδόσθαι τὴν προῖκα, ταῦτ᾽ ἤδη πειράσομαι διδάσκειν ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τούτων ἕκαστον ἠρόμην πολλῶν ἐναντίον μαρτύρων, Ὀνήτορα μὲν καὶ Τιμοκράτην, εἴ τινες εἶεν μάρτυρες ὧν ἐναντίον τὴν προῖκ᾽ ἀπέδοσαν, αὐτὸν δ᾽ Ἄφοβον, εἴ τινες
20 παρῆσαν ὅτ᾽ ἀπελάμβανεν. καί μοι πάντες ἀπεκρίναντο καθ᾽ ἕκαστον ὅτι οὐδεὶς μάρτυς παρείη, κομίζοιτο δὲ λαμβάνων καθ᾽ ὁποσονοῦν δέοιτ᾽ Ἄφοβος παρ᾽ αὐτῶν. καίτοι τῷ τοῦτο ὑμῶν πιστόν, ὡς ταλάντου τῆς προικὸς οὔσης ἄνευ μαρτύρων Ὀνήτωρ καὶ Τιμοκράτης Ἀφόβῳ τοσοῦτον ἀργύριον ἐνεχείρισαν; ᾧ μὴ

ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον, ἀλλ' οὐδὲ μετὰ πολλῶν μαρτύ-
ρων ἀποδιδοὺς εἰκῇ τις ἂν ἐπίστευσεν, ἵν' εἴ τις γί-
γνοιτο διαφορὰ, κομίσασθαι ῥᾳδίως παρ' ὑμῖν δύ-
21 νηται. μὴ γὰρ ὅτι πρὸς τοῦτον τοιοῦτον ὄντα, ἀλλ'
οὐδὲ πρὸς ἄλλον οὐδ' ἂν εἷς οὐδένα τοιοῦτο συνάλ-
λαγμα ποιούμενος ἀμαρτύρως ἂν ἔπραξεν· ἀλλὰ τῶν
τοιούτων ἕνεκα καὶ γάμους ποιοῦμεν καὶ τοὺς ἀναγ-
καιοτάτους παρακαλοῦμεν, ὅτι οὐ πάρεργον, ἀλλ'
ἀδελφῶν καὶ θυγατέρων βίους ἐγχειρίζομεν, ὑπὲρ ὧν
22 τὰς ἀσφαλείας μάλιστα σκοποῦμεν. εἰκὸς τοίνυν καὶ
τοῦτον, ὧνπερ ἐναντίον ὀφείλειν ὡμολόγησε καὶ τὸν
τόκον οἴσειν, τῶν αὐτῶν τούτων παρόντων διαλύσα-
σθαι πρὸς Ἄφοβον, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἀπεδίδου τὴν 870
προῖκ' αὐτῷ. τοῦτον μὲν γὰρ τὸν τρόπον πράξας ὅλου
τοῦ πράγματος ἀπηλλάττετο, μόνος μόνῳ δ' ἀποδιδοὺς
τοὺς ἐπὶ ταῖς ὁμολογίαις παραγενομένους ὡς κατ' ὀφεί-
23 λοντος ἂν αὐτοῦ μάρτυρας ὑπελείπετο. νῦν τοίνυν
τοὺς μὲν ὄντας οἰκείους καὶ βελτίους αὐτῶν οὐκ ἐδύ-
ναντο πεῖσαι τὴν προῖκ' ἀποδεδωκέναι σφᾶς μαρτυ-
ρεῖν, ἑτέρους δ' εἰ παρέχοιντο μάρτυρας μηδὲν γένει
προσήκοντας, οὐκ ἂν ἡγοῦνθ' ὑμᾶς αὐτοῖς πιστεύειν.
ἔτι δ' ἀθρόαν μὲν φάσκοντες δεδωκέναι τὴν προῖκ'
ᾔδεσαν ὅτι τοὺς ἀπενεγκόντας οἰκέτας ἐξαιτήσομεν,
οὓς μὴ γεγενημένης τῆς δόσεως παραδοῦναι μὴ θέ-
λοντες ἠλέγχοντ' ἄν· εἰ δ' αὐτοὶ μόνοι μόνῳ τοῦτον
τὸν τρόπον ἀποδεδωκέναι λέγοιεν, ἐνόμιζον οὐκ ἐλεγ-
24 χθήσεσθαι. διὰ τοῦτο τοῦτον εἵλοντο ἐξ ἀνάγκης
ψεύδεσθαι τὸν τρόπον. τοιαύταις τέχναις καὶ πανουρ-
γίαις, ὡς ἁπλοῖ τινὲς εἶναι δόξοντες, ἡγοῦνται ῥᾳδίως
ὑμᾶς ἐξαπατήσειν, ἁπλῶς οὐδ' ἂν μικρὸν ὑπὲρ τῶν
διαφερόντων, ἀλλ' ὡς οἷόν τε ἀκριβέστατα πράξαντες.

λαβὲ τὰς μαρτυρίας αὐτοῖς ὧν ἐναντίον ἀπεκρίναντο, καὶ ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

25 Φέρε δή, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τὴν γυναῖκα ὑμῖν ἀποδείξω λόγῳ μὲν ἀπολελοιπυῖαν, ἔργῳ δὲ συνοικοῦσαν Ἀφόβῳ· νομίζω γάρ, ἂν τοῦτ' ἀκριβῶς μάθητε, μᾶλλον ὑμᾶς τούτοις μὲν ἀπιστήσειν, ἐμοὶ δ' ἀδικουμένῳ τὰ δίκαια βοηθήσειν. μάρτυρας δὲ τῶν μὲν ὑμῖν παρέξομαι, τῶν δ' ἐπιδείξω μεγάλα τεκμήρια
26 καὶ πίστεις ἱκανάς. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μετὰ 871
τὸ γεγράφθαι παρὰ τῷ ἄρχοντι ταύτην τὴν γυναῖκ' ἀπολελοιπυῖαν καὶ τὸ φάσκειν Ὀνήτορ' ἀντὶ τῆς προικὸς ἀποτετιμῆσθαι τὸ χωρίον ὁρῶν Ἄφοβον ὁμοίως ἔχοντα καὶ γεωργοῦντα τὴν γῆν καὶ τῇ γυναικὶ συνοικοῦντα, σαφῶς ᾔδειν ὅτι λόγος ταῦτα καὶ παραγωγὴ
27 τοῦ πράγματός ἐστι. βουλόμενος δ' ἐμφανῆ ποιῆσαι ταῦτα πᾶσιν ὑμῖν, ἐξελέγχειν αὐτὸν ἠξίουν ἐναντίον μαρτύρων, εἰ μὴ φάσκοι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, καὶ παρεδίδουν οἰκέτην εἰς βάσανον, ὃς συνῄδει πάντ' ἀκριβῶς· ὃν ἔλαβον κατὰ τὴν ὑπερημερίαν ἐκ τῶν Ἀφόβου. οὗτος δ' ἐμοῦ ταῦτ' ἀξιώσαντος περὶ μὲν τοῦ συνοικεῖν Ἀφόβῳ τὴν ἀδελφὴν ἔφευγε τὴν βάσανον· ὡς δ' οὐκ ἐκεῖνος ἐγεώργει τὴν γῆν, οὐκ ἐδύνατ' ἀρνηθῆναι διὰ τὴν περιφάνειαν, ἀλλὰ προσωμολόγησεν.
28 οὐ μόνον δ' ἐκ τούτων ἦν ῥᾴδιον γνῶναι ὅτι καὶ συνῴκει τῇ γυναικὶ καὶ τὸ χωρίον ἐκέκτητο ἔτι πρὶν γενέσθαι τὴν δίκην, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ὀφλὼν διεπράξατο περὶ αὐτῶν. ὡς γὰρ οὐκ ἀποτετιμηκὼς, ἀλλ' ἐμῶν ἐσομένων κατὰ τὴν δίκην, ἃ μὲν οἷόν τ' ἦν ἐξενεγκεῖν, ᾤχετο λαβὼν, τοὺς καρποὺς καὶ τὰ σκεύη τὰ γεωργικὰ πάντα πλὴν τῶν πιθακνῶν· ἃ δ' οὐχ οἷόν τ' ἦν

ἀνελεῖν, ἐξ ἀνάγκης ὑπέλιπεν, ὥστ᾽ ἐγγενέσθαι τούτῳ
29 νῦν αὐτῆς τῆς γῆς ἀμφισβητεῖν. καίτοι δεινὸν τὸν μὲν
λέγειν ὡς ἀπετιμήσατο τὸ χωρίον, τὸν δ᾽ ἀποτετιμη-
κότα φαίνεσθαι γεωργοῦντα, καὶ φάσκειν μὲν ἀπολε-
λοιπέναι τὴν ἀδελφὴν, ὑπὲρ αὐτῶν δὲ τούτων φανε-
ρὸν εἶναι φεύγοντα τοὺς ἐλέγχους, καὶ τὸν μὲν οὐ συν-
οικοῦντα, ὡς οὗτός φησι, καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰ 872
ἐκ τῆς γεωργίας ἅπαντ᾽ ἐξενεγκεῖν, τὸν δ᾽ ὑπὲρ τῆς
ἀπολελοιπυίας πράττοντα, ὑπὲρ ἧς ἀποτετιμῆσθαί φη-
σι τὸ χωρίον, φαίνεσθαι μηδ᾽ ὑπὲρ ἑνὸς τούτων ἀγα-
30 νακτοῦντα, ἀλλ᾽ ἡσυχίαν ἔχοντα. ταῦτ᾽ οὐ πολλὴ πε-
ριφάνειά ἐστι; ταῦτ᾽ οὐχ ὁμολογουμένη προστασία;
φήσειέ γ᾽ ἄν τις, εἰ διαλογίζοιτ᾽ ὀρθῶς ἕκαστ᾽ αὐτῶν.
ὡς τοίνυν ὡμολόγει μὲν ἐκεῖνον γεωργεῖν πρὶν γενέ-
σθαι τὴν δίκην ἐμοὶ πρὸς αὐτὸν, ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ συν-
οικεῖν τὴν ἀδελφὴν οὐκ ἠθέλησε ποιήσασθαι τὴν
βάσανον, ἡ δὲ γεωργία ἐξεσκευάσθη μετὰ τὴν δίκην
πλὴν τῶν ἐγγείων, λαβὲ ταύτας τὰς μαρτυρίας καὶ
ἀνάγνωθι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

31 Ἐμοὶ τοίνυν τοσούτων ὑπαρχόντων τεκμηρίων,
οὐχ ἥκιστ᾽ αὐτὸς ἔδειξεν Ὀνήτωρ ὅτι οὐκ ἀληθινὴν
ἐποιήσατο τὴν ἀπόλειψιν. ᾧ γὰρ προσῆκε χαλεπῶς
φέρειν, εἰ τὴν προῖκα δοὺς, ὥς φησιν, ἀντ᾽ ἀργυρίου
χωρίον ἀμφισβητούμενον ἀπελάμβανεν, οὗτος οὐχ ὡς
διάφορος οὐδ᾽ ὡς ἀδικούμενος, ἀλλ᾽ ὡς οἰκειότατος
πάντων τὴν πρὸς ἐμὲ δίκην αὐτῷ συνηγωνίζετο. κἀμὲ
μὲν συναποστερῆσαι μετ᾽ ἐκείνου τῶν πατρῴων ἐπε-
χείρησε, καθ᾽ ὅσον αὐτὸς οἷός τε ἦν, ὑφ᾽ οὗ κακὸν οὐδ᾽
ὁτιοῦν ἦν πεπονθώς· Ἀφόβῳ δ᾽, ὃν ἀλλότριον εἶναι
προσῆκε νομίζειν, εἴ τι τούτων ἀληθὲς ἦν ὧν νῦν λέ-

γουσι, καὶ τἀμὰ πρὸς τοῖς ἐκείνου περιποιεῖν ἐζήτησεν.
32 καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα τοῦτ᾽ ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ κατε-
γνωσμένης ἤδη τῆς δίκης ἀναβὰς ἐπὶ τὸ δικαστήριον
ἐδεῖτο ἱκετεύων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἀντιβολῶν καὶ δά-
κρυσι κλάων ταλάντου τιμῆσαι, καὶ τούτου αὐτὸς ἐγί- 873
γνετ᾽ ἐγγυητής. καὶ ταῦθ᾽ ὁμολογούμενα μέν ἐστι πολ-
λαχόθεν· οἵ τε γὰρ ἐν τῷ δικαστηρίῳ τότε δικάζοντες
καὶ τῶν ἔξωθεν παρόντων πολλοὶ συνίσασιν· ὅμως δὲ
καὶ μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι. καί μοι λαβὲ ταύτην
τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

33 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τεκμηρίῳ με-
γάλῳ γνῶναι ῥᾴδιον ὅτι τῇ ἀληθείᾳ συνῴκει καὶ οὐ-
δέπω καὶ τήμερον ἀπολέλοιπεν. αὕτη γὰρ ἡ γυνὴ πρὶν
μὲν ὡς Ἄφοβον ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν οὐκ ἐχήρευσεν, ἀλλὰ
παρὰ ζῶντος Τιμοκράτους ἐκείνῳ συνῴκησε, νῦν δ᾽ ἐν
τρισὶν ἔτεσιν ἄλλῳ συνοικοῦσ᾽ οὐδενὶ φαίνεται. καίτοι
τῷ πιστὸν, ὡς τότε μὲν, ἵνα μὴ χηρεύσειε, παρ᾽ ἀνδρὸς
ὡς ἄνδρα ἐβάδιζε, νῦν δ᾽, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἀπολέλοι-
πε, τοσοῦτον ἂν χρόνον χηρεύουσ᾽ ἠνείχετο ἐξὸν ἄλ-
λῳ συνοικεῖν, τοῦ τε ἀδελφοῦ κεκτημένου τοσαύτην
34 οὐσίαν, αὐτή τε ταύτην ἔχουσα τὴν ἡλικίαν; οὐκ ἔχει
ταῦτ᾽ ἀλήθειαν, ὦ ἄνδρες δικασταί, πιθανὴν, ἀλλὰ
λόγοι ταῦτ᾽ εἰσὶ, συνοικεῖ δ᾽ ἡ γυνὴ φανερῶς καὶ οὐκ
ἐπικρύπτεται τὸ πρᾶγμα. παρέξομαι δ᾽ ὑμῖν Πασι-
φῶντος μαρτυρίαν, ὃς ἀρρωστοῦσαν αὐτὴν θεραπεύων
ἑώρα παρακαθήμενον Ἄφοβον ἐπὶ τούτου τοῦ ἄρχον-
τος, ἤδη τούτῳ ταυτησὶ τῆς δίκης εἰληγμένης. καί μοι
λαβὲ τὴν Πασιφῶντος μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

35 Ἐγὼ τοίνυν εἰδὼς, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ μετὰ

τὴν δίκην τοῦτον εὐθὺς ἀποδεδεγμένον τὰ ἐκ τῆς οἰ-
κίας τῆς Ἀφόβου χρήματα, καὶ κύριον τῶν τ' ἐκείνου
καὶ τῶν ἐμῶν ἁπάντων γεγενημένον, καὶ συνοικοῦσαν 874
αὐτῷ τὴν γυναῖκα σαφῶς ἐπιστάμενος, τρεῖς θεραπαί-
νας ἐξήτησα αὐτόν, αἳ συνοικοῦσάν τε τὴν γυναῖκ' ᾔδε-
σαν καὶ τὰ χρήματα ὅτι παρὰ τούτοις ἦν, ἵνα μὴ λόγοι
36 μόνον, ἀλλὰ καὶ βάσανοι περὶ αὐτῶν γίγνοιντο. οὗ-
τος δ' ἐμοῦ προκαλεσαμένου ταῦτα καὶ πάντων τῶν
παρόντων δίκαια λέγειν με ἀποφηναμένων οὐκ ἠθέ-
λησεν εἰς τοῦτο τἀκριβὲς καταφυγεῖν, ἀλλ' ὥσπερ ἑτέ-
ρων τινῶν ὄντων περὶ τῶν τοιούτων σαφεστέρων
ἐλέγχων ἢ βασάνων καὶ μαρτυριῶν, οὔτε μάρτυρας
παρεχόμενος τὴν προῖκα ὡς ἀποδέδωκεν, οὔτ' εἰς βά-
σανον ἐκδιδοὺς τὰς συνειδυίας περὶ τοῦ μὴ συνοικεῖν
τὴν ἀδελφήν, ὅτι ταῦτ' ἠξίουν, ὑβριστικῶς πάνυ καὶ
προπηλακιστικῶς οὐκ εἴα με αὐτῷ διαλέγεσθαι. τού-
του γένοιτ' ἄν τις σχετλιώτερος ἄνθρωπος, ἢ μᾶλλον
ἑκὼν τὰ δίκαι' ἀγνοεῖν προσποιούμενος; λαβὲ δ' αὐτὴν
τὴν πρόκλησιν καὶ ἀνάγνωθι.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ.

37 Ὑμεῖς τοίνυν καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ βάσανον ἀκρι-
βεστάτην πασῶν πίστεων νομίζετε, καὶ ὅπου ἂν δοῦλοι
καὶ ἐλεύθεροι παραγένωνται, δέῃ δ' εὑρεθῆναι τὸ ζη-
τούμενον, οὐ χρῆσθε ταῖς τῶν ἐλευθέρων μαρτυρίαις,
ἀλλὰ τοὺς δούλους βασανίζοντες οὕτω ζητεῖτε τὴν ἀλή-
θειαν εὑρεῖν, εἰκότως, ὦ ἄνδρες δικασταί. τῶν μὲν
γὰρ μαρτυρησάντων ἤδη τινὲς οὐ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι
ἔδοξαν· τῶν δὲ βασανισθέντων οὐδένες πώποτ' ἐξη-
λέγχθησαν, ὡς οὐκ ἀληθῆ τὰ ἐκ τῆς βασάνου εἶπον.
38 οὗτος δὲ τηλικαῦτα δίκαια φυγὼν καὶ σαφεῖς οὕτω 875
καὶ μεγάλους ἐλέγχους παραλιπών, Ἄφοβον παρεχό-

μενος μάρτυρα καὶ Τιμοκράτην, τὸν μὲν ὡς ἀποδέδωκε τὴν προῖκα, τὸν δ' ὡς ἀπείληφεν, ἀξιώσει πιστεύεσθαι παρ' ὑμῖν, ἀμάρτυρον τὴν πρὸς τούτους πρᾶξιν γεγενῆσθαι προσποιούμενος· τοσαύτην ὑμῶν εὐή-
39 θειαν κατέγνωκεν. ὅτι μὲν τοίνυν οὔτ' ἀληθῆ οὔτ' ἀληθείᾳ ἐοικότα λέξουσι, καὶ ἐκ τοῦ ἐξ ἀρχῆς αὐτοὺς ὁμολογεῖν τὴν προῖκα μὴ δοῦναι, καὶ ἐκ τοῦ πάλιν ἄνευ μαρτύρων ἀποδεδωκέναι φάσκειν, καὶ ἐκ τοῦ τὸν χρόνον μὴ ἐγχωρεῖν ἀμφισβητουμένης ἤδη τῆς οὐσίας ἀποδοῦναι τἀργύριον, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαί μοι νομίζω.

XXXI.

ΠΡΟΣ ΟΝΗΤΟΡΑ ΕΞΟΥΛΗΣ Β.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Παραλελειμμένα τινὰ ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ διὰ τούτου προστίθησιν, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπισημαίνεται, καὶ δὴ καὶ πρός τινας ἀντιρρήσεις ἵσταται.

Περὶ δὲ τῶν λόγων τούτων προειρήκαμεν ὅτι πολλοί φασιν αὐτοὺς ὑπὸ Ἰσαίου συντεθῆναι, τοῦ ῥήτορος ἀπιστοῦντες εἶναι διὰ τὴν ἡλικίαν, οἱ δέ γε, εἰ μὴ τοῦτο, διωρθῶσθαί γε ὑπὸ τοῦ Ἰσαίου· ἐοίκασι γὰρ τοῖς ἐκείνου λόγοις. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν, εἰ τὸν διδάσκαλον ἐμιμήσατο καὶ μηδέπω πρὸς τὸ τέλειον ἥκων ἐπὶ τὸν ἐκείνου χαρακτῆρα μετῄει τέως.

Ὃ παρέλιπον ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ τεκμήριον, οὐδε- 876
νὸς τῶν προειρημένων ἔλαττον, τοῦ μὴ δεδωκέναι τὴν προῖκα τούτους Ἀφόβῳ, τοῦτο πρῶτον εἰπὼν μετὰ τοῦτο καὶ περὶ ὧν οὗτος ἔψευσται πρὸς ὑμᾶς ἐξελέγχειν

αὐτὸν πειράσομαι. οὗτος γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸ
πρῶτον ὅτε τῶν Ἀφόβου διενοεῖτο ἀμφισβητεῖν, οὐχὶ
τάλαντον ἔφη τὴν προῖχ', ὥσπερ νυνὶ, ἀλλ' ὀγδοήκοντα
μνᾶς δεδωκέναι, καὶ τίθησιν ὅρους ἐπὶ μὲν τὴν οἰκίαν
δισχιλίων, ἐπὶ δὲ τὸ χωρίον ταλάντου, βουλόμενος μὴ
2 μόνον τοῦτο, ἀλλὰ κἀκείνην διασώζειν αὐτῷ. γενομέ-
νης δέ μοι τῆς δίκης πρὸς αὐτὸν, ἰδὼν ὡς διέκεισθ'
ὑμεῖς πρὸς τοὺς λίαν ἀναιδῶς ἀδικοῦντας, ἔννους γί-
γνεται, καὶ δεινὰ πάσχειν ἡγήσατο δόξειν ἐμὲ τοσού-
των χρημάτων ἀπεστερημένον, εἰ μηδ' ὁτιοῦν ἕξοιμι
τῶν Ἀφόβου λαβεῖν τοῦ τἀμὰ ἔχοντος, ἀλλ' ὑπὸ τού-
3 του κωλυόμενος φανερὸς γενήσομαι. καὶ τί ποιεῖ; τοὺς
ὅρους ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀφαιρεῖ, καὶ τάλαντον μόνον εἶ-
ναι τὴν προῖκά φησιν, ἐν ᾧ τὸ χωρίον ἀποτετιμῆσθαι.
καίτοι δῆλον ὅτι τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὅρους εἰ δικαίους
ἔθηκε καὶ ὄντως ἀληθεῖς, δικαίους καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ
χωρίου τέθεικεν· εἰ δ' εὐθὺς ἀδικεῖν βουλόμενος ψευ-
δεῖς ἔθηκεν ἐκείνους, εἰκὸς καὶ τούτους οὐκ ἀληθεῖς
4 ὑπάρχειν. τοῦτο τοίνυν οὐκ ἐξ ὧν ἐγὼ δεδήλωκα λό- 877
γων δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς οὗτος διεπράξατο·
οὐδ' ὑφ' ἑνὸς γὰρ ἀναγκασθεὶς ἀνθρώπων αὐτὸς ἀνεῖ-
λε τοὺς ὅρους, ἔργῳ φανερὸν ποιήσας ὅτι ψεύδεται.
καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, τὸ μὲν χωρίον καὶ νῦν οὖ-
τός φησιν ἀποτετιμῆσθαι ταλάντου, τὴν δ' οἰκίαν
ὡς προσωρίσατο δισχιλίων καὶ πάλιν τοὺς ὅρους ἀνεῖ-
λε γενομένης τῆς δίκης, τοὺς εἰδότας ὑμῖν μάρτυρας
παρέξομαι. καί μοι λαβὲ τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

5 Δῆλον τοίνυν ὅτι δισχιλίων μὲν ὡρισμένος τὴν
οἰκίαν, ταλάντου δὲ τὸ χωρίον, ὡς ὀγδοήκοντα μνᾶς
δεδωκὼς ἔμελλεν ἀμφισβητήσειν. μεῖζον οὖν ἄν τι

γένοιτο τεκμήριον ὑμῖν τοῦ μηδὲν ἀληθὲς νῦν λέγειν τοῦτον ἢ εἰ φανείη μὴ ταὐτὰ λέγων τοῖς ἐξ ἀρχῆς περὶ τῶν αὐτῶν; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν δοκεῖ τούτου μεῖζον εὑρεθῆναι.

6 *Σκέψασθε τοίνυν τὴν ἀναίδειαν, ὃς ἐν ὑμῖν ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς οὐκ ἀποστερεῖ με ὅσῳ πλείονος ἄξιόν ἐστι ταλάντου, καὶ ταῦτ' αὐτὸς τιμήσας οὐκ ἄξιον εἶναι πλείονος. τί γὰρ βουλόμενος δισχιλίων προσωρίσω τὴν οἰκίαν, ὅτε τὰς ὀγδοήκοντα μνᾶς ἐνεκάλεις, εἴ γε τὸ χωρίον ἄξιον ἦν πλείονος, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ*
7 *τὰς δισχιλίας ἐτίθεις; ἢ ὅταν μέν σοι δοκῇ πάντα τὰ Ἀφόβου διασώζειν, τό τε χωρίον ἔσται ταλάντου μόνον ἄξιον, καὶ τὴν οἰκίαν ἐν δισχιλίαις προσέξεις, ἥ τε προὶξ ὀγδοήκοντα μναῖ γενήσονται, καὶ ἀξιώσεις ἔχειν ἀμφότερα· ὅταν δέ σοι μὴ συμφέρῃ, τἀναντία πάλιν ἡ μὲν οἰκία ταλάντου, διότι νῦν ἐγὼ ταύτην ἔχω, τοῦ δὲ χωρίου τὸ περιὸν οὐκ ἐλάττονος ἢ δυοῖν ἄξιον, ἵν'* 878
8 *ἐγὼ δοκῶ βλάπτειν τοῦτον, οὐκ ἀποστερεῖσθαι. ὁρᾷς ὡς ὑποκρίνει μὲν δεδωκέναι τὴν προῖκα, φαίνει δὲ κατ' οὐδ' ὁντινοῦν τρόπον δεδωκώς; τὰ γὰρ ἀληθῆ καὶ μὴ κακουργούμενα τῶν πραγμάτων ἁπλῶς, οἷ' ἂν ἐξ ἀρχῆς πραχθῇ, τοιαῦτ' ἐστί· σὺ δὲ τοὐναντίον ἐξελέγχει πράξας εἰς τὴν καθ' ἡμῶν ὑπηρεσίαν.*

9 *Ἄξιον τοίνυν καὶ τὸν ὅρκον, ὁποῖόν τιν' ἂν ὤμοσεν, εἴ τις ἔδωκεν, ἐκ τούτων ἰδεῖν. ὃς γὰρ ὀγδοήκοντα μνᾶς ἔφη τὴν προῖκ' εἶναι, εἰ τότ' αὐτῷ τις ἔδωκεν, ὀμόσαντι ταῦτ' ἀληθῆ λέγειν, κομίσασθαι, τί ἐποίησεν ἄν; ἢ δῆλον ὅτι ὤμοσε· τί γὰρ καὶ λέγων οὐ φήσει τότ' ἂν ὀμόσαι, νῦν γε τοῦτ' ἀξιῶν; οὐκοῦν ὅτι γ' ἐπιώρκησεν ἄν, ἑαυτὸν ἐξελέγχει· νῦν γὰρ οὐκ ὀγδοήκοντα μνᾶς, ἀλλὰ τάλαντον δεδωκέναι φησίν. τί μᾶλλον ἂν οὖν εἰκότως τις αὐτὸν ἐκεῖνα ἐπιορκεῖν ἢ τάδ'*

ἡγοῖτο; ἢ τίνα τις δικαίως ἂν ἔχοι περὶ τούτου διά-
νοιαν τοῦ ῥαδίως οὕτως αὐτὸν ἐξελέγχοντος ὄντ'
ἐπίορκον;

10 Ἀλλὰ νὴ Δί' ἴσως οὐχὶ πάντ' αὐτῷ τοιαῦτα πέ-
πρακται, οὐδὲ πανταχόθεν δῆλός ἐστι τεχνάζων. ἀλλὰ
καὶ τιμώμενος φανερὸς γέγονεν ὑπὲρ Ἀφόβου ταλάν-
του, καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἡμῖν ἀποδώσειν ἐγγυώμενος.
καίτοι σκέψασθε ὅτι τοῦτ' ἔστι τεκμήριον οὐ μόνον
τοῦ τὴν γυναῖκα συνοικεῖν Ἀφόβῳ καὶ τοῦτον οἰκείως
11 ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ δεδωκέναι τὴν προῖκα. τίς γὰρ
ἄνθρωπος ἠλίθιός ἐστιν οὕτως, ὃς ἀργύριον μὲν δοὺς
τοσοῦτον, ἔπειθ' ἓν λαβὼν χωρίον ἀμφισβητούμενον
εἰς ἀποτίμησιν, σὺν οἷς πρότερον ἐζημίωτο, τὸν ἀδι- 879
κήσαντα ὡς δίκαιόν τι ποιήσοντα καὶ τοῦ τῆς δίκης
ὀφλήματος προσεγγυήσασθαι; ἐγὼ μὲν οὐδέν' οἶμαι.
καὶ γὰρ οὐδὲ λόγον τὸ πρᾶγμ' ἔχον ἐστὶ, τὸν αὐτὸν αὑ-
τῷ μὴ δυνάμενον κομίσασθαι τάλαντον, τοῦτον ἄλλῳ
τινὶ φάσκειν ἀποτίσειν καὶ ταῦτ' ἐγγυᾶσθαι. ἀλλὰ καὶ
ἀπ' αὐτῶν τούτων ἐστὶ δῆλον ὅτι τὴν μὲν προῖκα οὐ
δέδωκεν, ἀντὶ δὲ πολλῶν χρημάτων τῶν ἐμῶν οἰκεῖος
ὢν Ἀφόβῳ ταῦτ' ἀπετιμᾶτο, κληρονόμον τὴν ἀδελφὴν
12 τῶν ἐμῶν μετ' ἐκείνου καταστῆσαι βουλόμενος. εἶτα
νῦν παρακρούσασθαι ζητεῖ καὶ φενακίζει, λέγων ὡς
πρότερον τοὺς ὅρους ἔστησεν ἢ ἐκεῖνον τὴν δίκην
ὀφλεῖν. οὐ πρότερόν γε ἢ παρὰ σοὶ, εἴ γε νῦν ἀληθῆ
λέγεις. δῆλον γὰρ ὅτι καταγνοὺς ἀδικίαν αὐτοῦ ταῦτ'
ἐποίεις. εἶτα καὶ γελοῖον τοῦτο λέγειν, ὥσπερ οὐκ εἰ-
δότων ὑμῶν ὅτι πάντες οἱ τὰ τοιαῦτ' ἀδικοῦντες σκο-
ποῦσι τί λέξουσιν, καὶ οὐδεὶς πώποτ' ὦφλε σιωπῶν
οὐδ' ἀδικεῖν ὁμολογῶν· ἀλλ' ἐπειδὰν, οἶμαι, μηδὲν
ἀληθὲς λέγων ἐξελεγχθῇ, τότε γιγνώσκεται ὁποῖός
13 ἐστιν. ὅπερ καὶ οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ πάσχειν. ἐπεὶ, φέ-

ρε, πῶς ἐστι δίκαιον, ἐὰν μὲν ὀγδοήκοντα μνῶν θῇς
ὅρους, ὀγδοήκοντα μνᾶς εἶναι τὴν προῖκα, ἐὰν δὲ πλεί-
ονος πλέον, ἐὰν δ' ἐλάττονος ἔλαττον; ἢ πῶς ἐστι δί-
καιον, τῆς ἀδελφῆς τῆς σῆς μηδέπω καὶ τήμερον ἄλλῳ
συνοικούσης μηδ' ἀπηλλαγμένης Ἀφόβου, μηδὲ τὴν
προῖκα δεδωκότος σοῦ, μηδ' ὑπὲρ τούτων εἰς βάσανον
μηδ' εἰς ἄλλο δίκαιον μηδὲν καταφεύγειν ἐθέλοντος,
ὅτι σὺ στῆσαι φῂς ὅρους, σὸν εἶναι τὸ χωρίον; ἐγὼ
μὲν οὐδαμῶς οἶμαι· τὴν γὰρ ἀλήθειαν σκεπτέον, οὐχ
ἅ τις ἑαυτῷ παρεσκεύασεν ἐξεπίτηδες εἰς τὸ λέγειν τι 880
14 δοκεῖν, ὥσπερ ὑμεῖς. ἔπειτα τὸ δεινότατον· εἰ καὶ δε-
δωκότες ἦτε ὡς μάλιστα τὴν προῖκα, ἣν οὐ δεδώκατε,
τίς ὁ τούτων αἴτιος; οὐχ ὑμεῖς, ἐπεὶ ἐπὶ τἀμὰ ἔδοτε;
οὐχ ὅλοις ἔτεσι πρότερον δέκα τἀμὰ λαβὼν εἶχεν ἐκεῖ-
νος ὧν ὦφλε τὴν δίκην, ἢ κηδεστήν σοι γενέσθαι; ἢ
σὲ μὲν ἔδει κομίσασθαι πάντα, τὸν δὲ καὶ καταδικασά-
μενον καὶ δι' ὀρφανίαν ἠδικημένον καὶ προικὸς ἀλη-
θινῆς ἀπεστερημένον, ὃν μόνον ἀνθρώπων οὐδὲ τῆς
ἐπωβελίας ἄξιον ἦν κινδυνεύειν, ἠναγκάσθαι τοιαῦ-
τα παθεῖν, κεκομισμένον μηδ' ὁτιοῦν, καὶ ταῦτ' ἐθέ-
λοντα ποιεῖν ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τι τῶν δεόντων ἐβούλε-
σθε πράττειν;

XXXII.

ΠΡΟΣ ΖΗΝΟΘΕΜΙΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Δανεισάμενος παρὰ Δήμωνος, ἑνὸς τῶν Δημοσθένους συγ-γενῶν, ἔμπορός τις, Πρῶτος ὄνομα, ἐπρίατο τοῦ ἀργυρίου σῖ-τον ἐν Συρακούσαις, καὶ τοῦτον ἐκόμισεν εἰς Ἀθήνας ἐπὶ

νεὼς, ἧς Ἡγέστρατος ἐναυκλήρει. Ἡγέστρατος δὲ καὶ Ζηνόθεμις, πρὸς ὃν ἐστιν ἡ παραγραφὴ, Μασσαλιῶται μὲν ἦσαν τὸ γένος, κακούργημα δὲ τοιοῦτον ἐν Συρακούσαις ἐκακούργησαν, ὡς ὁ ῥήτωρ φησίν. ἐδανείσαντο χρήματα, ταῦτα δὲ 881
εἰς μὲν τὴν ναῦν οὐκ ἐνέθεντο, λάθρᾳ δὲ εἰς τὴν Μασσαλίαν ἀπέστειλαν, ἀποστερῆσαι τοὺς δανείσαντας βεβουλευμένοι. ἐπειδὴ γὰρ ἐγέγραπτο ἐν τῷ συμβολαίῳ, εἰ πάθοι τι ἡ ναῦς, μὴ ἀπαιτεῖσθαι αὐτοὺς τὰ χρήματα, ἐσκέψαντο καταδῦσαι τὴν ναῦν. νύκτωρ οὖν ἐν τῷ πλῷ κατελθὼν ὁ Ἡγέστρατος διέκοπτε τοῦ πλοίου τὸ ἔδαφος. φωραθεὶς δὲ καὶ φεύγων τοὺς ἐπιβάτας εἰς τὴν θάλασσαν εἰσπίπτει καὶ παραχρῆμα ἀπόλλυται. ὁ τοίνυν Ζηνόθεμις, ὁ κοινωνὸς, ὥς φησιν ὁ ῥήτωρ, τοῦ Ἡγεστράτου, μόλις σωθείσης εἰς Ἀθήνας τῆς νεὼς, ἠμφισβήτει τοῦ σίτου, λέγων εἶναι τὸν σῖτον Ἡγεστράτου, ἐκεῖνον δὲ παρ' ἑαυτοῦ δεδανεῖσθαι χρήματα. ἐνστάντων δὲ αὐτῷ τοῦ τε Πρώτου καὶ τοῦ Δήμωνος ἀμφοτέροις ἔλαχε δίκην ἐμπορικήν. καὶ τὸν Πρῶτον ἐξ ἐρήμης ἑλὼν ἑκόντα, ὥς φησι Δημοσθένης, καὶ συγκακουργοῦντα, εἰσάγει καὶ τὸν Δήμωνα δεύτερον εἰς τὸ δικαστήριον. ὁ δὲ παραγράφεται μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην, νόμον παρεχόμενος τὸν διδόντα τοῖς ἐμπόροις τὰς δίκας εἶναι περὶ τῶν Ἀθήναζε καὶ τῶν Ἀθήνηθεν συμβολαίων· Ζηνοθέμιδι δέ φησι μηδὲν συμβόλαιον εἶναι πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν ἀγών ἐστι παραγραφικὸς, ὁ δὲ λόγος, ὡς τῆς εὐθυδικίας τοῦ πράγματος εἰσηγμένης, οὕτως εἴρηται περὶ τοῦ μὴ Ζηνοθέμιδος εἶναι τὸν σῖτον, ἀλλὰ τοῦ Πρώτου, ᾧ ὁ Δήμων ἐδάνεισε τὸ ἀργύριον. οὐ γὰρ βούλεται δοκεῖν ῥήματι τοῦ νόμου μόνον ἰσχυρίζεσθαι κατὰ τὸ πρᾶγμα ἀδικῶν, ἀλλὰ δείκνυσιν ὡς θαρρεῖ μὲν 882
καὶ τῇ εὐθείᾳ, ἐκ περιουσίας δὲ αὐτῷ καὶ παραγραφὴν ὁ νόμος δίδωσι.

Ἄνδρες δικασταὶ, βούλομαι παραγεγραμμένος μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην περὶ τῶν νόμων πρῶτον εἰπεῖν, καθ' οὓς παρεγραψάμην. οἱ νόμοι κελεύουσιν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὰς δίκας εἶναι τοῖς ναυκλήροις καὶ τοῖς ἐμπόροις τῶν Ἀθήναζε καὶ τῶν Ἀθήνηθεν

συμβολαίων, καὶ περὶ ὧν ἂν ὦσι συγγραφαί· ἂν δέ τις
παρὰ ταῦτα δικάζηται, μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην.
2 τούτῳ τοίνυν Ζηνοθέμιδι πρὸς μὲν ἐμὲ ὅτι οὐδὲν ἦν
συμβόλαιον οὐδὲ συγγραφὴ, καὐτὸς ὁμολογεῖ ἐν τῷ
ἐγκλήματι· δανεῖσαι δέ φησιν Ἡγεστράτῳ ναυκλήρῳ,
τούτου δὲ ἀπολομένου ἐν τῷ πελάγει ἡμᾶς τὸ ναῦλον
σφετερίσασθαι· τουτὶ τὸ ἔγκλημά ἐστιν. ἐκ δὴ τοῦ
αὐτοῦ λόγου τήν τε δίκην οὐκ εἰσαγώγιμον οὖσαν μα-
θήσεσθε καὶ τὴν ὅλην ἐπιβουλὴν καὶ πονηρίαν του-
3 τουὶ τοῦ ἀνθρώπου ὄψεσθε. δέομαι δ' ὑμῶν πάντων,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἴπερ ἄλλῳ τινὶ πώποτε πράγματι
τὸν νοῦν προσέσχετε, καὶ τούτῳ προσσχεῖν· ἀκούσε-
σθε γὰρ ἀνθρώπου τόλμαν καὶ πονηρίαν οὐ τὴν τυ-
χοῦσαν, ἅνπερ ἐγὼ τὰ πεπραγμέν' αὐτῷ πρὸς ὑμᾶς 883
πολλάκις εἰπεῖν δυνηθῶ. οἶμαι δέ.
4 Ζηνόθεμις γὰρ οὑτοσὶ ὢν ὑπηρέτης Ἡγεστράτου
τοῦ ναυκλήρου, ὃν καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ἐν τῷ ἐγκλήματι
ὡς ἐν τῷ πελάγει ἀπώλετο (πῶς δ', οὐ προσέγραψεν,
ἀλλ' ἐγὼ φράσω), ἀδίκημα τοιουτονὶ μετ' ἐκείνου συν-
εσκευάσατο. χρήματα ἐν ταῖς Συρακούσαις ἐδανείζε-
το οὗτος καὶ ἐκεῖνος. ὡμολόγει δ' ἐκεῖνος μὲν πρὸς
τοὺς τούτῳ δανείζοντας, εἴ τις ἔροιτο, ἐνεῖναι σῖτον ἐν
τῇ νηὶ τούτῳ πολὺν, οὑτοσὶ δὲ πρὸς τοὺς ἐκείνῳ τὸν
γόμον οἰκεῖον ἔχειν αὐτὸν τῆς νεώς· ὢν δὲ ὁ μὲν ναύ-
κληρος, ὁ δ' ἐπιβάτης, ἐπιστεύοντο εἰκότως ἃ περὶ ἀλ-
5 λήλων ἔλεγον. λαμβάνοντες δὲ τὰ χρήματα οἴκαδε
ἀπέστελλον εἰς τὴν Μασσαλίαν, καὶ οὐδὲν εἰς τὴν ναῦν
εἰσέφερον. οὐσῶν δὲ τῶν συγγραφῶν, ὥσπερ εἰώθα-
σιν ἅπασαι, σωθείσης τῆς νεὼς ἀποδοῦναι τὰ χρήμαθ',
ἵν' ἀποστερήσαιεν τοὺς δανείσαντας, τὴν ναῦν κατα-
δῦσαι ἐβουλεύσαντο. ὁ μὲν οὖν Ἡγέστρατος, ὡς ἀπὸ
τῆς γῆς ἀπῆραν δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν πλοῦν, κατα-

βὰς τῆς νυκτὸς εἰς κοίλην ναῦν διέκοπτε τοῦ πλοίου τὸ ἔδαφος. οὑτοσὶ δ', ὡς οὐδὲν εἰδώς, ἄνω μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιβατῶν διέτριβεν. ψόφου δὲ γενομένου αἰσθάνονται οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ὅτι κακόν τι ἐν κοίλῃ νηὶ γί-
6 γνεται, καὶ βοηθοῦσι κάτω. ὡς δ' ἡλίσκετο ὁ Ἡγέστρατος καὶ δίκην δώσειν ὑπέλαβε, φεύγει καὶ διωκόμενος ῥίπτει αὑτὸν εἰς τὴν θάλατταν, διαμαρτὼν δὲ τοῦ λέμβου διὰ τὸ νύκτα εἶναι ἀπεπνίγη. ἐκεῖνος μὲν οὖν οὕτως, ὥσπερ ἄξιος ἦν, κακὸς κακῶς ἀπώλετο, ἃ 884
τοὺς ἄλλους ἐπεβούλευσε ποιῆσαι, ταῦτα παθὼν αὐ-
7 τός. οὑτοσὶ δ' ὁ κοινωνὸς αὐτοῦ καὶ συνεργὸς τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἐν τῷ πλοίῳ παρὰ τἀδικήματα, ὡς οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ' ἐκπεπληγμένος καὶ αὐτός, ἔπειθε τὸν πρωρέα καὶ τοὺς ναύτας εἰς τὸν λέμβον ἐκβαίνειν καὶ ἐκλιπεῖν τὴν ναῦν τὴν ταχίστην, ὡς ἀνελπίστου τῆς σωτηρίας οὔσης καὶ καταδυσομένης τῆς νεὼς αὐτίκα μάλα, ἵν', ὅπερ διενοήθησαν, τοῦτ' ἐπιτελεσθείη καὶ ἡ ναῦς ἀπόλοιτο καὶ τὰ συμβόλαια ἀποστερήσαιεν.
8 ἀποτυχὼν δὲ τούτου, καὶ τοῦ παρ' ἡμῶν συμπλέοντος ἐναντιωθέντος καὶ τοῖς ναύταις μισθούς, εἰ διασώσαιεν τὴν ναῦν, μεγάλους ἐπαγγειλαμένου, σωθείσης εἰς Κεφαλληνίαν τῆς νεὼς διὰ τοὺς θεοὺς μάλιστά γε, εἶτα καὶ διὰ τὴν τῶν ναυτῶν ἀρετήν, πάλιν μετὰ τῶν Μασσαλιωτῶν τῶν τοῦ Ἡγεστράτου πολιτῶν μὴ καταπλεῖν Ἀθήναζε τὸ πλοῖον ἔπραττε, λέγων ὡς αὐτός τε καὶ τὰ χρήματ' ἐκεῖθέν ἐστι, καὶ ὁ ναύκληρος εἴη καὶ
9 οἱ δεδανεικότες Μασσαλιῶται. ἀποτυχὼν δὲ καὶ τούτου, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ γνόντων Ἀθήναζε τὴν ναῦν καταπλεῖν, ὅθενπερ ἀνήχθη, ὃν οὐδ' ἂν εἷς ἐλθεῖν ᾤετο δεῦρο τολμῆσαι τοιαῦτά γε ἐσκευωρημένον καὶ πεποιηκότα, οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἀναιδείᾳ καὶ τόλμῃ,

ὥστ᾽ οὐκ ἐλήλυθε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ σίτου τοῦ ἡμε-
τέρου ἀμφισβητήσας ἡμῖν δίκην προσείληχεν.
10 Τί οὖν ποτ᾽ ἐστὶ τὸ αἴτιον, καὶ τῷ ποτ᾽ ἐπηρμένος
οὗτος κατελήλυθε καὶ τὴν δίκην εἴληχεν; ἐγὼ ὑμῖν
ἐρῶ, ἄνδρες δικασταὶ, ἀχθόμενος μὲν νὴ τὸν Δία καὶ
θεοὺς, ἀναγκαζόμενος δέ. ἔστιν ἐργαστήρια μοχθη- 885
ρῶν ἀνθρώπων συνεστηκότων ἐν τῷ Πειραιεῖ· οὓς
11 οὐδ᾽ ὑμεῖς ἀγνοήσετε ἰδόντες. ἐκ τούτων ἕνα, ἡνίχ᾽
οὗτος ἔπραττεν ὅπως ἡ ναῦς μὴ καταπλεύσεται δεῦρο,
πρεσβευτὴν ἐκ βουλῆς τινα λαμβάνομεν γνώριμον
οὑτωσὶ, ὅ τι δ᾽ ἦν οὐκ εἰδότες, ἀτύχημα οὐδὲν ἔλαττον,
εἰ οἷόν τ᾽ εἰπεῖν, ἀτυχήσαντες ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς πονηροῖς
ἀνθρώποις συμμῖξαι. οὗτος ὁ πεμφθεὶς ὑφ᾽ ἡμῶν,
Ἀριστοφῶν ὄνομα αὐτῷ, ὃς καὶ τὰ τοῦ Μικκαλίωνος
πράγματα ἐσκευώρηται (ταῦτα γὰρ νῦν ἀκούομεν),
ἠργολάβηκεν αὐτὸς καὶ κατεπήγγελται τουτῳὶ, καὶ
ὅλως ἐστὶν ὁ πάντα πράττων οὗτος· ὁδὶ δὲ ἄσμενος
12 δέδεκται ταῦτα. ὡς γὰρ διήμαρτε τοῦ διαφθαρῆναι τὸ
πλοῖον, οὐκ ἔχων ἀποδοῦναι τὰ χρήματα τοῖς δανεί-
σασι (πῶς γὰρ ἃ ἐξ ἀρχῆς μὴ ἐνέθετο;) ἀντιποιεῖται τῶν
ἡμετέρων, καὶ φησὶ τῷ Ἡγεστράτῳ ἐπὶ τούτῳ τῷ σί-
τῳ δεδανεικέναι, ὃν ὁ παρ᾽ ἡμῶν ἐπιπλέων ἐπρίατο.
οἱ δὲ δανεισταὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐξηπατημένοι, ὁρῶντες
ἑαυτοῖς ἀντὶ τῶν χρημάτων ἄνθρωπον πονηρὸν χρή-
στην, ἄλλο δ᾽ οὐδὲν, ἐλπίδα ἔχοντες ὑπὸ τούτου παρα-
κρουσθέντων ὑμῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀπολήψεσθαι τὰ
ἑαυτῶν, ὃν ἴσασι ψευδόμενον ταῦτα καθ᾽ ἡμῶν, τούτῳ
συνδικεῖν ἀναγκάζονται τοῦ συμφέροντος ἕνεκα τοῦ
ἑαυτῶν.
13 Τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα, ὑπὲρ οὗ τὴν ψῆφον οἴσετε,
ὡς εἰπεῖν ἐν κεφαλαίῳ, τοιοῦτόν ἐστι. βούλομαι δὲ
τοὺς μάρτυρας ὧν λέγω πρῶτον ὑμῖν παρασχόμενος,

μετὰ ταῦτα δὴ καὶ τἄλλα διδάσκειν. καί μοι λέγε τὰς
μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 886

14 Ἐπειδὴ τοίνυν ἀφίκετο δεῦρο τὸ πλοῖον, γνόντων
τῶν Κεφαλλήνων ἀντιπράττοντος τούτου, ὅθεν ἐξέ-
πλευσε τὸ πλοῖον, ἐνταῦθα καὶ καταπλεῖν αὐτό, τὴν
μὲν ναῦν οἱ ἐπὶ τῇ νηὶ δεδανεικότες ἐνθένδε εὐθέως
εἶχον. τὸν δὲ σῖτον ὁ ἠγορακὼς εἶχεν· ἦν δ' οὗτος ὁ
ἡμῖν τὰ χρήματ' ὀφείλων. μετὰ ταῦτα ἧκεν οὗτος ἔχων
τὸν παρ' ἡμῶν πεμφθέντα πρεσβευτήν, τὸν Ἀριστο-
φῶντα, καὶ ἠμφισβήτει τοῦ σίτου, φάσκων Ἡγεστράτῳ
15 δεδανεικέναι. "τί λέγεις, ἄνθρωπε;" εὐθέως ὁ Πρῶτος
(τοῦτο γὰρ ἦν τοὔνομα τῷ τὸν σῖτον εἰσαγαγόντι, τῷ
τὰ χρήμαθ' ἡμῖν ὀφείλοντι) "σὺ χρήματα δέδωκας
"Ἡγεστράτῳ, μεθ' οὗ τοὺς ἄλλους ἐξηπάτηκας, ὅπως
"δανείσεται, καὶ σοὶ πολλάκις λέγοντος ὅτι τοῖς προϊε-
"μένοις ἀπολεῖται τὰ χρήματα; σὺ οὖν ταῦτ' ἀκούων
"αὐτὸς ἂν προήκω;" ἔφη, καὶ ἀναιδὴς ἦν. "οὐκοῦν εἰ
"τὰ μάλιστα ἀληθῆ λέγεις," τῶν παρόντων τις ὑπέλα-
βεν. "ὁ σὸς κοινωνὸς καὶ πολίτης, ὁ Ἡγέστρατος, ὡς
"ἔοικεν, ἐξηπάτηκέ σε, καὶ ὑπὲρ τούτων αὐτὸς αὑτῷ
16 "θανάτου τιμήσας ἀπόλωλεν." "καὶ ὅτι γ'," ἔφη τις
τῶν παρόντων, "ἁπάντων ἐστὶ συνεργὸς οὗτος ἐκείνῳ,
"σημεῖον ὑμῖν ἐρῶ· πρὸ γὰρ τοῦ διακόπτειν ἐπιχειρῆ-
"σαι τὴν ναῦν, τίθενται πρός τινα τῶν συμπλεόντων
"οὗτος καὶ ὁ Ἡγέστρατος συγγραφήν. καίτοι εἰ μὲν εἰς
"πίστιν ἔδωκας, τί πρὸ τοῦ κακουργήματος ἂν τὰ βέ-
"βαια ἐποιοῦ; εἰ δ' ἀπιστῶν ἐτύγχανες, τί οὐχ, ὥσπερ
17 "οἱ ἄλλοι, τὰ δίκαια ἐλάμβανες ἐν τῇ γῇ;" τί ἂν τὰ
πολλὰ λέγοι τις; ἦν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν πλέον ἡμῖν ταῦτα
λέγουσιν, ἀλλ' εἴχετο τοῦ σίτου. ἐξῆγεν αὐτὸν Πρῶτος 887

καὶ ὁ κοινωνὸς τοῦ Πρώτου, Φέρτατος· οὑτοσὶ δ' οὐκ ἐξήγετο, οὐδ' ἂν ἔφη διαρρήδην ὑπ' οὐδενὸς ἐξαχθῆ-
18 ναι, εἰ μὴ αὐτὸν ἐγὼ ἐξάξω. μετὰ ταῦτα προὐκαλεῖτο ὁ Πρῶτος αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὴν τῶν Συρακοσίων, κἂν μὲν ἐωνημένος τὸν σῖτον ἐκεῖνος φαίνηται καὶ τὰ τέλη κείμενα ἐκείνου καὶ τὰς τιμὰς ὁ διαλύων ἐκεῖνος, τοῦτον πονηρὸν ὄντα ἀξιοῦμεν ζημιοῦσθαι, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ διάφορα ἀπολαβεῖν καὶ τάλαντον προσλαβεῖν, καὶ τοῦ σίτου ἀφιστάμεθα. ταῦτ' ἐκείνου προκαλουμένου καὶ λέγοντος καὶ ἡμῶν οὐδὲν ἦν πλέον, ἀλλ' ἦν αἵρεσις ἢ τοῦτον ἐξάγειν ἡμᾶς ἢ ἀπολωλε-
19 κέναι σωθέντα καὶ παρόντα τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν. ὁ γὰρ αὖ Πρῶτος διεμαρτύρετο ἐξάγειν, βεβαιῶν ἀναπλεῖν ἐθέλειν εἰς τὴν Σικελίαν· εἰ δὲ ταῦτ' ἐθέλοντος αὐτοῦ προησόμεθ' ἡμεῖς τούτῳ τὸν σῖτον, οὐδὲν αὐτῷ μέλειν. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, καὶ οὔτ' ἂν ἐξαχθῆναι ἔφη, εἰ μὴ ὑπ' ἐμοῦ, οὔθ' ἃ προὐκαλεῖτο περὶ τοῦ ἀναπλεῖν ἐδέχετο, ἔν τε τῷ πλοίῳ τὴν συγγραφὴν ἔθετο, λέγε τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

20 Ἐπειδὴ τοίνυν οὔτ' ἐξάγεσθαι ἤθελεν ὑπὸ τοῦ Πρώτου οὔτ' εἰς τὴν Σικελίαν ἀναπλεῖν ἐπὶ τὰ δίκαια, προειδώς θ' ἅπαντα ἐφαίνετο ἃ ὁ Ἡγέστρατος ἐκακούργει, λοιπὸν ἦν ἡμῖν τοῖς ἐνθένδε μὲν πεποιημένοις το συμβόλαιον, παρειληφόσι δὲ τὸν σῖτον παρὰ τοῦ δικαί-
21 ως ἐκεῖ πριαμένου, ἐξάγειν τοῦτον. τί γὰρ ἂν καὶ ἄλλο ἐποιοῦμεν; οὔπω γὰρ τοῦτό γε οὐδεὶς ἡμῶν τῶν κοινωνῶν ὑπέλαβεν, ὡς ὑμεῖς γνώσεσθέ ποτ' εἶναι τού- 888
του τὸν σῖτον, ὃν καταλιπεῖν οὗτος ἔπειθε τοὺς ναύτας, ὅπως ἀπόλοιτο τοῦ πλοίου καταδύντος. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μηδὲν προσήκειν αὐτῷ· τίς

γὰρ ἂν τὸν ἑαυτοῦ σῖτον ἔπειθε προέσθαι τοὺς σώζειν
βουλομένους; ἢ τίς οὐκ ἂν ἔπλει δεξάμενος τὴν πρό-
κλησιν εἰς τὴν Σικελίαν, οὗ ταῦτα ἦν ἐλέγξαι καθα-
22 ρῶς; καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ' ἔμελλον ὑμῶν καταγνώσε-
σθαι, ὡς εἰσαγώγιμον ψηφιεῖσθε τούτῳ τὴν δίκην πε-
ρὶ τούτων τῶν χρημάτων, ἃ κατὰ πολλοὺς τρόπους
οὗτος ἔπραττεν ὅπως μὴ εἰσαγώγιμα δεῦρ' ἔσται, πρῶ-
τον μὲν ὅτε αὐτὰ καταλιπεῖν τοὺς ναύτας ἔπειθεν, εἶθ'
ὅτ' ἐν Κεφαλληνίᾳ μὴ δεῦρο πλεῖν τὴν ναῦν ἔπρατ-
23 τεν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν καὶ δεινὸν ἂν γένοιτο, εἰ
Κεφαλλῆνες μὲν, ὅπως τοῖς Ἀθηναίοις σωθῇ τὰ χρή-
ματα, δεῦρο πλεῖν τὴν ναῦν ἔκριναν, ὑμεῖς δ' ὄντες
Ἀθηναῖοι τὰ τῶν πολιτῶν τοῖς καταποντίσαι βουλη-
θεῖσι δοῦναι γνοίητε, καὶ ἃ μὴ καταπλεῖν ὅλως οὗτος
δεῦρο ἔπραττε, ταῦτ' εἰσαγώγιμα τούτῳ ψηφίσαι-
σθε; μὴ δῆτα, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί. λέγε δή μοι τί παρα-
γέγραμμαι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

Λέγε δή μοι τὸν νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

24 Ὅτι μὲν τοίνυν ἐκ τῶν νόμων παρεγραψάμην μὴ
εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην, ἱκανῶς οἶμαι δεδεῖχθαι·
τέχνην δ' ἀκούσεσθε τοῦ σοφοῦ τοῦ ταῦτα πάντα συν-
τεθεικότος, τοῦ Ἀριστοφῶντος. ὡς γὰρ ἐκ τῶν πρα-
γμάτων ἁπλῶς οὐδὲν ἑώρων δίκαιον ἑαυτοῖς ἐνὸν,
ἐπικηρυκεύονται τῷ Πρώτῳ καὶ πείθουσι τὸν ἄνθρω- 889
πον ἐνδοῦναι τὰ πράγμαθ' ἑαυτοῖς, πράττοντες μὲν,
ὡς ἔοικε, καὶ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο, ὡς ἡμῖν νῦν φανερὸν γέ-
25 γονεν, οὐ δυνάμενοι δὲ πεῖσαι. ὁ γὰρ Πρῶτος, ἕως
μὲν ᾤετο τὸν σῖτον κέρδος ἐλθόντα ποιήσειν, ἀντείχετο

τούτου καὶ μᾶλλον ᾑρεῖτο αὐτός τε κερδᾶναι καὶ ἡμῖν
τὰ δίκαια ἀποδοῦναι, ἢ κατακοινωνήσας τούτοις τῆς
μὲν ὠφελείας τούτους ποιῆσαι μερίτας, ἡμᾶς δ' ἀδικῆ-
σαι· ὡς δὲ δεῦρο ἥκοντος αὐτοῦ καὶ περὶ ταῦτα πρα-
γματευομένου ἐπανῆκεν ὁ σῖτος, ἄλλην εὐθέως ἔλαβε
26 γνώμην. καὶ ἅμα (εἰρήσεται γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
πᾶσα πρὸς ὑμᾶς ἡ ἀλήθεια) καὶ ἡμεῖς οἱ δεδανεικότες
προσεκρούομεν αὐτῷ καὶ πικρῶς εἴχομεν, τῆς τε ζη-
μίας ἐφ' ἡμᾶς ἰούσης τῆς περὶ τὸν σῖτον, καὶ συκο-
φάντην ἀντὶ χρημάτων αἰτιώμενοι τοῦτον ἡμῖν κε-
κομικέναι. ἐκ τούτων, οὐδὲ φύσει χρηστὸς ὢν ἄνθρω-
πος δηλονότι, ἐπὶ τούτους ἀποκλίνει, καὶ συγχωρεῖ
τὴν δίκην ἔρημον ὀφλεῖν, ἣν οὗτος αὐτῷ λαγχάνει
27 τότε, ὅτε οὔπω ταὔτ' ἐφρόνουν. εἰ μὲν γὰρ ἀφῆκε
τὸν Πρῶτον, ἐξελήλεγκτ' ἂν εὐθέως ἡμᾶς συκοφαν-
τῶν· ὀφλεῖν δὲ παρὼν ἐκεῖνος οὐ συνεχώρει, ἵν' ἐὰν
μὲν αὐτῷ ποιῶσιν ἃ ὡμολογήκασιν· εἰ δὲ μή, τὴν
ἔρημον ἀντιλάχῃ. ἀλλὰ τί ταῦτα; εἰ μὲν γὰρ ἃ γέ-
γραφεν οὗτος εἰς τὸ ἔγκλημα ἐποίει, οὐκ ὀφλεῖν ἂν
δίκην δικαίως, ἀλλ' ἀποθανεῖν ὁ Πρῶτος ἔμοιγε δο-
κεῖ. εἰ γὰρ ἐν κακοῖς καὶ χειμῶνι τοσοῦτον οἶνον
ἔπινεν ὥσθ' ὅμοιον εἶναι μανίᾳ, τί οὐκ ἄξιός ἐστι πα-
28 θεῖν; ἢ εἰ γράμματ' ἔκλεπτεν ἢ ὑπανέῳγεν; ἀλλὰ
ταῦτα μὲν αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς ὑμεῖς ὅπως ποτ' ἔχει
διακρινεῖσθε· τῇ δ' ἐμῇ δίκῃ μηδὲν ἐκείνης πρόσαγε. 890
εἴ τί σε ἠδίκηκεν ὁ Πρῶτος ἢ λέγων ἢ ποιῶν, ἔχεις,
ὡς ἔοικε, δίκην· οὐδεὶς ἡμῶν ἐκώλυσεν, οὐδὲ νῦν
παραιτεῖται. εἰ σεσυκοφάντηκας, οὐ περιεργαζόμεθα.
29 νὴ Δία, ἀλλ' ἐκποδὼν ἐστιν ἄνθρωπος. διά γε ὑμᾶς,
ἵνα τάς τε μαρτυρίας τὰς ἡμετέρας λίπῃ, καὶ νῦν
ὑμεῖς ὅ τι ἂν βούλησθε λέγητε κατ' αὐτοῦ. εἰ γὰρ μὴ
δι' ὑμῶν ἔρημος ἐγίγνετο ἡ δίκη, ἅμα ἂν αὐτὸν προσ-

*εκαλοῦ καὶ κατηγγύας πρὸς τὸν πολέμαρχον, καὶ εἰ
μὲν κατέστησέ σοι τοὺς ἐγγυητὰς, μένειν ἠναγκάζετ'
ἂν ἢ σὺ παρ' ὧν λήψει δίκην ἑτοίμους εἶχες, εἰ δὲ μὴ
30 κατέστησεν, εἰς τὸ οἴκημα ἂν ᾔει. νῦν δὲ κοινωσά-
μενοι τὸ πρᾶγμα, ὁ μὲν διὰ σοῦ τὴν γεγονυῖαν ἔν-
δειαν οὐκ ἀποδώσειν ἡμῖν οἴεται, σὺ δ' ἐκείνου κατη-
γορῶν τῶν ἡμετέρων κύριος γενήσεσθαι. τεκμήριον
δέ· ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτὸν κλητεύσω, σὺ δ' οὔτε κατηγ-
γύησας οὔτε νῦν κλητεύεις.*

31 *Ἔτι τοίνυν ἑτέρα τις ἐστὶν ἐλπὶς αὐτοῖς τοῦ πα-
ρακρούσεσθαι καὶ φενακιεῖν ὑμᾶς. αἰτιάσονται Δη-
μοσθένην, καὶ ἐκείνῳ ἐμὲ πιστεύοντα φήσουσιν ἐξά-
γειν τουτονὶ, ὑπολαμβάνοντες τῷ ῥήτορα καὶ γνώρι-
μον εἶναι ἐκεῖνον πιθανὴν ἔχειν τὴν αἰτίαν. ἐμοὶ
δ' ἐστὶ μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Δημοσθένης οἰκεῖ-
ος γένει (καὶ πάντας ὑμῖν ὄμνυμι τοὺς θεοὺς ἦ μὴν
32 ἐρεῖν τἀληθῆ), προσελθόντος δ' αὐτῷ μου καὶ παρ-
εῖναι καὶ βοηθεῖν ἀξιοῦντος, εἴ τι ἔχοι, Δήμων, ἔφη,
ἐγὼ ποιήσω μὲν ὡς ἂν σὺ κελεύῃς· καὶ γὰρ ἂν δεινὸν
εἴη. δεῖ μέντοι καὶ τὸ σαυτοῦ καὶ τοὐμὸν λογίσα-
σθαι. ἐμοὶ συμβέβηκεν, ἀφ' οὗ περὶ τῶν κοινῶν λέ-* 891
*γειν ἠρξάμην, μηδὲ πρὸς ἓν πρᾶγμα ἴδιον προσελη-
λυθέναι· ἀλλὰ καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς τὰ τοιαῦτα
ἐξέστηκα .....*

XXXIII.

ΠΡΟΣ ΑΠΑΤΟΥΡΙΟΝ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ὁ παραγραφόμενος τὴν δίκην ἰδίᾳ μέν τινα συμβόλαια πρὸς Ἀπατούριον ἔχων ἄφεσιν ἐπ' ἐκείνοις καὶ ἀπαλλαγὴν ἐποιήσατο,

νῦν δὲ ὑπὲρ Παρμένοντος ἐγκαλεῖται καὶ ἀπαιτεῖται χρήματα.
ὁ γὰρ Παρμένων πολίτης μὲν ἦν τοῦ ἐμπόρου τοῦ Ἀπατου-
ρίου Βυζάντιος, φυγὴν δὲ ἐκ τῆς πατρίδος κατεδεδίκαστο. φίλῳ
δὲ κατ' ἀρχὰς τῷ Ἀπατουρίῳ χρώμενος, ὕστερον προσκρού-
σας εἰς δίκας ἦλθε, καὶ ἐδίωκε τὸν Ἀπατούριον πληγῶν τε
καὶ βλάβης, κἀκεῖνος αὖθις τῷ Παρμένοντι δίκην ἀντέλα-
χεν. ὁ μὲν οὖν Ἀπατούριος ἑνὶ διαιτητῇ τὸ πρᾶγμα ἐπιτρα-
πῆναί φησιν Ἀριστοκλεῖ, κἀκεῖνον καταγνῶναι τοῦ Παρμέ-
νοντος· διόπερ ἐπὶ τοῦτον ἥκει τὸν νῦν παραγραφόμενον τὴν
δίκην, ἐγγυητὴν τοῦ Παρμένοντος γεγενῆσθαι φάσκων. ὁ δὲ
οὐδὲν τούτων ὁμολογεῖ, ἀλλὰ πρῶτον μέν φησι τρισὶν αὐτοὺς
ἐπιτρέψαι διαιτηταῖς, οὐχ ἑνὶ τῷ Ἀριστοκλεῖ, ἔπειτα ἐγγυη-
τὴν τοῦ Παρμένοντος ἐν ταῖς συνθήκαις Ἄρχιππον γραφῆ-
ναι, κἀκείνας δὲ ἀφανισθῆναι τὰς συνθήκας κακουργίᾳ τοῦ
Ἀπατουρίου, πείσαντος τὸν Ἀριστοκλέα τὸν ἔχοντα αὐτὰς μὴ
κομίζειν εἰς μέσον, ἀλλὰ λέγειν ὡς ἀπολώλεκε τὸ γραμματεῖον 892
καθεύδων ὁ παῖς· ἑτέρας δὲ οὐκέτι γραφῆναι συνθήκας, οὐδὲ
ἐπιτραπῆναι τὸ πρᾶγμα διαίτῃ, τῆς μὲν πρότερον ἀναιρεθεί-
σης τῇ τῶν συνθηκῶν ἀπωλείᾳ, δευτέρας δὲ οὐκέτι συμβα-
θείσης αὐτοῖς· τὸν δὲ Ἀριστοκλέα παρὰ πάντα τὰ δίκαια
κατὰ τοῦ Παρμένοντος ἀποφήνασθαι οὐκέτ' ὄντα διαιτητὴν,
καὶ ταῦτα ἀποδημοῦντός τε τοῦ Παρμένοντος κατὰ συμφορὰν
μεγάλην καὶ ἀπηγορευκότος αὐτῷ μὴ διαιτᾶν. ταῦτά τε οὖν
ὁ τὴν δίκην φεύγων προτείνεται τὰ δίκαια, καὶ παραγράφε-
ται τὸν ἀγῶνα, λέγων ἐπὶ μὲν τοῖς γενομένοις αὐτῷ πρὸς
Ἀπατούριον συμβολαίοις ἄφεσιν ὑπάρξαι, ὕστερον δὲ οὐδὲν
ἔτι γεγενῆσθαι συμβόλαιον, περὶ δὲ τῶν τοιούτων τοὺς νό-
μους μὴ διδόναι δικάζεσθαι.

Τοῖς μὲν ἐμπόροις, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τοῖς
ναυκλήροις κελεύει ὁ νόμος εἶναι τὰς δίκας πρὸς τοὺς
θεσμοθέτας, ἐάν τι ἀδικῶνται ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἢ ἐνθένδε
ποι πλέοντες ἢ ἑτέρωθεν δεῦρο, καὶ τοῖς ἀδικοῦσι δε-
σμὸν ἔταξε τοὐπιτίμιον, ἕως ἂν ἐκτίσωσιν ὅ τι ἂν αὐ-
τῶν καταγνωσθῇ, ἵνα μηδεὶς ἀδικῇ μηδένα τῶν ἐμπό-
2 ρων εἰκῇ. τοῖς δὲ περὶ τῶν μὴ γενομένων συμβολαίων

εἰς κρίσιν καθισταμένοις ἐπὶ τὴν παραγραφὴν κατα-
φεύγειν ἔδωκεν ὁ νόμος, ἵνα μηδεὶς συκοφαντῆται, ἀλλ' 893
αὐτοῖς τοῖς τῇ ἀληθείᾳ ἀδικουμένοις τῶν ἐμπόρων καὶ
τῶν ναυκλήρων αἱ δίκαι ὦσιν. καὶ πολλοὶ ἤδη τῶν
φευγόντων ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς παραγραψάμενοι κατὰ
τὸν νόμον τουτονὶ καὶ εἰσελθόντες εἰς ὑμᾶς ἐξήλεγξαν
τοὺς δικαζομένους ἀδίκως ἐγκαλοῦντας καὶ ἐπὶ τῇ προ-
3 φάσει τοῦ ἐμπορεύεσθαι συκοφαντοῦντας. ὁ μὲν οὖν
μετὰ τούτου μοι ἐπιβεβουλευκὼς καὶ τὸν ἀγῶνα του-
τονὶ κατεσκευακὼς προϊόντος τοῦ λόγου καταφανὴς
ὑμῖν ἔσται· ἐγκαλοῦντος δέ μοι Ἀπατουρίου τὰ ψευδῆ
καὶ παρὰ τοὺς νόμους δικαζομένου, καὶ ὅσα μὲν ἐμοὶ
καὶ τούτῳ ἐγένετο συμβόλαια, πάντων ἀπαλλαγῆς καὶ
ἀφέσεως γενομένης, ἄλλου δὲ συμβολαίου οὐκ ὄντος
ἐμοὶ πρὸς τοῦτον, οὔτε ναυτικοῦ οὔτ' ἐγγείου, παρ-
εγραψάμην τὴν δίκην μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι κατὰ τοὺς
νόμους τουτουσί.

ΝΟΜΟΙ.

4 Ὡς τοίνυν παρὰ τοὺς νόμους τούτους εἴληχέ μοι
τὴν δίκην Ἀπατούριος καὶ τὰ ψευδῆ ἐγκέκληκεν, ἐκ
πολλῶν ὑμῖν τοῦτ' ἐπιδείξω. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικα-
σταί, πολὺν ἤδη χρόνον ἐπὶ τῆς ἐργασίας ὢν τῆς κατὰ
θάλατταν μέχρι μέν τινος αὐτὸς ἐκινδύνευον, οὔπω δ'
ἔτη ἐστὶν ἑπτὰ ἀφ' οὗ τὸ μὲν πλεῖν καταλέλυκα, μέτρια
5 δ' ἔχων τούτοις πειρῶμαι ναυτικοῖς ἐργάζεσθαι. διὰ δὲ
τὸ ἀφῖχθαι πολλαχόσε καὶ διὰ τὸ εἶναί μοι τὰς διατρι-
βὰς περὶ τὸ ἐμπόριον γνωρίμως ἔχω τοῖς πλείστοις τῶν
πλεόντων τὴν θάλατταν· τούτοις δὲ τοῖς ἐκ Βυζαντίου
καὶ πάνυ οἰκείως χρῶμαι διὰ τὸ ἐνδιατρῖψαι αὐτόθι.
ἔχοντος δέ μου οὕτως ὡς λέγω, κατέπλευσαν δεῦρο τρί- 894
τον ἔτος οὗτός τε καὶ πολίτης αὐτοῦ Παρμένων, Βυ-

6 ζάντιος μὲν τὸ γένος, φυγὰς δ' ἐκεῖθεν. προσιόντες δέ μοι ἐν τῷ ἐμπορίῳ οὗτος καὶ ὁ Παρμένων ἐμνήσθησαν περὶ ἀργυρίου. ἔτυχε δὲ οὑτοσὶ ὀφείλων ἐπὶ τῇ νηὶ τῇ ἑαυτοῦ τετταράκοντα μνᾶς, καὶ οἱ χρῆσται κατήπειγον αὐτὸν ἀπαιτοῦντες καὶ ἐνεβάτευον εἰς τὴν ναῦν, εἰληφότες τῇ ὑπερημερίᾳ. ἀπορουμένῳ δ' αὐτῷ μνᾶς μὲν δέκα ὁ Παρμένων ὡμολόγησε δώσειν, τριάκοντα δὲ μνᾶς ἐδεῖτό μου οὗτος συνευπορῆσαι, αἰτιώμενος τοὺς χρήστας ἐπιθυμοῦντας τῆς νεὼς διαβεβληκέναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐμπορίῳ, ἵνα κατάσχωσι τὴν ναῦν εἰς ἀπορίαν
7 καταστήσαντες τοῦ ἀποδοῦναι τὰ χρήματα. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐκ ἔτυχε παρὸν ἀργύριον, χρώμενος δ' Ἡρακλείδῃ τῷ τραπεζίτῃ ἔπεισα αὐτὸν δανεῖσαι τὰ χρήματα λαβόντα ἐμὲ ἐγγυητήν. ἤδη δὲ τῶν τριάκοντα μνῶν πεπορισμένων ἔτυχε προσκεκρουκώς τι τούτῳ ὁ Παρμένων· ὡμολογηκὼς δ' εὐπορήσειν αὐτῷ δέκα μνᾶς, καὶ τούτων δεδωκὼς τὰς τρεῖς, διὰ τὸ προειμέ-
8 νον ἀργύριον ἠναγκάζετο καὶ τὸ λοιπὸν διδόναι. αὐτὸς μὲν οὖν διὰ τοῦτ' οὐκ ἐβούλετο ποιήσασθαι τὸ συμβόλαιον, ἐμὲ δ' ἐκέλευε πρᾶξαι ὅπως αὐτῷ ὡς ἀσφαλέστατα ἕξει. λαβὼν δ' ἐγὼ τὰς ἑπτὰ μνᾶς παρὰ τοῦ Παρμένοντος, καὶ τὰς τρεῖς, ἃς προειλήφει οὗτος παρ' ἐκείνου, ἀνθομολογησάμενος πρὸς τοῦτον, ὠνὴν ποιοῦμαι τῆς νεὼς καὶ τῶν παίδων, ἕως ἀποδοίη τάς τε δέκα μνᾶς, ἃς δι' ἐμοῦ ἔλαβε, καὶ τὰς τριάκοντα, ὧν κατέστησεν ἐμὲ ἐγγυητὴν τῷ τραπεζίτῃ. καὶ ὡς 895
ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν μαρτυριῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

9 Τὸν μὲν τρόπον τοῦτον ἀπήλλαξε τοὺς χρήστας Ἀπατούριος οὑτοσί. οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ μετὰ ταῦτα τῆς τραπέζης ἀνασκευασθείσης, καὶ τοῦ Ἡρακλείδου

κατ' ἀρχὰς κεκρυμμένου, ἐπιβουλεύει οὑτοσὶ τούς τε
παῖδας ἐκπέμψαι Ἀθήνηθεν καὶ τὴν ναῦν ἐξορμίσαι ἐκ
τοῦ λιμένος. ὅθεν ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἡ πρώτη διαφορὰ
ἐγένετο. αἰσθόμενος γὰρ ὁ Παρμένων ἐξαγομένων τῶν
παίδων ἐπιλαμβάνεται καὶ τὴν ναῦν κατεκώλυσεν αὐ-
τὸν ἐξορμίζειν, καὶ μεταπεμψάμενος ἐμὲ λέγει τὸ πρᾶ-
10 γμα. ὡς δ' ἤκουσα, τοῦτον μὲν ἀνοσιώτατον ἡγησά-
μην εἶναι τῷ ἐπιχειρήματι, ἐσκοπούμην δὲ ὅπως αὐτός
τε ἀπολυθήσομαι τῆς ἐγγύης τῆς ἐπὶ τὴν τράπεζαν καὶ
ὁ ξένος μὴ ἀπολεῖ ἃ δι' ἐμοῦ τούτῳ ἐδάνεισεν. κατα-
στήσας δὲ φύλακας τῆς νεὼς διηγησάμην τοῖς ἐγγυη-
ταῖς τῆς τραπέζης τὴν πρᾶξιν, καὶ παρέδωκα τὸ ἐνέχυ-
ρον, εἰπὼν αὐτοῖς ὅτι δέκα μναῖ ἐνείησαν τῷ ξένῳ ἐν
τῇ νηί. ταῦτα δὲ πράξας κατηγγύησα τοὺς παῖδας, ἵν'
εἴ τις ἔνδεια γίγνοιτο, τὰ ἐλλείποντα ἐκ τῶν παίδων
11 εἴη. καὶ ἐγὼ μὲν ἐπειδὴ ἔλαβον τοῦτον ἀδικοῦντα,
διωρθωσάμην ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τοῦ ξένου· ὁ δ' ὥσπερ
ἀδικούμενος, ἀλλ' οὐκ ἀδικῶν ἐμέμφετό μοι, καὶ ἠρώτα
εἰ οὐχ ἱκανόν μοι εἴη αὐτῷ ἀπολυθῆναι τῆς ἐγγύης τῆς
πρὸς τὴν τράπεζαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀργυρίου τοῦ
Παρμένοντος τὴν ναῦν κατεγγυῶ καὶ τοὺς παῖδας, καὶ
12 ὑπὲρ ἀνθρώπου φυγάδος ἀπεχθανοίμην αὐτῷ. ἐγὼ δὲ 896
τὸν πιστεύοντα ἐμαυτῷ τοσούτῳ ἔφην ἧττον ἂν περιι-
δεῖν, ὅσῳ φυγὰς ὢν καὶ ἀτυχῶν ἠδικεῖτο ὑπὸ τούτου.
πάντα δὲ ποιήσας καὶ εἰς πᾶσαν ἀπέχθειαν τούτῳ ἐλθὼν
μόλις εἰσέπραξα τὸ ἀργύριον, πραθείσης τῆς νεὼς τετ-
ταράκοντα μνῶν, ὅσουπερ ἡ θέσις ἦν. ἀποδοθεισῶν δὲ
τῶν τριάκοντα μνῶν ἐπὶ τὴν τράπεζαν καὶ τῶν δέκα
μνῶν τῷ Παρμένοντι, ἐναντίον πολλῶν μαρτύρων τάς
τε συγγραφὰς ἀνειλόμεθα, καθ' ἃς ἐδανείσθη τὰ χρή-
ματα, καὶ τῶν συναλλαγμάτων ἀφεῖμεν καὶ ἀπηλλά-
ξαμεν ἀλλήλους, ὥστε μήτε τούτῳ πρὸς ἐμὲ μήτ' ἐμοὶ

πρὸς τοῦτον πρᾶγμ' εἶναι μηδέν. καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν μαρτυριῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

13 Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐμοὶ μὲν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττον πρὸς αὐτὸν συμβόλαιον γέγονεν· ὁ δὲ Παρμένων ἐδικάζετο τούτῳ τῶν τε πληγῶν ὧν ἔλαβεν ὑπὸ τούτου, ὅτε τῶν παίδων ἐξαγομένων ἐπελάβετο, καὶ ὅτι τοῦ εἰς Σικελίαν πλοῦ διὰ τοῦτον κατεκωλύθη. ἐνεστηκυίας δὲ τῆς δίκης δίδωσιν ὁ Παρμένων ὅρκον τούτῳ περί τινων ἐγκλημάτων. καὶ οὗτος ἐδέξατο, ἐπιδιαθέμενος ἀργύριον, ἐὰν μὴ ὀμόσῃ τὸν ὅρκον. καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

14 Δεξάμενος τοίνυν τὸν ὅρκον, εἰδὼς ὅτι πολλοὶ
αὐτῷ συνείσονται ἐπιορκήσαντι, ἐπὶ μὲν τὸ ὀμόσαι
οὐκ ἀπήντα, ὡς δὲ δίκῃ λύσων τὸν ὅρκον προσκαλεῖται
τὸν Παρμένοντα. ἐνεστηκυιῶν δ' αὐτοῖς τῶν δικῶν
πεισθέντες ὑπὸ τῶν παρόντων εἰς ἐπιτροπὴν ἔρχονται, 897
καὶ γράψαντες συνθήκας ἐπιτρέπουσιν ἑνὶ μὲν διαι-
τητῇ κοινῷ Φωκρίτῳ πολίτῃ αὐτῶν, ἕνα δ' ἑκάτερος
παρεκαθίσατο, οὗτος μὲν Ἀριστοκλέα Οἰῆθεν, ὁ δὲ
15 Παρμένων ἐμέ. καὶ συνέθεντο ἐν ταῖς συνθήκαις, εἰ
μὲν τρεῖς ὄντες ὁμογνώμονες γενοίμεθα, ταῦτα κύρια
εἶναι αὐτοῖς, εἰ δὲ μή, οἷς οἱ δύο γνοίησαν, τούτοις
ἐπάναγκες εἶναι ἐμμένειν. συνθέμενοι δὲ ταῦτα ἐγγυ-
ητὰς τούτων ἀλλήλοις κατέστησαν, οὗτος μὲν ἐκεί-
νῳ τὸν Ἀριστοκλέα, ὁ δὲ Παρμένων τούτῳ Ἄρχιπ-
πον Μυρρινούσιον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐτίθεντο τὰς
συνθήκας παρὰ τῷ Φωκρίτῳ, εἶτα κελεύσαντος τοῦ
Φωκρίτου παρ' ἄλλῳ τινὶ θέσθαι τίθενται παρὰ τῷ

Ἀριστοκλεῖ. καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, ἀκούσατε τῶν μαρτυριῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

16 Ὅτι μὲν ἐτέθησαν αἱ συνθῆκαι παρὰ Ἀριστοκλεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ ἐγένετο Φωκρίτῳ καὶ Ἀριστοκλεῖ καὶ ἐμοί, οἱ εἰδότες ταῦτα μεμαρτυρήκασιν ὑμῖν. δέομαι δὲ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰ μετὰ ταῦτα πραχθέντ' ἀκοῦσαί μου· ἐντεῦθεν γὰρ ἔσται φανερὸν ὑμῖν ὅτι συκοφαντοῦμαι ὑπὸ τουτουὶ Ἀπατουρίου. ἐπειδὴ γὰρ ᾔσθετο ὁμογνώμονας ὄντας ἐμὲ καὶ τὸν Φώκριτον καὶ ἔγνω καταδιαιτήσοντας ἡμᾶς ἑαυτοῦ, λῦσαι βουλόμενος τὴν ἐπιτροπὴν διαφθεῖραι τὰς συνθήκας ἐπεχεί-
17 ρησε μετὰ τοῦ ἔχοντος αὐτάς. καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸ ἀμφισβητεῖν ὡς αὐτῷ διαιτητὴς εἴη ὁ Ἀριστοκλῆς, τὸν δὲ Φώκριτον καὶ ἐμὲ οὐδενὸς κυρίους ἔφησεν εἶναι ἀλλ' ἢ τοῦ διαλῦσαι. ἀγανακτήσας δὴ τῷ λόγῳ ὁ Παρμένων ἠξίου τὸν Ἀριστοκλέα ἐκφέρειν τὰς συνθήκας, οὐ πόρ- 898
ρω φάσκων εἶναι τὸν ἔλεγχον, εἴ τι κακουργοῖτο περὶ τὰ γράμματα· γεγραφέναι γὰρ αὐτὰ οἰκέτην ἑαυτοῦ.
18 ὁμολογήσας δ' ἐξοίσειν τὰς συνθήκας ὁ Ἀριστοκλῆς ἐμφανεῖς μὲν οὔπω καὶ τήμερον ἐνήνοχεν, εἰς δὲ τὴν ἡμέραν τὴν συγκειμένην ἀπαντήσας εἰς τὸ Ἡφαιστεῖον προὐφασίζετο ὡς ὁ παῖς περιμένων αὐτὸν ἀπολωλεκὼς εἴη τὸ γραμματεῖον καθεύδων. ὁ δὲ ταῦτα κατασκευάζων ἦν Ἐρυξίας ὁ ἰατρὸς ὁ ἐκ Πειραιῶς, οἰκείως ἔχων τῷ Ἀριστοκλεῖ· ὅσπερ καὶ ἐμοὶ τοῦ ἀγῶνος αἴτιός ἐστι, διαφόρως ἔχων. καὶ ὡς ἐσκήψατο ἀπολωλέναι ὁ Ἀριστοκλῆς, ἀκούσατε τῶν μαρτυριῶν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

19 Ἐντεῦθεν τοίνυν τὸ μὲν τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέλυτο,

ἠφανισμένων τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν διαιτητῶν ἀντιλεγομένων· ἐπιχειροῦντες δὲ γράφειν ἑτέρας συνθήκας περὶ τούτων διηνέχθησαν, οὗτος μὲν ἀξιῶν τὸν Ἀριστοκλέα, ὁ δὲ Παρμένων τοὺς τρεῖς, οἷσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐπιτροπὴ ἐγένετο. οὐ γραφεισῶν δ' ἑτέρων συνθηκῶν, τῶν δ' ἐξ ἀρχῆς ἀφανισθεισῶν εἰς τοῦτ' ἦλθεν ἀναιδείας ὁ ἠφανικὼς τὰς συνθήκας ὥστε εἷς ὢν ἀποφανεῖσθαι ἔφη τὴν δίαιταν. παρακαλέσας δ' ὁ Παρμένων μάρτυρας ἀπεῖπε τῷ Ἀριστοκλεῖ μὴ ἀποφαίνεσθαι παρὰ τὰς συνθήκας καθ' αὑτοῦ ἄνευ τῶν συνδιαιτητῶν. καὶ ὧν ἐναντίον ἀπεῖπεν, ἀκούσατε τῆς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

20 Μετὰ ταῦτα τοίνυν τῷ Παρμένοντι συνέβη συμφορὰ δεινή, ὦ ἄνδρες δικασταί. οἰκοῦντος γὰρ αὐτοῦ 899 ἐν Ὀφρυνίῳ διὰ τὴν οἴκοθεν φυγήν, ὅτε ὁ σεισμὸς ἐγένετο ὁ περὶ Χερρόνησον, συμπεσούσης αὐτῷ τῆς οἰκίας ἀπώλοντο ἡ γυνὴ καὶ οἱ παῖδες. καὶ ὁ μὲν πυθόμενος τὴν συμφορὰν ᾤχετο ἐνθένδε ἀποπλέων· ὁ δ' Ἀριστοκλῆς, διαμαρτυραμένου τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἀποφαίνεσθαι καθ' αὑτοῦ ἄνευ τῶν συνδιαιτητῶν, ἀποδημήσαντος τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν συμφορὰν ἐρήμην κατ' αὐτοῦ ἀπεφήνατο τὴν δίαι-
21 ταν. καὶ ἐγὼ μὲν καὶ ὁ Φώκριτος ἐν ταῖς αὐταῖς συνθήκαις γεγραμμένοι, ὅτι ἠμφισβήτησεν οὗτος μὴ εἶναι ἡμᾶς διαιτητὰς αὑτῷ, ἐφύγομεν τὸ διαιτῆσαι· ὁ δ' οὐ μόνον ἀμφισβητηθείς, ἀλλὰ καὶ ἀπορρηθὲν αὐτῷ, οὐδὲν ἧττον τὴν ἀπόφασιν ἐποιήσατο. ὃ οὔθ' ὑμῶν οὔτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ὑπομεῖναι ἂν ποιῆσαι οὐδείς.

22 Ἃ μὲν οὖν περὶ τὴν ἀφάνισιν τῶν συνθηκῶν καὶ

περὶ τὴν γνῶσιν τῆς διαίτης Ἀπατουρίῳ καὶ τῷ διαι-
τητῇ πέπρακται, ἐάν ποτε σωθῇ ὁ ἠδικημένος, δίκην
παρ' αὐτῶν λήψεται· ἐπειδὴ δ' εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν
Ἀπατούριος ἀναιδείας ὥστε κἀμοὶ δικάζεται, ἐπιφέ-
ρων αἰτίαν ὡς ἀνεδεξάμην ἐκτίσειν, εἴ τι καταγνωσθείη
τοῦ Παρμένοντος, καὶ φησὶν ἐγγραφῆναι εἰς τὰς συν-
θήκας ἐμὲ ἐγγυητήν, ὥσπερ προσήκει τοιαύτην αἰτίαν
ἀπολύσασθαι, πρῶτον μὲν ὑμῖν μάρτυρας παρασχή-
σομαι ὡς οὐκ ἠγγυησάμην ἐγὼ τὸν Παρμένοντα, ἀλλ'
Ἄρχιππος Μυρρινούσιος, ἔπειτα πειράσομαι καὶ ἐκ τε-
κμηρίων τὴν ἀπολογίαν ποιήσασθαι, ὦ ἄνδρες δικα-
23 σταί. πρῶτον μὲν οὖν τὸν χρόνον ἐμαυτῷ ἡγοῦμαι
μάρτυρα εἶναι τοῦ μὴ ἀληθὲς τὸ ἔγκλημα εἶναι. ἡ μὲν 900
γὰρ ἐπιτροπὴ τούτῳ πρὸς τὸν Παρμένοντα τρίτον ἔτος
γέγονε καὶ ἡ γνῶσις τοῦ Ἀριστοκλέους· αἱ δὲ λήξεις
τῶν δικῶν τοῖς ἐμπόροις ἔμμηνοί εἰσιν ἀπὸ τοῦ βοη-
δρομιῶνος μέχρι τοῦ μουνυχιῶνος, ἵνα παραχρῆμα
τῶν δικαίων τυχόντες ἀνάγωνται. εἰ δὴ τῇ ἀληθείᾳ
ἐγγυητὴς ἦν τοῦ Παρμένοντος, διὰ τί πρῶτον μὲν οὐκ
εὐθὺς τῆς γνώσεως γενομένης ἐπράττετο τὴν ἐγγύην;
24 οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γ' αὐτῷ ἔνι εἰπεῖν, ὡς διὰ τὴν πρὸς
ἐμὲ φιλίαν ὤκνει μοι ἀπεχθέσθαι. αὐτὸς γὰρ εἰσεπέ-
πρακτο ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ἔχθραν τὰς χιλίας δραχμὰς τὰς
τοῦ Παρμένοντος, καὶ ὅτ' ἐξώρμιζε τὴν ναῦν ἐπιβου-
λεύων ἀποδρᾶναι καὶ ἀποστερῆσαι τὸ ἐπὶ τὴν τράπεζαν
χρέως, ἐκωλύθη ὑπ' ἐμοῦ. ὥστε εἰ ἦν ἠγγυημένος
ἐγὼ τὸν Παρμένοντα, οὐκ ἂν τρίτῳ ἔτει ὕστερον, ἀλλ'
25 εὐθὺς τότε εἰσέπραττεν ἄν με τὴν ἐγγύην. ἀλλὰ νὴ
Δία εὐπόρως διέκειτο, ὥστ' ἐνεδέχετο αὐτῷ καὶ ὕστε-
ρον ἐπ' ἐμὲ ἐλθεῖν, τότε δ' ἀσχόλως εἶχε περὶ ἀναγω-
γὴν ὤν. ἀλλὰ δι' ἀπορίαν ἐξειστήκει τῶν ἑαυτοῦ καὶ
τὴν ναῦν ἐπεπράκει. εἰ δ' ἄρ' ἐμποδών τι αὐτῷ ἐγέ-

νετο τοῦ μὴ εὐθὺς τότε δικάσασθαι, διὰ τί πέρυσιν
ἐπιδημῶν, μὴ ὅτι δικάσασθαι, ἀλλ' οὐδ' ἐγκαλέσαι
μοι ἐτόλμησεν; καίτοι προσῆκεν, εἰ ὁ μὲν Παρμένων
ὠφλήκει αὐτῷ τὴν δίκην, ἐγὼ δ' ἐγγυητὴς ἦν, προσελ
θεῖν αὐτόν μοι ἔχοντα μάρτυρας καὶ ἀπαιτῆσαι τὴν ἐγ
γύην, εἰ μὴ πρωπέρυσιν, ἐν τῷ ἐξελθόντι ἐνιαυτῷ· καὶ
εἰ μὲν αὐτῷ ἀπεδίδουν, κομίσασθαι, εἰ δὲ μή, δικάζε-
26 σθαι. τῶν γὰρ τοιούτων ἐγκλημάτων πρότερον τὰς 901
ἀπαιτήσεις ποιοῦνται ἅπαντες ἢ δικάζονται. οὐκ ἔστι
τοίνυν ὅστις μαρτυρήσει παραγενέσθαι, ὅπου οὗτος
ἢ πέρυσιν ἢ πρωπέρυσιν ἐδικάσατό μοι ἢ λόγον ὁν-
τινοῦν ἐποιήσατο πρὸς ἐμὲ περὶ ὧν νυνί μοι δικάζεται.
ὅτι δ' ἐπεδήμει πέρυσιν, ὅτε αἱ δίκαι ἦσαν, λαβέ μοι
τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

27 Λαβὲ δή μοι καὶ τὸν νόμον, ὃς κελεύει τὰς ἐγγύας ἐπετείους εἶναι. καὶ οὐκ ἰσχυρίζομαι τῷ νόμῳ, ὡς οὐ δεῖ με δίκην δοῦναι εἰ ἠγγυησάμην, ἀλλὰ μάρτυρα μοί φημι τὸν νόμον εἶναι τοῦ μὴ ἐγγυήσασθαι καὶ αὐτὸν τοῦτον· ἐδεδίκαστο γὰρ ἄν μοι τῆς ἐγγύης ἐν τῷ χρόνῳ τῷ ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένῳ.

ΝΟΜΟΣ.

28 Γενέσθω τοίνυν καὶ τοῦτο ὑμῖν τεκμήριον τοῦ ψεύδεσθαι Ἀπατούριον· εἰ γὰρ ἠγγυησάμην ἐγὼ τούτῳ τὸν Παρμένοντα, οὐκ ἔστιν ὅπως τούτῳ μὲν ὑπὲρ ἐκείνου ἀπηχθόμην, πρόνοιαν ποιούμενος ὅπως μὴ ἀπολεῖ ἃ δι' ἐμοῦ τούτῳ συνέβαλεν, αὐτὸς δ' ἐμαυτὸν περιεῖδον ἂν ὑπ' ἐκείνου πρὸς τοῦτον ἐν ἐγγύῃ καταλειπόμενον. τίνα γὰρ ἐλπίδα ἔσχον τοῦτον ἀποσχήσεσθαί μου, ὃν αὐτὸς ἠναγκάκειν ἐκείνῳ τὰ δίκαια ποιη-

σαι; καὶ τὴν ἐγγύην αὐτὸν εἰσπράξας τὴν εἰς τὴν τράπεξαν πρὸς ἀπέχθειαν, τί προσεδόκων ὑπὸ τούτου αὐτὸς πείσεσθαι;

29 Ἄξιον τοίνυν καὶ τοῦτ' ἐνθυμηθῆναι, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι οὐκ ἄν ποτε ἔξαρνος ἐγενόμην, εἰ ἠγγυήμην· πολὺ γὰρ ὁ λόγος ἦν μοι ἰσχυρότερος ὁμολογοῦντι τὴν ἐγγύην ἐπὶ τὰς συνθήκας ἰέναι, καθ' ἃς ἡ ἐπιτροπὴ ἐγένετο. ὅτι μὲν γὰρ τρισὶν ἐπετράπη διαιτηταῖς μεμαρτύρηται ὑμῖν· ὁπότε δὲ μὴ ἔγνωσται ὑπὸ τῶν τριῶν, τί βουλόμενος ἠρνούμην ἂν τὴν ἐγγύην; 902
μὴ γὰρ γενομένης τῆς γνώσεως κατὰ τὰς συνθήκας, οὐδ' ἂν ἐγὼ τῆς ἐγγύης ὑπόδικος ἦν. ὥστε οὐκ ἄν ποτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, παραλιπὼν τὴν οὖσάν μοι ἀπολογίαν, εἰ ἠγγυησάμην, ἐπὶ τὸ ἀρνεῖσθαι ἦλθον.

30 Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο μεμαρτύρηται ὑμῖν, ὅτι ἐπειδὴ ἠφανίσθησαν αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τούτων, ἐζήτουν ἑτέρας γράφεσθαι οὗτος καὶ ὁ Παρμένων, ὡς ἀκύρων ὄντων αὐτοῖς τῶν πρότερον ὡμολογημένων. καίτοι ὁπότε περὶ τῆς μελλούσης γνώσεως γενήσεσθαι ἑτέρας ἐνεχείρουν συνθήκας γράφεσθαι, ἐπειδὴ αἱ ὑπάρχουσαι ἀπώλοντο, πῶς ἐνῆν μὴ γραφεισῶν συνθηκῶν ἑτέρων ἢ δίαιταν γενέσθαι ἢ ἐγγύην; περὶ αὐτοῦ γὰρ τούτου διενεχθέντες οὐκ ἔγραψαν ἕτερα γράμματα, ὁ μὲν ἀξιῶν ἕνα διαιτητὴν αὐτῷ εἶναι, ὁ δὲ τρεῖς. ὁπότε δ' αἱ μὲν ἐξ ἀρχῆς συνθῆκαι ἠφανίσθησαν, καθ' ἃς ἐμέ φησι γενέσθαι ἐγγυητήν, ἕτεραι δὲ μὴ ἐγράφησαν, πῶς ὀρθῶς ἂν ἐμοὶ δικάζοιτο, καθ' οὗ μὴ ἔχει παρασχέσθαι συνθήκας;

31 Ἀλλὰ μὴν καὶ ὡς ἀπηγόρευεν ὁ Παρμένων τῷ Ἀριστοκλεῖ καθ' αὑτοῦ μὴ γιγνώσκειν ἄνευ τῶν συνδιαιτητῶν, μεμαρτύρηται ὑμῖν. ὅταν δὴ ὁ αὐτὸς ἠφανικὼς φαίνηται τὰ γράμματα, καθ' ἃ ἔδει τὴν δίαιταν

γενέσθαι, καὶ ἄνευ τῶν συνδιαιτητῶν παρὰ την ἀπόρ-
ρησιν φῇ δεδιῃτηκέναι, πῶς ἂν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ
32 πιστεύσαντες δικαίως ἐμὲ ἀπολέσαιτε; σκέψασθε γὰρ
τοῦτ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εἰ μὴ ἐμὲ νυνὶ, ἀλλὰ τὸν
Παρμένοντα ἐδίωκεν Ἀπατούριος οὑτοσὶ, εἰσπράττων
τὰς εἴκοσι μνᾶς, ἰσχυριζόμενος τῇ Ἀριστοκλέους γνώ- 903
σει, ὁ δὲ Παρμένων παρὼν ἀπελογεῖτο ὑμῖν καὶ μάρ-
τυρας παρείχετο, τοῦτο μὲν ὅτι οὐ μόνῳ τῷ Ἀριστο-
33 κλεῖ, ἀλλὰ τρίτῳ ἐπέτρεψεν, εἶθ' ὅτι ἀπεῖπεν αὐτῷ
ἄνευ τῶν συνδιαιτητῶν καθ' αὐτοῦ μὴ ἀποφαίνεσθαι,
καὶ ὅτι ἀπολομένης αὐτῷ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν παίδων
ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ καὶ ἐπὶ τηλικαύτην συμφορὰν ἀπά-
ραντος οἴκαδε ὁ τὰς συνθήκας ἠφανικὼς ἐρήμην αὐ-
τοῦ ἐν τῇ ἀποδημίᾳ κατέγνω τὴν δίαιταν, ἔστιν ὅστις
ἂν ὑμῶν ταῦτα τοῦ Παρμένοντος ἀπολογουμένου τὴν
οὕτω παρανόμως γνωσθεῖσαν δίαιταν κυρίαν ἔγνω εἶ-
34 ναι; μὴ γὰρ ὅτι ἀμφισβητουμένων ἁπάντων, ἀλλ' εἰ
ἦσαν μὲν αἱ συνθῆκαι, ὡμολογεῖτο δ' εἷς εἶναι ὁ διαι-
τητὴς Ἀριστοκλῆς, μὴ ἀπεῖπε δὲ ὁ Παρμένων αὐτῷ
καθ' αὑτοῦ μὴ διαιτᾶν, ἀλλὰ συνέβη πρὶν τὴν ἀπόφα-
σιν γενέσθαι τῆς διαίτης ἡ συμφορὰ τῷ ἀνθρώπῳ, τίς
οὕτως ὠμός ἐστιν ἀντίδικος ἢ διαιτητὴς ὃς οὐκ ἂν ἀνε-
βάλετο εἰς τὸ ἐπιδημῆσαι τὸν ἄνθρωπον; εἰ δ' ὁ Παρ-
μένων εἰς λόγον καταστὰς πανταχοῦ δικαιότερ' ἂν
φαίνοιτο λέγων τούτου, πῶς ἂν ὀρθῶς ἐμοῦ καταγι-
γνώσκοιτε, ᾧ τὸ παράπαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τουτονὶ
μηδὲν συμβόλαιόν ἐστιν;
35 Ὅτι μὲν οὖν ἐγὼ μὲν ὀρθῶς τὴν παραγραφὴν πε-
ποίημαι, Ἀπατούριος δὲ τὰ ψευδῆ μοι ἐγκέκληκε καὶ
παρὰ τοὺς νομους τὴν λῆξιν πεποίηται, ἐκ πολλῶν οἶ-
μαι ἐπιδεδεῖχθαι τοῦτο ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί· τὸ
δὲ κεφάλαιον, πρὸς ἐμὲ οὐδ' ἐπιχειρήσει λέγειν Ἀπα-

τούριος, ὡς συνθῆκαί τινες αὐτῷ εἰσίν. ὅταν δὲ λέγῃ
ψευδόμενος ὡς ἐν ταῖς πρὸς τὸν Παρμένοντα συνθήκαις 904
ἐνεγράφην ἐγγυητής, ἀπαιτεῖτε αὐτὸν τὰς συνθήκας.
36 καὶ ἐνταῦθ' αὐτῷ ἀπαντᾶτε, ὅτι πάντες ἄνθρωποι,
ὅταν πρὸς ἀλλήλους ποιῶνται συγγραφάς, τούτου ἕνε-
κα σημηνάμενοι τίθενται παρ' οἷς ἂν πιστεύσωσιν, ἵν',
ἐάν τι ἀντιλέγωσιν, ᾖ αὐτοῖς ἐπανελθοῦσιν ἐπὶ τὰ
γράμματα ἐντεῦθεν τὸν ἔλεγχον ποιήσασθαι περὶ τοῦ
ἀμφισβητουμένου. ὅταν δ' ἀφανίσας τις τἀκριβὲς λόγῳ
37 ἐξαπατᾶν πειρᾶται, πῶς ἂν δικαίως πιστεύοιτο; ἀλλὰ
νὴ Δία (τὸ ῥᾷστον τοῖς ἀδικεῖν καὶ συκοφαντεῖν προῃ-
ρημένοις) μαρτυρήσει τις αὐτῷ κατ' ἐμοῦ. ἐὰν οὖν
ἐπισκήψωμαι αὐτῷ, πόθεν τὴν ἀπόδειξιν ποιήσεται
τοῦ ἀληθῆ μαρτυρεῖν; ἐκ τῶν συνθηκῶν; τοῦτο τοί-
νυν μὴ ἀναβαλλέσθω, ἀλλ' ἤδη φερέτω ὁ ἔχων τὰς
συνθήκας. εἰ δ' ἀπολωλέναι φησὶ, πόθεν λάβω ἐγὼ
τὸν ἔλεγχον καταψευδομαρτυρηθείς; εἰ μὲν γὰρ παρ'
ἐμοὶ ἐτέθη τὸ γραμματεῖον, ἐνῆν αἰτιάσασθαι Ἀπατου-
38 ρίῳ ὡς ἐγὼ διὰ τὴν ἐγγύην ἠφάνικα τὰς συνθήκας· εἰ
δὲ παρὰ τῷ Ἀριστοκλεῖ, διὰ τί, εἴπερ ἄνευ τῆς τούτου
γνώμης ἀπολώλασιν αἱ συνθῆκαι, τῷ μὲν λαβόντι αὐ-
τὰς καὶ οὐ παρέχοντι οὐ δικάζεται, ἐμοὶ δ' ἐγκαλεῖ,
μάρτυρα παρεχόμενος κατ' ἐμοῦ τὸν ἠφανικότα τὰς
συνθήκας, ᾧ προσῆκεν αὐτὸν ὀργίζεσθαι, εἴπερ μὴ
κοινῇ μετὰ τούτου ἐκακοτέχνει;

Εἴρηταί μοι τὰ δίκαια, ὅσα ἐδυνάμην. ὑμεῖς οὖν
κατὰ τοὺς νόμους γιγνώσκετε τὰ δίκαια.

XXXIV.

ΠΡΟΣ ΦΟΡΜΙΩΝΑ ΠΕΡΙ ΔΑΝΕΙΟΥ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Φορμίων ἔμπορος δανείζεται παρὰ Χρυσίππου μνᾶς εἴκοσι 905
πλέων εἰς Βόσπορον. ἀφικόμενος δὲ ἐκεῖσε κατέλαβεν ἀπρα-
σίαν τῶν φορτίων ὧν ἐκόμιζε. διόπερ τοῦ ναυκλήρου Λάμπι-
δος ἀποπλεῖν βουλομένου Ἀθήναζε, καὶ κελεύοντος αὐτὸν ἐν-
θέσθαι τῇ νηὶ τὰ ἀγοράσματα τῶν χρημάτων τῶν παρὰ Χρυ-
σίππου (τοῦτο γὰρ ἔφραζεν ἡ συγγραφή) οὔτε φόρτον τινὰ
ἐνέθετο οὔτε ἀργύριον, ἀλλ' ἔφη πρὸς τὸν Λάμπιν ἀδυνάτως
ἔχειν ἐν τῷ παρόντι ποιῆσαι ταῦτα, μικρὸν δ' ὕστερον ἐφ'
ἑτέρας ἐκπλεύσεσθαι νεὼς ἅμα τοῖς χρήμασιν. ἡ μὲν οὖν τοῦ
Λάμπιδος ναῦς ἀναχθεῖσα διαφθείρεται, καὶ μετ' ὀλίγων ὁ
Λάμπις ἐν τῷ λέμβῳ σώζεται, καὶ ἀφικόμενος Ἀθήναζε μη-
νύει Χρυσίππῳ τὸ εὐτύχημα τοῦ Φορμίωνος, ὡς ἀπελείφθη τε
ἐν τῷ Βοσπόρῳ καὶ εἰς τὴν ναῦν οὐδὲν ἐνέθετο. ὁ δὲ Φορμίων,
καταπλεύσας ὕστερον καὶ τὸ ἀργύριον ἀπαιτούμενος, τὸ μὲν
πρῶτον, ὡς ἔφη Χρύσιππος, καὶ ὀφείλειν ὡμολόγει καὶ ἀποδώ-
σειν ὑπισχνεῖτο, ἔπειτα ὡς ἀποδεδωκὼς Λάμπιδι μηδὲν ὀφεί-
λειν ἔλεγε· τὴν γὰρ συγγραφὴν κελεύειν παθούσης τι κατὰ θά-
λατταν τῆς νεὼς ἀπηλλάχθαι τοῦ ὀφλήματος τὸν Φορμίωνα·
ἔλαχεν οὖν δίκην αὐτῷ ὁ Χρύσιππος. ὁ δὲ παρεγράψατο. καὶ
Λάμπις ἐμαρτύρησε παρὰ τῷ διαιτητῇ ὡς ἀπειληφὼς εἴη παρὰ
Φορμίωνος ἐν Βοσπόρῳ τὰ χρήματα καὶ ἀπολωλεκὼς μετὰ τῶν
ἄλλων ἐν τῇ ναυαγίᾳ. πρότερον δὲ τἀναντία τούτων εἰρήκει 906
πρὸς Χρύσιππον, ὡς οὐδὲν ὁ Φορμίων εἰς τὴν ναῦν ἐντέθει-
κεν. ἐλεγχόμενος δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ Λάμπις ἐξεστηκέναι τότε
ἔφησεν, ὅτε ἐκεῖνα πρὸς τὸν Χρύσιππον ἔλεγε. τούτων ἀκού-
σας ὁ διαιτητὴς καὶ μηδὲν ἀποφηνάμενος εἰς τὸ δικαστήριον
τὸ πρᾶγμα πέπομφε. καὶ ὁ ἀγὼν ὀνόματι μέν ἐστι παραγρα-
φικός, τῷ δὲ ἀληθεῖ τὴν εὐθεῖαν γίγνεται· εὖ γὰρ καὶ ὁ ῥή-
τωρ κατ' ἀρχὰς ἐπισημαίνεται ὡς οὐκ ἔστιν ὅλως παραγραφὴ
τὸ λέγειν πεποιηκέναι πάντα κατὰ τὰ συγκείμενα, ἀποδιδόναι
τὰ χρήματα Λάμπιδι, κελευούσης τοῦτο τῆς συγγραφῆς καὶ

ἀφιείσης ἐπὶ τοιούτῳ πάθει τὸ ὄφλημα· ταῦτα γάρ ἐστι τὴν εὐθυδικίαν ἀγωνιζομένου καὶ τοῖς ἐπιφερομένοις ἐγκλήμασιν ἀπαντῶντος, ἀλλ' οὐχὶ ἀναιροῦντος τὸν περὶ αὐτῶν ἀγῶνα καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς δίκης· παραγραφὴν δὲ, φησὶν, ὁ νόμος δίδωσι περὶ τῶν μὴ γενομένων ὅλως Ἀθήνησι μηδὲ εἰς Ἀθήνας συμβολαίων.

Τετήρηται δὲ ἐν τῷ λόγῳ ταὐτὸν ὅπερ καὶ περὶ τὸν κατὰ Νεαίρας, ὅτι μὴ ὑφ' ἑνὸς εἴρηται προσώπου. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἑκατέρου διαστολὴ φανερὰ, ἐνταῦθα δὲ συγκέχυται. δοκεῖ δὲ ἔμοιγε ἐντεῦθεν ὁ δεύτερος λέγειν "ἀκούσας τοίνυν ἡμῶν, ὦ "ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Θεόδοτος πολλάκις, καὶ νομίσας τὸν "Λάμπιν ψευδῆ μαρτυρεῖν." δῆλον δὲ ὅτι κοινωνοί τινές εἰσιν οἱ πρὸς τὸν Φορμίωνα ἀγωνιζόμενοι.

Δίκαια ὑμῶν δεησόμεθ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἀκοῦ- 907
σαι ἡμῶν μετ' εὐνοίας ἐν τῷ μέρει λεγόντων, γνόντας ὅτι ἰδιῶται παντελῶς ἐσμεν, καὶ πολὺν χρόνον εἰς τὸ ὑμέτερον ἐμπόριον εἰσαφικνούμενοι καὶ συμβόλαια πολλοῖς συμβάλλοντες οὐδεμίαν πώποτε δίκην πρὸς ὑμᾶς εἰσήλθομεν, οὔτ' ἐγκαλοῦντες οὔτ' ἐγκαλούμενοι
2 ὑφ' ἑτέρων. οὐδ' ἂν νῦν, ἀκριβῶς ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὑπελαμβάνομεν ἀπολωλέναι τὰ χρήματα ἐπὶ τῆς νεὼς τῆς διαφθαρείσης, ἃ ἐδανείσαμεν Φορμίωνι, οὐκ ἄν ποτ' ἐλάχομεν τὴν δίκην αὐτῷ· οὐχ οὕτως ἡμεῖς ἀναίσχυντοί ἐσμεν οὐδ' ἄπειροι τοῦ ζημιοῦσθαι. πολλῶν δ' ἡμᾶς κακιζόντων, καὶ μάλιστα τῶν ἐν Βοσπόρῳ ἐπιδημησάντων ἅμα Φορμίωνι, οἵπερ τοῦτον ᾔδεσαν οὐ συναπολέσαντα τὰ χρήματα ἐν τῇ νηὶ, δεινὸν ἡγούμεθ' εἶναι τὸ μὴ βοηθῆσαι ἡμῖν αὐτοῖς ἀδικουμένοις ὑπὸ τούτου.

3 Περὶ μὲν οὖν τῆς παραγραφῆς βραχύς ἐστιν ὁ λόγος· καὶ γὰρ οὗτοι οὐ τὸ παράπαν συμβόλαιον ἐξαρνοῦνται μὴ γενέσθαι ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῷ ὑμετέρῳ, ἀλλ' οὐκέτι εἶναί φασι πρὸς ἑαυτοὺς οὐδὲν συμβόλαιον· πε-

ποιηκέναι γὰρ οὐδὲν ἔξω τῶν ἐν τῇ συγγραφῇ γεγραμ- 903
4 *μένων. οἱ μὲν οὖν νόμοι, καθ᾿ οὓς ὑμεῖς δικασταὶ κά-*
θησθε, οὐχ οὕτω λέγουσιν, ἀλλ᾿ ὑπὲρ μὲν τῶν μὴ γε-
νομένων ὅλως συμβολαίων Ἀθήνησι μηδ᾿ εἰς τὸ Ἀθη-
ναίων ἐμπόριον παραγράφεσθαι δεδώκασιν, ἐὰν δέ
τις γενέσθαι μὲν ὁμολογῇ, ἀμφισβητῇ δὲ ὡς πάντα πε-
ποίηκε τὰ συγκείμενα, ἀπολογεῖσθαι κελεύουσιν εὐ-
θυδικίαν εἰσιόντα, οὐ κατηγορεῖν τοῦ διώκοντος. οὐ
μὴν ἀλλ᾿ ἔγωγε ἐλπίζω καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος
5 *δείξειν εἰσαγώγιμον τὴν δίκην οὖσαν. σκέψασθε δ᾿, ὦ*
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί ὁμολογεῖται παρ᾿ αὐτῶν τούτων
καὶ τί ἀντιλέγεται· οὕτω γὰρ ἂν ἄριστα ἐξετάσαιτε.
οὐκοῦν δανείσασθαι μὲν τὰ χρήματα ὁμολογοῦσι καὶ
συνθήκας ποιήσασθαι τοῦ δανείσματος, φασὶ δ᾿ ἀποδε-
δωκέναι τὸ χρυσίον Λάμπιδι τῷ Δίωνος οἰκέτῃ ἐν Βοσ-
πόρῳ. ἡμεῖς τοίνυν οὐ μόνον τοῦτο δείξομεν, ὡς
οὐκ ἀποδέδωκεν, ἀλλ᾿ ὡς οὐδ᾿ ἐξῆν αὐτῷ ἀποδοῦ-
ναι. ἀναγκαῖον δ᾿ ἐστὶ βραχέα τῶν ἐξ ἀρχῆς διηγήσα-
σθαι ὑμῖν.

6 *Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐδάνεισα Φορμίωνι*
τούτῳ εἴκοσι μνᾶς ἀμφοτερόπλουν εἰς τὸν Πόντον ἐπὶ
ἑτέρᾳ ὑποθήκῃ, καὶ συγγραφὴν ἐθέμην παρὰ Κίττῳ
τῷ τραπεζίτῃ. κελευούσης δὲ τῆς συγγραφῆς ἐνθέσθαι
εἰς τὴν ναῦν τετρακισχιλίων φορτία ἄξια, πρᾶγμα ποιεῖ
πάντων δεινότατον· εὐθὺς γὰρ ἐν τῷ Πειραιεῖ ἐπιδα-
νείζεται λάθρᾳ ἡμῶν παρὰ μὲν Θεοδώρου τοῦ Φοίνικος
τετρακισχιλίας πεντακοσίας δραχμάς, παρὰ δὲ τοῦ ναυ-
7 *κλήρου Λάμπιδος χιλίας. δέον δ᾿ αὐτὸν καταγοράσαι*
φορτία Ἀθήνηθεν μνῶν ἑκατὸν καὶ δέκα καὶ πέντε, εἰ 909
ἔμελλε τοῖς δανεισταῖς πᾶσι ποιήσειν τὰ ἐν ταῖς συγ-
γραφαῖς γεγραμμένα, οὐ κατηγόρασεν ἀλλ᾿ ἢ πεντα-
κισχιλίων καὶ πεντακοσίων δραχμῶν, σὺν τῷ ἐπισι-

τισμῷ· ὀφείλει δ' ἑβδομήκοντα μνᾶς καὶ πέντε. ἀρχὴ μὲν οὖν αὕτη ἐγένετο τοῦ ἀδικήματος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὔτε γὰρ τὴν ὑποθήκην παρέσχετο οὔτε τὰ χρήματ' ἐνέθετ' εἰς τὴν ναῦν, κελευούσης τῆς συγγραφῆς ἐπάναγκες ἐντίθεσθαι. καί μοι λαβὲ τὴν συγγραφήν.

ΣΥΓΓΡΑΦΗ.

Λαβὲ δὴ καὶ τὴν τῶν πεντηκοστολόγων ἀπογραφὴν καὶ τὰς μαρτυρίας.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

8 Ἐλθὼν τοίνυν εἰς τὸν Βόσπορον, ἔχων ἐπιστολὰς παρ' ἐμοῦ, ἃς ἔδωκ' αὐτῷ ἀπενεγκεῖν τῷ παιδὶ τῷ ἐμῷ παραχειμάζοντι ἐκεῖ καὶ κοινωνῷ τινὶ, γράψας ἐν τῇ ἐπιστολῇ τό τε ἀργύριον ὃ ἐδεδανείκειν καὶ τὴν ὑποθήκην, καὶ προστάξας, ἐπειδὰν τάχιστ' ἐξαιρεθῇ τὰ χρήματα, ἐξετάζειν καὶ παρακολουθεῖν, τὰς μὲν ἐπιστολὰς οὐκ ἀποδίδωσιν οὗτος ἃς ἔλαβε παρ' ἐμοῦ, ἵνα μηδὲν εἰδείησαν ὧν ἔπραττεν οὗτος, καταλαβὼν δ' ἐν τῷ Βοσπόρῳ μοχθηρὰ τὰ πράγματα διὰ τὸν συμβάντα πόλεμον τῷ Παιρισάδῃ πρὸς τὸν Σκύθην καὶ τῶν φορτίων ὧν ἦγε πολλὴν ἀπρασίαν, ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἦν· καὶ γὰρ οἱ δανεισταὶ εἴχοντο αὐτοῦ οἱ τὰ ἑτε-
9 ρόπλοα δανείσαντες. ὥστε τοῦ ναυκλήρου κελεύοντος αὐτὸν κατὰ τὴν συγγραφὴν ἐντίθεσθαι τὰ ἀγοράσματα τῶν ἐμῶν χρημάτων, εἶπεν οὗτος ὁ νῦν φάσκων ἀποδεδωκέναι τὸ χρυσίον ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο ἐνθέσθαι εἰς τὴν ναῦν τὰ χρήματα· ἄπρατον γὰρ εἶναι τὸν ῥῶ- 910
πον. κἀκεῖνον μὲν ἐκέλευεν ἀνάγεσθαι, αὐτὸς δ', ἐπειδὰν διαθῆται τὰ φορτία, ἐφ' ἑτέρας νεὼς ἔφη ἐκπλεύσεσθαι. καί μοι λέγε ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

10 Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὗτος

μὲν ἐν τῷ Βοσπόρῳ κατελέλειπτο, ὁ δὲ Λάμπις ἀναχθεὶς ἐναυάγησεν οὐ μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου· γεγεμισμένης γὰρ ἤδη τῆς νεὼς, ὡς ἀκούομεν, μᾶλλον τοῦ δέοντος, προσανέλαβεν ἐπὶ τὸ κατάστρωμα χιλίας βύρσας, ὅθεν καὶ ἡ διαφθορὰ τῇ νηὶ συνέβη. καὶ αὐτὸς μὲν ἀπεσώθη ἐν τῷ λέμβῳ μετὰ τῶν ἄλλων παίδων τῶν Δίωνος, ἀπώλεσε δὲ πλέον ἢ τριάκοντα σώματα χωρὶς τῶν ἄλλων. πολλοῦ δὲ πένθους ἐν τῷ Βοσπόρῳ ὄντος, ὡς ἐπύθοντο τὴν διαφθορὰν τῆς νεὼς, ηὐδαιμόνιζον τὸν Φορμίωνα πάντες τουτονὶ ὅτι οὔτε συνανήχθη οὔτ' ἐνέθετο εἰς τὴν ναῦν οὐδέν. συνέβαινε δὲ παρά τε τῶν ἄλλων καὶ παρὰ τούτου ὁ αὐτὸς λόγος. καί μοι ἀνάγνωθι ταύτας τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

11 *Αὐτὸς μὲν τοίνυν ὁ Λάμπις, ᾧ φησιν ἀποδεδωκέναι τὸ χρυσίον (τούτῳ γὰρ προσέχετε τὸν νοῦν), προσελθόντος αὐτῷ ἐμοῦ, ἐπειδὴ τάχιστα κατέπλευσεν ἐκ τῆς ναυαγίας Ἀθήναζε, καὶ ἐρωτῶντος ὑπὲρ τούτων, ἔλεγεν ὅτι οὔτε τὰ χρήματα ἔνθοιτο εἰς τὴν ναῦν οὗτος κατὰ τὴν συγγραφὴν, οὔτε τὸ χρυσίον εἰληφὼς εἴη παρ' αὐτοῦ ἐν Βοσπόρῳ τότε. καί μοι ἀνάγνωθι τὴν μαρτυρίαν τῶν παραγενομένων.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. 911

12 *Ἐπειδὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπεδήμησε*
Φορμίων οὑτοσὶ σεσωσμένος ἐφ' ἑτέρας νεὼς, προσή-
ειν αὐτῷ ἀπαιτῶν τὸ δάνειον. καὶ οὗτος κατὰ μὲν ἀρ-
χὰς οὐδεπώποτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἶπε τὸν λόγον
τοῦτον ὃν νυνὶ λέγει, ἀλλ' ἀεὶ ὡμολόγει ἀποδώσειν·
ἐπεὶ δ' ἀνεκοινώσατο τοῖς νῦν παροῦσιν αὐτῷ καὶ συν-
13 *δικοῦσιν, ἕτερος ἤδη ἦν καὶ οὐχ ὁ αὐτός. ὡς δ' ᾐσθό-*
μην αὐτὸν διακρουόμενόν με, προσέρχομαι τῷ Λάμ-

πιδι, λέγων ὅτι οὐδὲν ποιεῖ τῶν δικαίων Φορμίων οὐδ' ἀποδίδωσι τὸ δάνειον, καὶ ἅμα ἠρόμην αὐτὸν εἰ εἰδείη ὅπου ἐστὶν, ἵνα προσκαλεσαίμην αὐτόν. ὁ δ' ἀκολουθεῖν μ' ἐκέλευεν ἑαυτῷ, καὶ καταλαμβάνομεν πρὸς τοῖς μυροπωλίοις τουτονί· κἀγὼ κλητῆρας ἔχων προσεκα-
14 λεσάμην αὐτόν. καὶ ὁ Λάμπις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρὼν προσκαλουμένῳ μοι οὐδαμοῦ ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀπείληφε παρὰ τούτου τὸ χρυσίον, οὐδ' ὃ εἰκὸς ἦν εἶπε "Χρύσιππε, μαίνει· τί τοῦτον προσκαλεῖ; ἐμοὶ "γὰρ ἀποδέδωκε τὸ χρυσίον." ἀλλὰ μὴ ὅτι ὁ Λάμπις ἐφθέγξατο, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς οὗτος ἠξίωσεν εἰπεῖν, παρεστηκότος τοῦ Λάμπιδος, ᾧ νῦν φησιν ἀποδεδωκέναι
15 τὸ χρυσίον. καίτοι εἰκός γ' ἦν αὐτὸν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, "τί με προσκαλεῖ, ἄνθρωπε; ἀποδέδωκα "γὰρ τούτῳ τῷ παρεστηκότι τὸ χρυσίον" καὶ ἅμα ὁμολογοῦντα παρέχειν τὸν Λάμπιν· νῦν δ' οὐδέτερος αὐτῶν οὐδ' ὁτιοῦν εἶπεν ἐν τοιούτῳ καιρῷ. καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὴν μαρτυρίαν τῶν κλητήρων.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 912

16 Λαβὲ δή μοι καὶ τὸ ἔγκλημα ὃ ἔλαχον αὐτῷ πέρυσιν· ὅ ἐστιν οὐδενὸς ἔλαττον τεκμήριον ὅτι οὐδέπω τότ' ἔφησε Φορμίων ἀποδεδωκέναι τὸ χρυσίον Λάμπιδι.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

Τοῦτο τὸ ἔγκλημα ἔλαχον ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν σκοπῶν ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς ἀπαγγελίας τῆς Λάμπιδος, ὃς οὐκ ἔφασκεν οὔτε τὰ χρήματα ἐντεθεῖσθαι τοῦτον οὔτε τὸ χρυσίον ἀπειληφέναι· μὴ γὰρ οἴεσθέ με οὕτως ἀπόπληκτον εἶναι καὶ παντελῶς μαινόμενον ὥστε τοιοῦτο γράφειν ἔγκλημα ὁμολογοῦντος τοῦ Λάμπιδος ἀπειληφέναι τὸ χρυσίον, ὑφ' οὗ ἔμελλον ἐξελεγχθήσεσθαι.

17 Ἔτι δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο σκέψασθε· αὐτοὶ γὰρ οὗτοι παραγραφὴν διδόντες πέρυσιν, οὐκ ἐτόλμησαν ἐν τῇ παραγραφῇ γράψαι ὡς ἀποδεδώκασι Λάμπιδι τὸ χρυσίον. καί μοι λαβὲ ταύτην τὴν παραγραφήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι οὐδαμοῦ γέγραπται ἐν τῇ παραγραφῇ ὡς ἀποδέδωκε τὸ χρυσίον Φορμίων Λάμπιδι, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ διαρρήδην γράψαντος εἰς τὸ ἔγκλημα ὃ ἠκούσατ' ἀρτίως, ὅτι οὔτε τὰ χρήματ' ἔνθοιτο εἰς τὴν ναῦν οὔτ' ἀπέδωκε τὸ χρυσίον. τίνα οὖν ἄλλον χρὴ περιμένειν ὑμᾶς μάρτυρα, ὅταν τηλικαύτην μαρτυρίαν παρ' αὐτῶν τούτων ἔχητε;

18 Μελλούσης δὲ τῆς δίκης εἰσιέναι εἰς τὸ δικαστήριον ἐδέοντο ἡμῶν ἐπιτρέψαι τινί· καὶ ἡμεῖς ἐπετρέψαμεν Θεοδότῳ ἰσοτελεῖ κατὰ συνθήκας. καὶ ὁ Λάμπις μετὰ ταῦτα νομίσας αὐτῷ ἀσφαλὲς ἤδη εἶναι πρὸς διαιτητῇ μαρτυρεῖν ὅ τι βούλοιτο, μερισάμενος τὸ ἐμὸν 913
χρυσίον μετὰ Φορμίωνος τουτουὶ ἐμαρτύρει τἀναντία
19 οἷς πρότερον εἰρήκει. οὐ γὰρ ὅμοιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰς τὰ ὑμέτερα πρόσωπα ἐμβλέποντα τὰ ψευδῆ μαρτυρεῖν καὶ πρὸς διαιτητῇ· παρ' ὑμῖν μὲν γὰρ καὶ ὀργὴ μεγάλη καὶ τιμωρία ὑπόκειται τοῖς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσι, πρὸς δὲ τῷ διαιτητῇ ἀκινδύνως καὶ ἀναισχύντως μαρτυροῦσιν ὅ τι ἂν βούλωνται. ἀγανακτοῦντος δέ μου καὶ σχετλιάζοντος, ὦ ἄνδρες
20 Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῇ τόλμῃ τοῦ Λάμπιδος, καὶ παρεχομένου πρὸς τὸν διαιτητὴν τὴν αὐτὴν μαρτυρίαν ἥνπερ καὶ νῦν πρὸς ὑμᾶς παρέχομαι, τῶν ἐξ ἀρχῆς προσελθόντων αὐτῷ μεθ' ἡμῶν, ὅτε οὔτε τὸ χρυσίον ἔφη ἀπειληφέναι παρὰ τούτου οὔτε τὰ χρήματ' αὐτὸν ἐνθέσθαι εἰς τὴν ναῦν, οὕτως ὁ Λάμπις κατὰ κράτος ἐξε-

λεγχόμενος τὰ ψευδῆ μαρτυρῶν καὶ πονηρὸς ὢν ὡμολόγει μὲν εἰρηκέναι ταῦτα πρὸς τοῦτον, οὐ μέντοι γε ἐντὸς ὢν εἰπεῖν αὐτοῦ. καί μοι ἀνάγνωθι ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

21 Ἀκούσας τοίνυν ἡμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁ Θεόδοτος πολλάκις, καὶ νομίσας τὸν Λάμπιν ψευδῆ μαρτυρεῖν, οὐκ ἀπέγνω τῆς δίκης, ἀλλ' ἐφῆκεν ἡμᾶς εἰς τὸ δικαστήριον· καταγνῶναι μὲν γὰρ οὐκ ἐβουλήθη διὰ τὸ οἰκείως ἔχειν Φορμίωνι τούτῳ, ὡς ἡμεῖς ὕστερον ἐπυθόμεθα, ἀπογνῶναι δὲ τῆς δίκης ὤκνει, ἵν'
22 αὐτὸς μὴ ἐπιορκήσειεν. ἐξ αὐτοῦ δὴ τοῦ πράγματος λογίσασθε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ὁπόθεν ἔμελλεν οὗτος ἀποδώσειν τὸ χρυσίον. ἐνθένδε μὲν γὰρ ἐξέπλει οὐκ ἐνθέμενος εἰς τὴν ναῦν τὰ χρήματα καὶ 914
ὑποθήκην οὐκ ἔχων, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς χρήμασιν ἐπιδανεισάμενος· ἐν Βοσπόρῳ δ' ἀπρασίαν τῶν φορτίων κατέλαβε, καὶ τοὺς τὰ ἑτερόπλοα δανείσαντας μόλις
23 ἀπήλλαξεν. καὶ οὗτος μὲν ἐδάνεισεν αὐτῷ δισχιλίας δραχμὰς ἀμφοτερόπλουν, ὥστ' ἀπολαβεῖν Ἀθήνησι δισχιλίας ἑξακοσίας δραχμάς· Φορμίων δέ φησιν ἀποδοῦναι Λάμπιδι ἐν Βοσπόρῳ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι στατῆρας Κυζικηνοὺς (τούτῳ γὰρ προσέχετε τὸν νοῦν) δανεισάμενος ἐγγείων τόκων. ἦσαν δὲ ἔφεκτοι οἱ ἔγγειοι τόκοι, ὁ δὲ Κυζικηνὸς ἐδύνατο ἐκεῖ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ
24 δραχμὰς Ἀττικάς. δεῖ δὴ μαθεῖν ὑμᾶς ὅσα φησὶ χρήματ' ἀποδεδωκέναι. τῶν μὲν γὰρ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι στατήρων γίγνονται τρισχίλιαι τριακόσιαι ἑξήκοντα, ὁ δὲ τόκος ὁ ἔγγειος ὁ ἔφεκτος τῶν τριάκοντα μνῶν καὶ τριῶν καὶ ἑξήκοντα, πεντακόσιαι δραχμαὶ καὶ ἑξήκοντα· τὸ δὲ σύμπαν κεφάλαιον γίγνεται τόσον καὶ τόσον.
25 ἔστιν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἢ γε-

νήσεταί ποτε, ὃς ἀντὶ δισχιλίων καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν
τριάκοντα μνᾶς καὶ τριακοσίας καὶ ἑξήκοντα ἀποτί-
νειν προείλετ' ἄν, καὶ τόκον πεντακοσίας δραχμὰς
καὶ ἑξήκοντα δανεισάμενος, ἅς φησιν ἀποδεδωκέναι
Φορμίων Λάμπιδι, τρισχιλίας ἐνναkοσίας εἴκοσιν; ἐξὸν
δ' αὐτῷ ἀμφοτερόπλουν Ἀθήνησιν ἀποδοῦναι τὸ ἀρ-
γύριον, ἐν Βοσπόρῳ ἀπέδωκε, τρισὶ καὶ δέκα μναῖς
26 πλέον; καὶ τοῖς μὲν τὰ ἑτερόπλοα δανείσασι μόλις τἀρ-
χαῖα ἀποδέδωκας, οἳ συνέπλευσάν σοι καὶ προσή-
δρευον· τούτῳ δὲ τῷ μὴ παρόντι οὐ μόνον τἀρχαῖα
καὶ τοὺς τόκους ἀπεδίδους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιτίμια τὰ ἐκ 915
τῆς συγγραφῆς ἀπέτινες, οὐδεμιᾶς σοι ἀνάγκης οὔσης;
27 κἀκείνους μὲν οὐκ ἐδεδίεις, οἷς αἱ συγγραφαὶ ἐν Βοσ-
πόρῳ τὴν πρᾶξιν ἐδίδοσαν τοῦ δανείου· τούτου δὲ
φῂς φροντίζειν, ὃν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἠδίκεις οὐκ ἐνθέ-
μενος τὰ χρήματ' εἰς τὴν ναῦν κατὰ τὴν συγγραφὴν
Ἀθήνηθεν; καὶ νῦν μὲν εἰς τὸ ἐμπόριον ἥκων, οὗ τὸ
συμβόλαιον ἐγένετο, οὐκ ὀκνεῖς ἀποστερεῖν τὸν δα-
νείσαντα· ἐν Βοσπόρῳ δὲ πλείω τῶν δικαίων φῂς ποι-
28 εῖν, οὗ δίκην οὐκ ἔμελλες δώσειν; καὶ οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες οἱ τὰ ἑτερόπλοα δανειζόμενοι, ὅταν ἀπο-
στέλλωνται ἐκ τῶν ἐμπορίων, πολλοὺς παρίστανται,
ἐπιμαρτυρόμενοι ὅτι τὰ χρήματα ἤδη κινδυνεύεται τῷ
δανείσαντι· σὺ δ' ἑνὶ σκήπτει μάρτυρι αὐτῷ τῷ συνα-
δικοῦντι, καὶ οὔτε τὸν παῖδα τὸν ἡμέτερον παρέλαβες
ἐν Βοσπόρῳ ὄντα οὔτε τὸν κοινωνὸν, οὐδὲ τὰς ἐπιστο-
λὰς ἀπέδωκας αὐτοῖς, ἃς ἡμεῖς ἐπεθήκαμεν, ἐν αἷς ἐγέ-
29 γραπτο παρακολουθεῖν σοι, οἷς ἂν πράττῃς; καίτοι, ὦ
ἄνδρες δικασταὶ, τί οὐκ ἂν πράξειεν ὁ τοιοῦτος, ὅστις
γράμματα λαβὼν μὴ ἀποδέδωκεν ὀρθῶς καὶ δικαίως;
ἢ πῶς οὐ φανερόν ἐστιν ὑμῖν τὸ τούτου κακούργημα
ἐξ αὐτῶν ὧν ἔπραττεν; καίτοι, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, προσῆκέ

γε τοσοῦτο χρυσίον ἀποδιδόντα, καὶ πλέον τοῦ δα-
νείσματος, περιβόητον ποιεῖν ἐν τῷ ἐμπορίῳ, καὶ πα-
ρακαλεῖν πάντας ἀνθρώπους, πρῶτον δὲ τὸν παῖδα
30 τὸν τούτου καὶ τὸν κοινωνόν· ἴστε γὰρ δήπου πάντες
ὅτι δανείζονται μὲν μετ' ὀλίγων μαρτύρων, ὅταν δ'
ἀποδιδῶσι, πολλοὺς παρίστανται μάρτυρας, ἵν' ἐπιει-
κεῖς δοκῶσιν εἶναι περὶ τὰ συμβόλαια. σοὶ δ' ἀποδι- 916
δόντι τό τε δάνειον καὶ τοὺς τόκους ἀμφοτέρους, ἑτερο-
πλόῳ τῷ ἀργυρίῳ κεχρημένῳ, καὶ προστιθέντι ἑτέρας
τρεῖς καὶ δέκα μνᾶς, πῶς οὐχὶ πολλοὺς ἦν παραληπτέον
μάρτυρας; καὶ εἰ τοῦτ' ἔπραξας, οὐδ' ἂν εἷς σοῦ μᾶλ-
31 λον τῶν πλεόντων ἐθαυμάζετο. σὺ δ' ἀντὶ τοῦ πολ-
λοὺς μάρτυρας τούτων ποιεῖσθαι πάντας ἀνθρώπους
λανθάνειν ἐπειρῶ, ὥσπερ ἀδικῶν τι. καὶ εἰ μὲν ἐμοὶ
τῷ δανείσαντι ἀπεδίδους, οὐδὲν ἔδει μαρτύρων· τὴν
γὰρ συγγραφὴν ἀνελόμενος ἀπήλλαξο ἂν τοῦ συμβο-
λαίου· νῦν δ' οὐκ ἐμοὶ, ἀλλ' ἑτέρῳ ὑπὲρ ἐμοῦ ἀποδι-
δοὺς, καὶ οὐκ Ἀθήνησιν, ἀλλ' ἐν Βοσπόρῳ, καὶ τῆς
συγγραφῆς σοι κειμένης Ἀθήνησι καὶ πρὸς ἐμὲ, καὶ ᾧ
τὸ χρυσίον ἀπεδίδους ὄντος θνητοῦ καὶ πέλαγος το-
σοῦτον μέλλοντος πλεῖν, μάρτυρα οὐδέν' ἐποιήσω, οὔ-
32 τε δοῦλον οὔτ' ἐλεύθερον. ἡ γὰρ συγγραφή με, φησὶ,
τῷ ναυκλήρῳ ἐκέλευεν ἀποδοῦναι τὸ χρυσίον. μάρ-
τυρας δέ τοι οὐκ ἐκώλυε παρακαλεῖν, οὐδὲ τὰς ἐπι-
στολὰς ἀποδοῦναι. καὶ οἵδε μὲν πρὸς σὲ δύο συγγρα-
φὰς ἐποιήσαντο ὑπὲρ τοῦ συμβολαίου, ὡς ἂν οἱ μά-
λιστ' ἀπιστοῦντες· σὺ δὲ μόνος μόνῳ φῂς δοῦναι τῷ
ναυκλήρῳ τὸ χρυσίον, εἰδὼς κατὰ σοῦ κειμένην Ἀθή-
νησι συγγραφὴν πρὸς τοῦτον.
33 Λέγει δ' ὡς ἡ συγγραφὴ σωθείσης τῆς νεὼς αὐ-
τὸν ἀποδοῦναι κελεύει τὰ χρήματα. καὶ γὰρ ἐνθέσθαι
τἀγοράσματα εἰς τὴν ναῦν κελεύει σε, εἰ δὲ μὴ, πεντα-

κισχιλίας δραχμὰς ἀποτίνειν. σὺ δὲ τοῦτο μὲν τῆς συγγραφῆς οὐ λαμβάνεις, παραβεβηκὼς δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ τὰ χρήματα οὐκ ἐνθέμενος ἀμφισβητεῖς πρὸς 917
ἓν ῥῆμα τῶν ἐν τῇ συγγραφῇ, καὶ τοῦτ' ἀνῃρηκὼς αὐτός. ὁπότε γὰρ ἐν τῷ Βοσπόρῳ φῂς μὴ τὰ χρήματ' ἐνθέσθαι εἰς τὴν ναῦν, ἀλλὰ τὸ χρυσίον τῷ ναυκλήρῳ ἀποδοῦναι, τί ἔτι περὶ τῆς νεὼς διαλέγει; οὐ γὰρ μετ-
34 έσχηκας τοῦ κινδύνου διὰ τὸ μηδὲν ἐνθέσθαι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥρμησεν ἐπὶ ταύτην τὴν σκῆψιν, ὡς ἐντεθειμένος τὰ χρήματα εἰς τὴν ναῦν· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐκ πολλῶν ἔμελλεν ἐλεγχθήσεσθαι ψευδόμενος, ἔκ τε τῆς ἀπογραφῆς τῆς ἐν Βοσπόρῳ παρὰ τοῖς ἐλλιμενισταῖς καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἐπιδημούντων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τηνικαῦτα μεταβαλλόμενος συνίσταται μετὰ τοῦ Λάμπιδος καὶ φη-
35 σὶν ἐκείνῳ τὸ χρυσίον ἀποδεδωκέναι, ἐφόδιον μὲν λαβὼν τὸ τὴν συγγραφὴν κελεύειν, οὐκ ἂν ἡγούμενος δ' ἡμᾶς εὐπόρως ἐξελέγξαι ὅσα μόνοι πρὸς αὐτοὺς αὐτοὶ πράξειαν. καὶ ὁ Λάμπις, ὅσα μὲν εἶπε πρὸς ἐμὲ πρὶν ὑπὸ τούτου διαφθαρῆναι, οὐκ ἐντὸς ὢν αὑτοῦ φησιν εἰπεῖν· ἐπειδὴ δὲ τὸ χρυσίον τοὐμὸν ἐμερίσατο, τότ' ἐντὸς εἶναί φησιν αὑτοῦ καὶ πάντ' ἀκριβῶς μνημονεύειν.

36 Εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐμοῦ μόνου κατεφρόνει Λάμπις, οὐδὲν ἂν ἦν θαυμαστόν· νῦν δὲ πολλῷ δεινότερα τούτου πέπρακται αὐτῷ πρὸς πάντας ὑμᾶς. κήρυγμα γὰρ ποιησαμένου Παιρισάδου ἐν Βοσπόρῳ, ἐάν τις βούληται Ἀθήναζε εἰς τὸ Ἀττικὸν ἐμπόριον σιτηγεῖν, ἀτελῆ τὸν σῖτον ἐξάγειν, ἐπιδημῶν ἐν τῷ Βοσπόρῳ ὁ Λάμπις ἔλαβε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ σίτου καὶ τὴν ἀτέλειαν ἐπὶ τῷ τῆς πόλεως ὀνόματι, γεμίσας δὲ ναῦν μεγάλην σίτου ἐκόμισεν εἰς Ἄκανθον κἀκεῖ 918

διέθετο προσκοινωνήσας τούτῳ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων
37 χρημάτων. καὶ ταῦτ' ἔπραξεν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οἰ-
κῶν μὲν Ἀθήνησιν, οὔσης δ' αὐτῷ γυναικὸς ἐνθάδε
καὶ παίδων, τῶν δὲ νόμων τὰ ἔσχατα ἐπιτίμια προτε-
θεικότων, εἴ τις οἰκῶν Ἀθήνησιν ἄλλοσέ ποι σιτηγή-
σειεν ἢ εἰς τὸ Ἀττικὸν ἐμπόριον, ἔτι δ' ἐν τοιούτῳ και-
ρῷ ἐν ᾧ ὑμῶν οἱ μὲν ἐν τῷ ἄστει οἰκοῦντες διεμε-
τροῦντο τὰ ἄλφιτα ἐν τῷ ᾠδείῳ, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ
ἐν τῷ νεωρίῳ ἐλάμβανον κατ' ὀβολὸν τοὺς ἄρτους καὶ
ἐπὶ τῆς μακρᾶς στοᾶς, τὰ ἄλφιτα καθ' ἡμίεκτον με-
τρούμενοι καὶ καταπατούμενοι. καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω,
λαβέ μοι τήν τε μαρτυρίαν καὶ τὸν νόμον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΝΟΜΟΣ.

38 Φορμίων τοίνυν τούτῳ χρώμενος κοινωνῷ καὶ
μάρτυρι οἴεται δεῖν ἀποστερῆσαι τὰ χρήμαθ' ἡμᾶς, οἵ
γε σιτηγοῦντες διατετελέκαμεν εἰς τὸ ὑμέτερον ἐμπό-
ριον, καὶ τριῶν ἤδη καιρῶν κατειληφότων τὴν πόλιν
ἐν οἷς ὑμεῖς τοὺς χρησίμους τῷ δήμῳ ἐξητάζετε, οὐδε-
νὸς τούτων ἀπολελείμμεθα, ἀλλ' ὅτε μὲν εἰς Θήβας
Ἀλέξανδρος παρῄει, ἐπεδώκαμεν ὑμῖν τάλαντον ἀρ-
39 γυρίου, ὅτε δ' ὁ σῖτος ἐπετιμήθη πρότερον καὶ ἐγένε-
το ἑκκαίδεκα δραχμῶν, εἰσαγαγόντες πλείους ἢ μυ-
ρίους μεδίμνους πυρῶν διεμετρήσαμεν ὑμῖν τῆς καθε-
στηκυίας τιμῆς, πέντε δραχμῶν τὸν μέδιμνον· καὶ
ταῦτα πάντες ἴστε ἐν τῷ πομπείῳ διαμετρούμενοι· πέ-
ρυσι δ' εἰς τὴν σιτωνίαν τὴν ὑπὲρ τοῦ δήμου τάλαν-
τον ὑμῖν ἐπεδώκαμεν ἐγώ τε καὶ ὁ ἀδελφός. καί μοι
ἀνάγνωθι τούτων τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

40 Ἀλλὰ μὴν εἴ γε δεῖ καὶ τούτοις τεκμαίρεσθαι, οὐκ 919

εἰκὸς ἦν ἐπιδιδόναι μὲν ἡμᾶς τοσαῦτα χρήματα, ἵνα παρ' ὑμῖν εὐδοξῶμεν, συκοφαντεῖν δὲ Φορμίωνα, ἵνα καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐπιείκειαν ἀποβάλωμεν. δικαίως ἂν οὖν βοηθήσαιτε ἡμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί. ἐπέδειξα γὰρ ὑμῖν οὔτ' ἐξ ἀρχῆς τὰ φορτία ἐνθέμενον τοῦτον εἰς τὴν ναῦν ἁπάντων ὧν ἐνδανείσατο Ἀθήνηθεν, τῶν τ' ἐν Βοσπόρῳ πραθέντων τοὺς τὰ ἑτερόπλοα δανεί-
41 σαντας μόλις διαλύσαντα, ἔτι δ' οὔτ' εὐποροῦντα οὔθ' οὕτως ὄντ' ἀβέλτερον ὥστ' ἀντὶ δισχιλίων καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν τριάκοντα μνᾶς καὶ ἐννέα ἀποδοῦναι, πρός τε τούτοις, ὅτε ἀποδοῦναί φησι τὸ χρυσίον τῷ Λάμπιδι, οὔτε τὸν παῖδα παραλαβόντα τὸν ἐμὸν οὔτε τὸν κοινωνὸν ἐπιδημοῦντα ἐν Βοσπόρῳ. ἐμοὶ δὲ Λάμπις αὐτὸς μαρτυρῶν φαίνεται ὡς οὐκ ἀπεί-
42 ληφε τὸ χρυσίον, πρὶν ὑπὸ τούτου διαφθαρῆναι. καίτοι εἰ καθ' ἓν ἕκαστον οὕτως ἐδείκνυε Φορμίων, οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἄλλως ἄμεινον ἀπελογήσατο. ὑπὲρ δὲ τοῦ τὴν δίκην εἰσαγώγιμον εἶναι ὁ νόμος αὐτὸς διαμαρτύρεται, κελεύων τὰς δίκας εἶναι τὰς ἐμπορικὰς τῶν συμβολαίων τῶν Ἀθήνησι καὶ εἰς τὸ Ἀθηναίων ἐμπόριον, καὶ οὐ μόνον τῶν Ἀθήνησιν, ἀλλὰ καὶ ὅσ' ἂν γένηται ἕνεκα τοῦ πλοῦ τοῦ Ἀθήναζε. λαβὲ δή μοι τοὺς νόμους.

ΝΟΜΟΙ.

43 Ὡς μὲν τοίνυν γέγονέ μοι τὸ συμβόλαιον πρὸς Φορμίων' Ἀθήνησιν, οὐδ' αὐτοὶ ἔξαρνοί εἰσι, παραγράφονται δὲ ὡς οὐκ εἰσαγώγιμον τὴν δίκην οὖσαν. ἀλλ' εἰς ποῖον δικαστήριον εἰσέλθωμεν, ὦ ἄνδρες δικα- 920
σταί, εἰ μὴ πρὸς ὑμᾶς, οὗπερ τὸ συμβόλαιον ἐποιησάμεθα; δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, εἰ μὲν ἕνεκα τοῦ πλοῦ τοῦ Ἀθήναζε ἠδικούμην, εἶναί μοι παρ' ὑμῖν τὸ δίκαιον

λαβεῖν παρὰ Φορμίωνος, ἐπειδὴ δὲ τὸ συμβόλαιον ἐν
τῷ ὑμετέρῳ ἐμπορίῳ γέγονε, μὴ φάσκειν παρ' ὑμῖν
44 τούτους ὑφέξειν τὴν δίκην. καὶ ὅτε μὲν Θεοδότῳ τὴν
δίαιταν ἐπετρέψαμεν, ὡμολόγησαν εἶναι καθ' αὑτῶν
ἐμοὶ τὴν δίκην εἰσαγώγιμον· νυνὶ δὲ τοὐναντίον λέ-
γουσιν ὧν πρότερον αὐτοὶ συγκεχωρήκασιν, ὡς δέον
παρὰ μὲν τῷ Θεοδότῳ τῷ ἰσοτελεῖ ὑποσχεῖν αὐτοὺς
δίκην ἄνευ παραγραφῆς, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ Ἀθηναίων
δικαστήριον εἰσερχόμεθα, μηκέτ' εἰσαγώγιμον τὴν
45 δίκην εἶναι. ἐνθυμοῦμαι δ' ἔγωγε τί ἄν ποτε εἰς
τὴν παραγραφὴν ἔγραψεν, εἰ ὁ Θεόδοτος ἀπέγνω τῆς
δίκης, ὅπου νῦν γνόντος τοῦ Θεοδότου ἀπιέναι ἡμᾶς
εἰς τὸ δικαστήριον οὔ φησι τὴν δίκην εἶναι εἰσαγώγι-
μον παρ' ὑμῖν, πρὸς οὓς ἐκεῖνος ἔγνω ἀπιέναι. πάθοιμι
μέντἂν τὰ δεινότατα, εἰ οἱ μὲν νόμοι τῶν Ἀθήνησι
συμβολαίων κελεύουσι τὰς δίκας εἶναι πρὸς τοὺς θε-
σμοθέτας, ὑμεῖς δ' ἀπογνοίητε τῆς δίκης ὀμωμοκότες
κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι.

46 Τοῦ μὲν οὖν δανεῖσαι ἡμᾶς τὰ χρήματα αἵ τε συν-
θῆκαι καὶ αὐτὸς οὗτός ἐστι μάρτυς· τοῦ δ' ἀποδεδω-
κέναι οὐδείς ἐστι μάρτυς ἔξω τοῦ Λάμπιδος τοῦ συνα-
δικοῦντος. καὶ οὗτος μὲν εἰς ἐκεῖνον μόνον ἀναφέρει
τὴν ἀπόδοσιν, ἐγὼ δ' εἴς τε τὸν Λάμπιν αὐτὸν καὶ τοὺς
ἀκούσαντας αὐτοῦ ὅτι οὐκ ἔφη ἀπειληφέναι τὸ χρυ-
σίον. τούτῳ μὲν οὖν τοὺς ἐμοὺς μάρτυρας ἔξεστι κρί-
νειν, εἰ μή φησι τἀληθῆ μαρτυρεῖν αὐτούς· ἐγὼ δ'
οὐκ ἔχω τί χρήσωμαι τοῖς τούτου μάρτυσιν, οἵ φασιν 921
εἰδέναι τὸν Λάμπιν μαρτυροῦντα ἀπειληφέναι τὸ χρυ-
σίον. εἰ μὲν γὰρ ἡ μαρτυρία ἡ τοῦ Λάμπιδος κατεβάλ-
λετο ἐνταῦθ', ἴσως ἂν ἔφασαν οὗτοι δίκαιον εἶναι ἐπι-
σκήπτεσθαί μ' ἐκείνῳ· νῦν δ' οὔτε τὴν μαρτυρίαν ταύ-
την ἔχω, οὑτοσί τε οἴεται δεῖν ἀθῷος εἶναι οὐδὲν βέ-

βαιον ἐνέχυρον καταλιπὼν ὧν πείθει ὑμᾶς ψηφίζε-
47 σθαι. πῶς δ' οὐκ ἂν εἴη ἄτοπον, εἰ αὐτοῦ Φορμίωνος
ὁμολογοῦντος δανείσασθαι, φάσκοντος δ' ἀποδεδω-
κέναι, τὸ μὲν ὁμολογούμενον ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἄκυ-
ρον ποιήσετε, τὸ δ' ἀμφισβητούμενον κύριον ψηφιεῖ-
σθε; καὶ ὁ μὲν Λάμπις, ᾧ οὗτος σκήπτεται μάρτυρι,
ἔξαρνος γενόμενος τὸ ἐξ ἀρχῆς ὡς οὐκ ἀπείληφε τὸ
χρυσίον, νῦν τὰ ἐναντία μαρτυρεῖ· ὑμεῖς δὲ γνόντες
ὡς οὐκ ἀπείληφ' ἐκεῖνος, οὐκ ἐστὲ μάρτυρες τοῦ πρά-
48 γματος; καὶ ὅσα μὲν εἶπε μετὰ τῆς ἀληθείας, μὴ χρῆ-
σθε τεκμηρίῳ, ἃ δ' ἐψεύσατο τὸ ὕστερον, ἐπειδὴ διε-
φθάρη, πιστότερα ταῦθ' ὑπολάβοιτε εἶναι; καὶ μήν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολὺ δικαιότερόν ἐστι τοῖς ἐξ ἀρ-
χῆς ῥηθεῖσι τεκμαίρεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς ὕστερον τε-
κταινομένοις. τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἐκ παρασκευῆς, ἀλλ' ἐκ
τῆς ἀληθείας ἔλεγε, τὰ δ' ὕστερον ψευδόμενος καὶ
49 πρὸς τὸ συμφέρον αὑτῷ. ἀναμνήσθητε δ', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ Λάμπις ἔξαρνος ἐγένετο
ὡς οὐκ εἴη εἰρηκὼς ὅτι οὐκ ἀπείληφε τὸ χρυσίον, ἀλλ'
εἰπεῖν μὲν ὡμολόγει, οὐ μέντοι γ' ἐντὸς ὢν αὑτοῦ εἰ-
πεῖν. οὐκ οὖν ἄτοπον, εἰ τῆς ἐκείνου μαρτυρίας τὸ μὲν
πρὸς τοῦ ἀποστεροῦντος πιστῶς ἀκούσεσθε, τὸ δ' ὑπὲρ 922
50 τῶν ἀποστερουμένων ἄπιστον ἔσται παρ' ὑμῖν; μηδα-
μῶς, ὦ ἄνδρες δικασταί. ὑμεῖς γάρ ἐστε οἱ αὐτοὶ οἱ
τὸν ἐπιδεδανεισμένον ἐκ τοῦ ἐμπορίου πολλὰ χρήμα-
τα καὶ τοῖς δανεισταῖς οὐ παρασχόντα τὰς ὑποθήκας
θανάτῳ ζημιώσαντες εἰσαγγελθέντα ἐν τῷ δήμῳ, καὶ
ταῦτα πολίτην ὑμέτερον ὄντα καὶ πατρὸς ἐστρατηγη-
51 κότος. ἡγεῖσθε γὰρ τοὺς τοιούτους οὐ μόνον τοὺς ἐν-
τυγχάνοντας ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ βλάπτειν τὸ ἐμ-
πόριον ὑμῶν, εἰκότως. αἱ γὰρ εὐπορίαι τοῖς ἐργαζο-
μένοις οὐκ ἀπὸ τῶν δανειζομένων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν δα-

νειζόντων εἰσὶ, καὶ οὔτε ναῦν οὔτε ναύκληρον οὔτ' ἐπιβάτην ἔστ' ἀναχθῆναι, τὸ τῶν δανειζόντων μέ-
52 ρος ἂν ἀφαιρῆτε. ἐν μὲν οὖν τοῖς νόμοις πολλαὶ καὶ καλαὶ βοήθειαί εἰσιν αὐτοῖς· ὑμᾶς δὲ δεῖ συνεπανορθοῦντας φαίνεσθαι καὶ μὴ συγχωροῦντας τοῖς πονηροῖς, ἵν' ὑμῖν ὡς πλείστη ὠφέλεια παρὰ τὸ ἐμπόριον ᾖ. ἔσται δ', ἐὰν διαφυλάττητε τοὺς τὰ ἑαυτῶν προϊεμένους, καὶ μὴ ἐπιτρέπητε ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν τοιούτων θηρίων.

Ἐγὼ μὲν οὖν ὅσαπερ οἷός τ' ἦν εἴρηκα· καλῶ δὲ καὶ ἄλλον τινὰ τῶν φίλων, ἐὰν κελεύητε.

XXXV.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΛΑΚΡΙΤΟΥ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ἀνδροκλῆς δανείσας χρήματα Ἀρτέμωνι Φασηλίτῃ τὸ γένος, ἐμπόρῳ, τελευτήσαντος ἐκείνου πρὶν ἀποδοῦναι τὸ ἀργύριον, εἰσπράττει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Λάκριτον τὸν σοφι- 923
στὴν, δύο προβαλλόμενος δίκαια, ὅτι τε παρόντος Λακρίτου καὶ ἀναδεξαμένου τὸ ἀργύριον ἐδάνεισε τῷ Ἀρτέμωνι, καὶ ὅτι κληρονόμος ἐστὶ τῶν Ἀρτέμωνος Λάκριτος. ὁ δὲ τῆς μὲν κληρονομίας ἀφίστασθαί φησι, παραγράφεται δὲ τὴν δίκην, λέγων μηδὲν ἑαυτῷ πρὸς Ἀνδροκλέα συμβόλαιον εἶναι μηδὲ συγγραφὴν μηδεμίαν. πάντως δὲ καὶ τὸ ἀναδεδέχθαι ἔξαρνος γίνεται· οὐδὲ γὰρ ἂν τοῦτο ὁμολογῶν ἠγνωμόνει πρὸς τὴν ἔκτισιν.

Οὐκ ὀρθῶς δέ τινες ἐνόμισαν τὸν λόγον μὴ γνήσιον εἶναι, ἀμυδροῖς ἀπατηθέντες τεκμηρίοις. τὸ μὲν γὰρ τῆς φράσεως ἀνειμένον οὐκ ἀπρεπὲς ἰδιωτικοῖς ἀγῶσι, τὸν δὲ Δία τὸν ἄνακτα κατὰ τὴν τοῦ προσώπου τοῦ ὑποκειμένου συν-

ἤθειαν δῆλός ἐστιν ὠνομακὼς, πρὸς δὲ τὴν παραγραφὴν ἀσθενέστερον ἀπήντηκε διὰ τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρόν.

Οὐδὲν καινὸν διαπράττονται οἱ Φασηλῖται, ὦ ἄν-
δρες δικασταὶ, ἀλλ' ἅπερ εἰώθασιν. οὗτοι γὰρ δεινό-
τατοι μέν εἰσι δανείσασθαι χρήματ' ἐν τῷ ἐμπορίῳ,
ἐπειδὰν δὲ λάβωσι καὶ συγγραφὴν συγγράψωνται ναυ-
τικὴν, εὐθὺς ἐπελάθοντο καὶ τῶν συγγραφῶν καὶ τῶν
2 νόμων καὶ ὅτι δεῖ ἀποδοῦναι αὐτοὺς ἃ ἔλαβον, καὶ
οἴονται, ἐὰν ἀποδῶσιν, ὥσπερ τῶν ἰδίων τι τῶν ἑαυ- 924
τῶν ἀπολωλεκέναι, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἀποδοῦναι σοφίσμα-
τα εὑρίσκουσι καὶ παραγραφὰς καὶ προφάσεις, καὶ εἰσὶ
πονηρότατοι ἀνθρώπων καὶ ἀδικώτατοι. τεκμήριον
δὲ τούτου· πολλῶν γὰρ ἀφικνουμένων εἰς τὸ ὑμέτε-
ρον ἐμπόριον καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, πλείους
δίκαι εἰσὶν ἑκάστοτε αὐτῶν τῶν Φασηλιτῶν ἢ τῶν ἄλ-
3 λων ἁπάντων. οὗτοι μὲν οὖν τοιοῦτοί εἰσιν. ἐγὼ δ',
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, χρήματα δανείσας Ἀρτέμωνι τῷ
τούτου ἀδελφῷ κατὰ τοὺς ἐμπορικοὺς νόμους, εἰς τὸν
Πόντον καὶ πάλιν Ἀθήναζε, τελευτήσαντος ἐκείνου
πρὶν ἀποδοῦναί μοι τὰ χρήματα, Λακρίτῳ τούτῳ εἴλη-
χα τὴν δίκην ταύτην κατὰ τοὺς αὐτοὺς νόμους τού-
4 τους καθ' οὕσπερ τὸ συμβόλαιον ἐποιησάμην, ἀδελ-
φῷ ὄντι τούτῳ ἐκείνου καὶ ἔχοντι ἅπαντα τὰ Ἀρτέμω-
νος, καὶ ὅσ' ἐνθάδε κατέλιπε καὶ ὅσα ἦν αὐτῷ ἐν τῇ
Φασήλιδι, καὶ κληρονόμῳ ὄντι τῶν ἐκείνου ἁπάντων,
καὶ οὐκ ἂν ἔχοντος τούτου δεῖξαι νόμον ὅστις αὐτῷ
δίδωσιν ἐξουσίαν ἔχειν μὲν τὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ διῳ-
κηκέναι ὅπως ἐδόκει αὐτῷ, μὴ ἀποδοῦναι δὲ τἀλλό-
τρια χρήματα, ἀλλὰ λέγειν νῦν ὅτι οὐκ ἔστι κληρονό-
5 μος, ἀλλ' ἀφίσταται τῶν ἐκείνου. ἡ μὲν τουτουὶ Λα-

κρίτου πονηρία τοιαύτη ἐστίν· ἐγὼ δ' ὑμῶν δέομαι,
ὦ ἄνδρες δικασταί, εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου περὶ τοῦ
πράγματος τουτουί· κἂν ἐξελέγξω αὐτὸν ἀδικοῦντα
ἡμᾶς τε τοὺς δανείσαντας καὶ ὑμᾶς οὐδὲν ἧττον, βοη-
θεῖτε ἡμῖν τὰ δίκαια.

6 Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, αὐτὸς μὲν οὐδ'
ὁπωστιοῦν ἐγνώριζον τοὺς ἀνθρώπους τούτους· Θρα-
συμήδης δ' ὁ Διοφάντου υἱὸς, ἐκείνου τοῦ Σφηττίου, 925
καὶ Μελάνωπος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐπιτήδειοί μοί εἰσι,
καὶ χρώμεθ' ἀλλήλοις ὡς οἷόν τε μάλιστα. οὗτοι προσ-
ῆλθόν μοι μετὰ Λακρίτου τουτουί, ὁπόθεν δήποτε
7 ἐγνωρισμένοι τούτῳ (οὐ γὰρ οἶδα), καὶ ἐδέοντό μου
δανεῖσαι χρήματ' εἰς τὸν Πόντον Ἀρτέμωνι τῷ τούτου
ἀδελφῷ καὶ Ἀπολλοδώρῳ, ὅπως ἂν ἐνεργοὶ ὦσιν, οὐ-
δὲν εἰδώς, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδ' ὁ Θρασυμήδης τὴν
τούτων πονηρίαν, ἀλλ' οἰόμενος εἶναι ἐπιεικεῖς ἀν-
θρώπους καὶ οἷοίπερ προσεποιοῦντο καὶ ἔφασαν εἶναι,
καὶ ἡγούμενος ποιήσειν αὐτοὺς πάντα ὅσαπερ ὑπι-
8 σχνεῖτο καὶ ἀνεδέχετο Λάκριτος οὑτοσί. πλεῖστον δ'
ἄρ' ἦν ἐψευσμένος, καὶ οὐδὲν ᾔδει οἵοις θηρίοις ἐπλη-
σίαζε τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. κἀγὼ πεισθεὶς ὑπὸ τοῦ
Θρασυμήδους καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ Λακρίτου
τουτουὶ ἀναδεχομένου μοι πάντ' ἔσεσθαι τὰ δίκαια
παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν αὐτοῦ, ἐδάνεισα μετὰ ξένου
τινὸς ἡμετέρου Καρυστίου τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου.
9 βούλομαι οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῆς συγγραφῆς
ἀκοῦσαι ὑμᾶς πρῶτον, καθ' ἣν ἐδανείσαμεν τὰ χρή-
ματα, καὶ τῶν μαρτύρων τῶν παραγενομένων τῷ δα-
νείσματι· ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων ἐπιδείξομεν, οἷα
ἐτοιχωρύχησαν οὗτοι περὶ τὸ δάνειον. λέγε τὴν συγ-
γραφὴν, εἶτα τὰς μαρτυρίας.

ΣΥΓΓΡΑΦΗ.

10 [Ἐδάνεισαν Ἀνδροκλῆς Σφήττιος καὶ Ναυσικράτης
Καρύστιος Ἀρτέμωνι καὶ Ἀπολλοδώρῳ Φασηλίταις δρα-
χμὰς ἀργυρίου τρισχιλίας Ἀθήνηθεν εἰς Μένδην ἢ Σκιώ- 926
νην, καὶ ἐντεῦθεν εἰς Βόσπορον, ἐὰν δὲ βούλωνται, τῆς
ἐπ' ἀριστερὰ μέχρι Βορυσθένους καὶ πάλιν Ἀθήναζε, ἐπὶ
διακοσίαις εἴκοσι πέντε τὰς χιλίας, ἐὰν δὲ μετ' Ἀρκτοῦρον
ἐκπλεύσωσιν ἐκ τοῦ Πόντου ἐφ' Ἱερὸν, ἐπὶ τριακοσίαις
τὰς χιλίας, ἐπὶ οἴνου κεραμίοις Μενδαίοις τρισχιλίοις, ὃς
πλεύσεται ἐκ Μένδης ἢ Σκιώνης ἐν τῇ εἰκοσόρῳ, ἣν
11 Ὑβλήσιος ναυκληρεῖ. ὑποτιθέασι δὲ ταῦτα, οὐκ ὀφείλον-
τες ἐπὶ τούτοις ἄλλῳ οὐδενὶ οὐδὲν ἀργύριον, οὐδ' ἐπιδα-
νείσονται. καὶ ἀπάξουσι τὰ χρήματα τὰ ἐκ τοῦ Πόντου ἀν-
τιφορτισθέντα Ἀθήναζε πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ ἅπαντα.
σωθέντων δὲ τῶν χρημάτων Ἀθήναζε ἀποδώσουσιν οἱ
δανεισάμενοι τοῖς δανείσασι τὸ γιγνόμενον ἀργύριον κα-
τὰ τὴν συγγραφὴν ἡμερῶν εἴκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν ἔλθωσιν
Ἀθήναζε, ἐντελὲς πλὴν ἐκβολῆς, ἣν ἂν οἱ σύμπλοι ψηφι-
σάμενοι κοινῇ ἐκβάλωνται, καὶ ἄν τι πολεμίοις ἀποτίσω-
σιν· τῶν δ' ἄλλων ἁπάντων ἐντελές. καὶ παρέξουσι τοῖς
δανείσασι τὴν ὑποθήκην ἀνέπαφον κρατεῖν, ἕως ἂν ἀπο-
12 δῶσι τὸ γιγνόμενον ἀργύριον κατὰ τὴν συγγραφήν. ἐὰν
δὲ μὴ ἀποδῶσιν ἐν τῷ συγκειμένῳ χρόνῳ, τὰ ὑποκείμενα
τοῖς δανείσασιν ἐξέστω ὑποθεῖναι καὶ ἀποδόσθαι τῆς
ὑπαρχούσης τιμῆς· καὶ ἐάν τι ἐλλείπῃ τοῦ ἀργυρίου, ὃ δεῖ
γενέσθαι τοῖς δανείσασι κατὰ τὴν συγγραφὴν, κατὰ Ἀρτέ-
μωνος καὶ Ἀπολλοδώρου ἔστω ἡ πρᾶξις τοῖς δανείσασι καὶ
ἐκ τῶν τούτων ἁπάντων, καὶ ἐγγείων καὶ ναυτικῶν, παν-
ταχοῦ ὅπου ἂν ὦσι, καθάπερ δίκην ὠφληκότων καὶ ὑπερ- 927
ημέρων ὄντων, καὶ ἑνὶ ἑκατέρῳ τῶν δανεισάντων καὶ
13 ἀμφοτέροις. ἐὰν δὲ μὴ εἰσβάλωσι, μείναντες ἐπὶ κυνὶ ἡμέ-
ρας δέκα ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐξελόμενοι ὅπου ἂν μὴ σῦλαι
ὦσιν Ἀθηναίοις, καὶ ἐντεῦθεν καταπλεύσαντες Ἀθήναζε
τοὺς τόκους ἀποδόντων τοὺς πέρυσι γραφέντας εἰς τὴν
συγγραφήν. ἐὰν δέ τι ἡ ναῦς πάθῃ ἀνήκεστον ἐν ᾗ ἂν
πλέῃ τὰ χρήματα, σωτηρία ἔστω τῶν ὑποκειμένων· τὰ
δὲ περιγενόμενα κοινὰ ἔστω τοῖς δανείσασιν. κυριώ-

τερον δὲ περὶ τούτων ἄλλο μηδὲν εἶναι τῆς συγγραφῆς.

Μάρτυρες Φορμίων Πειραιεύς, Κηφισόδωρος Βοιώτιος, Ἡλιόδωρος Πιτθεύς.]

14 Λέγε δὴ καὶ τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

[Ἀρχενομίδης Ἀρχεδάμαντος Ἀναγυράσιος μαρτυρεῖ συνθήκας παρ' ἑαυτῷ καταθέσθαι Ἀνδροκλέα Σφήττιον, Ναυσικράτην Καρύστιον, Ἀρτέμωνα, Ἀπολλόδωρον Φασηλίτας, καὶ εἶναι παρ' ἑαυτῷ ἔτι κειμένην τὴν συγγραφήν.]

Λέγε δὴ καὶ τὴν τῶν παραγενομένων μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

[Θεόδοτος ἰσοτελής, Χαρῖνος Ἐπιχάρους Λευκονοεύς, Φορμίων Κηφισοφῶντος Πειραιεύς, Κηφισόδωρος Βοιώτιος, Ἡλιόδωρος Πιτθεὺς μαρτυροῦσι παρεῖναι, ὅτ' ἐδάνεισεν Ἀνδροκλῆς Ἀπολλοδώρῳ καὶ Ἀρτέμωνι ἀργυρίου τρισχιλίας δραχμάς, καὶ εἰδέναι τὴν συγγραφὴν καταθεμένους παρὰ Ἀρχενομίδῃ Ἀναγυρασίῳ.]

15 Κατὰ τὴν συγγραφὴν ταύτην, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐδάνεισα τὰ χρήματα Ἀρτέμωνι τῷ τούτου ἀδελφῷ, κελεύοντος τούτου καὶ ἀναδεχομένου ἅπαντ' ἔσεσθαί 928
μοι τὰ δίκαια κατὰ τὴν συγγραφήν, καθ' ἣν ἐδάνεισα τούτου αὐτοῦ γράφοντος καὶ συσσημηναμένου, ἐπειδὴ ἐγράφη. οἱ μὲν γὰρ ἀδελφοὶ οἱ τούτου ἔτι νεώτεροι ἦσαν καὶ μειράκια παντάπασιν, οὑτοσὶ δὲ Λάκριτος
16 Φασηλίτης, μέγα πρᾶγμα, Ἰσοκράτους μαθητής· οὗτος ἦν ὁ πάντα διοικῶν, καὶ ἑαυτῷ με τὸν νοῦν προσέχειν ἐκέλευεν· αὐτὸς γὰρ ἔφη ποιήσειν μοι τὰ δίκαια ἅπαντα καὶ ἐπιδημήσειν Ἀθήνησι, τὸν δ' ἀδελφὸν ἑαυτοῦ Ἀρτέμωνα πλεύσεσθαι ἐπὶ τοῖς χρήμασι. καὶ

τότε μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅτ' ἐβούλετο τὰ χρήματα λαβεῖν παρ' ἡμῶν, καὶ ἀδελφὸς ἔφη εἶναι καὶ κοινωνὸς τοῦ Ἀρτέμωνος, καὶ λόγους θαυμασίως ὡς πιθανοὺς
17 ἔλεγεν· ἐπειδὴ δὲ τάχιστα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τοῦ ἀργυρίου, τοῦτο μὲν διενείμαντο καὶ ἐχρῶντο ὅ τι ἐδόκει τούτοις, κατὰ δὲ τὴν συγγραφὴν τὴν ναυτικὴν, καθ' ἣν ἔλαβον τὰ χρήματα, οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἔπραττον, ὡς αὐτὸ τὸ ἔργον ἐδήλωσεν. οὑτοσὶ δὲ Λάκριτος ἁπάντων ἦν τούτων ὁ ἐξηγητής. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ συγγραφῇ ἐπιδείξω τούτους οὐδ' ὁτιοῦν πεποιηκότας ὑγιές.

18 Πρῶτον μὲν γὰρ γέγραπται ὅτι ἐπ' οἴνου κεραμίοις τρισχιλίοις ἐδανείζοντο παρ' ἡμῶν τὰς τριάκοντα μνᾶς, ὡς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ὑποθήκης ἑτέρων τριάκοντα μνῶν, ὥστ' εἰς τάλαντον ἀργυρίου τὴν τιμὴν εἶναι τοῦ οἴνου καθισταμένην, σὺν τοῖς ἀναλώμασιν, ὅσα ἔδει ἀναλίσκεσθαι εἰς τὴν κατασκευὴν τὴν περὶ
τὸν οἶνον· τὰ δὲ τρισχίλια κεράμια ἄγεσθαι ταῦτα εἰς 929
τὸν Πόντον ἐν τῇ εἰκοσόρῳ, ἣν Ὑβλήσιος ἐναυκλήρει.
19 γέγραπται μὲν ταῦτα ἐν τῇ συγγραφῇ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἧς ὑμεῖς ἀκηκόατε· οὗτοι δ' ἀντὶ τῶν τρισχιλίων κεραμίων οὐδὲ πεντακόσια κεράμια εἰς τὸ πλοῖον ἐνέθεντο, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἠγοράσθαι αὐτοῖς τὸν οἶνον, ὅσον προσῆκε, τοῖς χρήμασιν ἐχρῶντο ὅ τι ἐδόκει τούτοις, τὰ δὲ κεράμια τὰ τρισχίλια οὐδ' ἐμέλλησαν οὐδὲ διενοήθησαν ἐνθέσθαι εἰς τὸ πλοῖον κατὰ τὴν συγγραφήν. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτα λέγω, λαβὲ τὴν μαρτυρίαν τῶν συμπλεόντων ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ τούτοις.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

20 [Ἐρασικλῆς μαρτυρεῖ κυβερνᾶν τὴν ναῦν ἣν Ὑβλήσιος ἐναυκλήρει, καὶ εἰδέναι Ἀπολλόδωρον ἀγόμενον ἐν τῷ

πλοίῳ οἴνου Μενδαίου κεράμια τετρακόσια πεντήκοντα, καὶ οὐ πλείω· ἄλλο δὲ μηδὲν ἀγώγιμον ἄγεσθαι ἐν τῷ πλοίῳ Ἀπολλόδωρον εἰς τὸν Πόντον.

Ἱππίας Ἀθηνίππου Ἁλικαρνασσεὺς μαρτυρεῖ συμπλεῖν ἐν τῇ Ὑβλησίου νηὶ διοπεύων τὴν ναῦν, καὶ εἰδέναι Ἀπολλόδωρον τὸν Φασηλίτην ἀγόμενον ἐν τῷ πλοίῳ ἐκ Μένδης εἰς τὸν Πόντον οἴνου Μενδαίου κεράμια τετρακόσια πεντήκοντα, ἄλλο δὲ μηδὲν φορτίον.

Πρὸς τοῖσδ' ἐξεμαρτύρησεν Ἀρχιάδης Μνησωνίδου Ἀχαρνεύς, Σώστρατος Φιλίππου Ἱστιαιόθεν, Εὐμάριχος Εὐβοίου Ἱστιαιόθεν, Φιλτιάδης Κτησίου Ξυπεταιών, Διονύσιος Δημοκρατίδου Χολλείδης.]

21 Περὶ μὲν οὖν τοῦ πλήθους τοῦ οἴνου, ὅσον ἔδει αὐτοὺς ἐνθέσθαι εἰς τὸ πλοῖον, ταῦτα διεπράξαντο, καὶ ἤρξαντο εὐθὺς ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ πρώτου γεγραμ- 930
μένου παραβαίνειν καὶ μὴ ποιεῖν τὰ γεγραμμένα. μετὰ δὲ ταῦτ' ἔστιν ἐν τῇ συγγραφῇ ὅτι ὑποτιθέασι ταῦτ' ἐλεύθερα καὶ οὐδενὶ οὐδὲν ὀφείλοντες, καὶ ὅτι οὐδ'
22 ἐπιδανείσονται ἐπὶ τούτοις παρ' οὐδενός. ταῦτα διαρρήδην γέγραπται, ὦ ἄνδρες δικασταί. οὗτοι δὲ τί ἐποίησαν; ἀμελήσαντες τῶν γεγραμμένων ἐν τῇ συγγραφῇ δανείζονται παρά τινος νεανίσκου, ἐξαπατήσαντες ὡς οὐδενὶ οὐδὲν ὀφείλοντες· καὶ ἡμᾶς τε παρεκρούσαντο καὶ ἔλαθον δανεισάμενοι ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις, ἐκεῖνόν τε τὸν νεανίσκον τὸν δανείσαντα ἐξηπάτησαν ὡς ἐπ' ἐλευθέροις τοῖς χρήμασι δανειζόμενοι· τοιαῦτα τούτων ἐστὶ τὰ κακουργήματα. ταῦτα δὲ πάντ' ἐστὶ τὰ σοφίσματα Λακρίτου τουτουί. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω καὶ ἐπεδανείσαντο χρήματα παρὰ τὴν συγγραφήν, μαρτυρίαν ἀναγνώσεται ὑμῖν αὐτοῦ τοῦ ἐπιδανείσαντος.
23 λέγε τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

[Ἄρατος Ἁλικαρνασσεὺς μαρτυρεῖ δανεῖσαι Ἀπολλο-

δώρῳ ἕνδεκα μνᾶς ἀργυρίου ἐπὶ τῇ ἐμπορίᾳ, ἣν ἦγεν ἐν τῇ Ὑβλησίου νηὶ εἰς τὸν Πόντον, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν ἀνταγορασθεῖσι, καὶ μὴ εἰδέναι αὐτὸν δεδανεισμένον παρὰ Ἀνδροκλέους ἀργύριον· οὐ γὰρ ἂν δανεῖσαι αὐτὸς Ἀπολλοδώρῳ τὸ ἀργύριον.]

24 Αἱ μὲν πανουργίαι τοιαῦται τῶν ἀνθρώπων τού-
των εἰσίν. γέγραπται δὲ μετὰ ταῦτα ἐν τῇ συγγραφῇ,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐπειδὰν ἀποδῶνται ἐν τῷ Πόντῳ
ἃ ἦγον, πάλιν ἀνταγοράζειν χρήματα καὶ ἀντιφορτίζειν 931
καὶ ἀπάγειν Ἀθήναζε τὰ ἀντιφορτισθέντα, καὶ ἐπει-
δὰν ἀφίκωνται Ἀθήναζε, ἀποδοῦναι εἴκοσιν ἡμερῶν
τὸ ἀργύριον ἡμῖν δόκιμον· ἕως δ' ἂν ἀποδῶσι, κρα-
τεῖν τῶν χρημάτων ἡμᾶς, καὶ ἀνέπαφα ταῦτα παρέχειν
25 τούτους, ἕως ἂν ἀπολάβωμεν. γέγραπται μὲν γὰρ
ταῦτα οὑτωσὶ ἀκριβῶς ἐν τῇ συγγραφῇ· οὗτοι δ', ὦ
ἄνδρες δικασταὶ, ἐνταῦθα καὶ ἐπεδείξαντο μάλιστα τὴν
ὕβριν καὶ τὴν ἀναίδειαν τὴν ἑαυτῶν, καὶ ὅτι οὐδὲ μι-
κρὸν προσεῖχον τοῖς γράμμασι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῇ
συγγραφῇ, ἀλλ' ἡγοῦντο εἶναι τὴν συγγραφὴν ἄλλως
ὕθλον καὶ φλυαρίαν. οὔτε γὰρ ἀντηγόρασαν οὐδὲν ἐν
τῷ Πόντῳ οὔτε ἀντεφορτίσαντο ὥστε ἄγειν Ἀθήναζε·
ἡμεῖς τε οἱ δανείσαντες τὰ χρήματα ἡκόντων αὐτῶν
τούτων ἐκ τοῦ Πόντου οὐκ εἴχομεν ὅτου ἐπιλαβοίμεθα
οὐδ' ὅτου κρατοῖμεν, ἕως κομισαίμεθα τὰ ἡμέτερ' αὐ-
τῶν· οὐδ' ὁτιοῦν γὰρ εἰσήγαγον εἰς τὸν λιμένα τὸν
26 ὑμέτερον οὗτοι. ἀλλὰ πεπόνθαμεν καινότατον, ὦ ἄν-
δρες δικασταί· ἐν γὰρ τῇ πόλει τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν,
οὐδὲν ἀδικοῦντες οὐδὲ δίκην οὐδεμίαν ὠφληκότες
τούτοις, σεσυλήμεθα τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν ὑπὸ τούτων
Φασηλιτῶν ὄντων, ὥσπερ δεδομένων συλῶν Φασηλί-
ταις κατ' Ἀθηναίων. ἐπειδὰν γὰρ μὴ ἐθέλωσιν ἀπο-
δοῦναι ἃ ἔλαβον, τί ἄν τις ἄλλο ὄνομ' ἔχοι θέσθαι

τοῖς τοιούτοις ἢ ὅτι ἀφαιροῦνται βίᾳ τὰ ἀλλότρια; ἐγὼ
μὲν οὐδ᾽ ἀκήκοα πώποτε πρᾶγμα μιαρώτερον ἢ ὃ οὗ-
τοι διαπεπραγμένοι εἰσὶ περὶ ἡμᾶς, καὶ ταῦθ᾽ ὁμολο-
27 γοῦντες λαβεῖν παρ᾽ ἡμῶν τὰ χρήματα. ὅσα μὲν γὰρ
ἀμφισβητήσιμά ἐστι τῶν συμβολαίων, κρίσεως δεῖται, 932
ὦ ἄνδρες δικασταί· τὰ δὲ παρ᾽ ἀμφοτέρων ὁμολογη-
θέντα τῶν συντιθεμένων, καὶ περὶ ὧν συγγραφαὶ
κεῖνται ναυτικαί, τέλος ἔχειν ἅπαντες νομίζουσι, καὶ
χρῆσθαι προσήκει τοῖς γεγραμμένοις. ὅτι δὲ κατὰ τὴν
συγγραφὴν οὐδ᾽ ὁτιοῦν πεποιήκασιν, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀπ᾽
ἀρχῆς ἀρξάμενοι ἐκακοτέχνουν καὶ ἐπεβούλευον μηδὲν
ὑγιὲς ποιεῖν, ὑπό τε τῶν μαρτυριῶν καὶ αὐτοὶ ὑφ᾽ ἑαυ-
τῶν ἐλέγχονται οὑτωσὶ καταφανῶς.

28 Ὃ δὲ πάντων δεινότατον διεπράξατο Λάκριτος
οὑτοσί, δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι· οὗτος γὰρ ἦν ὁ πάντα ταῦ-
τα διοικῶν. ἐπειδὴ γὰρ ἀφίκοντο δεῦρο, εἰς μὲν τὸ
ὑμέτερον ἐμπόριον οὐ καταπλέουσιν, εἰς φωρῶν δὲ λι-
μένα ὁρμίζονται, ὅς ἐστιν ἔξω τῶν σημείων τοῦ ὑμετέ-
ρου ἐμπορίου. καὶ ἔστιν ὅμοιον εἰς φωρῶν λιμένα ὁρ-
μίσασθαι, ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰς Αἴγιναν ἢ εἰς Μέγαρα
ὁρμίσαιτο· ἔξεστι γὰρ ἀποπλεῖν ἐκ τοῦ λιμένος τού-
του ὅποι ἄν τις βούληται καὶ ὁπηνίκ᾽ ἂν δοκῇ αὐτῷ.
29 καὶ τὸ μὲν πλοῖον ὥρμει ἐνταῦθα πλείους ἢ πέντε καὶ
εἴκοσιν ἡμέρας, οὗτοι δὲ περιεπάτουν ἐν τῷ δείγματι
τῷ ὑμετέρῳ, καὶ ἡμεῖς προσιόντες διελεγόμεθα, καὶ
ἐκελεύομεν τούτους ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἂν ὡς τάχιστ᾽
ἀπολάβοιμεν τὰ χρήματα. οὗτοι δ᾽ ὡμολόγουν τε καὶ
ἔλεγον ὅτι αὐτὰ ταῦτα περαίνοιεν. καὶ ἡμεῖς τούτοις
προσῆμεν, καὶ ἅμ᾽ ἐπεσκοποῦμεν εἴ τι ἐξαιροῦνται
30 ποθεν ἐκ τοῦ πλοίου ἢ πεντηκοστεύονται. ἐπειδὴ δ᾽
ἡμέραι τε ἦσαν συχναὶ ἐπιδημοῦσι τούτοις, ἡμεῖς τ᾽
οὐδ᾽ ὁτιοῦν εὑρίσκομεν οὔτ᾽ ἐξῃρημένον οὔτε πεπεν-

τηκοστευμένον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῷ τούτων, ἐνταῦθ' 933
ἤδη μᾶλλον προσεκείμεθα ἀπαιτοῦντες. καὶ ἐπειδὴ
ἠνωχλοῦμεν αὐτοῖς, ἀποκρίνεται Λάκριτος οὑτοσὶ, ὁ
ἀδελφὸς ὁ Ἀρτέμωνος, ὅτι οὐκ ἂν οἷοί τ' εἴησαν ἀπο-
δοῦναι, ἀλλ' ἀπόλωλεν ἅπαντα τὰ χρήματα· καὶ ἔφη
31 Λάκριτος δίκαιόν τι ἔχειν λέγειν περὶ τούτων. καὶ
ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἠγανακτοῦμεν μὲν ἐπὶ τοῖς
λεγομένοις, πλέον δ' οὐδὲν ἦν ἀγανακτοῦσιν ἡμῖν·
τούτοις γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἔμελεν. οὐδὲν δ' ἧττον ἠρω-
τῶμεν αὐτοὺς ὅντινα τρόπον ἀπολωλότ' εἴη τὰ χρή-
ματα. Λάκριτος δ' οὑτοσὶ ναυαγῆσαι ἔφη τὸ πλοῖον πα-
ραπλέον ἐκ Παντικαπαίου εἰς Θεοδοσίαν, ναυαγήσαν-
τος δὲ τοῦ πλοίου ἀπολωλέναι τὰ χρήματα τοῖς ἀδελ-
φοῖς τοῖς ἑαυτοῦ, ἃ ἔτυχεν ἐν τῷ πλοίῳ ἐνόντα· ἐνεῖναι
δὲ τάριχός τε καὶ οἶνον Κῷον καὶ ἄλλ' ἄττα. καὶ ταῦτα
ἔφασαν πάντα ἀντιφορτισθέντα μέλλειν αὐτὰ ἄγειν
32 Ἀθήναζε, εἰ μὴ ἀπώλετο ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ ἃ μὲν ἔλεγε,
ταῦτ' ἦν· ἄξιον δ' ἀκοῦσαι τὴν βδελυρίαν τῶν ἀνθρώ-
πων τούτων καὶ τὴν ψευδολογίαν. πρός τε γὰρ τὸ
πλοῖον τὸ ναυαγῆσαν οὐδὲν ἦν αὐτοῖς συμβόλαιον,
ἀλλ' ἦν ἕτερος ὁ δεδανεικὼς Ἀθήνηθεν ἐπὶ τῷ ναύλῳ
τῷ εἰς τὸν Πόντον καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ πλοίῳ (Ἀντίπα-
τρος ὄνομα ἦν τῷ δεδανεικότι, Κιτιεὺς τὸ γένος)· τό
τ' οἰνάριον τὸ Κῷον ὀγδοήκοντα στάμνοι ἐξεστηκότος
οἴνου, καὶ τὸ τάριχος ἀνθρώπῳ τινὶ γεωργῷ παρεκο-
μίζετο ἐν τῷ πλοίῳ ἐκ Παντικαπαίου εἰς Θεοδοσίαν,
τοῖς ἐργάταις τοῖς περὶ τὴν γεωργίαν χρῆσθαι. τί οὖν
ταύτας τὰς προφάσεις λέγουσιν; οὐδὲν γὰρ προσήκει.
33 καί μοι λαβὲ τὴν μαρτυρίαν, πρῶτον μὲν τὴν Ἀπολλω- 934
νίδου ὅτι Ἀντίπατρος ἦν ὁ δανείσας ἐπὶ τῷ πλοίῳ, τού-
τοις δ' οὐδ' ὁτιοῦν προσήκει τῆς ναυαγίας, ἔπειτα τὴν

Ἐρασικλέους καὶ τὴν Ἱππίου, ὅτι ὀγδοήκοντα μόνον κεράμια παρήγετο ἐν τῷ πλοίῳ.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

[Ἀπολλωνίδης Ἁλικαρνασσεὺς μαρτυρεῖ εἰδέναι δανείσαντα Ἀντίπατρον, Κιτιέα τὸ γένος, χρήματα Ὑβλησίῳ εἰς τὸν Πόντον ἐπὶ τῇ νηὶ ἣν Ὑβλήσιος ἐναυκλήρει, καὶ τῷ ναύλῳ τῷ εἰς τὸν Πόντον· κοινωνεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τῆς νεὼς Ὑβλησίῳ, καὶ συμπλεῖν ἑαυτοῦ οἰκέτας ἐν τῇ νηὶ, καὶ ὅτε διεφθάρη ἡ ναῦς, παρεῖναι τοὺς οἰκέτας τοὺς ἑαυτοῦ καὶ ἀπαγγέλλειν ἑαυτῷ, καὶ ὅτι ἡ ναῦς κενὴ διεφθάρη παραπλέουσα εἰς Θευδοσίαν ἐκ Παντικαπαίου.

34 Ἐρασικλῆς μαρτυρεῖ συμπλεῖν Ὑβλησίῳ κυβερνῶν τὴν ναῦν εἰς τὸν Πόντον, καὶ ὅτε παρέπλει ἡ ναῦς εἰς Θευδοσίαν ἐκ Παντικαπαίου, εἰδέναι κενὴν τὴν ναῦν παραπλέουσαν, καὶ Ἀπολλοδώρου αὐτοῦ τοῦ φεύγοντος νυνὶ τὴν δίκην, μὴ εἶναι οἶνον ἐν τῷ πλοίῳ, ἀλλὰ παράγεσθαι τῶν ἐκ τῆς Θευδοσίας τινὶ οἴνου Κῷα κεράμια περὶ ὀγδοήκοντα.

Ἱππίας Ἀθηνίππου Ἁλικαρνασσεὺς μαρτυρεῖ συμπλεῖν Ὑβλησίῳ διοπεύων τὴν ναῦν, καὶ ὅτε παρέπλει ἡ ναῦς εἰς Θευδοσίαν ἐκ Παντικαπαίου, ἐνθέσθαι Ἀπολλόδωρον εἰς τὴν ναῦν ἐρίων ἀγγεῖον ἓν ἢ δύο καὶ ταρίχους κεράμια ἕνδεκα ἢ δώδεκα καὶ δέρματ᾽ αἴγεια, δύο δέσμας ἢ τρεῖς, ἄλλο δ᾽ οὐδέν.

Πρὸς τοῖσδ᾽ ἐξεμαρτύρησεν Εὐφίλητος Δαμοτίμου Ἀφιδναῖος, Ἱππίας Τιμοξένου Θυμαιτάδης, Σώστρατος Φιλίππου Ἱστιαιόθεν, Ἀρχενομίδης Στράτωνος Θριάσιος, 935
Φιλτιάδης Κτησικλέους Ξυπεταιών.]

35 Ἡ μὲν ἀναίδεια τοιαύτη τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐστίν. ὑμεῖς δ᾽, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐνθυμεῖσθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς εἴ τινας πώποτ᾽ ἴστε ἢ ἠκούσατε οἶνον Ἀθήναζε ἐκ τοῦ Πόντου κατ᾽ ἐμπορίαν εἰσάγοντας, ἄλλως τε καὶ Κῷον. πᾶν γαρ δήπου τοὐναντίον εἰς τον Πόντον ὁ οἶνος εἰσάγεται ἐκ τῶν τόπων τῶν περὶ

ἡμᾶς, ἐκ Πεπαρήθου καὶ Κῷ καὶ Θάσιος καὶ Μενδαῖος καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν πόλεων παντοδαπός· ἐκ δὲ τοῦ
36 *Πόντου ἕτερά ἐστιν ἃ εἰσάγεται δεῦρο. κατεχόμενοι δ' ὑφ' ἡμῶν καὶ ἐλεγχόμενοι εἴ τι περιγένοιτο τῶν χρημάτων ἐν τῷ Πόντῳ, ἀπεκρίνατο Λάκριτος οὑτοσὶ ὅτι ἑκατὸν στατῆρες Κυζικηνοὶ περιγένοιντο καὶ τοῦτο τὸ χρυσίον δεδανεικὼς εἴη ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῷ Πόντῳ ναυκλήρῳ τινὶ Φασηλίτῃ, πολίτῃ καὶ ἐπιτηδείῳ ἑαυτοῦ, καὶ οὐ δύναιτο κομίσασθαι, ἀλλὰ σχεδόν τι ἀπο-*
37 *λωλὸς εἴη καὶ τοῦτο. ταῦτ' ἐστιν ἃ ἔλεγε Λάκριτος οὑτοσί. ἡ δὲ συγγραφὴ οὐ ταῦτα λέγει, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἀλλ' ἀντιφορτισαμένους ἀπάγειν κελεύει Ἀθήναζε, οὐ δανείζειν τούτους ὅτῳ ἂν βούλωνται ἐν τῷ Πόντῳ τὰ ἡμέτερα ἄνευ ἡμῶν, ἀλλ' Ἀθήναζε παρέχειν ἀνέπαφα ἡμῖν, ἕως ἂν ἡμεῖς ἀπολάβωμεν τὰ χρήματα ὅσ' ἐδανείσαμεν. καί μοι ἀναγίγνωσκε τὴν συγγραφὴν πάλιν.*

ΣΥΓΓΡΑΦΗ.

38 *Πότερον, ὦ ἄνδρες δικασταί, δανείζειν κελεύει* 937
τούτους ἡ συγγραφὴ τὰ ἡμέτερα, καὶ ταῦτ' ἀνθρώπῳ ὃν ἡμεῖς οὔτε γιγνώσκομεν οὔθ' ἑοράκαμεν πώποτε, ἢ ἀντιφορτισαμένους κομίσαι Ἀθήναζε καὶ φανερὰ
39 *ποιῆσαι ἡμῖν καὶ ἀνέπαφα παρέχειν; ἡ μὲν γὰρ συγγραφὴ οὐδὲν κυριώτερον ἐᾷ εἶναι τῶν ἐγγεγραμμένων, οὐδὲ προσφέρειν οὔτε νόμον οὔτε ψήφισμα οὔτ' ἄλλ' οὐδ' ὁτιοῦν πρὸς τὴν συγγραφήν· τούτοις δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς οὐδὲν ἐμέλησε τῆς συγγραφῆς ταύτης, ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν ἐχρῶντο τοῖς ἡμετέροις ὥσπερ ἰδίοις οὖσιν αὑτῶν· οὕτως εἰσὶν οὗτοι κακοῦργοι σοφισταὶ καὶ*
40 *ἄδικοι ἄνθρωποι. ἐγὼ δὲ μὰ τὸν Δία τὸν ἄνακτα καὶ τοὺς θεοὺς ἅπαντας, οὐδενὶ πώποτ' ἐφθόνησα οὐδ'*

ἐπετίμησα, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἴ τις βούλεται σοφι-
στὴς εἶναι καὶ Ἰσοκράτει ἀργύριον ἀναλίσκειν· μαινοί-
μην γὰρ ἄν, εἴ τί μοι τούτων ἐπιμελὲς εἴη. οὐ μέντοι
μὰ Δία οἶμαί γε δεῖν ἀνθρώπους καταφρονοῦντας καὶ
οἰομένους δεινοὺς εἶναι ἐφίεσθαι τῶν ἀλλοτρίων, οὐδ'
ἀφαιρεῖσθαι, τῷ λόγῳ πιστεύοντας· πονηροῦ γὰρ
41 ταῦτ' ἐστι σοφιστοῦ καὶ οἰμωξομένου. Λάκριτος δ' 938
οὑτοσί, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐ τῷ δικαίῳ πιστεύων εἰσ-
ελήλυθε ταύτην τὴν δίκην, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς τὰ
πεπραγμέν' ἑαυτοῖς περὶ τὸ δάνεισμα τοῦτο, καὶ ἡγού-
μενος δεινὸς εἶναι καὶ ῥᾳδίως λόγους ποριεῖσθαι περὶ
ἀδίκων πραγμάτων, οἴεται παράξειν ὑμᾶς ὅποι ἂν
βούληται. ταῦτα γὰρ ἐπαγγέλλεται δεινὸς εἶναι, καὶ
ἀργύριον αἰτεῖ καὶ μαθητὰς συλλέγει, περὶ αὐτῶν τού-
42 των ἐπαγγελλόμενος παιδεύειν. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς
ἀδελφοὺς τοὺς αὑτοῦ ἐπαίδευσε τὴν παιδείαν ταύτην,
ἣν ὑμεῖς αἰσθάνεσθε πονηρὰν καὶ ἄδικον, ὦ ἄνδρες
δικασταί, δανείζεσθαι ἐν τῷ ἐμπορίῳ ναυτικὰ χρήματα
καὶ ταῦτ' ἀποστερεῖν καὶ μὴ ἀποδιδόναι. πῶς ἂν γέ-
νοιντο πονηρότεροι ἄνθρωποι ἢ τοῦ παιδεύοντος τὰ
τοιαῦτα ἢ αὐτῶν τῶν παιδευομένων; ἐπεὶ οὖν δεινός
ἐστι καὶ πιστεύει τῷ λέγειν καὶ ταῖς χιλίαις δραχμαῖς,
43 ἃς δέδωκε τῷ διδασκάλῳ, κελεύσατε αὐτὸν διδάξαι
ὑμᾶς ἢ ὡς τὰ χρήματ' οὐκ ἔλαβον παρ' ἡμῶν, ἢ ὡς λα-
βόντες ἀποδεδώκασιν, ἢ ὅτι τὰς ναυτικὰς συγγραφὰς
οὐ δεῖ κυρίας εἶναι, ἢ ὡς δεῖ ἄλλο τι χρήσασθαι τοῖς
χρήμασιν ἢ ἐφ' οἷς ἔλαβον κατὰ τὴν συγγραφήν. τού-
των ὅ τι βούλεται πεισάτω ὑμᾶς. καὶ ἔγωγε καὶ αὐ-
τὸς συγχωρῶ σοφώτατον εἶναι τοῦτον, ἐὰν ὑμᾶς πείσῃ
τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων τῶν ἐμπορικῶν δικάζοντας
ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων οἷός τ' εἴη οὗτος οὔτε
διδάξαι οὔτε πεῖσαι.

44 Χωρὶς δὲ τούτων, φέρε πρὸς τῶν θεῶν, ὦ ἄνδρες
δικασταί, εἰ τοὐναντίον συνεβεβήκει, μὴ ὁ τούτου ἀδελ- 939
φὸς ὁ τετελευτηκὼς ἐμοὶ ὤφειλε τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐγὼ
τῷ τούτου τάλαντον ἢ ὀγδοήκοντα μνᾶς ἢ πλέον ἢ
ἔλαττον, ἆρ' ἂν οἴεσθε Λάκριτον τουτονί, ὦ ἄνδρες δι-
κασταί, τοὺς αὐτοὺς λόγους λέγειν οἷσπερ νυνὶ κατα-
κέχρηται, ἢ φάσκειν αὐτὸν οὐκ εἶναι κληρονόμον καὶ
ἀφίστασθαι τῶν τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ οὐκ ἂν πάνυ πικρῶς
εἰσπράττειν με, ὥσπερ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων εἰσπέπρα-
κται, εἴ τίς τι ἐκείνῳ τῷ τετελευτηκότι ὤφειλεν ἢ ἐν
45 Φασήλιδι ἢ ἄλλοθί που; καὶ εἴ τις ἡμῶν φεύγων δίκην
ὑπὸ τούτου παραγραφὴν ἐτόλμησε παραγράφεσθαι,
μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην, εὖ οἶδ' ὅτι ἠγανάκτει
ἂν αὐτὸς καὶ ἐσχετλίαζε πρὸς ὑμᾶς, δεινὰ φάσκων
πάσχειν καὶ παρανομεῖσθαι, εἰ μή τις αὐτῷ τὴν δίκην
ψηφιεῖται εἰσαγώγιμον εἶναι, ἐμπορικὴν οὖσαν. ἔπει-
τα, ὦ Λάκριτε, σοὶ μὲν τοῦτο δίκαιον δοκεῖ εἶναι, ἐμοὶ
δὲ διὰ τί οὐκ ἔσται; οὐχ ἅπασιν ἡμῖν οἱ αὐτοὶ νόμοι
γεγραμμένοι εἰσὶ καὶ τὸ αὐτὸ δίκαιον περὶ τῶν ἐμπο-
46 ρικῶν δικῶν; ἀλλ' οὕτω βδελυρός τίς ἐστι καὶ ὑπερ-
βάλλων ἅπαντας ἀνθρώπους τῷ πονηρὸς εἶναι ὥστ'
ἐπιχειρεῖ πείθειν ὑμᾶς ψηφίσασθαι μὴ εἰσαγώγιμον
εἶναι τὴν ἐμπορικὴν δίκην ταυτηνί, δικαζόντων ὑμῶν
νυνὶ τὰς ἐμπορικὰς δίκας. ἀλλὰ τί κελεύεις, ὦ Λάκρι-
τε; μὴ ἱκανὸν εἶναι ἡμᾶς ἀποστερεῖσθαι ἃ ἐδανείσα-
μεν χρήματα ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ δεσμωτήριον παρα-
δοθῆναι ὑφ' ὑμῶν προσοφλόντας τὰ ἐπιτίμια, ἐὰν μὴ
47 ἐκτίνωμεν; καὶ πῶς οὐκ ἂν δεινὸν εἴη καὶ σχέτλιον
καὶ αἰσχρὸν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ οἱ δανείσαντες 940
ἐν τῷ ἐμπορίῳ τῷ ὑμετέρῳ χρήματα ναυτικὰ καὶ ἀπο-
στερούμενοι ὑπὸ τῶν δανεισαμένων καὶ ἀποστερούν-
των ἀπάγοιντο εἰς το δεσμωτήριον; ταῦτ' ἐστὶν, ω

Λάκριτε, ἃ τουτουσὶ πείθεις; ἀλλὰ ποῦ χρὴ λαβεῖν δίκην, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, περὶ τῶν ἐμπορικῶν συμβολαίων; παρὰ ποίᾳ ἀρχῇ ἢ ἐν τίνι χρόνῳ; παρὰ τοῖς ἕνδεκα; ἀλλὰ τοιχωρύχους καὶ κλέπτας καὶ τοὺς ἄλλους κακούργους τοὺς ἐπὶ θανάτῳ οὗτοι εἰσάγουσιν.
48 ἀλλὰ παρὰ τῷ ἄρχοντι; οὐκοῦν ἐπικλήρων καὶ ὀρφανῶν καὶ τῶν τοκέων τῷ ἄρχοντι προστέτακται ἐπιμελεῖσθαι. ἀλλὰ νὴ Δία παρὰ τῷ βασιλεῖ. ἀλλ' οὐκ ἐσμὲν γυμνασίαρχοι, οὐδὲ ἀσεβείας οὐδένα γραφόμεθα. ἀλλ' ὁ πολέμαρχος εἰσάξει. ἀποστασίου γε καὶ ἀπροστασίου. οὐκοῦν ὑπόλοιπόν ἐστιν οἱ στρατηγοί. ἀλλὰ τοὺς τριηράρχους καθιστᾶσιν, ἐμπορικὴν δὲ δίκην οὐδεμίαν
49 εἰσάγουσιν. ἐγὼ δ' εἰμὶ ἔμπορος, καὶ σὺ ἀδελφὸς καὶ κληρονόμος ἑνὸς τῶν ἐμπόρων τοῦ λαβόντος παρ' ἡμῶν τὰ ἐμπορικὰ χρήματα. ποῖ οὖν δεῖ ταύτην εἰσελθεῖν τὴν δίκην; δίδαξον, ὦ Λάκριτε, μόνον δίκαιόν τι λέγων καὶ κατὰ τοὺς νόμους. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτω δεινὸς ἄνθρωπος οὐδεὶς, ὅστις ἂν περὶ τοιούτων πραγμάτων ἔχοι τι δίκαιον εἰπεῖν.

50 Οὐ τοίνυν ταῦτα μόνον, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, δεινὰ ἐγὼ πάσχω ὑπὸ Λακρίτου τουτουὶ, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ ἀποστερεῖσθαι τὰ χρήματα εἰς τοὺς ἐσχάτους ἂν κινδύνους ἀφικόμην τὸ τούτου μέρος, εἰ μή μοι ἡ συγγραφὴ ἐβοήθει ἡ πρὸς τούτους, καὶ ἐμαρτύρει ὅτι εἰς τὸν Πόντον ἔδωκα τὰ χρήματα καὶ πάλιν Ἀθήναζε. ἴστε γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τὸν νόμον ὡς χαλεπός ἐστιν, ἐάν τις Ἀθηναίων ἄλλοσέ ποι σιτηγήσῃ ἢ Ἀθήναζε, ἢ χρήματα δανείσῃ εἰς ἄλλο τι ἐμπόριον ἢ τὸ Ἀθηναίων, οἷαι ζημίαι περὶ τούτων εἰσὶν, ὡς μεγάλαι
51 καὶ δειναί. μᾶλλον δ' αὐτὸν ἀνάγνωθι αὐτοῖς τὸν νόμον, ἵν' ἀκριβέστερον μάθωσιν.

ΝΟΜΟΣ.

[Ἀργύριον δὲ μὴ ἐξεῖναι ἐκδοῦναι Ἀθηναίων καὶ τῶν μετοίκων τῶν Ἀθήνησι μετοικούντων μηδενί, μηδὲ ὧν οὗτοι κύριοί εἰσιν, εἰς ναῦν ἥτις ἂν μὴ μέλλῃ ἄξειν σῖτον Ἀθήναζε, καὶ τἆλλα τὰ γεγραμμένα περὶ ἑκάστου αὐτῶν. ἐὰν δέ τις ἐκδῷ παρὰ ταῦτ', εἶναι τὴν φάσιν καὶ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ ἀργυρίου πρὸς τοὺς ἐπιμελητάς, καθὰ περὶ τῆς νεὼς καὶ τοῦ σίτου εἴρηται, κατὰ ταῦτα. καὶ δίκη αὐτῷ μὴ ἔστω περὶ τοῦ ἀργυρίου, ὃ ἂν ἐκδῷ ἄλλοσέ ποι ἢ Ἀθήναζε· μηδὲ ἀρχὴ εἰσαγέτω περὶ τούτου μηδεμία.]

52 Ὁ μὲν νόμος, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὕτω χαλεπός ἐστιν· οὗτοι δ' οἱ μιαρώτατοι ἀνθρώπων ἁπάντων, γεγραμμένου διαρρήδην ἐν τῇ συγγραφῇ Ἀθήναζε πάλιν ἥκειν τὰ χρήματα, εἰς Χίον ἐπέτρεψαν καταχθῆναι ἃ ἐδανείσαντο Ἀθήνηθεν παρ' ἡμῶν. δανειζομένου γὰρ ἐν τῷ Πόντῳ τοῦ ναυκλήρου τοῦ Φασηλίτου ἕτερα χρήματα παρά τινος Χίου ἀνθρώπου, οὐ φάσκοντος δὲ τοῦ Χίου δανείσειν, ἐὰν μὴ ὑποθήκην λάβῃ ἅπανθ' ὅσ' ἦν περὶ τὸν ναύκληρον, καὶ ἐπιτρέπωσι ταῦτα οἱ πρότερον δεδανεικότες, ἐπέτρεψαν ταῦτα ὑποθήκην γενέσθαι τῷ Χίῳ τὰ ἡμέτερα καὶ κύριον ἐκεῖνον γενέ- 942
53 σθαι ἁπάντων, καὶ οὕτως ἀπέπλεον ἐκ τοῦ Πόντου μετὰ τοῦ Φασηλίτου ναυκλήρου καὶ μετὰ τοῦ Χίου τοῦ δεδανεικότος, καὶ ὁρμίζονται ἐν φωρῶν λιμένι, εἰς δὲ τὸ ὑμέτερον ἐμπόριον οὐχ ὡρμίσαντο. καὶ νυνί, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰ Ἀθήνηθεν δανεισθέντα χρήματα εἰς τὸν Πόντον καὶ πάλιν ἐκ τοῦ Πόντου Ἀθήναζε εἰς
54 Χίον κατηγμένα ἐστὶν ὑπὸ τούτων. ὅπερ οὖν ἐν ἀρχῇ ὑπεθέμην τοῦ λόγου, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἀδικεῖσθε οὐδὲν ἧττον τῶν δόντων ἡμῶν τὰ χρήματα. σκοπεῖτε δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, πῶς συναδικεῖσθε, ἐπειδάν τις τῶν νόμων τῶν ὑμετέρων κρείττων ἐγχειρῇ εἶναι, καὶ τὰς

συγγραφὰς τὰς ναυτικὰς ἀκύρους ποιῇ καὶ καταλύῃ, καὶ τὰ χρήματα τὰ παρ' ἡμῶν εἰς Χίον ᾖ διαπεσταλκώς, πῶς οὐκ ἀδικεῖ ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος καὶ ὑμᾶς;

55 Ἐμοὶ μὲν οὖν ἐστιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς τούτους ὁ λόγος· τούτοις γὰρ ἔδωκα τὰ χρήματα. τούτοις δ' ἔσται πρὸς τὸν ναύκληρον ἐκεῖνον τὸν Φασηλίτην, τὸν πολίτην τὸν αὐτῶν, ᾧ φασὶ δανεῖσαι τὰ χρήματα ἄνευ ἡμῶν παρὰ τὴν συγγραφήν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ἴσμεν τίνα ἐστὶ τὰ πεπραγμένα τούτοις πρὸς τὸν ἑαυτῶν πο-
56 λίτην, ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι ἴσασιν. ταῦτα ἡγούμεθα δίκαια εἶναι, καὶ ὑμῶν δεόμεθα, ὦ ἄνδρες δικασταί, βοηθεῖν ἡμῖν τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ κολάζειν τοὺς κακοτεχνοῦντας καὶ σοφιζομένους, ὥσπερ οὗτοι σοφίζονται. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, ὑμῖν τε αὐτοῖς τὰ συμφέροντα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι, καὶ περιαιρήσεσθε τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων τὰς πανουργίας ἁπάσας, ἃς ἔνιοι πανουρ- 943
γοῦσι περὶ τὰ συμβόλαια τὰ ναυτικά.

XXXVI.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΥΠΕΡ ΦΟΡΜΙΩΝΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πασίων ὁ τραπεζίτης τελευτῶν ἐπὶ δύο παισὶν ἐξ Ἀρχίππης, Ἀπολλοδώρῳ καὶ Πασικλεῖ, Φορμίωνα οἰκέτην ἑαυτοῦ γενόμενον, τετυχηκότα δὲ ἔτι πρότερον ἐλευθερίας, ἐπίτροπον τοῦ νεωτέρου τῶν παίδων Πασικλέους κατέλιπε, καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν, παλλακὴν ἑαυτοῦ γενομένην, ἔδωκεν ἐπὶ προικὶ γυναῖκα. Ἀπολλόδωρος οὖν νέμεται πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν πατρῴαν οὐσίαν πλὴν τῆς τραπέζης καὶ τοῦ ἀσπιδοπηγείου· ταῦτα γὰρ Φορμίων ἐμεμίσθωτο παρὰ Πασίωνος εἰς ὡρισμένον χρόνον τινά. καὶ τέως μὲν ἐλάμβανε τὸ ἥμισυ τῆς μισθώσεως ἑκάτερος, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὰ νέμονται, καὶ γίγνεται

τὸ μὲν ἀσπιδοπηγεῖον Ἀπολλοδώρου, Πασικλέους δὲ ἡ τράπεζα. ἀποθανούσης δὲ καὶ τῆς μητρὸς ὕστερον, νειμάμενος καὶ τὴν ἐκείνης οὐσίαν, ἐνεκάλει τῷ Φορμίωνι ὡς πολλὰ ἔχοντι ἑαυτοῦ χρήματα. καθίσαντες οὖν ἑαυτοὺς διαιτητὰς, ὥς φησι Φορμίων, Ἀπολλοδώρῳ προσήκοντες, Νικίας καὶ Δεινίας καὶ Ἀνδρομένης, ἔπεισαν Ἀπολλόδωρον διαλύσασθαι πρὸς Φορμίωνα τὰ ἐγκλήματα λαβόντα πεντακισχιλίας. ὁ μὲν οὖν Ἀπολλόδωρος μετὰ ταῦτα πάλιν εἴληχε δίκην Φορμίωνι ἀφορμῆς· ἀφορμὴν δὲ οἱ Ἀττικοὶ καλοῦσιν ὅπερ ἡμεῖς ἐνθήκην. 944 ὁ δὲ Φορμίων παραγράφεται, νόμον παρεχόμενος τὸν κελεύοντα περὶ ὧν ἂν ἅπαξ ἀφῇ τις καὶ διαλύσηται μηκέτι ἐξεῖναι δικάζεσθαι. ἅπτεται μέντοι καὶ τῆς εὐθείας ὁ ῥήτωρ, δεικνὺς ὡς οὐκ εἶχεν ἡ τράπεζα χρήματα ἴδια τοῦ Πασίωνος. τοῦτο δὲ πεποίηκεν, ἵνα ἡ παραγραφὴ μᾶλλον ἰσχύῃ, τῆς εὐθείας δεικνυμένης τῷ Ἀπολλοδώρῳ σαθρᾶς.

Τὴν μὲν ἀπειρίαν τοῦ λέγειν, καὶ ὡς ἀδυνάτως ἔχει Φορμίων, αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀνάγκη δ' ἐστὶ τοῖς ἐπιτηδείοις ἡμῖν, ἃ σύνισμεν πολλάκις τούτου διεξιόντος ἀκηκοότες, λέγειν καὶ διδάσκειν ὑμᾶς, ἵν' εἰδότες καὶ μεμαθηκότες ὀρθῶς τα δίκαια παρ' ἡμῶν, ἃ ἂν ᾖ δίκαια καὶ εὔορκα, ταῦτα

2 ψηφίσησθε. τὴν μὲν οὖν παραγραφὴν ἐποιησάμεθα τῆς δίκης οὐχ ἵν' ἐκκρούοντες χρόνους ἐμποιῶμεν, ἀλλ' ἵνα τῶν πραγμάτων, ἐὰν ἐπιδείξῃ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικοῦνθ' ἑαυτὸν οὑτοσὶ, ἀπαλλαγή τις αὐτῷ γένηται παρ' ὑμῖν κυρία. ὅσα γὰρ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ἀνθρώποις ἰσχυρὰ καὶ βέβαια ἄνευ τοῦ παρ' ὑμῖν ἀγωνίσασθαι, ταῦτα πάντα πεποιηκὼς Φορμίων οὑτοσὶ, καὶ 945

3 πολλὰ μὲν εὖ πεποιηκὼς Ἀπολλόδωρον τουτονὶ, πάντα δ', ὅσων κύριος τῶν τούτου κατελείφθη, διαλύσας καὶ παραδοὺς δικαίως, καὶ πάντων ἀφεθεὶς μετὰ ταῦτα τῶν ἐγκλημάτων, ὅμως, ὡς ὁρᾶτε, ἐπειδὴ φέρειν τοῦτον οὐχ οἷός τ' ἐστὶ, δίκην ταλάντων εἴκοσι λαχὼν αὐ-

τῷ ταύτην συκοφαντεῖ. ἐξ ἀρχῆς οὖν ἅπαντα τὰ πραχθέντα τούτῳ πρὸς Πασίωνα καὶ Ἀπολλόδωρον ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων εἰπεῖν πειράσομαι, ἐξ ὧν εὖ οἶδ' ὅτι ἥ τε τούτου συκοφαντία φανερὰ γενήσεται, καὶ ὡς οὐκ εἰσαγώγιμος ἡ δίκη γνώσεσθε ἅμα ταῦτ' ἀκούσαντες.

4 Πρῶτον μὲν οὖν ὑμῖν ἀναγνώσεται τὰς συνθήκας, καθ' ἃς ἐμίσθωσε Πασίων τὴν τράπεζαν τούτῳ καὶ τὸ ἀσπιδοπηγεῖον. καί μοι λαβὲ τὰς συνθήκας καὶ τὴν πρόκλησιν καὶ τὰς μαρτυρίας ταυτασί.

ΣΥΝΘΗΚΑΙ. ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Αἱ μὲν οὖν συνθῆκαι, καθ' ἃς ἐμίσθωσεν ὁ Πασίων
τούτῳ τὴν τράπεζαν καὶ τὸ ἀσπιδοπηγεῖον ἤδη καθ'
ἑαυτον ὄντι, αὗταί εἰσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· δεῖ δ'
ὑμᾶς ἀκοῦσαι καὶ μαθεῖν ἐκ τίνος τρόπου προσώφειλε
5 τὰ ἕνδεκα τάλαντα ὁ Πασίων ἐπὶ τὴν τράπεζαν. οὐ γὰρ
δι' ἀπορίαν ταῦτ' ὤφειλεν, ἀλλὰ διὰ φιλεργίαν. ἡ μὲν
γὰρ ἔγγειος ἦν οὐσία Πασίωνι μάλιστα ταλάντων εἴκο-
σιν, ἀργύριον δὲ πρὸς ταύτῃ δεδανεισμένον ἴδιον πλέον
ἢ πεντήκοντα τάλαντα. ἐν οὖν τοῖς πεντήκοντα τα-
λάντοις τούτοις ἀπὸ τῶν παρακαταθηκῶν τῶν τῆς τρα- 946
6 πέζης ἕνδεκα τάλαντα ἐνεργὰ ἦν. μισθούμενος οὖν
ὅδε τὴν ἐργασίαν ταύτην τὴν τῆς τραπέζης καὶ τὰς πα-
ρακαταθήκας λαμβάνων, ὁρῶν ὅτι μήπω τῆς πολιτείας
αὐτῷ παρ' ὑμῖν οὔσης οὐχ οἷός τε ἔσοιτο εἰσπράττειν
ὅσα Πασίων ἐπὶ γῇ καὶ συνοικίαις δεδανεικὼς ἦν, εἵ-
λετο μᾶλλον αὐτὸν τὸν Πασίωνα χρήστην ἔχειν τούτων
τῶν χρημάτων ἢ τοὺς ἄλλους χρήστας, οἷς προειμένος
ἦν. καὶ οὕτω διὰ ταῦτ' ἐγράφη εἰς τὴν μίσθωσιν προσ-
οφείλων ὁ Πασίων ἕνδεκα τάλαντα, ὥσπερ καὶ μεμαρ-
τύρηται ὑμῖν.

7 Ὃν μὲν τοίνυν τρόπον ἡ μίσθωσις ἐγένετο, με-
μαρτύρηται ὑμῖν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπικαθημένου· ἐπι-
γενομένης δὲ ἀρρωστίας τῷ Πασίωνι μετὰ ταῦτα, σκέ-
ψασθ' ἃ διέθετο. λαβὲ τῆς διαθήκης τὸ ἀντίγραφον
καὶ τὴν πρόκλησιν ταυτηνὶ καὶ τὰς μαρτυρίας ταυτασὶ,
παρ' οἷς αἱ διαθῆκαι κεῖνται.

ΔΙΑΘΗΚΗ. ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

8 Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Πασίων ἐτετελευτήκει ταῦτα δια-
θέμενος, Φορμίων οὑτοσὶ τὴν μὲν γυναῖκα λαμβάνει
κατὰ τὴν διαθήκην, τὸν δὲ παῖδα ἐπετρόπευεν. ἁρ-
πάζοντος δὲ τούτου καὶ πολλὰ ἀπὸ κοινῶν ὄντων τῶν
χρημάτων ἀναλίσκειν οἰομένου δεῖν, λογιζόμενοι πρὸς
ἑαυτοὺς οἱ ἐπίτροποι ὅτι, εἰ δεήσει κατὰ τὰς διαθήκας,
ὅσ' ἂν οὗτος ἐκ κοινῶν τῶν χρημάτων ἀναλώσῃ, τού-
τους ἐξελόντας ἀντιμοιρεὶ τὰ λοιπὰ νέμειν, οὐδ' ὁτι-
οῦν ἔσται περιὸν, νείμασθαι τὰ ὄντα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς 947
9 ἔγνωσαν. καὶ νέμονται τὴν ἄλλην οὐσίαν πλὴν ὧν ἐμε-
μίσθωτο οὑτοσί· τούτων δὲ τῆς προσόδου τὴν ἡμί-
σειαν τούτῳ ἀπεδίδοσαν. ἄχρι μὲν οὖν τούτου τοῦ
χρόνου πῶς ἔνεστ' ἐγκαλεῖν αὐτῷ μισθώσεως; οὐ γὰρ
νῦν, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἔδει χαλεπαίνοντα φαίνεσθαι.
καὶ μὴν οὐδὲ τὰς ἐπιγενομένας μισθώσεις ὡς οὐκ ἀπεί-
10 ληφεν ἔστ' εἰπεῖν αὐτῷ. οὐ γὰρ ἄν ποτε, ἐπειδὴ δοκι-
μασθέντος Πασικλέους ἀπηλλάττετο τῆς μισθώσεως
ὅδε, ἀφήκατ' ἂν αὐτὸν ἁπάντων τῶν ἐγκλημάτων,
ἀλλὰ τότ' ἂν παραχρῆμα ἀπῃτεῖτε, εἴ τι προσώφειλεν
ὑμῖν. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, καὶ ἐνείματο οὗ-
τος πρὸς τὸν ἀδελφὸν παῖδ' ὄντα, καὶ ἀφῆκαν τῆς μι-
σθώσεως καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐγκλημάτων, λαβὲ
ταυτηνὶ τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

11 *Εὐθὺς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς ἀφεῖσαν τουτονὶ τῆς μισθώσεως, νέμονται τὴν τράπεζαν καὶ τὸ ἀσπιδοπηγεῖον, καὶ λαβὼν αἵρεσιν Ἀπολλόδωρος αἱρεῖται τὸ ἀσπιδοπηγεῖον ἀντὶ τῆς τραπέζης. καίτοι εἰ ἦν ἰδία τις ἀφορμὴ τούτῳ πρὸς τῇ τραπέζῃ, τί δή ποτ' ἂν εἵλετο τοῦτο μᾶλλον ἢ ἐκείνην; οὔτε γὰρ ἡ πρόσοδος ἦν πλείων, ἀλλ' ἐλάττων (τὸ μὲν γὰρ τάλαντον, ἡ δ' ἑκατὸν μνᾶς ἔφερεν), οὔτε τὸ κτῆμα ἥδιον, εἰ προσῆν χρήματα τῇ τραπέζῃ ἴδια. ἀλλ' οὐ προσῆν. διόπερ σωφρονῶν εἵλετο τὸ ἀσπιδοπηγεῖον οὑτοσί· τὸ μὲν γὰρ* 948
κτῆμ' ἀκίνδυνόν ἐστιν, ἡ δ' ἐργασία προσόδους ἔχουσα ἐπικινδύνους ἀπὸ χρημάτων ἀλλοτρίων.

12 *Πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν καὶ ἐπιδεικνύναι σημεῖα τοῦ τοῦτον συκοφαντεῖν ἐγκαλοῦντ' ἀφορμήν.*
ἀλλ', οἶμαι, μέγιστον μέν ἐστιν ἁπάντων τεκμήριον
τοῦ μηδεμίαν λαβεῖν ἀφορμὴν εἰς ταῦτα τουτονὶ τὸ ἐν
τῇ μισθώσει γεγράφθαι προσοφείλοντα τὸν Πασίων'
ἐπὶ τὴν τράπεζαν, οὐ δεδωκότα ἀφορμὴν τούτῳ, δεύ-
τερον δὲ τὸ τοῦτον ἐν τῇ νομῇ μηδὲν ἐγκαλοῦντα φαί-
νεσθαι, τρίτον δ', ὅτι μισθῶν ἑτέροις ὕστερον ταὐτὰ
ταῦτα τοῦ ἴσου ἀργυρίου οὐ φανήσεται προσμεμισθω-
13 *κὼς ἰδίαν ἀφορμήν. καίτοι εἰ, ἣν ὁ πατὴρ παρέσχεν,*
ὑπὸ τοῦδε ἀπεστέρητο, αὐτὸν νῦν προσῆκεν ἐκείνοις
ἄλλοθεν πορίσαντα δεδωκέναι. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ
λέγω, καὶ ἐμίσθωσεν ὕστερον Ξένωνι καὶ Εὐφραίῳ καὶ
Εὔφρονι καὶ Καλλιστράτῳ, καὶ οὐδὲ τούτοις παρέδω-
κεν ἰδίαν ἀφορμήν, ἀλλὰ τὰς παρακαταθήκας καὶ τὴν
ἀπὸ τούτων ἐργασίαν αὐτὴν ἐμισθώσαντο, λαβέ μοι
τὴν τούτων μαρτυρίαν, καὶ ὡς τὸ ἀσπιδοπηγεῖον εἵ-
λετο.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

14 Μεμαρτύρηται μὲν τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὅτι καὶ τούτοις ἐμίσθωσαν καὶ οὐ παρέδωκαν
ἰδίαν ἀφορμὴν οὐδεμίαν, καὶ ἐλευθέρους ἀφεῖσαν ὡς
μεγάλα εὖ πεπονθότες, καὶ οὐκ ἐδικάζοντο οὔτ' ἐκεί-
νοις τότ' οὔτε τούτῳ. ὃν μὲν τοίνυν χρόνον ἡ μήτηρ
ἔζη ἡ πάντα ταῦτ' ἀκριβῶς εἰδυῖα, οὐδὲν ἔγκλημα πώ-
ποτε ἐποιήσατο πρὸς τουτονὶ Φορμίωνα Ἀπολλόδω-
ρος· ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἐκείνη, τρισχιλίας ἐγκαλέσας 949
ἀργυρίου δραχμὰς πρὸς αἷς ἔδωκεν ἐκείνη δισχιλίαις
τοῖς τούτου παιδίοις, καὶ χιτωνίσκον τινὰ καὶ θερά-
15 παιναν, ἐσυκοφάντει. καὶ οὐδ' ἐνταῦθα τούτων οὐδὲν
ὧν νῦν ἐγκαλεῖ λέγων φανήσεται. ἐπιτρέψας δὲ τῷ τε
τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς πατρὶ καὶ τῷ συγκηδεστῇ τῷ αὐ-
τοῦ καὶ Λυσίνῳ καὶ Ἀνδρομένει, πεισάντων τούτων
Φορμίωνα τουτονὶ δοῦναι δωρεὰν τὰς τρισχιλίας καὶ
τὸ προσὸν καὶ φίλον μᾶλλον ἔχειν τοῦτον ἢ διὰ ταῦτ'
ἐχθρὸν αὐτὸν εἶναι, λαβὼν τὸ σύμπαν πεντακισχιλίας,
καὶ πάντων ἀφεὶς τῶν ἐγκλημάτων τὸ δεύτερον εἰς τὸ
16 ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐλθών, πάλιν, ὡς ὁρᾶτε, δικάζεται,
πάσας αἰτίας συμπλάσας καὶ ἐγκλήματα ἐκ παντὸς τοῦ
χρόνου τοῦ πρὸ τούτου (τοῦτο γάρ ἐστι μέγιστον ἁπάν-
των), ἃ οὐδεπώποτ' ᾐτιάσατο. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ
λέγω, λαβέ μοι τὴν γνῶσιν τὴν γενομένην ἐν ἀκροπό-
λει, καὶ τὴν μαρτυρίαν τῶν παραγενομένων, ὅτ' ἠφίει
τῶν ἐγκλημάτων ἁπάντων Ἀπολλόδωρος, λαμβάνων
τοῦτο τὸ ἀργύριον.

ΓΝΩΣΙΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

17 Ἀκούετε τῆς γνώσεως, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἣν
ἔγνω Δεινίας, οὗ τὴν θυγατέρα οὗτος ἔχει, καὶ Νικίας
ὁ τὴν ἀδελφὴν τῆς τούτου γυναικὸς ἔχων. ταῦτα τοί-

νυν λαβὼν καὶ ἀφεὶς ἁπάντων τῶν ἐγκλημάτων, ὥσπερ
ἢ πάντων τεθνεώτων τούτων ἢ τῆς ἀληθείας οὐ γενη-
σομένης φανερᾶς, δίκην τοσούτων ταλάντων λαχὼν
τολμᾷ δικάζεσθαι.

18 Τὰ μὲν οὖν πεπραγμένα καὶ γεγενημένα Φορμί-
ωνι πρὸς Ἀπολλόδωρον ἐξ ἀρχῆς ἅπαντ' ἀκηκόατε, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι. οἶμαι δ' Ἀπολλόδωρον τουτονὶ οὐ- 950
δὲν ἔχοντα δίκαιον εἰπεῖν περὶ ὧν ἐγκαλεῖ, ἅπερ παρὰ
τῷ διαιτητῇ λέγειν ἐτόλμα, ταῦτ' ἐρεῖν, ὡς τὰ γράμ-
ματα ἡ μήτηρ ἠφάνικε πεισθεῖσα ὑπὸ τούτου, καὶ τού-
των ἀπολωλότων οὐκ ἔχει τίνα χρὴ τρόπον ταῦτ' ἐξε-
19 λέγχειν ἀκριβῶς. περὶ δὴ τούτων καὶ ταύτης τῆς αἰτίας
σκέψασθε ἡλίκ' ἄν τις ἔχοι τεκμήρια εἰπεῖν ὅτι ψεύ-
δεται. πρῶτον μὲν γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τίς ἂν
ἐνείματο τὰ πατρῷα μὴ λαβὼν γράμματα ἐξ ὧν ἔμελ-
λεν εἴσεσθαι τὴν καταλειφθεῖσαν οὐσίαν; οὐδὲ εἷς δή-
που. καίτοι δυοῖν δέοντα εἴκοσιν ἔτη ἐστὶν ἐξ ὅτου
ἐνείμω, καὶ οὐκ ἂν ἔχοις ἐπιδεῖξαι ὡς ἐνεκάλεσας πώ-
20 ποτε ὑπὲρ τῶν γραμμάτων. δεύτερον δὲ, τίς οὐκ ἂν,
ἡνίκα ὁ Πασικλῆς ἀνὴρ γεγονὼς ἐκομίζετο τὸν λόγον
τῆς ἐπιτροπῆς, εἰ δι' αὐτοῦ τὰ γράμματ' ὤκνει τὴν
μητέρα αἰτιᾶσθαι διεφθαρκέναι, τούτῳ ταῦτ' ἐδήλω-
σεν, ὅπως διὰ τούτου ταῦτα ἠλέγχθη; τρίτον δ', ἐκ
ποίων γραμμάτων τὰς δίκας ἐλάγχανες; οὗτος γὰρ
πολλοῖς τῶν πολιτῶν δίκας λαγχάνων πολλὰ χρήματα
εἰσπέπρακται, γράφων εἰς τὰ ἐγκλήματα "ἔβλαψέ με
"ὁ δεῖνα οὐκ ἀποδιδοὺς ἐμοὶ τὸ ἀργύριον, ὃ κατέλιπεν
21 "ὁ πατὴρ ὀφείλοντα αὐτὸν ἐν τοῖς γράμμασιν." καίτοι
εἰ ἠφάνιστο τὰ γράμματα, ἐκ ποίων γραμμάτων τὰς
δίκας ἐλάγχανεν; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τὴν
μὲν νομὴν ἀκηκόατε, ἣν ἐνείματο, καὶ μεμαρτύρηται

ὑμῖν· τῶν δὲ λήξεων τούτων ἀναγνώσεται ὑμῖν τὰς μαρτυρίας. λαβὲ τὰς μαρτυρίας μοι.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Οὐκοῦν ἐν ταύταις ταῖς λήξεσιν ὡμολόγηκεν ἀπει- 951
ληφέναι τὰ τοῦ πατρὸς γράμματα· οὐ γὰρ δὴ συκοφαντεῖν γε, οὐδ' ὧν οὐκ ὤφειλον οὗτοι δικάζεσθαι φήσειεν ἄν.

22 Νομίζω τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μεγάλων καὶ πολλῶν ὄντων ἐξ ὧν ἔστιν ἰδεῖν οὐκ ἀδικοῦντα Φορμίωνα τουτονὶ, μέγιστον ἁπάντων εἶναι, ὅτι Πασικλῆς, ἀδελφὸς ὢν Ἀπολλοδώρου τουτουὶ, οὔτε δίκην εἴληχεν οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν ὧν οὗτος ἐγκαλεῖ. καίτοι οὐ δήπου τὸν μὲν παῖδα ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ οὗ τῶν ὄντων κύριος ἦν, ἐπίτροπος καταλελειμμένος, οὐκ ἂν ἠδίκει, σὲ δὲ, ὃς ἀνὴρ κατελείφθης τέτταρα καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονὼς, καὶ ὑπὲρ σαυτοῦ ῥᾳδίως ἂν τὰ δίκαια ἐλάμβανες εὐθὺς, εἴ τι ἠδικοῦ. οὐκ ἔστι ταῦτα. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω καὶ ὁ Πασικλῆς οὐδὲν ἐγκαλεῖ, λαβέ μοι τὴν τούτου μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

23 Ἃ τοίνυν ἤδη περὶ αὐτοῦ τοῦ μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς, ταῦτ' ἀναμνήσθητε ἐκ τῶν εἰρημένων. ἡμεῖς γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγενημένου μὲν διαλογισμοῦ καὶ ἀφέσεως τῆς τραπέζης καὶ τοῦ ἀσπιδοπηγείου τῆς μισθώσεως, γεγενημένης δὲ διαίτης καὶ πάλιν πάντων ἀφέσεως, οὐκ ἐώντων
24 τῶν νόμων δίκας ὧν ἂν ἀφῇ τις ἅπαξ λαγχάνειν, συκοφαντοῦντος τούτου καὶ παρὰ τοὺς νόμους δικαζομένου παρεγραψάμεθα ἐκ τῶν νόμων μὴ εἶναι τὴν δίκην εἰσαγώγιμον. ἵν' οὖν εἰδῆθ' ὑπὲρ οὗ τὴν ψῆφον οἴσετε, τόν τε νόμον ὑμῖν τοῦτον ἀναγνώσεται καὶ τὰς

μαρτυρίας ἐφεξῆς τῶν παρόντων, ὅτ' ἠφίει τῆς μισθώ- 952 σεως καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐγκλημάτων Ἀπολλόδωρος Φορμίωνα. λαβέ μοι τὰς μαρτυρίας ταυτασὶ καὶ τὸν νόμον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. ΝΟΜΟΣ.

25 Ἀκούετε τοῦ νόμου λέγοντος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τά τε ἄλλα ὧν μὴ εἶναι δίκας καὶ ὅσα τις ἀφῆκεν ἢ ἀπήλλαξεν. εἰκότως· εἰ γάρ ἐστι δίκαιον, ὧν ἂν ἅπαξ γένηται δίκη, μηκέτ' ἐξεῖναι δικάζεσθαι, πολὺ τῶν ἀφεθέντων δικαιότερον μὴ εἶναι δίκας. ὁ μὲν γὰρ ἐν ὑμῖν ἡττηθεὶς τάχ' ἂν εἴποι τοῦτο ὡς ἐξηπατήθητε ὑμεῖς· ὁ δὲ αὑτοῦ φανερῶς καταγνοὺς καὶ ἀφεὶς καὶ ἀπαλλάξας, τίν' ἂν ἑαυτὸν αἰτίαν αἰτιασάμενος τῶν αὐτῶν πάλιν εἰκότως δικάζοιτο; οὐδεμίαν δήπου. διόπερ τοῦτο πρῶτον ἔγραψεν ὁ τὸν νόμον θεὶς ὧν μὴ εἶναι δίκας, ὅσα τις ἀφῆκεν ἢ ἀπήλλαξεν. ἃ τῷδε γεγονεν ἀμφότερα· καὶ γὰρ ἀφῆκε καὶ ἀπήλλαξεν. ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, μεμαρτύρηται ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

26 Λαβὲ δή μοι καὶ τὸν τῆς προθεσμίας νόμον.

ΝΟΜΟΣ.

Ὁ μὲν τοίνυν νόμος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σαφῶς οὑτωσὶ τὸν χρόνον ὥρισεν· Ἀπολλόδωρος δ' οὑτοσὶ παρεληλυθότων ἐτῶν πλέον ἢ εἴκοσι τὴν ἑαυτοῦ συκοφαντίαν ἀξιοῖ περὶ πλείονος ὑμᾶς ποιήσασθαι τῶν νόμων, καθ' οὓς ὀμωμοκότες δικάζετε. καίτοι πᾶσι μὲν τοῖς νόμοις προσέχειν εἰκός ἐσθ' ὑμᾶς, οὐχ ἥκιστα δὲ
27 τούτῳ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. δοκεῖ γάρ μοι καὶ ὁ Σόλων οὐδενὸς ἄλλου ἕνεκα θεῖναι αὐτὸν ἢ τοῦ μὴ συκοφαντεῖσθαι ὑμᾶς. τοῖς μὲν γὰρ ἀδικουμένοις τὰ πέντε ἔτη ἱκανὸν ἡγήσατ' εἶναι εἰσπράξασθαι· κατὰ δὲ τῶν ψευ- 953

δομένων τὸν χρόνον ἐνόμισε σαφέστατον ἔλεγχον ἔσεσθαι. καὶ ἅμα ἐπειδὴ ἀδύνατον ἔγνω ὂν τούς τε συμβάλλοντας καὶ τοὺς μάρτυρας ἀεὶ ζῆν, τὸν νόμον ἀντὶ τούτων ἔθηκεν, ὅπως μάρτυς εἴη τοῦ δικαίου τοῖς ἐρήμοις.

28 Θαυμάζω τοίνυν ἔγωγ᾽, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί ποτ᾽ ἐστὶν ἃ πρὸς ταῦτ᾽ ἐπιχειρήσει λέγειν Ἀπολλόδωρος οὑτοσί. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ᾽ ὑπείληφεν, ὡς ὑμεῖς, μηδὲν ὁρῶντες εἰς χρήματα τοῦτον ἠδικημένον, ὀργιεῖσθ᾽ ὅτι τὴν μητέρ᾽ ἔγημεν αὐτοῦ Φορμίων. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοῦτο, οὐδ᾽ αὐτὸν λέληθεν, οὐδ᾽ ὑμῶν πολλούς, ὅτι Σωκράτης ὁ τραπεζίτης ἐκεῖνος, παρὰ τῶν κυρίων ἀπαλλαγεὶς ὥσπερ ὁ τούτου πατήρ, ἔδωκε Σατύρῳ
29 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτοῦ ποτὲ γενομένῳ. ἕτερος Σωκλῆς τραπεζιτεύσας ἔδωκε τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Τιμοδήμῳ τῷ νῦν ἔτ᾽ ὄντι καὶ ζῶντι, γενομένῳ ποτὲ αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον ἐνθάδε ταῦτα ποιοῦσιν οἱ περὶ τὰς ἐργασίας ὄντες ταύτας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ ἐν Αἰγίνῃ ἔδωκε Στρυμόδωρος Ἑρμαίῳ τῷ ἑαυτοῦ οἰκέτῃ τὴν γυναῖκα, καὶ τελευτησάσης ἐκείνης ἔδωκε πάλιν τὴν θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ. καὶ πολλοὺς ἂν ἔχοι τις εἰ-
30 πεῖν τοιούτους. εἰκότως· ὑμῖν μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γένει πολίταις οὐδὲ ἓν πλῆθος χρημάτων ἀντὶ τοῦ γένους καλόν ἐστιν ἑλέσθαι· τοῖς δὲ τοῦτο μὲν δωρεὰν ἢ παρ᾽ ὑμῶν ἢ παρ᾽ ἄλλων τινῶν λαβοῦσι, τῇ τύχῃ δ᾽ ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ χρηματίσασθαι καὶ ἑτέρων πλείω κτήσασθαι καὶ αὐτῶν τούτων ἀξιωθεῖσι ταῦτ᾽ ἐστὶ φυλακτέα. διόπερ Πασίων ὁ πατὴρ ὁ σὸς οὐ πρῶτος οὐδὲ μόνος, οὐδ᾽ αὐτὸν ὑβρίζων οὐδ᾽ ὑμᾶς τοὺς 954
υἱεῖς, ἀλλὰ μόνην ὁρῶν σωτηρίαν τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασιν, εἰ τοῦτον ἀνάγκῃ ποιήσειεν οἰκεῖον ὑμῖν, ἔδωκε
31 τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, μητέρα δ᾽ ὑμετέραν τούτῳ. πρὸς

μὲν οὖν τὰ συμφέροντα ἐὰν ἐξετάζῃς, καλῶς βεβουλευμένον αὐτὸν εὑρήσεις· εἰ δὲ πρὸς γένους δόξαν ἀναίνει Φορμίωνα κηδεστὴν, ὅρα μὴ γελοῖον ᾖ σὲ ταῦτα λέγειν. εἰ γάρ τις ἔροιτό σε, ποῖόν τιν' ἡγεῖ τὸν πατέρα τὸν σεαυτοῦ εἶναι, χρηστὸν εὖ οἶδ' ὅτι φήσειας ἄν. πότερον οὖν οἴει μᾶλλον ἐοικέναι τὸν τρόπον καὶ πάντα τὸν βίον Πασίωνι σαυτὸν ἢ τουτονί; ἐγὼ μὲν γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι τοῦτον. εἶθ' ὅς ἐστιν ὁμοιότερος σοῦ τῷ σῷ πατρὶ, τοῦτον, εἰ τὴν μητέρα τὴν σὴν ἔγημεν, ἀναίνει;
32 ἀλλὰ μὴν ὅτι γε δόντος καὶ ἐπισκήψαντος τοῦ σοῦ πατρὸς ταῦτ' ἐπράχθη, οὐ μόνον ἐκ τῆς διαθήκης ἔστιν ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ σὺ μάρτυς αὐτὸς γέγονας. ὅτε γὰρ τὰ μητρῷα πρὸς μέρος ἠξίους νέμεσθαι, ὄντων παίδων ἐκ τῆς γυναικὸς Φορμίωνι τούτῳ, τότε ὡμολόγεις κυρίως δόντος τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ κατὰ τοὺς νόμους αὐτὴν γεγαμῆσθαι. εἰ γὰρ αὐτὴν εἶχε λαβὼν ἀδίκως ὅδε μηδενὸς δόντος, οὐκ ἦσαν οἱ παῖδες κληρονόμοι, τοῖς δὲ μὴ κληρονόμοις οὐκ ἦν μετουσία τῶν ὄντων. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω μεμαρτύρηται τῷ τὸ τέταρτον μέρος λαβεῖν καὶ ἀφεῖναι τῶν ἐγκλημάτων ἁπάντων.

33 Κατ' οὐδὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιον οὐδὲν ἔχων εἰπεῖν ἀναιδεστάτους λόγους ἐτόλμα λέγειν πρὸς τῷ διαιτητῇ, περὶ ὧν προακηκοέναι βέλτιόν ἐσθ' 955 ὑμᾶς, ἕνα μὲν τὸ παράπαν μὴ γενέσθαι διαθήκην, ἀλλ' εἶναι τοῦτο πλάσμα καὶ σκευώρημα ὅλον, ἕτερον δ' ἕνεκα τούτου πάντα ταῦτα συγχωρεῖν τὸν πρὸ τοῦ χρόνον καὶ οὐχὶ δικάζεσθαι, ὅτι μίσθωσιν ἤθελεν αὐτῷ φέρειν Φορμίων πολλὴν καὶ ὑπισχνεῖτο οἴσειν· ἐπεὶ
34 δ' οὐ ποιεῖ ταῦτα, τηνικαῦτα, φησὶ, δικάζομαι. ὅτι δὲ ταῦτ' ἀμφότερ', ἐὰν λέγῃ, ψεύσεται καὶ τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ πεπραγμένοις ἐναντία ἐρεῖ, σκοπεῖτε ἐκ τωνδί.

*ὅταν μὲν τοίνυν τὴν διαθήκην ἀρνῆται, ἐκ τίνος τρό-
που πρεσβεῖα λαβὼν τὴν συνοικίαν κατὰ τὴν διαθή-
κην ἔχει, τοῦτ᾽ ἐρωτᾶτ᾽ αὐτόν. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ᾽ ἐρεῖ,
ὡς ὅσα μὲν πλεονεκτεῖν τόνδ᾽ ἔγραψεν ὁ πατὴρ, κύριά
35 ἐστι τῆς διαθήκης, τὰ δ᾽ ἄλλα ἄκυρα. ὅταν δ᾽ ὑπὸ τῶν
τοῦδε ὑποσχέσεων ὑπάγεσθαι φῇ, μέμνησθ᾽ ὅτι μάρ-
τυρας ὑμῖν παρεσχήμεθα, οἳ χρόνον πολὺν τοῦδ᾽ ἀπηλ-
λαγμένου μισθωταὶ τούτοις ἐγίγνοντο τῆς τραπέζης
καὶ τοῦ ἀσπιδοπηγείου. καίτοι τόθ᾽, ὁπηνίκα ἐμίσθω-
σεν ἐκείνοις, τῷδ᾽ ἐγκαλεῖν παραχρῆμα ἐχρῆν, εἴπερ
ἀληθῆ ἦν ὑπὲρ ὧν τότ᾽ ἀφεὶς νῦν τούτῳ δικάζεται.
ὡς τοίνυν ἀληθῆ λέγω, καὶ πρεσβεῖά τε τὴν συνοικίαν
ἔλαβε κατὰ τὴν διαθήκην καὶ τῷδε οὐχ ὅπως ἐγκαλεῖν
ᾤετο δεῖν, ἀλλ᾽ ἐπῄνει, λαβὲ τὴν μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

36 *Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα χρή-
ματ᾽ ἔχων ἐκ τῶν μισθώσεων καὶ ἐκ τῶν χρεῶν ὡς ἀπο-
ρῶν καὶ πάντα ἀπολωλεκὼς ὀδυρεῖται, βραχέα ἡμῶν
ἀκούσατε. οὗτος γὰρ ἐκ μὲν τῶν χρεῶν ὁμοῦ τάλαντ᾽* 956
*εἴκοσιν εἰσπέπρακται ἐκ τῶν γραμμάτων ὧν ὁ πατὴρ
κατέλιπεν, καὶ τούτων ἔχει πλέον ἢ τὰ ἡμίση· πολλῶν
37 γὰρ τὰ μέρη τὸν ἀδελφὸν ἀπεστέρει. ἐκ δὲ τῶν μισθώ-
σεων, ὀκτὼ μὲν ἐτῶν ἃ Φορμίων εἶχε τὴν τράπεζαν,
ὀγδοήκοντα μνᾶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου, τὸ ἥμισυ τῆς
ὅλης μισθώσεως· καὶ ταῦτ᾽ ἐστι δέκα τάλαντα καὶ τετ-
ταράκοντα μναῖ· δέκα δ᾽ ἐτῶν μετὰ ταῦτα, ὧν ἐμίσθω-
σαν ὕστερον Ξένωνι καὶ Εὐφραίῳ καὶ Εὔφρονι καὶ
38 Καλλιστράτῳ, τάλαντον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου. χωρὶς
δὲ τούτων, ἐτῶν ἴσως εἴκοσι τῆς ἐξ ἀρχῆς νεμηθείσης
οὐσίας, ἧς αὐτὸς ἐπεμελεῖτο, τὰς προσόδους, πλέον
ἢ μνᾶς τριάκοντα. ἐὰν δ᾽ ἅπαντα συνθῆτε, ὅσα ἐνεί-*

ματο, ὅσα εἰσεπράξατο, ὅσ' εἴληφε μίσθωσιν, πλέον
ἢ τετταράκοντα τάλαντα εἰληφὼς φανήσεται, χωρὶς
ὧν οὗτος εὖ πεποίηκε, καὶ τῶν μητρῴων, καὶ ὧν ἀπὸ
τῆς τραπέζης ἔχων οὐκ ἀποδίδωσι πένθ' ἡμιταλάντων
39 καὶ ἑξακοσίων δραχμῶν. ἀλλὰ νὴ Δία ταῦθ' ἡ πόλις
εἴληφε, καὶ δεινὰ πέπονθας πολλὰ καταλελειτουργη-
κώς. ἀλλ' ἃ μὲν ἐκ κοινῶν ἐλειτούργεις τῶν χρημά-
των, σὺ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀνηλώσατε· ἃ δ' ὕστερον, οὐκ
ἔστιν ἄξια μὴ ὅτι δυοῖν ταλάντοιν προσόδου, ἀλλ' οὐδ'
εἴκοσι μνῶν. μηδὲν οὖν τὴν πόλιν αἰτιῶ, μηδ' ἃ σὺ
τῶν ὄντων αἰσχρῶς καὶ κακῶς ἀνήλωκας, ὡς ἡ πόλις
40 εἴληφε, λέγε. ἵνα δ' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τό τε
πλῆθος τῶν χρημάτων ὧν εἴληφε, καὶ τὰς λειτουργίας
ἃς λελειτούργηκεν, ἀναγνώσεται ὑμῖν καθ' ἓν ἕκαστον.
λαβέ μοι τὸ βιβλίον τουτὶ καὶ τὴν πρόκλησιν ταυτηνὶ 957
καὶ τὰς μαρτυρίας ταυτασί.

ΒΙΒΛΙΟΝ. ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

41 Τοσαῦτα μὲν τοίνυν χρήματα εἰληφὼς καὶ χρέα
πολλῶν ταλάντων ἔχων, ὧν τὰ μὲν παρ' ἑκόντων, τὰ
δ' ἐκ τῶν δικῶν εἰσπράττει, ἃ τῆς μισθώσεως ἔξω τῆς
τραπέζης καὶ τῆς ἄλλης οὐσίας, ἣν κατέλιπε Πασίων,
ὠφείλετο ἐκείνῳ καὶ νῦν παρειλήφασιν οὗτοι, καὶ το-
σαῦτ' ἀνηλωκὼς ὅσ' ὑμεῖς ἠκούσατε, οὐδὲ πολλοστὸν
μέρος τῶν προσόδων, μὴ ὅτι τῶν ἀρχαίων, εἰς τὰς λει-
τουργίας, ὅμως ἀλαζονεύσεται καὶ τριηραρχίας ἐρεῖ
42 καὶ χορηγίας. ἐγὼ δ', ὡς μὲν οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐρεῖ, ἐπέ-
δειξα, οἶμαι μέντοι, κἂν εἰ ταῦτα πάντ' ἀληθῆ λέγοι,
κάλλιον εἶναι καὶ δικαιότερον τόνδε ἀπὸ τῶν αὑτοῦ
λειτουργεῖν ὑμῖν ἢ τούτῳ δόντας τὰ τούτου, μικρὰ
τῶν πάντων αὐτοὺς μετασχόντας, τόνδε μὲν ἐν ταῖς
ἐσχάταις ἐνδείαις ὁρᾶν, τοῦτον δ' ὑβρίζοντα καὶ εἰς

43 ἅπερ εἴωθεν ἀναλίσκοντα. ἀλλὰ μὴν περί γε τῆς εὐ-
πορίας, ὡς ἐκ τῶν τοῦ πατρὸς τοῦ σοῦ κέκτηται, καὶ
ὧν ἐρωτήσειν ἔφησθα, πόθεν τὰ ὄντα κέκτηται Φορ-
μίων, μόνῳ τῶν ὄντων ἀνθρώπων σοὶ τοῦτον οὐκ
ἔνεστ' εἰπεῖν τὸν λόγον. οὐδὲ γὰρ Πασίων ὁ σὸς πατὴρ
ἐκτήσαθ' εὑρὼν οὐδὲ τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραδόντος,
ἀλλὰ παρὰ τοῖς αὐτοῦ κυρίοις Ἀντισθένει καὶ Ἀρχε-
στράτῳ τραπεζιτεύουσι πεῖραν δοὺς ὅτι χρηστός ἐστι
44 καὶ δίκαιος, ἐπιστεύθη. ἔστι δ' ἐν ἐμπορίῳ καὶ χρήμασιν
ἐργαζομένοις ἀνθρώποις φιλεργὸν δόξαι καὶ χρηστὸν
εἶναι τὸν αὐτὸν θαυμαστὸν ἡλίκον. οὔτ' οὖν ἐκείνῳ
τοῦθ' οἱ κύριοι παρέδωκαν, ἀλλ' αὐτὸς ἔφυ χρηστὸς,
οὔτε τῷδε ὁ σὸς πατήρ· σὲ γὰρ ἂν πρότερον τοῦδε 958
χρηστὸν ἐποίησεν, εἰ ἦν ἐπ' ἐκείνῳ. εἰ δὲ τοῦτο ἀγνο-
εῖς, ὅτι πίστις ἀφορμὴ πασῶν ἐστι μεγίστη πρὸς χρη-
ματισμὸν, πᾶν ἂν ἀγνοήσειας. χωρὶς δὲ τούτων πολλὰ
καὶ τῷ σῷ πατρὶ καὶ σοὶ καὶ ὅλως τοῖς ὑμετέροις πρά-
γμασι Φορμίων γέγονε χρήσιμος. ἀλλ', οἶμαι, τῆς σῆς
ἀπληστίας καὶ τοῦ σοῦ τρόπου τίς ἂν δύναιτο ἐφικέ-
45 σθαι; καὶ δῆτα θαυμάζω πῶς οὐ λογίζει πρὸς σεαυτὸν
ὅτι ἔστιν Ἀρχεστράτῳ τῷ ποτὲ τὸν σὸν πατέρα κτησα-
μένῳ υἱὸς ἐνθάδε, Ἀντίμαχος, πράττων οὐ κατ' ἀξίαν,
ὃς οὐ δικάζεταί σοι οὐδὲ δεινά φησι πάσχειν, εἰ σὺ μὲν
χλανίδα φορεῖς, καὶ τὴν μὲν λέλυσαι, τὴν δ' ἐκδέδω-
κας ἑταίραν, καὶ ταῦτα γυναῖκ' ἔχων ποιεῖς, καὶ τρεῖς
παῖδας ἀκολούθους περιάγεις, καὶ ζῇς ἀσελγῶς ὥστε
καὶ τοὺς ἀπαντῶντας αἰσθάνεσθαι, αὐτὸς δ' ἐκεῖνος
46 πολλῶν ἐνδεής ἐστιν. οὐδὲ τὸν Φορμίων' ἐκεῖνος οὐχ
ὁρᾷ. καίτοι εἰ κατὰ τοῦτ' οἴει σοι προσήκειν τῶν τού-
του, ὅτι τοῦ πατρός ποτ' ἐγένετο τοῦ σοῦ, ἐκείνῳ προσ-
ήκει μᾶλλον ἢ σοί· ὁ γὰρ αὖ σὸς πατὴρ ἐκείνων ἐγέ-
νετο, ὥστε καὶ σὺ καὶ οὗτος ἐκείνου γίγνεσθε ἐκ τούτου

τοῦ λόγου. σὺ δ' εἰς τοῦθ' ἥκεις ἀγνωμοσύνης ὥσθ' ἃ προσήκει σοι τοὺς λέγοντας ἐχθροὺς νομίζειν, ταῦτ'
47 αὐτὸς ποιεῖς ἀνάγκην εἶναι λέγειν, καὶ ὑβρίζεις μὲν σαυτὸν καὶ τοὺς γονέας τεθνεῶτας, προπηλακίζεις δὲ τὴν πόλιν, καὶ ἃ διὰ τῆς τούτων φιλανθρωπίας ἀπολαύσας εὕρετο ὁ σὸς πατὴρ καὶ μετὰ ταῦτα Φορμίων οὑτοσὶ, ταῦτα ἀντὶ τοῦ κοσμεῖν καὶ περιστέλλειν, ἵνα καὶ τοῖς δοῦσιν ὡς εὐσχημονέστατα ἐφαίνετο καὶ τοῖς 959
λαβοῦσιν ὑμῖν, ἄγεις εἰς μέσον, δεικνύεις, ἐλέγχεις, μόνον οὐκ ὀνειδίζεις οἷον ὄντα σε ἐποιήσαντο Ἀθη-
48 ναῖοι. εἶτ' εἰς τοῦθ' ἥκεις μανίας (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι;) ὥστ' οὐκ αἰσθάνει ὅτι καὶ νῦν ἡμεῖς μὲν ἀξιοῦντες, ἐπειδήπερ ἀπηλλάγη Φορμίων, μηδέν' ὑπόλογον εἶναι εἴ ποτε τοῦ σοῦ πατρὸς ἐγένετο, ὑπὲρ σοῦ λέγομεν, σὺ δὲ μηδέποτ' ἐξ ἴσου σοι γενέσθαι τοῦτον ἀξιῶν κατὰ σαυτοῦ λέγεις· ἃ γὰρ ἂν σὺ δίκαια σαυτῷ κατὰ τούτου τάξῃς, ταὐτὰ ταῦθ' ἥξει κατὰ σοῦ παρὰ τῶν τὸν σὸν πατέρα ἐξ ἀρχῆς κτησαμένων. ἀλλὰ μὴν ὅτι κἀκεῖνος ἦν τινῶν, εἶτ' ἀπηλλάγη τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ οὗτος ἀφ' ὑμῶν, λαβέ μοι ταυτασὶ τὰς μαρτυρίας, ὡς ἐγένετο Πασίων Ἀρχεστράτου.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

49 Εἶτα τὸν σώσαντα μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰ πράγματα καὶ πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρασχόντα τῷ πατρὶ τῷ τούτου, τοσαῦτα δ' αὐτὸν τοῦτον ἀγαθὰ εἰργασμένον ὅσ' ὑμεῖς ἀκηκόατε, τοῦτον οἴεται δεῖν ἑλὼν τηλικαύτην δίκην ἀδίκως ἐκβαλεῖν. οὐ γὰρ ἄλλο γ' ἔχοις οὐδὲν ἂν ποιῆσαι. εἰς μὲν γὰρ τὰ ὄντα εἰ βλέπεις ἀκριβῶς, ταῦθ' εὑρήσεις ὧν ἔστιν, ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐξαπατηθῶσιν
50 οὗτοι. ὁρᾷς τὸν Ἀριστόλοχον τὸν Χαριδήμου; ποτ' εἶχεν ἀγρὸν, εἶτά γε νῦν πολλοί· πολλοῖς γὰρ ἐκεῖνος

ὀφείλων αὐτὸν ἐκτήσατο. καὶ τὸν Σωσίνομον καὶ τὸν Τιμόδημον καὶ τοὺς ἄλλους τραπεζίτας, οἵ, ἐπεὶ διαλύειν ἐδέησεν οἷς ὤφειλον, ἐξέστησαν ἁπάντων τῶν ὄντων. σὺ δ' οὐδὲν οἴει δεῖν σκοπεῖν οὐδ' ὧν ὁ πατὴρ 960
σοῦ πολλῷ βελτίων ὢν καὶ ἄμεινον σοῦ φρονῶν πρὸς
51 *ἅπαντ' ἐβουλεύσατο· ὃς, ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ, τοσούτῳ τοῦτον ἡγεῖτο σοῦ πλείονος ἄξιον εἶναι καὶ σοὶ καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς ὑμετέροις πράγμασιν, ὥστε ἀνδρὸς ὄντος σοῦ τοῦτον, οὐ σὲ τῶν μισθώσεων κατέλιπεν ἐπίτροπον καὶ τὴν γυναῖκα ἔδωκε καὶ ζῶν αὐτὸν ἐτίμα, δικαίως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι τραπεζῖται μίσθωσιν οὐ φέροντες, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐργαζόμενοι πάντες ἀπώλοντο, οὗτος δὲ μίσθωσιν φέρων δύο τάλαντα καὶ τετταράκοντα μνᾶς ὑμῖν ἔσωσε τὴν*
52 *τράπεζαν. ὧν ἐκεῖνος μὲν χάριν εἶχε, σὺ δ' οὐδένα ποιεῖ λόγον, ἀλλ' ἐναντία τῇ διαθήκῃ καὶ ταῖς ἀπ' ἐκείνης ἀραῖς γραφείσαις ὑπὸ τοῦ σοῦ πατρὸς ἐλαύνεις, συκοφαντεῖς, διώκεις. ὦ βέλτιστε, εἰ οἷόν τε σὲ τοῦτ' εἰπεῖν, οὐ παύσει, καὶ γνώσει τοῦθ', ὅτι πολλῶν χρημάτων τὸ χρηστὸν εἶναι λυσιτελέστερόν ἐστι; σοὶ γοῦν, εἴπερ ἀληθῆ λέγεις, χρήματα μὲν τοσαῦτ' εἰληφότι πάντ' ἀπόλωλεν, ὡς φῄς· εἰ δ' ἦσθα ἐπιεικὴς, οὐκ ἄν ποτε αὐτὰ ἀνήλωσας.*

53 *Ἀλλ' ἔγωγε μὰ τὸν Δία καὶ θεοὺς πανταχῇ σκοπῶν οὐδὲν ὁρῶ, διότι ἂν σοὶ πεισθέντες τουδὶ καταψηφίσαιντο. τί γάρ; ὅτι πλησίον ὄντων τῶν ἀδικημάτων ἐγκαλεῖς; ἀλλ' ἔτεσι καὶ χρόνοις ὕστερον αἰτιᾷ. ἀλλ' ὅτι τοῦτον ἀπράγμων ἦσθα τὸν χρόνον; ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν ὅσα πράγματα πράττων οὐ πέπαυσαι. οὐ μόνον δίκας ἰδίας διώκων οὐκ ἐλάττους ταυτησὶ, ἀλλὰ δημοσίᾳ συκοφαντῶν καὶ κρίνων τινάς; οὐχὶ Τιμομάχου κατηγόρεις; οὐχὶ Καλλίππου τοῦ νῦν ὄντος ἐν*

Σικελίᾳ; οὐ πάλιν Μένωνος; οὐκ Αὐτοκλέους; οὐ Τι- 961
54 μοθέου; οὐκ ἄλλων πολλῶν; καίτοι πῶς ἔχει λόγον σὲ Ἀπολλόδωρον ὄντα πρότερον τῶν κοινῶν, ὧν μέρος ἠδικοῦ, δίκην ἀξιοῦν λαμβάνειν, ἢ τῶν ἰδίων ὧν νῦν ἐγκαλεῖς, ἄλλως τε καὶ τηλικούτων ὄντων, ὡς σὺ φῄς; τί ποτ' οὖν ἐκείνων κατηγορῶν τόνδ' εἴας; οὐκ ἠδικοῦ, ἀλλ', οἶμαι, συκοφαντεῖς νῦν. ἡγοῦμαι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντων μάλιστ' εἰς τὸ πρᾶγμα εἶναι τούτων μάρτυρας παρασχέσθαι· τὸν γὰρ συκο-
55 φαντοῦντα ἀεὶ τί χρὴ νομίζειν νῦν ποιεῖν; καὶ νὴ Δί' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω πάνθ' ὅσα τοῦ τρόπου τοῦ Φορμίωνός ἐστι σημεῖα καὶ τῆς τούτου δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας, καὶ ταῦτ' εἰς τὸ πρᾶγμ' εἶναι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ὁ μὲν γὰρ περὶ πάντ' ἄδικος τάχ' ἂν, εἰ τύχοι, καὶ τοῦτον ἠδίκει· ὁ δὲ μηδένα μηδὲν ἠδικηκὼς, πολλοὺς δὲ εὖ πεποιηκὼς ἑκὼν ἐκ τίνος εἰκότως ἂν τρόπου τοῦτον μόνον ἠδίκει τῶν πάντων; τούτων τοίνυν τῶν μαρτυριῶν ἀκούσαντες γνώσεσθε τὸν ἑκατέρου τρόπον.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

56 Ἴθι δὴ λέγε καὶ τὰς πρὸς Ἀπολλόδωρον τῆς πονηρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Ἆρ' οὖν ὅμοιος οὑτοσὶ, σκοπεῖτε. λέγε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Ἀνάγνωθι δὴ καὶ ὅσα δημοσίᾳ χρήσιμος τῇ πόλει γέγονεν οὑτοσί.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

57 Τοσαῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φορμίων χρήσιμος γεγονὼς καὶ τῇ πόλει καὶ πολλοῖς ὑμῶν, καὶ οὐδένα οὔτ' ἰδίᾳ οὔτε δημοσίᾳ κακὸν οὐδὲν εἰργασμέ-

νος, οὐδ' ἀδικῶν Ἀπολλόδωρον τουτονὶ, δεῖται καὶ
ἱκετεύει καὶ ἀξιοῖ σωθῆναι, καὶ ἡμεῖς συνδεόμεθα οἱ 962
ἐπιτήδειοι ταῦθ' ὑμῶν. ἐκεῖνο δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι δεῖ.
τοσαῦτα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήμαθ' ὑμῖν ἀνε-
γνώσθη προσηυπορηκὼς ὅσ' οὔθ' οὗτος οὔτ' ἄλλος
οὐδεὶς κέκτηται. πίστις μέντοι Φορμίωνι παρὰ τοῖς εἰ-
δόσι καὶ τοσούτων καὶ πολλῷ πλειόνων χρημάτων ἐστὶ,
58 δι' ἧς καὶ αὐτὸς αὑτῷ καὶ ὑμῖν χρήσιμός ἐστιν. ἃ μὴ
προῆσθε, μηδ' ἐπιτρέψητε ἀνατρέψαι τῷ μιαρῷ τούτῳ
ἀνθρώπῳ, μηδὲ ποιήσητε αἰσχρὸν παράδειγμα, ὡς τὰ
τῶν ἐργαζομένων καὶ μετρίως ἐθελόντων ζῆν τοῖς βδε-
λυροῖς καὶ συκοφάνταις ὑπάρχει παρ' ὑμῶν λαβεῖν·
πολὺ γὰρ χρησιμώτερα ὑμῖν παρὰ τῷδε ὄντα ὑπάρχει·
ὁρᾶτε γὰρ αὐτοὶ καὶ ἀκούετε τῶν μαρτύρων, οἷον ἑαυ-
59 τὸν τοῖς δεηθεῖσι παρέχει. καὶ τούτων οὐδὲν ἕνεκα
τοῦ λυσιτελοῦντος εἰς χρήματα πεποίηκεν, ἀλλὰ φι-
λανθρωπίᾳ καὶ τρόπου ἐπιεικείᾳ. οὔκουν ἄξιον, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοιοῦτον ἄνδρα προέσθαι τούτῳ,
οὐδὲ τηνικαῦτα ἐλεεῖν ὅτ' οὐδὲν ἔσται τούτῳ πλέον,
ἀλλὰ νῦν ὅτε κύριοι καθέστατε σῶσαι· οὐ γὰρ ἔγωγ'
ὁρῶ καιρὸν ἐν τίνι ἂν μᾶλλον βοηθήσειέ τις αὐτῷ.
60 τὰ μὲν οὖν πολλὰ ὧν Ἀπολλόδωρος ἐρεῖ, νομίζετ' εἶναι
λόγον καὶ συκοφαντίας, κελεύετε δ' αὐτὸν ὑμῖν ἐπιδεῖ-
ξαι ἢ ὡς οὐ διέθετο ταῦθ' ὁ πατὴρ, ἢ ὡς ἔστι τις ἄλλη
μίσθωσις πλὴν ἧς ἡμεῖς δείκνυμεν, ἢ ὡς οὐκ ἀφῆκεν αὐ-
τὸν διαλογισάμενος τῶν ἐγκλημάτων ἁπάντων ἃ ἔγνω
ὁ κηδεστὴς ὁ τούτου καὶ οὗτος αὐτὸς συνεχώρησεν, ἢ
ὡς διδόασιν οἱ νόμοι δικάζεσθαι τῶν οὕτω πραχθέν-
61 των, ἢ τῶν τοιούτων τι δεικνύναι. ἐὰν δ' ἀπορῶν αἰ-
τίας καὶ βλασφημίας λέγῃ καὶ κακολογῇ, μὴ προσέχετε 963
τὸν νοῦν, μηδ' ὑμᾶς ἡ τούτου κραυγὴ καὶ ἀναίδεια
ἐξαπατήσῃ, ἀλλὰ φυλάττετε καὶ μέμνησθε ὅσ' ἡμῶν

ἀκηκόατε. κἂν ταῦτα ποιῆτε, αὐτοί τ᾽ εὐορκήσετε καὶ τοῦτον δικαίως σώσετε, ἄξιον ὄντα νὴ τὸν Δία καὶ θεοὺς ἅπαντας.

62 Ἀνάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς τὸν νόμον καὶ τὰς μαρτυρίας τασδί.

ΝΟΜΟΣ. ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

Οὐκ οἶδ᾽ ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων. ἐξέρα τὸ ὕδωρ.

XXXVII.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑΙΝΕΤΟΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Πανταίνετος παρὰ Τηλεμάχου τινὸς ἐργαστήριον μεταλλικὸν ἐν Μαρωνείᾳ (τόπος δὲ οὗτος τῆς Ἀττικῆς) καὶ μετὰ τοῦ ἐργαστηρίου τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν οἰκέτας ὠνούμενος, δανείζεται παρὰ μὲν Μνησικλέους τάλαντον, παρὰ δὲ Φιλέου καὶ Πλείστορος πέντε καὶ τετταράκοντα μνᾶς. καὶ ἦν ὠνητὴς ἐγγεγραμμένος ὁ Μνησικλῆς, καὶ τὰς ὠνὰς εἶχεν αὐτός. ὕστερον δὲ ἀπαιτούμενος τὸ ἀργύριον ὁ Πανταίνετος δευτέρους λαμβάνει δανειστάς, τόν τε παραγραφόμενον νῦν Νικόβουλον καὶ Εὔεργόν τινα, καὶ τούτοις ὑποθήκην δίδωσι τὸ ἐργαστήριον καὶ τὰ ἀνδράποδα. γραμματεῖον δὲ οὐχ ὑποθήκης, ἀλλὰ πράσεως γράφεται. καὶ γίνεται πρατὴρ καὶ βεβαιωτὴς τοῖς δευτέροις δανεισταῖς ὁ πρότερος δεδανεικὼς ὁ Μνησικλῆς, ὁ τὰς ὠνὰς ἔχων. καὶ μισθοῦσι τῷ Πανταινέτῳ τά τε ἀνδρά- 964
ποδα καὶ τὸ ἐργαστήριον Εὔεργος καὶ ὁ Νικόβουλος, ὡς δεσπόται δῆθεν γεγονότες αὐτοῦ. τοσούτου δὲ μισθοῦσιν ὅσον τὸ δάνειον τόκον ἐποίει. ἐδεδανείκεσαν μὲν γὰρ ἑκατὸν πέντε μνᾶς, ἔδει δὲ κατὰ μνᾶν τόκον εἶναι δραχμήν. ἑκατὸν οὖν καὶ πέντε δραχμὰς λαμβάνειν συνέθεντο· καὶ ἦν τοῦτο τῷ μὲν ἔργῳ τόκος, τῷ δὲ ὀνόματι μίσθωσις. τούτων πραχθέν-

των ὁ μὲν Νικόβουλος ἀπεδήμησε, παρὰ δὲ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἐκείνου Ἀθήνησι τάδε γίγνεται. ὁ Εὔεργος ὁ κοινωνὸς τοῦ δανείσματος, αἰτιώμενος τὸν Πανταίνετον ὡς οὐδὲν τῶν συγκειμένων ἐθέλοντα ποιεῖν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ ἐργαστήριον κατεῖχεν αὐτοῦ, καὶ δὴ ἀργύριον φυλάξας ἐκ τῶν μετάλλων Πανταινέτῳ κομιζόμενον, ὅπερ ἔμελλεν εἰς τὸ δημόσιον καταβάλλειν, ἀφείλετο τὸν κομίζοντα οἰκέτην βίᾳ· παρὸ καὶ διπλῆν εἰς τὸ δημόσιον κατέβαλεν, ὡς ἔφη, τὴν καταβολὴν ὁ Πανταίνετος, τῆς προσηκούσης προθεσμίας δι' Εὔεργον ἐκπεσών. ἐπὶ τούτοις καὶ δίκην ἔλαχε τῷ Εὐέργῳ βλάβης, καὶ εἷλεν αὐτόν. ὡς δὲ ἐπανῆκε καὶ ὁ Νικόβουλος ἐκ τῆς ἀποδημίας καὶ δανεισταὶ πολλοί τινες ἀνεφαίνοντο τοῦ Πανταινέτου πρότερον ἀγνοούμενοι, λόγων πολλῶν λεγομένων πέρας συνέβησαν ὥστε Νικόβουλον μὲν καὶ Εὔεργον ἀπολαμβάνοντας ἑκατὸν καὶ πέντε μνᾶς ἀποστῆναι τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τῶν ἀνδραπόδων, ταῦτα δὲ τοὺς ἑτέρους δανείσαντας ὠνεῖσθαι. πάλιν δὲ οὐκ ἐθελόντων τῶν δανειστῶν ὠνεῖσθαι τὰ κτήματα, εἰ μὴ πρατῆρες αὐτοὶ καὶ βεβαιωταὶ γίγνοιντο Νικόβουλος καὶ Εὔεργος, πείθεται ὁ Νικόβουλος καὶ ὑπ' αὐτοῦ Πανταινέτου, καθά φησιν, ἀξιούμενος, οὐ πρότερον 963 δὲ ἀνεδέξατο, πρὶν τὸν Πανταίνετον ἄφεσιν αὐτῷ παντὸς ἐγκλήματος δοῦναι. ὁ δὲ Πανταίνετος ἔδωκε μὲν τὴν ἄφεσιν καὶ ἐπράθη τὰ κτήματα, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τούτῳ τὴν αὐτὴν ἥνπερ Εὐέργῳ δίκην εἴληχε, μεταλλικὴν ἐπιγράφων τὴν δίκην, ὡς δὴ τῶν τε τὰ μέταλλα ἐργαζομένων εἷς ὢν καὶ περὶ μέταλλον ἠδικημένος. ἐγκαλεῖ δὲ τῷ Νικοβούλῳ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων ἀφαιρέσεως τῶν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου κομιζομένων, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐργαστηρίου καὶ τῶν ἀνδραπόδων πράσεως παρὰ τὰς συνθήκας γεγενημένης, καὶ μέντοι καὶ περὶ ἑτέρων τινῶν. ὁ δὲ Νικόβουλος παραγράφεται τὸν ἀγῶνα καθ' ἕνα μὲν ἐκεῖνον νόμον τὸν κελεύοντα, περὶ ὧν ἂν ἄφεσις καὶ ἀπαλλαγὴ γένηται, περὶ τούτων μηκέτι ἐξεῖναι δικάζεσθαι, καθ' ἕτερον δὲ ἐκεῖνον, ὃς διαρρήδην καὶ σαφῶς ὁρίζει περὶ τίνων δεῖ τὰς μεταλλικὰς δίκας εἰσάγειν, ὧν οὐδὲν πεπονθότα Πανταίνετον ἀτόπως φησὶ μεταλλικὴν δικάζεσθαι δίκην. καὶ μὴν καὶ τρίτον παρέχεται νόμον, ὃς διαιρεῖ περὶ ποίων ἐγκλημάτων ποῖα χρὴ κρίνειν δικαστήρια καὶ

ποίας ἀρχὰς εἰσάγειν τὰς δίκας· Πανταίνετον δέ φησι παρὰ τοῦτον ποιεῖν τὸν νόμον, ποικίλα ἐγκλήματα εἰς ταὐτὸν μίξαντα καὶ περὶ πάντων ἐν τῷ μεταλλικῷ δικαστηρίῳ τὴν κατηγορίαν ποιούμενον. τῷ μὲν οὖν περὶ τῆς ἀφέσεως νόμῳ κατ' ἀρχὰς κέχρηται, τοῖς δὲ δύο τοῖς ἑτέροις ἐπὶ τοῦ τέλους, καὶ ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς παραγραφῆς καὶ λήγων εἰς ταύτην. ἐν δὲ μέσῳ τὴν εὐθυδικίαν πεποίηκεν, ἧς μέγιστον καὶ ἰσχυρότατόν ἐστιν, ὅτι μηδὲ ἐπιδημῶν ἐτύγχανε τότε Νικό- 966
βουλος, ὅτε Πανταίνετος ἔπασχεν ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς τότε Εὐέργῳ καὶ νῦν Νικοβούλῳ τὴν δίκην εἴληχεν.

Δεδωκότων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τῶν νόμων παραγράψασθαι περὶ ὧν ἄν τις ἀφεὶς καὶ ἀπαλλάξας δικάζηται, γεγενημένων ἀμφοτέρων μοι τούτων, πρὸς Πανταίνετον τουτονὶ παρεγραψάμην, ὡς ἠκούσατ' ἀρτίως, μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην, οὐκ οἰόμενος δεῖν ἀφεῖσθαι τοῦ δικαίου τούτου, οὐδ', ἐπειδὰν ἐξελέγξω πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ ἀφεικότα τοῦτον ἐμαυτὸν καὶ ἀπηλλαγμένον, ἐγγενέσθαι τούτῳ μὴ φάσκειν ἀληθῆ με λέγειν, καὶ ποιεῖσθαι τεκμήριον ὡς, εἴπερ ἐπράχθη τι τοιοῦτον, παρεγραψάμην ἂν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ ταύτης τῆς σκήψεως εἰσελθὼν ἀμφότερα ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὡς οὐδὲν ἠδίκηκα τοῦτον καὶ ὡς παρὰ
2 τὸν νόμον μοι δικάζεται. εἰ μὲν οὖν ἐπεπόνθει τι τούτων Πανταίνετος ὧν νῦν ἐγκαλεῖ, κατ' ἐκείνους ἂν τοὺς χρόνους εὐθὺς ἐφαίνετό μοι δικαζόμενος, ἐν οἷς τὸ συμβόλαιον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο, οὐσῶν μὲν ἐμμήνων τούτων τῶν δικῶν, ἐπιδημούντων δ' ἡμῶν ἀμφοτέρων, ἁπάντων δ' ἀνθρώπων εἰωθότων παρ' αὐτὰ τἀδικήματα μᾶλλον ἢ χρόνων ἐγγεγενημένων ἀγανακτεῖν. ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἠδικημένος, ὡς καὶ ὑμεῖς 967
οἶδ' ὅτι φήσετε ἐπειδὰν τὰ πεπραγμένα ἀκούσητε, τῷ κατορθῶσαι τὴν πρὸς Εὔεργον δίκην ἐπηρμένος συκο-

φαντεῖ, ὑπόλοιπόν ἐστι παρ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί,
ἐπιδείξαντα ὡς οὐδ' ὁτιοῦν ἀδικῶ, καὶ μάρτυρας ὧν
ἂν λέγω παρασχόμενον, πειράσασθαι σώζειν ἐμαυτόν.
3 δεήσομαι δὲ καὶ μέτρια καὶ δίκαια ὑμῶν ἁπάντων,
ἀκοῦσαί τέ μου περὶ ὧν παρεγραψάμην εὐνοϊκῶς καὶ
προσέχειν ὅλῳ τῷ πράγματι τὸν νοῦν· πολλῶν γὰρ δι-
κῶν ἐν τῇ πόλει γεγενημένων, οὐδένα πω δίκην οὔτ'
ἀναιδεστέραν οὔτε συκοφαντικωτέραν οἶμαι φανήσε-
σθαι δεδικασμένον ἧς νῦν οὑτοσὶ λαχὼν εἰσελθεῖν τε-
τόλμηκεν. ἐξ ἀρχῆς δ', ὡς ἂν οἷός τε ὦ, διὰ βραχυτά-
των ἅπαντα τὰ πραχθέντα διηγήσομαι πρὸς ὑμᾶς.

4 Ἐδανείσαμεν πέντε καὶ ἑκατὸν μνᾶς ἐγὼ καὶ Εὔ-
εργος, ὦ ἄνδρες δικασταί, Πανταινέτῳ τούτῳ ἐπ' ἐρ-
γαστηρίῳ τε ἐν τοῖς ἔργοις ἐν Μαρωνείᾳ καὶ τριάκοντα
ἀνδραπόδοις. ἦν δὲ τοῦ δανείσματος τετταράκοντα
μὲν καὶ πέντε μναῖ ἐμαί, τάλαντον δ' Εὐέργου. συνέ-
βαινε δὲ τοῦτον ὀφείλειν Μνησικλεῖ μὲν Κολλυτεῖ τά-
λαντον, Φιλέᾳ δ' Ἐλευσινίῳ καὶ Πλείστορι πέντε καὶ
5 τετταράκοντα μνᾶς. πρατὴρ μὲν δὴ τοῦ ἐργαστηρίου
καὶ τῶν ἀνδραπόδων ὁ Μνησικλῆς ἡμῖν γίγνεται· καὶ
γὰρ ἐώνητο ἐκεῖνος αὐτὰ τούτῳ παρὰ Τηλεμάχου τοῦ
πρότερον κεκτημένου· μισθοῦται δ' οὑτοσὶ παρ' ἡμῶν
τοῦ γιγνομένου τόκου τῷ ἀργυρίῳ, πέντε καὶ ἑκατὸν
δραχμῶν τοῦ μηνὸς ἑκάστου. καὶ τιθέμεθα συνθήκας,
ἐν αἷς ἥ τε μίσθωσις ἦν γεγραμμένη καὶ λύσις τούτῳ
6 παρ' ἡμῶν ἔν τινι ῥητῷ χρόνῳ. πραχθέντων δὲ τού- 968
των ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἐπὶ Θεοφίλου ἄρχοντος, ἐγὼ
μὲν ἐκπλέων εἰς τὸν Πόντον εὐθὺς ᾠχόμην, οὗτος δ'
ἐνθάδε ἦν καὶ Εὔεργος. τὰ μὲν δὴ πραχθέντα τούτοις
πρὸς αὑτούς, ἕως ἀπεδήμουν ἐγώ, οὐκ ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν·
οὔτε γὰρ ταὐτὰ λέγουσιν οὔτ' ἀεὶ ταὐτὰ οὗτός γε, ἀλλὰ
τοτὲ μὲν ἐκπεσεῖν ὑπ' ἐκείνου βίᾳ παρὰ τὰς συνθήκας

ἐκ τῆς μισθώσεως, τοτὲ δ' αὐτὸν αἴτιον ἑαυτῷ πρὸς τὸ
δημόσιον γενέσθαι τῆς ἐγγραφῆς, τοτὲ δ' ἄλλ' ὅ τι ἂν
7 βούληται. ἐκεῖνος δ' ἁπλῶς οὔτε τοὺς τόκους ἀπολαμ-
βάνων οὔτε τῶν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς συνθήκαις ποι-
οῦντος οὐδὲν τούτου, ἐλθών, παρ' ἑκόντος τούτου λα-
βὼν ἔχειν τὰ ἑαυτοῦ· μετὰ δὲ ταῦτ' ἀπελθόντα τοῦ-
τον ἥκειν τοὺς ἀμφισβητήσοντας ἄγοντα, αὐτὸς δ'
οὐχ ὑπεξελθεῖν ἐκείνοις, τοῦτον δ' οὐχὶ κωλύειν ἔχειν
ὅσαπερ ἐμισθώσατο, εἰ ποιοίη τὰ συγκείμενα. τούτων
8 μὲν δὴ τοιούτους ἀκούω λόγους. ἐκεῖνο δ' οἶδ' ὅτι, εἰ
μὲν οὗτος ἀληθῆ λέγει καὶ δεινὰ πέπονθεν, ὥσπερ φη-
σὶν, ὑπὸ τοῦ Εὐέργου, ἔχει δίκην ἧς ἐτιμήσατο αὐτός·
εἷλε γὰρ αὐτὸν εἰσελθὼν ὡς ὑμᾶς, καὶ οὐ δήπου τῶν
αὐτῶν παρά τε τοῦ πεποιηκότος δίκαιός ἐστι δίκην λα-
βεῖν καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦ μηδ' ἐπιδημοῦντος· εἰ δ' ὁ
Εὔεργος ἀληθῆ λέγει, σεσυκοφάντηται μὲν, ὡς ἔοικεν,
ἐκεῖνος, ἐγὼ δ' οὐδ' οὕτω τῶν αὐτῶν φεύγοιμ' ἂν δί-
κην εἰκότως. ὡς οὖν ταῦτα πρῶτον ἀληθῆ λέγω, τού-
των τοὺς μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

9 Ὅτι μὲν τοίνυν καὶ πρατὴρ ἦν ἡμῖν τῶν κτημά-
των ὅσπερ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἐώνητο, καὶ κατὰ τὰς συν- 969
θήκας οὗτος ἐμισθώσατο ἡμέτερον ὂν τὸ ἐργαστήριον
καὶ τἀνδράποδα, καὶ οὔτε παρῆν ἐγὼ τοῖς μετὰ ταῦτα
πρὸς Εὔεργον τούτῳ πραχθεῖσιν οὔτ' ἐπεδήμουν ὅλως,
ἔλαχέ τε δίκην ἐκείνῳ καὶ οὐδὲν πώποθ' ἡμῖν ἐνεκάλει,
10 ἀκούετε τῶν μαρτύρων, ὦ ἄνδρες δικασταί. ἐπειδὴ
τοίνυν ἀφικόμην σχεδόν τι πάντ' ἀπολωλεκὼς ὅσα
ἔχων ἐξέπλευσα, ἀκούσας καὶ καταλαβὼν τοῦτον μὲν
ἀφεστηκότα, τὸν δ' Εὔεργον ἔχοντα καὶ κρατοῦντα ὧν
ἐωνήμεθα, θαυμαστῶς ὡς ἐλυπήθην, ὁρῶν τὸ πρᾶ-

γμά μοι περιεστηκὸς εἰς ἄτοπον· ἢ γὰρ κοινωνεῖν ἔδει
τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἐπιμελειῶν τῷ Εὐέργῳ, ἢ χρή-
στην ἀντὶ τούτου τὸν Εὔεργον ἔχειν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον
πάλιν μίσθωσιν γράφειν καὶ συμβόλαιον ποιεῖσθαι·
11 τούτων δ' οὐδέτερον προῃρούμην. ἀηδῶς δ' ἔχων οἷς
λέγω τουτοις, ἰδὼν τὸν Μνησικλέα τὸν πρατῆρα τού-
των ἡμῖν γεγενημένον, προσελθὼν ἐμεμφόμην αὐτῷ,
λέγων οἷον ἄνθρωπον προὐξένησέ μοι, καὶ τοὺς ἀμ-
φισβητοῦντας καὶ τί ταῦτ' ἐστιν ἠρώτων. ἀκούσας δ'
ἐκεῖνος τῶν μὲν ἀμφισβητούντων κατεγέλα, συνελ-
θεῖν δ' ἔφη τούτους βούλεσθαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ συνά-
ξειν αὐτὸς ἡμᾶς, καὶ παραινέσειν τούτῳ πάντα ποιεῖν
12 τὰ δίκαια ἐμοί, καὶ οἴεσθαι πείσειν. ὡς δὲ συνήλθομεν,
τὰ μὲν πολλὰ τί δεῖ λέγειν; ἧκον δ' οἱ δεδανεικέναι
φάσκοντες τούτῳ ἐπὶ τῷ ἐργαστηρίῳ καὶ τοῖς ἀνδρα-
πόδοις, ἃ ἡμεῖς ἐπριάμεθα παρὰ Μνησικλέους, καὶ
οὐδὲν ἦν ἁπλοῦν οὐδ' ὑγιὲς τούτων. πάντα δ' ἐξελεγ-
χόμενοι ψευδῆ λέγοντες, καὶ τοῦ Μνησικλέους βεβαι-
οῦντος ἡμῖν, προκαλοῦνται πρόκλησιν ἡμᾶς ὡς οὐ δε- 970
ξομένους, ἢ κομίσασθαι πάντα τὰ χρήματα παρ' αὐτῶν
καὶ ἀπελθεῖν, ἢ διαλῦσαι σφᾶς ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλουν,
αἰτιώμενοι πολλῷ πλείονος ἄξια ἔχειν ὧν ἐδεδώκειμεν
13 χρημάτων. ἀκούσας δ' ἐγὼ παραχρῆμα, οὐδὲ βουλευ-
σάμενος, κομίσασθαι συνεχώρησα, καὶ τὸν Εὔεργον
ἔπεισα. ἐπεὶ δ' ἔδει τὰ χρήμαθ' ἡμᾶς ἀπολαμβάνειν
καὶ τὸ πρᾶγμ' εἰς τοῦτο προῆκτο, οὐκ ἔφασαν μετὰ
ταῦτα δώσειν οἱ τότ' ἐκεῖνα ἐπαγγειλάμενοι, εἰ μὴ
πρατῆρες γιγνοίμεθ' ἡμεῖς τῶν κτημάτων αὐτοῖς, νοῦν
ἔχοντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' αὐτό γε τοῦτο· ἑώ-
ρων γὰρ ἡμᾶς οἷα ἐσυκοφαντούμεθ' ὑπὸ τούτων. ὡς
οὖν καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι καὶ ταύτας τὰς
μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

14 Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ πρᾶγμ' ἐνταῦθ' εἱστήκει, καὶ τὰ
μὲν χρήματα οὐ προΐεντο οὓς ἐπήγαγεν οὗτος, ἡμεῖς
δ' εἰκότως ἐφαινόμεθα ὧν ἐωνήμεθα κρατεῖν, ἱκέτευ-
εν, ἐδεῖτο, ἠντιβόλει πρατῆρας ἡμᾶς γίγνεσθαι. ἀξι-
οῦντος δὲ τούτου καὶ πολλὰ δεηθέντος ἐμοῦ, καὶ τί οὐ
15 ποιήσαντος; καὶ τοῦθ' ὑπέμεινα. ὁρῶν δ' αὐτὸν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κακοήθη, καὶ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τοῦ
Μνησικλέους κατηγοροῦντα πρὸς ἡμᾶς, πάλιν δ' ᾧ
φίλος ἦν τὰ μάλιστα, τῷ Εὐέργῳ, τούτῳ προσκεκρου-
κότα, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἐγὼ κατέπλευσα, ἄσμενον
φάσκοντα ἑορακέναι με, ἐπεὶ δ' ἔδει τὰ δίκαια ποιεῖν,
ἐμοὶ πάλιν δυσκολαίνοντα, καὶ ἅπασι μέχρι τοῦ προ-
λαβεῖν καὶ τυχεῖν ὧν δέοιτο φίλον ὄντα, μετὰ ταῦτα
16 δ' ἐχθρὸν καὶ διάφορον γιγνόμενον, ἠξίουν ἀπαλ- 971
λαττόμενος καὶ πρατὴρ ὑπὲρ τῶν τούτου γιγνόμενος,
πάντων ἀφεθεὶς τῶν ἐγκλημάτων καὶ ἀπαλλαγεὶς,
οὕτω διαλύεσθαι. τούτων δὲ συγχωρηθέντων οὗτος
μὲν ἀφῆκεν ἁπάντων ἐμὲ, ἐγὼ δὲ πρατὴρ, ὥσπερ
ἐδεῖθ' οὗτος, τῶν κτημάτων ἐγιγνόμην, καθάπερ αὐ-
τὸς ἐπριάμην παρὰ Μνησικλέους. κομισάμενος δὲ τὰ
ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦτον οὐδ' ὁτιοῦν ἀδικῶν, μὰ τοὺς θε-
οὺς, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο, ᾠήθην δίκην μοι λαχεῖν πο-
τὲ τουτονί.
17 Τὰ μὲν δὴ γεγενημένα, καὶ περὶ ὧν οἴσετε τὴν
ψῆφον, καὶ δι' ἃ τὴν δίκην συκοφαντούμενος παρε-
γραψάμην μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι, ταῦτ' ἐστιν, ὦ ἄν-
δρες δικασταί. παρασχόμενος δὲ μάρτυρας, οἳ παρ-
ῆσαν ἡνίκα ἀφιέμην ὑπὸ τούτου καὶ ἀπηλλαττόμην,
ὡς οὐκ εἰσαγώγιμος ἐκ τῶν νόμων ἐστὶν ἡ δίκη, μετὰ
ταῦτ' ἐπιδείξω. καί μοι λέγε ταύτην τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

Λέγε δή μοι καὶ τὴν τῶν ἐωνημένων μαρτυρίαν, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι τούτου κελεύοντος αὐτὰ ἀπεδόμην οἷς οὗτος ἐκέλευσεν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

18 Οὐ τοίνυν μόνον ἡμῖν εἰσιν οὗτοι μάρτυρες ὡς
ἀφείμεθα καὶ νῦν συκοφαντούμεθα, ἀλλὰ καὶ Πανταίνετος αὐτός. ὅτε γὰρ λαγχάνων Εὐέργῳ τὴν δίκην εἴασεν ἐμὲ, τότ' ἐμαρτύρει οὗτος πρὸς ἐμὲ αὑτῷ μηδὲν ἔγκλημα ὑπόλοιπον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν δήπου τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων παρόντων ἀμφοῖν ὁμοίως ἐγκαλῶν τὸν μὲν εἴασε, τῷ δ' ἐδικάζετο. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων πάλιν λαγ-
χάνειν, οἶμαι μὲν ὑμᾶς καὶ μηδὲν εἰπόντος ἐμοῦ γι- 972
γνώσκειν· ὅμως δὲ λέγε αὐτοῖς καὶ τὸν νόμον τουτονί.

ΝΟΜΟΣ.

19 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῦ νόμου λέγοντος ἄντικρυς, ὧν ἂν ἀφῇ καὶ ἀπαλλάξῃ τις, μηκέτι τὰς δίκας εἶναι. καὶ μὴν ὅτι γ' ἀμφότερ' ἐστὶ πεπραγμένα ταῦτα τούτῳ πρὸς ἡμᾶς, ἠκούσατε τῶν μαρτύρων. ἁπάντων μὲν τοίνυν τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἀπειρημένων οὐ προσήκει δικάζεσθαι, ἥκιστα δὲ τούτων. ἃ μὲν γὰρ τὸ δημόσιον πέπρακεν, ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ὡς
20 ἀδίκως ἢ οὐ προσήκοντα πέπρακεν· καὶ περὶ ὧν ἔγνω τὸ δικαστήριον ἔστιν εἰπεῖν ὡς ἐξαπατηθὲν τοῦτ' ἐποίησε, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῷ νόμῳ καθ' ἑκάστου γένοιτ' ἄν τις εἰκότως λόγος. ἃ δ' αὐτὸς ἐπείσθη καὶ ἀφῆκεν, οὐκ ἔνι δήπουθεν εἰπεῖν οὐδ' αὑτὸν αἰτιάσασθαι ὡς οὐ δικαίως ταῦτ' ἐποίησεν. οἱ μὲν οὖν παρά τι τῶν ἄλλων τούτων δικαζόμενοι τοῖς ὑφ' ἑτέ-

ρων δικαίοις ὡρισμένοις οὐκ ἐμμένουσιν, ὁ δ᾽ ὧν ἂν
ἀφῇ πάλιν λαγχάνων τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ. διὸ πάντων
μάλιστ᾽ ἄξιον τούτοις χαλεπαίνειν.

21 Οὐκοῦν ὡς μὲν ἀφῆκέ με πάντων, ὅτε ἐγιγνόμην
τῶν ἀνδραπόδων πρατὴρ, ἐπέδειξα· ὅτι δ᾽ οὐκ ἐῶσιν
οἱ νόμοι τούτων εἶναι δίκας, ἀκηκόατε ἀρτίως ἀναγι-
γνωσκομένου τοῦ νόμου. ἵνα δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
μή τις οἴηται τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν δικαί-
οις ἁλισκόμενόν με ἐπὶ τοῦτο ἀποχωρεῖν, καὶ καθ᾽ ἕκα-
στον ὧν ἐγκαλεῖ βούλομαι δεῖξαι αὐτὸν ψευδόμενον.
22 λέγε δ᾽ αὐτὸ τὸ ἔγκλημα, ὅ μοι δικάζεται.

ΕΓΚΛΗΜΑ. 973

[Ἔβλαψέ με Νικόβουλος ἐπιβουλεύσας ἐμοὶ καὶ τῇ οὐ-
σίᾳ τῇ ἐμῇ, ἀφελέσθαι κελεύσας Ἀντιγένην τὸν ἑαυτοῦ
οἰκέτην τὸ ἀργύριον τοῦ ἐμοῦ οἰκέτου, ὃ ἔφερε καταβο-
λὴν τῇ πόλει τοῦ μετάλλου, ὃ ἐγὼ ἐπριάμην ἐνενήκοντα
μνῶν, καὶ αἴτιος ἐμοὶ γενόμενος ἐγγραφῆναι τὸ διπλοῦν
τῷ δημοσίῳ.]

23 Ἐπίσχες. ταυτὶ πάντα, ἃ νῦν ἐγκέκληκεν ἐμοὶ,
πρότερον τὸν Εὔεργον αἰτιασάμενος τὴν δίκην εἷλεν.
μεμαρτύρηται μὲν δὴ καὶ ἐν ἀρχῇ μοι τοῦ λόγου πρὸς
ὑμᾶς ὡς ἀπεδήμουν, ὅτε τούτοις αἱ πρὸς ἀλλήλους
ἐγίγνοντο διαφοραί· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐγκλή-
ματος τούτου δῆλόν ἐστιν. οὐδαμοῦ γὰρ ὡς ἐγώ τι
πεποίηκα τούτων ἔγραψεν, ἀλλ᾽ ὑπογράψας ἐπιβου-
λεῦσαί με αὐτῷ καὶ τῇ οὐσίᾳ προστάξαι μέ φησι τῷ
παιδὶ ταῦτα ποιεῖν, ψευδόμενος· πῶς γὰρ ἐγὼ προσ-
έταξα, ὃς ὅτε ἐξέπλεον τῶν γενησομένων ἐνταῦθ᾽ οὐδ᾽
24 ὁτιοῦν δήπουθεν ᾔδειν; εἶτα καὶ πόση μωρία, λέγον-
τα ὡς ἐπεβούλευον ἀτιμῶσαι καὶ τὰ ἔσχατα πρᾶξαι,
οἰκέτῃ με ταῦτα προστάξαι γεγραφέναι, ἃ οὐδὲ πολί-

της πολίτην δύναιτ' ἂν ποιῆσαι; τί οὖν ἐστι τοῦτο; οὐκ ἔχων, οἶμαι, κατ' οὐδὲν διὰ τὴν ἀποδημίαν εἰς ἐμὲ τούτων ἀνενεγκεῖν τι, συκοφαντεῖν δὲ βουλόμενος, ὡς προσέταξα ἐνέγραψεν· οὐδὲ γὰρ λόγος ἦν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐποίησεν. λέγε τἀκόλουθον.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

25 [Καὶ ἐπειδὴ ὦφλον ἐγὼ τῷ δημοσίῳ, καταστήσας Ἀντιγένην τὸν ἑαυτοῦ οἰκέτην εἰς τὸ ἐργαστήριον τὸ ἐμὸν τὸ ἐπὶ Θρασύλλῳ κύριον τῶν ἐμῶν, ἀπαγορεύοντος ἐμοῦ.]

Ἐπίσχες. πάλιν ταυτὶ πάντα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πρά- 974
γματος ἐξελεγχθήσεται ψευδόμενος. γέγραφε γὰρ καταστῆσαι μὲν ἐμὲ, ἀπαγορεύειν δὲ αὐτόν. ταῦτα δ' οὐχ οἷόν τε τὸν μὴ παρόντα. οὔτε γὰρ καθίστην ἐγὼ ὅ γε ὢν ἐν τῷ Πόντῳ, οὔτ' ἀπηγόρευεν οὗτος τῷ μὴ
26 παρόντι· πῶς γάρ; πῶς οὖν εἰς ἀνάγκην ἦλθε ταῦθ' οὕτω γράψαι; ὁ Εὔεργος τότ', οἶμαι, πλημμελῶν ὧν δέδωκε δίκην, συνήθως ἔχων ἐμοὶ καὶ γνώριμος ὢν κατέστησε τὸν οἰκέτην οἴκοθεν λαβὼν παρ' ἐμοῦ φυλάττειν ὡς αὐτόν. εἰ μὲν οὖν ἔγραψε τἀληθὲς, γέλως ἂν ἦν· τί γὰρ, εἰ κατέστησεν Εὔεργος, ἐγώ σε ἀδικῶ; φεύγων δὲ τοῦτο τοιαῦτ' ἠνάγκασται γράφειν, ἵν' ᾖ πρὸς ἐμὲ αὐτῷ τὸ ἔγκλημα. λέγε τὰ ἐφεξῆς.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

[Κἄπειτα πείσας τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμοὺς καθίζεσθαι εἰς τὸν κεγχρεῶνα ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἐμῇ.]

27 Τουτὶ παντελῶς ἤδη καὶ ἀναιδές ἐστιν· οὐ γὰρ μόνον ἐκ τοῦ προκαλεῖσθαι τούτους παραδοῦναι, τοῦτον δὲ μὴ ἐθέλειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ πάντων δῆλόν ἐστι ψεῦδος ὄν. τίνος γὰρ ἕνεκ' ἔπειθον; ἵνα νὴ Δί' αὐτοὺς κτήσωμαι. ἀλλ' αἱρέσεώς μοι δοθείσης ἢ ἔχειν

ἢ κομίσασθαι τὰ ἐμαυτοῦ, εἱλόμην κομίσασθαι, καὶ ταῦτα μεμαρτύρηται. λέγε δὲ τὴν πρόκλησιν ὅμως.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ.

28 Ταύτην τοίνυν οὐχὶ δεξάμενος τὴν πρόκλησιν, ἀλλὰ φυγὼν, σκέψασθε οἷον εὐθέως μετὰ ταῦτ' ἐγκαλεῖ. λέγε τὸ ἐχόμενον.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

[Καὶ κατεργασάμενος τὴν ἀργυρῖτιν, ἣν οἱ ἐμοὶ οἰκέται εἰργάσαντο, καὶ ἔχων τὸ ἀργύριον τὸ ἐκ ταύτης τῆς ἀργυρίτιδος.]

Πάλιν ταῦτα πῶς ἔνεστ' ἐμοὶ πεπρᾶχθαι τῷ μὴ 975
παρόντι, καὶ περὶ ὧν Εὐέργου κατεδικάσω; λέγε δ' αὐτὸ τὸ ἔγκλημα ἑξῆς.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

29 [Καὶ ἀποδόμενος τὸ ἐργαστήριον τὸ ἐμὸν καὶ τοὺς οἰκέτας παρὰ τὰς συνθήκας, ἃς ἔθετο πρὸς ἐμέ.]

Ἐπίσχες. τουτὶ πολὺ πάνθ' ὑπερβέβληκε τἄλλα. πρῶτον μὲν γὰρ παρὰ τὰς συνθήκας φησὶν, ἃς ἔθετο πρὸς ἐμέ. αὗται δ' εἰσὶ τίνες; ἐμισθώσαμεν τῶν τόκων τῶν γιγνομένων τούτῳ τὰ ἡμέτερα ἡμεῖς, καὶ ἄλλο οὐδέν· πρατὴρ μὲν γὰρ ὁ Μνησικλῆς ἡμῖν ἐγεγό-
30 νει τούτου παρόντος καὶ κελεύοντος. μετὰ ταῦτα δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡμεῖς ἑτέροις ἀπεδόμεθα, ἐφ' οἷσπερ αὐτοὶ ἐπριάμεθα, οὐ μόνον κελεύοντος ἔτι τούτου, ἀλλὰ καὶ ἱκετεύοντος· οὐδεὶς γὰρ ἤθελε δέχεσθαι τοῦτον πρατῆρα. τί οὖν αἱ τῆς μισθώσεως ἐνταῦθα συνθῆκαι; τί τοῦτο, ὦ φαυλότατ' ἀνθρώπων, ἐνέγραψας; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοῦ κελεύοντος καὶ ἐφ' οἷσπερ ἐωνήμεθα αὐτοὶ πάλιν ἀπεδόμεθα, λέγε τὴν μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

31 *Μαρτυρεῖς τοίνυν καὶ σύ· ἃ γὰρ ἡμεῖς πέντε καὶ ἑκατὸν μνῶν ἐωνήμεθα, ταῦθ' ὕστερον τριῶν ταλάντων καὶ δισχιλίων καὶ ἑξακοσίων ἀπέδου σύ· καίτοι τίς ἂν καθάπαξ πρατῆρά σ' ἔχων σοὶ δραχμὴν ἔδωκε μίαν; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.*

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

32 *Ἔχων μὲν τοίνυν ἣν ἐπείσθη τῶν αὑτοῦ τιμὴν,*
δεηθεὶς δ' ἐμοῦ τότε γενέσθαι πρατῆρα καθ' ὃ συνέ-
βαλον ἀργύριον, αὐτὸς δυοῖν ταλάντοιν προσδικάζε- 976
ται. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐγκλημάτων ἔτ' ἐστὶ δεινότερα.
λέγε δή μοι τὸ λοιπὸν τοῦ ἐγκλήματος.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

33 *Ἐνταυθὶ πόλλ' ἄττα καὶ δεινα μοι ἄλλα ἐγκαλεῖ· καὶ γὰρ αἰκίαν καὶ ὕβριν καὶ βιαίων καὶ πρὸς ἐπικλήρους ἀδικήματα. τούτων δ' εἰσὶν ἑκάστου χωρὶς αἱ δίκαι καὶ οὔτε πρὸς ἀρχὴν τὴν αὐτὴν οὔθ' ὑπὲρ τιμημάτων τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἡ μὲν αἰκία καὶ τὰ τῶν βιαίων πρὸς τοὺς τετταράκοντα, αἱ δὲ τῆς ὕβρεως πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, ὅσα δ' εἰς ἐπικλήρους, πρὸς τὸν ἄρχοντα. οἱ δὲ νόμοι καὶ τούτων διδόασι τὰς παραγραφὰς ἀντιλαγχάνειν, περὶ ὧν οὐκ εἰσὶν εἰσαγωγεῖς. λέγε δ' αὐτοῖς τουτονὶ τὸν νόμον.*

ΝΟΜΟΣ.

34 *Τοῦτο τοίνυν ἐμοῦ παραγεγραμμένου πρὸς τῇ ἄλλῃ παραγραφῇ, καὶ οὐκ ὄντων εἰσαγωγέων τῶν θεσμοθετῶν ὑπὲρ ὧν λαγχάνει Πανταίνετος, ἐξαλήλιπται καὶ οὐ πρόσεστι τῇ παραγραφῇ. τὸ δ' ὅπως ὑμεῖς σκοπεῖτε· ἐμοὶ μὲν γὰρ, ἕως ἂν ἔχω τὸν νόμον*

αὐτὸν δεικνύναι, οὐδ' ὁτιοῦν διαφέρει· οὐ γαρ τὸ γιγνώσκειν καὶ συνιέναι τὰ δίκαια ὑμῶν ἐξαλεῖψαι δυνήσεται.

35 Λαβὲ δὴ καὶ τὸν μεταλλικὸν νόμον· καὶ γὰρ ἐκ τούτου δείξειν οἶμαι οὐκ οὖσαν εἰσαγώγιμον τὴν δίκην, χάριτός τε ὢν μᾶλλον ἄξιος ἢ τοῦ συκοφαντεῖσθαι. λέγε.

ΝΟΜΟΣ.

Οὗτος σαφῶς ὁ νόμος διῄρηκεν ὧν εἶναι δίκας
προσήκει μεταλλικάς. οὐκοῦν ὁ μὲν νόμος, ἐάν τις
ἐξίλλῃ τινὰ τῆς ἐργασίας, ὑπόδικον ποιεῖ· ἐγὼ δ' οὐχ 977
ὅπως αὐτὸς ἐξίλλω, ἀλλ' ὧν ἄλλος τοῦτον ἀπεστέρει,
τούτων ἐγκρατῆ κατέστησα καὶ παρέδωκα, καὶ πρατὴρ
36 *τούτου δεηθέντος ἐγενόμην. ναί, φησίν· ἀλλὰ κἂν*
ἄλλο τι ἀδικῇ τις περὶ τὰ μέταλλα, καὶ τούτων εἰσὶ δί-
και. ὀρθῶς γ', ὦ Πανταίνετε· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν;
ἂν τύφῃ τις, ἂν ὅπλα ἐπιφέρῃ, ἂν ἐπικατατέμνῃ τῶν
μέτρων ἐντός. ταῦτ' ἔστι τἄλλα, ὧν οὐδὲν δήπου πέ-
πρακται πρὸς ὑμᾶς ἐμοί, πλὴν εἰ τοὺς κομιζομένους,
ἃ προεῖντό σοι, μεθ' ὅπλων ἥκειν νομίζεις. εἰ δὲ ταῦθ'
ἡγεῖ, πρὸς ἅπαντας τοὺς προϊεμένους τὰ ἑαυτῶν εἰσί
37 *σοι δίκαι μεταλλικαί. ἀλλ' οὐ δίκαιον. φέρε γάρ, ὅστις*
ἂν μέταλλον παρὰ τῆς πόλεως πρίηται, τοὺς κοινοὺς
παρελθὼν νόμους, καθ' οὓς καὶ διδόναι καὶ λαμβά-
νειν πᾶσι προσήκει δίκας, ἐν ταῖς μεταλλικαῖς δικάσε-
ται, ἐὰν δανείσηται παρά τού τι, ἂν κακῶς ἀκούσῃ;
ἂν πληγὰς λάβῃ; ἂν κλοπὴν ἐγκαλῇ; ἂν προεισφο-
38 *ρὰν μὴ κομίζηται; ἂν ὅλως ἄλλο τι; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶ-*
μαι, ἀλλὰ τὰς μεταλλικὰς εἶναι δίκας τοῖς κοινωνοῦσι
μετάλλου καὶ τοῖς εἰς ἕτερον συντρήσασιν καὶ ὅλως
τοῖς ἐργαζομένοις τὰ μέταλλα καὶ τῶν ἐν τῷ νόμῳ τι
ποιοῦσι, τῷ δὲ δανείσαντι Πανταινέτῳ, καὶ ταῦτ' ἀπει-

ληφότι γλίσχρως καὶ μόλις παρὰ τούτου, οὐκ εἶναι δίκην μεταλλικὴν προσφευκτέον, οὐδ' ἐγγύς.

39 Ὡς μὲν οὖν οὔτ' ἠδίκηκα τοῦτον οὐδὲν οὔτ' εἰσαγώγιμος ἐκ τῶν νόμων ἐστὶν ἡ δίκη, ταῦτ' ἄν τις σκοπῶν ῥᾳδίως γνοίη. οὐδὲν τοίνυν δίκαιον ἔχων οὐδὲ καθ' ἓν λέγειν ὑπὲρ ὧν ἐγκαλεῖ, ἀλλὰ καὶ ψευδῆ γε- 978
γραφὼς εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ περὶ ὧν ἀφῆκε δικαζόμενος, τοῦ ἐξελθόντος μηνὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἔμελλον εἰσιέναι τὴν δίκην, ἤδη τῶν δικαστηρίων ἐπικεκληρωμένων, προσελθὼν καὶ περιστήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ, τὸ ἐργαστήριον τῶν συνεστώτων, πρᾶ-
40 γμα ποιεῖ πάνδεινον· ἀναγιγνώσκει μοι πρόκλησιν μακρὰν, ἀξιῶν, ὅν φησιν οἰκέτην ταῦτα συνειδέναι, βασανίζεσθαι, κἂν μὲν ᾖ ταῦτ' ἀληθῆ, τὴν δίκην ἀτίμητον ὀφλεῖν αὐτῷ, ἐὰν δὲ ψευδῆ, τὸν βασανιστὴν Μνησικλέα ἐπιγνώμονα εἶναι τῆς τιμῆς τοῦ παιδός. λαβὼν δ' ἐγγυητὰς τούτων παρ' ἐμοῦ, καὶ σημηναμέ-
41 νου τὴν πρόκλησιν ἐμοῦ, οὐχ ὡς δίκαιον ὄν· ποῦ γάρ ἐστι δίκαιον ἐν οἰκέτου σώματι καὶ ψυχῇ ἢ δύο ὠφληκέναι τάλαντα ἢ μηδὲν τὸν συκοφαντοῦντα ζημιοῦσθαι; ἀλλ' ἐγὼ πολλῷ τῷ δικαίῳ περιεῖναι βουλόμενος συνεχώρουν. καὶ μετὰ ταῦτα προσκαλεῖται μέν με τὴν δίκην πάλιν, ἐπειδὴ θᾶττον ἀνείλετο τὰς παρακαταβολάς· οὕτως εὐθὺς ἦν δῆλος οὐδ' οἷς αὐτὸς ὡρί-
42 σατο ἐμμένων δικαίοις. ἐπειδὴ δ' ἥκομεν πρὸς τὸν βασανιστὴν, ἀντὶ τοῦ τὴν πρόκλησιν ἀνοίξας δεῖξαι τὰ γεγραμμένα καὶ κατὰ ταῦτα πράττειν ὅ τι δόξαι (διὰ γὰρ τὸν θόρυβον τὸν τότε καὶ τὸ μέλλειν καλεῖσθαι τὴν δίκην τοιοῦτον ἦν· προκαλοῦμαί σε ταυτί· δέχομαι· φέρε δὴ τὸν δακτύλιον· λαβέ· τίς δ' ἐγγυητής; οὑτοσί· οὐδὲν οὔτ' ἀντίγραφον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐποιησάμην τοιοῦτον) ἀντὶ δὲ τοῦ ταῦθ' οὕτως ὥσπερ λέ-

γω πράττειν ἑτέραν ἧκεν ἔχων πρόκλησιν, ἀξιῶν αὐ- 979
τὸς βασανίζειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιλαβόμενος εἷλκε,
43 καὶ ἐνέλειπεν οὐδὲν ἀσελγείας. καὶ ἔγωγ᾽ ἐνεθυμήθην, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡλίκον ἐστὶ πλεονέκτημα τὸ μὴ καταπεπλῆχθαι τὸν βίον. ἐγὼ γὰρ ἐμαυτῷ ταῦτα πάσχειν ἐδόκουν καταφρονούμενος τῷ ἁπλῶς καὶ ὡς πέφυκα ζῆν, καὶ δίκην διδόναι παμμεγέθη ταῦτ᾽ ἀνεχόμενος· ὅτι δ᾽ οὖν ἠναγκαζόμην, παρ᾽ ἃ ἡγούμην δίκαια εἶναι, ἀντιπροκαλεῖσθαι, καὶ τὸν οἰκέτην παρεδίδουν. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, λέγε τὴν πρόκλησιν.

ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ.

44 Φυγὼν μὲν τοίνυν ταῦτα, φυγὼν δ᾽ ἃ τὸ πρῶτον αὐτὸς προὐκαλέσατο, ἔγωγε, ὅ τι ποτ᾽ ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, θαυμάζω. ἵνα δ᾽ εἰδῆτε ὑφ᾽ οὗ φησὶ καὶ τὰ δεινὰ πεπονθέναι, θεάσασθε. οὗτός ἐστιν ὁ Πανταίνετον ἐκβαλών, οὗτός ἐσθ᾽ ὁ κρείττων τῶν φίλων τῶν Πανταινέτου καὶ τῶν νόμων. οὐ γὰρ ἔγωγ᾽ ἐπεδήμουν, οὐδ᾽ αὐτὸς ἐγκαλεῖ.

45 Βούλομαι δ᾽ ὑμῖν καὶ δι᾽ ὧν τοὺς πρότερον δικαστὰς ἐξαπατήσας εἷλε τὸν Εὔεργον εἰπεῖν, ἵν᾽ εἰδῆθ᾽ ὅτι καὶ νῦν οὐδὲν οὔτ᾽ ἀναιδείας οὔτε τοῦ ψεύδεσθαι παραλείψει. πρὸς δὲ τούτοις καὶ περὶ ὧν ἐμοὶ δικάζεται νυνὶ τὰς αὐτὰς οὔσας ἀπολογίας εὑρήσετε· ὅσπερ ἔλεγχος ἀκριβέστατός ἐστιν ὑπὲρ τοῦ τότ᾽ ἐκεῖνον σεσυκοφαντῆσθαι. οὗτος γὰρ ᾐτιάσατο ἐκεῖνον πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις ἐλθόντ᾽ εἰς ἀγρὸν ὡς αὐτὸν ἐπὶ τὰς ἐπικλήρους εἰσελθεῖν καὶ τὴν μητέρα τὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς νόμους ἧκεν ἔχων τοὺς τῶν ἐπικλήρων πρὸς τὸ
46 δικαστήριον. καὶ πρὸς μὲν τὸν ἄρχοντα, ὃν τῶν τοιού- 980
των οἱ νόμοι κελεύουσιν ἐπιμελεῖσθαι καὶ παρ᾽ ᾧ τῷ μὲν ἠδικηκότι κίνδυνος περὶ τοῦ τί χρὴ παθεῖν ἢ ἀπο-

τῖσαι, τῷ δ' ἐπεξιόντι μετ' οὐδεμιᾶς ζημίας ἡ βοήθεια, οὐδέπω καὶ τήμερον ἐξήτασται, οὐδ' εἰσήγγειλεν οὔτ' ἐμὲ οὔτε τὸν Εὔεργον ὡς ἀδικοῦντας, ἐν δὲ τῷ δικαστηρίῳ ταῦτα κατηγόρει καὶ δυοῖν ταλάντοιν εἷλε δί-
47 κην. ἦν γάρ, οἶμαι, κατὰ μὲν τοὺς νόμους προειδότα τὴν αἰτίαν, ἐφ' ᾗ κρίνεται, ῥάδιον τἀληθῆ καὶ τὰ δίκαια ἐπιδείξαντ' ἀποφεύγειν, ἐν δὲ μεταλλικῇ δίκῃ, περὶ ὧν οὐδ' ἂν ἤλπισεν αὐτοῦ κατηγορηθήσεσθαι, χαλεπὸν παραχρῆμα ἔχειν ἀπολύσασθαι τὴν διαβολήν· ἡ δ' ὀργὴ παρὰ τῶν ἐξηπατημένων ὑπὸ τούτου δικαστῶν, ἐφ' ᾧ τὴν ψῆφον εἶχον πράγματι, τούτου κατεψη-
48 φίσατο. καίτοι τὸν ἐκείνους ἐξηπατηκότα τοὺς δικαστὰς ἆρ' ὀκνήσειν ὑμᾶς ἐξαπατᾶν οἴεσθε; ἢ πεπιστευκότα εἰσιέναι τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' οὐ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς συνεστῶσι μεθ' αὐτοῦ μάρτυσι, τῷ τ' ἀκαθάρτῳ καὶ μιαρῷ Προκλεῖ, τῷ μεγάλῳ τούτῳ, καὶ Στρατοκλεῖ τῷ πιθανωτάτῳ πάντων ἀνθρώπων καὶ πονηροτάτῳ, καὶ τῷ μηδὲν ὑποστελλόμενον μηδ' αἰσχυνόμενον
49 κλαήσειν καὶ ὀδυρεῖσθαι; καίτοι τοσούτου δεῖς ἐλέου τινὸς ἄξιος εἶναι ὥστε μισηθείης ἂν δικαιότατ' ἀνθρώπων ἐξ ὧν πεπραγμάτευσαι· ὅς γε ὀφείλων μνᾶς ἑκατὸν καὶ πέντε καὶ οὐχ οἷός τε ὢν διαλῦσαι, τοὺς ταῦτα συνευπορήσαντας καὶ γενομένους αἰτίους σοι τοῦ τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς συμβαλοῦσιν ἐξ ἀρχῆς, χω- 981
ρὶς ὧν περὶ αὐτὰ τὰ συμβόλαια ἠδικήκεις, καὶ πρὸς ἀτιμῶσαι ζητεῖς. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους τοὺς δανειζομένους ἴδοι τις ἂν ἐξισταμένους τῶν ὄντων· σοὶ δ' ὁ συμβεβληκὼς τοῦτο πέπονθε, καὶ δανείσας τάλαντον
50 δύο ὤφληκε συκοφαντηθείς. ἐγὼ δὲ τετταράκοντα μνᾶς δανείσας δυοῖν ταλάντοιν ταυτηνὶ φεύγω δίκην. καὶ ἐφ' οἷς δανείσασθαι μὲν οὐδεπώποτ' ἐδυνήθης ἑκατὸν μνῶν πλέον, πέπρακας δὲ καθάπαξ τριῶν ταλάν-

των καὶ δισχιλίων, εἰς ταῦτα τέτταρα, ὡς ἔοικεν, ἠδί-
κησαι τάλαντα. ὑπὸ τοῦ ταῦτα; ὑπὸ τοῦ οἰκέτου νὴ
Δία τοῦ ἐμοῦ. τίς δ' ἂν οἰκέτῃ παραχωρήσειε πολίτης
τῶν αὐτοῦ; ἢ τίς ἂν φήσειεν, ὧν δίκην λαχὼν ᾕρηκεν
οὗτος Εὔεργον, τούτων καὶ τὸν ἐμὸν παῖδα ὑπεύθυ-
51 νον εἶναι προσήκειν; χωρὶς δὲ τούτων αὐτὸς αὐτὸν
οὗτος ἀφῆκε τῶν τοιούτων αἰτιῶν ἁπασῶν. οὐ γὰρ
νῦν ἔδει λέγειν, οὐδ' εἰς τὴν πρόκλησιν γράφειν ἐν ᾗ
βασανίζειν ἐξῄτει, ἀλλὰ λαχόντα ἐκείνῳ τὴν δίκην τὸν
κύριον διώκειν ἐμέ. νῦν δ' εἴληχε μὲν ἐμοὶ, κατηγορεῖ
δ' ἐκείνου. ταῦτα δ' οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι· τίς γὰρ πώ-
ποτε τῷ δεσπότῃ λαχὼν τοῦ δούλου τὰ πράγματα, ὥσ-
περ κυρίου, κατηγόρησεν;
52 Ἐπειδὰν τοίνυν τις αὐτὸν ἔρηται "καὶ τί δίκαιον
"ἕξεις λέγειν πρὸς Νικόβουλον;" μισοῦσι, φησὶν, Ἀθη-
ναῖοι τοὺς δανείζοντας· Νικόβουλος δ' ἐπίφθονός
ἐστι, καὶ ταχέως βαδίζει, καὶ μέγα φθέγγεται, καὶ βα-
κτηρίαν φορεῖ· ταῦτα δ' ἐστὶν ἅπαντα, φησὶ, πρὸς
ἐμοῦ. καὶ ταῦτ' οὐκ αἰσχύνεται λέγων, οὐδὲ τοὺς
ἀκούοντας οἴεται μανθάνειν ὅτι συκοφαντοῦντός ἐστιν
53 λογισμὸς οὗτος, οὐκ ἀδικουμένου. ἐγὼ δ' ἀδικεῖν μὲν
οὐδένα τῶν δανειζόντων οἶμαι, μισεῖσθαι μέντοι τι- 982
νὰς ἂν εἰκότως ὑφ' ὑμῶν, οἳ τέχνην τὸ πρᾶγμα πε-
ποιημένοι μήτε συγγνώμης μήτ' ἄλλου μηδενός εἰσιν
ἀλλ' ἢ τοῦ πλείονος. διὰ γὰρ τὸ καὶ δεδανεῖσθαι πολ-
λάκις, μὴ μόνον αὐτὸς τούτῳ δανεῖσαι, οὐδ' ἐγὼ τού-
τους ἀγνοῶ οὐδὲ φιλῶ, οὐ μέντοι γ' ἀποστερῶ μὰ Δί'
54 οὐδὲ συκοφαντῶ. ὅστις δὲ εἴργασται μὲν ὥσπερ ἐγὼ
πλέων καὶ κινδυνεύων, εὐπορήσας δὲ μικρῶν ἐδάνεισε
ταῦτα, καὶ χαρίσασθαι βουλόμενος καὶ μὴ λαθεῖν διαρ-
ρυὲν αὐτὸν τὸ ἀργύριον, τί τις ἂν τοῦτον εἰς ἐκείνους
τιθείη; εἰ μὴ τοῦτο λέγεις, ὡς ὃς ἂν σοὶ δανείσῃ, τοῦ-

τον δημοσίᾳ μισεῖσθαι προσήκει. λέγε δή μοι τὰς μαρ-
τυρίας, τίς ἐγὼ πρὸς τοὺς συμβάλλοντας ἄνθρωπος
καὶ πρὸς τοὺς δεομένους εἰμί.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

55 Τοιοῦτος, ὦ Πανταίνετε, ἐγὼ ὁ ταχὺ βαδίζων καὶ
τοιοῦτος σὺ ὁ ἀτρέμας. ἀλλὰ μὴν περὶ τοῦ ἐμοῦ γε βα-
δίσματος ἢ τῆς διαλέκτου τἀληθῆ πάντ' ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, μετὰ παρρησίας. ἐγὼ γὰρ οὐχὶ λέ-
ληθα ἐμαυτὸν, οὐδ' ἀγνοῶ οὐ τῶν εὖ πεφυκότων κα-
τὰ ταῦτα ὢν ἀνθρώπων, οὐδὲ τῶν λυσιτελούντων ἑαυ-
τοῖς. εἰ γὰρ ἐν οἷς μηδὲν ὠφελοῦμαι ποιῶν, λυπῶ τι-
56 νὰς, πῶς οὐκ ἀτυχῶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; ἀλλὰ τί χρὴ
παθεῖν; ἂν τῷ δεῖνι δανείσω, διὰ ταῦτα δίκην προσ-
οφλεῖν; μηδαμῶς. κακίαν γὰρ ἐμοὶ καὶ πονηρίαν οὔθ'
οὗτος προσοῦσαν οὐδεμίαν δείξει οὔθ' ὑμῶν τοσού-
των ὄντων οὐδὲ εἷς σύνοιδεν. τἄλλα δὲ ταῦθ' ἕκαστος
ἡμῶν, ὅπως ἔτυχε, πέφυκεν, οἶμαι. καὶ φύσει μάχε-
σθαι μὲν ἔχοντα οὐκ εὔπορόν ἐστιν (οὐ γὰρ ἂν ἀλλή- 983
λων διεφέρομεν οὐδὲν), γνῶναι δ' ἰδόντα ἕτερον καὶ
57 ἐπιπλῆξαι ῥᾴδιον. ἀλλὰ τί τούτων ἐμοὶ πρὸς σὲ, Παν-
ταίνετε; πολλὰ καὶ δεινὰ πέπονθας; οὐκοῦν εἴληφας
δίκην. οὐ παρ' ἐμοῦ γε; οὐδὲ γὰρ ἠδικήθης οὐδὲν ὑπ'
ἐμοῦ. οὐ γὰρ ἄν ποτ' ἀφῆκας, οὐδ', ὅτ' Εὐέργῳ προῃ-
ροῦ λαγχάνειν, εἴασας ἐμὲ, οὐδὲ πρατῆρα ἠξίωσας ὑπο-
στῆναι τόν γε δεινά σε καὶ πολλὰ εἰργασμένον. εἶτα
καὶ πῶς ἂν ὁ μὴ παρὼν μηδ' ἐπιδημῶν ἐγὼ τί σε ἠδί-
58 κησα; εἰ τοίνυν ὡς οἷόν τε μέγιστ' ἠδικῆσθαι δοίη τις
αὐτῷ καὶ ἐρεῖν ἅπαντα τἀληθῆ περὶ τούτων νυνὶ, ἐκεῖ-
νό γ' οἶμαι πάντας ἂν ὑμᾶς ὁμολογῆσαι, ὅτι πολλὰ
συμβέβηκεν ἠδικῆσθαί τισιν ἤδη μείζω τῶν εἰς χρήμα-
τα γιγνομένων ἀδικημάτων· καὶ γὰρ ἀκούσιοι φόνοι

καὶ ὕβρεις εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα γίγνεται. ἀλλ' ὅμως ἁπάντων τούτων ὅρος καὶ λύσις τοῖς
59 παθοῦσι τέτακται τὸ πεισθέντας ἀφεῖναι. καὶ τοῦθ' οὕτω τὸ δίκαιον ἐν πᾶσιν ἰσχύει ὥστε, ἂν ἑλών τις ἀκουσίου φόνου καὶ σαφῶς ἐπιδείξας μὴ καθαρὸν μετὰ ταῦτ' αἰδέσηται καὶ ἀφῇ, οὐκέτ' ἐκβαλεῖν κύριος τὸν αὐτόν ἐστιν. οὐδέ γ', ἂν ὁ παθὼν αὐτὸς ἀφῇ τοῦ φόνου, πρὶν τελευτῆσαι, τὸν δράσαντα, οὐδενὶ τῶν λοιπῶν συγγενῶν ἔξεστιν ἐπεξιέναι, ἀλλ' οὓς ἐκπίπτειν καὶ φεύγειν, ἂν ἁλίσκωνται, καὶ τεθνάναι προστάττουσιν οἱ νόμοι, τούτους, ἂν ἀφεθῶσιν, ἅπαξ ἁπάν-
60 των ἐκλύει τῶν δεινῶν τοῦτο τὸ ῥῆμα. εἶθ' ὑπὲρ μὲν ψυχῆς καὶ τῶν μεγίστων οὕτως ἰσχύει καὶ μένει τὸ ἀφεῖναι, ὑπὲρ δὲ χρημάτων καὶ ἐλαττόνων ἐγκλημάτων ἄκυρον ἔσται; μηδαμῶς. οὐ γὰρ εἰ μὴ τῶν δικαίων ἐγὼ παρ' ὑμῖν τεύξομαι, τοῦτ' ἔστι δεινότατον, 984
ἀλλ' εἰ πρᾶγμα δίκαιον ὡρισμένον ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου νῦν καταλυθήσεται ἐφ' ἡμῶν.

XXXVIII.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ ΠΡΟΣ ΝΑΥΣΙΜΑΧΟΝ ΚΑΙ ΞΕΝΟΠΕΙΘΗΝ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Ναυσίμαχος καὶ Ξενοπείθης ἐπετροπεύθησαν ὑπὸ Ἀρισταίχμου, ἐγγραφέντες δὲ εἰς ἄνδρας ἔλαχον δίκην ἐπιτροπῆς αὐτῷ, εἶτα διελύσαντο λαβόντες τρία τάλαντα, καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν τῶν ἐγκλημάτων. καὶ ὁ μὲν τετελεύτηκε καταλιπὼν παῖδας τέτταρας, τούτοις δὲ μετὰ χρόνον συχνὸν ὁ Ναυσίμαχος καὶ Ξενοπείθης δικάζονται βλάβης, χρήματα ἀπαιτοῦντες ἐκ

τῆς ἐπιτροπῆς. οἱ δὲ παραγράφονται παρατιθέμενοι τὸν νόμον τὸν οὐκ ἐῶντα περὶ ὧν ἄν τις ἄφεσιν δῷ καὶ ἀπαλλαγὴν πάλιν δικάζεσθαι.

Δεδωκότων, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν νόμων πα-
ραγράψασθαι περὶ ὧν ἄν τις ἀφεὶς καὶ ἀπαλλάξας πά-
λιν δικάζηται, γεγενημένων ἀμφοτέρων τούτων τῷ
πατρὶ πρὸς Ναυσίμαχον καὶ Ξενοπείθην τοὺς εἰληχό- 985
τας ἡμῖν, παρεγραψάμεθα, ὥσπερ ἠκούσατε ἀρτίως,
2 μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην. δεήσομαι δὲ καὶ δί-
καια καὶ μέτρια ὑμῶν ἁπάντων, πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς
ἀκοῦσαί μου λέγοντος, εἶτ', ἐὰν ἀδικεῖσθαι δοκῶ καὶ μὴ
προσήκοντος ἐγκλήματος φεύγειν δίκην, βοηθῆσαί μοι
τὰ δίκαια. ὃ μὲν γὰρ ὑμεῖς ἐπὶ τῇ δίκῃ τίμημα ἀκηκόατε,
τριάκοντα μναῖ εἰσίν, ὧν δὲ φεύγομεν χρημάτων, τέτ-
ταρα τάλαντα. ὄντες γὰρ δύο τέτταρας εἰλήχασι δίκας
ἡμῖν, τῶν αὐτῶν χρημάτων πάσας, τρισχιλίων ἑκά-
στην, βλάβης· καὶ νυνὶ πρὸς τριάκοντα μνῶν ἐπίγραμ-
μα ὑπὲρ τοσούτων χρημάτων εἰς ἀγῶνα καθέσταμεν.
3 τὴν μὲν οὖν συκοφαντίαν τὴν τούτων, καὶ μεθ' ὅσης
ἐπιβουλῆς ἐληλύθασιν ἐφ' ἡμᾶς, ἐξ αὐτῶν τῶν πεπρα-
γμένων εἴσεσθε. ἀναγνώσεται δὲ πρῶτον μὲν ὑμῖν
τὰς μαρτυρίας, ὡς ἀφεῖσαν τὸν πατέρα ἡμῶν ὧν ἐνε-
κάλεσαν εἰς τὴν ἐπιτροπήν· κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ παρ-
εγραψάμεθα μὴ εἰσαγώγιμον εἶναι τὴν δίκην. καί μοι
λέγε ταυτασὶ τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

4 Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ δίκας ἔλαχον τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἀφεῖσαν ταύτας καὶ τὰ συγχωρηθέντα χρήματα ἔχουσιν, ἀκούετε τῶν μαρτύρων. ὅτι δ' οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι περὶ τῶν οὕτω πραχθέντων

αὖθις δικάζεσθαι, νομίζω μὲν ἅπαντας ὑμᾶς εἰδέναι, κἂν μηδὲν εἴπω περὶ αὐτῶν ἐγὼ, βούλομαι δ' ὅμως καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνῶναι. λέγε τὸν νόμον.

ΝΟΜΟΣ. 986

5 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοῦ νόμου σαφῶς λέγοντος ἕκαστα, ὧν μὴ εἶναι δίκας· ὧν ἕν ἐστιν, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις κύριον, περὶ ὧν ἄν τις ἀφῇ καὶ ἀπαλλάξῃ, μὴ δικάζεσθαι. οὕτω τοίνυν καὶ μετὰ πολλῶν μαρτύρων τῆς ἀφέσεως γεγονυίας, καὶ φανερῶς ἀπολύοντος ἡμᾶς τοῦ νόμου, εἰς τοῦτο ἐληλύθασιν ἀναι-
6 σχυντίας οὗτοι καὶ τόλμης ὥστε τεττάρων μὲν καὶ δέκα ἐτῶν γεγενημένων ἀφ' οὗ τὸν πατέρα ἡμῶν ἀφεῖσαν, εἴκοσι δὲ καὶ δυοῖν ἀφ' οὗ τυγχάνουσι γεγραμμένοι, τετελευτηκότος δὲ καὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἡμετέρου, πρὸς ὃν αὐτοῖς ἐγένοντο αἱ διαλλαγαὶ, καὶ τῶν ἐπιτρόπων, οἳ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον τῶν ἡμετέρων ἐγένοντο κύριοι, καὶ τῆς ἑαυτῶν μητρὸς, ἥτις ἅπαντα ταῦτα ᾔδει, καὶ διαιτητῶν καὶ μαρτύρων καὶ πάντων τῶν πλείστων ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμετέραν ἀπειρίαν καὶ τὴν ἐξ ἀνάγκης ἄγνοιαν τῶν πεπραγμένων ἕρμαιον νομίσαντες ἑαυτῶν τὰς δίκας ἡμῖν ἔλαχον ταυτασὶ, καὶ λόγον
7 οὔτε δίκαιον οὔτ' ἐπιεικῆ τολμῶσι λέγειν. φασὶ γὰρ οὐκ ἀποδόσθαι τὰ πατρῷα ὧν ἐκομίζοντο χρημάτων, οὐδ' ἀποστῆναι τῶν ὄντων, ἀλλ' ὅσα αὐτοῖς κατελείφθη χρέα καὶ σκεύη καὶ ὅλως χρήματα, ταῦθ' ἑαυτῶν γίγνεσθαι. ἐγὼ δ' οἶδ' ἀκούων ὅτι τὴν οὐσίαν Ξενοπείθης καὶ Ναυσικράτης ἅπασαν χρέα κατέλιπον, καὶ φανερὰν ἐκέκτηντο μικράν τινα· εἰσπραχθέντων δὲ τῶν χρεῶν καί τινων σκευῶν πραθέντων, ἔτι δ' ἀνδραπόδων, καὶ τὰ χωρία καὶ τὰς συνοικίας ἐπρίαντο
8 οἱ ἐπίτροποι, ἃ παρέλαβον οὗτοι. εἰ μὲν οὖν μηδὲν

ἠμφισβητήθη περὶ τούτων πρότερον, μηδ᾽ ὡς οὐ κα-
λῶς διῳκημένων εἰς δίκην ἦλθεν, ἄλλος ἂν ἦν λόγος· 987
ἐπειδὴ δ᾽ ὅλην τὴν ἐπιτροπὴν ἐγκαλέσαντες οὗτοι καὶ
δίκας λαχόντες χρήματ᾽ ἐπράξαντο, πάντα ταῦτα ἀφεῖ-
ται τότε. οὔτε γὰρ οὗτοι τοῦ ὀνόματος δήπου τοῦ τῆς
ἐπιτροπῆς τὰς δίκας ἐδίωκον, ἀλλὰ τῶν χρημάτων,
οὔτ᾽ ἐκεῖνοι τοὔνομα τοῦτο ἐωνοῦντο ὧν ἀπέτισαν χρη-
μάτων, ἀλλὰ τὰ ἐγκλήματα.

9 Ὅτι μὲν οὖν ὧν πρὸ τῶν ἀπαλλαγῶν εἰσέπραξε
χρεῶν ὁ πατὴρ ἢ ὅλως ἔλαβε χρημάτων ἐκ τῆς ἐπιτρο-
πῆς, οὐδενός εἰσι δίκαι τούτοις καθ᾽ ἡμῶν ἀπηλλα-
γμένοις, ἐξ αὐτῶν τῶν νόμων καὶ τῆς ἀφέσεως ἱκανῶς
πάντας ἡγοῦμαι ὑμᾶς μεμαθηκέναι. ὅτι δ᾽ ὕστερον
οὐκ ἔνι τὴν κομιδὴν γεγενῆσθαι τούτων τῶν χρημά-
των (τοῦτο γὰρ πλάττουσιν οὗτοι καὶ παράγουσι),
10 τοῦτο βούλομαι δεῖξαι. τὸν μὲν γὰρ πατέρ᾽ οὐδ᾽ ἂν
αἰτιάσαιντο λαβεῖν· τέτταρσι γὰρ ἢ τρισὶ μησὶν ὕστε-
ρον ἢ διελύσατο πρὸς τούτους ἐτελεύτησεν. ὡς δ᾽ οὐ-
δὲ Δημάρετον τὸν καταλειφθέντα ἡμῶν ἐπίτροπον λα-
βεῖν οἷόν τε (καὶ γὰρ τοῦτον ἔγραψαν εἰς τὸ ἔγκλημα),
11 καὶ τοῦτο ἐπιδείξω. μέγιστοι μὲν οὖν ἡμῖν εἰσιν οὗτοι
μάρτυρες· οὐδαμοῦ γὰρ φανήσονται δίκην εἰληχότες
ζῶντι τῷ Δημαρέτῳ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πρᾶγμα ἄν
τις αὐτὸ σκοπῶν καὶ θεωρῶν ἴδοι οὐ μόνον οὐχὶ λα-
βόντα, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐνὸν αὐτῷ λαβεῖν. ἦν μὲν γὰρ τὸ
χρέως ἐν Βοσπόρῳ, ἀφίκετο δ᾽ οὐδεπώποτε εἰς τὸν τό-
πον τοῦτον ὁ Δημάρετος· πῶς οὖν εἰσέπραξεν; ἔπεμ-
12 ψε νὴ Δία, εἴποι τις ἄν, τὸν κομιούμενον. σκοπεῖτε δὴ
τοῦτο οὑτωσί. ὤφειλεν Ἑρμῶναξ στατῆρας ἑκατὸν 988
παρὰ Ναυσικράτους λαβὼν τούτοις. τούτων Ἀρίσται-
χμος ἐπίτροπος καὶ κηδεμὼν ἐγένετο ἑκκαίδεκα ἔτη.
οὐκοῦν ἅ γε τούτων ἀνδρῶν γεγονότων δι᾽ ἑαυτοῦ

διέλυε χρήματα ὁ Ἑρμῶναξ, οὐκ ἀπέδωκεν, ὅτ' ἦσαν παῖδες· οὐ γὰρ δίς γε ταὐτὰ κατετίθει. ἔστιν οὖν οὕτω τις ἀνθρώπων ἄτοπος ὥσθ' ἃ τοὺς κυρίους διεκρούσατο μὴ καταθεῖναι τοσοῦτον χρόνον, ταῦτα τῷ μὴ κυρίῳ πέμψαντι γράμματα ἑκὼν ἀποδοῦναι; ἐγὼ
13 μὲν οὐκ οἶμαι. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, καὶ ὁ μὲν πατὴρ ἐτελεύτησεν εὐθέως μετὰ τὰς διαλύσεις, τῷ Δημαρέτῳ δ' οὐδεπώποθ' οὗτοι τούτων τῶν χρημάτων δίκην ἔλαχον, οὐδ' ὅλως ἐξέπλευσεν ἐκεῖνος οὐδ' ἀπεδήμησεν ἐκεῖσε, λαβὲ τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

14 Ὅτι μὲν τοίνυν οὔθ' ὁ πατὴρ μετὰ τὴν ἄφεσιν τὰ χρήματ' εἰσέπραξεν, οὔτ' ἂν ἔδωκεν ἑκὼν οὐδεὶς, εἴ τινα ἔπεμψεν ὁ Δημάρετος, οὔτ' ἀνέπλευσεν αὐτὸς οὐδ' ἀφίκετο ἐκεῖσε, δῆλον ἐκ τῶν χρόνων καὶ τῶν μαρτυριῶν ὑμῖν γέγονεν. βούλομαι τοίνυν καὶ ὅλως ψευδομένους αὐτοὺς ὅλον τὸ πρᾶγμα ἐπιδεῖξαι. οὗτοι γὰρ γεγράφασιν εἰς ὃ νῦν ἔγκλημα διώκουσιν, ὀφείλειν ἡμᾶς τὸ ἀργύριον κομισαμένου τοῦ πατρὸς καὶ παραδόντος αὐτοῖς τοῦτο τὸ χρέως ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἐπιτροπῆς ὀφειλόμενον. καί μοι λέγε αὐτὸ τὸ ἔγκλημα λαβών.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

15 Ἀκούετε γεγραμμένον ἐν τῷ ἐγκλήματι "παραδόντος ἐμοὶ τοῦ Ἀρισταίχμου τὸ χρέως ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἐπιτροπῆς." ὅτε τοίνυν ἐλάγχανον τῷ πατρὶ τῆς 989
ἐπιτροπῆς, τἀναντία ἐγράψαντο τούτων· ὡς γὰρ οὐκ ἀποδόντι λόγον τότ' ἐγκαλοῦντες φαίνονται. λέγε αὐτὸ τὸ ἔγκλημα, ὃ τότ' ἔλαχον τῷ πατρί.

ΕΓΚΛΗΜΑ.

16 Ἐν ποίῳ δὴ λόγῳ νῦν ἐγκαλεῖτε ὡς παρέδωκεν,

ὦ Ξενοπείθη καὶ Ναυσίμαχε; τοτὲ μὲν γὰρ ὡς οὐκ ἀποδόντι δίκας ἐλαγχάνετε καὶ χρήματ' ἐπράττεσθε, τοτὲ δ' ὡς παραδόντος διώκετε. εἰ δ' ἐπ' ἀμφότερα ἔσται συκοφαντεῖν ὑμῖν, καὶ τοτὲ μὲν τοῦ μὴ παραδοῦναι χρήματα ἐπράξασθε, τοτὲ δὲ ὡς παραδόντος διώξετε, οὐδὲν κωλύει καὶ τρίτον τι σκοπεῖν μετὰ ταῦτα, ὅτου πάλιν δικάσεσθε. οἱ νόμοι δ' οὐ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλ' ἅπαξ περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τὸν αὐτὸν εἶναι τὰς δίκας.

17 *Ἵνα τοίνυν εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι οὐ μόνον οὐκ ἀδικοῦνται νῦν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πάντας ἡμῖν δικάζονται τοὺς νόμους, βούλομαι καὶ τοῦτον ὑμῖν τὸν νόμον εἰπεῖν, ὅστις διαρρήδην λέγει, ἐὰν πέντε ἔτη παρέλθῃ καὶ μὴ δικάσωνται, μηκέτ' εἶναι τοῖς ὀρφανοῖς δίκην περὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγκλημάτων. καὶ ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸν νόμον.*

ΝΟΜΟΣ.

18 *Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦ νόμου λέγοντος ἄντικρυς, ἐὰν μὴ πέντε ἐτῶν δικάσωνται, μηκέτ' εἶναι δίκην. οὐκοῦν ἐλάχομεν, φαῖεν ἄν. καὶ διελύσασθέ γε, ὥστ' οὐκ εἰσὶν αὖθις ὑμῖν δίκαι. ἦ δεινόν γ' ἂν εἴη, εἰ τῶν μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀδικημάτων οὐ δίδωσιν ἔξω πέντ' ἐτῶν τὰς δίκας τοῖς ὀρφανοῖς ὁ νόμος κατὰ τῶν οὐκ ἀφειμένων ἐπιτρόπων, πρὸς δὲ τοὺς ἐξ ἐκείνων ἡμᾶς, περὶ ὧν αὐτοὺς ἀφήκατε, εἰκοστῷ νῦν ἔτει δί-* 990
κην τελέσαισθ' ὑμεῖς.

19 *Ἀκούω τοίνυν αὐτοὺς τὰ μὲν περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν νόμων δίκαια φεύξεσθαι, παρεσκευάσθαι δὲ λέγειν ὡς πολλὰ χρήματ' αὐτοῖς κατελείφθη καὶ ταῦτ' ἀπεστερήθησαν, καὶ τεκμηρίῳ χρήσεσθαι τούτου τῷ μεγέθει τῶν δικῶν ἃς ἐξ ἀρχῆς ἔλαχον,*

καὶ τὴν ὀρφανίαν ὀδυρεῖσθαι, καὶ τὸν τῆς ἐπιτροπῆς λόγον διεξιέναι· καὶ ταῦτ' εἶναι καὶ τοιαῦθ' οἷς πεπι-
20 στεύκασι καὶ δι' ὧν ὑμᾶς ἐξαπατήσειν οἴονται. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν τῶν δικῶν μέγεθος τῶν τότε ληχθεισῶν μεῖζον ἡγοῦμαι τεκμήριον ἡμῖν εἶναι ὡς ἐσυκοφαντεῖτο ὁ πατὴρ ἢ τούτοις ὡς πολλὰ ἀπεστεροῦντο. ὀγδοήκοντα μὲν γὰρ τάλαντ' ἔχων ἐξελέγχειν οὐδὲ εἷς ἂν τρία λαβὼν ἀπηλλάγη· τοσούτων δὲ χρημάτων ἐπιτροπῆς φεύγων, οὐδείς ἐστιν ὅστις οὐκ ἂν ἔδωκε τρία τάλαντα, τὸν κίνδυνον ὠνούμενος καὶ τὰ φύσει τότε τούτοις πλεονεκτήματα ὑπάρχοντα. καὶ γὰρ ὀρφανοὶ καὶ νέοι καὶ ὁποῖοί τινές εἰσιν ἀγνῶτες ἦσαν· ταῦτα δὲ πάντες φασὶ μεγάλων δικαίων ἰσχύειν πλέον παρ' ὑμῖν.

21 Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἀνάσχοισθ' ἂν αὐτῶν εἰκότως οὐδὲν περὶ τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εἰ γὰρ ὡς οἷόν τε μέγιστ' ἠδικῆσθαι δοίη τις αὐτοῖς καὶ ἐρεῖν ἅπαντα τἀληθῆ περὶ τούτων νυνί, ἐκεῖνό γ' οἶμαι πάντας ἂν ὑμᾶς ὁμολογῆσαι, ὅτι πολλὰ συμβέβηκεν ἠδικῆσθαί τισιν ἤδη μείζω τῶν εἰς χρήματα γιγνομένων ἀδικημάτων· καὶ γὰρ ἀκούσιοι φόνοι καὶ ὕβρεις εἰς ἃ μὴ δεῖ καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτ' ἀδικήματα γίγνεται. ἀλλ' ὅμως τούτων ἁπάντων ὅρος καὶ λύσις τοῖς 991
22 παθοῦσι τέτακται τὸ πεισθέντας ἀφεῖναι. καὶ τοῦθ' οὕτω τὸ δίκαιον ἐν πᾶσιν ἰσχύει ὥστ', ἂν ἑλών τις ἀκουσίου φόνου καὶ σαφῶς ἐπιδείξας μὴ καθαρὸν μετὰ ταῦτ' αἰδέσηται καὶ ἀφῇ, οὐκέτ' ἐκβαλεῖν κύριος τὸν αὐτόν ἐστιν. εἶθ' ὑπὲρ μὲν ψυχῆς καὶ τῶν μεγίστων οὕτως ἰσχύει καὶ μένει τὸ ἀφεῖναι, ὑπὲρ δὲ χρημάτων καὶ ἐλαττόνων ἐγκλημάτων ἄκυρον ἔσται; μηδαμῶς. οὐ γὰρ εἰ μὴ τῶν δικαίων ἐγὼ παρ' ὑμῖν τεύξομαι, τοῦτ' ἔστι δεινότατον, ἀλλ' εἰ πρᾶγμα δίκαιον ὡρισμένον ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου νῦν καταλυθήσεται.

23 *Οὐκ ἐμίσθωσαν ἡμῶν τὸν οἶκον, ἴσως ἐροῦσιν.
οὐ γὰρ ἐβούλεθ' ὁ θεῖος ὑμῶν Ξενοπείθης, ἀλλὰ φή-
ναντος Νικίδου τοὺς δικαστὰς ἔπεισεν ἐᾶσαι αὐτὸν δι-
οικεῖν· καὶ ταῦτ' ἴσασι πάντες. πολλὰ διήρπασαν
ἡμῶν ἐκεῖνοι. οὐκοῦν ἣν ἐπείσθητέ γε, τούτων δίκην
παρ' αὐτῶν ἔχετε, καὶ οὐ δήπουθεν πάλιν δεῖ λαβεῖν
24 ὑμᾶς παρ' ἐμοῦ. ἵνα δὲ μηδ' οἴησθε εἶναί τι ταῦτα,
ἔστι μὲν οὐκ ἴσον (πῶς γάρ;) πρὸς τοὺς πράξαντας
διαλυσαμένους τῶν οὐκ εἰδότων κατηγορεῖν, ὅμως
μέντοι, ὦ Ξενοπείθη καὶ Ναυσίμαχε, εἰ μεγάλα ὑμῖν
καὶ θαυμαστὰ εἶναι τὰ δίκαια ταῦθ' ὑπολαμβάνετε,
ἀποδόντες τὰ τρία τάλαντα περαίνετε. ὧν δὲ τοῦ μὴ
κατηγορῆσαι τοσαῦτα χρήματα ἐπράξασθε, πρὶν ἂν
ταῦτα ἀποδῶτε, σιωπᾶν ἐστὲ δίκαιοι, καὶ μὴ κατηγο-
ρεῖν καὶ ἔχειν· ἔσχατον γὰρ ἤδη πραγμάτων τοῦτό γε.
25 Τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τριηραρχίας ἐροῦσι, καὶ τὰ
ὄντα ὡς ἀνηλώκασιν εἰς ὑμᾶς. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν ψεύσον- 992
ται, καὶ πολλὰ ἀπολωλεκότες τῶν ὄντων αὐτοῖς, μι-
κρὰ τῆς πόλεως μετειληφυίας, οὐ δικαίαν οὐδὲ γιγνο-
μένην χάριν ἀξιώσουσι κομίζεσθαι παρ' ὑμῶν, ἐάσω.
ἀξιῶ δὲ καὶ αὐτός, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἶναι τοῖς λει-
τουργοῦσιν ὑμῖν ἅπασι χάριν τινὰ ὑπάρχουσαν παρ'
ὑμῶν. τίσι δὲ μεγίστην; τοῖς ὃ μὲν χρήσιμον τῇ πόλει
τοῦ πράγματός ἐστι ποιοῦσιν, ὃ δ' αἰσχρὸν ἅπαντες
26 ἂν εἶναι φήσαιεν καὶ ὄνειδος, μὴ κατασκευάζουσιν. οἱ
μὲν τοίνυν μετὰ τοῦ λειτουργεῖν τὰ σφέτερ' αὐτῶν
διεφθαρκότες τὴν βλασφημίαν ἀντὶ τῆς χρείας τῇ πό-
λει καταλείπουσιν· οὐδεὶς γὰρ αὐτὸς αὑτοῦ κατηγό-
ρησε πώποτε, ἀλλ' ὡς ἡ πόλις τὰ ὄντα ἀφῄρηται λέγει.
οἱ δ' ὅσα μὲν προστάττετε ὑμεῖς ποιοῦντες προθύμως,
τῇ περὶ τἆλλα δὲ σωφροσύνῃ τὰ ὄντα σώζοντες οὐ μό-
νον κατὰ τοῦτ' ἐκείνων πλεονεκτοῖεν ἂν εἰκότως,*

ὅτι καὶ γεγόνασι χρήσιμοι καὶ ἔσονται, ἀλλ' ὅτι καὶ χωρὶς ὀνείδους ταῦτα παρ' αὐτῶν ὑμῖν γίγνεται. ἡμεῖς μὲν τοίνυν τοιοῦτοι εἰς ὑμᾶς φανούμεθ' ὄντες· τούτους δ' ἐάσω, μή με φῶσι κακῶς αὐτοὺς λέγειν.

27 Οὐ τοίνυν θαυμάσαιμ' ἂν εἰ καὶ δακρύειν καὶ ἐλεεινοὺς ἑαυτοὺς πειρῷντο ποιεῖν. ἐγὼ δ' ἀξιῶ πρὸς ταῦτα ὑπολαμβάνειν ἅπαντας ὑμᾶς ὅτι τῶν αἰσχρῶν ἐστι, μᾶλλον δ' οὐδὲ δικαίων, τὰ μὲν ὄντα κατεσθίοντας καὶ παροινοῦντας μετὰ Ἀριστοκράτους καὶ Διογνήτου καὶ τοιούτων ἑτέρων αἰσχρῶς καὶ κακῶς ἀνηλωκέναι, τὰ δ' ἀλλότρια ὥστε λαβεῖν, δακρύειν νυνὶ καὶ κλάειν. ἐπ' ἐκείνοις ἐκλάετ' ἄν, οἷς ἐποιεῖτε, δικαίως. νῦν δ' οὐ δεῖ δακρύειν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἀφήκατε δει- 993
κνύναι, ἢ ὡς εἰσὶν ὧν ἀφήκατε αὖθις ὑμῖν δίκαι, ἢ ὡς εἰκοστῷ λαγχάνειν ἔτει δίκαιόν ἐστι, τοῦ νόμου πέντ' ἔτη τὴν προθεσμίαν δεδωκότος· ταῦτα γάρ ἐστιν ὑπὲρ
28 ὧν οὗτοι δικάζουσιν. ἐὰν δὲ μὴ δύνωνται ταῦτα δεικνύναι, ὡς οὐ δυνήσονται, ἡμεῖς ὑμῶν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, δεόμεθα μὴ ἡμᾶς προέσθαι τούτοις, μηδὲ τετάρτην οὐσίαν ἔτι δοῦναι τρεῖς ἑτέρας κακῶς διῳκηκόσιν, ἣν παρ' ἑκόντων ἔλαβον τῶν ἐπιτρόπων, ἣν ὑπὲρ τῶν δικῶν εἰσεπράξαντο, ἣν πρώην ἀφείλοντο Αἰσίου δίκην ἑλόντες, ἀλλ' ἡμᾶς τὰ ἡμέτερα, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐᾶν ἔχειν· ἃ καὶ ὑμῖν ἐστιν ἐπ' ὠφελείᾳ μείζονι παρ' ἡμῖν ὄντα ἢ παρὰ τούτοις, καὶ δικαιότερον δήπου τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἐστιν ἔχειν ἢ τούτους.

Οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· οἶμαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων. ἐξέρα τὸ ὕδωρ.

XXXIX.

ΠΡΟΣ ΒΟΙΩΤΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

*Μαντίας, εἷς τῶν πολιτευσαμένων Ἀθήνησι, γήμας γυναῖκα
κατὰ τοὺς νόμους ἐκ ταύτης παῖδα ἐκτήσατο τὸν νυνὶ δικα-
ζόμενον. προσῄει δέ τινι Πλαγγόνι κατ' ἐρωτικὴν ἐπιθυμί-
αν, Ἀττικῇ γυναικί. ταύτης δύο υἱεῖς ἀνδρωθέντες ἐδικά-
ζοντο τῷ Μαντίᾳ, ἑαυτῶν εἶναι πατέρα φάσκοντες· ὁ δὲ ἀντ-
έλεγεν. ἔπειτα ἀναλαμβάνει τοὺς παῖδας ἀναγκασθεὶς ἀπὸ 994
ἰδίας προκλήσεως, ἣν ἀπατηθεὶς ἐποιήσατο. προὐκαλέσατο
μὲν γὰρ τὴν Πλαγγόνα ὀμόσαι περὶ τῶν παίδων, εἰ ὄντως
εἰσὶν ἐξ αὐτοῦ, ὑποσχόμενος, εἰ ὀμόσειεν, ἐμμένειν τῷ ὅρκῳ·
προὐκαλέσατο δὲ ἀπατηθεὶς ὡς οὐ δεξομένης τὸν ὅρκον τῆς
γυναικός· ὑπὲρ τούτου γὰρ καὶ μισθὸν αὐτῇ συχνὸν ἐπηγ-
γείλατο. ὡς δέ φησιν ὁ τὸν λόγον λέγων, καὶ ὡμωμόκει ἡ
Πλαγγὼν αὐτῷ λάθρᾳ προτεινόμενον τὸν ὅρκον μὴ δέξεσθαι.
προκαλεσαμένου τοίνυν παραβᾶσα τὰς συνθήκας δέχεται τὸν
ὅρκον. καὶ οὕτω μὲν ἀναγκάζεται τοὺς παῖδας ἀναλαβεῖν,
μετὰ τοῦτο δὲ τετελεύτηκεν. ὁ τοίνυν ἐκ τῆς νόμῳ γαμηθεί-
σης γυναικὸς παῖς δικάζεται τῷ ἑτέρῳ τῶν εἰσποιηθέντων
περὶ τοῦ ὀνόματος, λέγων αὐτὸν Βοιωτὸν καλεῖσθαι προσ-
ήκειν, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ὠνομάζετο, καὶ μὴ Μαντίθεον· τοῦτο
γὰρ αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξ ἀρχῆς τεθεῖσθαι τοὔνομα.
αὐτόθεν μὲν οὖν δόξειεν ἄν τις φιλοπράγμων καὶ φιλόνεικος
ὑπὲρ προσηγοριῶν διαφερόμενος· ὁ μέντοι λόγος ἱκανὰς
ἀποδείξεις παρέχεται τοῦ καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ βλαβερὰν εἶ-
ναι τὴν ὁμωνυμίαν.*

Οὐδεμιᾷ φιλοπραγμοσύνῃ μὰ τοὺς θεούς, ὦ
ἄνδρες δικασταί, τὴν δίκην ταύτην ἔλαχον Βοιωτῷ,
οὐδ' ἠγνόουν ὅτι πολλοῖς ἄτοπον δόξει τὸ δίκην ἐμὲ 995
λαγχάνειν, εἴ τις ἐμοὶ ταὐτὸν ὄνομα οἴεται δεῖν ἔχειν·

ἀλλ' ἀναγκαῖον ἦν ἐκ τῶν συμβησομένων, εἰ μὴ τοῦτο
2 διορθώσομαι, ἐν ὑμῖν κριθῆναι. εἰ μὲν οὖν ἑτέρου τι-
νὸς οὗτος ἔφη πατρὸς εἶναι καὶ μὴ τοὐμοῦ, περίεργος
ἂν εἰκότως ἐδόκουν εἶναι φροντίζων ὅ τι βούλεται κα-
λεῖν οὗτος ἑαυτόν. νῦν δὲ λαχὼν δίκην τῷ πατρὶ τῷ
ἐμῷ καὶ μεθ' ἑαυτοῦ κατασκευάσας ἐργαστήριον συ-
κοφαντῶν, Μνησικλέα τε, ὃν ἴσως γιγνώσκετε πάντες,
καὶ Μενεκλέα τὸν τὴν Νίνον ἑλόντα ἐκεῖνον, καὶ τοι-
ούτους τινὰς, ἐδικάζεθ' υἱὸς εἶναι φάσκων ἐκ τῆς
Παμφίλου θυγατρὸς καὶ δεινὰ πάσχειν καὶ τῆς πατρί-
3 δος ἀποστερεῖσθαι. ὁ πατὴρ δὲ (πᾶσα γὰρ εἰρήσεται
ἡ ἀλήθεια, ὦ ἄνδρες δικασταὶ) ἅμα μὲν φοβούμενος
εἰς δικαστήριον εἰσιέναι, μή τις οἷα ὑπὸ πολιτευομέ-
νου ἑτέρωθί που λελυπημένος ἐνταυθὶ ἀπαντήσειεν
αὐτῷ, ἅμα δ' ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τῆς τουτουὶ μητρὸς
ὀμοσάσης αὐτῆς ἦ μὴν, ἐὰν ὅρκον αὐτῇ διδῷ περὶ τού-
των, μὴ ὀμεῖσθαι, τούτων δὲ πραχθέντων οὐδὲν ἔτι
ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ μεσεγγυησαμένης ἀργύριον, ἐπὶ
4 τούτοις δίδωσι τὸν ὅρκον. ἡ δὲ δεξαμένη οὐ μόνον
τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν ἕτερον πρὸς τούτῳ
κατωμόσατο ἐκ τοῦ πατρὸς εἶναι τοῦ ἐμοῦ. ὡς δὲ τοῦτ'
ἐποίησεν, εἰσάγειν εἰς τοὺς φράτερας ἦν ἀνάγκη τού-
τους καὶ λόγος οὐδεὶς ὑπελείπετο. εἰσήγαγεν, ἐποιή-
σατο, ἵνα τἀν μέσῳ συντέμω, ἐγγράφει τοῖς Ἀπατου-
ρίοις τουτονὶ μὲν Βοιωτὸν εἰς τοὺς φράτερας, τὸν δ'
ἕτερον Πάμφιλον· Μαντίθεος δ' ἐνεγεγράμμην ἐγώ.
5 συμβάσης δὲ τῷ πατρὶ τελευτῆς πρὶν τὰς εἰς τοὺς δη- 996
μότας ἐγγραφὰς γενέσθαι, ἐλθὼν εἰς τοὺς δημότας
οὑτοσὶ ἀντὶ Βοιωτοῦ Μαντίθεον ἐνέγραψεν ἑαυτόν.
τοῦτο δ' ὅσα βλάπτει ποιῶν πρῶτον μὲν ἐμὲ, εἶτα
δὲ καὶ ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω, ἐπειδὰν ὧν λέγω παράσχω-
μαι μάρτυρας.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

6 Ὃν μὲν τοίνυν τρόπον ἡμᾶς ἐνέγραψεν ὁ πατὴρ, ἀκηκόατε τῶν μαρτύρων· ὅτι δ' οὐκ οἰομένου τούτου δεῖν ἐμμένειν δικαίως καὶ ἀναγκαίως ἔλαχον τὴν δίκην, τοῦτ' ἤδη δείξω. ἐγὼ γὰρ οὐχ οὕτω δήπου σκαιός εἰμι ἄνθρωπος οὐδ' ἀλόγιστος ὥστε τῶν μὲν πατρῴων, ἃ πάντα ἐμὰ ἐγίγνετο, ἐπειδήπερ ἐποιήσατο τούτους ὁ πατὴρ, συγκεχωρηκέναι τὸ τρίτον νείμασθαι μέρος καὶ στέργειν ἐπὶ τούτῳ, περὶ δ' ὀνόματος ζυγομαχεῖν, εἰ μὴ τὸ μὲν ἡμᾶς μεταθέσθαι μεγάλην ἀτιμίαν ἔφερε καὶ ἀνανδρίαν, τὸ δὲ ταὐτὸν ἔχειν τοῦτον ἡμῖν ὄνομα διὰ πόλλ' ἀδύνατον ἦν.

7 Πρῶτον μὲν γὰρ, εἰ δεῖ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων εἰπεῖν πρότερον, τίν' ἡμῖν ἡ πόλις ἐπιτάξει τρόπον, ἄν τι δέῃ ποιεῖν; οἴσουσι νὴ Δία οἱ φυλέται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ τοὺς ἄλλους. οὐκοῦν Μαντίθεον Μαντίου Θορίκιον οἴσουσιν, ἐὰν χορηγὸν ἢ γυμνασίαρχον ἢ ἑστιάτορα ἢ ἐάν τι τῶν ἄλλων φέρωσιν. τῷ δῆλον οὖν
8 ἔσται πότερον σὲ φέρουσιν ἢ ἐμέ; σὺ μὲν γὰρ φήσεις ἐμὲ, ἐγὼ δὲ σέ. καὶ δὴ καλεῖ μετὰ τοῦθ' ὁ ἄρχων, ἢ πρὸς ὅντιν' ἂν ᾖ ἡ δίκη. οὐχ ὑπακούομεν, οὐ λειτουργοῦμεν. πότερος ταῖς ἐκ τῶν νόμων ἔσται ζημίαις ἔνοχος; τίνα δ' οἱ στρατηγοὶ τρόπον ἐγγράψουσιν, ἂν εἰς 997
συμμορίαν ἐγγράφωσιν, ἢ ἂν τριήραρχον καθιστῶσιν; ἢ ἂν στρατεία τις ᾖ, τῷ δῆλον ἔσται πότερός ἐσθ'
9 ὁ κατειλεγμένος; τί δὲ, ἂν ἄλλη τις ἀρχὴ καθιστῇ εἰς λειτουργίαν, οἷον ἄρχων, βασιλεὺς, ἀθλοθέται, τί σημεῖον ἔσται πότερον καθιστᾶσιν; προσπαραγράψουσι νὴ Δία τὸν ἐκ Πλαγγόνος, ἂν σὲ ἐγγράφωσιν, ἂν δ' ἐμὲ, τῆς ἐμῆς μητρὸς τοὔνομα. καὶ τίς ἤκουσε πώποτε, ἢ κατὰ ποῖον νόμον προσπαραγράφοιτ' ἂν τοῦτο

τὸ παράγραμμα ἢ ἄλλο τι πλὴν ὁ πατὴρ καὶ ὁ δῆμος;
ὧν ὄντων ἀμφοῖν τῶν αὐτῶν πολλὴ ταραχὴ συμβαί-
10 νει. φέρε, εἰ δὲ κριτὴς καλοῖτο Μαντίθεος Μαντίου
Θορίκιος, τί ἂν ποιοῖμεν; ἢ βαδίζοιμεν ἂν ἄμφω; τῷ
γὰρ ἔσται δῆλον πότερον σὲ κέκληκεν ἢ ἐμέ; πρὸς
Διός, ἂν δ' ἀρχὴν ἡντινοῦν ἡ πόλις κληροῖ, οἷον βου-
λῆς ἢ θεσμοθέτου ἢ τῶν ἄλλων, τῷ δῆλος ὁ λαχὼν
ἡμῶν ἔσται; πλὴν εἰ σημεῖον, ὥσπερ ἄλλῳ τινί, τῷ
χαλκίῳ προσέσται· καὶ οὐδὲ τοῦθ' ὁποτέρου ἐστὶν οἱ
πολλοὶ γνώσονται. οὐκοῦν ὁ μὲν ἑαυτόν, ἐγὼ δ' ἐμαυ-
11 τὸν φήσω τὸν εἰληχότ' εἶναι. λοιπὸν εἰς τὸ δικαστή-
ριον ἡμᾶς εἰσιέναι. οὐκοῦν ἐφ' ἑκάστῳ τούτων δικα-
στήριον ἡμῖν ἡ πόλις καθιεῖ, καὶ τοῦ μὲν κοινοῦ καὶ
ἴσου, τοῦ τὸν λαχόντ' ἄρχειν, ἀποστερησόμεθα, ἀλλή-
λους δὲ πλυνοῦμεν, καὶ ὁ τῷ λόγῳ κρατήσας ἄρξει. καὶ
πότερ' ἂν βελτίους εἴημεν τῶν ὑπαρχουσῶν δυσκολιῶν
ἀπαλλαττόμενοι ἢ καινὰς ἔχθρας καὶ βλασφημίας ποι-
ούμενοι; ἃς πᾶσα ἀνάγκη συμβαίνειν, ὅταν ἀρχῆς ἤ
12 τινος ἄλλου πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀμφισβητῶμεν. τί δέ,
ἂν ἄρα (δεῖ γὰρ ἅπανθ' ἡμᾶς ἐξετάσαι) ἅτερος ἡμῶν 998
πείσας τὸν ἕτερον, ἐὰν λάχῃ, παραδοῦναι αὐτῷ τὴν
ἀρχὴν οὕτω κληρῶται; τὸ δυοῖν πινακίοιν τὸν ἕνα
κληροῦσθαι τί ἄλλο ἐστίν; εἶτ' ἐφ' ᾧ θάνατον ζημίαν
ὁ νόμος λέγει, τοῦθ' ἡμῖν ἀδεῶς ἐξέσται πράττειν;
πάνυ γε· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸ ποιήσαιμεν. οἶδα κἀγώ, τὸ
γοῦν κατ' ἐμέ· ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν τοιαύτης ζημίας ἐνίους
ἔχειν καλόν, ἐξὸν μή.
13 Εἶεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ πόλις βλάπτεται· ἐγὼ δ'
ἰδίᾳ τί; θεάσασθε ἡλίκα, καὶ σκοπεῖτε ἄν τι δοκῶ λέ-
γειν· πολὺ γὰρ χαλεπώτερα ταῦτα ὧν ἀκηκόατ' ἐστίν.
ὁρᾶτε μὲν γὰρ ἅπαντες αὐτὸν χρώμενον, ἕως μὲν ἔζη,
Μενεκλεῖ καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον ἀνθρώποις, νῦν δ' ἑτέ-

ρους ἐκείνου βελτίοσιν οὐδὲν καὶ τὰ τοιαῦτ' ἐζηλωκότα
καὶ δεινὸν δοκεῖν εἶναι βουλόμενον· καὶ νὴ Δία ἴσως
14 ἔστιν. ἂν οὖν προϊόντος τοῦ χρόνου τῶν αὐτῶν τι ποι-
εῖν τούτοις ἐπιχειρῇ (ἔστι δὲ ταῦτα γραφαί, φάσεις, ἐν-
δείξεις, ἀπαγωγαί,) εἶτ' ἐπὶ τούτων τινὶ (πολλὰ γάρ
ἐστι τἀνθρώπινα, καὶ τοὺς πάνυ δεινοὺς ἑκάστοτε,
ὅταν πλεονάζωσιν, ἐπίστασθ' ὑμεῖς κοσμίους ποιεῖν)
ὄφλῃ τῷ δημοσίῳ, τί μᾶλλον οὗτος ἐγγεγραμμένος
ἔσται ἐμοῦ; ὅτι νὴ Δία εἴσονται πάντες πότερός ποτε
15 ὦφλεν. καλῶς. ἂν δέ, ὃ τυχὸν γένοιτ' ἄν, χρόνος διέλ-
θῃ καὶ μὴ ἐκτισθῇ τὸ ὄφλημα, τί μᾶλλον οἱ τούτου
παῖδες ἔσονται τῶν ἐμῶν ἐγγεγραμμένοι, ὅταν τοὔνο-
μα καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ φυλὴ καὶ πάντ' ᾖ ταὐτά; τί δ',
εἴ τις δίκην ἐξούλης αὐτῷ λαχὼν μηδὲν ἐμοὶ φαίη πρὸς
αὐτὸν εἶναι, κυρίαν δὲ ποιησάμενος ἐγγράψαι, τί μᾶλ- 999
λον ἂν εἴη τοῦτον ἢ ἐμὲ ἐγγεγραφώς; τί δ', εἴ τινας εἰσ-
16 φορὰς μὴ θείη; τί δ', εἴ τις ἄλλη περὶ τοὔνομα γί-
γνοιτο ἢ λῆξις δίκης ἢ δόξα ὅλως ἀηδής; τίς εἴσεται
τῶν πολλῶν πότερός ποτε οὗτός ἐστι, δυοῖν Μαντιθέ-
οιν ταὐτοῦ πατρὸς ὄντοιν; φέρε, εἰ δὲ δίκην ἀστρα-
τείας φεύγοι, χορεύοι δὲ ὅταν στρατεύεσθαι δέῃ; καὶ
γὰρ νῦν, ὅτε εἰς Ταμύνας παρῆλθον οἱ ἄλλοι, ἐνθά-
δε τοὺς χόας ἄγων ἀπελείφθη καὶ τοῖς Διονυσίοις κα-
ταμείνας ἐχόρευεν, ὡς ἅπαντες ἑωρᾶτε οἱ ἐπιδημοῦν-
17 τες. ἀπελθόντων δ' ἐξ Εὐβοίας τῶν στρατιωτῶν λιπο-
ταξίου προσεκλήθη, κἀγὼ ταξιαρχῶν τῆς φυλῆς ἠναγ-
καζόμην κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐμαυτοῦ πατρόθεν
δέχεσθαι τὴν λῆξιν· καὶ εἰ μισθὸς ἐπορίσθη τοῖς δικα-
στηρίοις, εἰσῆγον ἂν δῆλον ὅτι. ταῦτα δ' εἰ μὴ σεση-
18 μασμένων ἤδη συνέβη τῶν ἐχίνων, κἂν μάρτυρας ὑμῖν
παρεσχόμην. εἶεν. εἰ δὲ ξενίας προσκληθείη; πολλοῖς
δὲ προσκρούει, καὶ ὃν ἠναγκάσθη τρόπον ὁ πατὴρ

ποιήσασθαι αὐτὸν, οὐ λέληθεν. ὑμεῖς δ', ὅτε μὲν τοῦτον οὐκ ἐποιεῖτο ὁ πατὴρ, τὴν μητέρα ἀληθῆ λέγειν ἡγεῖσθε αὐτοῦ· ἐπειδὰν δ' οὕτω γεγονὼς οὗτος ὀχληρὸς ᾖ, πάλιν ὑμῖν ποτὲ δόξει ἐκεῖνος ἀληθῆ λέγειν. τί δ', εἰ ψευδομαρτυριῶν ἁλώσεσθαι προσδοκῶν ἐφ' οἷς ἐρανίζει τούτοις τοῖς περὶ αὐτὸν, ἐρήμην ἐάσειε τελεσθῆναι τὴν δίκην; ἆρά γε μικρὰν ἡγεῖσθε βλάβην, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν κοινωνίᾳ τὸν ἅπαντα βίον τῆς τούτου δόξης καὶ τῶν ἔργων εἶναι;

19 Ὅτι τοίνυν οὐδ' ἃ διεξελήλυθα ὑμῖν μάτην φοβοῦμαι, θεωρήσατε. οὗτος γὰρ ἤδη καὶ γραφάς τινας, 1000 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέφευγεν, ἐφ' αἷς οὐδὲν αἴτιος ὢν ἐγὼ συνδιαβάλλομαι, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠμφισβήτει, ἣν ὑμεῖς ἐμὲ ἐχειροτονήσατε, καὶ πολλὰ καὶ δυσχερῆ διὰ τὸ ὄνομα συμβέβηκεν ἡμῖν, ὧν, ἵν' εἰδῆτε, ἑκάστων μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

20 Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμβαίνοντα, καὶ τὴν ἀηδίαν τὴν ἐκ τοῦ πράγματος. εἰ τοίνυν μὴ ἀηδὲς ἦν ἐκ τούτων μηδ' ὅλως ἀδύνατον ταὐτὸν ἔχειν ὄνομα ἡμῖν συνέβαινεν, οὐ δήπου τοῦτον μὲν δίκαιον τὸ μέρος τῶν ἐμῶν χρημάτων ἔχειν κατὰ τὴν ποίησιν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτὸν ἀναγκασθεὶς ἐποιήσατο, ἐμὲ δ' ἀφαιρεθῆναι τοὔνομα, ὃ βουλόμενος καὶ οὐδ' ὑφ' ἑνὸς βιασθεὶς ἔθετο. οὐκ ἔγωγε ἡγοῦμαι. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὺς φράτερας οὕτως, ὡς μεμαρτύρηται, ὁ πατὴρ τὴν ἐγγραφὴν ἐποιήσατο, ἀλλὰ καὶ τὴν δεκάτην ἐμοὶ ποιῶν τοὔνομα τοῦτο ἔθετο, λαβέ μοι καὶ ταύτην την μαρτυρίαν.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

21 Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ἐγὼ μέν εἰμι

ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τούτου πάντα τὸν χρόνον, τουτονὶ δὲ Βοιωτὸν εἰς τοὺς φράτερας, ἡνίκ' ἠναγκάσθη, ενεγραψεν ὁ πατήρ. ἡδέως τοίνυν ἐροίμην ἂν αὐτὸν εναντίον ὑμῶν· εἰ μὴ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ, τί ἄν ποτε ἐποίεις πρὸς τοῖς δημόταις; οὐκ ἂν εἴας σε αὐτὸν ἐγγράφειν Βοιωτόν; ἀλλ' ἄτοπον δίκην μὲν λαγχάνειν τούτου, κωλύειν δὲ πάλιν. καὶ μὴν εἴ γ' εἴας αὐτὸν, ἐνέγραψεν ἄν σε εἰς τοὺς δημότας, ὅπερ εἰς τοὺς φράτερας. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, φάσκειν μὲν 1001 *ἐκεῖνον αὐτοῦ πατέρα εἶναι, τολμᾶν δ' ἄκυρα ποιεῖν ἃ ἐκεῖνος ἔπραξε ζῶν.*

22 *Ἐτόλμα τοίνυν πρὸς τῷ διαιτητῇ πρᾶγμα ἀναιδέστατον λέγειν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ δεκάτην ἐποίησεν ὥσπερ ἐμοῦ καὶ τοὔνομα τοῦτ' ἔθετο αὐτῷ, καὶ μάρτυράς τινας παρείχετο, οἷς ἐκεῖνος οὐδεπώποτε ὤφθη χρώμενος. ἐγὼ δ' οὐδένα ὑμῶν ἀγνοεῖν οἶμαι ὅτι οὔτ' ἂν ἐποίησε δεκάτην οὐδεὶς παιδίου μὴ νομίζων αὑτοῦ δικαίως εἶναι, οὔτε ποιήσας καὶ στέρξας, ὡς ἂν υἱόν*
23 *τις στέρξαι, πάλιν ἔξαρνος ἐτόλμησε γενέσθαι. οὐδὲ γὰρ εἴ τι τῇ μητρὶ πρὸς ὀργὴν ἦλθε τῇ τούτων, τούτους ἂν ἐμίσει, νομίζων αὑτοῦ εἶναι· πολὺ γὰρ μᾶλλον εἰώθασιν, ὧν ἂν ἑαυτοῖς διενεχθῶσιν ἀνὴρ καὶ γυνὴ, διὰ τοὺς παῖδας καταλλάττεσθαι ἢ δι' ἃ ἂν ἀδικηθῶσιν ὑφ' αὑτῶν, τοὺς κοινοὺς παῖδας πρὸς μισεῖν. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων ἔστιν ἰδεῖν μόνον ὅτι ψεύσεται, ταῦτ' ἂν λέγῃ, ἀλλὰ πρὶν ἡμέτερος φάσκειν συγγενὴς εἶναι, εἰς Ἱπποθωντίδα ἐφοίτα φυλὴν εἰς παῖδας χορεύσων.*
24 *καίτοι τίς ἂν ὑμῶν οἴεται τὴν μητέρα πέμψαι τοῦτον εἰς ταύτην τὴν φυλὴν δεινὰ μὲν, ὥς φησιν, ὑπὸ του πατρὸς πεπονθυῖαν, δεκάτην δ' εἰδυῖαν πεποιηκότα ἐκεῖνον καὶ πάλιν ἔξαρνον ὄντα; ἐγὼ μὲν οὐδέν' ἂν οἶμαι. εἰς γὰρ τὴν Ἀκαμαντίδα ὁμοίως ἐξῆν σοι φοιτᾶν,*

καὶ ἐφαίνετ' ἂν οὖσ' ἀκόλουθος ἡ φυλὴ τῇ θέσει τοῦ ονοματος. ὡς τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τούτων μάρτυρας ὑμῖν τοὺς συμφοιτῶντας καὶ τοὺς εἰδότας παρέξομαι.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ. 1002

25 Οὕτω τοίνυν φανερῶς παρὰ τὸν τῆς αὑτοῦ μητρὸς ὅρκον καὶ τὴν τοῦ δόντος ἐκείνῃ τὸν ὅρκον εὐήθειαν πατρὸς τετυχηκὼς καὶ ἀνθ' Ἱπποθωντίδος ἐν Ἀκαμαντίδι φυλῇ γεγονὼς οὐκ ἀγαπᾷ Βοιωτὸς οὑτοσί, ἀλλὰ καὶ δίκας ἐμοὶ δύ' ἢ τρεῖς εἴληχεν ἀργυρίου πρὸς αἷς καὶ πρότερόν μ' ἐσυκοφάντει. καίτοι πάντας οἶμαι
26 τοῦθ' ὑμᾶς εἰδέναι, τίς ἦν χρηματιστὴς ὁ πατήρ. ἐγὼ δ' ἐάσω ταῦτα. ἀλλ' εἰ δίκαια ὀμώμοκεν ἡ μήτηρ ἡ τούτων, ἐπ' αὐτοφώρῳ συκοφάντην ἐπιδεικνύει τοῦτον ταῖς δίκαις ταύταις. εἰ γὰρ οὕτω δαπανηρὸς ἦν ὥστε γάμῳ γεγαμηκὼς τὴν ἐμὴν μητέρα ἑτέραν εἶχε γυναῖκα, ἧς ὑμεῖς ἐστὲ, καὶ δύ' οἰκίας ᾤκει, πῶς ἂν ἀργύριον τοιοῦτος ὢν κατέλιπεν;

27 Οὐκ ἀγνοῶ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι Βοιωτὸς οὑτοσὶ δίκαιον μὲν οὐδὲν ἕξει λέγειν, ἥξει δ' ἐπὶ ταῦθ' ἅπερ ἀεὶ λέγει, ὡς ἐπηρέαζεν ὁ πατὴρ αὐτῷ πειθόμενος ὑπ' ἐμοῦ, ἀξιοῖ δ' αὐτὸς ὡς δὴ πρεσβύτερος ὢν τοὔνομ' ἔχειν τὸ τοῦ πρὸς πατρὸς πάππου. πρὸς δὴ ταῦτα ἀκοῦσαι βέλτιον ὑμᾶς βραχέα. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτον, ὅτε οὔπω συγγενὴς ἦν ἐμοὶ, ὁρῶν ὥσπερ ἂν ἄλλον τινὰ οὑτωσὶ, νεώτερον ὄντα ἐμοῦ καὶ συχνῷ, ὅσα ἐξ ὄψεως, οὐ μὴν ἰσχυρίζομαι τούτῳ· καὶ γὰρ εὔ-
28 ηθες. ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο Βοιωτὸν τουτονὶ, ὅτ' ἐν Ἱπποθωντίδι φυλῇ ἠξίου χορεύειν, οὔπω τοῦ πατρὸς εἶναι φάσκων τοῦ ἐμοῦ υἱὸς, τί σαυτὸν ἔχειν δικαίως ἂν θείης ὄνομα; εἰ γὰρ Μαντίθεον, οὐκ ἂν διὰ τοῦτό γε φαίης ὅτι πρεσβύτερος εἶ ἐμοῦ. ὅς γὰρ οὐδὲ τῆς φυ-

λῆς τότε σοι προσήκειν ἡγοῦ τῆς ἐμῆς, πῶς ἂν τοῦ γε 1003
29 *πάππου τοῦ ἐμοῦ ἠμφισβήτεις; ἔτι δ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τὸν μὲν τῶν ἐτῶν ἀριθμὸν οὐδεὶς οἶδεν ὑμῶν·
ἐγὼ μὲν γὰρ ἐμοὶ πλείονα, οὗτος δ' ἑαυτῷ φήσει· τὸν
δὲ τοῦ δικαίου λόγον ἅπαντες ἐπίστασθε. ἔστι δ' οὗ-
τος τίς; ἀφ' οὗ παῖδας ἐποιήσατο τούτους ὁ πατὴρ, ἀπὸ
τούτου καὶ νομίζεσθαι. πρότερον τοίνυν ἐμὲ εἰς τοὺς
δημότας ἐνέγραψε Μαντίθεον, πρὶν εἰσαγαγεῖν τοῦτον
εἰς τοὺς φράτερας. ὥστ' οὐ τῷ χρόνῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ
τῷ δικαίῳ πρεσβεῖον ἔχοιμ' ἂν ἐγὼ τοὔνομα τοῦτ' εἰκό-*
30 *τως. εἶεν. εἰ δέ τίς σ' ἔροιτο "εἰπέ μοι, Βοιωτὲ, πόθεν
"νῦν Ἀκαμαντίδος φυλῆς γέγονας καὶ τῶν δήμων Θορί-
"κιος καὶ υἱὸς Μαντίου, καὶ τὸ μέρος τῶν ὑπ' ἐκείνου
"καταλειφθέντων ἔχεις," οὐδὲν ἂν ἄλλ' ἔχοις εἰπεῖν
πλὴν ὅτι κἀμὲ ζῶν ἐποιήσατο Μαντίας. τί τεκμήριον, εἴ
τίς σε ἔροιτο, ἢ μαρτύριόν ἐστί σοι τούτου; εἰς τοὺς
φράτεράς με εἰσήγαγε, φήσειας ἄν. τί οὖν σε ἐνέγρα-
ψεν ὄνομα, εἴ τις ἔροιτο, Βοιωτὸν ἂν εἴποις· τοῦτο γὰρ*
31 *εἰσήχθης. οὐκοῦν δεινὸν εἰ τῆς μὲν πόλεως καὶ τῶν ὑπ'
ἐκείνου καταλειφθέντων διὰ τοὔνομα τοῦτο μέτεστί
σοι, τοῦτο δ' ἀξιοῖς ἀφεὶς ἕτερον μεταθέσθαι σαυτῷ.
φέρ', εἴ σε ὁ πατὴρ ἀξιώσειεν ἀναστὰς ἢ μένειν ἐφ' οὗ
σε αὐτὸς ἐποιήσατο ὀνόματος ἢ πατέρ' ἄλλον σαυτοῦ
φάσκειν εἶναι, ἆρ' οὐκ ἂν μέτρια ἀξιοῦν δοκοίη; ταὐτὰ
τοίνυν ταῦτα ἐγώ σε ἀξιῶ, ἢ πατρὸς ἄλλου σαυτὸν πα-*
32 *ραγράφειν, ἢ τοὔνομα ἔχειν ὃ ἐκεῖνος ἔδωκέ σοι. νὴ Δί',
ἀλλ' ὕβρει καὶ ἐπηρείᾳ τινὶ τοῦτο ἐτέθη σοι. ἀλλὰ πολ-* 1004
*λάκις μὲν, ὅτ' οὐκ ἐποιεῖτο ὁ πατὴρ τούτους, ἔλεγον οὗ-
τοι ὡς οὐδὲν χείρους εἰσὶν οἱ τῆς μητρὸς τῆς τούτου
συγγενεῖς τῶν τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμοῦ. ἔστι δ' ὁ Βοιωτὸς
ἀδελφοῦ τῆς τούτου μητρὸς ὄνομα. ἐπειδὴ δ' εἰσάγειν
ὁ πατὴρ τούτους ἠναγκάζετο, ἐμοῦ προεισηγμένου*

*Μαντιθέου, οὕτω τοῦτον εἰσάγει Βοιωτὸν, τὸν ἀδελ-
φὸν δ' αὐτοῦ Πάμφιλον. ἐπεὶ σὺ δεῖξον ὅστις Ἀθη-
ναίων ταὐτὸν ὄνομα τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἔθετο δυοῖν·
κἂν δείξῃς, ἐγὼ συγχωρήσω δι' ἐπήρειάν σοι τοῦτο
33 τοὔνομα θέσθαι τὸν πατέρα. καίτοι εἴ γε τοιοῦτος
ἦσθα ὥστε ποιήσασθαι μὲν σαυτὸν ἀναγκάσαι, ἐξ ὅτου
δ' ἀρέσεις ἐκείνῳ τρόπου μὴ σκοπεῖν, οὐκ ἦσθα οἷον
δεῖ τὸν προσήκοντα εἶναι περὶ τοὺς γονέας, οὐκ ὢν δὲ
οὐκ ἐπηρεάζου δικαίως ἂν, ἀλλ' ἀπωλώλεις. ἢ δεινόν
γ' ἂν εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νομι-
ζομένων παίδων οἱ περὶ τῶν γονέων ἰσχύσουσι νόμοι,
κατὰ δὲ τῶν αὐτοὺς εἰσβιαζομένων ἄκοντας ποιεῖσθαι
ἄκυροι γενήσονται.*

34 *Ἀλλ', ὦ χαλεπώτατε Βοιωτὲ, μάλιστα μὲν ὧν
πράττεις πάντων παῦσαι, εἰ δ' ἄρα μὴ βούλει, ἐκεῖνό
γε πρὸς Διὸς πείθου· παῦσαι μὲν σαυτῷ παρέχων
πράγματα, παῦσαι δ' ἐμὲ συκοφαντῶν, ἀγάπα δ' ὅτι
σοι πόλις, οὐσία, πατὴρ γέγονεν. οὐδεὶς ἀπελαύνει
σε ἀπὸ τούτων, οὔκουν ἔγωγε. ἀλλ' ἂν μὲν, ὥσπερ
εἶναι φῂς ἀδελφὸς, καὶ τὰ ἔργα ἀδελφοῦ ποιῇς, δόξεις
εἶναι συγγενὴς, ἂν δ' ἐπιβουλεύῃς, δικάζῃ, φθονῇς,
βλασφημῇς, δόξεις εἰς ἀλλότρια ἐμπεσὼν ὡς οὐ προσ-
35 ήκουσιν οὕτω χρῆσθαι. ἐπεὶ ἔγωγ' οὐδ' εἰ τὰ μάλιστα* 1005
*ὁ πατὴρ ὄντα σε αὐτοῦ μὴ ἐποιεῖτο ἀδικῶ. οὐ γὰρ
ἔμοιγε προσῆκεν εἰδέναι τίνες εἰσὶν υἱεῖς ἐκείνου, ἀλλ'
ἐκείνῳ δεῖξαι τίνα ἐμοὶ νομιστέον ἔστ' ἀδελφόν. ὃν
μὲν τοίνυν οὐκ ἐποιεῖτό σε χρόνον, οὐδ' ἐγὼ προσή-
κονθ' ἡγούμην, ἐπειδὴ δ' ἐποιήσατο, κἀγὼ νομίζω.
τί τούτου σημεῖον; τῶν πατρῴων ἔχεις τὸ μέρος μετὰ
τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν· ἱερῶν, ὁσίων μετέχεις· ἀπά-
γει σε οὐδεὶς ἀπὸ τούτων. τί βούλει; ἂν δὲ φῇ δεινὰ
πάσχειν καὶ κλάῃ καὶ ὀδύρηται καὶ κατηγορῇ ἐμοῦ,*

ἃ μὲν ἂν λέγῃ, μὴ πιστεύετε· οὐ γὰρ δίκαιον μὴ περὶ τούτων ὄντος τοῦ λόγου νυνί· ἐκεῖνο δ' ὑπολαμβάνετε, ὅτι οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ ἧττον δίκην λαμβάνειν
36 Βοιωτῷ κληθέντι. τί οὖν φιλονεικεῖς; μηδαμῶς· μὴ ἔχε οὕτω πρὸς ἡμᾶς ἐθελέχθρως· οὐδὲ γὰρ ἐγὼ πρὸς σὲ, ἐπεὶ καὶ νῦν, ἵνα μηδὲ τοῦτο λάθῃ σε, ὑπὲρ σοῦ λέγω μᾶλλον, ἀξιῶν μὴ ταὐτὸν ἔχειν ὄνομα ἡμᾶς, ἢ ἐμαυτοῦ. εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλο, ἀνάγκη τὸν ἀκούσαντα ἐρέσθαι πότερος, δύ' ἂν ὦσι Μαντίθεοι Μαντίου. οὐκοῦν, ὃν ἠναγκάσθη ποιήσασθαι, σὲ ἂν λέγῃ, ἐρεῖ. τί οὖν ἐπιθυμεῖς τούτων; ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν δύο ταυτασὶ μαρτυρίας, ὡς ἐμοὶ Μαντίθεον καὶ τούτῳ Βοιωτὸν ὁ πατὴρ ὄνομ' ἔθετο.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

37 Λοιπὸν ἡγοῦμαι τοῦθ' ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐ μόνον εὐορκήσετε, ἂν ἃ ἐγὼ λέγω ψηφίσησθε, ἀλλὰ καὶ ὡς οὗτος αὐτὸς αὑτοῦ κατέγνω Βοιωτὸν, ἀλλ' οὐ Μαντίθεον ὄνομα δικαίως ἂν ἔχειν. 1006
λαχόντος γὰρ ἐμοῦ τὴν δίκην ταύτην Βοιωτῷ Μαντίου Θορικίῳ, ἐξ ἀρχῆς τ' ἠντιδίκει καὶ ὑπώμνυτο ὡς ὢν Βοιωτὸς, καὶ τὸ τελευταῖον ἐπεὶ οὐκέτι ἐνῆν αὐτῷ διακρούσασθαι, ἐρήμην ἐάσας καταδιαιτῆσαι, σκέψασθε
38 πρὸς θεῶν τί ἐποίησεν· ἀντιλαγχάνει μοι τὴν μὴ οὖσαν Βοιωτὸν αὑτὸν προσαγορεύσας. καίτοι ἐξ ἀρχῆς τε ἔδει ἐᾶν αὐτὸν τελέσασθαι τὴν δίκην κατὰ Βοιωτοῦ, εἴπερ μηδὲν προσῆκεν αὐτῷ τοῦ ὀνόματος, ὕστερόν τε μὴ αὐτὸν φαίνεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ ἀντιλαγχάνοντα τὴν μὴ οὖσαν. ὃς οὖν αὐτὸς αὑτοῦ κατέγνω δικαίως εἶναι Βοιωτὸς, τί ὑμᾶς ἀξιώσει τοὺς ὀμωμοκότας ψηφίζεσθαι; ὡς δὲ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὴν ἀντίληξιν καὶ τὸ ἔγκλημα τουτί.

ΑΝΤΙΛΗΞΙΣ. ΕΓΚΛΗΜΑ.

39 Εἰ μὲν τοίνυν οὗτος ἔχει δεῖξαι νόμον ὃς ποιεῖ κυ-
ρίους εἶναι τοὺς παῖδας τοῦ ἑαυτῶν ὀνόματος, ἃ λέγει
νῦν οὗτος, ὀρθῶς ἂν ψηφίζοισθε. εἰ δ' ὁ μὲν νόμος,
ὃν πάντες ἐπίστασθε ὁμοίως ἐμοὶ, τοὺς γονέας ποιεῖ
κυρίους οὐ μόνον θέσθαι τοὔνομα ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ κἂν
πάλιν ἐξαλεῖψαι βούλωνται καὶ ἀποκηρῦξαι, ἐπέδειξα
δ' ἐγὼ τὸν πατέρα, ὃς κύριος ἦν ἐκ τοῦ νόμου, τούτῳ
μὲν Βοιωτὸν, ἐμοὶ δὲ Μαντίθεον θέμενον, πῶς ὑμῖν
40 ἔστιν ἄλλο τι πλὴν ἁγὼ λέγω ψηφίσασθαι; ἀλλὰ μὴν
ὧν γ' ἂν μὴ ὦσι νόμοι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ δικάσειν
ὀμωμόκατε, ὥστ' εἰ μηδεὶς ἦν περὶ τούτων κείμενος
νόμος, κἂν οὕτω δικαίως πρὸς ἐμοῦ τὴν ψῆφον ἔθε-
σθε. τίς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὅστις ταὐτὸν ὄνομα τοῖς αὑ- 1007
τοῦ παισὶ τέθειται δυοῖν; τίς δ', ᾧ μήπω παῖδες εἰσὶ,
41 θήσεται; οὐδεὶς δήπου. οὐκοῦν ὃ δίκαιον τῇ γνώμῃ
τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν παισὶν ὑπειλήφατε, τοῦτο καὶ
περὶ ἡμῶν εὐσεβὲς γνῶναι. ὥστε καὶ κατὰ τὴν δικαιο-
τάτην γνώμην καὶ κατὰ τοὺς νόμους καὶ κατὰ τοὺς ὅρ-
κους καὶ κατὰ τὴν τούτου προσομολογίαν ἐγὼ μὲν μέ-
τρια ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δέομαι καὶ δίκαια
ἀξιῶ, οὗτος δ' οὐ μόνον οὐ μέτρια, ἀλλ' οὐδ' εἰωθότα
γίγνεσθαι.

XL.

ΠΡΟΣ ΒΟΙΩΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΣ ΜΗΤΡΩΙΑΣ.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ.

Καὶ οὗτος παρὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ὁ λόγος εἴρη-
ται. καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα ταὐτὰ, ἡ Πλαγγὼν, ὁ ὅρκος, ἡ

τῶν παίδων ἀναγκαία ποίησις. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Μαντίου οἱ παῖδες ὄντες τρεῖς, Μαντίθεος ὁ ἐκ τῆς νόμῳ γαμηθείσης καὶ Βοιωτὸς καὶ Πάμφιλος οἱ ἐκ τῆς Πλαγγόνος, ἐνέμοντο τὴν οὐσίαν. φάσκοντος δὲ τοῦ Μαντιθέου προῖκα ἑαυτῷ μητρῴαν ὀφείλεσθαι, Βοιωτὸς καὶ Πάμφιλος καὶ αὐτοὶ προικὸς ἠμφισβήτουν, ὡς καὶ τῆς Πλαγγόνος εἰσενεγκαμένης εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μαντίου μνᾶς ἑκατόν. συνέδοξεν οὖν αὐτοῖς νείμασθαι πάντα ἐπ' ἴσης πλὴν τῆς οἰκίας, ἵν' ὁποτέρων ἂν ἡ μήτηρ φανῇ προῖκα εἰσενεγκαμένη, τούτοις ἀπὸ τῆς οἰκίας ἀποδοθῇ τὸ ἀργύριον, καὶ πλὴν τῶν ἀνδραπόδων, ὅπως οἱ περὶ τὸν Βοιωτὸν, ἐὰν ἐπιζητῶσί τι τῶν ἔνδον, ἔχωσιν ἔλεγ- 1008
χον. μετὰ δὲ ταῦτα ἀντενεκάλεσαν ἀλλήλοις, ὁ μὲν Μαντίθεος ὑπὲρ τῆς μητρῴας οὐσίας, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὲρ ἄλλων τινῶν. καὶ ὁ διαιτητὴς Μαντιθέου μὲν ἀπεδιαίτησε, Βοιωτοῦ δὲ κατεδιαίτησεν ἐρήμην. λαγχάνει δὴ Μαντίθεος καὶ εἰς τὸ δικαστήριον αὐτῷ τὴν αὐτὴν δίκην, ἀπαιτῶν τὴν προῖκα.

Πάντων ἐστὶν ἀνιαρότατον, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὅταν τις ὀνόματι μὲν ἀδελφὸς προσαγορευθῇ τινῶν, τῷ δ' ἔργῳ ἐχθροὺς ἔχῃ τούτους, καὶ ἀναγκάζηται πολλὰ καὶ δεινὰ παθὼν ὑπ' αὐτῶν εἰσιέναι εἰς δικα-
2 στήριον, ὃ νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν. οὐ γὰρ μόνον ἀτύχημά μοι ἐξ ἀρχῆς ἐγένετο, διότι Πλαγγὼν ἡ τούτων μήτηρ ἐξαπατήσασα τὸν πατέρα μου καὶ ἐπιορκήσασα φανερῶς ἠνάγκασεν αὐτὸν ὑπομεῖναι τούτους ποιήσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὰ δύο μέρη τῶν πατρῴων ἀπεστερήθην· ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἐξελήλαμαι μὲν ἐκ τῆς πατρῴας οἰκίας ὑπὸ τούτων, ἐν ᾗ καὶ ἐγενόμην καὶ ἐτράφην καὶ εἰς ἣν οὐχ ὁ πατὴρ αὐτοὺς, ἀλλ' ἐγὼ τελευτή-
3 σαντος ἐκείνου παρεδεξάμην, ἀποστεροῦμαι δὲ τὴν 1009
προῖκα τῆς ἐμαυτοῦ μητρὸς, περὶ ἧς νυνὶ δικάζομαι, αὐτὸς μὲν τούτοις δίκας ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλουν μοι πάντων δεδωκὼς, πλὴν εἴ τινα νῦν ἕνεκα τῆς δίκης ταύτης ἀντειλήχασί μοι συκοφαντοῦντες, ὡς καὶ ὑμῖν ἔσται

καταφανὲς, παρὰ δὲ τούτων ἐν ἕνδεκα ἔτεσιν οὐ δυνά-
μενος τυχεῖν τῶν μετρίων, ἀλλὰ νῦν εἰς ὑμᾶς καταπε-
4 φευγώς. δέομαι οὖν ἁπάντων ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικα-
σταὶ, μετ' εὐνοίας τέ μου ἀκοῦσαι οὕτως ὅπως ἂν
δύνωμαι λέγοντος, κἂν ὑμῖν δοκῶ δεινὰ πεπονθέναι,
συγγνώμην ἔχειν μοι ζητοῦντι κομίσασθαι τἀμαυτοῦ,
ἄλλως τε καὶ εἰς θυγατρὸς ἔκδοσιν· συνέβη γάρ μοι
δεηθέντος τοῦ πατρὸς ὀκτωκαιδεκέτη γῆμαι, καὶ διὰ
5 τοῦτο εἶναί μοι θυγατέρα ἤδη ἐπίγαμον. ὥστ' ἐμοὶ μὲν
δικαίως ἂν ἀδικουμένῳ διὰ πολλὰ βοηθήσαιτε, τούτοις
δ' εἰκότως ἂν ὀργίζοισθε· οἵτινες, ὦ γῆ καὶ θεοὶ, ἐξὸν
αὐτοῖς τὰ δίκαια ποιήσασι μὴ εἰσιέναι εἰς δικαστήριον,
οὐκ αἰσχύνονται μὲν ἀναμιμνήσκοντες ὑμᾶς εἴ τι ἢ ὁ
πατὴρ ἡμῶν μὴ ὀρθῶς διεπράξατο ἢ οὗτοι εἰς ἐκεῖνον
ἥμαρτον, ἀναγκάζουσι δ' ἐμὲ δικάζεσθαι αὐτοῖς. ἵνα
δ' ἀκριβῶς εἰδῆτε ὡς οὐκ ἐγὼ τούτου αἴτιος εἰμὶ, ἀλλ'
οὗτοι, ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν, ὡς ἂν ἐν βραχυτάτοις δύνωμαι,
διηγήσομαι τὰ πραχθέντα.

6 Ἡ γὰρ μήτηρ ἡ ἐμὴ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, θυγάτηρ
μὲν ἦν Πολυαράτου Χολαργέως, ἀδελφὴ δὲ Μενεξένου
καὶ Βαθύλλου καὶ Περιάνδρου. ἐκδόντος δ' αὐτὴν τοῦ
πατρὸς Κλεομέδοντι τῷ Κλέωνος υἱεῖ, καὶ προῖκα τά-
λαντον ἐπιδόντος, τὸ μὲν πρῶτον τούτῳ συνῴκει· γε- 1010
νομένων δ' αὐτῇ τριῶν μὲν θυγατέρων, υἱοῦ δ' ἑνὸς
Κλέωνος, καὶ μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῇ τελευτήσαν-
τος, ἀπολιποῦσα τὸν οἶκον καὶ κομισαμένη τὴν προῖκα,
7 πάλιν ἐκδόντων αὐτὴν τῶν ἀδελφῶν Μενεξένου καὶ
Βαθύλλου (ὁ γὰρ Περίανδρος ἔτι παῖς ἦν) καὶ τὸ τάλαν-
τον ἐπιδόντων συνῴκησε τῷ ἐμῷ πατρί. καὶ γίγνομαι
αὐτοῖς ἐγώ τε καὶ ἄλλος ἀδελφὸς νεώτερος ἐμοῦ, ὃς ἔτι
παῖς ὢν ἐτελεύτησεν. ὡς δ' ἀληθῆ λέγω περὶ τούτων
ὑμῖν, πρῶτον τοὺς μάρτυρας παρέξομαι.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

8 Τὴν μὲν τοίνυν μητέρα τὴν ἐμὴν οὕτως ὁ πατήρ
μου γήμας εἶχε γυναῖκα ἐν τῇ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ. ἐμέ τε
ἐπαίδευε καὶ ἠγάπα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς ἅπαντες τοὺς
ὑμετέρους παῖδας ἀγαπᾶτε. τῇ δὲ τούτων μητρὶ Πλαγ-
γόνι ἐπλησίασεν ὅντινα δή ποτ᾽ οὖν τρόπον· οὐ γὰρ
9 ἐμὸν τοῦτο λέγειν ἐστί. καὶ οὕτως οὐ πάντα γε ἦν ὑπὸ
τῆς ἐπιθυμίας κεκρατημένος, ὥστ᾽ οὐδὲ τῆς μητρὸς
τῆς ἐμῆς ἀποθανούσης ἠξίωσεν αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν
παρ᾽ ἑαυτὸν εἰσδέξασθαι, οὐδὲ τούτους, ὡς υἱεῖς εἰσὶν
αὑτοῦ, πεισθῆναι· ἀλλὰ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὗτοι
διῆγον οὐκ ὄντες τοὐμοῦ πατρὸς, ὡς καὶ ὑμῶν οἱ πολ-
λοὶ ἴσασιν, ἐπειδὴ δ᾽ οὑτοσὶ αὐξηθεὶς καὶ μεθ᾽ αὑτοῦ
παρασκευασάμενος ἐργαστήριον συκοφαντῶν, ὧν ἡγε-
μὼν ἦν Μνησικλῆς καὶ Μενεκλῆς ἐκεῖνος ὁ τὴν Νίνον
ἑλὼν, μεθ᾽ ὧν οὗτος ἐδικάζετό μου τῷ πατρὶ φάσκων
10 υἱὸς εἶναι ἐκείνου. συνόδων δὲ γιγνομένων πολλῶν
ὑπὲρ τούτων, καὶ τοῦ πατρὸς οὐκ ἂν φάσκοντος πει-
σθῆναι ὡς οὗτοι γεγόνασιν ἐξ αὑτοῦ, τελευτῶσα ἡ 1011
Πλαγγὼν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, (πάντα γὰρ εἰρήσεται
τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς) μετὰ τοῦ Μενεκλέους ἐνεδρεύσασα
τὸν πατέρα μου καὶ ἐξαπατήσασα ὅρκῳ ὃς μέγιστος δο-
κεῖ καὶ δεινότατος παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι, ὡμο-
λόγησε τριάκοντα μνᾶς λαβοῦσα τούτους μὲν τοῖς αὑ-
τῆς ἀδελφοῖς εἰσποιήσειν υἱεῖς, αὐτὴ δ᾽, ἂν πρὸς τῷ
διαιτητῇ προκαλῆται αὐτὴν ὁ πατήρ μου ὀμόσαι ἦ μὴν
τοὺς παῖδας ἐξ αὑτοῦ γεγονέναι, οὐ δέξεσθαι τὴν πρό-
κλησιν· τούτων γὰρ γενομένων οὔτε τούτους ἀποστε-
ρήσεσθαι τῆς πόλεως, τῷ τε πατρί μου οὐκέτι δυνήσε-
σθαι αὐτοὺς πράγματα παρέχειν τῆς μητρὸς αὐτῶν οὐ
11 δεξαμένης τὸν ὅρκον. συγχωρηθέντων δὲ τούτων τί
ἂν ὑμῖν μακρολογοίην; ὡς γὰρ πρὸς τὸν διαιτητὴν

ἀπήντησε, παραβᾶσα πάντα τὰ ὡμολογημένα ἡ Πλαγγὼν δέχεταί τε τὴν πρόκλησιν καὶ ὄμνυσιν ἐν τῷ Δελφινίῳ ἄλλον ὅρκον ἐναντίον τῷ προτέρῳ, ὡς καὶ ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἴσασι· περιβόητος γὰρ ἡ πρᾶξις ἐγένετο. καὶ οὕτως ὁ πατήρ μου διὰ τὴν ἑαυτοῦ πρόκλησιν ἀναγκασθεὶς ἐμμεῖναι τῇ διαίτῃ ἐπὶ μὲν τοῖς γεγενημένοις ἠγανάκτει καὶ βαρέως ἔφερε, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν οὐδ' ὣς εἰσδέξασθαι τούτους ἠξίωσεν, εἰς δὲ τοὺς φράτερας ἠναγκάσθη εἰσαγαγεῖν. καὶ τοῦτον μὲν ἐνέγραψε Βοι-
12 ωτὸν, τὸν δ' ἕτερον Πάμφιλον. ἐμὲ δ' εὐθὺς ἔπεισε περὶ ὀκτωκαίδεκ' ἔτη γεγενημένον τὴν Εὐφήμου γῆμαι θυγατέρα, βουλόμενος παῖδας ἐξ ἐμοῦ γενομένους ἐπιδεῖν. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, νομίζων δεῖν καὶ πρότερον καὶ ἐπειδὴ οὗτοι ἐλύπουν αὐτὸν δικαζόμενοι καὶ 1012
πράγματα παρέχοντες, ἐμὲ τοὐναντίον εὐφραίνειν ἅπαντα ποιοῦνθ' ὅσ' ἐκείνῳ χαριεῖσθαι μέλλοιμι, ἐπεί-
13 σθην αὐτῷ. γήμαντος δέ μου τὸν τρόπον τοῦτον ἐκεῖνος μὲν τὸ θυγάτριόν μοι ἐπιδὼν γενόμενον, οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἀρρωστήσας ἐτελεύτησεν· ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ζῶντος μὲν τοῦ πατρὸς οὐδὲν ᾤμην δεῖν ἐναντιοῦσθαι αὐτῷ, τελευτήσαντος δ' ἐκείνου εἰσεδεξάμην τε τούτους εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων μετέδωκα, οὐχ ὡς ἀδελφοῖς οὖσιν (οὐδὲ γὰρ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς λελήθασιν ὃν τρόπον οὗτοι γεγόνασιν), νομίζων δ' ἀναγκαῖον εἶναί μοι, ἐπειδὴ ὁ πατὴρ ἐξηπατήθη, πείθεσθαι τοῖς νόμοις τοῖς ὑμετέροις.
14 καὶ οὕτως ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὴν οἰκίαν εἰσδεχθέντες, ὡς ἐνεμόμεθα τὰ πατρῷα, ἀξιοῦντος ἐμοῦ ἀπολαβεῖν τὴν τῆς μητρὸς προῖκα ἀντενεκάλουν καὶ οὗτοι, καὶ ἔφασαν ὀφείλεσθαι καὶ τῇ αὑτῶν μητρὶ τὴν ἴσην προῖκα. συμβουλευσάντων δ' ἡμῖν τῶν παρόντων τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἐνειμάμεθα, τὴν δ' οἰκίαν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς

διακόνους τοὺς τοῦ πατρὸς ἐξαιρέτους ἐποιησάμεθα,
15 ἵν᾽ ἐκ μὲν τῆς οἰκίας, ὁποτέροις ἂν ἡμῶν φαίνηται
ὀφειλομένη ἡ προίξ, οὗτοι αὐτὴν κομίσωνται, ἐκ δὲ
τῶν παίδων κοινῶν ὄντων, ἐάν τι οὗτοι τῶν πατρῴων
ἐπιζητῶσι, πυνθάνωνται, καὶ βασανίζοντες αὐτοὺς καὶ
ἄλλῳ ὅτῳ ἂν τρόπῳ βούλωνται ζητοῦντες. ὅτι δὲ καὶ
ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, ἐκ τούτων τῶν μαρτυριῶν εἴσεσθε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ. 1013

16 Μετὰ ταῦτα τοίνυν οὗτοί τ᾽ ἐμοὶ δίκας ἔλαχον
ὑπὲρ ὧν ἐνεκάλουν κἀγὼ τούτοις ὑπὲρ τῆς προικός.
καὶ τὸ μὲν πρῶτον παραγραψάμενοι Σόλωνα Ἑρχιέα
διαιτητὴν τούτῳ ἐπετρέψαμεν δικάσαι περὶ ὧν ἐνεκα-
λοῦμεν ἀλλήλοις· ὡς δ᾽ οὐκ ἀπήντων οὗτοι, ἀλλ᾽ ἐφυ-
γοδίκουν καὶ χρόνος διετρίβετο συχνός, τῷ μὲν Σόλωνι
συνέβη τελευτῆσαι τὸν βίον, οὗτοι δὲ πάλιν ἐξ ὑπαρ-
χῆς λαγχάνουσί μοι δίκας, καὶ ἐγὼ τούτῳ, προσκαλε-
σάμενος αὐτὸν καὶ ἐπιγραψάμενος ἐπὶ τὸ ἔγκλημα Βοι-
17 ωτόν· τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὁ πατὴρ ἔθετο τοὔνομα. περὶ
μὲν οὖν ὧν οὗτοί μοι ἐδικάζοντο, παρόντος τούτου καὶ
ἀντιδικοῦντος καὶ οὐκ ἔχοντος ἐπιδεῖξαι οὐδὲν ὧν ἐνε-
κάλουν, ἀπεδιῄτησέ μου ὁ διαιτητής· καὶ οὗτος συνει-
δὼς αὑτῷ ἀδίκως ἐγκαλοῦντι οὔτε ἐφῆκεν εἰς τὸ δικα-
στήριον, οὔτε νῦν περὶ ἐκείνων εἴληχέ μοι δίκην οὐδε-
μίαν, ἀλλὰ περὶ ἄλλων τινῶν, λύσειν τοῖς ἐγκλήμασι
τούτοις τὴν δίκην ταύτην οἰόμενος. ἣν δ᾽ ἐγὼ τοῦτον
ἐδίωκον τότε περὶ τῆς προικός, ἐπιδημοῦντος τούτου
ἐνθάδε καὶ οὐκ ἀπαντήσαντος πρὸς τὸν διαιτητὴν ἐρή-
18 μην κατεδιῄτησεν αὐτοῦ. οὑτοσὶ δ᾽, ὦ ἄνδρες δικασταί,
οὔτε ἠντιδίκει τότε παρὼν οὔτ᾽ ἔφη με καταδιαιτήσα-
σθαι τὴν δίκην αὑτοῦ· οὐ γὰρ εἶναι Βοιωτὸν αὑτῷ
ὄνομα, ἀλλὰ Μαντίθεον, καὶ οὕτως ὀνόματι ἀμφισβη-

τῶν ἔργῳ τὴν προῖκά με τῆς μητρὸς ἀποστερεῖ. ἀπορῶν δ' ἐγὼ τί ἄν τις χρήσαιτο τῷ πράγματι, οὕτω πάλιν τὴν αὐτὴν ταύτην δίκην λαχὼν αὐτῷ Μαντιθέῳ ἑνδεκάτῳ ἔτει νῦν εἰς ὑμᾶς καταπέφευγα. ὡς δὲ καὶ 1014
ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν περὶ τούτων μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

19 Ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἥ τε μήτηρ μου τάλαντον ἐπενεγκαμένη προῖκα, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τῶν αὑτῆς, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσι, συνῴκησε τῷ πατρὶ, καὶ ὃν τρόπον ἐγὼ τούτους εἰσεδεξάμην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, καὶ ὅτι ἀπέφυγον αὐτοὺς τὰς δίκας ἅς μοι ἐνεκάλουν, ταῦτα μὲν πάντα καὶ μεμαρτύρηται ὑμῖν καὶ ἐπιδέδεικται. Ἴθι δὲ λαβὲ καὶ τὸν περὶ τῆς προικὸς νόμον τουτονί.

ΝΟΜΟΣ.

20 Οὕτω τοίνυν τοῦ νόμου ἔχοντος οἶμαι τουτονὶ Βοιωτὸν ἢ Μαντίθεον, ἢ ὅ τι ποτ' ἄλλο χαίρει προσαγορευόμενος, δικαίαν μὲν ἀπολογίαν καὶ ἀληθινὴν οὐδεμίαν ἕξειν εἰπεῖν, ἐπιχειρήσειν δὲ τῇ τόλμῃ καὶ τῇ θρασύτητι τῇ ἑαυτοῦ πιστεύοντα περιιστάναι τὰς ἑαυτοῦ συμφορὰς εἰς ἐμὲ, ἅπερ καὶ ἰδίᾳ ποιεῖν εἴωθε, λέγων ὡς δημευθείσης τῆς τοῦ Παμφίλου οὐσίας, ὃς ἦν πατὴρ τῆς Πλαγγόνος, τὰ περιγενόμενα χρήματα ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἔλαβεν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, καὶ οὕτως ἀποφαίνειν πειρώμενος τὴν μὲν αὑτοῦ μητέρα ἐπενεγκαμένην προῖκα πλεῖν ἢ ἑκατὸν μνᾶς, τὴν δ' ἐμὴν ἄπροι-
21 κον φάσκων συνοικῆσαι. ταῦτα διέξεισιν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, οὔτε μαρτυρίαν οὐδεμίαν ἐμβεβλημένος ὑπὲρ τούτων οὔτ' ἀγνοῶν ὡς οὐδὲν ὑγιὲς λέγει, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ὁμολογῶν μὲν ἀδικεῖν ἐν ὑμῖν οὐδείς πω

ἀπέφυγε, ψευδόμενος δὲ καὶ παραγωγὰς λέγων ἤδη 1015
τις δίκην οὐκ ἔδωκεν. ἵν' οὖν μὴ ἐξαπατηθῆτε ὑπ' αὐ-
τοῦ, βέλτιον εἶναί μοι δοκεῖ βραχέα καὶ περὶ τούτου
22 πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐὰν γὰρ λέγῃ ὡς ἡ μὲν ἐμὴ μήτηρ
οὐκ ἐπηνέγκατο προῖκα, ἡ δὲ τούτων ἐπηνέγκατο, ἐν-
θυμεῖσθ' ὅτι περιφανῶς ψεύδεται. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ
Πάμφιλος ὁ πατὴρ τῆς τούτου μητρὸς πέντε τάλαντα
τῷ δημοσίῳ ὀφείλων ἐτελεύτησε, καὶ τοσούτου ἐδέησε
περιγενέσθαι τι τοῖς ἐκείνου παισὶ τῆς οὐσίας ἀπογρα-
φείσης καὶ δημευθείσης ὥστ' οὐδὲ τὸ ὄφλημα πᾶν
ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτέτισται, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ὁ Πάμφιλος
ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἐγγέγραπται. πῶς οὖν οἷόν τε
τὸν ἐμὸν πατέρα χρήματα λαβεῖν ἐκ τῆς Παμφίλου οὐ-
σίας, ἣ οὐδ' αὐτὸ τὸ ὄφλημα ἱκανὴ ἐγένετο τῇ πόλει
23 ἐκτῖσαι; ἔπειτ', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐνθυμεῖσθ' ὅτι εἰ
τὰ μάλιστα περιεγένετο τὰ χρήματα ταῦτα, ὥσπερ οὗ-
τοί φασιν, οὐκ ἂν ὁ ἐμὸς πατὴρ αὐτὰ ἔλαβεν, ἀλλ' οἱ
τοῦ Παμφίλου υἱεῖς Βοιωτὸς καὶ Ἡδύλος καὶ Εὐθύδη-
μος, οἳ οὐκ ἂν δήπου ἐπὶ μὲν τῷ τἀλλότρια λαμβάνειν
ὁτιανοῦν ἐποίουν, ὡς καὶ ὑμεῖς ἅπαντες ἴστε, τὰ δ'
24 αὑτῶν τὸν ἐμὸν πατέρα περιεῖδον κομισάμενον. ὅτι
μὲν τοίνυν ἥ γε τούτων μήτηρ οὐκ ἐπηνέγκατο προῖκα,
ἀλλ' οὗτοι τοῦτο ψεύδονται, ἱκανῶς ὑμᾶς μεμαθηκέναι
νομίζω· ὅτι δ' ἡ ἐμὴ μήτηρ ἐπηνέγκατο, ῥᾳδίως ἐγὼ δεί-
ξω. πρῶτον μὲν γὰρ Πολυαράτου θυγάτηρ ἦν, ὃς καὶ
ὑφ' ὑμῶν ἐτιμᾶτο καὶ πολλὴν οὐσίαν ἐκέκτητο· ἔπειτα
μεμαρτύρηται ὑμῖν ὡς καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς τοσαύτην
προῖκα ἐπενεγκαμένη Ἐρυξιμάχῳ συνῴκησε, τῷ Χα- 1016
25 βρίου κηδεστῇ. πρὸς δὲ τούτοις φαίνεταί μου ἡ μήτηρ
τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα Κλεομέδοντι, οὗ φασι τὸν πα-
τέρα Κλέωνα τῶν ὑμετέρων προγόνων στρατηγοῦντα,
Λακεδαιμονίων πολλοὺς ἐν Πύλῳ ζῶντας λαβόντα,

μάλιστα πάντων ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμῆσαι· ὥστ' οὔτε τὸν ἐκείνου προσῆκεν υἱὸν ἄπροικον αὐτὴν γῆμαι, οὔτε Μενέξενον καὶ Βάθυλλον εἰκός ἐστιν, αὐτούς τε οὐσίαν πολλὴν κεκτημένους καὶ Κλεομέδοντος τελευτήσαντος κομισαμένους τὴν προῖκα, ἀποστερῆσαι τὴν ἀδελφὴν τὴν ἑαυτῶν, ἀλλὰ προσθέντας αὐτοὺς ἐκδοῦναι τῷ ἡμετέρῳ πατρὶ, καθάπερ καὶ αὐτοὶ πρὸς ὑμᾶς
26 *καὶ οἱ ἄλλοι μεμαρτυρήκασιν. χωρὶς δὲ τούτων ἐνθυμήθητε διὰ τί ἄν ποτε ὁ πατὴρ, εἴπερ ἡ μὲν ἐμὴ μήτηρ μὴ ἦν ἐγγυητὴ μηδ' ἠνέγκατο προῖκα, ἡ δὲ τούτων ἠνέγκατο, τούτους μὲν οὐκ ἔφη αὐτοῦ υἱεῖς εἶναι, ἐμὲ δὲ καὶ ἐποιεῖτο καὶ ἐπαίδευεν; ὅτι νὴ Δί', ὡς οὗτοι φήσουσιν, ἐμοὶ χαριζόμενος καὶ τῇ ἐμῇ μητρὶ τούτους*
27 *ἠτίμαζεν. ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἔτι παῖδα μικρὸν ἐμὲ καταλιποῦσα αὐτὴ τὸν βίον ἐτελεύτησεν, ἡ δὲ τούτων μήτηρ Πλαγγὼν καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα εὐπρεπὴς τὴν ὄψιν οὖσα ἐπλησίαζεν αὐτῷ· ὥστε πολὺ μᾶλλον εἰκὸς ἦν αὐτὸν διὰ τὴν ζῶσαν γυναῖκα, ἧς ἐρῶν ἐτύγχανε, τὸν τῆς τεθνεώσης υἱὸν ἀτιμάζειν, ἢ δι' ἐμὲ καὶ τὴν τετελευτηκυῖαν τοὺς ἐκ τῆς ζώσης καὶ πλησιαζού-*
28 *σης αὐτῷ παῖδας μὴ ποιεῖσθαι. καίτοι οὗτός γ' εἰς τοῦτο τόλμης ἥκει ὥστε φησὶ τὸν πατέρα μου δεκάτην ὑπὲρ αὐτοῦ ἑστιᾶσαι. καὶ περὶ τούτου μόνον Τιμοκρά-* 1017
τους καὶ Προμάχου ἐμβέβληται μαρτυρίας, οἳ οὔτε γένει προσήκουσί μου τῷ πατρὶ οὐδὲν οὔτε φίλοι ἦσαν ἐκείνῳ. οὕτω δὲ φανερῶς τὰ ψευδῆ μεμαρτυρήκασιν ὥστε ὃν πάντων ὑμῶν εἰδότων οὑτοσὶ δίκην λαχὼν ἄκοντα ἠνάγκασε ποιήσασθαι αὐτὸν, τοῦτον οὗτοι, ὥσπερ κλητῆρες, δύο μόνοι ὄντες μαρτυροῦσι δεκάτην
29 *ὑπὲρ τούτου ἑστιᾶσαι. οἷς τίς ἂν ὑμῶν πιστεύσειεν; καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε εἰπεῖν αὐτῷ ἐνδέχεται, ὡς μικρὸν μὲν ὄντα ἐποιεῖτο αὐτὸν ὁ πατὴρ, μείζω δὲ γενό-*

μενον τῇ μητρὶ ὀργισθείς τι τῇ τούτων ἠτίμαζε· πολὺ
γὰρ δήπου μᾶλλον εἰώθασιν, ὧν ἂν ἐν αὑτοῖς διενε-
χθῶσι γυνὴ καὶ ἀνὴρ, διαλλάττεσθαι διὰ τοὺς παῖδας
ἢ διὰ τὰς πρὸς ἑαυτοὺς ὀργὰς τοὺς κοινοὺς παῖδας
πρὸς μισεῖν. ὥστ' ἐὰν μὲν ἐπιχειρῇ ταῦτα λέγειν, μὴ
30 ἐπιτρέπετε αὐτῷ ἀναισχυντεῖν· ἂν δὲ λέγῃ περὶ τῶν
δικῶν ἃς ἀπεδιῄτησέ μου ὁ διαιτητὴς, καὶ φάσκῃ ὑπ'
ἐμοῦ ἀπαράσκευος ληφθῆναι, πρῶτον μὲν μέμνησθε
ὅτι οὐκ ὀλίγος χρόνος ἐγένετο ἐν ᾧ ἔδει παρασκευά-
σασθαι αὐτὸν, ἀλλ' ἔτη πολλὰ, ἔπειθ' ὅτι οὗτος ἦν ὁ
διώκων τὴν δίκην, ὥστε πολὺ μᾶλλον ἦν εἰκὸς ἐμὲ ὑπὸ
31 τούτου ἀπαράσκευον ληφθῆναι ἢ τοῦτον ὑπ' ἐμοῦ. ἔτι
δὲ πάντες ὑμῖν οἱ πρὸς τῷ διαιτητῇ παρόντες μεμαρ-
τυρήκασιν ὡς οὗτος παρὼν αὐτὸς, ὅτε ἀπεδιῄτησέ μου
ὁ διαιτητὴς, οὔτε ἐφῆκεν εἰς τὸ δικαστήριον ἐνέμεινέ
τε τῇ διαίτῃ. καίτοι ἄτοπον δοκεῖ μοι εἶναι, εἰ οἱ μὲν
ἄλλοι, ὅταν οἴωνται ἀδικεῖσθαι, καὶ τὰς πάνυ μικρὰς
δίκας εἰς ὑμᾶς ἐφιᾶσιν, οὗτος δέ μοι περὶ προικὸς δί-
κην ταλάντου λαχὼν ταύτῃ, ὡς αὐτός φησιν, ἀδίκως
32 καταδιαιτηθεὶς ἐνέμεινεν. νὴ Δί', ἀπράγμων γάρ τις 1018
ἴσως ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ οὐ φιλόδικος. ἐβουλόμην τἂν,
ὦ ἄνδρες δικασταὶ, τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι. νυνὶ δ' ὑμεῖς
μὲν οὕτως ἐστὲ κοινοὶ καὶ φιλάνθρωποι, ὥστ' οὐδὲ
τοὺς τῶν τριάκοντα υἱεῖς φυγαδεῦσαι ἐκ τῆς πόλεως
ἠξιώσατε· οὗτος δ' ἐμοὶ μετὰ Μενεκλέους τοῦ πάντων
τούτων ἀρχιτέκτονος ἐπιβουλεύσας, καὶ ἐξ ἀντιλογίας
καὶ λοιδορίας πληγὰς συναψάμενος, ἐπιτεμὼν τὴν κε-
φαλὴν αὑτοῦ τραύματος εἰς Ἄρειον πάγον με προσε-
33 καλέσατο, ὡς φυγαδεύσων ἐκ τῆς πόλεως. καὶ εἰ μὴ
Εὐθύδικος ὁ ἰατρὸς, πρὸς ὃν οὗτοι τὸ πρῶτον ἦλθον
δεόμενοι ἐπιτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, αὐτὸς πρὸς τὴν ἐξ
Ἀρείου πάγου βουλὴν εἶπε τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν, τοι-

αὕτην δίκην οὗτος ἂν εἰλήφει παρ' ἐμοῦ μηδὲν ἀδικοῦντος, ἣν ὑμεῖς οὐδὲ κατὰ τῶν τὰ μέγιστ' ἀδικούντων ὑμᾶς ἐπιχειρήσαιτ' ἂν ποιήσασθαι. ἵνα δὲ μὴ δοκῶ διαβάλλειν αὐτὸν, ἀνάγνωθί μοι τὰς μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

34 Τοῦτον μὲν τοίνυν οὕτω μέγαν καὶ φοβερὸν ἀγῶνά μοι οὐχ ὡς εὐήθης ὢν, ἀλλ' ὡς ἐπίβουλος καὶ κακοῦργος κατεσκεύασεν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀντὶ τοῦ ὀνόματος οὗ ἔθετο αὐτῷ ὁ πατὴρ Βοιωτὸν, ὥσπερ καὶ πρὸς ὑμᾶς μεμαρτύρηται, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, Μαντίθεον ἑαυτὸν ἐγγράψας εἰς τοὺς δημότας, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐμοὶ καὶ πατρὸς καὶ δήμου προσαγορευόμενος, οὐ μόνον τὴν δίκην ταύτην, περὶ ἧς νυνὶ δικάζομαι, ἀνάδικον ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ χειροτονησάντων ὑμῶν ἐμὲ ταξίαρχον ἧκεν αὐτὸς ἐπὶ τὸ δικαστήριον δοκιμασθησόμενος, δίκην δὲ ἐξούλης ὠφληκὼς ταύτην οὐκ αὐτὸς 1019
35 ὠφληκέναι φησὶν, ἀλλ' ἐμέ. ὡς δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν, κακά μοι παρέχων ἠνάγκασέ με λαχεῖν αὐτῷ δίκην περὶ τοῦ ὀνόματος, οὐχ ἵνα χρήματα παρ' αὐτοῦ λάβω, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἀλλ' ἵν', ἐὰν ὑμῖν δοκῶ δεινὰ πάσχειν καὶ βλάπτεσθαι μεγάλα, οὑτοσὶ καλῆται Βοιωτὸς, ὥσπερ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἔθετο. ὅτι τοίνυν ἀληθῆ καὶ ταῦτα λέγω, λαβέ μοι καὶ τὰς περὶ τούτων μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

36 Πρὸς τούτοις τοίνυν καὶ ὅτι ἐγὼ στρατευόμενος καὶ μετὰ Ἀμεινίου ξενολογήσας, ἄλλοθέν τε χρήματα εὐπορήσας καὶ ἐκ Μυτιλήνης παρὰ τοῦ ὑμετέρου προξένου Ἀπολλωνίδου καὶ παρὰ τῶν φίλων τῆς πόλεως λαβὼν τριακοσίους στατῆρας Φωκαεῖς, ἀνήλωσα εἰς τοὺς στρατιώτας, ἵνα πρᾶξίς τις πραχθείη καὶ ὑμῖν καὶ

37 *ἐκείνοις συμφέρουσα, περὶ τούτων μοι δικάζεται ὡς
πατρικὸν κεκομισμένῳ χρέως παρὰ τῆς πόλεως τῆς Μυ-
τιληναίων, Κάμμῃ τῷ τυραννοῦντι Μυτιλήνης ὑπηρε-
τῶν, ὃς καὶ ὑμῖν κοινῇ καὶ ἐμοὶ ἰδίᾳ ἐχθρός ἐστιν. ὅτι
δ' ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἣν ἐψηφίσαντο αὐτῷ δωρεὰν οἱ Μυ-
τιληναῖοι, εὐθὺς αὐτὸς ἐκομίσατο, καὶ ὡς οὐδὲν ὠφεί-
λετο αὐτῷ χρέως ἐν Μυτιλήνῃ, τῶν ὑμετέρων φίλων
παρέξομαι μαρτυρίαν.*

ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

38 *Ἔχων τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἄλλα πολλὰ
καὶ δεινὰ λέγειν, ἃ οὗτος καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς ὑμῶν ἐνί-
ους ἡμάρτηκεν, ἀναγκάζομαι διὰ τὸ ὀλίγον εἶναί μοι
τὸ ὕδωρ παραλιπεῖν. νομίζω γὰρ καὶ ἐκ τούτων ὑμῖν* 1020
*ἱκανῶς ἐπιδεδεῖχθαι ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν
ἀγῶνα μέν μοι περὶ φυγῆς κατασκευάζειν καὶ δίκας οὐ-
δὲν προσηκούσας δικάζεσθαι, πρὸς δὲ τὸν διαιτητὴν
ἀπαντᾶν ἀπαράσκευον. ὥστε περὶ μὲν τούτων ἂν ἐπι-*
39 *χειρῇ λέγειν, οὐκ οἶμαι ὑμᾶς ἀποδέξεσθαι. ἂν δὲ λέ-
γῃ ὡς ἀξιοῦντος αὐτοῦ ἐπιτρέψαι Κόνωνι τῷ Τιμοθέ-
ου περὶ ἁπάντων ἐγὼ οὐκ ἐβουλόμην ἐπιτρέπειν, ἐν-
θυμεῖσθε ὡς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς ἐπιχειρήσει. ἐγὼ γὰρ περὶ
μὲν ὧν αἱ δίκαι οὔπω τέλος εἶχον, ἕτοιμος ἦν ἐπιτρέ-
πειν καὶ Κόνωνι καὶ ἄλλῳ διαιτητῇ ἴσῳ, ὅτῳ οὗτος
βούλοιτο· περὶ δὲ ὧν τρὶς πρὸς τὸν διαιτητὴν ἀπαν-
τήσαντος τούτου καὶ ἀντιδικοῦντος ὁ μὲν διαιτητὴς
ἀπέγνω μου, οὗτος δὲ τοῖς γνωσθεῖσιν ἐνέμεινεν, ὡς
καὶ ὑμῖν μεμαρτύρηται, οὐκ ᾤμην δίκαιον εἶναι ταῦτα*
40 *πάλιν ἀνάδικα γίγνεσθαι· τί γὰρ ἂν ἦν πέρας ἡμῖν
τοῦ διαλυθῆναι, εἰ τὰ κατὰ τοὺς νόμους διαιτηθέντα
λύσας ἑτέρῳ διαιτητῇ ἐπέτρεψα περὶ τῶν αὐτῶν ἐγκλη-
μάτων, ἄλλως τε καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι, εἰ καὶ πρὸς*

τοὺς ἄλλους μὴ ἐπιεικές ἐστι ταῖς διαίταις ἰσχυρίζεσθαι, πρός γε τοῦτον ἁπάντων δικαιότατον ἦν οὕτω
41 προσφέρεσθαι. φέρε γὰρ, εἴ τις αὐτὸν ξενίας γράψαιτο λέγων ὡς διομνύμενος ὁ πατὴρ οὐκ ἔφη τοῦτον υἱὸν αὑτοῦ εἶναι, ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλῳ ἰσχυρίζοιτο πρὸς ταῦτα ἢ διότι τῆς μητρὸς αὐτῶν ὀμοσάσης καὶ τοῦ διαιτητοῦ καταγνόντος ἠναγκάσθη ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐμ-
42 μεῖναι τῇ διαίτῃ; οὐκοῦν δεινὸν εἰ οὗτος αὐτὸς κατὰ γνῶσιν διαιτητοῦ ὑμέτερος πολίτης γεγενημένος καὶ πρὸς ἐμὲ τὴν οὐσίαν νειμάμενος καὶ τυχὼν τῶν με- 102
τρίων ἁπάντων, ἃς ἐγὼ δίκας τοῦτον ἀπέφυγον παρόντα καὶ ἀντιδικοῦντα καὶ τοῖς γνωσθεῖσιν ἐμμένοντα, ταύτας ἀναδίκους ἀξιῶν γίγνεσθαι δίκαιόν τι δοκοίη λέγειν ὑμῖν, ὥσπερ, ὅταν μὲν τούτῳ συμφέρῃ, δέον κυρίας εἶναι τὰς διαίτας, ὅταν δὲ μὴ συμφέρῃ, προσῆκον τὴν τούτου γνώμην κυριωτέραν γενέσθαι
43 τῶν κατὰ τοὺς ὑμετέρους νόμους γνωσθέντων. ὃς οὕτως ἐπίβουλός ἐστιν ὥστε καὶ τὴν δίαιταν ταύτην ἐπιτρέπειν με προὐκαλεῖτο οὐχ ὅπως ἀπαλλαγῇ πρός με, ἀλλ' ἵν', ὥσπερ καὶ πρότερον ἕνδεκα ἔτη διήγαγε κακουργῶν, οὕτω καὶ νῦν τὰ ἀποδιαιτηθέντα μου λύσας ἐξ ἀρχῆς με συκοφαντῇ καὶ τὴν δίκην ταύτην ἐκ-
44 κρούῃ. τεκμήριον δὲ τούτου μέγιστον· οὔτε γὰρ τὴν πρόκλησιν ἐδέχετο, ἣν ἐγὼ κατὰ τοὺς νόμους προὐκαλούμην αὐτὸν, πρότερόν τε Ξενίππῳ, ὃν οὗτος προὐβάλετο διαιτητὴν, ἐπιτρέψαντος μου περὶ τῆς τοῦ ὀνόματος δίκης ἀπηγόρευσεν αὐτῷ μὴ διαιτᾶν. ὅτι δὲ καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, ἐκ τῆς μαρτυρίας καὶ τῆς προκλήσεως εἴσεσθε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑ. ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ.

45 Ταύτην τοίνυν τὴν πρόκλησιν οὐ δεξάμενος, ἀλλ'

ἐνεδρεύων με καὶ τὴν δίκην ὅτι πλεῖστον χρόνον ἐκκρούειν βουλόμενος, κατηγορήσει, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὐ μόνον ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ πατρός, λέγων ὡς ἐκεῖνος ἐμοὶ χαριζόμενος πολλὰ τοῦτον ἠδίκησεν. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, μάλιστα μέν, ὥσπερ αὐτοὶ οὐκ ἂν ἀξιώσαιτε κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν ὑμετέρων παίδων, οὕτω μηδὲ τούτῳ ἐπιτρέπετε περὶ τοῦ πατρὸς
46 βλασφημεῖν· καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινὸν εἰ αὐτοὶ μὲν πρὸς 1022
τους ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχίας πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτείναντας διαλλαγέντες ἐμμένετε ταῖς ὁμολογίαις, ὥσπερ χρὴ τοὺς καλοὺς κἀγαθοὺς ἄνδρας, τούτῳ δὲ πρὸς τὸν πατέρα ζῶντα καὶ διαλυθέντι καὶ πολλὰ παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτήσαντι νῦν μνησικα-
47 κεῖν ἐπιτρέψετε καὶ κακῶς λέγειν ἐκεῖνον. μηδαμῶς,
ὦ ἄνδρες δικασταί, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κωλύετ' αὐτὸν ταῦτα ποιεῖν, ἂν δ' ἄρα βιάζηται ὑμᾶς καὶ λοιδορῆται, ἐνθυμεῖσθ' ὅτι αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμαρτυρεῖ μὴ ἐξ ἐκείνου γεγενῆσθαι. οἱ μὲν γὰρ φύσει παῖδες ὄντες, κἂν πρὸς ζῶντας τοὺς πατέρας διενεχθῶσιν, ἀλλ' οὖν τελευτήσαντάς γε αὐτοὺς ἐπαινοῦσιν· οἱ δὲ νομιζόμενοι μὲν υἱεῖς, μὴ ὄντες δὲ γένει ἐξ ἐκείνων, ῥᾳδίως μὲν αὐτοῖς διαφέρονται ζῶσιν, οὐδὲν δὲ φροντίζουσι περὶ
48 τεθνεώτων αὐτῶν βλασφημοῦντες. χωρὶς δὲ τούτων
ἐνθυμεῖσθε ὡς ἄτοπόν ἐστιν, εἰ οὗτος τὸν πατέρα ὡς ἁμαρτόντα εἰς αὐτὸν λοιδορήσει, διὰ τὰ ἐκείνου ἁμαρτήματα ὑμέτερος πολίτης γεγενημένος. κἀγὼ μὲν διὰ τὴν τούτων μητέρα τὰ δύο μέρη τῆς οὐσίας ἀφαιρεθεὶς ὅμως ὑμᾶς αἰσχύνομαι λέγειν περὶ ἐκείνης τι φλαῦρον·
49 οὗτος δ', ὃν ἠνάγκασεν αὑτῷ πατέρα γενέσθαι, τοῦτον
οὐκ αἰσχύνεται ψέγων ἐναντίον ὑμῶν, ἀλλ' εἰς τοῦτ ἀμαθίας ἥκει ὥστε τῶν νόμων ἀπαγορευόντων μηδὲ τοὺς τῶν ἄλλων πατέρας κακῶς λέγειν τεθνεῶτας,

οὗτος, οὗ φησιν υἱὸς εἶναι, τοῦτον λοιδορήσει, ᾧ
προσῆκε καὶ εἴ τις ἄλλος ἐβλασφήμει περὶ αὐτοῦ ἀγα- 1023
νακτεῖν.

50 Οἶμαι δ᾿ αὐτὸν, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ἐπειδὰν τῶν
ἄλλων ἀπορῇ, κακῶς τέ με ἐπιχειρήσειν λέγειν καὶ δια-
βάλλειν πειράσεσθαι, διεξιόνθ᾿ ὡς ἐγὼ μὲν καὶ ἐτρά-
φην καὶ ἐπαιδεύθην καὶ ἔγημα ἐν τῇ τοῦ πατρὸς οἰκίᾳ,
αὐτὸς δ᾿ οὐδενὸς τούτων μετέσχεν. ὑμεῖς δ᾿ ἐνθυ-
μεῖσθ᾿ ὅτι ἐμὲ μὲν ἡ μήτηρ παῖδα καταλιποῦσα ἐτελεύ-
τησεν, ὥστε μοι ἱκανὸν ἦν ἀπὸ τοῦ τόκου τῆς προικὸς
51 καὶ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι· ἡ δὲ τούτων μήτηρ
Πλαγγὼν, τρέφουσα μεθ᾿ αὑτῆς τούτους καὶ θεραπαί-
νας συχνὰς καὶ αὐτὴ πολυτελῶς ζῶσα, καὶ εἰς ταῦτα
τὸν πατέρα τὸν ἐμὸν χορηγὸν ἑαυτῇ ὑπὸ τῆς ἐπιθυ-
μίας ἔχουσα καὶ πολλὰ δαπανᾶν ἀναγκάζουσα, οὐκ ἴσα
δήπου τῆς ἐκείνου οὐσίας ἐμοὶ ἀνήλωκεν, ὥστε πολὺ
μᾶλλον προσήκειν ἐμὲ τούτοις ἐγκαλεῖν ἢ αὐτὸν ἐγκλή-
52 ματ᾿ ἔχειν ὑπὸ τούτων. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις εἴκοσι
μὲν μνᾶς δανεισάμενος μετὰ τοῦ πατρὸς παρὰ Βλε-
παίου τοῦ τραπεζίτου εἰς ὠνήν τινα μετάλλων, ἐπειδὴ
ὁ πατὴρ ἐτελεύτησε, τὰ μὲν μέταλλα πρὸς τούτους ἐνει-
μάμην, τὸ δάνειον δ᾿ αὐτὸς εἰσεπράχθην, ἑτέρας δὲ
χιλίας εἰς τὴν τοῦ πατρὸς ταφὴν παρὰ Λυσιστράτου
Θορικίου δανεισάμενος ἰδίᾳ ἐκτέτικα. ὡς δ᾿ ἀληθῆ καὶ
ταῦτα λέγω, ἐκ τούτων τῶν μαρτυριῶν εἴσεσθε.

ΜΑΡΤΥΡΙΑΙ.

53 Τοσαῦτα τοίνυν ἐμοῦ ἐλαττουμένου φανερῶς, οὑ-
τοσὶ νῦν σχετλιάζων καὶ δεινοπαθῶν καὶ τὴν προῖκά
με τῆς μητρὸς ἀποστερήσει; ἀλλ᾿ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δι- 1024
κασταὶ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, μὴ καταπλαγῆτε ὑπὸ τῆς
κραυγῆς τῆς τούτου· πολὺς γὰρ, πολὺς καὶ τολμηρός

ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ οὕτω κακοῦργος ὥστε περὶ ὧν
ἂν μὴ ἔχῃ μάρτυρας παρασχέσθαι, ταῦτα φήσει ὑμας
εἰδέναι, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, ὃ πάντες ποιοῦσιν οἱ μη-
54 δὲν ὑγιὲς λέγοντες. ὑμεῖς οὖν ἐάν τι τοιοῦτον τεχνάζη-
ται, μὴ ἐπιτρέπετε αὐτῷ, ἀλλ' ἐξελέγχετε, καὶ ὅ τι ἂν μὴ
ἕκαστος ὑμῶν εἰδῇ, μηδὲ τὸν πλησίον νομιζέτω εἰδέ-
ναι, ἀλλ' ἀξιούτω τοῦτον ἀποδεικνύναι σαφῶς ὑπὲρ
ὧν ἂν λέγῃ, καὶ μὴ ὑμᾶς φάσκοντα εἰδέναι, περὶ ὧν
αὐτὸς οὐδὲν ἕξει εἰπεῖν δίκαιον, ἀποδιδράσκειν τὴν
ἀλήθειαν, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, πάντων
ὑμῶν εἰδότων ὃν τρόπον ἀναγκασθεὶς ὁ πατήρ μου
ἐποιήσατο τούτους, οὐδὲν ἧττον δικάζομαι νῦν αὐ-
55 τοῖς καὶ μάρτυρας ὑποδίκους παρέσχημαι. καίτοι οὐκ
ἴσος γ' ἡμῖν ἐστιν ὁ κίνδυνος, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἐὰν
ὑμεῖς νυνὶ ὑπὸ τούτων ἐξαπατηθῆτε, οὐκ ἐξέσται ἔτι
δικάσασθαι περὶ τῆς προικός· τούτοις δ', εἰ φασὶν
ἀδίκως ἀποδιαιτῆσαί μου τὸν διαιτητὴν τὰς δίκας, καὶ
τότ' ἐξῆν εἰς ὑμᾶς ἐφεῖναι καὶ νῦν ἐκγενήσεται πάλιν,
ἐὰν βούλωνται, παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἐν ὑμῖν τὸ δίκαιον.
56 καὶ ἐγὼ μὲν, ἐὰν, ὃ μὴ γένοιτο, ὑμεῖς με ἐγκαταλίπητε,
οὐχ ἕξω ὁπόθεν προῖκα ἐπιδῶ τῇ θυγατρὶ, ἧς τῇ μὲν
φύσει πατήρ εἰμι, τὴν δ' ἡλικίαν αὐτῆς εἰ ἴδοιτε, οὐκ
ἂν θυγατέρα μου, ἀλλ' ἀδελφὴν εἶναι αὐτὴν νομί-
σαιτε· οὗτοι δὲ, ἐὰν ὑμεῖς μοι βοηθήσητε, οὐδὲν ἐκ
τῶν ἰδίων ἀποτίσουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκίας τὰ ἐμὰ ἐμοὶ 1025
ἀποδώσουσιν, ἣν ἐξειλόμεθα μὲν κοινῇ πάντες εἰς τὴν
ἔκτισιν τῆς προικὸς, οἰκοῦντες δ' αὐτὴν οὗτοι μόνοι
57 διατελοῦσιν. οὔτε γὰρ ἁρμόττει μοι θυγατέρα ἐπίγα-
μον ἔχοντι οἰκεῖν μετὰ τοιούτων, οἳ οὐ μόνον αὐτοὶ
ἀσελγῶς ζῶσιν, ἀλλὰ καὶ ὁμοίους αὐτοῖς ἑτέρους πολ-
λοὺς εἰς τὴν οἰκίαν εἰσάγουσιν, οὔτε μὰ τὸν Δί' ἀσφα-
λὲς εἶναί μοι νομίζω συζῆν τούτοις ἐν τῷ αὐτῷ· ὅπου

γὰρ οὕτω φανερῶς μοι ἐπιβουλεύσαντες εἰς Ἄρειον πάγον ἀγῶνα κατεσκεύασαν, τίνος ἂν οὗτοι ἢ φαρμακείας ἢ ἄλλης κακουργίας τοιαύτης ὑμῖν ἀποσχέσθαι
58 δοκοῦσιν; οἵ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις (ἀρτίως γὰρ καὶ τοῦτο ἀνεμνήσθην) εἰς τοσαύτην ὑπερβολὴν τόλμης ἥκουσιν ὥστε καὶ Κρίτωνος μαρτυρίαν ἐνεβάλοντο ὡς ἑώνηται τὸ τρίτον παρ' ἐμοῦ μέρος τῆς οἰκίας· ἣν, ὅτι ψευδής ἐστι, ῥᾳδίως εἴσεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω μετρίως ζῇ Κρίτων ὥστε παρ' ἑτέρου οἰκίαν ὠνεῖσθαι, ἀλλ' οὕτω πολυτελῶς καὶ ἀσώτως ὥστε πρὸς τοῖς ἑαυτοῦ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀναλίσκειν· ἔπειτ' οὐ μαρτυρεῖ τούτῳ νῦν, ἀλλ' ἐμοὶ ἀντιδικεῖ· τίς γὰρ ὑμῶν οὐκ οἶδεν ὅτι μάρτυρες μέν εἰσιν οὗτοι, οἷς μηδὲν μέτεστι τοῦ πράγματος, περὶ οὗ ἡ δίκη ἐστὶν, ἀντίδικοι δ' οἱ κοινωνοῦντες τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν ἂν
59 δικάζηταί τις αὐτοῖς; ὃ Κρίτωνι συμβέβηκεν. ἔτι δὲ τοσούτων ὑμῶν ὄντων, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων πολλῶν ἄλλος μὲν οὐδεὶς αὐτῷ παραγενέσθαι μεμαρτύρηκε, Τιμοκράτης δὲ μόνος, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς, μαρτυρεῖ μὲν δεκάτην ἑστιᾶσαι τούτῳ 1026
τὸν ἐμὸν πατέρα, ἡλικιώτης ὢν τοῦ νυνὶ φεύγοντος τὴν δίκην, φησὶ δὲ πάνθ' ἁπλῶς εἰδέναι ἃ δὴ τούτοις συμφέρει, μαρτυρεῖ δὲ νυνὶ μόνος Κρίτωνι παρεῖναι, ὅτε παρ' ἐμοῦ τὴν οἰκίαν ἐωνεῖτο. ὃ τίς ἂν ὑμῶν πιστεύσειεν; ἄλλως τε καὶ ὅτι οὐ περὶ τῆς οἰκίας, πότερα ἑώνηται αὐτὴν Κρίτων ἢ μὴ, νυνὶ δικάζομαι, ἀλλὰ περὶ προικὸς, ἣν ἐπενεγκαμένης τῆς μητρὸς οἱ νόμοι
60 κελεύουσιν ἐμὲ κομίζεσθαι. ὥστε καθάπερ ὑμῖν ἐγὼ καὶ ἐκ μαρτυριῶν πολλῶν καὶ ἐκ τεκμηρίων ἐπέδειξα ἐπενεγκαμένην μὲν τὴν μητέρα μου τάλαντον προῖκα, οὐ κομισάμενον δὲ τοῦτ' ἐμὲ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας, ἐξαίρετον δ' ἡμῖν γενομένην τὴν οἰκίαν εἰς ταῦτα, οὕτω

